Jonatan Vinkler (ur.)

Primož Trubar
Tiga Noviga testamenta
ena dolga predguvor
1557

En register,
ena kratka postila
1558

Zbrana dela Primoža Trubarja / 8

Zbrana dela Primoža Trubarja

Jonatan Vinkler (ur.)

Primož Trubar
Tiga Noviga testamenta
ena dolga predguvor
1557

En regišter,
ena kratka postila
1558

Zbrana dela Primoža Trubarja / 8

Jonatan Vinkler (ur.), *Primož Trubar, Tiga Noviga testamenta ena dolga predguvor (1582); En register, ena kratka postila (1558)*
Znanstvena monografija

Zbirka: *Zbrana dela Primoža Trubarja, 8*
Urednik zbirke: *dr. Jonatan Vinkler*
Urednik izdaje: *dr. Jonatan Vinkler*
Transkribiral, prevedel in spremno besedo napisal: *dr. Jonatan Vinkler*
Oblikovanje in prelom: *ing. Primož Orešnik*
Digitalizacija: *dr. Jonatan Vinkler*
Izdajatelj: *Pedagoški inštitut*
Ljubljana 2012
Zanj: *dr. Mojca Štraus*
Naklada izdaje na CD-ju: *500 izvodov*
Izdaja je primarno dostopna na http://www.pei.si/Sifranti/StaticPage.aspx?id=125

Izid *Zbranih del Primoža Trubarja 8* je v celoti financiran iz naslova večletnega projekta objave zahtevnih knjižnih del (pogodba št. 4095-10-410-008), ki ga podpira Javna agencija za knjigo Republike Slovenije.

Pri pridobivanju predlog za transkripcijo izvirnih besedil Primoža Trubarja sodelujeta Sekcija za zgodovino slovenskega jezika pri Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU ter Narodna in univerzitetna knjižnica.

Imetnik stvarnih avtorskih pravic na tem delu je izdajatelj. Imetnika moralnih avtorskih pravic na tem delu sta avtorja Primož Orešnik in Jonatan Vinkler. To delo je na razpolago pod pogoji slovenske licence Creative Commons 2.5 (priznanje avtorstva, nekomercialno, brez predelav). V skladu s to licenco sme vsak uporabnik ob priznanju avtorstva delo razmnoževati, distribuirati, javno priobčevati in dajati v najem, vendar samo v nekomercialne namene. Dela ni dovoljeno predelovati.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.112.2-94"15"(0.034.2)
274.5"15"(0.034.2)

TRUBAR, Primož
Tiga Noviga testamenta ena dolga predguvor [Elektronski vir] : 1557 ; En register, ena kratka postila : 1558 / Primož Trubar ; transkribiral, prevedel in spremno besedo napisal Jonathan Vinkler. - Ljubljana : Pedagoški inštitut, 2012. - (Zbirka Zbrana dela Primoža Trubarja ; 8)

Dostopno tudi na: http://www.pei.si/Sifranti/StaticPage.aspx?id=125

ISBN 978-961-270-141-3 (CD)
ISBN 978-961-270-142-0 (pdf)
ISBN 978-961-270-143-7 (swf)
ISBN 978-961-270-144-4 (zip isp)
1. Trubar, Primož: En register, ena kratka postila
264801792

VSEBINA

Primož Trubar Tiga Noviga testamenta ena dolga predguvor 1557 **13**

Vom vsem dobrim inu bogaboiečim kerščenikom, kir v tih slovenskih deželah prebivate 15

Regišter vseh štukov inu vukov, kir so v ti slovenski predguvori tiga Noviga testamenta 20

Ta pervi deil te slovenske dolge predguvori 28

TA I. CAP. 28
TA II. CAP. 29
TA III. CAP. 29
TA IIII. CAP. 31
TA V. CAP. 32
TA VI. CAP. 34
TA VII. CAP. 34
TA VIII. CAP. 38
TA IX. CAP. 39
TA X. CAP. 41
TA XI. CAP. 43
TA XII. CAP. 45
TA XIII. CAP. 46

Ta drugi deil te dolge predguvori tiga Noviga testamenta 48

TA XIIII. CAP. 48
TA XV. CAP. 49
TA XVI. CAP. 51
TA XVII. CAP. 52
TA XVIII. CAP. 55
TA XIX. CAP. 57
TA XX. CAP. 58
TA XXI. CAP. 58
TA XXII. CAP. 59
TA XXIII. CAP. 62
TA XXIIII. CAP. 64
TA XXV. CAP. 65
TA XXVI. CAP. 67
TA XXVII. CAP. 69
TA XXVIII. CAP. 70
TA XXIX. CAP. 72
TA XXX. CAP. 77
TA XXXI. CAP. 79
TA XXXII. CAP. 82

Ta trety deil te predguvori 84

TA XXXIII. CAP. 84
TA XXXIIII. CAP. 85
TA XXXV. CAP. 91
TA XXXXVI. CAP. 94
TA XXXVII. CAP. 95
TA XXXVIII. CAP. 101
TA XXXIX CAP. 103
TA XL. CAP. 108
TA XLI. CAP. 109
TA XLII. CAP. 116
TA XLIII. CAP. 120
TA XLIIII. CAP. 124
TA XLV. CAP. 128

Ta četerti deil te predguvori 129

TA XLVI. CAP. 129
TA XLVII. CAP. 132
TA XLVIII. CAP. 134
TA XLIX. CAP. 137
TA L. CAP. 139
TA LI. CAP. 141
TA LII. CAP. 142
TA LIII. CAP. 144
TA LIIII. CAP. 147
TA LV. CAP. 151
TA LVI. CAP. 156

Ta peti inu pusledni deil te slovenske predguvori 163

TA LVII. CAP. 163
TA LVIII. CAP. 171
TA LIX. CAP. 173
TA LX. CAP. 181
TA LXI. CAP. 189
TA LXII. CAP. 200

En register, ena kratka postila 1558 **209**
Predguvor 210
Na to pervo nedelo tiga adventa 211
Na II. nedelo tiga adventa 213
Na to III. nedelo tiga adventa 215
Na to IIII. nedelo tiga adventa 216

Na božični dan 219
Ta drugi evangeli, kir se pridiguie tudi na božični dan 222
Ta trety evangeli, kir se pridiguie na božični dan 223
Na to I. nedelo po božiči 225
Na noviga leita dan 226
Na to II. nedelo po božyču 229
Na to III. nedelo po božyču 230
Na to IIII. nedelo po božyču 232
Na to V. nedelo po božyču 234
Na to VI. nedelo po božyču 234
Na to nedelo štyrinaist dni pred pustom 235
Na to nedelo ossem dni pred pustom 237
Na to pustno nedelo 239
Na to pervo postno nedelo 243
Na to II. postno nedelo 247
Na to III. postno nedelo 257
Na to IIII. nedelo v posti 259
Na to V. pustno nedelo 262
Na to cvitnično nedelo 266
Na ta vilikinočni dan 278
Na to pervo nedelo po veliki noči 289
Na to II. nedelo po veliki noči 295
Na to III. nedelo po veliki noči 297
Na to IIII. nedelo po veliki noči 298
Na to V. nedelo po veliki noči 302
Na to VI. nedelo po veliki noči 305
Na vinkunstno nedelo 308
Na nedelo te S. Troyce 316
Na to I. nedelo po S. Troyci 321
Na to II. nedelo po S. Troyci 323
Na to III. nedelo po S. Troyci 324

Na to IIII. nedelo po S. Troyci 326
Na to V. nedelo po S. Troyci 329
Na to VI. nedelo po S. Troyci 331
Na to VII. nedelo po S. Troyci 334
Na to VIII. nedelo po S. Troyci 335
Na to IX. nedelo po S. Troyci 341
Na to X. nedelo po S. Troyci 343
Na to XI. nedelo po S. Troyci 347
Na to XII. nedelo po S. Troyci 349
Na to XIII. nedelo po S. Troyci 351
Na to XIIII. nedelo po S. Troyci 354
Na to XV. nedelo po S. Troyci 357
Na to XVI. nedelo po S. Troyci 359
Na to XVII nedelo po S. Troyci 361
Na to XVIII. nedelo po S. Troyci 363
Na to XIX. nedelo po S. Troyci 365
Na to XX. nedelo po S. Troyci 370
Na to XXI. nedelo po S. Troyci 372
Na to XXII. nedelo po S. Troyci 375
Na to XXIII. nedelo po S. Troyci 377
Na to XXIIII. nedelo po S. Troyci 380
Na to XXV. nedelo po S. Troyci 385

Ta drugi deil te kratke summariske postile in tiga registra 390
Predguvor 391
Na svetiga Andrea jogra dan 393
Na s. Tomaža jogra dan 396
Na s. Steffana martirnika dan 399
Na s. Ianža Evangelista dan 401

Na tih tryeh kralev dan 403
Na Divice Marye očisčena dan 406
Na s. Matya jogra dan 410
Na te Divice Marie oznanene dan 413
Na velikinočni pondelig 419
Na s. Filippa inu Iacopa jogrov dan 422
Na velikiga cryža dan 424
Na vinkunštni pondelig 428
Na s. Ianža Kerstnika dan 431
Na s. Petra inu Paula jogrov dan 435
Na Marye Magdalene dan 441
Na s. Iacopa jogra dan 443
Na Divice Marye ločitva dan 446
Na s. Bartolomea jogra dan 448
Na Divice Marie roystva dan 451
Na s. Matevža jogra dan 453
Na s. Mihela angela dan 456
Na s. Simona inu Iudeža jogrov dan 457
Na vseh svetnikov dan 460

Jonatan Vinkler: K osmi knjigi Zbranih del Primoža Trubarja 465
Seznam krajšav svetopisemskih knjig 471
Bibliografski opis 473

TIGA NOVIGA TESTAMENTA ENA DOLGA PREDGUVOR. V TI SO TY NERPOTREBNIŠI INU pridniši articuli oli štuki te kerščanske vere inu kateri slišio h pravimu zastopu vsiga S. pisma, zveistu inu zastopnu izloženi skuzi Primoža Truberia Crainca.

Te štuke, kir se v ti dolgi predguvori vuče, tebi ta REGIŠTER, za to kratko predguvorio postavlen, po rredu povei.

Ein lange Windische Vorred uber das new Testament. Darinn die nötigesten und seligmachenden Hauptartickel des Christlichen Glaubens, fürnemlich aber von der Rechtfertigung des Menschens sind eingefürt und mit lauteren verstendigen Sprüchen auss der Heiligen Schrifft auch mit Exempeln und Gleichnussen dermassen aussgelegt und in ein ordnung gebracht, das alle, die sie mit fleiss lesen, mügen durch hilff des Heiligen Geists züm rechten Verstand der Götlichen wesens un[d][c] Willens leichtlich kommen und darass gründtlich erlernen, wie alle Menschen vor Gott verdampte Sünder seind und anderst selig nicht mögen werden, dann durch den rechten Glauben an Herren Jesum Christum.[1]

V TIBINGI.
V tim leitu po Cristusevim roystvu
M.D.LVII.

1| Dolgi slovenski predgovor v Novi testament. V njem so najnujnejši in najbolj tolažilni poglavitni artikli krščanske vere, zlasti oni o opravičenju po veri je vključen in z jasnimi, razumljivimi prilikami iz Svetega pisma, z eksempli in primerami natančno razložen in podan po redu, da lahko vsakdo s primerno prizadevnim branjem in ob pomoči Svetega Duha pride do pravega spoznanja Božje misli in namere ter da se lahko temeljito pouči, da smo vsi ljudje pred Bogom zavrženi geršniki in da nam ni druge odrešitve, kot je prava vera v gospoda Jezusa Kristusa.

VOM VSEM DOBRIM INU BOGABOIEČIM KERSČENIKOM, KIR V TIH SLOVENSKIH DEŽElah prebivate, gnado, myr, milost inu vse dobru od Buga Očeta skuzi Jezusa Cristusa, gospudi inu odrešenika našiga, veden inu zveistu prossim.

UI LUBI SLOVENCI INU BRATIE. Onu ie gvišnu inu risničnu[2] timu taku, koker ty pravi vučeniki, pridigary inu vsi zastopni kerščeniki zdai povsod pišeio inu govore. De ner ta vegši navuk, ner ta bulši kunšt, ner ta nucniši modrost inu tu izveličane eniga vsakiga kerščenika v le-tim samim articulu oli štuku te naše stare, prave kerščanske vere stoy, kir se latinski imenuie *Iustificatio hominis coram Deo*[3] De ta človik vei inu prov zastopi, koku, s čim, skuzi kai en grešni človik more spet brumen inu pravičin ratati pred Bugom. Tu ie tulikain rekoč, de ta človik prov zna inu zastopi, koku inu kei on ima tu odpuščane vseh grehov, to gnado, milost Božyo inu ta večni leben iskati inu naiti. Zakai kateri človik le-ta articul, za čes volo on bode od Buga za pravičniga deržan, vei inu prov zastopi, ta isti ima ta pravi kluč h timu S. pismu, on zastopi prov te evangelie, vse tu, kar ie Jezus pridigal, kar so ty preroki inu jogri pissali inu vučili. On ima ta pravi nebeski šac, tu pravu spoznane tiga Božyga Synu Jezusa Cristusa, za čes volo ie on doli iz nebes k nom na ta sveit prišal, zakai ie on nase vzel tu človestvu, zakai ie pridigal, caihne delal inu pustil se taku britku martrati inu umoriti. On tudi vei, s čim inu koku ty ludie se mogo te Cristuseve pravice, svetusti, vsiga nega diane inu

f 2 zaslužene

2| Risničnu.

3| Opravičenje človeka pred Bogom. Najverjetnegre za evokacijo enega ključnih artiklov Confessio aug*ustana* (4, 1: *De Iustificatione*): »*Item docent, quod homines non possint iustificari coram Deo propriis viribus, meritis aut operibus, sed gratis iustificenter propter Christum per fidem ...*«

zaslužene sturiti dileżni inu se pripraviti. Le-tiga articula pravi zastop obesseli inu potrošta vsa žalostna serca, vse prestrašene visti, kir se boie tiga Božyga serda inu tiga pekla, de obstoye vseh žlaht nadlugah inu de vse težke izkušnave, te noterne inu te vunane, premogo inu nee obderže, de na smerti ležoč ne cagaio na milosti inu pomuči Božy. Le-ta articul sam sturi, de, kar ty verni molio inu prossio Boga, tiga so oni uslišani. On sam sturi, de tih vernih dobra della, almožne, posti, cerkovni hodi, nih Božye službe, nih stan inu poštenu rovnane dopado inu so pryetna Bogu. In summa, kratku govoreč: Kateri človik le-ta sami articul oli štuk te naše prave kerščanske vere prov zna inu zastopi, ta isti vei inu more iz eniga velikiga grešnika en nebeski svetnik, iz hudiga brumen, iz eniga Božyga souvražnika en Božy periatel ratati, ona zna inu more priti iz te Hudičeve oblasti v to Božyo milost inu stopiti iz pekla v ta sveta nebessa. Spet nazai: Kateri človik le-tiga articula prov ne zastopi, tar si on bodi vučen, moder inu brumen pred ludmi, taku on ne zastopi prov obeniga drugiga kerščanskiga articula, ne vei, kai ie Jezus nom dobriga ž nega martro sturil, ne vei, kai so ty s. zacramenti, za čes volo so postavleni, ne zna se z Bugom spraviti, ie v nemilosti Božy, on nema obeniga odpuska od Buga. On ie zo vsem nega dianem inu rovnanem, zo vsemi nega dobrimi delli inu z Božymi službami podveržen timu Hudiču. Inu aku on h pravimu zastopu le-tiga articula, dotle ie v tim životu, ne pride inu po nim ne veruie, taku on h puslednimu na tei smerti inu v drugih težkih nadlugah mora cagati na milosti inu na vsei pomuči Božy inu bode vekoma ferdamnan. Pred tako zlo nezastopnostio inu nevero obari nas inu vsakiga človeka Oča nebeski za volo suiga Synu Jezusa Cristusa, gospudi inu odrešenika našiga. Amen.

Inu

Inu kadar na le-tim articulu, de veimo koku, skuzi kai se moremo z Bugom spraviti, pred nim brumni postati, taku veliku, ia, vse naše izveličane lesži. Inu kadar od tiga vsi preroki, jogri, suseb s. Paul v nega lysteh, nerveč govore inu pisšeio. Inu kadar vsi zveisti, zastopni vučeniki vele inu opominaio, de se le-ta articul povsod vseh žlaht iezikih prov, zastopnu po vuki inu pismu tih prerokov inu jogrov pridiguie inu vuči. Inu kadar ta Zludi ie le-timu articulu nerveč souvraž, te boge, preproste ludi skuzi te falš, hynavske vučenike inu pridigarie od le-tiga articula na druge krive vere inu malikove službe zepelava, de oni nekar le per samim Cristusu skuzi to vero, temuč drugdi, per ličkakih norskih, od ludi inu od starih bab zmišlenih inu gori perpravlenih Božyh službah na gorah, v doleh inu v gozdeh tih odpuskov, te gnade inu milosti Božye isčeio. Za le-tih štyrih riči inu uržahov volo sem iest v le-tei drugi dolgi slovenski predguvori tiga Noviga testamenta od tiga čestu imenovaniga articula nerveč govuril. Inu sem z Božyo pomočio ta isti s takimi zastopnimi bessedami, perpuvidami, exempli inu perglihami iz S. pisma inu iz tih starih inu novih pravih vučenikov taku izlužil, de en vsaki dobri, preprosti človik, kir iz serca po pravi veri inu cesti v nebessa vpraša, aku on bode le-to predguvor čestu inu s flissom prebral, more le-ta articul, koku v milost Božyo pridemo, pravični pred nim ratamo, inu druge articule vse, kir slišio k naši veri, h timu izveličanu naših duš inu zastopu vsiga S. pisma, lahku se navučiti inu zastopiti. Iest sem v le-to predguvor inu potle v to kratko postillo inu poprei v ta dva catechizma[4] vse te potrebne inu nucne navuke inu trošte postavil, katere sem per vas v tim slovenskim ieziku sedemnaist leit poredu inu potle v tim nemškim ieziku desset let per vučenih ludeh pridigal.

4| Trubar je imel v mislih svoj *Catechismus* (1550), torej prvo slovensko tiskano knjigo, ki je bila hkrati tudi prva slovenska cerkvena pesmarica, in *Catechismus* (1555). Obe deli sta bili izdelani v tiskarni Ulricha Morharta v Tübingenu.

Inu iest sem za volo, de vi teim lažei inu bule zastopite inu zamerkate, kai se v ti dolgi slovenski predguvori pravi inu vuči, en regišter za le-to pervo kratko predguvoro postavil. V tim vi imate to summo vseh navukov inu troštov, kir so v ti predguvori zapissani, inu kei imate vi te iste iskati inu naiti. Iest sem tudi za volo tih preprostih v ti predguvori inu potle v tih evangelistih per vsakim capitulu inu paragrafu izvuna na krayu to summo tiga capitula inu paragrapha, kai se v nim vuči, zapissal.

Natu iest vupam Bogu, le-ta naša dolga predguvor, raven tiga tolmačene tih evangelistov inu te mahine postille, vom bode nucna inu dopalla. Inu per tim vas vseh v tim Božym imenu zveistu prossim inu opominam, de vi nerpoprei vissoku zahvalite Gospudi Boga za le-to dobruto inu za ta velik dar Božy, kir se taku zdai prov tar zastopnu ta prava stara vera vuči inu kir se ta naš iezik tudi piše inu druka. Inu gledaite, de vi tak dar Božy hvaležnu gori vzamete inu nucate prov, Bogu na čast inu h dobrimu vašim dušo[m], de skuzi tak vuk inu pismu pridete h timu pravimu spoznanu tiga praviga stanu Božyga inu te nega svete dobre vole, kir on ima pruti vsem lude[m] za volo Jezusa Cristusa, v katerim stoy ta večni leben. Inu ie li v le-tim sadašnim oli pervim našim pismu inu tolmačevanu časi kai temnu inu nezastopnu oli kai preveč oli premalu govorienu tar pissanu, tu vi na bulše izložite inu prossite Gospudi Boga za me, de on za volo te česti inu hvale suiga svetiga imena inu nuca tar goriiemlena te nega boge slovenske cerqve meni naprei h takimu težkimu nucnimu dellu inu pissanu vegšo gnado inu pomuč da inu possodi. Inu per tim iest vas izročim inu poročim timu pravimu, živimu inu večnimu Bogu, Oču, Synu inu S. Duhu, katerimu bodi vsa čast inu hvala zdai inu veko-

ma.

ma. Amen. Inu le-tu ie pissanu inu drukanu v tim meistu Tubingi na s. Primoža inu Feliciana dan, v tim leitu po Cristusevim roystvu tavžent petstu sedem inu petdesset leit.[5] 5| 9. junij 1557.

Vaš služabnik
inu pastyr

Primož Truber
Crainec.

REGIŠTER

REGIŠTER VSEH ŠTUKOV
INU VUKOV, KIR SO V TI SLOVENSKI PREDguvori tiga Noviga testamenta.

1 Kai inu kakoviga iezika ie ta besseda evangelium inu kai v sebi derži. CAP.[6] I.

2 Zakai Bug pusti ta s. pisma inu pridige od nega Synu evangelium imenovati. CAP. II.

3 Bug s to bessedo evangelium loči na duie te Moizeseve pridige, postave inu zapuvidi od tih Cristusevih pridig. Inu vely vsem obi dvei pridigi poslušati. Koku se te bessede gnada inu risnica v tih evangelieh zastopiti imaio. CAP. III.

4 Ta besseda evangelium nom tudi pravi inu kaže, kei inu v čem se naide inu stoy ta prava cela dobruta, tu večnu blagu inu vesselie. CAP. IIII.

5 Kai ta besseda testament v sebi derži inu zakai tei Biblii, vsimu S. pismu ta Stari inu Novi testament pravimo. CAP. V.

6 Kuliku ie evangeliov. CAP. VI.

7 Evangeliu[m], ta pridiga od Cristusa, ta kerščanska vera inu de ty verni v velikih nadlugah v tim životu prebivaio imaio nih začetik od začetka tiga svita. CAP. VII.

8 Bug ie to suio oblubo od Ženskiga semena, ta evangelium inu pridigo od Cristusa čestu tim očakom Abraamu, Izaacu, Iacobu, Moizesu inu Davidu ponavlal. CAP. VIII.

9 Vsi preroki so od Christuseviga prihoda, rovnane inu oppravila taku dobru koker ty jogri inu evangelisti govurili inu pissali. CAP. IX.

10 Tih starih, vernih očakov inu tih Iudov inu aydov offri, kir so živino inu tudi v velikih nadlugah žive ludi offrovali, vse Moizeseve vunane službe pridiguio

inu

6| Lat. *capitulum*, poglavje.

inu pričuio od te naše stare vere v Cristusa inu de Cristus ima umreti inu offran biti. CAP. X.
11 Vsi verni očaki, Iudi inu aydie od začetka tiga svita pričuio od starosti te naše vere kerščanske. CAP XI.
12 Adamova vera inu vseh vernih Iudov inu aydov, kir so bili na sveitu pred Cristusevim prihodo[m], inu ta naša sadašna kerščanska vera ie vse ena vera. CAP. XII.
13 Sama ta naša evangeliska inu kerščanska vera ie ta prava, postavlena inu poteriena od samiga Boga, inu te ludi perpravi v nebessa. CAP. XIII.
14 H ti dolgi predguvori tiga Noviga testamenta so ta kerščanska lubezan inu Božye ukazane tiga tolmačarie pergnale inu permorale. CAP. XIIII.
15 Vsaki ima veiditi inu znati Boga v ti S. Troyci, koker se ie on v nega bessedi, v tim pismu rezodil inu dal na znane. Za čes volo ie Cristus martro sterpil. Inu kakov ie ta človik, preden ie grešil, bil, kakov ie zdai, v tim grehu, inu de ie skuzi Cristusa pred Bugo[m] spet brumen sturien. CA/P/. XV.
16 Gospud Bug daie sui stan v ti S. Troyci na znane s tema bessedoma, kir pravi: »Sturimo tiga človeka inu po našim pildu etc.« De v tim dinim bogastvi so try persone oli imena. CAP. XVI.
17 Kai ie Bug sam na sebi, kai ie nega natura inu stan, kakov ie ta nega pild, po katerim ie ta pervi človik stvarien. CAP. XVII.
18 Kakoviga pilda, tu ie: nature, šege, modrusti, zastopnosti inu kunšti, sta ta perva človeka bila pred grehom. CAP. XVIII.
19 Adam inu Eva pred grehom sta premogla deržati vse Božye zapuvidi inu sta iz notra, v ti duši, inu iz vuna, v tim životu, cilu sveta inu brumna bila. CAP. XIX.

20 Ta perva človeka sta bila lipa, serčna inu redle, sta regirala, moistrovala inu premagala vse stvari na zemli, vso žlaht živino, zvirino, domačo inu divyo. CAP. XX.
21 Ta Zludi inu ta greh sta sturila, de vsi ludie moraio umreti. CAP. XXI.
22 Koku ie ta kača, v kateri ie ta Zludi bil, prevežala Evo, de ie z Adamom Božyo zapuvid prelomila; s teim sta onadva sebe imu[7] nas vse vso revo perpravila. CAP. XXII.
23 Adamov inu Evin greh ie velik za volo nega nepokorsčine, nekar za volo tiga iabelka. CAP. XXIII.
24 Ta štraifinga, kir ie položena na tiga človeka, daie vsem na znane, de ta Adamov greh ie ena velika reč pred Bugom. CAP. XXIIII.
25 Kadar ty ludie iz lastne pameti, prez pisma inu pridig, kai ie ta greh, prov ne mogo zastopiti, zatu se ima od tiga v ti cerqvi zastopnu vučiti. CAP. XXV.
26 Kai ie ta porodni oli erbovi greh, koku ie vse ludi izkazil inu le na hudu veden naklane. CAP. XXVI.
27 Kakove Božye zapuvidi ta človik iz suie lastne pameti inu moči premore deržati. CAP. XXVII.
28 Kai inu kakovi so ty sturieni oli dopernesseni, ty vunani inu noterni grehi. Od kot tu pride, de taku tii ludie v take grozzovite grehe inu v veliko sromoto padeio. CAP. XXVIII.
29 De ty smertni grehi se imaio od tih odpustlivih ločiti. Inu kateri v tih smertnih oli naglavnih grehih stoye inu prebivaio, ty isti neso v gnadi ne v milosti Boży. CAP. XXIX.
30 Tih falš, hynavskih kersčenikov, nevernih Iudov, aydov inu Turkov veliki, sramotni grehi so se vselei zveidili inu se še zdai čudnu zveido inu bodo tudi na tim sveitu štrafani za tiga volo, de se zvei inu spozna, de ie Bug vsi hudubi inu lotry souvraž. CAP. XXX.
31 Pry-

7| Inu.

31 Pryčovane iz S. pisma, de vsi ludie pernesso sebo ta greh iz materniga telessa inu de smo vsi pod ta greh podverženi. CAP. XXXI.
32 Od kot ta greh pride, du ie uržahar inu začetik tiga greha. CAP. XXXII.
33 V tim tretym deilu le-te predguvori se bode zastopnu pravilu, koku, skuzi kai ta človik spet ta Božy pild dobi, brumen inu pravičin pred Bugom postane. CAP. XXXIII.
34 Enu pravu duhovsku rezmišlovane, koku ie Bug, ta S. Troyca sam sebo se svetoval inu odločil, de nega večni Syn ima vzeti nase tu človestvu. S teim se tim preprostim stavi naprei, za čes volo ie Jezus terpil inu kai ie on s teim nom dobriga oppravil inu dobil per Bugi. CAP. XXXIIII.
35 Ena zastopna pergliha, koku ie Bug vse ludi predse h ti pravdi poklical; ty so čez pryčani inu po pravici obsoieni h timu ferdamnenu. Tim ie Jezus Cristus, Syn Božy, suio lastno martro prišal h pomočian. Iz te perglihe tudi vsaki rezoumei ta uržah, zakai ie Bug človik postal. CAP. XXXV.
36 Ta pergliha od tiga obrupaniga inu raneniga inu od tiga Samaritana, Luc. 10.[8] Tudi zastopnu vuči, de ie nom le skuzi Cristusa od vse reve pomaganu. CAP. XXXVI.
37 Ena prava, zastopna izlaga te bessede vera; kuliku ie ver, katera ie ta prava, kai ta verni človik veruie inu kai ta neverni ne veruie. CAP. XXXVII.
38 De ta vera sama koker enu naše dellu oli koker ena naša reč ne izveliča, temuč ta milost, obluba Božya, tu zalužene[9] Cristusevu, kateriga se dileżni s to vero sturimo. CAP. XXXVIII.
39 Od te naše človeske zastopne postavne pravice oli brume inu od te verne Cristuseve, koker ta naša bruma, kadar

8| Lk 10, 30–37.

9| Zasluženе.

kadar se z vero dopernaša, dopade Bogu, oli vsai le ta possoiena inu šenkana verna pravica nas brumne inu svete sturi pred Bugom. CAP. XXXIX.
40 Koku se te bessede gnada, milost Božya, odpuščane tih grehov, ta večni leben imaio zastopiti inu de kateri od tih rici enu ima, ta ima vse: kir ima to pravo vero, ta ie tudi pravičin pred Bugom. CAP. XL.
41 Očite inu zastopne pryče, vzete iz s. Ianža evangelia, de to gnado, milost Božyo, odpustig vseh grehov inu ta večni leben dobimo le skuzi to vero v Jezusa. CAP. XLI.
42 Iz s. Paula lystov inu pridig ner te zastopniše pryče, de ta naša dobra della, ta bruma inu pravica nas ne sture pred Bugom pravične inu ne izveličaio, temuč ta sama pravica Cristuseva, katera nom bo šenkana od Buga za volo te vere v Jezusa. CAP. XLII.
43 Ta cela Biblia pryčuie, de le skuzi to vero v Cristusa pridemo v nebessa, inu za tiga volo tu S. pismu več od Božyga Synu koker od Očeta Boga govori. Inu koker so vsi Božy svetniki le skuzi to vero v Jezusa iz grešnikov brumni inu pravični ratali pred Bugom, glih taku še zdai mi moremo skuzi to vero v Cristusa iz grešnikov svetniki postati inu priti v nebessa. CAP. XLIII.
44 Ena kratka izlaga inu en troštliv navuk od tiga s. kersta inu od te večerie tiga Gospudi, zakai so ty zacramenti postavleni inu de ty isti tudi pryčuio, de le skuzi to vero v Cristusa bomo izveličani. CAP. XLIIII.
45 De ty stari s. vučeniki so tudi, koker mi zdai, od te vere v Cristusa vučili inu pissali, de ta ista sama nas ohrani. CAP. XLV.
46 Za volo, kir ty ludie po nih izkaženi naturi inu zastopnosti se težku te prave vere navuče inu hitru od nee pado, se ie v tim tretym deilu le-te predguvori od te vere v Cristusa,

v Cristusa, koku skuzi to samo pred Bugom pravični ratamo, tulikain govurilu. CAP. XLVI.
47 Ta vera v Cristusa se ima v tim kerščanstvu za tiga volo prov pridigati, de se Božymu Synuvi nega čast, hvala inu oblast pusti inu da, de se nega martra inu kry z nogami ne tepta. CAP. XLVII.
48 En človik v velikih nadlugah inu v težkih izkušnavah, suseb, kadar na smerti leži, se ne more z obeno ričio prov potroštati, de na Božy milosti inu pomuči ne caga, samuč de se nemu pridiguie: Bug hoče nemu zabston, iz gnade, za volo Jezusa, aku tu veruie, odpustiti vse grehe inu nega deržati naprei za brumniga inu svetiga. CAP. XLVIII.
49 Gospud Bug hoče, de ty ludie te nega oblublene gnade inu tiga večniga lebna bodo gvišni inu v sveisti, zatu on ta da zabston, nekar za naših dobrih dell oli za naše vrednusti volo. CAP. XLIX.
50 Vsakimu, kadar moli inu kliče v nadlugah na Buga, prido naprei nega grehi, nega nevrednost, de cbivla, aku ga Bug hoče uslišati, obtu ie potreba, de se pridiguie od te vere v Cristusa, de Bug nom dobru hoče uslišati te naše prošne, nekar za volo naše vrednusti oli pravice, temuč za volo suiga Synu, v katetiga[10] mi veruiemo. CAP. L.
51 Potehmal z obeno drugo ričio mi ne moremo Cristusa spoznati, ne nega dobrute inu zaslužene dileżni biti, samuč skuzi to vero, zatu ie potreba, de se pridiguie od te vere v Cristusa. CAP. LI.
52 Veliku na tim leži, de se te evangeliske oblube od tih postavnih inu zapuvidnih oblub znaio narazen ločiti, zatu se imaio ty ludie vučiti, de te evangeliske oblube od odpuščane vseh grehov prymo zabston skuzi to vero v Jezusa, ampag te postavne inu zapuvidne oblube hote od

10| Kateriga.

nas tu dopernašane, naše diane inu zaslužene imeiti. CAP. LII.
53 De bi ta Zludi mogel verovati tu odpuščane tih grehov za volo Jezusa Cristusa, taku bi on tudi izveličan bil. CAP. LIII.
54 Te postave inu zapuvidi Božye neso dane, de bi mi skuzi te iste odpuščane tih grehov dobili oli s teimi zaslužili ta večni leben, temuč de po nih ta vunani leben pelamo inu se deržimo pruti ludem spodobnu inu poštenu. Potle: de skuzi nee spoznamo našo izkaženo naturo inu te naše grehe. H tretimu: de veimo, kakova della dopado Bogu. CAP. LIIII.
55 Risnica ie, de en kerščenik mora tudi imeiti grevingo inu žalost čez suie grehe, dobru napreivzetie, lubezan, volnu terplene, vupane inu ta druga Božya, dobra inu poštena della, oli vsai od taeih[11] dobrih riči obena ne sturi tiga človeka brumniga pred Bugom, samuč ta vera v Jezusa Cristusa. CAP. LV.
56 Grehov se varovati, brumsku, poštenu se deržati, dobru diati inu služiti Bogu se ima za mnogeterih potrebnih riči volo. Oli nekar, de bi mi s teim hoteli zaslužiti ta večni leben; ta isti ie nom šenkan inu dan od Buga iz gnade, zabston, za nega Synu samiga volo. CAP. LVI.
57 Ty veliki, mnogeteri caihni Cristusevi, tih prerokov inu jogrov so pryče inu poteriena nih vuka, nih oblub inu pryteža, de se ima terdnu inu stonovitu nih bessedom, pridigom inu pismom verovati inu žiher na nee se zenesti, koker de ni te iste sam Bug, kir ie vsigamogoč inu risničin, govuril. CAP. LVII.
58 Ty ludie, kir so ozdravleni od Cristusa, so nom naprei postavleni k animu navuku, troštu inu exemplu te prave vere; hočmo li mi tudi na duši od tih grehov inu na telessi od te večne smerti biti ozdravleni, taku ie potreba, de

11| Tacih.

de mi tudi tako vero koker oni imamo, de Jezus ie pravi bug, pravi človik inu de more tar hoče nom pomagati. CA/P/. LVIII.
59 Za čes volo so ty verni takim mnogoterim inu velikim nadlugom inu nesrečom podverženi na tim sveitu. CAP. LIX.
60 S čim inu koku se ima ta gmaina Božya, ty kerščeniki v nadlugah inu v težkih izkušnavah troštati inu deržati gori, de na Božy pomuči ne cagaio. CAP. LX.
61 Kakove riči perganeio te verne h ti molytvi, koku inu zakai molyti imamo. CAP. LXI.
62 Du so ty 4. evangelisti bili, kai ie nee pergnalu, de so oni te evangelie taku zapissali.

Konec tiga regištra.

TA PERVI

TA PERVI DEIL TE SLOVENSKE DOLGE PREDguvori tiga noviga testamenta. v tim se pravi od začetka inu starosti tiga evangelia inu te kerščanske vere inu od drugih riči, kir h timu slišio.

TA I. CAP.

Kakoviga jezika ie ta besseda evangelium inu kai v sebi derži.

a besseda evangelium ie ena gerška besseda; ta se more v to slovenščino tolmačiti: enu dobru selstvu oli en dober glas oli eni dobri, vesseli marini, od katerih ty ludie bodo vesseli, od nih z vesseliem govore, radi poslušaio inu drugim pravio. Koker de bi zdai en le-tak dober, risničin glas inu marin k nom prišsal: Ty Turki so od našiga gospudi krala inu od nega synov iz vseh slovenskih, crovaških inu vogerskih dežel, iz Bosne inu iz Constantinopola cilu pregnani. Zatu mi inu vsi naši otroci se ne bomo vže več bali Turkov, bomo žiher inu myr imeli pred vsemi našimi souvražniki, ne bomo več štyvr daiali, ne težkih tlak delali inu bodo naprei vže vselei dobra, rodovita leita. Oli kadar se enimu lačnimu oli žeinimu pravi, on bode imel eno dobro večerio, ieisti inu pyti zadosti. Oli enimu, kir v ieči za život sidi, on bode na iutrišni da[n]ˊprez vse martre inu straifinge prust izpuščen. Oli enimu bolniku, kir velik betež ima inu na smerti leži, on bode čez dva dni spet cilu zdrav etc. Takim dobrim, vesselim inu troštlivim marinem vsem bi mi mogli tudi reči inu dati ime evangelium.

TA

TA II. CAP.

INu kadar te prave pridige inu risnična sveta pisma od Božyga Synu Jezusa Cristusa, gospudi inu odrešenika našiga, so ty pravi, dobri, stonoviti, risnični, perietlivi, vesseli inu troštlivi marini, zakai v tih se daie na znane ta milost inu prevelika neizrečena lubezan, katero Bug ima pruti vsem ludem, inu se očitu pravi, pridiguie inu pisše, de Bug ne hoče tiga grešnika smerti, ne ferdamnena, temuč on hoče vsem teim, kir pravo pokuro deio, veruio v nega Synu, biti milostiv, odpustiti vse grehe, nee deržati za brumne, pravične inu za svetnike, obarovati pred vso hudo nesrečo, pred večno smertio, pred Hudičem inu pred peklom inu de Bug hoče, de ty verni po tim lebnu bodo per nim, de uživaio zo vsemi svetimi angeli tiga večniga nebeskiga vesselia. Inu kadar take pridige inu pisma od Jezusa vsa verna, prestrašena in žalostna serca, kir se boye Božyga serda inu tiga ferdamnena za volo nih grehov, spet obessele inu prov potroštaio. Obtu ie Bug takim marinem, pridigom inu s. pismom od nega Synu enu pravu, spodobnu ime dal — evangelium, tu ie: eni dobri, vesseli marini.

Zakai se te pridige inu ta s. pisma od Jezusa ta evangeliu[m]ᶜ imenuio.

TA III. CAP.

BUg ie tudi hotel z le-to lubeznivo bessedo evangeliu[m] to pridigo od suiga Synu od te pridige inu postave Moizeseve narazen ločiti inu s to vučiti inu opominati vse žlaht ludi, de oni ty dvei pridigi, to Jezusevo inu to Moizesevo, imaio deleč narazen ločiti. Zakai ta Moizeseva pridiga inu postava nom oznanuie le-ta veliki, strašni serd Božy zubper naše grehe. Moizes suio pridigo nom ništer ne pravi od odpuščane naših grehov, od gnade inu milosti Božye, de bi nas Bug hotel k sebi vzeti prez vsiga našiga dobriga diane inu zaslužene. Temuč, aku mi cilu popolh noma

Ta besseda evangeliu[m]ᶜ loči narazen to Jezusovo pridigo od Moizesove inu Bug hoče, de nekar le samiga Moizesa, temuč Cristusa tudi de po-

slušamo. Koku se ty dvei bessedi gnada inu risnica zastopiti imaio.

noma deržimo inu ohranimo vse Božye zapuvidi inu te iste z dianem dopernessemo, taku nom oblubi dobru inu ta žegen Božy, aku pag nekar, taku nas z dušo inu s telessom timu Zludiu izdaie inu ferdamnuie. Ampag ta evangelium nom pravi inu pridiguie od tiga milostiviga Božyga Synu, nom kasže na nega inu pravi: Pole, le-tu ie tu iagne Božye, kir nossi vsiga svita greh; no[m̃]ᶜ pravi od odpuščane tih grehov, od gnade Božye, od te prave cele brume, pravice inu svetusti, katero Bug od nas hoče imeiti, od S. Duha, od tiga večniga lebna. Inu ta evangeliu[m̃]ᶜ vely vsem lude[m̃],ᶜ de vse tu, kar kuli potrubuio h timu večnimu lebnu, de tu istu vzameio inu primeio zabston, prez vsiga našiga diane inu zasluženа, le od samiga Jezusa Cristusa skuzi to vero. Obtu le-ta ločitik le-tyu dveiu pridig ima vsaki človik prov zastopiti inu dobru zamerkati inu nekar le samiga Moizesa poslušati, kir nom le ta serd inu ferda[m̃]neneᶜ oznanuie inu pravi: »Prekleti so vsi ty, kir ne ostano vsem teim, kar ie v ti postavi zapissanu inu s teim dianem ne dopernesso.« Temuč mi imamo tiga druziga pridigarie, ta evangeliu[m̃],ᶜ poslušati, kateri nas viža inu pela h timu Synuvi Božymu inu pravi: »Pole, le-ta ie tu unu iagne Božye, ta pravi offer, odločen od samiga Boga, kir te grehe vseh vernih ludi proč iemle.« Inu le-ta rezlotik vmei to Moizesovo inu vmei Cristusevo pridigo ie Ioannes zdaici v tim začetku nega Evangelia Ioha. 1 postavil, kir taku pisše: »Ta postava ie skuzi Moizesa dana, ampag ta gnada inu risnica ie skuzi Jezusa Cristusa sturiena.«[12] Per tei bessedi gnada se ima zastopiti tu gnadivu odpuščene vseh grehov inu kir nas Bug iz milosti, za volo Jezusa, zabsto[n̄],ᶜ prez vsiga našiga dobriga diane inu zasluženе inu aku glih cilu popolnoma ne deržimo tih Božyh zapuvid v to suio gnado gori iemle inu ne pusti več timu Hudiču čez nas kralovati. Ta risnica pag tukai se pravi tu pravu, večnu nebesku blagu, tu pravu spoznane Božye inu ta večni lebe[n̄].ᶜ Ioan[n̄]esᶜ tukai govori od celiga

12| Jn 1, 17.

liga ohranene inu izveličane. Tiga, pravi on, Moizes nei dal; on le to postavo oznanuie, ampag ta Syn Boży Jezus Cristus, ta isti sam ie no[m]ᶜ tu pravu nebesku blagu, odpuščane vseh grehov, to pravico inu brumo, kir pred Bugo[m]ᶜvela, inu vse tu, kar moramo imeti, aku hočmo v nebessa priti, dobil inu zaslužil per Bugi inu tu isti vse no[m]ᶜ ponuie inu naprei daie v tim evangeliu inu vely no[m]ᶜ vsem tu vzeti s to vero od nega zabston.

TA IIII. CAP.

Bug tudi s to bessedo vuči inu opomina, kei inu v čem se tu pravu, stonovitu večnu vesselite naide.

Inu kadar vsi žlaht ludie po tei izkaženi sui naturi so h timu nerveč perkloneni, de le po tih zemliskih ričeh skerbe, nuč inu da[n]ᶜ mislio inu zo vso močio se muiaio, koku bi le dosti blaga vkupe spravili, k veliki časti prišli inu dobili veliku gospostvu, vede[n]ᶜ dobru ieili, pyli, dolgu inu z myrom uživali tiga svita inu v tih luštih tiga messa prebivali. Zakai oni menio, kateri ie bogat, ta ie sreče[n]ᶜ inu izveliča[n],ᶜ inu kateri ie en velik gospod, timu ie dobru inu uživa tiga praviga vesselia. Od takih falš inu norskih missel inu neverne skerbi nas Bug rave[n]ᶜ drugiga pisma inu vuka tudi z le-to bessedo evangeliu[m]ᶜ vuči inu opomina, de aku mi tu pravu, risničnu blagu, to večno dobruto, tu stonovito vesselie hočmo naiti inu dobiti, de tu istu imamo v tim evangeliu iskati. »Ta evangelium,« pravi Cristus sam, Matth. 13, »ie ta nyva, v kateri ta pravi šac, tu ie on sam zo vsemi nebeskimi žegni, skriven leži, za katere nyve volo ima človik vse, kar ima, prodati inu zapustiti inu kupiti to isto nyvo.«[13] Zakai kateri Jezusa Cristusa skuzi to pridigo tiga s. evangelia prov spozna inu tiga istiga s pravo, terdno vero gori inu k sebi vzame, ta ima ta pravi nebeski šac, kateriga nigdar moli ne snedo, ta eria ne konča, ty tatie ne ukrado, temuč on bode tiga užival v tim večnim vesseliu zo vsemi angeli inu izvolenimi v tih nebessih. H takimu vesselie nom pomagai Oča nebeski za volo suiga Synu Jezusa Cristusa, gospudi našiga, sred S. Duhum. Amen.

13| Mt 13, 44.

TA V. CAP.

Koku se ima ta besseda testament zastopiti inu zakai se ta Biblia, vse Svetu pismu, ta Novi in ta Stari testament imenuie.

TE Cristuseve pridige inu ta pisma tih jogrov inu evangelistov se tudi imenuio ta Novi testament. Ta besseda testament se pravi ena šafft,[14] enu poročene oli izročene, kadar eden na smerti ležoč poročuie, šaffuie inu dyli tu suie blagu tim erbom inu rezodei to suio volo, komu on hoče vosčiti inu dopustiti tu suie lastnu iemene inu blagu uživati po nega smerti. Testament se tudi pravi ena naredba, ena sprava, en punt,[15] kir se vmei dveima oli vmei nimi več gori naredi oli oblubi eden timu druzimu tu oli tu deržati, dati oli sturiti. Inu kadar tu S. pismu nerveč govori inu pravi, koku ie Bug s teim Adamom zdaici, koker ie on bil grešil, inu potle s teimi drugimi našimi očaki eno naredbo inu zavezzo inu en punt gori naredil inu sturil inu ie nim s persego oblubil, de on hoče suiga večniga Synu, tiga praviga ohranenika inu pomočnika, poslati na ta sveit, ta more postati tu Žensko seime, tu ie: en pravi človik; ta isti bode tu Hudičevu dellu inu kralevstvu rezdial inu vzel to nega oblast, kir ima čez vse ludi za volo tiga greha. Inu kadar potle ta Syn Božy sam v tim času nega človestva v ti sui pridigi ie tu suie blagu vsim vernim izročoval, daial inu okuli dilil inu tim jogrom inu vsem pridigariem zapovedal tu istu s teim evangeliom vsem ludem po vsim sveitu diliti okuli zabston. Tu nega blagu pag ie ta nega život, nega tellu, kry inu leben, kateri ie on dal inu pustil martrati inu umoriti za našo volo; s teim ie on naše grehe plačal popolnoma inu izpussal ta veliki serd, kir Bug ima pruti vsem ludem za volo tih grehov; ta isti ie on doli polužil inu utolažil inu nas ie spet spravil z Bugom inu ie to smert, tiga Hudiča inu ta pekal premogel inu rezdial, de tim vernim več ne mogo škoditi. Tu Cristusevu blagu ie tudi ta prava, obilna nebeska bruma,

14| Nem. *das Geschaft*, zastr.: poslednja volja, oporoka, zaveza; v slovenski jezik izposojeno iz srvn. bav. *geschaft* n. (stvaritev, posel; oporoka, zaveza), in sicer v 12. stoletju (Helena Jazbec, *Nemške izposojenke pri Trubarju*, Ljubljana 2007, 70).

15| Zaveza, zveza; izposojeno iz srvn. bav. *punt*, srvn. *bunt* m. (zveza) (H. Jazbec, n. d., 65).

bruma, svetust inu ta cela pravica; s to vseh vernih grehe pred Bożyma očima zakriva inu nas brumne, svete inu pravične dela pred Bugom, zakai Bug ne hoče, ne more obeniga nečistiga, gardiga, gnusniga, kriviga inu grešniga poleg sebe imeiti inu terpeti. Inu tu blagu Cristusevu ie tudi tu nebesku izveličane, ta prava dobruta inu tu večnu vesselie. Le-tu vse ie Cristus suio martro vsem vernim dobil in zaslużil per Bugi, nega očetu. Taku suie blagu inu celo dobruto nom Cristus skuzi inu v ti pridigi tiga s. evangelia šaffuie, dili, izročuie inu nom čez daie za lastino inu vely tu istu vsem ludem vzeti inu pryeti zabston, s to vero, zakai ta vera ie ta kerner oli mošna, kir taku Jezusevu blagu k sebi vzame, ohrani inu obderži, kakor vsi evangely pričuio. Obtu taka stara naredba inu obluba Bożya, kir ie Bug vmei sebo inu vmei teimi starimi očaki gori naredil inu ie nim iz suie velike milosti oblubil dati tiga ohranenika, inu potle tu Jezusevu šaffane, poročene inu rezdilene tiga nega zaslużene inu blaga se prov tar podobnu pravio inu imenuio ta testament. Kir se pag ty zguvori, te oblube, naredbe, pridige, zapuvidi inu postave Bożye, katere so od S. Duha skuzi Moizesa inu skuzi te preroke zapissane, pravio inu tudi imenuio ta Stari testament oli ta Stari zakon. Te pridige pag, ta pisma, bessede inu vukuvi Cristusevi inu nega jogrov, kir so od tih evangelistov inu jogrov zapissani, se imenuio ta Novi testament oli ta Novi zakon. Tu se taku govori inu imenuio za volo tih dvih Bożyh ludi. Kir so bili pred inu za Cristusevim roystvum. Ty pervi verni ludie, kir so bili, preden ie Cristus tu človestvu nase vzel, inu kir so verovali tim Bożym oblubom od Cristusa, de bode od ene žene inu od te Abraamove inu Davidove žlahte royen, de za nega volo bodo žegnani, tu ie prosti vseh grehov, inu de bodo suie lastne krale inu to Cananeisko deželo za lastno imeili. Ty isti ludi se

imenuio ta stara cerkov, ty ludie tiga Stariga testamenta oli zakona. Ty drugi ludie pag, kir so bili potle, kar ie Cristus royen, inu ty, kir bodo do sodniga dne, kateri veruio tim bessedom Cristusevim inu se derže po vuku nega jogrov, tim se pravi inu bodo imenovani ty ludie tiga Noviga testamenta inu ta kerščanska gmaina oli cerkev.

TA VI. CAP.

Vsi evangelisti inu jogri glih pišeio inu pridiguio le en sam evangelium.

MNogeteri meni, kadar so štyri evangelisti inu kir se taku ta evangelium po štukih od tih nedelah inu drugih dneh v ti cerqvi bere inu pridiguie, de ie veliku evangeliov inu se vmei sebo ne glihaio, vsak evangelist nekai druziga suseb pravi inu vuči. Oli tu nei. Vsi evangelisti inu vsi evangelii od ene same riči glih pišeio inu pravio: Kai ie Jezus govuril inu vučil, kakove caihne delal, koku ie martran inu umerl, na trety dan gori vstal od smerti, v nebessa šal, poslal čez jogre inu čez vse verne S. Duha. Inu de ie on ž nega bessedami inu caihni daial na znane inu pričoval, de ie on ta pravi oblubleni Cristus, pravi bug inu pravi človik. Inu kateri nega bessedom inu oblubom veruie, ta isti ne bode zepelan. Zakai nega bessede inu Boga Očeta inu S. Duha bessede ie vse enu. Obtu vsi evangelisti glih ž nih pismom kažeio le na Jezusa Cristusa. Inu koker ie le en sam pravi Cristus, taku ie le en sam evangelium.

TA VII. CAP.

Ta evangelium, vera kerščanska, de ta cerkov, ty verni veliku terpe od

INu ta evangelium, ta naša vera kerščanska, te nadluge, reve, rezdilene, zmešnave inu souvraštvu za volo te vere se neso stuprov v tim času, kadar ie Jezus v tim človestvu na tim sveitu hodil inu pridigal, začele, oli stuprov tedai, kadar so nega jogri pridigali inu ty evangelis-

ti

ti pissali. Temuč ta evangelium, te pridige od Jezusa Cristusa, večniga Synu Božyga, ta naša stara, prava vera kerščanska, tu terplene inu souvrastvu za te vere imaio nih začetig od začetka tiga svita. Le-te riči so od samiga Boga v tim paradižu, zdaici, koker sta Adam inu Eva bila grešila, pravlene, pridigane, prerokovane, postavlene inu gori naložene. Moizes piše, Gen. 3. De potehmal ta Hudič skuzi to kačo ie Adama inu Evo bil v ta greh, v to telesno inu v to večno smert perpravil, ie Gospud Bug vmei drugimi bessedami tudi h ti kači, tu ie h timu Hudiču, le-taku govuril: »Tu Žensku seime bode sterlu tebi tuio glavo. Inu ti tu Seime v peto ugrizneš oli vpičiš.«[16] Le-tih bessed ie malu inu so kratke. Oli v tih ie ta celi pravi evangelium inu prerokovane vseh nadlug, kir so se godile od začetka tiga svita inu kir se bodo naprei godile do sodniga dne za te vere volo. Tu Žensku seime po izlagi vseh prerokov inu svet. Paula ie Jezus Cristus, Syn Božy, kir ie tu človestvu nase vzel od ene čiste dečle prez vsiga moškiga semena. Ta kačia glava ie ta muč, oblast inu tu gospustvu tiga Hudiča inu ta greh, te nadluge, reve, bolezni, ta smert inu ta pekal. Z leteimi ričmi ta Zludi gospoduie čez vse ludi. Streti to glavo po šegi iudovskiga iezika se pravi: opstrupoviti, končati, obrupati inu vzeti to oblast. Cristus Jezus, Syn Božy, sam po sebi inu po tei sui naturi gvišnu druziga ništer nei, samuč ena pernaredna, stonovita inu gvišna arcnya inu pomagavica zubper vse tu, kar ie hudu inu nesrečnu, zubper vse bolezni, reve, nadluge inu zubper to smert. Ampag timu Hudiču ie on ta pravi nega strup, kir zavdaie tei nega glavi, doli tare inu končava to nega muč inu oblast, pregane inu izpira te grehe iz tih vernih, tolaži doli ta serd Božy. Inu on preminuie te nadluge, vse reve, bolezni inu to smert na dobru, vzame tei smerti nee bodic inu

Zludie inu od nega vudov, so stare riči na sveitu.

16| 1 Mz 3, 15.

inu timu peklu nega pogublene. De te reve, bolezni inu ta smert tiga verniga več ne pogube, temuč de so ena myrna cesta, pot inu vrata h ti pravi nebeski dobruti inu h timu večnimu lebnu. Le-to pervo pridigo Bozbyo,[17] de tu Žensku seime tei Kači glavo stare, Ozeas prerok inu s. Paul tudi taku inu v le-tim zastopu izlagata. Ozeas pravi, 13. cap., na Jezusevim meistu: »Iest hočo nee (zastopi: te verne kerščenike) odrešiti od tiga pekla inu obraniti pred to smertio. O, smert, iest bom tui strup inu tuia smert. O, pekal, iest bom tuia žleza inu požreh.«[18] S. Paul pravi, 1. Corinth. 15: »Tedai (zastopi: na sodni dan, kadar gori vstanemo od smerti) bode dopolnenu, kar ie pissanu: 'Ta smert ie požerta v tim premaganu inu v dobivanu.' Smert, kei ie tui bodic? Pekal, kei ie tuie premagane? Ta bodic te smerti ie ta greh, ta muč tiga greha ie ta postava. Ampag hvala Bogu, kateri ie nom dal tu premagane skuzi Jezusa Cristusa.«[19] Koker bi hotel s. Paul reči: »Ta smert ozdolai leži, nema več obene moči, ta leben pag ie ozgorai inu pravi: Mi verni samo skuzi Cristusa ta boi inu kreg s to smertio inu s peklom dobili.« Od le-tiga, koku ie Jezus to smert inu tiga Hudiča premogel, se bode potle več govurilu. Zdai zaslišimo /t/u[f] drugu Božye staru prerokovane od nadlug inu souvraštva za volo te vere; od tiga ie Bug taku govuril: »Inu ti kača tu Žensku seime v peto ugrizneš oli vpyčiš.«[20] Tukai ta besseda ugrizniti oli vpyčiti ie tulikain koker ostrupiti, zlu inu hudu sturiti na sčivotu[21] inu umoriti tu tellu. Ta peta pag ie tu človestvu inu tellu Cristusevu, dotle ie v tim na tim sveitu pred nega smertio hodil, inu vse nega rovnane, diane, vukuvi, pridige inu pismu, nega zacramenti. Inu vsi ty ludie, kir Cristusevi pridigi prov veruio inu nih vero očitu pred ludmi spoznaio. Le-tu vse, tu ie Cristusa, nega evangelium inu vse verne ludi, Bug tukai v tim nega prerokovanu imenuie to peto tiga Ženskiga semena. Obtu ta Hudič veden inu povsod suiemi zobmi grize, z iezikom

17| Božyo.

18| Oz 13, 14.

19| 1 Kor 15, 54–57.

20| 1 Mz 3, 15.

21| Životu.

z iezikom pyca inu sui strup ressipluie, kir kuli se ta evangelium od Cristusa prov inu zastopnu pridiguie, timu se veruie, ty zacramenti po Cristusevi postavi daio inu iemlo, undukai on gori naredi vmei ludmi veliku souvraštvu čez te kerščenike, de bodo pregnani oli uieti oli umorieni od tih nevernih. Oli on undukai gori obudi inu nastavi falš pridigarie, kecarie, bidertaufferie, svenckfeldarie, kir iz tih zacramentov špot delaio inu vse žlaht zmote inu zmešnave. Oli on sturi, de ty ludie ne veruio Bogu, ne nega bessedi, ne rodio, ne navprašaio po tim večnim lebni, rataio epicurary, de se vsem Božym službom špotaio inu za ništer ne derže. Kratku: »Ta Hudič nigdar ne praznuie, veden okolu hodi inu išče koker en lakoten lev, koga bi požerl,« pravi s. Peter, 1. Pet. 5.[22] On ie sturil, de ta neverni Cain ie tiga suiga verniga brata ubyl, de ty stari brumni očaki Noe, Abraa[m̄],[c] Izaac, Iacob, Iožef, Moizes, David, vsi preroki od tih hudih so morali tulikain na tim sveitu terpeti. Inu kadar ie Jezus sam v tim človestvi na tim sveitu hodil, kai hudiga inu nesrečniga on nei začel[?][c] On ie te iudovske menihe, farizeie, farye, pissarie, doctarie inu ščoffe gori vzdignil inu naredil, de so nemu inu nega vuku veden inu povsod zubper bili, taku dolgu, de so ga na ta cryž inu v to smert perpravili. Potle glih taku te jogre inu brumne kerščenike ie ta huda kača, ta Hudič skuzi te neverne Iude inu ayde inu tudi skuzi falš kerščenike po vsim sveitu souvražil, preganal, lovil inu moryl inu zdai taku povsod della inu bode, dotle ta sodni dan ne pride, taku delal. Obtu le-ta stara, perva pridiga Božya od Ženskiga semena, de ima tei kacki[23] stopiti na glavo inu ta kača bode tu Seime v petu uieidala, tu ie, de Syn Božy vzame tu človestvu nase, v tim on bode s to kačo za našo volo se štrital inu premogel, ampag ta kača nega v to smert perpravi inu vsem, kir bodo v nega verovali, bode souvraž inu vse zlu nalagala, zadosti pričuie inu daie na znane, de ta

i evan-

22| 1 Pt 5, 8.

23| Kači.

evangelium, vera kerščanska, de vsi verni taku na tim sveitu moraio veliku več koker drugi ludie terpeti (zakai Hudič ie Cristusu inu nega vudom sylnu souvraž), so ner te stariše riči na sveitu. Obtu ty, kir zdai govore, de ta sadašna naša evangeliska vera ie nova, od Luteria gori postavlena, inu de taciga souvrastva,[24] krega inu rezdilena za volo te vere inu tacih zmešnav inu nadlug poprei nei bilu, krivu imaio inu zubper ta evangelium inu zubper vse S. pismu govore.

24| Souvraštva.

TA VIII. CAP.

Za Bugom ie Adam ta pervi pridigar tiga evangelia inu vere kerščanske bil. Za Adamom ty pervi očaki, kir so bili pred to povudno, potle Abraa[m], Izaac, Iacob, Moizes inu David.

INu le-ta evangeliska pridiga nei zdaici per Adamovimu času poginila inu vzela konca, temuč Adam ie to isto širše inu dale reztegnil inu rezglassil. On ie od le-te perve oblube Božye, de hoče suiga Synu nom k animu odrešitvu dati, tim suim otrokom inu vnukom zveistu pridigal, s to oblubo ie on sebe inu te suie troštal vseh nadlugah inu tako vero ie poterioval s teimi offri. Glih taku ty stari očaki, kir so pred to pregrešno povudno bili, inu ta Noe suio družino so se s to pridigo od tiga oblubleniga Cristusa gori deržali inu troštali. Potle po tei povudni, čez 363 leit, ie Bug to suio oblubo od suiga Synu, de ima za našo volo človik postati, h timu Abraamu spet druguč ponuvil, kir ie dial vmei drugimi bessedami taku, Gen. 22: »V tuim semenu bodo na zemli žegnani vsi ludie.«[25] Koker bi Bug hotel reči: Mui Syn bode od tuie žlahte inu kry tu človestvu nase vzel, s teim on bode vse verne po vsi sveitu žegnal, resšil od grehov, od te večne smerti inu od tiga pekla inu nee bode obdelil s to popolnomo brumo inu pravico nebesko, s katero bodo mogli s teimi angeli red stati pred meno. Glih taku ie Bug potle govuril h timu Izaacu inu Iacopu inu ponovlal to oblubo od Ženskiga semena. Od take oblube Božye ie potle Iacop

25| 1 Mz 22, 18.

cop tim suim otrokom pravil inu prerokoval, kadai ima Cristus priti na ta sveit, kir ie dial, Gen. 49: »Ta kraleva palica (tu ie: regirane inu lastnu gospostvu) ne bode vzeta od tiga Iuda, ne moister od nega nug, dotle ta Silo, (tu ie) ta Cristus ne pride inu k nemu se bodo ty ludie zbirali.«[26] Od tiga prihoda Cristuseviga inu kai dobriga tim vernim bode sturil, so Iacopovi otroci potle tudi nih otrokom inu drugim ludem v tim Egiptu pravili, nerveč ta brumni, nedolzbni[27] Iožef, koker ta CV. psalm[28] pričuie. Za teimi patriarhi ie Moizes pridigal inu prerokoval, de Cristus bode royen od iudovske žlahte, kir ie dial, Deuter. 18: »Tui gospud in bug ie k meni na tim hribu Oreb taku govuril: 'Iest hočo iz ž nih ludi inu iz ž nih bratov eniga preroka, koker so ti, gori obuditi inu hočo postaviti muie bessede v nega vusta; ta bode k nim govuril vse tu, kar iest nemu zapoveim. Kateri pag muih bessed, kir on bode v muim imeni govuril, ne bode poslušal, od tiga iest hočo teryati.'«[29] Za Moizesom ie ta prerok Natan timu Davidu kralu cilu zastopnu prerokoval od Cristuseviga prihoda inu de bode royen od nega žlahte, kir ie taku govuril, 2. Reg. 7: »'Kadar tui dnevi bodo dokonani,' pravi Gospud Bug, 'inu boš s tuiemi očeti spal, iest hočo za tebo tuie seime obuditi, kir iz tuiga telessa pride. Timu istimu iest hočo nega kralevstvu poterditi, ta isti bode sezzidal muimu imeni eno hyšo inu iest hočo biti nega oča inu on bode mui syn.'«[30] David tudi sam skorai vseh psalmih cilu zastopnu govori od Cristuseviga večniga roystva od Očeta Boga, od nega človestva, vuca, martre, smerti, gorivstanena inu od nega večniga kralevstva, kateru bode duhovsku inu skuzi to pridigo tiga evangelia po vsi sveitu rezglassenu inu gori nareienu.

26| 1 Mz 49, 10.

27| Nedolžni.

28| Ps 105, 17–22.

29| 5 Mz 18, 17–19.

30| 2 Sam 7, 12–14.

TA IX. CAP.

i 2 Potle

Ty preroki poprei, preden ie Cristus bil na ta sveit prišal, so vse riči od nega taku dobru koker ty evangelisti pridigali, pissali inu izlagali te perve, stare oblube Božye od Ženskiga semena.

POthe[31] za Davidom vsi preroki: ty so te oblube Božye od suiga Synu, katere so bile sturiene h timu Adamu, Abraamu inu Davidu, le čedale zastopniše izkladali. Esaias to pervo oblubo od Ženskiga semena taku izklada, Esa. 7: »Pole: ena dečla bode noseča inu bode rodyla eniga syna, tiga bode imenovala Emanuel, tu ie Gospud z nami.«[32] Od te oblube, kir ie h Davidu rečena, taku govori, Esa. 9: »Enu ditece ie nom royenu, en syn ie nom dan, kateriga gospostvu ie na nega rami, nega ime ie Čude[n], Svit, Močni Bug, Večni Oča, Viuda tiga myru. Nega gospostvu bode veliku perhaialu inu tiga myru ne bode konec, on bode na tim Davidovim stolu sidil, de tu istu gori naredi inu poterdi s to pravdo inu pravico od sadašniga časa do vekoma. Inu le-tu bode ta ayffer tiga Gospudi sturil.«[33] Inu te besede »Ti Kača ugrizneš v peto tu Žensku seime« tudi cilu zastopnu v tim 53. capitoli[34] izlaga, de te iste se imaio od Cristuseve martre zastopiti. Kar pag di[35] drugi preroki od Cristusa povsod govore, tu vse tukai po redu praviti inu zapissati bi predolgu bilu; sledni prerok, eden mane, drugi več, od Cristuseviga prihoda, roystva, vuka, martre, gori vstanema[36] inu duhovskiga kralevstva govori, koker od tiga s. Peter pričuie, kir pravi, Act. 3, de »vsi preroki od Samuela inu potle, kuliku ie nih govurilu, ty so le-te dni oznanovali,«[37] zastopi: od Cristuseviga prihoda na sveit, nega martre inu gori vstanena. Inu Acto. 10 pravi: »Le-timu Jezusu vsi preroki daio pričo, de skuzi nega ime vsi ty, kir na nega veruio, primeio tu odpuščane tih grehov.«[38] Inu s. Steffan pravi h tim Iudom, Acto. 7: »Kateriga preroka neso vaši očeti pregnali inu umurili[,] kir so prerokovali od le-tiga Pravičniga[?] Kateriga ste vi fratary inu merdary postali.«[39] S. Peter v nega Pervim lystei, cap. 1, tudi od tiga pisše taku: »Lubi bratie, vi bote od te vaše vere ta konec oli ta nuc odnesli, tu izveličane vaših duš, po katerim izveličanu so vprašali inu iskali ty preroki, kir

31| Potle.
32| Iz 7, 14.
33| Iz 9, 6–7.
34| Iz 53, 7.
35| Ti.
36| Vstanena.
37| Apd 3, 24.
38| Apd 10, 43.
39| Apd 7, 52.

kir so od te gnade, kir ima čez vas pryti, prerokovali inu so vprašali, na kateri inu kakovi čas bi ta Cristusev duh kazal, kir ie v nih bil, kateri ie pričoval od terplena, kir so imeila priti na Cristusa, poprei, preden so se zgodila, inu te glorie, te česti, kir so imeile priti za nim, katerim ie tu na znane danu bilu, de s teim ne so nim samim, temuč nom služili, katere riči so vom zdai oznanene skuzi te, kir so vom ta evangelium pridigovali skuzi S. Duha, poslaniga iz nebes, v kateri želio ty angeli gledati.«[40]

40| 1 Pt 1, 9–12.

TA X. CAP.

Vsi žlahṫ offri vernih inu nevernih ludov inu aydov pridiguio inu pričuuio od Cristuseve martre inu od nega offra na tim cryžu.

TIh starih očakov, Moizesevi, tih Iudov inu aydov offri, ceremonie, te nih vunane, videče Božye sluzbe tudi pričuio od te starosti naše vere, zakai tu klane inu žgane te živine inu ludi druziga nei pomenilu, temuč de Cristus ima priti na ta sveit, terpeti inu umreti za naših grehov volo inu s teim nas spet zmyriti z Bugom. Abel, Adamov syn, ta ie po vuki inu pridigi suiga očeta en altar, eno očito službo Božyo gori naredil, per tim ie pridigal od Cristusa, de gvišnu po oblubi Boży pride na ta sveit inu bode suio martro inu smertio rešil vse verne od grehov, serda Božyga, od smerti, od Hudiča inu od pekla, inu k animu znaminu inu poterienu te iste vere inu pridige ie na tim istim altariu offroval, klal inu žgal to suio pervisnično živino Bogu na čast inu na hvalo. Glih taku za Abelom so pridigali od Cristusa inu offrovali ty drugi brumni, verni Adamovi otroci inu vnučeta, ty naši stari očaki Set, Enos, Kenan, Malaleel, Iared, Enoh, Matuzalem inu Lameh,[41] kir so bili pred to progrešno[42] povudno, Gen. 4, 5.[43] Potle ta pravični pridigar Noe, kadar ie po povudni iz te barke oli arke na suhu stopil, ie pridigal inu offroval na enimu altaryu to čisto živino inu te čiste ptice. »Ta isti offer,« pravi tu S. pismu, Gen. 8, »ie dobru

41| Set, Enóš, Kenán, Mahalalél, Jered, Matuzalem, Lameh.
42| Pregrešno.
43| 1 Mz 4; 5, 6–28.

dissal Bogu inu dopal.«[44] Ty Noevi otroci, od katerih prido ty ludie, ty aydie, ty Turki inu vsi žlaht ludie na sveiti, so tudi, koker so od nih očeta Noe slišali inu vidili, pridigali od Cristuseviga prihoda, nega smerti inu oppravila inu so offrovali. Od tih ie ta šega inu navada prišla, de so vsi žlaht ludie, Iudi inu aydi, po vsim sveitu offrovali, eni prov inu z vero, eni pag krivu inu z nevero. Inu taku offrovane povsod ie terpelu do Cristuseviga prihoda. Inu ty neverni aydie inu Iudi so čestu v nih velikih nadlugah, v pomorih, v voiskah inuv lakotah nekar le samuč to živino, temuč tudi žive ludi inu suie lastne otroke offrovali. Koker tu beremo 4. Reg. 3,[45] de ta aydovski moabiski kral, kadar ie nega voiska vsa bila pobyta od tih iudovskih kralev, ie on suiga perviga synu, kir bi za nim imel kralovati, gori na zydu offral. Od tacih aydovskih živih človekov offrov Suidas, Lactantius inu Servius čez te tretie buqve Eneidos[46] veliku pišeio. Ty hudi, neverni Iudi so tudi nih lastne žive otroke žgali inu offrovali, koker od tiga ta 106. ps., Iere. 19, Ezehiel[47] zadosti pričuio. Nu, koker le-taki offri, kir se živi ludie inu nedolžni otroci moree, koleo inu žgo, ie ena grozovita, strašna reč slišati. Inu so Gospudi Bogu sylnu zupber, koker od tiga ta 106. psalm govori, kir taku pravi: »Oni (zastopi: ty Iudi) so se vmei aydie zmešali inu so se tih istih della navučili. Inu so nih malikom služili, tu ie nim k ani zmoti ratalu. Inu oni so offrovali nih synuve inu nih sčere tim zludiem. Inu oni so prelili to nedolžno kry, to kry nih synov inu sčer, katere so oni tim cananeiskim bogum offrovali, inu so to deželo s to kryo omadežili.«[48] Tukai mi slišimo, de taki iudovski offri, naisi so oni menili, de hote Bogu, koker ie Abraam, s teim uslužiti, ne so sturieni Bogu, temuč tim zludiem. Nu, bodi koker bodi, taku vsai en vsaketeri more zastopiti, de taki človeski offri od Iudov inu aydov imaio nih začetig inu so prišli od tih starih, brumnih, vernih očakov,

44| 1 Mz 8, 21.

45| 2 Kr 3, 27.

46| *Suidas*, srednjeveški grški enciklopedist; avtor enciklopedije oz. leksikona *Suidae lexicon*. O njegovem življenju je znano le to, da je živel sredi 10. stoletja, najverjetneje v Carigradu. Njegovo delo, urejeno po abecednem zaporedju črk, je eden najpomembnejših dokumentov grške filologije, jezikoslovja in književne zgodovine njegovega časa. Grško-latinska *editio princeps* je bila izdana v Milanu leta 1499; knjiga je bila v Trubarjevem času eden od kompendijev tudi za področje cerkvene zgodovine, kajti Suidas je vanjo zapisal številne biografske podatke in skice. Delo je danes dostopno na številnih spletnih portalih.
Lucius Caecilius Firmianus Lactantius (ok. 240–ok. 320), prednikejski cerkveni učitelj in svetovalec cesarja Konstantina I. zastran verskih vprašanj. Trubar je zagotovo poznal vsaj odlomke najpomembnejšega Laktancijevega dela, *Divinarum institutionem libri septem*, ki je nastalo v letih 303–311 in je napisano kot blesteča razprava, s katero je želel zgodnji cerkveni učitelj krščansko verovanje podkletiti tudi z razumskimi, pa hkrati retorično učinkovito formuliranimi argumenti, na ta način odgovoriti nekrščanskim kritikom vere Jezusa iz Nazareta, predvsem pa podčrtati, da so poganske predstave o Bogu prazne. Iz šeste knjige (*De vero cultu*) omenjenega Laktancijevega dela izvira tudi pasaža *Summus enim colendi ritus est, ex ore iusti hominis ad Deum directa laudatio*, ki jo je Trubar uporabil v *Predguvori čez ta Psalter* (*Ta celi psalter Davidov*, 1565; glej *Zbrana dela Primoža Trubarja* V, ur. Jonatan Vinkler, Ljubljana 2009, 36), vendar ni jasno, katero primarno izdajo Laktancija je imel naš reformator pred seboj, če sploh katero. Navedeno misel učenega prednikejskega cerkvenega očeta je namreč najti tudi v osmi knjigi kompendija *De rerum inventoribus*, ki je leta 1559 izšel v Lyonu.
Maurus Servius Honoratus (konec 4.–zgodnje peto stoletje), jezikoslovec. Servij je slovel kot eden najbolj izobraženih ljudi v Italiji svojega časa, njegovo najpomembnejše delo pa so razlage Vergilijevih del. Slednje so bile pod naslovom *In tria Virgilii Opera Expositio* natisnjene tudi kot prva inkunabula, izdana v Firencah (1471). Trubar je imel v mislih Servijeve komentarje Eneide, danes dostopne tudi na http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.02.0053 (el. reprodukcija edine celovite izdaje Servijevih del doslej; ur. Georg Thilo in Hermann Hagen).

47| Ps 106, 37–38; Jer 19, 4–5.

48| Ps 106, 35–38.

očakov, kateri so ž nih pridigo inu offri daiali na znane vsem ludem inu povsod rezglasovali ta čuden, moder inu skriven svit Božy, de ie taku odločil inu postavil, de ta nega Večni Syn bode tu človestvu nase vzel inu v tim istim se bo pustil za našo volo martrati, umoriti inu offrati. Inu de Bug za tiga istiga samiga offra volo hoče vsem ludem, kateri se taciga offra skuzi to vero sture dileżni, biti milostiv, grehe odpustiti, vus serd pruti nim inu te večne štraifinge[49] doli położiti, v ti smerti ne zapustiti inu nim dati po tim lebnu ta večni. Inu tu pervu mnogeteru iudovsku offrovane, skuzi Moizesa gori postavlenu, druziga nei pomenilu, samuč ta offer, kateri ie imel Cristus na cryżu dopernesti za našo volo, koker od tiga Esaias 53[50] inu s. Ioannes Kerstnik pričuieta. Ioannes pravi, Iohan. 1: »Pole: le-ta Cristus ie tu pravu iagne Božye, kir bode nossil (oli vzel) te grehe tiga svita.«[51] Tu ie: Cristus ie ta od Buga odločen pravi offer, kir bode za naše grehe zadosti sturil. Inu s. Paul v Lystuvi h tim Iudom zastopnu pravi inu izlaga, de ty Moizesevi offri, ta tempel inu vse vunane Božye službe so bile le ene pridige, iskazne inu pryče tiga prihoda Cristuseviga na ta sveit, nega martre, smerti inu offra.[52]

TA XI. CAP.

IZ le-tih bessed inu risničnih pryc,[53] kir smo tukai v tih štyrih capitolih po redu govurili inu klali[54] naprei, more vsaki dobru zastopiti, de ta evangelium, te pridige od Cristusa, ta vera kerščanska inu te nadluge, kir se za volo te prave vere gode, ne so se stuprov per tim času, kadar so Cristus inu nega jogri pridigali, začele, temuč de nih začetig imaio od začetka tiga svita (Ty vučeniki pravio, de Adam inu Eva zdaici na drugi dan, koker sta bila sturiena, sta grešila: na šesti dan, tu ie v petig, sta sturiena, v soboto iutro

Od začetka tiga svita vsi verni očaki, ludi inu aydie prišuio,[55] de ta vera

49| Kazen, graja; izposojeno iz srvn. *strâfunge* f. (kaznovanje, graja), in sicer pred 1200 in ne pred 12. stoletjem (H. Jazbec, n. d., 79).

50| Iz 53, 4–10.

51| Jn 1, 29.

52| Heb 10, 1–14.

53| Pryč.

54| Polagati, češ. klást.

55| Pričuio.

kerſčanska ie ta prava inu nerstariši.

iutro ie Bug nima pridigal, gori postavil inu nima dal to zapuvid, de nemata od te iablane tiga spoznane dobriga inu hudiga ieisti, ob pulde tiga istiga dne sta to zapuvid Božyo prelomila, na večer ie Bug nima druguč pridigal od tiga Znenskiga[56] semena.) inu to štifftane v tim paradižu. Adam inu Eva sta bila ta perva kerſčenika. Potle zdaici per nima inu za nima ie ta evangelium, tu kerſčanstvu od eniga očaka do druziga, od eniga preroka do druziga gori iemalu inu raslu, se ponovlalu inu poteriovalu z mogeterimi inu z velikimi caihni, Bug ie le-te stare, prave vere ludi, koker Abraama, Izaaca inu Iacopa, čudnu vodil po tei Cananeiski deželi inu nee izkušaval. To staro cerkov ie on iz Egipta izpelal z velikimi čudesi inu sylno roko skuzi tu Erdeče morie. V ti puſčavi ie no spižal 40 leit iz nebes. Ie ni dal to Cananeisko deželo. Davida čudnu obaroval pred Saulusom, Eliasa pred kralom Ahabom inu pred Izabelo kralico, Elizea pred syriskim kralem. Te druge vse preroke ie čudnu v mnogeterih nadlugah gori obderžal. Tiga Ionasa v morski rybi, Daniela v ti iami per levih, nega tovariše v ti goreči iapnenici, de ne so zgoreli, te Iude, kir so se bili spet h ti stari, pravi veri obernili, ie on iz te babiloniske ieče perpravil spet domov v to Iudovsko deželo. Kratku govoreč: Gospud Bug tih ludi, kir so verovali prov v Cristusa, nigdar nei zapustil, ie nad nimi velike caihne izkazoval, nee sylnu branil inu nih souvražnike grozovitu štraifal. S teim ie on daial na znane, de le ta vera v Cristusa ie prava inu dopade Bogu. Inu tako vero od Jezusa Cristusa, Synu Božyga, so ty očaki, preroki inu Iudi povsod inu vmei teimi aydi pridigali inu rezglasovali, koker od tiga zadosti pričuio te Iobove inu Rutove buqve, Balaam ž nega prerokovanem, Nu. 22, 23, 24.[57] Ta syriski Naaman, 4. Reg. 5,[58] Nabuhodonozor, Darius, Cyrus, ty babiloniski krali, kir so pissali inu zapovedali po vsih nih kralevstvah, de oben drugi bug se nema čestiti ne moliti, samuč ta pravi iudoiski, izraelski

56| Ženskiga.

57| 4 Mz 22, 5–24, 24.

58| 2 Kr 5, 1–15.

elski Bug, kir ie oblubil dati suiga synu za našo volo, Dan. 2, 3, 4, 6. Inu 2. Par. 36, 1. Ezd. 1, Esa. 44, 45.[59] Ty vsi pričuio, de ta naša vera kerščanska ie ta prava, stara vera.

TA XII. CAP.

INu iz le-tiga pričovane more tudi vsaki lahku zastopiti inu zamerkati, de vselei ie bila le ena sama prava vera inu bode do konca tiga svita. Inu de ta vera tih bru[m]nih,ᶜ vernih starih očakov, prerokov inu aydov, kir so na tim sveitu v kakeršni deželi bili pred Cristusevim roystvum. Inu ta sadašna naša vera ie ena vera. De glih taku so Adam, Noe, Abraam, Moizes, David, Elias, ty preroki, ta Iob, ty Ninivitery, ta Naaman le skuzi vero v Cristusa brumni, pravični inu sveiti postali pred Bugom, kir so bili, prede[n]ᶜ ie Cristus človik inu martran bil, koker zdai mi. Oni so tedai glih koker mi zdai verovali, de le tu zaslužene Cristusevu /more/ nim dati ta večni leben. Koker od take vere tih starih očakov Cristus inu s. Paul pričuieta. Cristus pravi h tim Iudom, Iohan. 8: »Vaš oča Abraam ie bil vessel, de bi on bil vidil mui dan, inu on ga ie vidil inu ie bil vessel.«[60] S. Paul pag taku govori, Gal. 3: »Abraam ie veroval Bogu (zastopi: tei oblubi od Cristusa), tu ie bilu nemu k ani pravici persoienu. Taku vi ia veiste, de ty, kateri so te vere, ty isti so Abraamovi otroci inu tu pismu ie tu poprei vidilu, de Bug te ayde skuzi to vero pravične dela, obtu ie Bug timu Abraamu evangeliziral, tu ie: on ie nemu eno vesselo reč oznanil, kir ie dial: 'V tebi bodo žegnani vsi aydie.' Obtu ty, kir so te vere, ty isti bodo žegnani s teim vernim Abraamom.«[61] Inu h tim Corintariem pisše taku, 1. Cor. 10: »Lubi bratie, iest vom nečo zatayti, de vsi naši očaki ty so bili pod teim oblako[m]ᶜ inu so vsi skuzi tu morie šli inu so vsi skuzi Moizesa v tim oblaku inu v morei kerščeni inu so vsi eno duhovsko spižo ieili inu so vsi enu k duhov-

Tih starih, vernih očakov, ludov inu aydov, kir so bili pred Cristusevom prihodom, vera inu ta sadašna naša vera ie vse enu.
Tu preminene tih zacramentov, tih ceremoniev ne so te vere v Cristusa nigdar premenile.

59| Dan 2, 47; Dan 4; 6, 26; 2 Krn 36, 22–23; Ezr 1, 1–4; Iz 44, 28; Iz 45, 1–4.

60| Jn 8, 56.

61| Gal 3, 6–8.

duhovsku pytie pyli. Oni so pag pyli od te duhovske kaminoteve peči, kir ie ž nimi šla, katera peč ie bila ta Cristus.«[62] Nu, bi pag mogel eden reči inu vprašati: Koku tu more biti, de bi se mi, sadašni kerščeniki, kir se kerstuiemo inu obhaiemo, s teimi očaki, Iudi, aydi, kir so se obrazovali inu so offrovali vso žlaht živino, praznovali te sobote inu druge mnogetere Božye službe dopernašali, s to vero glihali[?]‘ Odguvor: Te vunane službe Božye, koker ie tu obrezovane, offri, prazniki, spiža, ta kerst, tu obhaiane, ne so ta vera. Adam, Abraam, ty Iudi so imeili druge zacramente inu Božye službe, koker mi zdai imamo, ampag druge vere ne so imeili. Mi zdai, potle, kar ie Cristus prišal, imamo tudi druge zacramente, več ne offruiemo živine, sobote ne praznuiemo. Ampag mi zatu druge vere, koker so oni imeili, nemamo; nih vera inu ta naša so vse enu. Tulikain pag smo se s to vero narazen ločili, de oni so verovali v tiga Cristusa, kir ie imel priti, mi pag zdai veruiemo v tiga Cristusa, kir ie vže prišal. Gospud Bug ie po tih časih inu po tih ludeh te zacramente, te ceremonie, te vunane Božye službe prestavlel inu premenoval, ampag te vere on nei nigdar premenil. Ty zacramenti inu te vunane videče Božye službe so le ene dekle inu eni služabniki bili te vere. Ta vera pag ie bila koker ena kralica inu gospa. Ty služabniki inu dekle se premenuio inu prestavleio, ampag ta vera veden inu vselei v enim stanu, v eni oblasti inu v eni vrednusti stoy inu ostane do konca. Ty zacramenti so le ene priprave, ena possoda, en bercevg,[63] de s teimi to vero poterduiemo inu močno delamo//

62| 1 Kor 10, 1–4.

63| Nem. *das Werkzeug*, orodje, naprava. Izposojeno iz pozne srvn. ali iz nvn. bav. *werkzeug* n., in sicer v 13. stoletju ali kasneje (H. Jazbec, n. d., 30).

TA XIII. CAP.

Sledni človik, kir misli

INu kadar ta evangelium ie taku star, postavlen od samiga živiga Boga inu poterien s velikimi caiheni inu čudesi

čudesi inu kateri nas inu vse ludi prov vuči, kai inu koku imamo verovati, de pridemo v nebessa. Ostanimo tedai per tim evangeliu do konca. Poslušaimo, berimo ga veden zo vsem flissom inu zamerkom, deržimo to našo vero, pelamo ta naš stan inu leben, koker nas ta s. evangelium vuči inu vely, de primemo tudi tu, kar ta evangelium vsem pravim vernim oblubuie, tu ie: ta večni leben. Ty Turki inu sadašni Iudi menio tudi, de nih vera ie prov inu nerstariši. Iudi se hvalio, de so Abraamovi otroci, ty Turki pravio, de oni od te Sare, te prave Abraamove žene prido, /z/atu[ſ] oni ne hote Izmaeliti oli Agareni, temuč Sarraceni biti imenovani. Iudi inu Turki si mogo po tei kry inu po tim messei Abraamovi inu Sarevi otroci inu strici biti. Oli tu nim h timu izveličanu ništer ne pomaga, kadar oni te Abraamove inu Sareve vere v Cristusa nemaio; Cristus pravi h timu Iudom, Iohan. 8: »Iest dobru veim, de ste od Abraamoviga semena, oli vi zato neste nega, temuč tiga Zludie synuvi, zakai vi isčete mene umoriti; le-tiga ta Abraam, vaš oča, nei dial. De bi vi Abraamovi otrici[64] bili, vi bi tudi ta Abraamova della sturili, tu ie, vi bi koker on v me inu muim bessedom verovali.«[65] S. Paul, Rom. 9, 4, taku govori: »Nekar vsi ty, kir so od Abraamoviga semena, so zatu Abraamovi otroci, temuč, kateri hodio po tih stopinah te Abraamove vere.«[66] Abraam, Izaac, Iacob, Moizes, David inu ty preroki neso imeili te turske ne sadašnih Iudov vere, temuč oni so te naše kerščanske vere bili, koker smo tu zadosti dosehmal iz Pisma spričali. Ta turska inu sadasnih[67]Iudov vera nema obeniga grunta v tim S. pismu, ona ie znaidena inu gori perpravlena od ludi, iz človeske pameti inu zastopnosti inu iz velikiga nezastopa tiga S. pisma; de by ty Iudi prov tu S. pismu zastopili, oni bi zdaici stopili k naši veri. Zakai ta nasča[68] vera ie od Buga iz nebes nerpoprei od samiga Boga, potle skuzi oča-

priti v nebessa, ta stopi h ti pravi evangelski inu kerščanski veri, zakai ta sama ie postavlena od Buga inu izveliča tiga verniga človeka.

64| Otroci.

65| Parafraza Jn 8, 37,39.

66| Rim 9, 7.

67| Sadašnih.

68| Nasša.

ke, preroke, h puslednimu skuzi Božyga Synu inu nega jogre pridigana inu poteriena z velikimi caihni inu čudesi. Obtu, mui lubi kersčeniki, vučimo se iz tiga evangelia prov to vero kersčansko inu kai ta ista v sebi derži inu ostanimo terdnu per ni vseh izkušnavah inu nadlugah. H timu nom pomagai Oča nebeski za volo nega Synu Jezusa Crustusa, gospudi inu odrešenika našiga, sred S. Duhum. Timu istimu samimu bodi vsa čast tar hvala imer inu vselei.
Amen.

TA DRUGI DEIL TE DOLGE predguvori tiga Noviga testamenta. V tim se pravi, kai ie Bug inu ta pravi nega stan, kakove nature in šege ie ta pervi človik sturien od Buga, koku ie skuzi Zludie izkažen inu zapelan. Od erbovih, sturienih, smertnih inu drugih grehov etc.

TA XIIII. CAP.

Za čes volo ie leta dolga predguvor v le-te buqve postavlena.

ONu ie risnica, de te predolge predguvori vseh buqvah, v mahinih inu v velikih, bodo od tih vučenih inu modrih ludi tadlani. Obtu bi se spodobilu, de bi iest zdai kratku govuril od tiga nuca inu prida tiga evangelia inu du so ty evangelisti bili inu le-to predguvor s teim zaperl inu dokonal. Oli kadar sem iest pag v ti nemški inu tudi odspret v ti slovenski oblubil, de iest hočo v le-ti predguvori za volo tih muih dobrih, preprostih lančmanov,[69] kir druge bessede ne znaio, samuč to slovensko, od tih nerpotreb-

69| Nem. *der Landesmann*, deželan, toda tukaj v pomenu rojak. Izposojeno iz nvn. *Landesmann* m., rojak (H. Jazbec, n. d., 52).

trebniših, nucniših inu troštlivih riči inu štukov zastopnu govoriti inu vučiti. Obtu vas vseh prossim, da le-ta mui greh inu neuštalt, kir tukai s to muio dolgo predguvoro sturim, meni odpustite inu izložite na bulše. Ta velika lubezan inu periazen, katero iest pruti vom vsem imam, inu ta dar, kir imam od Buga, ta mui pridigarski stan, tu poklicane inu zapuvid Božya mene h timu perganeio inu permoruio. Inu iest vupa[m]-
ᶜ Bogu, le-ta predguvor bode mnogeterimu dobrimu Slovencu inu Crovatu luba inu nuchna, skuzi to bode dosti dobrih visti potroštane inu podvučene, de bodo sami sebe, kai vsakimu človeku tiči, kakovo veliko dobruto ie Cristus, naš gospud, nom suio martro dobil, spoznali inu veidili se deržati inu obstati per pravi veri vseh nadlugah inu izkušnavah.

TA XV. CAP.

Kateri hoče priti v nebessa, ta ima znati ta pravi stan Božy v ti Troyci. Inu rave[n]ᶜ te historie od Jezuseviga vsiga diane inu opravila ta uržah nega martre. Inu od porodniga greha.

INu potehmal vseh ludi izveličane le v tim pravim spoznanu tiga praviga Božyga stanu inu nega vole stoy, koker od tiga sam Cristus govori, ki pravi k suimu Očetu taku, Ioh. 17: »Le-tu ie ta večni leben, de tebe samiga praviga Boga spoznaio inu Jezusa Cristusa, kateriga si ti poslal.«[70] Tu pravu spoznane Božye pag ne leži inu ne stoy v tim samim, de se vei inu veruie, de ie le en sam Bug, kir ie stvaril zemlo, nebo inu vse riči, videče inu nevideče. Tu veido inu terdnu veruio tudi ty Iudi inu Turki, oli oni zatu ne bodo izveličani. Temuč tu pravu Božye spoznane ie le-tu, de se vei, koker tu Pismu pravi inu kaže, de ie en sam stan Božy – en sam Bug, oli v tim dinim Bogastvi so try imena oli try persone, katere so inu se imenuio Bug Oča, Bug Syn, Bug S. Duh. Inu de se vei, de ta druga persona v tim Bogastvi, tu ie ta Syn, ie človik postal za volo vseh ludi izveličane. Inu onu tudi nei zadosti h timu izveličanu, aku glih en kerščenik vei,

70| Jn 17, 3.

sliši pridiguioč oli sam v tih evangelieh bere, de Jezus Cristus ie ta pravi, večni Syn Božy, ž nega modrustio, močio, svetustio inu zo vsemi ričmi Bogu glih, de ie počet od S. Duha, royen iz Marie Divice, po Iudovski deželi hodil, pridigal, caihne delal, ie martran, umerl, gori vstal od smerti, ie šal gori v nebessa inu de pride spet na ta sveit soditi vse ludi. Ia, le-tu vse, aku glih eden vei od Cristusa inu veruie, on za le-te vere ne pride v nebessa. »Zakai le-tu tudi ty zludievi veido, veruio inu trepečo,« pravi svet Iacob, Iacob 2.[71] Temuč h timu izveličanu ie potreba vsakimu veiditi, prov zastopiti inu dobru zamerkati, za čes volo, zakai, kai ie uržah bil, de ta Syn Božy ie taku terpil, du ga ie h timu perpravil, de ie človestvu nase vzel inu pustil se taku martrati inu umoriti, inu kai ie on nom s teim dobriga per Bugi oppravil inu dobil. Per tim se mora tudi veiditi, s čim inu koku se mi tiga nega oppravila inu zaslužene sturimo dileżni, k sebi inu nase perpravimo. Kateri človik pag hoče h pravimu zastopu tiga Božyga stanu, nega vole inu za čes volo se ie Jezus pustil martrati, priti inu veiditi, timu ie potreba, de se nemu naprei derže inu pravio te bessede Božye, v katerih inu s katerimi se ie tim ludem rezodil inu dal na znane, de ie en sam Bug, oli v tim samim Bogastvi so try imena oli try persone; ty so se glih zo vso ričio, ene česti, moči, oblasti, svetusti inu so bile vkupe v tim Bogastvu vekoma. Potle ie potreba, de se človeku tudi povei iz Pisma, koku, kakov inu kakove šege inu nature inu k sčemu ie ta človik pervič stvarien od Buga. Raven tiga: koku ie ta človik skuzi zepelane tiga Hudiča izkažen. H tretimu: koku ie on spet skuzi Cristusa v ta pervi dobri stan perpravlen. Inu de za tiga človeka samiga volo ie Cristus, Syn Božy človik postal. Nu, od le-tih riči inu drugih štukov, kir slišio h pravimu spoznanu Božyga stanu inu te Jezuseve martre, hočmo mi zdai po redu, zastopnu

71| Jk 2, 19.

nu govoriti inu vučiti. H timu nom dai Syn Božy Jezus Cristus, naš izveličar, suiga duha, pravi rezum inu zastop. Amen.

TA XVI. CAP.

Te bessede, kir ie Bug govuril, kadar ie tiga perviga človeka stvaril, ima vsak človek dobru rezmisliti inu prov zastopiti. Zakai v tih se Bug rezodena[72] inu na znane daie v ti Troyci, nerveč v tyu bess/e/dama sturimo inu po našim pildu.

OD Božyga stanu v ti Troyci inu kakove šege inu nature ie ta človik od Buga pervič sturien, od tiga vsiga S. Duh skuzi Moizesa, Gen. 1, 2, s kratkimi bessedami taku pisše. De Gospud Bug tedai, kadar ie bil vže vse riči na nebi inu na zemli inu v tih vodah stvaril, ie le-taku govuril: »Sturimo človeka po našim pildu inu po naši spodobnosti oli štalti.« »Inu Gospud Bug sturi tiga človeka iz praha te zemle inu vdehnil v nega nus eno živo sapo inu taku ie ta človik ratal ena živa duša.« »Inu Bug ie stvaril tiga človeka po suim pildu, moža inu ženo ie on stvaril.«[73] Le-te Božye bessede se imaio od vsakiga praviga, verniga človeka prov rezoumeti inu dobru zamerkati, kai v sebi imaio inu derže. Zakai v tih stoie ty nervegši štuki te naše kerščanske vere inu vsiga S. pisma. Nerpoprei sledni tukai zamerkai dobru ty dvei bessedi: sturimo inu po našim. S teima se Bug ž nega stanum, s to S. Troyco, daie na znane. Inu z le-tema bessedama mi pričuiemo inu terdnu veruiemo, neisi se ty Iudi inu Turki taki naši veri špotaio inu smyo, de v tim enim samim, dinim Bogastvi so try persone oli imena, tu ie: Oča, Syn, S. Duh. Zakai kir tukai Bug pravi sturimo, tu Bug sam sebo, s to Troyco govori inu se premišluie inu svetuie, kakove nature inu šege bi imel tiga človeka sturiti. Sice, kir bi le ena persona oli le enu samu ime bilu v tim Božim

72| Rezodeva.

73| 1 Mz 1, 26; 1 Mz 2, 7; 1 Mz 1, 27.

ym stanu, taku bi on dial: Iest hočo sturiti po mui inu nekar: Sturimo po naši. Moizes tudi pred le-teimi bessedami pravi, Gen. 1: »V tim začetku ie eloim stvaril nebu inu zemlu.«[74] Ta besseda eloim se pravi slovenski boguvi. S to bessedo Moizes tudi daie vsem ludem na znane inu pričuie, de ta pravi Bug, kir ie vse riči v tim začetku stvaril, le Bug Oča, Bug Syn, Bug S. Duh, ta try imena, en sam pravi, dini Bug. Try angeli so se Abraamu perkazali, Gen. 18,[75] kateri so bili tu Bogastvu, s teimi ie Abraam koker le z anem samim govuril. David tudi loči tiga eniga, diniga Boga, kir ie vse riči stvaril, na try imena oli persone, kir pravi, Psal. 33: »Tu nebu ie sturienu skuzi to bessedo tiga Gospudi inu vsi nega campi skuzi ta duh nega vust.«[76] V tih Davidovih bessedah imamo try Božya imena oli try persone: Bessedo, Gospudi, Duha. Cristus inu nega jogri v nih pridigah inu pismih gar očitu inu cilu zastopnu pravio inu vuče od Božyga stanu v ti S. Troyci. De Bug Oča v ti večnusti rody tiga Synu. Sveti Duh pag ta gre od Očeta inu Synu, Iohan. 15.[77] Inu taku se ie Bug s to Troyco per Jezusevim kerstu izkazal. Math. 3, Mar. 1, Luc. 3, Iohan. 1.[78] Ta Syn ie stal per Iordanu. Oča ie govuril iz nebes: »Le-ta ie mui lubeznivi syn, na katerim iest imam dobru dopadene.« Sveti Duh ta ie doli iz nebes čez nega prišal v eni štalti eniga goloba. Potle ie Cristus, kadar ie od te smerti bil vstal inu hotel gori v nebessa puiti, ie rekal tim jogrom vse verne kerščovati v tim imenu Očeta, Synu inu Svetiga Duha.

74| 1 Mz 1, 1.

75| 1. Mz 18, 1–2.

76| Ps 33, 6.

77| Jn 15, 26.

78| Mt 3, 16–17; Mr 1, 10–11; Lk 3, 21–22; Jn 1, 32–33.

TA XVII. CAP.

Kai ie ta pilð, štalt

HDrugimu: v le-tih bessedah se ima tudi dobru zamerkati inu prov zastopiti, kar Bug tukai v ti S. Troyci govori:

govori: »Sturimo človeka po našim pildu, de bode no[m]ˇ podoben. Inu Bug ie stvaril tiga človeka sebi k animu pildu, po Božym pildu ga ie stvaril.« Ty eni vučeniki pravio, de ta pild, spodoba oli ta štalt Božya, kir ie v tim človeku, so te moči te duše, ta zastopnost, tu pumnene inu ta vola. Tu pumnene, pravio ty eni stari vučeniki, ie en pild te Božye moči, ta zastopnost ie en pild oli štalt te Božye modrusti, ta vola ie en pild te Božye pravice. Koker le-ta izlaga inu zastop od tiga Božyga pilda v tim človeku se nema zavreči ne zašpotovati. Oli ona vsai nei zadosti inu ty preprosti ne mogo, kai ie ta pild Boži, po katerim ie ta človik stvarien, prov inu zadosti zastopiti. Na tu ima vsaki veiditi, de per tim Božym pildu se ima zastopiti ta stan, ta muč, ta šega inu ta cela natura Božya. Bug nema človeskiga oli kaciga druziga obraza oli obličia oli kako drugo štalt oli podobnost. »Bug ie en duh,« pravi sam Cristus, Iohan. 4, inu Paulus, 2. Corint. 3.[79] Kir pag tu Pismu čestu govori od Buga koker od eniga človeka, glih koker bi oči, vušesa, roke, noge inu druge človeske vude imel, tu za naše preprošcine inu nezastopnosti volo taku govori, de teim ležei inu bule to volo inu bessedo Božyo moremo zastopiti. Sice Bug po suim pildu inu stanu, po sui štalti, šegi inu naturi ie en duh, ena večna, živa, samostoyeča, modra, vsigamogoča, nevideča, neizrečena, dobra, pravična, sveta, risnična, suiavolna inu čista missel. Le-te riči vse Bug ima od sam sebe inu v sebi popolnoma. Inu Bug ie ta isti sui pild, naturo inu šego v nega vseh dellih inu stvarih zadosti izkazal inu vsag dan izkazuie. On ie s to suio veliko modrustio inu močio stvaril tu nebo, to zemlo, tu morie, te vode ž nih lipimi inu nucnimi stvarmi. Inu te on sam vse gori derži, rovna inu pela po redu inu po pravim čal su.

oli spodoba, ta natura, muč inu šega Božya.

79| Jn 4, 24; 2 Kor 3, 17.

su. De kamar kuli človik pogleda, na nebu, na zemlo, v tu morie inu v te vode, taku povsod vidi v pryčo ta pild Božy, to nega muč, modrost, dobruto inu pravico. V tih ričeh se vidi ta prava, risnična štalt inu natura Božya/,/ od katere tudi s. Paul govori, kir pravi, Ro. 1: »Onu ie očitu inu vsem veideče, de ty aydie tudi veido, de ie Bug, zakai Bug ie dal nim na znane s teim, de ta nevideči stan Božy, tu ie ta nega večna muč inu tu nega bogastvu, se vidi, aku se na nega della merka, na tim stvarienu tiga svita.«[80] Inu ta Božy pild, ta šac te Božye modrusti, pravice, milosti inu oblasti, se nerveč vidi inu ie nerbule nom pred oči postavlen v tim čudnim dellu inu oppravilu tiga našiga odrešitva, kir ie suiga Synu dal v to smert za našo volo. Inu taku ž nim inu skuzi nega to zgubleno človesko žlahto odkupil inu rešil od te temnice, od slipote, od tiga greha, od te smerti, od Hudiča inu od pekla. Inu le-ta čuden svit inu pomuč, kir sice drugdi nigdir sveta, ne pomuči nei bilu, ie on sam znešil. De ie suiga lastniga Synu k animu offru na tim cryži za te grehe tiga svita postavil inu to pravdo tiga svita na suim Synom deržal inu na nim štraifal te grehe vsiga svita. V tim se vidi, de taku dellu ne gre iz te človeske, temuč iz te Božye modrusti. Inu le-tei modrusti Božy se ie s. Paul sylnu čudil inu ie dial, Rom. 11: »O, enu veliku, globoku blagu ie ta modrost inu spoznane Božye, nega pravde se ne mogo zapopasti inu nega poti se ne mogo izuprašati. Du ie to missel tiga Gospudi spoznal[?][c] Oli du ie nemu kai svetoval? Oli du ie nemu kai poprei dal, de bi se nemu tu istu spet vernilu? Zakai od nega, skuzi nega inu v nim so vse riči.«[81] V ti martri Cristusevi se tudi vidi inu zamerka ta Božya pravica, de nikogar, kir krivu dei, ne šona, temuč on štraifa sledno hudubo inu krivino. De preden ie hotel to suio pravdo pruti ludem doli pustiti pasti, poprei ie on to štraifingo na suiga Synu polužil. V tim

80| Rim 1, 19–20.

81| Rim 11, 33–36.

PREDGUVOR.

V tim Božym dellu, kir pusti suiga Synu taku martrati za našo volo, se tudi vidi ta prevelika milost inu lubezan Božya pruti tim ludem, de ie on poprei inu raši dai suiga Synu v tak špot inu marter, preden ie hotel tiga človeka zapusstiti. Inu tu ie gvišnu inu risničnu, de Bug v tim dellu suiga Synu, kir ga ie doli na ta sveit poslal inu pustil umoriti, se hoče nerveč pustiti viditi inu spoznati inu ta pravi sui pild postaviti vsem ludem naprei. Obtu vsi žlaht ludie, kateri hote ta pravi Božy pild, to Božyo štalt, nega šego inu naturo veiditi inu viditi, ty isti te suie vunane inu noterne oči obernite inu postavite ravnu le na samiga Cristusa, zakai »on ie,« koker s. Paul pravi, »ta pravi, živi pild Božy, tiga nevidečiga Boga, inu tu pravu, cilu, polnu bogastvu,« Col. 1.[82] Inu Cristus sam pravi, Iohan. 14, h timu Filippu: »Kateri mene vidi, ta vidi muiga očeta. Filippe, ne veruieš, de sem iest v tim Očetu inu ta Oča v meni? Te bessede, katere iest q vo[m][c] govorim, te iste iest od sam sebe ne govorim, ta Oča, kir v meni prebiva, ta isti della ta della. Veruite meni, de sem iest v tim Očetu inu ta Oča ie v meni.«[83] Obtu ta pild Božy, po katerim ie ta človik stvarien, druziga nei, samuč ta Božy stan inu nega natura, tu ie: ta nega modrost, muč, pravica, risnica, svetust inu milost Božya inu tu nega večnu gospostvu. Le-timu Večnimu, Vsigamogočnimu, Risničnimu, Pravičnimu inu Milostivimu Bogu bodi zdai, imar tar vselei vsa čast inu hvala skuzi Jezusa Cristusa. Amen.

82| Kol 1, 15.

83| Jn 14, 9–11.

TA XVIII. CAP.

INu kadar mi veimo inu prov zastopimo, kai inu kakov ie ta pild, ta štalt inu stan Božy, taku moremo tudi te bessede, kir Moizes trykrat po redu govori inu pisše »Bug ie človeka po suim pildu oli spodobi stvaril,« prov zastopiti inu iz tih veiditi, kakove šege

Adam inu Eva, preden sta gre/š/ila,[c] sta imeila ta pravi pild Božy,

l 2 inu

te velike modrusti, zastopnosti inu vse žlahț kunšti v sebi.

inu nature ie ta pervi človik stvarien od Buga. S. Duh skuzi Moizesa nei zabston inu prez uržaha tulikain bessed od tiga pilda, štalti inu glihe tiga človeka govuril inu pustil pissati, kir taku govori inu pisše: »Bug ie dial: 'Sturimo človeka po našim pildu, de bode nom podoben.'«[84] Spet druguč pravi: »Inu Bug ie stvaril tiga človeka sebi k animu pildu.«[85] H tretimu pravi: »Po Božym pildu ga ie stvaril.« S teimi obilnimi bessedami hoče S. Duh skuzi pismu tiga Moizesa dati na znane vsem ludem inu de veido inu premislio, kakova lepa, dobra inu Bogu luba stvar ie bil ta pervi človik. Zatu, kir ie on bil po nega pildu, šegi inu naturi stvarien. Tukai Moizes iz S. Duha govori, de ta pervi človik ie bil stvarien od Buga cilu moder, zastopen, kunšten, svet, brumen, pravicin,[86] risničin, močan, oblasten, serčan, zdrav, prez vse bolezni inu starosti, de bi nigdar ne umerl, temuč imer živ bil inu prebival per Bugi. Ta perva človeka, ta Adam inu Eva, preden sta grešila, ona sta skuzi to resvičene tiga S. Duha vidila inu znala popolnoma, de ie le en sam večni, živi, modri, sveiti, pravični inu vsigamogoči Bug v ti S. Troyci, ta Bug, kir ie stvaril zemlo, nebu inu vse riči. Inu ona sta znala v tim enim, dinim Bogastvi tu rezločene tih tryeh person inu imen, tiga Očeta, Synu inu S. Duha. Ona sta z Bugom govurila v tim paradižu pres vsiga cbivlane inu straha. Ona sta tudi znala inu veidila vseh Božyh stvari nih šego inu naturo. Kai inu kakove šege so ty angeli, kai v nebessih inu per ludeh delaio. Kakova stvar oli reč ie ta človeska duša, koku ie dobra, kai premore, vei inu umei. Ona sta umeila tu hudu, gardu, krivu, nepoštenu od dobriga, lipiga, praviga, pošteniga prov inu popolnoma ločiti inu soditi. Ona sta znala vse štivene inu raitinge,[87] koku tu nebu, te zveizde, ty planeti, tu so[n̄]ceͨ inu ta luna se okuli obračuio inu teko. Kuliku ie ta zemla, tu morie globoku inu široku. Ona sta znala to naturo, šego inu muč vseh zelesč, sledniga korena,

84| 1 Mz 1, 26.

85| 1 Mz 1, 27.

86| Pravičin.

87| Raitinga: račun, obračun; izposojeno iz srvn. bav. *reiten* (šteti, računati, preudarjati) oz. srvn. *reitunge*, in sicer v 12. stoletju in pred letom 1200 (H. Jazbec, n. d., 66).

korena, drevia, kamena, zlata, srebra, železa, svinca inu kuffra.[88] Ona sta znala inu veidila sledne živine, zvirine, vseh ptic inu ryb naturo inu šego. Iz te kunšti inu znane vsih rički ie Adam vsaki živini , divyasčini, ptici, rybi inu sledni stvari nee pravu ime dal, Ge[n].ͨ 2.[89] On ie tudi sui ženi Evi, katere poprei nigdar nei vidil (zakai ona ie stvariena iz nega rebra, kadar ie spal), tudi nee pravu ime dal, kir ie dial, Gen. 2: »Tu ie enu messu od muiga messa inu ena kust od muih kosti. Ona bode ena Možica imenovana, zatu ker ie iz moža vzeta.« Inu le-tu ie ta pervi štuk inu deil tiga Božyga pilda, kir sta ta perva človeka pred grehom imeila, tu ie to vissoko modrost, zastopnost inu to veliko kunšt Božyo.

88| Nem. *das Kupfer* (lat. *Cuprum*), baker. Izposojeno najverjetneje iz srvn. *kupfer* n., in sicer do vključno 12. stoletja (H. Jazbec, n. d., 51).

89| 1 Mz 2, 20.

TA XXI. CAP.[90]

90| Ta XIX. cap.

Ta perva človeka sta bila cilu brumna, sveta, prez vseh hudih žel, sta deržala popolnoma inu volnu vse Božye zapuvidi.

TA drugi deil oli štuk od tiga Božyga pilda sta ta perva človeka imeila, kir sta bila cilu brumna, pravična, risnična inu sveta. V nyu nei bilu obene hude, nečiste, garde, nespodobne inu krive žele, misli ne vole. Nyu serce zo vsemi vudi ie bilu le na dobru, na pravu, na poštenu naklonenu. Nyu serce ie v ti pravi lubezni inu pokorsčini gorelu pruti Bogu. Ona sta to Božyo postavo inu zapuvid z vesselem gori vzela. Ona sta Boga, to S. Troyco iz celiga serca, iz cele duše, zo vso močio, zo vso missalio lubila inu premogla deržati popolnoma vse postave inu zapuvidi Božye. Nesta druziga mislila, želela, govurila ne diala samuč tu, kar ie prov, dobru, lipu inu poštenu bilu inu kar ie Bogu dopalu. Zatu ie Bug imel pruti nima eno veliko, gorečo lubezan inu enu sylnu dopadene koker pruti tei sui brumni, sveti, lipi, štaltni inu žlahtni stvari. Spet nazai ta človeka pruti Bogu. Nesta druziga, vegšiga vesselia ne kratkiga časa imeila, samuč na samim Bogu.

TA XX. CAP.

Adam, Eva pred greho[m][c] sta bila lipa, močna inu sta moistrila vse žive stvari na Zemli.

TA trety deil od Božyga pilda, kir sta Adam inu Eva imeila, ie bil le-ta, de sta vmei vsemi stvarmi na tim sveitu bila ner ta lepši, lubezniviši, močneši inu serčneši. Nyu vudi so bili vsi lipi, cili inu štaltni, ona sta imeila čiste oči, sta bila eniga ostriga, iastrebiga pogleda, sta deleč vidila, vuseša[91] tenke, sta od daleč slišala, noge lahke inu hitre, roke umeitalne, redle serce, vuss život močan inu zdrav; obena živina, obena divyasčina na sveitu nei taku močna bila koker onadva. Ty livy, medvedi inu vsa žlaht zvirina so bili nima pokorni inu sta ž nimi okuli hodila, kakor mi zdai z mladimi psiči oli pisčeti. Oni se nesta nikogar bala, obena stvar nei bila nima souvraž ne stropovita ne škodliva; Eva ie periatlivu s to kačo govorila koker z anem ditetom oli človekom. Gen. 3.[92]

91| Vušesa.

92| 1 Mz 3, 1–5.

TA XXI. CAP.

Tu človestvu ie stvarienu od Buga, de bi imelu imer živu biti. Hudič nas ie perpravil, de moremo vsi umreti.

HČetertimu: Adam inu Eva sta tudi h timu bila stvariena, de bi imela vekoma zdrava inu živa biti inu prebivati per Bugi. Koker Salomon, Sap. 2, govori, kir pravi: »Bug ie tiga človeka h timu večnimu lebnu stvaril inu ga ie sturil po glihi suiga pilda, de bi on imel biti, koker ie on.«[93] Inu Bug ie tudi hotel, de bi onadva take modre, kunštne, brumne, svete, močne otroke inu kir bi nigdar ne umerli, imeila rodyti, de bi v tim paradižu živeli inu prebivali prez vse skerbi, muie, reve, bolezni, prez težkiga della, kumra,[94] prez starosti inu smerti, taku dolgu, dotle bi vzeti bili v ta nebessa, koker ie Enoha, Gen. 5, inu Elia, 4. Reg. 2, vzel.[95] Inu le-tu moremo iz le-tiga veiditi: Ie li Bug premogel tiga Adama, naisi ie bil grešil, živiti inu gori deržati na tim sveitu 930 leit, Iareda 962 leit inu Matuzalema 969 leit, taku

93| Mdr 2, 23.

94| Žalost; izposojeno iz nvn. *Kummer* m. (žalost, pobitost, duševna bolečina) (H. Jazbec, n. d., 51).

95| 1 Mz 5, 24; 2 Kr 2, 1,11.

taku bi on nas tudi bil premogel taku dolgu inu še dale žive gori deržati inu potle vzeti k sebi v ta nebessa. Inu ta perva človeka pred grehom nesta imeila obene riči, uržaha oli kai taciga na sebi, za kateriga bi onadva dolžna oli morala umreti. Ta smert inu vsa nesreča ie le tim grešnikom, kir te Božye zapuvidi prelomio, naložena, nekar tim brumnim inu svetim. Koker od tiga pryčuie ta perva postava inu zapuvid, kir ie Bug dial h timu Adamu, Gen. 2: »Od sledniga drivesa v tim paradižu iei, ampag od drivesa tiga spoznane dobriga inu hudiga ti ne iei, zakai na kateri dan boš od nega ieidil, ti boš s to smertio umerl.«[96] Iz te zapuvidi Božye vsaki zastopi, de bi Adam inu Eva ne bila prestopila Božye postave inu ne grešila, bi nigdar ne bila umerla. Inu s. Paul pravi, Ro. 5, 6, de za volo tiga greha ie ta smert čez vse ludi prišla inu tiga greha žold oli lon ie ta smert.[97] Obtu kir Adam, Eva inu mi vsi zdai moremo umreti, na tim ie ta hudi lažnik inu merdar, ta Zludi dolžan inu kriv, kir ie Adama inu Evo perpravil v ta greh, kateri greh smo mi vsi on nyu erbali inu nase perpravili. Od tiga greha hočmo mi zdai več govoriti.

96| 1 Mz 2, 16–17.

97| Rim 5, 12,14,17; Rim 6, 23.

TA XXII. CAP.

Koku inu skuzi koga sta Adam inu Eva obrupana ob nyu Božy pild, ob vse dobre Božye daruve inu nas vse perpravila vso revo inu v to smert.

DOsehmal smo mi pravili iz S. pisma, s kakovimi velikimi Božymi darmi ta Adam, naš pervi oča, inu ta Eva, naša perva mati, sta bila od Buga darovana inu obdilena na životu inu na duši. De sta imeila en lep, zdrav, močan, serčan inu redli život inu kir bi ne imel nigdar konca vzeti ne umreti. Inu eno tako dušo, polno vse modruti inu velike kunšti. Ona sta veidila inu znala vseh stvarih, kir so v nebi, na zemli inu v tih vodah, naturo inu šego. Inu S. Duh ie nyu regiral, vodil inu naklanal nyu volo, vso mislal[98] inu serce le na dobru, na pravu inu na poštenu, de nesta druziga mislila, želela ne hotela, samuč tu, kar se ie z Božyo volo glihalu. Take dobre, svete inu prave šege

98| Misal.

ve šege inu nature sta bila ta perva človeka pred grehom. Nu zdai pag hočmo praviti koku, s čim inu skuzi kai sta onadva tak dober, lep inu žlahten pild Božy v sebi šturala, rezdiala inu rezderla inu take velike daruve Božye na duši inu na životu zgubila inu ob nee prišla. Zakai le-tu ima tudi vsak človik veiditi inu prov zastopiti, kateri hoče prov spoznati, za čes volo ie naš gospud Jezus Cristus martran inu umerl. Od tiga človeskiga patca inu koku ie ob vse dobru obrupon,[99] S. Duh skuzi Moizesa le-taku pisše inu pravi, Gen. 3: »Inu ta kača je bila več kunštniši koker vse zvirine na tim polei, katere ie bil Gospud Bug stvaril. Ta ie diala h ti ženi: 'Ie li taku[,]-ᶜ de ie Bug rekal: Vidva nemata ieisti od sledniga drivesa v tim vertu[?]'ᶜ Natu ta žena pravi h ti kači: 'Midva ieiva od sadov tih drives v tim vertu, ampag od tiga sadu tiga drivesa v sredu tiga verta ie Bug rekal: Ne ieita od nega inu se ga ne dotikaita, de vidva ne umerieta.' Natu pravi ta kača h ti ženi: 'Vidva nekar ne umerieta, ampag Bug vei, de kateri dan ieista od nega, taku se bodo vayu oči odperle inu bodeta koker boguvi, bota veidila, kai ie dobru inu kai ie hudu.' Inu ta žena pogleda, de od tiga drivesa ie bilu dobru ieisti inu se ie lipu inu luštig vidilu, kadar ie onu modre delalu, inu uterga od nega sadu inu iei inu da nee možu tudi od nega inu on ie ieidil. Tedai si se neyu obeyu oči odperle inu sta spoznala, de sta naga bila, inu sta fygovu lystie vkupe zašila inu sta sebi fyrtohe sturila. Inu kadar sta slišala to štymo tiga Gospudi Boga, kir ie hodil v tim paradižu, tedai, kadar ie dan hladan bil, sta se Adam inu Eva skrila pred teim obličiem tiga Gospudi Boga vmei tu drevie tiga paradiža. Inu Gospud Bug ie klical Adama inu ie dial k nemu: 'Kei si ti[?]'ᵏ Inu on pravi: 'Iest sem slišal tuio štimo v tim paradižu inu sem se bal inu sem se skril, zato kir sem nag bil.' Inu ta Gospud pravi k nemu: 'Du ie pag tebi povedal, de si ti nag[?]'ᶜ Samuč de si ieidil od drivesa, od kateriga

99| Obrupan.

teriga sem iest tebi bil zapovedal, ti nemaš od nega ieisti[?]’[c] Natu pravi Adam: ’Ta žena, katero si ti meni dal k ani družici, ie dala meni od tiga drivesa inu sem ieidil.’ Inu Gospud Bug ie rekal h ti ženi: ’Zakai si ti le-tu sturila[?]’[c] Ona odgovori: ’Ta kača ie mene taku obnorila, de sem ieila.’ Inu Gospud Bug reče h ti kači: ’Zatu, kir si ti tu sturila, bodi ti prekleta vmei vso živino inu vmei vso zvirino na puli. Na tuim trebuhi boš hodila inu ta prah te zemle boš ieila vse tuie žive dni. Inu iest hočo souvraštvu postaviti vmei tebo inu vmei to ženo inu vmei tuim semenom inu nee semenom. Ta isti bode tebi tuio glavo sterl inu ty stares[100] nemu nega petto.’ H ti ženi pag ie rekal: ’Iest hočo tebi veliku betežev sturiti, kadar ti boš nosseča; ti boš z betežom rodyla te otroke inu boš pod oblastio tiga moža inu on bode čez te gospodoval.’ H timu Adamu ie on pag dial: ’Zatu, kir si poslušal to štymo tuie žene inu si ieidil od tiga drivesa, od kateriga sem iest bil tebi zapovedal, rekoč: Ti nemaš od nega ieisti, prekleta bodi ta zemla za tuio volo; s kumrom inu z delom se boš od nee živil vse tuie dni, terne inu ossat bode tebi nossila inu tu zele na puli boš ieidil. S putom tuiga obličia boš ieidil tui kruh taku dolgu, dotle se spet poverneš v to zemlo, iz katere si vzet. Zakai ti si en prah inu se spet v ta preh poverneš.’ Inu Adam imenuie suio ženo s teim imenom Eva za tiga volo, kir ie ona ena mati vsiga živiga. Inu Gospud Bug ie Adamu inu nega ženi sturil kožove sukne inu ie nyu oblekal. Inu Gospud Bug ie dial: ’Pole: Adam ie ratal koker eden od nas inu vei, kai ie dobru inu hudu. Inu de kei zdai pag suie roke ne iztegne inu ne vzame tudi od tiga drivesa tiga lebna inu iei inu bo živ vekoma.’ Natu Gospud Bug pusti nega iz tiga verta Eden, de on to zemlo dela, iz katere ie vzet. Inu ie izzegnal vunkai tiga Adama inu ie postavil od iutrove strani tiga verta Ede[n][c] tiga kerubima z anem plamenim nagim ostro[m]-
[c] mečom, de varuie to pot h timu drivessu tiga lebna.«[101] Le-te
m bessede

100| Stareš.

101| 1 Mz 3, 1–24.

bessede vse stoye v tih Pervih Moizesovih buqvah, v tim tretiu capitolu po redu zapissane. Te iste sem tukai v le-to predguvor za dosti riči volo postavil. Tukai Moizes rave[n]ᶜ druzih riči pravi inu pričuie, de ta Hudič, kir ie Bogu, nega postavi inu človeku za volo tih darov, kir ima od Buga, souvraž, ie iz te kače to Evo s kunštio preguvoril, de Eva inu Adam sta Božyo zapuvid prelomila. S teim pregrišenem sta onadva ta Božy pild v tim človeku rezderla, vse Božye daruve, kir sta imeila na duši inu na telessu, sebi inu nom vsem zgubila inu perpravila na se inu čez vse ludi vso žlaht revo, mnogetere bolezni, to smert inu tu večnu ferdamnene.

TA XXIII. CAP.

Adamov inu Evin greh dela velik inu grozzovit nekar tu jabelku, temuč ta zapuvid Božya.

NU, bi pag mogel mnogeteri per sam sebi taku misliti inu reči: Gospud Bug ie vini cilu terd, oster inu preveč serdit, de on tiga boziga človeka za volo eniga taciga mahiniga greha, kir ie enu iabalku oli hrusko[102] sneidil, v eno tako revo inu telesno večno veliko štraifingo verže inu ferdamna. Zubper take misli imamo mi vsi pag prov rezmisliti inu rezraitati, kai ie Bug s tako prepovedano iablano pomenil inu per tei hotel imeiti od tiga človeka inu kakov greh ie ta človik tukai ž nega ieidio sturil inu dopernessal. Mi nemamo le na tu iabalku gledati inu misliti, temuč du inu kai ie Bug inu kai so te nega bessede inu zapuvidi, de bulše, vegše inu sveteše riči nei, koker ie sam Bug inu nega bessede. Inu kar ie kuli dobriga, svetiga, velikiga, močniga v nebesih oli na zemli, tu vse le od samiga Buga pride. Inu kadar na tu prov spumnimo, taku mi gvišnu naidemo inu vidimo, de tiga Adama inu te Eve greh ie velik, koker ie ta velik, zubper kateriga sta grešila. »Gospud Bug ie tiga človeka,« pravi Jezus Syrah, Eccle. 15, »taku pervič stvaril, de ie v ti sui lastni fray voli bil inu de ie on mogel po suim lastnim svetu inu napreivzetiu diati oli sturiti, kar ie on sam hotel.«[103]

Ampag

102| Hruško.

103| Sir 15, 14.

Ampag Bug tiga človeka vini nei taku oli take nature stvaril koker te angele, kir bi ne mogel umreti, temuč aku bode Bogu pokoren, taku ima imer živ biti inu nigdar umreti. Natu ie Bug s to postavo inu zapuvidio per tei iablani timu človeku naprei postavil tu dobru inu tu hudu, ta ogen inu tu vodo, to smert inu ta leben, kir ie Bug dial h timu človeku: »Od sledniga drivesa v tim paradižu iei, ampag od drivesa tiga spoznane dobriga inu hudiga ne iei, zakai kateri dan ti bo/š/ ieidel od nega, ti umerieš.«[104] Le-to zapuvid bi Adam inu Eva bila cilu lahku mogla deržati inu ostati per životu, kadar sta smela od drugiga vsiga drevia v tim paradižu ieisti momu letiga samiga. Oli nyu lastna dobra vola inu tiga Hudiče lažnive oblube so h timu nyu perpravile. Gospud Bug ie tudi per tei iablani timu človeku eno Božyo službo gori naredil inu postavil inu ie hotel, de ta človik, koker nega ta nerlubiši inu žlahtniši stvar, nemu per tei iablani to vero, to čast, to pokorsčino inu ta strah izkaže. Inu de nega zahvali za volo tih velikih darov inu dobrut, kir ie pryel od nega. Le-tiga vsiga sta Adam inu pozzabila, sta se cilu obernila od Buga, sta od te vere pala, sta Boga ž nega bessedo postavila na laže, sta Zludiu več inu bule verovala inu podala se pod nega oblast. Boga sta zasramovala. Zludia čestila, Bogu služiti se odpovedala inu Zludieva hlapca postala. Iz le-tiga premišlene se more nakuliku zastopiti, kakov velik greh sta ta perva ckloveka[105] sturila. Obtu oben človik se nema začuditi ne dati Bogu krivu, kir se ie taku rezserdil čez Adama inu Evo inu čez vse človestvu, kateru glih taku zdai greši, inu tako telesno inu večno štraifingo nalužil inu izročil timu Zludiu inu peklu. Zakai timu, kar se od Buga, od te večne, prave dobrute oberne h timu Zludiu, h timu Nerhušimu, se prov godi, de on tudi tiga istiga Nerhušiga vekoma uživa.

104| 1 Mz 2, 16–17.

105| Človeka.

TA XXIIII. CAP.

De ta Adamov greh ie velik, se tudi iz tiga vidi inu zastopi, kir ie nas ob vse dobru nebesku blagu obrupal inu perparvil v tu večnu pogublene.

PEr tim inu raven tiga imamo mi tudi dobru rezmisliti inu preraytati, aku hočmo prov viditi inu zastopiti, kakova nesrečna, strupovita, garda inu velika reč ie ta greh pred Bugom, ob kakovu blagu inu dobruto ie ta Zludi s teim grehom tiga Adama inu Evo inu nas vse obrupal, v kakovo revo inu nadlugo ie on nas perpravil inu na kakovo hudo šego inu naturo ie nas preobernil. Poprei pred teim grehom, koker smo poprei tudi slišali, ta človik ie bil popolnoma moder, zastopen, vučen, svet, pravičin, redle, močan inu zdrav. On ie znal prov Boga v ti S. Troyci, on ie imel na nim samim vse suie vesselie, lušt inu kratig čas, ga ie lubil iz celiga serca, ž nim govuril prez vsiga straha. On ie veidil inu znal vseh riči inu stvari, kir so v nebessih, na zemli, v tim morie[106] inu v tih vodah, nih šego, naturo inu nih dellu. On ie bil brume[n], druziga nei mislil, govuril, želil inu dial, samuč tu, kar se ie z Božyo volo glihalu. On se nei nikogar bal, ne zvirine ne kače ne smerti. On ie en gospud bil čez vse stvari, kir so bile na zemli, v ti vodi inu v tim luffti. Ampag, koker sta Adam inu Eva začela tiga Zludia, v ti kači govorečiga, poslušati, verovati nega ležnivim bessedom inu oblubom, de bota modra, znala hudu inu dobru, bota Bogu glih, aku bota ieila od prepovedaniga sadu. Inu koker sta iztegnila to roko h timu drivessu, od nega utergala inu ieila, s teim sta onadva zdaici oskrunila nyu dušo inu tellu, ona sta Božy pild v sebi rezderla inu tiga S. Duha zo vsemi nega dobrimi darmi odagnala inu izpodila iz sebe. Inu sta taku skuzi ta greh prišla inu obrupana ob vse tu, kar sta dobriga v ti duši na v tim telessu od Buga imeila. Nesta več te modrusti, zastopnosti, pameti, te brume, vesselia v Bugi, serca, moči v tim životu koker poprei imeila. Nyu natura,

106| Moriei.

tura, šega, serce, missal, vola inu vse nyu diane ie bilu zdaici izpačenu, preminenu inu preobernenu le na hudu, Bogu inu nega voli zubper. Nesta lubila več Boga, sta cbivlala na nega milosti, sta se ga bala koker eniga tyranna inu souvražnika. Sta bežala pred nega štymo inu skrivala v tim paradižu vmei tu drevie. Nyu ie bilu sram pred Bugom inu pred vso stvario, zatu sta si bila splela bregeše iz tiga lystia. Zakai ona sta počutila inu spoznala v sebi te grešne, garde inu nespodobne lušte,[107] ona sta počutila v nyu veisti, de sta v velikim Božym serdu za volo tiga greha, de sta po vsi Božy pravici podveržena tei Hudičevi oblasti, tei telesni inu večni smerti. Pole: v tako revo inu nadlugo ie ta Zludi s teim nega smerdečim grehom tiga boziga človeka perpravil inu cilu odločil od tiga večniga lebna. Iz le-tiga vsiga vsaki more dobru zastopiti, de ta Adamov greh nei ena mahina reč bila pred Božyma očima.

TA XXV. CAP.

Kai ie ta greh. De ie potreba v ti cerqvi ludi vučiti iz S. pisma, koku ie ta greh ena strašna, grozovita reč.

INu kadar cilu veliku na tim leži inu velik nuch inu pravi zastop tiga s. evangelia pride, de se tim ludem pravi, pisše inu prov pridigue, kai ie ta greh, od kot pride, koku ie ena souvražna reč Bogu, kakove štraifinge so od Buga naložene na te grešnike. Sice kateri tiga ne veido, ty isti ne mogo veiditi, taku malu koker ty neverni aydie, za čes volo take velike, strašne reve inu nadluge prido čez te ludi, inu oni tudi ne mogo prov veiditi inu zastopiti, za čes volo ie ta Syn Božy terpil. Inu le-ta vuk od greha nei en vuk iz te človeske zastopnosti oli pameti. Oben človik ne more od sam sebe prov zastopiti, kai ie ta greh inu koku ie velik, temuč S. Duh skuzi tu pismu inu skuzi to pridigo mora nemu dati na znane inu izložiti prov, kai ie ta greh. Koker Cristus pravi, Ioh. 16: »S. Duh bode ta sveit, vse

107| Odmev avguštinske moralične teologije, ki je preko Luthra vsaj deloma, kot se zdi, vplivala tudi na Trubarja; prim. S. Aurelii Augustini, Hiponensis episcopi, De nuptiis et concupiscentia libri duo I, 6 (J. P. Migne, *Patrologia Latina*, vol 44, 0417–0418).

ludi prov vučil inu štraifal za volo tiga greha.«[108] Ty ludie vidio le tu veye, tu lystie, ta sad tiga greha, ampag tiga korena, steržena inu te prave iablane ne vidio; nim se zdy, de le ty vunani veliki grehi, koker ie tu šentovane, ubyane, kraia, curbaria, pyanstvu etc., so ty grehi, tih noternih, koker ie ta nevera, cbivlane na Božyh oblubah inu te hude žele, kir v nas tiče, za grehe ne derže. Obtu hočmo mi tukai zdai od tih vseh žlaht grehov po redu inu še več govoriti. Ty stari vučeniki pravio, de ta greh so vse misli, bessede inu diane, katere se sture oli želuio se sturiti zubper te Božye zapuvidi. S. Ambrož pravi: »Ta greh ie enu pregrišene zubper te Božye postave inu ena nepokorsčina zubper te nebeske zapuvidi.«[109] Ty sadašni pravi vučeniki izlagaio ta greh bule inu zastopniše, kir taku pravio: »Ta greh ie enu poma[n]kane[c] inu enu naklanene inu enu dellu, kateru štritta inu ie zubper tei Božy postavi inu kir della te ludi krive inu dolžne tiga večniga Božyga serda inu nee podmetuie timu večnimu terplenu, aku se nim ne odpusti.« Kir oni tukai v ti izlagi tiga greha pravio »tu pomakane inu naklanene«, s teima bessedama oni govore od tiga porodniga oli erboviga greha. Kir pravio »inu enu dellu«, s teim oni menio ta sturien inu dopernessen greh, inu taku v le-ti kratki izlagi imamo obadva greha popolnoma izložena. Obtu, kadar mi slišimo imenuioč ta greh, taku per tim imamo vselei zmisliti na eno reč, kir ie cilu huda, kriva, od Buga ferdamnana inu podveržena timu večnimu terplenu. Inu le-ta izlaga ie vzeta iz Moizeseviga pisma, kir pravi, Deut. 27, 28: »Preclet ie sledni, kir ne obstoy oli ne obstane vseh v tih ričeh, katere so zapissane v le-tih buqvah, inu s teim dianem ne dopernesse.«[110] Tukai Moizes pravi, de ta greh ie ena nepokorsčina, kir ie precleta od Buga. Per tim imamo vže mi premisliti inu k serci si vzeti, kako ie tu ena strašna, grozovita reč biti preclet od Buga. Zakai, kateri ie preclet, ta ie gvisbnu[111]

108| Jn 16, 8.

109| Sancti Ambrosii, Mediolanensis episcopi, De Paradiso liber unus VII, 30 (J. P. Migne, *Patrologia Latina*, vol 14, 0157C).

110| 5 Mz 27, 26; 5 Mz 28, 15,45.

111| Gvišnu.

nu podveržen timu večnimu ferdamnenu inu terplenu, koker Cristus govori, Math. 25: »Puidite vi, precleti, v ta večni ogen.«[112] Inu le-ta izlaga od tiga greha se tudi s teimi bessedami s. Paula gliha, ki pravi, Roman. 1: »Ta serd Boży se rezodeva iz nebes čez vso hudubo.«[113] Inu Roma. 7: »Ta greh ie skuzi to zapuvid sylnu grešin.«[114]

112| Mt 25, 41.

113| Rim 1, 18.

114| Rim 7, 12.

TA XXVI. CAP.

Izlaga tiga porodniga greha inu de smo skuzi taisti vsi izkaženi inu preoberneni na hudu.

TA porodni oli erbovi greh, pravio vsi zastopni vučeniki, ie ta greh, kir smo sebo na ta sveit iz materniga telessa pernesli//Inu le-ta greh ie enu pomankane te perve svetusti inu pravice, katera ie timu človestvu v tim stvarienu čez dana inu podilena tedai, kadar ie ta človeska natura še prez hudih žel inu missel inu prez hudiga perklonena bila inu kadar ie tu Adamovu serce bilu polnu tiga Bożyga duha inu nega vesselia. Ta perva človeka Adam inu Eva, ty naši pervi stariši, preden sta bila grešila inu ta pild Boży v sebi rezbila inu šturala, sta Boga (koker smo od tiga tudi poprei čestče govurili) v ti Troyci, to nega neizrečeno dobruto inu neizgruntano milost inu lubezan pruti vsem ludem bule vidila inu znala koker mi zdai tu sonce. Tedai sta onadva z vesselem inu s celo dobro volo bila pokorna Bogu. Ona sta imeila en pravi, čisti, otroči strah, eno celo serčno lubezan pruti Bogu. Ona sta vede[n]ᶜ hvalila inu čestila Boga za volo nega velikih, žlahtnih inu dobrih darov, kir sta od nega bila pryela. Inu take dobre, svete nature inu šege bi mi vsi zdai bili inu bi se taku vede[n]ᶜ deržali pruti Bogu, de bi mi tiga porodniga greha ne bili od Adama inu Eve erbali. Oli mi smo za volo inu skuzi tiga Adamoviga inu Eviga padca inu greha v to veliko nemilost inu v serd Boży prišli inu zgubili tiga S. Duha, to luč v ti pervi zastopnosti, to nervegšo muč te duše imu[115] tiga telessa. De smo taku vsi od tiga parodniga[116] greha iznotra, v ti duši, inu izvuna, na tim telessu, izkaženi, de mi

115| Inu.

116| Porodniga.

mi tei nermanši zapuvidi Boży ne premoremo biti popolnoma pokorni ne sturiti zadosti. Mi smo slipi inu nezastopni vsem Božyh ričeh, mi ne znamo zdai Boga prov v nega stanu ne nega vole. Mi veliku za Boga ne rodimo, v tih nadlugah smo nemu souvraž inu nevulni, cbivlamo na nega oblubi inu pomuči, mi se tih ludi inu ličkake druge mahine riči več boymo koker Boga, mi se zanašamo več na ludi, na periatele, na blagu, na našo oblast, muč, kunšt, modrost inu umeital koker na Buga. Inu tu hudu naše izkaženu serce ie polnu nemarnih, gardih inu nepoštenih želi, missel inu luštov. Kratku zdai govoreč: Vse tu, kar ie zubper Boga, zubper nega sveto volo, zubper nega zapuvidi inu kar ie zaverženu, prepovedanu inu ferdamnanu od Buga, tu istu vse tiči inu prebiva notri v nas, v ti duši inu v tim telessu s kurenom. Zatu inu per tim ima vsaki človik za gvišnu veiditi, deržati inu verovati, de sledni človik za volo le-tih porodnih oli erbovih grehov bode zgublen inu ferdamnan, aku on skuzi ta kerst inu skuzi to vero v Jezusa Cristusa vede[n]ᶜ tiga odpuščane tih grehov ne dobi inu ne pryme. Nu, le-ta kratka izlaga od tiga porodniga greha, aku se le prov zastopi, ie prava inu risnična inu le-to izlago bomo potle s teim S. pismo[m]ᶜ spryčovali. Obtu le-ty krivu inu falš vuče inu pisšeio, kir pravio, de ta človik iz suie lastne moči, vuma inu pameti, aku on le hoče, dobru premore vse Božye zapuvidi v tim životu deržati. Inu de ta človik skuzi tu deržane tih zapuvid zasluži ta odpustik tih grehov inu ta večni leben. Inu de ta človik ie brumen inu pravičin pred Bugom za volo tiga deržane inu ohranene te Božye postave. Letaki vukuvi so falš, ležnivi inu Hudičevi inu doli taro inu taptaio ta evangelium od te gnade, milosti inu odrešitva, kir mi imamo skuzi Jezusa Cristusa, Synu Božyga, obtu imamo mi na take vuke gledati inu merkati inu ločiti ta krivi vuk od tiga praviga.

Ta

PREDGUVOR.

TA XXVII. CAP.

ONu ie dobru reis, de ie Bug v tim človeku po tim grehu vini nakuliku od suiga pilda pustil. Nemu ie pu/s/til[s] tulikain zastopnosti, de vei, de ie en Bug, de Bug se ima bati inu čestiti, nemu služiti, de Bug hoče tim brumnim dobru, tim hudim hudu. Inu de ta človik umei šteti, zna ločiti tu poštenu od gardiga, tu hudu od dobriga, tu pravu od kriviga. Inu de on s to suio zastopnostio inu suiem rezumom premore rovnati inu obračati te suie vunane vude po sui misli inu voli. De on premore se varovati, zderžati inu moistriti, de kake garde, sromotne riči ne sturi. On premore tim rokom ubraniti, de ne ubyo, de ne krado, timu ieziku, de ne laže, de ne šentuie, de ne opravle tih ludi, tim nagom,[117] de ne gredo v nepoštena meista. Dosti aydov, kir neso S. Duha imeili, so se po taki sui zastopnosti deržali inu čestu premoistrili nih velik serd, de neso ubyali, de neso komu syle oli krivu sturili, de neso krali, lagali, kurbali inu prešuštvali. V takih vunanih ričeh premore ta človik iz te suie zastopnosti se zderžati koker en merzličen oli bolnik, kadar ie sylu vroč inu žeyn, se more zderžati inu sam sebe moystriti, de vode ne pye. Iau[118] le-ta muč te naše duše inu te druge lipe, dobre inu nucne riči, kateri mi človeki še v ti naši zastopnosti imamo, nas opominaio, de spumnimo na tiga, kir ie take riči v ti naši duši stvaril, inu de nega za tu veden imamo hvaliti. Oli le-tu taku pametnu zaderžane inu varovane pred takimi vunanimi sramotnimi grehi inu taka vunana videča naša bruma nei zadosti inu popolnoma pred Bugom inu ona ne zasluži tiga večniga lebna. Zakai ona ne gre iz praviga, celiga, čistiga serca, ty ludie tu deio le za tiga volo, kir se špota inu štraifinge boye. Inu mu tudi čestu vidimo, slišimo inu beremo od dosti ludi inu modrih mož

Ta človik premore od sam sebe nakuliku brumen biti pred ludmi inu zderžati se pred velikimi vunanimi grehi.

117| Nogam.

118| Inu.

n inu

inu že[n],ᶜ kir so se iz zastopnosti dolg čas deržali poštenu inu varovali pred velikimi grehi inu sromoto, de ty isti so kmali v velik špot inu v velike, garde, sromotne grehe pali. Obtu oben človik iz suie lastne zastopnosti inu moči, prez prave vere v Cristusa Jezusa, prez gnade inu pomuči Božye inu prez S. Duha ne premore se zderžati inu varovati do konca pred sromoto inu pred velikimi grehi tudi nekar. Za tiga volo imamo veden prossiti Gospudi Boga, de on suiem S. Duhum to našo missal inu zastopnost ponovi, regira, visža inu pela po sui sveti voli inu de on nom stoy na strani inu pomaga premoči, vuzdati tu naše hudu messu, te hude naše žele, ta sveit inu tiga Hudiča. Amen.

TA XXVIII. CAP.

Kai so ty sturieni oli dopernesseni, vnani inu noterni grehi inu de ty isti nih začetig inu koren imaio od tiga porodniga greha inu od Zludia.

MI smo poprei v tim XXV. capitolu govurili, de ta porodni greh ie ena temna, izkažena inu huda reč v tim človeskim srecei, v ti zastopnosti inu v ti misli, zakai on ie to človesko volo obernil od Buga, de se tu serce več ne gliha s to volo in postavo Božyo, koker se ie poprei, preden ie ta človik bil grešil, glihalu. Le-te hude inu grešne riči, katere vsaki človik sebo iz materniga telessa pernesse inu kir tiče inu prebivaio notri v nas do smerti, se pravio ta porodni oli erbovi greh. Inu iz le-tiga porodniga greha uže potle prido semkai inu rasto ty drugi grehi vsi, kateri se imenuio ty sturieni oli ty dopernesseni grehi, kir se sture inu dopernesso iznotra v tim sercei inu v ti misli v tim človeku inu izvuna v tih vudih. Ty sturieni grehi se pravio le-ty inu vse tu, kar ta človik misli, želi, govori inu sturi zubper to volo Božyo inn[119] zubper nega zapuvidi; ty noterni grehi, kir se s teim sercem inu s to misselio sture, so: tu cbivlane na Božyh bessedah, kir tim Božym oblubo[m]ᶜ inu prytežom cilu, terdnu, stonovitu inu popolnoma ne veruiemo, se ne vesselimo na nega oblubah inu milosti, pred nega serdom inu prytežom se ne prestrašimo, nega ne lubimo iz celiga serca, nesmo s celo dobro volo Bogu pokorni, v tih

119| Inu.

v tih nadlugah inu v tim terplenu smo nevulni, kar Bogu dopade inu hoče imeiti od nas, tiga radi ne deimo, ampag, kar našimu messu inu životu dobru dei, h timu smo vesseli, volni inu pernaredni. Mi imamo v sebi hude, nečiste inu nespodobne žele, naše misli, tihtane inu naprei vzetie so le h timu hudimu naklonene. Gen. 6, 8.[120] Le-taki grehi inu kir so tim glih, kateri rave[n]ᶜ tiga porodniga greha notri v nas tiče inu prebivaio, se pravio ty noterni sturieni grehi. Inu le-ty noterni grehi, naisi se oni izvuna ne vidio inu tih ty ludie ne zastopio, ne počutio inu se nim ne zdy, de bi take riči v tim človeku, koker tu cbivlane na Božyh bessedah, oblubah inu pryteżih, te hude, krive, nepoštene misli inu žele, greh bili, oli za risnico one sture tiga človeka grešniga inu kriviga pred Bugo[m]ᶜ inu one tudi sture tiga človeka ferda[m]naniga,ᶜ aku se nemu taki grehi za te vere v Cristusa ne odpuste. Onu se ie dosti ludi vmei aydi, Iudi, Turki inu vmei kerščeniki nešlu inu se še zdai nadeio, kir izvuna p[re]dᶜ ludmi en brume[n],ᶜ pošten inu pravičin leben pelaio, oni ne kurbaio, ne golufaio, daio veliku bugaime, molyo. Oli oni za tu neso prov inu bru[m̄]niᶜ zadosti pred Bugo[m̄]ᶜ za volo, kir v nadlugah inu na smerti cbivlaio na bessedi inu oblubi Božy inu kir imaio v sebi hude misli inu žele inu kir ne veruio v Jezusa Cristusa. Zakai, inu timu ie gvišnu taku, koker Ioannes Kerstnik govori, Ioh. 3, de »kateri ne veruie v tiga Synu Božyga, na tim istim ostane ta večni Božy serd, kateri pag v nega veruie, ta isti ima ta večni leben«.[121] Iz tiga se mi tudi tukai vučimo, de ta naša vera v Cristusa nei ena mahina oli ličkaka preprosta inu zaveržena reč, temuč ona tulikain vela pred Bugo[m̄],ᶜ de ona sama inu sice obema druga reč oli stvar nom dobi tu odpuščane vseh naših grehov, nas zmyri z Bugom inu nas izveliča. Natu oben človik nema tiga misliti ne govoriti, de bi du ž nega brumo oli zasluženem pruti Bogu, p[re]zᶜ vere v Cristusa, mogel priti v nebessa. Zakai kateri tu mislio, menio, govore, pisšeio

120| Mz 6, 5; 1 Mz 8, 21.

121| Jn 3, 36.

oli vuče, ty isti zašpotuio inu teptaio z nogami to Jezusevo martro inu nega sveto prelitto kry. Ty vunani grehi pag so lety, kir se s teim životom inu s teimi vudi sture inu dopernesso, tu ie, kadar šentuiemo, lažemo, ludi oppravlemo, iz pravih Božyh službi inu iz tih zacramentov špot delamo, rezbyemo, krademo, curbamo, golufamo inu tim glihe nespodobne riči dopernašamo. Le-ty grehi se lažei od vsakiga človeka zastopio inu spoznaio. Inu le-ty vunani inu sturieni grehi vsi imaio nih začetig inu koren od od tiga porodniga greha, zakai timu porodnimu grehu pomaga ta Zludi inu nagane inu napelava te ludi, de sture inu dopernesso tudi te vunane velike, sromotne in smertne grehe: de malikuio, krivu pridiguio inu vuče, to prepovedane od Buga inu falš Božye službe gori nareieio inu perpravio, de rezbyaio, curbaio, kradeio, punte inu zmešnave vmei ludmi zečeno, falš perseguio inu druga grozzovita della Zludieva dopernesso. Ta Zludi, pravi ta evangeli, Ioh. 13,[122] ie Iudeža pergnal inu naredil, de ie Jezusa za volo denariev fratal. Tiga Saulusa, 1. Reg. 13, 15,[123] de tei Božy zapuvidi nei bil pokoren. Tiga Davida, de ie prešustval inu de ie tiga bru[m]niga[c] zveistiga suiga žolneria Uriasa pustil ubyti inu de ie iz offerti suie ludi štil, 2. Reg. 11, 1. Paral. 21.[124] Pole: taka huda della inu veliki grehi vsi prido od porodniga greha inu od Zludia. Nu, le-tako hudo, izkaženo to našo grešno šego inu naturo, de mi bozi ludie smo taku s to dušo inu s telessom oberneni le na hudu, imamo prov spoznati inu zamerkati. Inu natu prossiti veden Boga za S. Duha, de ta isti ponovi ta naša izkažena serca, nom pomaga voiskovati zubper tu naše hudu messu, zubper ta sveit inu zubper vsa della Hudičeva. Inu de nas regira, viža inu pela po tei pravi cesti Božy. Amen.

122| Jn 13, 2.

123| 1 Sam 13, 9–13; 1 Sam 15. 7–23.

124| 2 Sam 11, 4–17; 1 Krn 21, 1.

TA XXIX. CAP.

Per

PEr tim inu raven tiga se ima tudi veiditi, de oben kerſčenik inu svetnik, dotle on v tim messei v tim životi na tim sveitu hodi inu prebiva, ne more cilu čist, sveit inu prez greha biti. Zakai ta porodni greh, naisi ie on nom v tim kerstu zavolo Jezusa odpuſčen, oli on zatu nei cilu per nas umerl, nei cilu od nas, on prebiva v tim messei, v ti naši koži do smerti inu veden notri v nas začene, vužiga inu gori obuie vse žlaht hude, krive inu nespodobne misli inu žele. Oli ty pravi verni kerſčeniki vsai se varuio ponoči inu podnevi, de v te velike, smertne, oli koker eni imenuio, v te naglavne grehe ne padeio inu de ne sture oli dopernesso kai gardiga, nespodobniga zubper nih veist. Oni veden molio inu kličeio na Buga, prossio, de nih v tih Hudičevih izkušnavah ne zapusti, inu skuzi to pomuč tiga S. Duha se veden kregaio inu štritaio ž nih lastnim messum, s to izkaženo naturo, s teimi hudimi misselmi, želami inu lušti, kir v nih tiče, inu oni čez te iste gospoduio, nee doli tlačio inu moree, de gori ne zrasto inu hudiga sadu ne pernesso. Inu aku se glih nim kai taciga pergodi, de bodo kei od tiga hudiga messa oli od tiga Zludia oli od tiga svita prenagleni, prevežani inu zepelani, de v kak velik, sromoten greh padeio, taku ty pravi verni kerſčeniki v tih istih grehih ne ostano inu se v nih ne valeio koker ena svina v tim blatu. Temuč oni zdaici spet gori vstano, deio pravo pokuro, puste od grehov, prossio iz serca Buga za odpustig inu veruio spet terdnu Božy oblubi, timu evangeliu, de so nim nih grehi cilu odpuſčeni za Jezusovo volo. Inu se vže bule naprei varuio, de druguč ne padeio. Zakai tu ie timu taku inu cela risnica, de kateri človik, bodi, dur bodi, kir v tih velikih, smertnih inu naglavnih grehih prebiva, katere s. Paul Rom. 1, 1. Cor. 6, Gal. 5[125] po redu šteie inu kir so zubper vsakiga veist. Ta isti nema S. Duha v sebi, nema prave vere, on ie v Božy nemilosti, nega molytve inu prošne neso ništer pred Bugom inu aku v tih

Kai inu kakovi so ty smertni oli naglavni inu ty opustlivi oli vsagdani grehi. Inu de ty pravi kerſčeniki v tih velikih grehih ne prebivaio.

125| Rim 1, 24–32; 1 Kor 6, 9–10; Gal 5, 19–21.

istih bode zapopaden, de v nih umerie, taku ie vekoma ferdamnan. Koker od tiga s. Paul očitu, zastopnu govori inu pričuie, kir pravi, 1. Cor. 6: »Ne zahaiate, ne hodite po krivim potu, ne pustite se zepelati. Ne veiste li vi, de ty krivi tiga nebeskiga kralevstva ne bodo erbali[?]ᶜ Ne ty krubary, ne ty, kir malikom služio, ne ty prešustniki, ne ty mehki, ne ty, kir se z možmi zmešaio, ne ty tatye, ne ty lakomniki, ne ty pyanci, ne ty šentovavci, ne ty odertniki ne bodo erbali tiga Božyga kralevstva.«[126] Inu h tim Galateriem, Galat. 5, taku pisše: »Očita inu rezodivena so ta della messa, katera so le-ta: tu prešustvu, kurbarya, nečistost, hotlivost, malikovane, cupernia, souvraštvu, adrya,[127] nyd, serd, kreg, rezdilene, ločene od te prave vere, huda missel pruti bližnimu, ubyene, pyančovane, prossane inu kir so tim glih, od katerih sem iest vom poprei pravil inu še zdai vom pravim naprei, de ty, kir take riči delaio, tiga Božyga kralevstva erbiči ne bodo.«[128] Obtu inu za tiga volo ie vsakimu pravimu kerščeniku potreba, de on takim smertnim inu naglavnim grehom, kir nom to večno smert inu tiga Zludia inu ta pekal čez glavo postavio, zubper stoy, te notri v sebi doli tlači, zadušuie, veden kole inu mory, de ne zrasto inu ne prevzamo se v tim našim messei inu životu. Inu od tiga, de imamo timu grehu zuper stati, ie Bug že per tim starim sveitu govuril, kir ie dial h timu Cainu taku, Gen. 4: »Tui greh počiva pred tuiemi davarmi, ti pag ne pusti nemu nega vole, temuč gospodui ti čez nega.«[129] Inu s. Paul, Roma. 6, pravi h tim kerščenikom: »Gledaite, de ta greh v tim vašim mertvaskim telessu ne kraluie, de bi vi nega slušali oli nemu pokorni bili po nega luštih.«[130] Inu Roman. 8 pravi: »Aku vi bote živeli po tim messei, taku umeriete. Aku vi pag ta messena della bote moryli, vi bote živi ostali.«[131] Inu Col. 3: »Moryte te vaše vude, kir so tukai na zemli: to curbaryo, to nečistost, to sramotno hotlivost, te hude lušte, to lako[m]nost,ᶜ kir ie ena služba

126| 1 Kor 6, 9–10.

127| Prepir; prevzeto iz srvn. *haderîe* f. (malenkostna zadeva, malenkost, prepir, zmerjanje) (H. Jazbec, n. d., 24).

128| Gal 5, 19–21.

129| 1 Mz 4, 7.

130| Rim 6, 12.

131| Rim 8, 13.

služba tiga malika, za katerih riči volo pride ta serd Božy čez te neverne inu nepokorne otroke; v katerih ste vi tudi nakadai hodili, kadar ste v nih živeli. Nu zdai pag položite vi od sebe vse le-tu: ta serd, to nevolo, to hudubo, tu še[n]tovane,ᶜ te sromotne bessede iz vaših vust. Ne lažite eden zubper druziga, potehmal ste islekli tiga stariga človeka ž nega diane[m]ᶜ inu ste oblekli tiga noviga, kir bode ponovle[n]ᶜ h timu spoznanu inu po tim pildu, kir ie nega stvaril.«[132] Iz le-tih Božyh bessed inu od s. Paula vsaki lahku zastopi, de ie potreba vsakimu, kir hoče v nebu priti, de on te grehe, te hude žele inu lušte v sebi mory inu zacopava, de v tim našim hudim telessu inu messei ne gospoduio. Obtu ty pravi vučeniki prov inu po tim Pismu dile te grehe narazen na dva deila. Te ene imenuio te smertne grehe; ty isti so le-ty, katere smo zdai poprei iz s. Paula pisma šteili, kir se z dobro volo inu zubp/er/ vsako zastopno veist dopernašaio inu kir S. Duha iz tiga človeka preženo, de ta človik ne more prov moliti ne dobriga pruti Bogu se zenesti. Inu dotle ta človik v tih istih velikih, sramotnih in smertnih grehih stoy inu prebiva. Ta ie gvišnu pod serdom Božym inu pod Hudičevo oblastio. Te druge grehe pag imenuio te odpustlive inu vsagdane grehe. Ty isti so, prez katerih oben človik, dotle ie on v tim životu, ne more biti; ty gredo inu prido semkai iz tiga porodniga greha, koker so le-ty: kir nemamo popolnome inu stonovite vere, ne lubimo popolnoma Boga, kir nas obhaieio inu nom prido naprei čestu te hude misli, žele inu lušti, kir čestu mislimo, govorimo inu časi tudi sturimo, kir nei prov, časi pyemo inu ieimo več, koker nas[133] život potrubuie, se čestu za mahine riči reserdimo, smo nevulni v nadlugah, bi raiši bogatiši bili. Kratku: mi ne sturimo inu ne dopernessemo vsiga popolnoma, kar smo dolžni pruti Bogu inu pruti tim ludem, oli kadar mi take grehe inu naše pomankane inu to našo hudo, izkaženo naturo inu šego spoznamo, smo takim grehom souvraž, tožimo čez te iste

132| Kol 3, 5–10.

133| Naš.

Bogu, prossimo z vero za odpuščane, taku taki grehi no[m]-ᶜvernim za volo Jezusa Cristusa, našiga odvetnika inu bessednika, bodo odpuščeni inu zakriveni sred drugimi grehi, kir smo poprei sturili, pred teim obličiem Božyem, de ne prido naprei na sodni dan pred Buga, ampag tih nevernih, kir v Cristusa ne veruio, tih istih grehi vsi, mali inu veliki, prido na sodni dan pred Buga, pred vse ludi inu angele inu bodo za tih volo ferdamnani. Inu od le-tih odpustlivih grehov s. Paul taku tudi govori inu toži Bogu, kir pravi, Rom. 7: »Iest veim, de v meni, tu ie v tim muim messei, ništer dobriga ne prebiva. To volo iest dobru imam (zastopi: dobru diati), ampag de bi iest tu dobru sturil, tiga iest v sebi ne naidem. Zakai tu dobru, kateru iest hočo, tiga iest ne sturim, temuč tu hudu, kateru iest nečo, tu istu iest sturim. Aku iest pag tu sturim, kateru iest nečo, taku iest tiga istiga ne sturim, temuč ta greh, kir v meni prebiva; taku iest naidem skuzi to postavo, de meni, kir hočo dobru sturiti, ie k meni tu hudu ob/e/ššenuᴱ inu perdianu. Zakai iest po tim noternim č/l/ovekuᴱ pe/r/voluiemᴱ tei postavi Božy. Inu iest vidim eno drugo postavo v tim muih vudih, katera ie zubper tei postavi muie misli inu ona mene v iečo postavle tei postavi tiga greha, katera ie v tih muih vudih//. Iest, bog, revni človik. Du bode mene ressil od le-tiga telessa te smerti[?]ᶜ Iest zahvalim Boga skuzi Jezusa Cristusa, našiga gospudi. Taku iest vže služim s to misselio tei Božy postavi inu zapuvidi, ampag s teim messum tei postavi tiga greha.«[134] Le-te bessede s. Paula se imaio dobru rezmisliti; te pravio, kakov kreg ty pravi verni sami sebo iznotra, v tim sercei, s teim duhum, s to vero zubper tu nih messu, nih nevero, zubper to izkaženo naturo, kir le na hudu naklane, veden imaio. Oni bi radi čisti, sveti inu cilu prez grehov bili, oli ne mogo v tim životu, ta porodni greh ne dopusti, oli taki grehi, katerih z volo ne dopernesso, so nim odpuščeni, zatu on tukai hvali Boga.

TA

134| Rim 7, 18–25.

PREDGUVOR.

TA XXX. CAP.

VEč ie tudi potreba te ludi vučiti inu nim povedati, de ie timu gvišnu taku, de taki ludi, tar si oni bodite kerščeniki oli Iudi oli Turki, mali oli veliki, bozi oli bogati, mož oli žena, mladi oli stari, kateri te velike, grozne inu smertne grehe dopernašaio, v tih prebivaio inu imaio na sebi, de ty isti nekar le samuč po tim lebnu v tim peklu vekoma bodo štraifani od Buga, temuč oni tudi tukai na tim sveitu, v le-tim životu bodo čestu grozzovitu straifani[135] inu končani. Mi vidimo inu slišimo skorai vsag dan, koku čudnu ty razboniki, uboniki, prešustniki, kecary, tatye, golufi, kir falš perseguio, šentovavci, cuperniki, špotlivci Božy inu nega bessede inu taki hudi, neverni inu škodlivi ludie bodo rezodiveni, se zveido, prido naprei inu bodo dani na znane, bodo uieti, pesani inu končani od Bug inu od gosposčine. Inu koker od tacih ludi nekar le samuč tu S. pismu pravi, temuč ty aydie v nih historiah veliku pišeio. Zakai takim ludem se godi, koker sam Cristus pravi, Math. 26: »Kateri od sam sebe ta meč vzame, ta isti od meča konec vzame,«[136] tu ie: kateri ubya prez poročena, ta bode tudi ubyen. Inu Esa. 33 pravi Bug: »Vee timu razboniku, zakai on bode tudi rezbyen.«[137] Inu od tih kecariev, kir se s to živino oli s to bližno žlahto, koker s to sestro, sčerio oli z materio zmešaio, pravi Bug, Leviti. 18: »Varuite se, de se ne omadužete, koker so se ty aydie, kir so pred vami bili, se omadeževali, inu de vas za tiga volo ta zemle[138] ne izbluie.«[139] Obtu ie gvišnu, de vsaki, kir v takih velikih naglavnih grehih prebiva, ta isti ima na/d/sebo inu pred rokami napoprei to telesno na tim sveitu inu potle to večno štraifingo. Inu Gospud Bug daie na znane vsem ludem s takimi štraifingami, kai inu kakove nature inu šege ie on. De ie svet, brumen, pošten, pravičin inu

Vsi žlaht ludie, kateri te velike, smertne grehe dopernašaio, ty isti bodo čestu tudi na tim sveitu ž nih hudubo čudnu rezodiveni inu grozzovitu štraifani.

135| Štraifani.

136| Mt 26, 52.

137| Iz 33, 1.

138| 3 Mz 18, 24–25.

139| Zemla.

moder. Zatu on tudi to brumo, pravico, svetust inu vse poštene riči lubi, ampag ta greh, vso krivino, sromoto inu nepoštene on souvraži. Inu de pride ta čas gvišnu, aku se glih en čas zavlačuie, de Bug bode te hude nepokorne straifal,[140] vse razbonike, tatie, nepoštene inu škodlive ludi končaval inu deval prohc,[141] de ty brumni bodo mogli pred nimi prebivati. Inu za tiga volo, de bi mi tu imeili verovati, de ie Bug vsi hudubi souvraž, ie nom on tukai naprei pred oči postavil to smert, te bolezni, tu buštvu, to lakato, krege, voiske, galge,[142] kolu inu vse nesreče. Inu koker le-te telesne štraifinge inu velike nadluge tiga svita, katere ie Bug čez te grešnike, suseb čez te, kir pokure ne deio inu se skuzi vero v Cristusa spet z Bugom ne spravio, odločil inu postavil, so dosti težke inu grozovite. Oli vsai te večne inu te peklenske, te iste so nerstrašniše, britke inu ner te grozovitiše. Obtu bi mi imeili čestu inu prov premisliti, kai inu kakova ena huda, gnusna inu škodliva reč ie ta greh, v kakovo revo inu nadlugo tiga človeka perpravi, koku ga ta Božya sveta pravica souvraži, koker tu vmei drugimi ričmi inu štraifingami vidimo inu počutimo na tei telesni smerti, kir ta naša človeska natura se mora taku rezdiati inu reziti. Inu raven tiga imamo mi ludi rezmisliti inu si k serci vzeti ta čuden, moder svit Božy od te nega sprave s teimi ludmi, kir se pusti zmyriti sebo skuzi suiga Synu. Bug ie pravičin inu ie sylnu serdit čez ta greh inu Bug ie tudi milostiv, vzame gori te boge grešnike, oli vsai taku, de ta nega pravica inu ta pravični nega serd veden v suim stanu in prov ostane. Za tiga volo ie ta težka butora tiga Božyga serda inu tu veliku plačilu za te grehe ie položenu na Jezusa Cristusa. Ta isti pravični serd Božy zubper ta greh ie Jezus počutil na sebi, kadar ie on v tim vertu ta kervavi put potil, inu na tim cryžu, kadar ie upyl: »O Bug, o Bug, zakai si ti mene zapustil.«,[143] Zakai le-tiga Božyga serda inu štrai-

140| Štraifal.

141| Proč.

142| Vislice; izposojeno iz srvn. *glage* m. (nvn. *Galgen*) ali stvn. *galgo* m., in sicer med leti 900 in 1200 (H. Jazbec, n. d., 43).

143| Mt 27, 46; Mr 15, 34.

štraifinge tiga greha bi obena stvar ne v nebi ne na zemli bila premogla nesti inu preterpeti. Le-ta čuden inu moder svit Božy od tiga našiga odrešitva skuzi Cristusa bomo stuprov v ti nebeški šuli cilu inu prov zastopili inu zatu zo vsemi angeli inu izvolenimi hvalili Boga vekoma; tiakai inu h timu pryti nom pomagai Oča nebeski za volo suiga Synu sred S. Duhum. Amen.

TA XXXI. CAP.

INu koker vsaki zastopni inu pametni človik, aku on le prov sam nase glede inu merka, more lahku počutiti inu spoznati, de v nega sercei dosti hudih missel inu želi tiči inu prebiva. De v velikih nadlugah cbivla na Božy pomuči, ie nevulin, rad ne umerie inu nei iz serca pokoren Bogu. Ne lubi suiga raven človeka stonovitu inu popolnoma, se z našim bližnim hitru inu za mahino reč reserdimo, ga nidamo inu souvražimo inu skorai vsiga dobriga, kir smo od Buga inu od našiga bližniga pryeli, pozabimo. Iz le-tih nespodobnih riči tiga serca inu iz tih drugih vunanih grehov, kir smo sturili (zakai nas ie cilu malu na tim sveitu, katerih bi ta Hudič, tu messu inu ta sveit v kah[144] velik, nespoboden greh ne bil perpravil), bi imeili spoznati, de nesmo prov pred Bugom, de nesmo inu ne moremo biti prez grehov, de putrubuiemo tiga odpustka inu milosti Božye. Oli ta Zludi inu ta naša lastna izkažena, norska zastopnost inu ta offert nas slipe delaio inu mamio, de takih tadlov inu grehov notri v sebi ne počutimo inu ne vidimo; menimo: mi smo oli še hočmo biti bru[m]ni,[c] zadosti pred Bugom inu pred ludmi inu hočmo sami sebi zaslužiti ta nebessa z našim/i/ dobrimi delli. Za tiga volo ie sylnu potreba, de se tim ludem ta porodni greh inu ty drugi grehi, kir notri v nas se skrivaio inu prebivaio, dobru rezodeio inu pred oči postavio. Obtu hočmo mi tukai zdai ene zastopne pryče is tiga S. pisma zaslišati, katere očitu pravio,

Ene očite inu zastopne pryče, iz S. pisma vzete; te tudi pravio, de vsi ludie so v grehih početi inu roveni inu de ty grehi v nih tiče do smerti. Inu de prez vere v Jezusa ne mogo zadosti brumni biti pred Bugo[m].[c]

144| Kak.

de vsi ludie ta greh sebo pernesso iz materniga telessa na ta sveit inu de v nih prebiva do smerti. Inu de za volo tiga porodniga greha inu za volo tih drugih grehov smo krivi pred Bugom inu vredni tiga večniga ferdamnena. Od tiga porodniga greha inu de so vsi ludie podverženi tei telesni inu večni smerti s. Paul nerzastopniše govori, Ro. 5, kir pravi taku: »Skuzi eniga človeka ie prišal ta greh na ta sveit inu ta smert skuzi ta greh inu ta smert se ie taku ku vsem ludem perrinila, potehmal so vsi grešili.«[145] V le-tih bessedah s. Paula vsaki zamerkai le-tei dvei bessedi: vsi, grešili. S teim/a/bessedama pričuie, de vsi ludie so tei Božy voli inu postavi zubper, zatu so oni v Božy nemilosti inu dolžni te večne štraifinge, zakai ta greh ie vse tu, kar se tei Božy postavi, tu ie, tei Božy modrusti inu nega voli, zubper sturi. Bug to suio modrust inu to suio volo v ti nega postavi inu v tih nega zapuvidah rezodeva inu daie na znane vsem ludem. Potle s. Paul, Ro. 7, pravi: »Iest vidim v muih udih eno drugo postavo, ta se zubper stavi tei postavi muie misli.«[146] Tukai s. Paul imenuie eno reč, kir ie notri v nas inu kir se stavi zubper to postavo Božyo: eno postavo naših vud, tu ie tu pomankane vseiga dobriga inu tu perklonene na hudu. Več on pravi, Rom. 8: »Ta šega inu missel tiga messa ie enu souvrastvu[147] zubper Boga, potehmal se ona ne poda inu nei pokorna tei Božy postavi inu ona se tudi cilu podati ne more. Obtu, kateri so v tim messei, ty ne mogo Bogu dopasti.«[148] Z le-teimi bessedami s. Paul tiga človeka ž nega naturo inu šego hudu hvali. Onu ie gvišnu grozzovitu inu strašnu slišati, de ta naša natura, šega inu missel ie souvraž Bogu inu ne hoče, ne more biti Bogu inu nega zapuvidom pokorna. Inu s. Paul tukai govori od tiga porodniga greha, kateri greh le ty pravi, verni kerščeniki veido, znaio inu zastopio. Zatu on drugdi tudi govori, Ephe. 2: »Mi smo od te nature eni otroci tiga serda, koker so tudi ty drugi.«[149] Tukai on govori od

145| Rim 5, 12.

146| Rim 7, 23.

147| Souvraštvu.

148| Rim 8, 7–8.

149| Ef 2, 3.

od Iudov inu aydov, de so vsi royeni v tim serdu inu v ti nemilosti Boży. Inu Rom. 3 pravi: »Vsi ludie mancaio te glorie te česti Bożye,«[150] tu ie: oni nemaio več te brume te svetusti, katero Bug hoče od ludi imeiti. Od le-te izkažene inu grešne naše nature, od porodnih inu sturienih grehov se ie od začetka tiga svita vselei taku v ti cerqvi tim vernim ludem pridigalu. Koker od tiga Moizes, David inu preroki pričuio// Gen. 6 pravi sam Bug: »Ty ludie se ne hote pustiti več moimu duhu štraifati, zakai oni so messu, inu vse tihtane inu mislene tiga človeskiga serca ie vsag čas le hudu.«[151] Inu Gen. 8 pravi druguč Bug: »Tu tihtane inu mišlene tiga človeskiga serca ie hudu od mladusti.«[152] Iere. 17 pravi: »Tu človesku serce ie preobernenu inu ie polnu reve.«[153] Tu ie, koker bi Ieremias hotel reči: Tu človesku serce ie obernenu od Buga, ie polnu lastne nespodobne lubezni, ie žiher, offertnu inu na vse hudu naklonenu inu pernarednu. Inu kadar Bug tako hudubo na človeku štraifa, taku tu serce ie polnu reve, tu ie tiga straha, cbivlane, nevere, nevole, šentovane inu serda pruti Bogu. David pravi, Psal. 51: »Pole, iest sem od grešniga semena počet inu muia mati ie mene v grehih počela.«[154] Tukai David ne toži čez materen greh, temuč čez sui lastni greh, koker bi hotel reči: Kadar sem iest v materinim telessu bil počet inu kadar so se mui vudi stuprov delali, tedai ie vže v muim messei inu v muim celim životu ta greh inu velika nečistost bila. Tukai David spozna, de vsaki človik ta greh iz materniga telessa sebo pernesse. Iob pravi, 25, de »te zveizde neso čiste pred Bugom, koku tedai mogo ty ludie, ty ženski otroci, ty molli, ty červie biti pravični pred Bugom«.[155] Obtu s. Paul iz S. pisma, Rom. 3, prov govori, kir pravi taku: »Mi smo spryčali inu dopernesli, de ty Iude[156] inu aydie so vsi pod teim grehom. Oni so vsi ustopili inu vnucni ratali, nei, kir bi dobru sturil, le eniga nekar.«[157] Inu Rom. 11 pravi: »Bug ie vse pod to neve-

o 3 ro

150| Rim 3, 23.

151| 1 Mz 6, 3,5.

152| 1 Mz 8, 21.

153| Jer 17, 9.

154| Ps 51, 5.

155| Job 25, 5–6.

156| ludi.

157| Rim 3, 9–10.

ro zaperl, de se on čez vse usmili.«[158] Inu Gal. 3 pravi: »Tu Pismu ie vse zaperlu pod ta greh, de ta obluba (tu ie ta milost inu odpuščane tih grehov) iz te vere v Jezusa Cristusa bode dana tim vernim.«[159] Inu Cristus sam pravi, Ioh. 3: »Aku du druguč ne bode royen iz te vode inu iz tiga duha, taku ta isti ne more priti v tu Božye kralevstvu.«[160] Nu, kadar ie vsakimu človeku, kateri hoče v nebu priti, potreba, de se druguč rody, taku iz tiga vsaki lahku zastopi, de ta perva naša natura inu šega ie dolžna, kriva inu nečista, kir ne sleši v nebessa; kratku: s. Paul nerveč vuči, dišputira inu pryčuie, suseb v tyu dveyu lystu h Rymlanom inu h Galateriem, de vsi žlaht ludie, ty Iudi inu ty aydie, so grešniki, de nemaio v sebi te prave modrusti, brume, pravice, svetusti inu dobrute, s katero bi oni mogli pred Bugom obstati inu katero Bug hoče imeiti od vseh, kir hote raven nega v nebessih prebivati. Inu tudi spričuie, de oben ne derži v tim životu tih Božyh zapuvid popolnoma. Obtu, kateri hoče imeiti to polno, celo brumo inu svetust, ta isti to išči per Cristusu skuzi to vero, zakai on sam ie cilu pravičin inu svet, on sam ie popolnoma vsem Božym postavom inu zapuvidom zadosti sturil. Inu kateri v nega veruie, ta isti ie te nega pravice inu nega deržane inu dokonane tih Božyh zapuvid dileżen.

158| Rim 11, 32.

159| Gal 3, 22.

160| Jn 3, 3.

TA XXXIII. CAP.[161]

161| Ta XXXII. cap.

Ta Zludi inu ta človeska lastna vola sta ta greh na sveit perpravila. Bug nei tiga greha začel ne suie vole k nemu perdal.

IZ le-tiga dolgiga govoriena inu pravlena od tiga greha moremo vže mi tudi lahko rezoumeiti, veiditi inu dobru zastopiti, du ie uržahar tiga greha, od kot ta greh pride, du ie nega začetig. Gvišnu nisče drugi, samuč ta Zludi inu tiga človeka lastna vola. Mnogeteri menio inu govore, potehmal Bug ie vsigamogoč, obena reč se ne sturi inu se ne more sturiti prez Božye vole; taku ta greh gre inu ima sui začetig od Buga inu Bug ie na tim dolžan inu kriv, kir se greši. Takim nevernim inu Hudičevim misseliom

misseliom inu bessedom ima sledni verni človik zubper stati inu Boga zveistu prossiti, de ga obaruie pred takimi hudimi misselmi. Zakai Gospud Bug ie en začetig, sreda inu konec vsiga dobriga inu ie souvraž timu grahu, vsi krivini inu hudubi. Koker od tiga tu S. pismu povsod pryčuie. Moizes pravi, Gen. 1: »Bug ie vidil vse riči, katere ie on stvaril, inu pole, one so vse bile cilu dobre.«[162] Ta greh pag nei ena dobra reč oli stvar, temuč huda, garda, souvražna inu škodliva, kir tiga človeka v vso revo, v vso nesrečo, v vse zlu perpravi inu pahne, koker smo od tiga greha poprei slišali. Ta greh vse dobre, lipe, poštene inu nucne postave, zapuvidi, prepuvidi, naredbe, stvare inu ordninge Božye prevrača, kazi, rezdira, rezmečuie inu doli tare. Zatu ie Bug taki zmešani, gardi inu nespodobni riči souvraž, koker David pravi, Psal. 5: »Ti si en Bug, katerimu ta greh inu huduba ne dopade.«[163] Inu skuzi preroka Zaharia pravi Bug, cap. 8: »En vsaketeri govori suiem bližnim to risnico, sodite prov inu sturite myr na vaših vratah inu ne misli oben kai hudiga v suim sercei zubper suiga bližniga inu ne lubite falš inu kriviga persegovane, zakai le-tu vse iest souvražim.«[164] Iz le-tih bessed mi dobru zastopimo, de Božya vola nekar nei, de se greši, inu de on nei tiga greha stvaril ne začel, temuč de ta greh ie ena Zludieva inu človeska izkaza, koker od tiga tudi sam Cristus govori, kir pravi taku, Ioh. /8/:[E] »Ta Zludi ie bil en uboynik oli murnik od začetka inu nei obstal v ti risnici, zakai ta risnica nei v nim. Kadar ta Zludi te laže govori, taku on od tiga suiga lastniga govori, zakai on ie en ležnik inu en oča tacih riči.«[165] Tukai Cristus loči narazen to dobro stvar Božyo od tih hudih Zludievih izkaženih riči inu laž, kir prido od Zludie inu nekar od Buga. Obtu pravi Cristus, de te lesže[166] so tu pravu lastnu Hudičevu dellu. Inu ta Zludi, koker smo poprei slišali, ie tiga Adama ž nega pravo, dobro, sveto volo obernil od Buga inu ie taku to nega volo izkazil inu v ta greh perpravil.

162| 1 Mz 1, 31.

163| Ps 5, 5.

164| Zah 8, 16–17.

165| Jn 8, 44.

166| Lasže.

perpravil. Obtu ty grehi v tim človeku nemaio začetka od Buga, temuč od Zludia inu od Adama, koker s. Paul govori, Rom. 5: »Ta greh ie skuzi eniga človeka prišal na ta sveit.«[167] Inu s. Ioannes, 1. Iohan. 2: »Te hude žele inu lušti tiga messa, te hude žele inu lušti tih oči inu ta offert tiga života neso od tiga Očeta, temuč od tiga svita.«[168] Inu 1. Iohan. 3: »Kateri ta greh sturi, ta isti ie iz tiga Zludie, zakai ta Zludi grešuie od začetka.«[169] Inu de Bug nei uržahar oli začetig tih grehov, pryčuio tudi zadosti te Božye zapuvidi inu postave, zakai v tih vseh on ta greh ostru prepoviduie delati. Potle te Božye velike štraifinge, kir pusti čez te ludi za volo nih grehov puiti. Inu nerveč ta Jezusova martra, de preden ie Bug hotel s teimi ludmi se zmyriti za volo nih grehov, poprei ie moral nega lastni dini syn umreti inu s to nega martro vseh ludi grehe plačati.

167| Rim 5, 12.

168| 1 Jn 2, 16.

169| 1 Jn 3, 8.

TA TRETY DEIL TE PREDGUvori. V tim se bode vučilu inu spryčalu, koku ie ta Božy pild v tim človeku spet skuzi Cristusa ponovlen inu de mi le skuzi to vero v Jezusa bomo ohraneni in od drugih riči, kir h timu slišio.

TA XXXIII. CAP.

Kai inu od čes se v le-tim tretym deilu le-te predguvori bode vučilu inu pissalu.

VTim drugim deilu le-te predguvori smo mi govurili, koku ie ta človik bil pervič po Božym pildu, tu ie: svet, pravičin, moder, močan inu de ie imel vselei živ biti, stvarien. Potle smo govurili, koku inu skuzi kai ie on ta isti pild Božy v sebi zgubil, rezdial inu štural, koku ie

ie v ta greh, v serd Boży inu v vso revo prišal. H tretimu: kai so ty porodni, sturieni inu odpustlivi grehi, kakovo štraifinga ie Bug polužil na te ludi, kir grešio. Zdai pag v le-tim tretym deilu le-te predguvori hočmo mi govoriti inu vučiti, koku inu skuzi koga so ty verni ludie spet h timu pervimu pildu, tu ie: h ti pervi brumi, modrusti, svetusti inu pravici, prišli inu dobili ta večni leben. Inu kadar pag na le-tim štuku inu vuku nerveč inu vse naše izveličane leži, de mi veimo inu prov zastopimo, koku inu skuzi koga smo mi, bozi grešniki, spet ta pervi človeski pild inu stan dobili, de smo spet brumni, sveti, pravični preb[170] Bugo[m]ᶜ ratali inu vredni postali tiga nebeskiga kralevstva. Za tiga volo hočmo mi tukai, v le-tim tretym deilu le-te predguvori zo vsem flissom, z obilnimi besseda-mi preprostu iz S. pisma inu skuzi perglihe govoriti, vučiti inu naprei postaviti ta uržah, za čes volo ie ta večni Boży Syn Jezus Cristus človik postal inu se pustil martrati inu umoriti, kai ie nom s teim dobriga sturil inu dobil per Bugi, s čim inu koku se mi taciga čudniga diane Cristuseviga sturimo dileżni. Od tiga inu drugih potrebnih riči hočmo zdai z Bożyo gnado govoriti, de vsaki dobri, brumni slovenski kerščenik bode mogel zastopiti, zamerkati inu ohraniti inu se troštati vseh nadlugah, suseb kadar bode merl, kadar se bode ta duša ločila od tiga telessa. H timu dai Jezus Cristus suio gnado inu pomuč. Amen.

TA XXXIIII. CAP.

Enu lipu, zastopnu domišlovane, zakai ie Bug suiga Synu k nom poslal inu pustil ga umoriti.

SVeti Bernard inu za nim eni drugi zveisti vučeniki za volo, de bi ty dobri, preprosti kerščeniki teim lažei inu bule zastopili tu veliku, čudnu dellu Bożye od tiga našiga odrešitva, skuzi Cristusa dopernesseniga, le-taku govore inu pisšeio. De Gospud Bug v ti nega večnusti, preden ie bil ta sveit stvaril, katerimu so vse riči – glih taku dob-

p ru

ru te, kir se imaio stuprov goditi, koker te, kir se zdai gode inu poprei se zgudile – vpričo inu pred nega očima. Inu kadar ie vidil, de ta človik, kateriga on bode stvaril po suim pildu, se ima ad nega oberniti inu grešiti, ie sam sebo, s to S. Troyco govuril inu svetoval, kai bi on imel s teim človekom, potehmal on greši, začeti inu kakovo straifingo nemu naložiti. Nu, v takim skrivnim, modrim Božym sveitu ie ta Božya pravica pred tu Bogastvu, pred ta stol Boży stopila inu en nag, goreč meč deržala v rokah inu ie začela taku govoriti: »Ti večni, vsigamogočni inu pravični Bug, ti si tiga človeka po sebi, po tuim pildu dobriga, pravičniga, svetiga, modriga, zdraviga inu močniga stvaril inu si nemu vse tuie stvare na zemli, v tim moriei inu v tim luffti podvergal inu sturil pokorne. Inu za le-tu vse ti nesi druziga hotel imeiti od nega, samuč to vero, to pokorsčino, čast inu hvalo. Ampag ta neverni, nepokorni, nezvesti inu nehvaležni človik ie tuih dobrut vseh zdaici pozzabil, se ie tebi zubper postavil, on ie hotel tudi biti en bug inu tebi glih. Inu on ie tei Kači, timu Zludiu več veroval koker tebi, on se ie od tebe cilu vergal inu timu Hudiču podal. On ie tebe, kir si sama ta prava, cela, večna dobruta, zapustil inu se ie timu hudimu, ležnivimu Zludiu podvergal, on tebe, vse tuie postave inu zapuvidi sovraži inu ta Hudičeva huda, garda della lubi inu dopernaša. Obtu, kadar ta človik se ie od tebe, od tiga dobriga, svetiga inu pravičniga obernil inu tiga hudiga, gardiga lotil inu na ta greh, na vso krivino se postavil, taku ga ti timu krivimu Zludiu izroči, nai tedai uživa tiga hudiga v tim peklu Zludiem red vekoma. Zakai le-tu ie ta pravi nega zaslužen lon inu kir sliši po pravici na ta greh.« Potle za to Pravico stopi ta Risnica Božya; ta ista ie try perste gori deržala, koker bi persegovala, inu ie taku govorila pred Bugom: »Ti risnični, večni, pravični inu vsigamogoči Bug, ti si enkrat govuril inu rekal h timu človeku,

Pravica Božya.

Risnica Božya.

veku, de na kateri dan on bode ieidil od tiga drivessa tiga veidena dobriga inu hudiga, na ta isti dan ima ta človik vekoma umreti inu biti ferdamnan. Nu, on ie ieidil, tuio postavo inu zapuvid ie prelomil. Ti ne moreš tuie bessede pustiti nazai poiti, ne preoberniti. Obtu pusti tedai, koker si enkrat govuril, tiga človeka umreti, sice ti ne moreš per tui bessedi inu per risnici obstati.« Po tei Risnici pag stopi naprei pred Buga ta Milost Božya v enim černim, klagovim inu žalostnim gvantu, poklekne doli, odpre suia vusta inu začne cilu mylu, pohlevnu, žalostnu, z velikim plačom inu vzdihanem inu z velikimi selzami taku govoriti: »O, dobri, mylostivi, večni inu vsigamogoči Bug inu Oča, ti si ia pravičin inu risničin, oli ti si tudi cilu dober inu mylostiv inu ti imaš tu pravu lubeznivu očinu serce; pomisli v tim tuim pravičnim serdu, kir zdai imaš pruti timu človeku za volo tiga greha, tudi na to tuio preveliko inu neizrečeno mylost inu lubezen inu dobruto//. Dopusti, nai tuia gnada inu mylost to tuio pravico premaga, nai več vela inu preseže. Spomisli tudi na tuio bessedo, kir si govuril: 'Koker sem iest živ, iest nečo te smerti tiga grešnika, temuč de se spet preoberne inu de živ bode.'[171] Ne dopusti, de bi /se imel/ ta človik, kateriga si ti h timu stvaril, de ima per tebi prebivati vekoma, tebe /č/estiti[e] inu hvaliti zo vsemi angeli, inu za kateriga volo si ti vse riči stvaril, taku cilu pogubiti inu vzeti hudiga ko[n]ca.[c] Pomisli, ti dobri inu milostivi Oča tudi, de ta mlada, boga dečla Eva nei iz suie dobre, lastne misli inu vole grešila, temuč ta huda Kača, ta Zludi, kir tebe inu vse tuie dobre stvari sylnu souvraži, ie no preguvoril, de ie ona zubper tebe diala inu prelomila tuio dobro, sveto inu pravično zapuvid. Inu de Ada[m][c] ie potle od te Eve, od nega neveiste, kateru ie on po tui postavi za lubu imel, taku zepelan inu prenorien. Pogledai ti pag zdai na to bogo, revno, žalostno, boyečo Evo inu na tiga trepetliviga, prestrašeniga Adama, kir ne smeita od srama inu od

Mylost Božya.

171| Ezek 33, 11.

straha več nyu oči gori h tebi vzdigniti, ne v te pogledati, bežita inu se skrivata pred tuie[m]ᶜ obličiem[m].ᶜ Gledai, koku ta Hudič nyu zdai iz notra v ti veisti inu v serci martra, na vse hudu obrača inu stuprov bode on nyu inu nih otroke martral v tim peklu. Obtu, lubi Bug inu dobri, milostivi Oča, smili se, smili se, smili se čez nyu inu čez vso človesko žlahto, čez tuio lubeznivo stvar; pogledai s tuiemi milostivimi očima na nyu veliko nadlugo, martar, grevingo inu žalost. Vzami spet to človesko žlahto v tuio gnado, dopusti, de tebe tudi ty ludie zo vsemi sveteimi angeli česte inu hvalio vekoma. Izkaži tuio pravico inu pravdo na tim Zludiu inu na nega tovariši; on ie več koker ta človik grešil inu tu večnu ferdamnane zaslužil. Zakai on ie hotel poleg tebe biti vegši koker ie tui Syn, ga ie hotel izpehniti iz nebes inu od tuie destnice. Inu on ie iz suie hudobe inu iz nyda tebi inu tuimu Synuvi klubi tizga[172] človeka od tebe obernil inu po sebi zepelal.« Za Mylostio stopi potle naprei ta Myr Božy v enim lipim, vesselim inu lubeznivim obrazom inu derži v rokah eno lipo olisko zeleno veyco; ta isti ie taku h Bogu govuril: »O, ti večni, vsigamogoči, modri, mylostivi, risnični, pravični, dobri Bug inu Oča. Ti si vsai tudi le en bug tiga myru inu nekar tiga krega, ti hočeš myr inu to lubezan v tih nebesih, na zemli inu povsod imeiti inu souvražiš vse te, kir kreg, nid inu souvraštvu zečeno. Obtu ti, Gospud inu Bug, stvarnik, začetig, sreda inu konec vsiga dobriga inu vesseliga, pusti se zmyriti inu spraviti s teim bogim, obrupanim inu revnim človekom. Inu, o, ti lubeznivi, milostivi Jezu Criste, Syn Božy, kir si ta prava, cela modrost inu vsa dobruta Božya, kir vse skrivne riči tuiga Očeta sred S. Duhum veiš inu znaš. Smili se čez tu bogu človestvu. Dai tui svit inu pomagai, de ta lepa tuia stvar, ta človik, kir ie poprei tebi podoben bil, spet v tuiga Očeta mylost inu gnado pride, de bode resšen od nega serda, od tih grehov,

172| Tiga.

Myr Božy.

hov, od te večne smerti, od Hudiče inu od tiga pekla.« Na tu ta Syn Boży Jezus Cristus tudi poklekne doli pred Buga, suiga očeta, začne nega prossitu[173] inu govoriti taku: »Mui lubi oča, iest hočo, de dopustiš, de ta brumni za tiga hudiga, ta pravični za tiga kriviga, ta sveti za grešnika, ta nedolžni za dolžnika terpi, de umerie inu de bode štraifan. De se taku inu s teim tei tui pravici inu risnici zadosti sturi inu de se timu človeku per tim tudi ta tuia mylost izkaže. Iest hočo to človesko naturo vzeti nase, en cel, pravi človik po tei duši inu po tim telessu postati inu taku v tim človestvu iest hočo vse tu sturiti inu dopernesti, kar ti od tiga človeka hočes[174] imeiti, inu iest hočo tudi tu preterpeti, kar si ti nemu za volo tiga greha odločil inu nalužil. Iest hočo napoprei tuie postave inu zapuvidi ohraniti inu deržati cilu inu popolnoma, nečo misliti ne govoriti ne diati z obeno ričio zubper tuio sveto volo, iest hočo tebi biti zo vsem zveist, volan inu iz serca pokoren. Iest nečo timu Zludiu ne nega oblubom ne nega izkušnavom pustiti se zepelati, temuč iest hočo nemu zo vsem biti zubper, nega premoči inu nega oblast rezdiati inu zatreti. Inu kadar tuia pravica inu risnica hoče imeiti, de ta človik za volo nega pregrišena ima umreti inu štraifan biti, to isto štraifingo inu smert hočo iest odstati, iest se hočo pustiti uieti, zašpotovati, zapluvati, byti, gaižlati, cronati, cryžati, umoriti inu pocopati, de se taku s teim muiem terplenem tui pravici inu risnici na meistu tiga človeka zadosti sturi. Inu mui lubi oča, iest tebe tudi tukai prossim inu iest hočo, de ti za volo tiga muiga deržane inu dopolnene tuih vseh zapuvid inu za volo muie prave, pohlevne pokoršine inu za volo tiga muiga težkiga štritane s teim tuiem ostrim, strašnim serdom, s to smertio, s teim Hudičem, kir sem ta kervavi put potil inu za volo tiga velikiga zašpotovane, za volo te velike muie martre, kir sem iz notra, v ti veisti, v tim sercei, inu iz vuna, na

Božyga Synu svit inu prošna.

173| Prossiti.

174| Hočeš.

tim telessu preterpil, inu za volo te težke inu britke smerti na tim cryžu, za volo prelitya te muie kry. Ia, de ty za volo le-tiga vsiga muiga terplena inu zaslužena vsem žlaht ludem, kateri bodo v me verovali, mene za tiga, kar sem (de sem tui pravi, večni Syn inu de sem pravi človik postal za volo, de sem tui pravici na meistu vseh vernih sturil zadosti inu nih grehe platil), imeili, spoznali inu deržali inu prossili tebe v muim imeni za odpuščane nih grehov, de tim istim nih grehe odpustiš inu de cilu dolo po/l/ožiš[ſ] tui serd pruti nim za volo tiga greha inu de ti nee vže naprei vselei na tim sveitu inu potle v nebessih deržiš inu imaš za brumne, za pravične, za svete inu za tuie otroke, kir so vredni tiga tuiga inu muiga kralevstva, inu de nee ne zapustiš v obeni nadlugi, ne v smerti ne v pekli, temuč de bodo vselei per meni inu z meno inu de uživaio inu prebivaio za volo tiga muiga zaslužena v tim večnim lebnu. Amen.« K le-timu modrimu sveitu inu prošni tiga Božyga Synu ie tu cilu Bogastvu, ta S. Troyca zdaici pervolovala inu ie Cristusa h timu, koker ie on sam svetoval inu prossil, odločila inu postavila. Inu le-ta svit inu odločene Božye od tiga našiga odrešitva, de ta Syn Božy se ima s to Kačo, s teim Zludiem štritati inu nas ž nega smertio odrešiti, ie Gospud Bug (ty eni vučeniki pravio, de sam Cristus) zdaici timu Adamu, koker ie bil grešil, rezodil inu dal na znane s teimi bessedami, kir ie dial: »Tu Žensku seime bode tei Kači to glavo sterlu inu ta Kača tu Seime v petto ugrizne,«[175] koker smo tu poprei slišali. Nu, koker le-te bessede tyga Božyga zguvora od tiga našiga odrešitva skuzi Cristusa ne stoye glih taku po redu v tim S. pismu, oli one vsai neso timu zubper, temuč on se zo vsem inu povsod glihaio. S. Paul pravi, Ephe. 1, de »Bug ie nas izvolil skuzi Cristusa, de imamo sveti inu prez tadla biti pred nim, preden ie bil ta grunt tiga

175| 1 Mz 3, 15.

tiga svita položen«.[176] Inu drugdi pričuie tu S. pismu, de ie Bug v ti večnusti taku odločil te ludi le skuzi to vero v Cristusa izveličati. Inu iz le-tiga domišlovane od tiga Božyga sveta inu zguvora en vsaki more lahku inu prov rezoumeti, zakai ie ta večni Syn Božy se v tako revo pustil. De ie tu ta Božya pravica taku hotela imeiti. Inu s. Cyprian inu drugi vučeniki vsi pravio, de v ti Jezusevi martri se nerveč vidi ta ostra pravica Božya inu ta grozzvit serd Božy zubper ta greh inu v ti martri Cristusevi se tudi vidi ta velika mylost inu lubezan Božya pruti tei človeski žlahti. Obtu s to martro Cristusevo imamo vseh žlaht nadlugah to našo vero inu zevupane pruti Bogu poterditi inu kratku nekar cbivlati na nega milosti inu gvišni pomuči, potehmal, preden ie on nas hotel v tim grehu inu pod to Hudičevo oblastio pustiti, poprei ie on dal v to smert suiga lastniga synu, Rom. 8.[177] Koker sam Cristus govori, Iohan. 3, de »Bug ie ta sveit taku lubil, de ie dal suiga diniga Synu, de vsaketeri, kir v nega veruie, ne bode hudiga konca vzel, temuč de on bode imel ta večni leben«.[178] Per tei martri Cristusevi imamo tudi dobru rezmisliti, koku ie Bug timu grehu souvraž, inu pred grehi se varovati zo vso močio inu zo vsem flissom.

176| Ef 1, 4.

177| Rim 8, 3,32.

178| Jn 3, 16.

TA XXXV. CAP.

Eča pergliha, po pismi postavlena. V ti se zastopnu daie na znane, koku vseh ludi reč stoy pred Bugom inu

VEč ty vučeniki daio inu pišeio tim preprostim kerščenikom, de oni prov inu z gruntom zastopio ta nuch inu dobruto Cristuseviga zaslužena, koku smo skuzi nega spet ta pravi Božy pild, to brumo, svetust inu pravico, kir vela pred Bugom, dobili inu rešeni od Hudiče inu pekla, le-to pergliho. De v enim času ie Gospud Bug sidil na pravdi v nega rihtnim stolu. Inu pred nega so bili perpelani vsi ludie inu ty so bili obtoženi pred Bugom inu čez pry-

de le Jezus Cristus sam ie nim prišal h pomočian, de ne bodo vsi ferdamnani.

čez pryčani, de so vsi grešniki, hudi, neverni inu nepokurni Bogu. Nu, na tako tožbo inu pryčovane ie Gospud Bug čez te ludi po pravici to pravdo rekal inu čez nee to palico rezlomil inu izročil timu Hudimu. Ty ludie pag neso imeili kai zubper tu reči inu z ničemer se izgovoriti, temuč oni so sami v nih veisti inu sercei spoznali inu diali sami vmei sebo, de ta Božya pravda ie prov inu pravična inu de so oni tiga večniga ferdamnena dobru vredni. Inu natu oni neso druziga čakali, temuč de ta Zludi nee vse kmalu pela sebo v ta pekal, v tu večnu terplene. Inu ta Zludi ie vže nee vse imel na suih ketinah inu v sui oblasti. Po taki Božy pravdi inu sentencii inu kadar so ty revni, žalostni ludie v taki nadlugi stali inu tičali inu kadar nikogar inu obene riči ne v nebessih ne na zemli nei bilu, kir tim ludem, malim oli velikim, bi mogla iz take nadluge pomagati. Stopi Jezus Cristus, ta večni Božy Syn, tim ludem na to stran, postane tih ludi bessednik inu odvetnik, začne za te ludi prossiti inu z Bugom, suiem očetom, govoriti taku: »Lubi oča, iest hočo to tuio pravično pravdo inu sentencio, katero si ti pustil puiti čez vse ludi za volo nih grehov, nase vzeti, odstati inu tei sturiti zadosti. Inu de ti to tuio pravico inu štraifingo čez te grehe tih ludi moreš na meni izkazati inu dopernesti, za tiga volo iest hočo tudi en pravi človik postati, de bom mogel terpeti inu umreti. Inu hočo taku s to muio martro inu smertio te boge ludi rešiti od tuiga serda inu prekletia, od tiga ferdamnena, od te večne smerti, od Hudiče inu od pekla in hočo s to muio kryo iz tih ludi nih grehe opprati inu očistiti inu hočo ž nimi podiliti to muio svetust, brumo, pravico inu vse muie zaslužene, de bodo spet vredni poleg tebe stati inu uživati tiga večniga lebna.« Per takih bessedah inu prošni Jezusevi ie Bug pustil obstati. Inu ie vsem ludem, kir bodo prov v nega Synu verovali, oblubil odpuščane vseh grehov, suio milost inu ta večni leben. Le-ta pergliha od tiga

našiga

našiga odrešitva skuzi Cristusa ie tudi zastopna inu se gliha sylnu zo vsem S. pismom. Tu Pismu v dostih meistih govori, de Bug ie en oster, serdit rihtar, iz kateriga oči inu obličie en goreč, požiraioč ogen gre; Deut. 4, Psal. 18, 21, 50, 89.[179] Inu de pred nim se te gore inu hribi taieio koker ta vusk. Psal. 97, Esa. 64, Naum 1.[180] Inu de Bug te hude, grešne ludi souvraži, končava inu štraifa; Exod. 20, Psal. 5.[181] Inu človeka nei na sveitu, kir bi kriv inu grešnik ne bil pred Bugom inu de bi se mogel pred Bugom izgovoriti, koker ta David pravi, Psal. 14, de »ie Bug doli iz nebes čez te ludi pogledal, de bi vidil, ie li du zastopen oli kir bi po Bugi vprašal. Ampag ty ludie vsi so se bili vsak po suim potu obernili; nei bilu, kir bi dobru dial, nekar le eniga.«[182] Inu Iob pravi, 9: »Aku ta človik hoče se kregati oli pravdati z Bugom, taku on nemu na tavžent enu ne more odgovoriti. Inu aku se bode pred nim brumen delal, taku ga ta nega usta bodo sama sodile, de ie nevernik.«[183] Potle, de Jezus Cristus ie ta sami pravi odvetnik inu bessednik vseh vernih per Bugi inu de ie nas odrešil od grehov inu te iste platil na našim meistu, Esaias taku govori od Cristuseve martre inu kai dobriga ie on s to nom oppravil inu dobil per Bugi, Esa. 53: »On ie te naše beteže nossil. On ie te naše bolezni inu žalosti nase vzel. On ie za volo naše hudobe ranen. On ie za volo naših grehov zatren. Ta štraifinga na nim leži, de mi myr imamo. Skuzi nega šrinfe[184] oli černavke smo mi zdravi postali, ta Gospud ie vso našo hudubo na nega položil.«[185] »Za volo grehov muih ludi,« pravi Bug, »sem iest nega udaril. On bode nih hudubo nossil. On ie od nih veliku nih grehe proč vzel.« Le-te bessede vse ta Esaias po redu govori od Jezusa. Inu Jezus pravi sam, Math. 20: »Ta Syn tiga človeka nei prišal na ta sveit, de bi se nemu služilu, temuč de on služi inu de da sui život k animu odrešitvu za nih dosti.«[186] Inu Luc. 19: »Ta Syn tiga človeka ie prišal iskati inu ohraniti, kar ie bilu zgublenu.«[187] Iohan. 17: »Oča, iest sam sebe

q posvi-

179| 5 Mz 4, 24; Ps 18, 8–15; Ps 21, 9–11; Ps 50, 22; Ps 89, 31–33.

180| Ps 97, 5; Iz 64, 1; Nah 1, 5.

181| 2 Mz 20, 5; Ps 5, 5–6.

182| Ps 14, 2–3.

183| Job 9, 3–4,14,20.

184| Rana; izposojeno iz srvn. *schrimpf* f. (praska, odrgnina, ranica), in sicer med 12. in 15. stoletjem (H. Jazbec, n. d., 77).

185| Iz 53, 4–6.

186| Mt 20, 28.

187| Lk 19, 10.

posvečuiem, tu ie: iest se offruiem v to smert, de oni – zastopi, ty verni – bodo tudi posvičeni.« Od tiga bomo potle še več govurili inu s pismom pryčovali.

TA XXXXVI. CAP.

Cristus s to pergliho od tiga rezbyeniga inu Samaritarie tudi daie na znane, de ie tim ludem iz nih reve le skuzi Cristusa pomaganu.

MI imamo tudi v tim s. evangeliu od tiga, kir ie bil ranan na tim potu, Luc. 10, eno lepo pergliho, koku ie tu človestvu revnu, bogu inu skuzi ta greh izkaženu inu de timu nisče nei mogel pomagati, samuč ta dini Jezus Cristus. Inu to isto pergliho Jezus sam taku govori: »En človik ie šal doli iz Ieruzalema v Ieriho inu ie prišal vmei te razbunike, ty so ga izslekli, obsecali inu ranili inu so ga pustili ležeciga[188] dopolu mertviga inu so proč šli. Pergudilu se ie pag, de po tim istim potu gre en far inu kadar ga zagleda, gre mumu. Glih taku en levit oli podružnik, kadar na tu mestu pride, stopi k nemu, ga pogleda inu gre mumu. Ampag en Samaritan ta gre tudi po tim istim potu, ta ga zagleda inu se usmili čez nega, stopi k nemu inu obeže nega rane inu vlye v nega rane olie inu vinu inu ga položi na to suio živino, ga pela v eno oštaryo inu ga omisli. Na drugi dan pag nega poroči timu ošteriu inu oblubi vse, kar kuli fercera,[189] zan plačati.«[190] Nu, le-ta raneni inu obrupani človik po izlagi vseh pridigariev pomeni vse človestvu. Tu istu ie vleklu iz Ieruzalema, tu ie: iz eniga dobriga, myrniga Božyga stanu, od enih bogatih, žiher erperg, v eno pusčavo inu v eden razbonikov gost, se ie obernilu od Buga h timu Hudiču. Ta isti ie tu bogu človestvu obsecal inu ranil inu ie tu istu v vso revo inu nadlugo, v vse zlu skuzi ta greh perpravil. Koker smo od tiga v tim drugim deilu le-te predguvori govurili. Nu, timu človestvu iz take velike nadluge ne far ne levit, tu ie: ne Moizeseve postave oli zapuvidi, ne offri, ne obena reč v nebi ne na zemli nei mogla pomagati, samuč

188| Ležečiga.

190| Lk 10, 30–35.

189| Zaužiti, pojesti, porabiti. Beseda je izposojenka srvn. *verzern*, *verzeren* ali nvn. *verzehren* in je bila prevzeta v 12. stoletju ali kasneje (H. Jazbec, n. d., 39).

muč ta samaritan Jezus Cristus, kir ie od tih Iudov za nevernika inu poloverca bil deržan; ta isti se ie usmilil čez tiga človeka, tiga ie on obezal inu nessil spet na te prave, stare erperge, v ta pravi stan, v to gmaino tih izvolenih. On ie nemu odpustil te grehe inu dal S. Duha, de ta verni človik spet začne nakuliku lubiti Boga, deržati se po nega voli, de se krega s teimi grehi inu ž nega hudimi želami inu de suiga bližniga lubi. Inu kadar ta človik, dotle ie v tim životu, nei cilu zdrav, tu ie: on nei inu ne more biti cilu prez grehov. Za tiga volo mora ta ošteer timu ranenu človeku streči inu služiti, dotle cilu zdrav postane. Tu ie: ty pridigary inu farmoištri imaio tim bozim grešnikom veden v te nih rane vlivati tu vinu inu olie, tu ie: nim se ima veden pridigati ta pokura, nim lipu, očitu inu zastopnu povedati, de sledni človik, kir se ne preoberne, ne pusti od hudiga, v Cristusa ne veruie, ta bode štraifan na sveitu inu potle vekoma. Kateri pag se pokore pruti Bogu, puste od hudiga, vzamo naprei, de hote se deržati po Božy voli, takim se ima oznaniti tu odpuščane tih grehov v Cristusevim imeni. Inu te iste s teimi zacramenti v ti veri poterditi. Inu kateri pridigarii tu deio, tim istim bode ta samaritan Jezus Cristus na sodni dan nih muio popolnoma plačal inu na nih glave postavel to crono tiga nebeskiga vesselia. Amen.

TA XXXVII. CAP.

Od kuliku ver tu S. pismu govori, kai, kakova besseda ie ta vera, kai v sebi derži inu katera ie ta prava vera kerſčanska, kai en verni človik mumu eniga neverniga veruie.

VLe-tim domišlovani inu v tih dveiu perglihah, katere smo tukai zdai po redu zapissali, iest vupam Bogu, ie tim preprostim lude[m]ᶜ zastopnu naprei postavlenu inu pravlenu tu naše odrešitvu skuzi Cristusa, de vsaki, kir le-te predne try capitule bode bral oli slišal brati, ta more iz grunta zastopiti, zakai se ie Bug, ta večni Syn Božy, taku ponižal inu doli pustil na ze[m]lo,ᶜ človik postal inu pustil martrati inu

umoriti. De ie tu taku ta Božya pravica inu risnica hotela. Inu de tu vse ie Bug za našo volo iz ž nega velike mylosti sturil. De mi skuzi taku dellu Cristusevu spet ta zgubleni Božy pild dobimo, tu ie: de mi spet brumni, pravični inu sveti pred Bugom ratamo. Inu de mi taciga Cristuseviga oppravila inu zaslužena le s to inu skuzi to vero v nega bomo dileżni inu nase perpravimo. Tim, kir tiga ne veruio, tim istim ta Jezuseva martra ništer ne nuca. Nu, zdai bi čas bil inu bi se spodobilu, de bi mi take perglihe inu domišlovane, de le skuzi to vero v Cristusa vseh naših grehov, vsiga smradu inu nečistosti, katere Bug na nas ne more viditi, doli pridemo inu to brumo, kir Bogu dopade, dobimo, še več inu obilneše s teim S. pismom izlužili inu spryčali. Zakai en človik na take perglihe inu na taku človesku domišlovane inu pravlene se ne more inu se nema zenesti. Ie potreba, de kar človik veruie, de on za tu pred sebo ima to čisto inu zastopno bessedo Božyo inu de se s to vseh nadlugah inu izkušnavah gori derži inu obstoy. Kateru hočmo tukai z Božyo pomočio sturiti inu iz tiga S. pisma zadosti inu zastopnih pryč zaslišati, de ie timu taku, kar smo v tih perglihah od našiga odrešitva skuzi Cristusa pravili inu vučili. Ampag, preden tu deimo, hočmo mi poprei povedati, koku se imaio le-te bessede vera, pravica kerščanska, gnada, mylost Božya, odpuščane tih grehov, večni leben prov zastopiti inu le-tih bessed izlaga inu pravi zastop bode vsem dobru nucalu k animu pravimu zastopu vsiga S. pisma inu h tim drugim štukom te naše kerščanske vere. Inu koker smo mi v tim pervim catehizmi pred sedmemi leiti[191] koku se ta besseda vera ima zastopiti, kai s to dobimo per Bugi dosti inu dolgu govurili, taku vsai hočmo le-tukai tudi od te vere nakuliku govoriti. Tu S. pismu pravi od tryeh ver. Ta ena vera ie ena gmain vera, katero imaio dobri inu hudi ludie inu tudi zludievi. S. Iacob 2 pravi: »Ti verueš, de ie en Bug?

191| Gre za *Sermo de vocabulo fidei* oz. za *Govor o pomenu vere* na podlagi Mt 15, 24, s katerim Trubar zaključuje prvo slovensko knjigo. Glej P. Trubar, Catechismus 1550, v: *Zbrana dela Primoža Trubarja* 1, ur. Fanika Krajnc-Vrečko, Ljubljana 2002, 235–276.

Bug? Ti prov deiš, ty zludievi tudi veruio inu trepečo.«[192] Taka vera veruie, de tu, kar se v Pismi govori, de ie en Bug, de ie vsigamogoč, de ie vse riči stvaril inu on sam gori derži inu ta druga Božya della, kir ie Bug stvaril, de ie timu taku. Ena taka vera se more perglihati h ti veri, kir mi zdai imamo od turške moči, katere mi nesmo vidili, oli mi veruiemo tim, kir nom od te pravio, inu se pred no prestrašimo. Ta druga vera ie ena vera nekar vseh kerščenikov, temuč le nakaterih, inu te iste nekar vselei nemaio, temuč le časi, inu to tudi nekateri hudi, neverni ludi časi imaio. Ta ista vera se pravi ena čudna vera, kir caihne dela, hudiče izgane, hribe prestavle; od te Cristus govori, Math. 17, inu s. Paul, 1. Cor. 12 inu 13.[193] To so ty jogri inu časi preroki imeili, to so tudi ty hudi imeili, od katerih Cristus govori, Math. 7. De bodo govurili: »Gospud, gospud, nesmo li v tim imeni prerokovali inu te hudiče izganeli? Cristus pag poreče na sodni dan: 'Poite proč vi, kir hudu delate, iest vas nesem nigdar znal!'«[194] Ta tretya vera ie le-ta, kir veruie terdnu tim Božym oblubom, timu evangeliu, popade to gnado Božyo v Cristusu, s to se sturimo dileżni Cristuseve martre, nega pravice inu vsiga zaslużene; ta ista vera sama tiga človeka izveliča inu sturi brumniga pred Bugo[m].[c] To isto bessedo vero s. Paul, Heb. 11, taku izlaga: »Vera ie enu gvišnu, terdnu, obstoyeče zenessene tih riči, kir se zevupaio, inu gvišnu, gotovu zapopadene inu deržane tih riči, kir se ne vidio.«[195] Tu ie: ta vera kerščanska ie ena taka reč v tim sercei tiga človeka, de veruie, de so te riči bile inu de so zdai inu de bodo inu se na te iste cilu zenesse, katerih riči nigdar nei vidil inu zdai ne vidi, neso tukai pred rokami, tih ne počuti inu popolnoma ne zastopi. Oli ta vera sturi, de ta človik ie tih istih nevidečih riči notri v suim sercei taku gvišin, koker bi te iste pred sebo gotove imel, vidil inu tipal. »Inu taka reč, ta vera kerščanska, ne pride iz te naše zastopnosti

192| Jak 2, 19.

193| Mt 17, 20; 1 Kor 12, 9–10; 1 Kor 13, 1–2.

194| Mt 7, 22–23.

195| Heb 11, 1.

oli od drugih ludi, samuč ona bode dana od Buga,« pravi s. Paul, Ephe. 2, »skuzi to pridigo tiga s. evangelia.«[196] Rom. 10.[197] Ta Boży duh skuzi to bessedo Bożyo inu skuzi tu S. pismu nom te skrivne, nevideče Bożye riči rezodeva, de s teimi noternimi očima tiga serca vidimo tu, kar drugi neverni ludie ne vidio, inu nas iz notra zagviša, de ie timu taku. Ty Turki, sadašni Iudi inu vsi žlaht ludie, kir te prave vere inu tiga S. Duha nemaio, ty isti ne veruio, de bi v tim enim dinim Bogastvi try imena oli persone – Bug Oča, Syn, S. Duh – bile, oni se timu inu no/m/, kir tu veruiemo, špotaio inu pravio: »Mi tu dobru veimo inu veruiemo inu tu vsaki lahku zastopi, de dvakrat štyri ie osse[m]ᶜ inu de eden inu dva so try. Ampag de bi bi ede[n]ᶜ try bili inu try ede[n],ᶜ tiga mi ne veruiemo. Inu koku more Bug imeiti eniga Synu, kir nigdar žene nei imel[?]«ᶜ Ty Turki, Iudi inu eni modri aydie ty veruio, de ie en sam Bug, de ie on en začetig vsiga dobriga, de ie vsigamogoč, moder inu dober, de ie periatil tim dobrim inu bru[m]nim,ᶜ tim hudim ie on souvraž. Ampag de bi Bug za volo suiga Synu timu hudimu, velikimu grešniku hotel nega hudubo odpustiti, pozzabiti inu ga naprei imeiti in deržati za brumniga inu svetiga, tiga oni ne veruio. Oni tudi ne veruio, de bi Bug tiga človeka za lubu imel, nemu dobru hotel inu ne zapustil, kateriga on pusti na tim sveitu petlati, bolniga dolgu ležati, pregnati, nemu tu nega vzeti po syli, obrupati, sežgati, utopiti, obessiti oli sromotnu umoriti, temuč oni menio po nih zastopnosti inu veruio, Bug ie le tim periatil, te za lubu ima inu hocke[198] dobru, katerim na tim sveitu dosti blaga da inu pomaga iz vseh nadlug. Ty ludie pag, kateri to pravo vero imaio, ty le-tu vse veruio inu kar ie kuli v tih svetih Bożyh buqvah, v ti celi Biblii zapissanu, naisi mnogoteru ie nih zastopnosti inu razumu zubper, se ne vidi, ne počuti prov inu cilu ne zastopi, tu ty verni vse za gvišnu, za risničnu, za stonovitu inu za gotovu imaio, derže inu terdnu veruio. Oni veruio, de ie en sam, dini

196| Ef 2.
197| Rim 10, 17.
198| Hoče.

dini Bug, koker Moizes pryčuie, Deut. 6, kir pravi: »Poslušai ti, gmaina Božya. Ta Gospud, tui Bug, ie en sam, dini Bug.«[199] Oli oni per tim tudi veruio, de v tim enim, dinim Bogastvi so try persone oli imena, Bug Oča, Syn, S. Duh. Zakai Bug se ie taku v ti inu skuzi nega bessedo inu v tim S. pismu čestu inu v dostih meistih pruti tim ludem rezodil inu dal na znane inu ie zapovedal, de se ima taku od Božyga stanu verovati, praviti inu pridigati vsem ludem po vsi sveitu, Matth. 28. Mar. 16.[200] Ty verni tudi terdnu veruio, de kateri kuli človik dei to pokoro, veruie v Jezusa, timu bodo vsi nega grehi zabston odpuščeni inu bode deržan pred Bugom za brumniga inu za svetiga za volo Jezusa. Zakai Bug Oča, nega Syn inu S. Duh skuzi te svete očake, preroke inu jogre ie tu čestu s persego oblubil inu to isto oblubo od odpuščane vseh grehov z velikimi caihni, suseb ta Syn Bož̌y, koker vsi evangelii od tiga pravio, spryčal, poterdil inu zapovedal tu terdnu verovati inu od tiga praviti vsem ludem. Oni tudi veruio inu za gvišnu imaio, de vsi ty, kir prov v Cristusa veruio inu se zenesso na nega inu na te Božye oblube, naisi ty isti v velikih nadlugah tiče, so bozi, revni, bolni, bodo obrupani, ubyeni inu kadar umerio, bodo pocopani, nih tellu segnye v ti zemli oli bode snedenu od pas oli od druge zvirine oli bode sežganu, de ty isti neso od Buga zaspuščeni, temuč de ie nih duša ohranena inu izveličana, nih tellu na sodni dan bode z veliko čestio spet gori vstalu inu bodo z dušo inu s telessom vekoma v nebessih per Bugi prebivali. Zakai Bug ie tu istu vsem vernim oblubil inu »naš Bug ie en tak gospud,« pravi David, Psal. 68, »kir pomaga inu izpela iz te smerti«.[201] Inu Gospud Bug ie tako suio oblubleno pomuč inu ohranene tih vernih čestu na tim sveitu izkazal inu pustil očitu viditi inu še zdai na mnogeterih riči veden izkažuie. Bug ie dopustil tiga verniga Abela na puli inu na samim ubyti,

199| 5 Mz 6, 4.

200| Mt 28, 19–20; Mr 16, 15.

201| Ps 68, 21.

ubyti, oli zatu on nei bil od Buga zapuſčen oli pozablen; Bug ie poprei inu potle tiga Caina za nega volo svaril inu štraifal, de nigdar nei imel eniga vesseliga inu myrniga serca. Bug ie tiga zveistiga pridigarie Noe samo ossem po nega oblubi pred to povudno čudnu ohranil. Glih taku Lota v ti Sodomi, Abraama, Izaaca inu Iacopa vmei teimi neverniki te Cananeiske ežele. To staro veliko izraelsko gmaino Božyo v tim Egipti, to ie izpelal sylno roko skuzi to Erdeče morie inu no spižal v ti puſčavi 40 leit iz nebes. Te preroke pred tyranmi, pred hudimi, nevernimi ſcofi inu fary, tiga Daniela pred livi, nega try tovariše v ti plamenski apnenici ie čudnu oboroval inu ohranil. Cristus, Syn Božy ta ie te suie Božye oblube, katere so v tih evangelieh zapissane, de oben, kir v Cristusa inu timu evangeliu veruie, hudiga konca ne bode vzel inu de ne umerie, z dostimi inu z velikimi caihni spryčal inu poterdil, s teim, kir ie vse žlaht bolnike ozdravil, hudiče preganal, mertvice gori obuial. Za le-tih bessed inu caihnov Božyh volo skuzi to pomuč inu naklanene tiga S. Duha ty verni veruio le-te riči, katere so od Buga govoriene inu v to s. Biblio zapissane, katerih ty Turki, sadašni Iudi inu ty falš hynavski kerſčeniki ne veruio. Zakai ty verni veido inu veruio terdnu, de ta pravi Bug — Oča, Syn, S. Duh — ie vsigamogoč inu risničin, on bode gvišnu vse tu, kar ie govuril inu oblubil, per pravim redu inu času izkazal inu dopernašal popolnoma. Nu, iz le-tiga dolgiga pravlena more vže vsaki veiditi, koku se ima ta besseda vera prov zastopiti inu kai on v sebi derži. In summa, kratku govoreč: kateri človik ima to pravo kerſčansko vero, od katere vere Cristus v tih evangelieh inu s. Paul v nega lysteh čestu govorita, ta isti napoprei zna ta pravi stan Božy v ti S. Troyci. H drugimu: on veruie inu za gvišnu derži, karkuli ta isti Bug, Oča, Syn, S. Duh, govori inu kar ie v ti s. Biblii zapissanu, de ie timu taku inu de se bode taku godilu

per

per nega času. H tretimu: on nekar le samuč ne veruie vse štuke te vere kerščanske inu de ie Jezus terpil, umerl, od smerti vstal inu šal v ta nebessa, koker v tim passionu inu v tih evangelistih stoy, temuč on tudi terdnu veruie, de ie tu vse Cristus sturil inu sterpil za nega volo inu de za take Jezuseve martre volo ima na Bugi eniga milostiviga očeta, odpustig vseh grehov inu ta večni leben. Ta prava vera ie tu spoznane Božyga stanu v ti S. Troyci, te nega vole inu kir terdnu veruie, Bug hoče gvišnu (Koker v ti Jogerski veri stoy: »Iest veruio tu odpuščane tih grehov.«)[202] tim bozim, pokornim grešnikom biti milostiv za volo Jezusa inu taciga verniga izveličati. Inu ena le-taka vera ie ta prava vera kerščanska, katera tiga verniga človeka sturi pred Bugom vredniga tiga nebeskiga kralevstva, zakai ta človik skuzi tako vero bode dileżin vse svetusti, brume inu pravice Cristuseve inu vsiga nega zaslużena, koker smo od tiga poprei slišali inu bomo potle še več govurili.

202| *Credo in remissionem peccatorum*, v: Symbolum apostolicum, forma recepta.

TA XXXVIII. CAP.

INu per tim inu raven tiga ima tudi vsaki prov zastopiti inu dobru zamerkati, za čes volo se tei veri po tim S. pismu taka velika muč inu oblast da, perloži inu persodi. Na tu ima vsaki veiditi, de ta vera sama od sebe, koker enu naše dellu oli koker ena reč tiga našiga serca, nema te moči inu te oblasti, de bi tiga človeka izveličala oli de bi ta vera tulikain velala, zaslużila inu oppravila per Bugi, de za take naše vere volo bi mi dobili tu odpuščane vseh grehov, to gnado inu milost Božyo inu de bi mi za take vere bili šacani pred Bugom brumni, sveti inu vredni tiga večniga lebna. Temuč ta gnada, milost, lubezan inu obluba Božya ta nas izveliča, katera gnada inu milost Božya nom, bozim grešnikom bode podilena za volo Jezu-

Koku se ima zastopiti, kadar po tih evangelieh pravimo, de ta vera sama nas izveliča. De ta vera sama od sebe tiga ne dei, temuč milost Božya inu tu zaslużene Cristuse/vu./

r sa

sa inu za volo nega martre inu za volo nega velike pohlevsčine inu pokorsčine. Koker od tiga Cristus govori, Ioh. 3: »Taku ie Bug ta sveit lubil, de ie dal suiga diniga Synu.«[203] Inu s. Paul, Ephes. 2: »Vi ste iz gnade izveličani inu nekar iz tih dell.«[204] Inn[205] Tit. 3: »Bug ie nas po nega milosti ohranil.«[206] Inu Rom. 5 pravi: »Koker skuzi eniga nepokorsčino ie dosti grešnikov sturienu, taku skuzi eniga pokorsčino bode nih dosti pravičnih sturienu.«[207] Iz tih bessed vsaki zastopi, de samuč ta gnada, milost inu velika lubezan Božya, katero Bug Oča za volo suiga Synu pruti nom vernim ima, inu tu Cristusevu zasluženе nas izveliča inu ohrani.// Oli kadar ie pag Gospud Bug v tim nega večnim modrim sveitu taku odločil inu postavil, de oben človik, kateri nei v ti gmaini tih vernih inu ne veruie v Cristusa inu vsem Božym oblubom, ta isti ne bode imel obeniga deila na milosti Božy, ne na nega oblubi, ne na Cristusevi martri. Na tih nevernih ie milost Božya inu vse Jezusevu dellu zgublenu. Ta prava vera ie koker ena mošna oli en žakel, v kateri mi to milost, gnado Božyo inu vse oppravilu Cristusevu primemo inu k sebi inu nase za lastino perpravimo inu dobimo. Za le-tiga volo tu S. pismu povsod, suseb Cristus v tih evangelieh inu s. Paul v nega listeh, taku vissoku to vero vzdiguio, hvalio inu perlagaio, de s to vero v Jezusa dobimo vse riči od Buga, to brumo, kir vela pred Bugom, inu ta večni leben. Obtu, kadar slišimo oli beremo od te vere, de ta ista oli skuzi to isto dobimo odpuščane vseh grehov inu de skuzi to vero bomo ohraneni inu izveličani, taku imamo per tim vselei zmisliti, de skuzi to vero se sturimo dileżni te Božye oblublene milosti; tim nevernim Bug ne hoče biti milostiv. Inu de vsiga Cristuseviga zaslużena, nega pravice inu svetusti bomo dileżni le skuzi to vero. Inu de ta vera, ta Božya milost inu te evangeliske oblube moraio vkupe biti inu se ne mogo ločiti narazen. Za tiga volo Cristus govori h Petru

203| Jn 3, 16.
204| Ef 2, 4–6.
205| Inu.
206| Tit 3, 4–5.
207| Rim 5, 19.

h Petru od te bolne žene, Luc. 8, le-taku: »'Iest sem počutil, de ie ena muč šla od mene.' Potle ie dial h ti ženi: 'Zevupai, ti sči, tuia vera ie tebe zdravo sturila. Puidi z myrom.'«[208] Tu ie, koker bi Cristus hotel reči: Le-to ženo ie ta muia Božya muč inu oblast ozdravila, oli ona bi te muie moči ne bila dileżna, de bi poprei na to ne bila verovala inu se na to terdnu zevupala; Cristus tudi pravi, Iohan. 4, 7,[209] de ie on ta pravi živi studenic, kir tiga človeka ohladi inu sturi spet živiga pred Bugom inu ga obdili zo vsemi Božymi darmi. Oli on per tim pravi, de ie le tim en tak studenic, kateri ga pyo, tu ie: tim, kateri veruio v nega, tim pag, kateri ne pyo, ne veruio, ništer ne nuca. Več pravi Iohan 6.[210] On ie ta pravi nebeski kruh, le tim pag, kir ga ieido, tu ie, kir veruio v nega; ty isti nigdar ne umerio. On ie ta prava luč, Iohan. 8,[211] kir sveiti v nebessa tim, kir za nim gredo, tu ie, kir veruio. On ie ta pravi pastyr tih ovčic, kir nega stymo[212] poslušaio. On ie ta vrata, ta pot v nebessa, Iohan. 10, 14,[213] vsem tim, kir skuzi inu po nim gredo, tu ie, kir veruio v nega. On ie tu gori vstanene inu ta večni leben, Iohan. 11,[214] vsem tim, kir v nega veruio. Tim nevernim pag Cristus Jezus z le-tem vsem nei ništer k nucu. Inu s. Paul pravi tudi, Ephes. 2: »Vi ste iz gnade izveličani skuzi to vero.«[215] Tu ie, koker bi s. Paul govuril: Ta gnada inu milost Božya vas izveliča inu tako gnado inu milost Božyo ste vi s to inu skuzi to vero dobili inu k sebi perpravili.

208| Lk 8, 46,48.

209| Jn 4, 13–14; Jn 7, 37–38.

210| Jn 6, 35.

211| Jn 8, 12.

212| Štymo.

213| Jn 10, 9; Jn 14, 2–3.

214| Jn 11, 25–26.

215| Ef 2, 4–6.

TA XXXIX. CAP.

Koku se imaio ta naša zastopna, messena inu zapuvidna

TA pravica inu bruma ie vse enu inu ta pravica ie ena taka reč, kateri človik to isto ima, ta se derži inu se gliha zo vsemi Božymi inu človeskimi dobrimi postavami inu zapuvidami inu ie tim istim volan inu pokoren.

pravica oli bruma inu ta verna evangeliska Cristuseva pravica prov zastopiti inu ločiti narazen. Inu de ie potreba tim kerščenikom obei imeiti, oli vsai le ta vera sama izveliča.

Inu tu Pismu inu vsi zastopni vučeniki dile tako pravico na dva deila: to eno pravico imenuio to postavno, zapuvidno, človesko, zastopno, vunano inu to našo brumo oli pravico. To drugo eno Božyo, evangelisko, kerščansko, verno, šenkano oli possoieno noterno pravico. Ta perva zapuvidna, vunana inu ta naša pravica ie le-ta, katero mi sturimo inu dopernessemo. Tu ie, kadar se mi zo vso našo močio inu zo vsem flisssom po Božy voli, po nega postavah inu zapuvidah inu po tei naši zastopnosti inu modrosti prov inu poštenu pruti Bogu inu pruti ludem deržimo. Te naše vunane vude taku regiramo inu moistrimo s to našo pametio, de kai gardiga inu nepošteniga ne dopernesso. Inu kadar mi naš stan, naš leben inu vse naše diane taku pelamo inu rovnamo, de čez nas po pravici inu po risnici nisče ne more tožiti oli kai hudiga, kriviga oli nespodobniga govoriti od nas, temuč de sledni brumni, zastopni človik, bodi Iud, Turk, ayd oli kerščenik, mora reči po risnici, mi se deržimo zo vso ričio, koker enim dobrim, brumnim inu poštenim ludem sliši inu dobru stoy. Mi služimo veden Bogu, radi v cerkov hodimo, molimo, ne šentuiemo, ne perseguiemo, poštuiemo te stariše, smo zveisti inu pokorni naši gosposčini, gospodariem inu gospodinom, ne byemo nikogar, ne oppravlemo, ne zečenemo krega, nemamo z nikomer nyda ne souvraštva, naš stan oli v tim zakoni oli v tim divičtvi oli v tim vdustvi pelamo lipu inu poštenu, ne kurbamo, ne pyančimo, ne krademo, ne golufamo, mi se živimo vsem ludem prez škode, daiamo radi v Božym imeni, ne sturimo nikomer krivu, ne ložemo, služimo inu sturimo vse dobru vsem lude[m], s čim mi nerveč premoremo etc. Inu kadar se mi taku inu timu glih po Božy voli inu nega zapuvidah inu po tei zastopnosti inu po spodobnih, pravih človeskih postavah deržimo inu deimo, kar ie nom nerveč mogoče. Taku mi imamo na sebi inu notri v sebi to zapuvid-

zapuvidno, zastopno inu to našo človesko brumo inu pravico. Inu le-to brumo inu pravico, kir da vsakimu tu, kar nemu sliši, inu vsaki sturi enimu drugimu, kar hoče, de bi se nemu sturilu, tudi ty modri aydie vissoku hvalio inu pravio, de ta pravica vmei ludmi ie ena taka lepa reč koker ta danyca viutro na nebi, inu te ludi, kir so se taku ž nih dianem po pravici deržali, so tim nih boguvom glihali. Inu timu ie taku inu ta cela risnica, de Gospud Bug hoče tako vunano brumo inu pravico od vsakiga človeka, bodi, dur bodi, imeiti; zatu ie on dal te Desset zapuvidi inu ie te iste vsakimu zastopnimu človeku noter v nega serce inu v nega veist zapissal. Roma. 2.[216] Inu kateri človik, bodi on kerščen oli nekar, taku, koker smo tukai zdai govurili inu šteli naprei, po tei pervi inu drugi Božy tabli se ne derži, temuč v veliki lotry, hudobi, v velikih, gardih, smertnih grehih očitu inu žiher prebiva, dei zubper suio lastno veist, ta isti gvišnu druziga ne čakai inu vsako uro ne strezi samuč vso sromoto inu štraifingo od Buga, na telessu inu na blagu, inu aku se ne preoberne, prave pokure ne dei, Boga za milost inu za odpustig v Jezusevim imeni ne prossi inu on v takih grehih s to smertio bode zapopaden, taku on mora tudi biti vekoma ferdamnan, koker smo od tiga tudi poprei, v tih 29., 30. capitolih govurili. Nu, aku se glih pred takimi velikimi grehi veruiemo inu se zo vse[m]ᶜ bru[m]skuᶜ inu poštenu deržimo, taku vsai taka naša človeska, zastopna inu zapuvidna pravica nei zadosti, nei vredna tulikain inu nei obilna inu popolnoma pred Bugom, de bi mi za te iste volo za brumne, za pravične inu za svete bili deržani od Buga; mi h timu še vselei ene druge, obilneše potrubuiemo. Zakai ta naša človeska inu zapuvidna pravica inu ta naša pokorsčina ne gredo iz celiga, volniga, čistiga inu praviga serca, tu naše diane, zderžane inu službe Božye neso volne, cele inu popolnoma, te naše misli se ne hote inu se ne mogo cilu s to Božyo volo glihati

216| Rim 2, 14–15.

inu vkupe zložiti, koker s. Paul, Rom. 8. govori, kir pravi: »Ta šega tiga človeskiga messa ie enu souvraštvu zubper Boga, zakai ona tei postavi Božy nei pokorna inu ne more tudi.«[217] Ta porodni greh notri v nas veden druge inu hude žele tar misli gori budi, katere so tei Božy voli zubper, mi cbivlamo na Božy milosti, na nega oblubi inu pomuči, suseb kadar smo v velikih, težkih, dolgih nadlugah inu izkušnavah. Obtu mi s tako našo vunano, zapuvidno pravico inu brumo pred to Božyo ostro pravdo ne moremo obstati. Gospud Bug hoče od nas eno celo, obilno inu polno noterno pravico iz serca imeiti, koker te nega zapuvidi govore, kir pravio: »Ti imaš lubiti tuiga Gospudi Boga inu tuiga bližniga iz celiga serca, iz cele misli inu iz vse moči, zo vso dušo,«[218] kateriga oben človik v le-tim životu ne dopernesse. Inu kadar nas oben vseh Božyh zapuvid popolnoma ne ohrani inu ne derži, zatu tudi oben nas nei brumen inu pravičin pred Bugom, koker David od tiga pričuie, kir pravi, Psa/l/m 143: »Pred tebo oben živ nei pravičin.«[219] Inu Iob 9 pravi: »Iest veim risničnu, de oben človik nei pravičin pred Bugom.«[220] Zastopi: skuzi deržane tih zapuvid. Inu Moizes pravi, Exo. 34: »Pred Bugom ta nedolžni nei nedolžan.«[221] Za tiga volo vsakimu, kir hoče pred to ostro pravdo Božyo na sodni dan oli sicer v ti smerti inu v drugih težkih izkušnavah z dobro veistio obstati, timu ie potreba ene druge, obilneše brume inu pravice, koker ie ta naša zapuvidna inu zastopna, katero mi sturimo inu dopernessemo. Od te iste Moizes, Gene. 15, govori, kir pravi taku: »Abraam ie veroval Bogu inu tu istu ie on nemu persodil k ani pravici.«[222] Inu Esaias, cap. 53: »Ta mui hlapec, ta pravični bode skuzi tu suie spoznane nih dosti sturil pravičnih.«[223] Inu le-ta pravica oli bruma se pravi ena verna, evangeliska, Božya, šenkana inu possoiena pravica, zakai ona ne pride od nas, mi te ne sturimo, temuč nom bode šenkana, dana inu possoiena od Jezusa Cristusa,

217| Rim 8, 7.

218| 5 Mz 6, 5; Mt 22, 37.

219| Ps 143, 3.

220| Job 9, 2.

221| 2 Mz 34.

222| 1 Mz 15, 6.

223| Iz 53, 11.

Cristusa, to isto mi s to vero v nega nase perpravimo. Od /t/e[E] ty Iudi, Turki inu ty hynavski inu nezastopni kerščeniki ništer ne veido, ta človeska zastopnost no ne zastopi, S. Duh skuzi tu S. pismu inu skuzi to pridigo tiga s. evangelia mora od take pravice timu človeku povedati inu navučiti. Od te s. Paul v nega lysteh, suseb h tim Rymlanom inu Galateriem, veliku govori inu zastopnu vuči, koker potle bomo slišali. Ta ista pravica ie le-ta inu to isto mi le-taku dobimo inu nase perpravimo, kadar mi veruiemo, de Jezus Cristus ie ta pravi, večni Syn Božy inu de ie pravi bug inu pravi človik inu de ie on za našo volo tu človestvu nase vzel, de ie v tim na našim meistu vse Božye postave inu zapuvidi dopernessel, napolnil, dokonal inu sturil zadosti popolnoma inu de ie za naših grehov volo terpil inu umerl, de s tako nega martro te naše grehe ie platil inu izpussal inu nas z Bugom spet zmiril, to smert, tiga Hudiča premogel, ta pekal rezdial, de nom vernim ne mogo več škoditi. Inu de ie na trety dan gori vstal od te smerti, s teim ie on nas spet brumne, pravične inu svete sturil inu nom dobil ta večni leben. Nu, kadar mi le-tu vse od Cristusa terdnu notri v našim sercei veruiemo, se na tu cilu zanessemo inu se s teim troštamo inu gori deržimo vseh izkušnavah inu v nadlugah ne cbivlamo na milosti, na pomuči Božy, de Bug za volo nega Synu nas ne zapusti v ti smerti, ne v obeni nadlugi oli nesreči. Za le-take vere volo same bodo ty verni od samiga Boga za brumne, za pravične, za svete šacani, štimani, deržani inu obsoieni na sodni dan inu bodo vredni tiga večniga lebna. »Zakai Cristus Jezus,« pravi s. Paul, 1. Cor. 1, »ie nom sturien od Buga k ani modrusti inu k ani pravici inu k ani svetusti inu k animu odrešitvu.«[224] »Bug ie tiga,« pravi tudi s. Paul, 2. Cor. 5, »kateri od obeniga greha nei veidil, k animu grehu sturil za našo volo, de mi bomo v nim (oli skuzi nega) ta pravica, kir pred Bugom

224| 1 Kor 1, 30.

Bugom vela.«[225] Inu Roma. 3: »Nu, zdai ie prez te postave rezodivena ta pravica, kir pred Bugo[m]ˇ vela, katera ie poteriena inu spryčana s to postavo inu s teimi preroki. Ta ista pravica Božya pag pride skuzi to vero v Jezusa Cristusa k nim vsem inu čez vse, kateri veruio.«[226]

225| 2 Kor 5, 21.

226| Rim 3, 21–22.

TA XL. CAP.

De ta vera, pravica kerščanska, gnada, mylost Božya, odpuščane grehov inu ta večni leben vkupe slišio. Kateri verni od tih štukov eden ima, ta vse ima, inu koku se imaio zastopiti.

TA besseda gnada v tim S. pismu se dva deila oli platu zastopi. Časi se pravi gnada Božya ty mnogeteri daruvi Božy, kir bodo dani tim ludem. Tu ie vse tu dobru inu kar ie hvale vrednu, kir ta človik ima na duši inu na tim telessu. Kadar ie eden vučen, moder, zastopen, zna dosti iezikov, umei dobru govoriti, pridigati, peiti, se brumsku deržati, umei kak kunšten antverh,[227] ie močan, hyter, umetaln, serčan inu ie lipiga, zdraviga života, dolgo živ, ie bogat, lubeznov. Take riči vse se imenuio gnada Božya, »zakai take dobre, lipe inu nucne riči prido inu bodo dane le od Buga,« Iac. 1.[228] Potle ta besseda gnada čestu v tim Pismi, suseb v tim evangeliu inu v tih lysteh s. Paula, se pravi ta velika, neizrečena dobruta Božya, katera timu človeku zabston za volo Cristusa vse grehe odpusti, de tiga človeka Bug vzame gori za synu, da ima inu derži za brumniga inu lubiga, aku glih povsod, vselei inu cilu nei prez greha, koker smo od te bessede v tim 3. capitulu v le-ti predguvori tudi govurili. Ta besseda mylost Božya se pravi, kadar Gospud Bug timu človeku dobru dei inu sturi nekar za volo nega brume inu zaslužene, temuč zabston, iz suie prevelike, obilne dobrute inu lubezni, kir on ima pruti tim ludem. Tu odpuščane oli odpustig tih grehov se pravi, kadar Gospud Bug timu človeku vse nega pregrišene, hudu inu krivu diane, misli inu bessede pregleda, pozzabi, šenka inu, koker Miheas 7[229] govori, v tu globoku morie potopi inu zakrye, koker David, Psal. 32.[230] Ta večni leben

227| Obrt, rokodelstvo; izposojeno iz srvn. bav. *hantwërch* n., in sicer pred letom 1200 (H. Jazbec, n. d., 27).

228| Jak 1, 17.

229| Mih 7, 19.

230| Ps 32, 1–2.

ben se pravi ta nebeski vesseli stan, kir bode imer inu vekoma terpil, kateri nom bode dan po tim lebnu za volo Jezusa Cristusa, aku per pravi veri obstoymo do konca. Inu per le-tim en vsaki le-tu dobru zamerkai, de le-te riči inu besseде — ta vera inu pravica kerščanska, ta gnada, mylost Božya, tu odpuščane tih grehov, ta večni lebe[n]ᶜ — ie vse enu inu slišio vkupe. Zakai le-ti stuki[231] od tih pravih vernih kerčenikov[232] ne stopio inu se nigdar ne ločio narazen, se vselei inu veden kmalu vkupe derže. Kateri človik ima prava vero v Cristusa, ta isti ie brumen pred Bugom, on ie v gnadi inu milosti Božy, ima odpustig vseh grehov inu ta večni leben. Kateri ima ta večni leben, ta ima to pravo vero v Jezusa, nemu so vsi grehi odpuščeni, ie v gnadi, v milosti Božy, ie brumen pred Bugom. Kateri ie pravičin inu brumen pred Bugom, ta ima ta večni leben, odpuščane vseh grehov, pravo vero, ie v gnadi inu v milosti Božy; kateri ie v gnadi inu v mylosti Božy, ta ima tudi to pravo vero v Jezusa, odpustig vseh grehov, ie brumen inu Bogu lub. Kateri ima odpustig vseh grehov, ta mora tudi imeiti to pravo vero v Jezusa, gnado, mylost Božyo, ta večni leben inu ie pravičin pred Bugom. Obtu, kadar eden v ti pridigi sliši oli sam doma v tim S. pismu bere, de Bug za volo suiga Synu hoče timu vernimu eno oli drugo reč od le-tih zdai imenovanih štukov dati, taku ima per tim vsaki vselei zmisliti: Aku Bug enu oblubi inu da, taku on gvišnu te druge vse riči inu štuke, kir slišio h timu večnimu lebnu, hoče dati. Tu vi mladi inu preprosti dobru ohranite inu zamerkaite.

231| Štuki.

232| Kerščenikov.

TA XLI. CAP.

Zastopnu pryčovane iz s. lanža evange-

NU, zdai v le-tih tryeh capitulih po redu hočmo nekatere očite inu zastopne pryče iz S. pisma naprei postaviti, te iste zaslišati inu s teimi spryčati, de vse tu, kar s smo

gelia, de le skuzi to vero v Jezusa dobimo ta večni leben.

smo poprei v tih tryeh perglihah inu potle od te vere, pravice, od te gnade, mylosti Božye, od odpuščane tih grehov inu od tiga večniga lebna govurili inu vučili, de ie timu taku inu ta prava, cela risnica. De tu izveličane tih naših duš, ta večni leben, ta gnada inu mylost Božya, odpustig vseh grehov stoy le v tim samim Jezusevim Cristusevim zasluženu. Cristus Jezus, Syn Božy ie on tu vse le sam suio martro per Bugi, suim očetu nom dobil inu zaslužil inu de mi se taciga Jezuseviga zaslužena inu vseh riči tar štukov, kir slišio h timu večnimu lebnu, le skuzi to vero samo inu iemlene tih s. zacramentov sturimo dileżni, dobimo inu perpravimo nase. Sice obenu drugu dellu, obena druga Božya šluzba,[233] obena druga stvar, ne angel, ne svetnik, ne svetnica nom tiga ne dobi inu ne da. »Zakai obenu drugu ime,« pravi s. Peter, Acto. 4, »pod nebom nei danu tim ludem, v katerim bi mi mogli izveličani biti, samuč tu ime Jezusevu.«[234] Inu Cristus pravi sam, Iohan. 14: »Nisče ne pride h timu Očetu, samuč skuzi mene.«[235] S. Ioannes Evangelist ta ie z velikim flissom inu zamerkanem čez te druge evangeliste vse te Jezuseve zguvori inu bessede v ta sui evangeli postavil inu zapissal, s katerimi Cristus na znane daie inu vuči, de le za volo te vere v Jezusa mi ratamo inu postanemo ty otroci inu erbiči Božy inu de le skuzi to vero v Jezusa pridemo doli tiga Božyga serda, bomo druguč royeni, de nom ta kačy strup, ta greh ništer ne škodi, mi bomo skuzi to vero v Jezusa napoyeni s to živo vodo inu napitani s teim pravim nebeskim kruhom, de nigdar ne umeriemo, temuč de bomo imeili ta večni leben. Za s. Ianžem potle s. Paul tudi z velikim flissom, zastopnu, dolgu inu v dostih mestih, suseb v tyu dneyu[236] lystiu h tim Rymlanom inu Galatariem, veliku dišputira, pryčuie s Pismom inu vuči, de ta človik skuzi samo vero v Cristusa, prez vse postave, prez vsiga našiga diane inu zaslužene brumen,

233| Služba.

234| Apd 4, 12.

235| Jn 14, 6.

236| Dveyu.

brumen, pravičin inu svet postane pred Bugom. Inu de za volo inu skuzi te zapuvidi Božye oben človik nei brumen pred Bugom inu izveličan ne bode, zakai tih nisče v tim životi popolnoma ne derži, ne deržati ne premore. Le-tyu dveyu nekatere pryče hočmo mi napoprey zaslišati, potle tih drugih jogrov inu prerokov. S. Ioannes zdaici v tim začetku nega evangelia, cap. 1, pravi taku: Cristus ie dal vsem teim, kir nega gori vzamo inu v nega veruio, to oblast, de Božy synuvi postano.[237] Kar več v tim istim pervim capituli od te vere, gnade govori, tu smo poprei v le-tei predguvori izlagali. V tim 3. capituli Cristus ima en lep, dolg zguvor z anem iudovskim doctorie[m],ᶜ tiga zastopnu vuči, koku ima inu more priti v nebessa. »Nerpoprei,« pravi k nemu, »ti moraš druguč iz vode, iz tiga duha inu ozgari iz nebes biti royen.«[238] Tu ie: vsaki človik, kir hoče izveličan biti, ta mora eno drugo vero, zastopnost inu šego, tei pervi, porodni zubper, nase vzeti. Ta ista vera bode dana iz nebes, od S. Duha, skuzi ta kerst inu to pridigo tiga evangelia. Vsi ludie (koker smo pop[re]iᶜzadosti spryčali) po tim pervim roystvu so grešniki, ne veido ništer od Božyga stanu v ti S. Troyci ne od Božyga Synu. Ta Nicodemus[239] ie menil – inu taku vsi vučeni, modri inu zastopni ludie menio, kateri S. Duha nemaio inu timu eva[n]geliuᶜ ne veruio –, de kadar en človik na tim sveitu po tei človeski zastopnosti, po tih Desset zapuvidah sui sta[n]ᶜ inu lebe[n]ᶜ derži inu pela, veruie v tiga Boga, kir ie stvaril zemlo inu nebu, ta isti ie brumen inu pravičin pred Bugom inu pred ludmi zadosti. Inu nemu se drigači tudi ne zdy inu ne veruie, temuč de on s tako suio lastno brumo inu s teimi suiemi Božymi službami premore sam sebi zaslužiti inu dobiti ta večni leben. Zubper tako človesko iudovsko, farizeisko inu meniško maningo tukai Cristus s teim Nicodemom govori inu pravi nemu od tiga drugiga noterniga nevidečiga duhovskiga roystva, od kateruga ta vučenik Nicodemus poprei ništer nei veidil

237| Jn 1, 12.

238| Jn 3, 3–5.

239| Nikodem.

ne zastopil. Te iste bessede Cristuseve od vode, od duha, od veitra, od drugiga roystva se imaio le-taku zastopiti, koker bi Cristus hotel reči: »Ti, Nicodeme, ti si en pridigar tih Iudov inu ti taku meniš inu druge vučiš, de kadar se eden le iz vuna s teimi vunanimi vudi, iezikom, z rokami inu z nogami poštenu inu brumsku derži, tih Desset zapuvid ne prelomi, ne služi malikom, ne šentuie, praznuie, offruie, almožno daie, dolgu moli, ne ubya, ne krade inu ne kurba, taku ta isti ie brumen inu svet zadosti, ie Bogu lub inu pride v nebessa. Oli ti, Nicodeme, v tim deleč fališ, krivu meniš inu vučiš. Bug ne gleda samuč na tu vunane človesku videče diane, temuč veliku več na tu noterne, na tu serce.« 1. Reg. 16, Iere. 17.[240] Tu serce ie polnu nevere inu cbivlane na Bugi inu na nega bessedi, ne zna prov Boga, se ga prov ne boy, ne lubi, ie polnu hudih želi inu misli, ie grešnu, nečistu inu smerdeče pred Bugom. Obtu ta človik, aku hoče priti v nebu, mora biti iz notra v tim sercei, v ti zastopnosti druguč royen, preminen inu ponovlen. H timu ie potreba S. Duha; ta isti skuzi ta kerst inu skuzi ta evangelium tu izkaženu, hudu serce druguč rody inu preoberne spet na dobru, de spozna tiga praviga Boga v ti S. Troyci, spozna ta greh inu nečistost suiga serca, spozna, de s to suio brumo, suiem dianem ne more priti v nebessa, de potrubuie odpuščane inu milosti Božye. S. Duh skuzi ta evangelium da timu človeku na znane, za čes volo ie ta Božy Syn človik postal inu se pustil na cryž obessiti. Gvišnu le za tiga volo, koker Cristus tukai sam lipu, zastopnu pravi. De »Bug ie te ludi taku lubil, de ie suiga diniga Synu dal inu pustil na ta cryž perbyti, de vsaketeri, kir bode v nega veroval, ta isti ne bode hudiga konca vzel, temuč bode imel ta večni leben. Zakai Bug nei poslal suiga Synu na ta sveit, de bi on imel te ludi ferdamnati, temuč de ty ludie bodo ohraneni skuzi nega. Kateri v nega veruie, ta ne bode ferdamnan, kateri pag ne veruie,

240| 1 Sam 16, 7; Jer 17, 10.

veruie, ta isti ie zdai ferdamnan, zatu, kir nei veroval v tu ime tiga diniga Božyga Synu.«[241] Inu ta Moizeseva kufrasta kača, katero ie on bil v ti puščavi na eno palico obessil, pravi tukai Cristus, ie tudi pomenila, pravila inu kazala na to Cristusevo martro,[242] koker tedai ty grešni Iudi, kir so bili od tih strupovitih kač uiedeni, drigači neso mogli na telessu zdravi postati, samuč oni so morali v to kufrasto kačo pogledati. Num 21.[243] Glih taku ty ludie tiga strupa na tei duši drigači ne mogo skuzi obeno reč doli priti inu izprati iz sebe, samuč oni pogledaio inu veruio v Jezusa Cristusa, kir ie bil na ta cryž obešen. Glih tu istu inu taku Ioannes Kerstnik pridiguie od Cristusa, kir pravi: »Oča lubi tiga Synu inu vse riči ie nemu v roke dal. Kateri pag timu Synu ne veruie, ta isti tiga lebna ne bode vidil, temuč ta serd Božy ostane na nim.«[244] Nu, iz le-tiga samiga 3. capitula s. Ianža vsaki sliši inu zastopi, de vsi žlaht ludie so veliki grešniki pred Bugom inu de tih grehov ne mogo drigači doli priti, ne brumni, pravični inu sveti ratati pred Bugom inu dobiti to gnado Božyo inu ta večni leben, samuč skuzi to vero v Jezusa Cristusa. Glih taku te druge bessede Cristuseve vse, katere ie h ti samaritiski ženi inu h timu kralevimu, Ioh. 4,[245] potle h tim Iudom govuril od te vere v nega, se imaio zastopiti. Ioh. 5 pravi: »Ta Oča lubi tiga Synu inu nemu izkaže vse, kar on sturi. Inu on bode nemu še vegša dela izkazal, de se vi bote začudili. Zakai koker ta Oča te mertve gori obuie inu sturi žive, glih taku tudi ta Syn sturi žive, katere on hoče. Zakai ta Oča nikogar ne sodi, temuč vso sodbo ie dal timu Synu, de vsi česte tiga Synu, koker česte tiga Očeta. Kateri tiga Synu ne poštuie, ta ne poštuie tiga Očeta, kateri ie nega poslal. Risničnu, risničnu iest vom poveim: Kateri to muio bessedo posluša inu

241| Jn 3, 16–18.

242| Muka; prevzeto iz srvn. *marter* f., razpelo, muka, bolečina, mučenje, trpljenje, in sicer med med 900 in 1200 (H. Jazbec, n. d., 56).

243| 4 Mz 21, 4–9.

244| Jn 3, 35–36.

245| Jn 4, 4–53.

veruie timu, kir ie mene poslal, ta ima ta večni leben inu on ne pride v to sodbo inu v tu ferdamnene, temuč on ie od te smerti skuzi šal v ta večni leben. Risničnu, risničnu iest vom poveim, de ta ura pride inu ie vže zdai, de ty mertvi bodo to štymo tiga Božyga Synu slišali inu ty, kir bodo slišali, bodo živi.«[246] Per tei bessedi mertvi se imaio ty grešniki inu ty, kir telesnu umerio, zastopiti. Cristus tukai govori, de ty grešniki, kir so pred Bugom inu na duši mertvi, aku bodo v nega verovali, bodo živi, tu ie: oni brumni inu sveti postano inu bodo potle na sodni dan tudi gori obudeni h timu večnimu lebnu. V taki viži inu zastopu, de le ta vera v Cristusa izveliča tiga človeka, Cristus tudi v tim 6. capituli h tim Iudom govori, kir pravi vmei drugimi bessedai: »Ne delate po tei spiži, kir konec vzame, temuč po tei, kir ostane v tim večnim lebni, katero vom bode dal ta Syn tiga človeka, zakai le-tiga ie Oča Bug zaznaminoval.«[247] »Na tu,« pravi ta evangelist, »so ty Iudi diali k Jezusu: ‘Kai mi imamo diati, de bomo ta Božya della sturili[?]’[x] Jezus odgovori inu pravi k nim: ‘Le-tu ie tu Božye dellu, de vi veruiete na tiga, kateriga ie on poslal.’«[248] Inu kar Cristus v tim 6. capituli od tiga praviga nebeskiga kruha, od nega messa inu kry govori, de se ima ieisti inu pyti, tu vse se ima zastopiti od te vere v Jezusa. V tim 7. capituli piše Ioannes, de ie Jezus ob tim iessenskim prazniku glosnu vpyl inu govuril: »Ie li du žeien, ta pridi k meni inu py. Kateri v me veruie, koker tu pismu govori, od tiga telessa poteko ty potoki žive vode.«[249] Tu ie: kateri bode v Cristusa veroval, timu bode dan S. Duh zo vsemi nega daruvi, bode imel to pravo vero, gnado, milost Božyo, oppuščane[250] vseh grehov, pokoi, myr v sui veisti inu po tim lebnu ta večni. Potle v tim 8. cap. pravi Cristus: »Iest sem ta luč tiga svita, kateri hodi za meno, ta ne bode v ti temmi hodil, temuč on bode imel to luč tiga lebna.«[251] Tu ie: vsi žlaht ludie po vsim sveitu so od tiga porodniga

246| Jn 5, 20–25.

247| Jn 6, 27.

248| Jn 6, 28–29.

249| Jn 7, 37–38.

250| Odpuščane.

251| Jn 8, 12.

rodniga greha oslipleni, ne znaio inu ne veido ništer od Boszyga[252] stanu v ti S. Troyci, ne nega vole, de hoče za volo suiga Synu vsem vernim ludem biti milostiv inu dati ta večni leben, inu vsi ludie po nih naturi so temni, tu ie: grešniki inu ferdamnenu podverženi. Ampag kateri veruie v Cristusa inu nega evangeliu, timu bode danu od S. Duha, de bode znal inu lubil tiga praviga Boga, Očeta, Synu inu S. Duha, se bode pruti Bogu vsiga dobriga vseh nega nadlugah zevupal inu bode v suim sercei zagvišan, de so nemu za volo Jezusa odpuščeni vsi nega grehi. Več v tim 8. cap. vmei drugimi bessedami Cristus h timu Iudom taku govori: »Za risnico, za risnico iest vom poveim: Aku du muio bessedo bode ohranil, ta isti te smerti ne bode vidil vekoma.«[253] Inu v tim 11. cap. h ti Marti: »Iest sem tu gorivstanene inu ta leben. Kateri v me veruie, aku on glih umerie, ta bode živ. Inu sledni, kir ie živ inu veruie na me, ta isti nigdar ne umerie.«[254] Ta besseda Cristuseva pag, od katere tukai on govori, ie ta evangeliu[m], v katerim vsem lude[m] ponuie, daie naprei inu oblubuie to gnado Božyo, odpustig vseh grehov inu ta večni leben tim, kir deio pokuro inu v nega veruio. Inu le-ty so, kir nega bessedo ohranio, kir timu evangeliu, tim Božym, Cristusevim oblubo[m] terdnu veruio inu se na te iste cilu zanesso. Taki verni ludie nigdar ne umerio, zastopi: s to drugo, duhovsko smertio; s to telesno smertio moraio vsi ludie umreti, Heb. 9.[255] Od le-te telesne smerti nas Cristus nei odrešil, zakai ta perva telesna naša smert nom vernim nei več ena smert, temuč en ssen, enu zaspane inu enu ločitvu iz tiga svita, kir mi tu naše grešnu tellu koker eno težko butoro od sebe položimo inu za sebo pustimo do eniga časa. Cristus tukai govori od te druge, večne, peklenske, ferdamnanske inu Hudičeve smerti, od te iste ie on te verne suio smertio odkupil inu resšil, de te večne smerti nigdar ne bodo pokusili ne vidili. Inu de Cristus od take druge, večne smerti govori,

252| Božyga.

253| Jn 8, 52.

254| Jn 11, 25–26.

255| Heb 9, 27.

ti govori, te nega bessede stuprov zastopnu pryčuio, kir pravi: »Kateri v me veruie, aku on glih umerie (zastopi: s to telesno smertio), bode živ.«[256] Zakai Cristus ie tu gorivstanene inu ta leben. On ie ta večni, živi, vsigamogoči Bug, kir ž nega Očetom inu S. Duhum ie vse riči stvaril iz ništer: kar nei bilu, de ie, kar ie hotel, tu ie moralu biti, inu še zdai, kar on hoče, tu mora biti; on pag hoče, de ty, kir v nega veruio, ne umerio, obtu oni bodo gvišnu per nim vekoma živi. V le-tih Cristusevih bessedah se ima tudi zamerkati ta besseda »ohranil« inu kir dvakrat pravi »kir veruie, kir veruie«; iz tih vsaki zastopi, de le s to inu skuzi to vero te Cristuseve moči, oblube, zaslužene inu tiga večniga lebna se sturimo dileżni inu nase perpravimo, koker smo poprei od tiga govurili. Inu v tim 17. cap. pravi sam Cristus: »Le-tu ie ta večni leben, de tebe, Oča, de si sam pravi Bug, inu kateriga si ti poslal, Jezusa Cristusa, spoznaio.«[257] Tacih inu tim glih bessed inu pryč, de le skuzi to vero v Jezusa, prez vsiga našiga dobriga diane inu zaslužene, dobimo to gnado, milost Božyo, odpuščane vseh grehov inu de brumni, pravični ratamo pred Bugom inu nom bode dan inu šenkan ta večni leben, ie veliku v tim Evangeliu s. Ianža inu v nega Pervim lystu, katere bessede inu pryčovane vse po redu tukai zapissati inu izlagati se ne spodobi, bi bilu predolgu. Zdai hočmo tudi nekateru zastopnu pryčovane iz s. Paula pridig inu lystov po redu zaslišati.

256| Jn 11, 25–26.

257| Jn 17, 3.

TA XLII. CAP.

Nekateri zastopni vukuvi, vzeti iz s. Paula lystov, de le skuzi to vero v Jezusa dobimo

S.Paul, ta zveisti pridigar inu izlagavec tiga s. evangelia, v tim Lystei h tim Rymlanom, kadar ie on v tim 1., 2. inu 3. capituli s teim S. pismom inu s teim aydovskim inu iudovskim dianem, nepoštenim, gardim, živinskim lebnom inu pregrišenem zadosti spryčal, de vsi žlaht ludie, ty aydi inu Iudi, so veliki grešniki inu de oben človik

vik suiem dobrim dianem inu deržanem tih Božy/h/ zapuvid nei brumen inu pravičin pred Bugom. Na tu istu pravi le-taku, Ro. 3: »Nu, zdai pag se ie ta pravica, kir pred Bugom vela, prez te pomuči te postave rezodela inu ie izkazana, od katere ta postava inu ty preroki pryčuio. Iest pag pravim od take pravice pred Bugom, kir stoy v ti veri v Jezusa Cristusa, katera pride na vse inu čez te, kir verui. Zakai tukai nei obeniga ločitka, vsi so grešili inu mancaio te vrednusti, kir bi imeili imeiti per Bugi. Ampag oni bodo pravični sturieni zabston, s to nega gnado, skuzi to odrešitvu, kir ie dopernessenu skuzi Jezusa Cristusa. Kateriga ie Bug naprei postavil k animu stolu te gnade, za kateriga volo hoče biti milostiv inu se hoče spraviti s teimi, kir se zenesso na nega kry inu kir so nemu verovali, inu tu za tiga volo, de on taku naprei da in izkaže to suio pravico v tim, de on te grehe odpusče. Na tu de on sam bode pravičin inu de on pravičniga sturi tiga, kir ie te vere v Jezusa.«[258] V le-tih bessedah mi slišimo, de s. Paul tukai z dostimi bessedami od te kerščanske noterne pravice, katero mi s to vero v Jezusa nase perpravimo, govori inu de ta ista verna evangeliska pravica oli bruma druziga nei, samuč tu odpuščane tih grehov, de dopademo inu smo lubi Bogu inu smo obličeni s to Cristusevo pravico inu svetustio inu smo darovani s teim S. Duhom, de Boga deržimo za našiga lubiga očeta inu štritamo zubper hudiče, zubper ta sveit inu zubper tu naše lastnu messu, de tih mertvih grehov ne dopernaša. Inu tu vse, pravi s. Paul zastopnimi inu obilnimi bessedami, nom bode danu inu izkazanu od Buga zabston, prez našiga dobriga diane inu zaslužena, za volo inu skuzi to vero v Jezusa Cristusa. Inu kir s. Paul tukai v tih bessedah od te kry govori, per tei se ima zastopiti ta cela pokorsčina inu vse dellu, oppravilu inu zaslužene Cristusevu.//V tim 4. cap. Rom. pryčuie s teim Moizesevim pismom, de ta Abraam tudi nei za volo nega dobrih

to pravo, cilo brumo, s katero obstoymo pred Bugom inu bomo izveličani.

258| Rim 3, 21–26.

t del

del inu za nega lastne brume pred Bugom pravičin ratal, temuč za te vere volo, kir ie Božy oblubi od Cristusa veroval. S. Paula bessede so le-te: »Ie li Abraam za volo nega diane pravičin šacan, taku on ima dobru se hvaliti, ampag nekar per Bugi. Kai pag tu pismu govori[?]ᶜ 'Abraam ie veroval Bogu inu tu ie nemu k ani pravici persoienu.'«[259] Inu na koncu tiga 4. capitula pravi, de »vse tu, kai ie od Abraama pissanu, tu ie pissanu za našo volo, de mi bomo tudi pred Bugom za brumne inu pravične šacani, aku bomo timu verovali, kateri ie našiga gospudi Jezusa obudil od te smerti, kateri ie bil tiakai dan za naših grehov volo inu ie gori obuden za naše pravice volo«.[260] V tim 9. cap. Rom. zubper te Iude, kir so menyli prez vere v Jezusa ž nih deržanem tih zapuvid Božyh biti brumni pred Bugom inu izveličani, le-taku govori: »Kai hočmo tedai mi reči[?]ᶜ Ty aydi, kir neso hodili za to pravico, so to pravico dosegli, le-to pravico pag, kir pride iz te vere. Ty Iudi pag, kir so hodili za to pravico te postave, neso h ti postavi te pravice prišli. Za čes volo[?]ᶜ Zatu, kir nemaio te vere, temuč oni se na ta della te postave zanašaio. Oni so se opoteknili ob ta kamen tiga obpotaknena, koker pissanu stoy: 'Pole, iest v tim Sionu položim en kamen tiga obpotaknena inu eno kamenato peč tiga zblaznena. Inu kateri kuli v nega veruie, ta ne bode zasramovan.'«[261] Več pravi v tim 10. capit.: »Ty Iudi ne znaio te prave pravice, kir pred Bugom vela, za tiga volo oni išceio nih lastno pravico gori postaviti inu se ne hote podati pod to pravico, kir vela pred Bugom, zakai Cristus ie te postave inu vseh Božyh zapuvid dopolnene inu konec. Kateri v nega veruie, ta isti ie pravičin.«[262] Inu h timu s. Petru s. Paul taku govori, Gal. 2: »Mi smo po naturi inu nekar iz aydov grešniki, oli mi vsai veimo, de ta človik iz tih del te postave ne bode pravičin, samuč skuzi to vero v Jezusa Cristusa. Inu. mi

259| Rim 4, 2–3.

260| Rim 4, 23–25.

261| Rim 9, 30–33.

262| Rim 10, 3–4.

mi smo tudi verovali v Jezusa Cristusa, de bomo pravični sturieni iz te vere v Cristusa inu nekar iz tih del te postave. Zakai za volo tih del te postave obenu messu ne bode pravičnu.«[263] Inu na koncu tiga 2. cap. pravi: »Iest ne zaveržem te gnade Božye, zakai aku ta pravica iz te postave pride, taku ie Cristus zabston (prez prida) umerl.«[264] Inu v tim 3. cap. pravi: »Vsi ty, kateri s teimi delli te postave (tu ie: s teimi Božymi zapuvidi) okuli hodilo, ty so pod to prekletvo. Zakai onu ie pissanu: 'Preklet ie vsaketeri, kir ne ostane vsem teim, kar ie pissanu v tih buqvah te postave, de on tu istu sturi.' De pag za volo deržane te postave nisče ne bode pravičin pred Bugom, ie očitu inu veideče, zakai ta pravični bode iz suie vere živ.«[265] Več pravi: »Vi ste vsi otroci Boży zatu, kir ste verovali Jezusu Cristusu.«[266] H tim Ephe., cap. 2, pisše taku: »Vi ste iz te gnade izveličani skuzi to vero inu tu istu nekar iz vas, tu ie en dar Boży inu nekar iz tih dobrih del, de se nisče ne hvali.«[267] V tim 3. capit. Phil. zubper te falš hynavske inu farizeiske pridigarie, kir so se pred preprostimi ludmi hvalili ž nih staro sveto žlahto, ž nih dobrimi delli, z velikimi, težkimi inu lipimi Božymi službami inu ž nih brumo inu pravico, taku govori: »Gledaite na te pse. Gledaite na te hude delavce. Aku se du smei zanesti na tu messu (per tei bessedi messu se ima zastopiti vse vunane, videče lipu inu dobru diane, vse Božye službe prez te vere v Jezusa), taku iest še več. Iest se[m]ᶜ obrezan na osmi dan, iest se[m]ᶜ is tih izraelskih ludi iz te žlahte Beniamin, en Iud iz tih Iudov inu po postavi en farizeus, po tim ayffru en preganevec te gmaine Božye, po tei postavni pravici sem iest bil prez tadla inu prez zaverža. Oli kar ie meni dobitig bilu, tu sem iest za volo Cristusa za škoda šacal, ia, iest vse riči šacam za škodo pruti tei veliki vrednusti tiga spoznane Jezusa Cristusa, muiga gospudi, za kateriga volo iest vse riči za škodo deržim inu nee imam

263| Gal 2, 15–16.

264| Gal 2, 21.

265| Gal 3, 10–11.

266| Gal 3, 26.

267| Ef 2, 8–9.

za smety inu za zametke, de iest le Cristusa dobim inu de bo[m]ᶜ v nim naiden. De iest nemam te muie pravice, kir ie iz te postave, temuč to, kir pride iz te vere v Cristusa, katera pravica bode od Buga tei veri persoiena, de iest nega spoznam inu to muč tiga nega gorivstanena inu tu podilene tiga nega terplena, de iest tei nega smerti bom podoben inu de iest s teim pridem h timu gorivstanenu tih mertvih.«[268] Nu, v le-tih bessedah vseh vsaki dobru vidi, de s. Paul od te suie človeske inu postavne pravice ništer ne derži inu se ž no ne hvali, temuč on le to pravico vissoku vzdiguie inu se ž no hvali, katera ie nemu dana inu šenkana od Buga za volo te vere v Jezusa. Inu kadar ie tim Iudom v tim meistu Antiohii dolgu pridigal od Jezusa, Act. 13. Inu na koncu te iste pridige le-taku govori: »Na tu bodi vom veideče, de skuzi le-tiga se vom oznanuie tu odpuščane tih grehov inu od tiga vsiga, od kateriga vi neste mogli skuzi to Moizesevo postavo pravični postati. Skuzi le-tiga vsaki, kateri veruie, ie pravičin sturien.«[269] Več inu drugih pryč iz tih lystov inu pridig s. Paula, de le tu zaslužene Cristusevu, ta vera v nega nas izveliča inu ohrani, smo poprei nakuliku inu še potle bomo več slišali, obtu na letih vsaki dobri kerščenik imei zdai zadosti.

268| Fil 3, 2–11.

269| Apd 13, 16–41.

TA XLIII. CAP.

De le v tim spoznanu inu v ti veri v Jezusa ta naša inu vseh svetnikov pravica, svetust inu izveličane stoy, pri-

INu potehmal, kadar smo poprei tudi mnogeterih capitulih nakuliku pryč iz Moizesa, iz tih prerokov inu jogrov naprei postavili inu spryčali, de vsi žlaht ludie so po tei naturi bozi inu ferdamnani grešniki inu de drigači v nebessa ne mogo pryti, samuč skuzi to vero v Jezusa. Inu raven tiga smo tudi izlužili to pervo Božyo oblubo od tiga Ženskiga semena. Za tiga volo ne hočmo tukai v le-tim capituli vseh prerokov inu jogrov pryč, temuč le nekatere, katerih nesmo poprei zapissali, zdai zaslišati. Bug Oča skuzi

skuzi Esaia v tim 53. cap. vmei drugimi bessedami od suiga Synu taku govori: »Le-ta mui hlapec, kir ie za volo tih ludi grehov zašpotovan, byen inu ranen, on bode tudi v tim suim spoznanu nih dosti pravičnih sturil.«[270] Inu ta Daniel taku pravi, 9. cap: »Kadar ta Nersveteiši bode žalban (tu ie: kadar Cristus bode pridigal inu te suie riči opravlal), tedai bode tei pregrehi branenu, ta greh bode zapečaten inu konec vzel, tu krivu diane bode spravlenu inu ta večna pravica bode naprei dopernessena.«[271] Inu Iere., cap. 23, pravi: »Ta Davidova mladica bode imenovana ta gospud inu ta naša pravica.«[272] Le-tih prerokov bessede cilu lipu inu zastopnu izlaga s. Paul, 1. Corinth. 1, kir taku piše: »Jezus Cristus ie nom od Buga sturien k ani modrusti inu k ani pravici inu k ani svetusti inu k animu odrešitvu.«[273] S. Paul da tukai Cristusu štyri imena, s katerimi on daie vsem ludem na znane, kakove riči inu dobrute mi od Cristusa imamo. Nerpoprei pravi tukai s. Paul, Cristus Jezus ie nom sturien od Buga k ani modrusti, tu ie: Cristus, ta Božy Sin, kir ie en človik postal inu kir se ie pustil martrati, tiga mi nesmo zaslužili, temuč Bug ie tu iz suie velike milosti taku odločil. Inu Cristus ie nom od Buga dan inu postavlen k ani modrusti, tu ie, de mi skuzi nega diane, bessede, evangelium inu caihne tiga praviga Boga ž nega stanum inu ž nega volo prov spoznamo, »zakai nisče ne zna tiga Očeta, samuč ta Syn inu komu ga ta Syn rezodei,« Math. 11.[274] Obtu tu pravu spoznane Božye ie ena velika modrost, katere v naši zastopnosti inu modrusti nemamo, temuč v Cristusu inu skuzi Cristusa mi h ti pridemo inu no bodimo. Potle ie Cristus sturien od Buga nom k ani pravici, tu ie, de ta Cristuseva pravica inu bruma ie ta naša pravica inu bruma, de za volo inu skuzi nega bomo mi pred Božymi oči za brumne inu pravične šacani inu deržani. Mi smo vsi grešniki inu druziga na sebi po tei naši naturi nemamo, sa-

čuie ta vsa cela s. Biblia; za tiga volo ona več od Jezusa koker od Očeta Boga govori. Od tiga tudi pryčuio vseh svetnikov posvičene, zakai oni so tudi le skuzi to vero v Jezusa iz grešnikov svetniki postali; to isto gnado mi tudi imamo, de moremo skuzi to vero iz serda v Božyo milost priti.

270| Iz 53, 3–5.

271| Dan 9, 24–25.

272| Jer 23, 5.

273| 1 Kor 1, 30.

274| Mt 11, 27.

muč ta greh, koker smo tu poprei spryčali: »Bug ie pag tiga (pravi drugdi s. Paul, 2. Cor. 5), kateri obeniga greha nei veidil, sturil k animu grehu, de mi bomo v nim ta pravica, kir vela pred Bugom.«[275] H tretimu: on ie tudi sturien od Buga, de ie on ta naša svetust, zakai v tim našim messei, dotle smo na tim sveitu, naisi smo kerščeni inu verni, ty ostanki od tih grehov notri v nas prebivaio. Za tiga volo potrubuiemo odpuščena tih grehov inu posvičena vsag dan, de ta vera v nas gori iemle, de od dne do dne sveteiši bomo. Jezus pag le lete posvečuie inu pobulšuie suiem duhum skuzi suio bessedo inu te zacramente, kateri v nega veruio. H četertimu: Jezus ie nom dan inu sturien od Buga k animu odrešitvu. Odrešitvu pag tukai inu drugdi v tim S. pismu se pravi inu imenuie enu plačilu inu blagu, kir se da, odreši inu odkupi en tak človik, kir bi imel za volo velikiga dolga inu prenezmasniga pregrešena vekoma v eni težki, hudi, strašni ieči sideti inu veden martran biti. Eni taki britki ieči, tei oblasti Hudičevi inu timu večnimu ferdamnenu so vsi ludie bili podverženi. Od take nesrečne, hude, večne ieče ie Cristus te verne odrešil inu odkupil »nekar s teim zlatum oli srebrom,« pravi s. Peter, 1. Pet. 1, »temuč to žlahtno kryo Cristusevo koker eniga nedolžniga inu prez vsiga madeža iagneta, kateri ie h timu bil odločen, preden ie ta sveit bil sturien, ampag stuprov v tih puslednih časih ie on izkazan inu rezodiven za našo volo etc.«[276] Več ie s. Peter v tim pervim velikim concilii v Ieruzalemu, per katerim concilii so bili vsi jogri, s. Paul inu Barnabas[277] inu ty pervi stari, vučeni inu sveti kerščeniki, govuril vmei drugimi bessedami le-taku, Actor. 15: »Bug ie tih vernih aydov serca skuzi to vero očistil. Inu mi veruiemo, de le skuzi to gnado tiga gospudi Jezusa Cristusa bomo izveličani, koker so ty tudi ty

275| 2 Kor 5, 21.

276| 1 Pt 1, 18–20.

277| Barnaba.

ty naši očaki izveličani postali.«[278] Inu h timu Corneliu,[279] Act. 10, ie dial: »Le-timu Jezusu vsi preroki pryčo daio, de le skuzi nega ime vsi ty, kir veruio na nega, prymo tu odpuščene vseh grehov.«[280] In summa: onu ie gvišnu timu taku, koker tukai s. Peter govori, de vsi preroki, Moizes, Samuel, Ezdras, Esaias, Ieremias, Ezehiel, Daniel,[281] vsi ty drugi preroki, jogri inu evangelisti, vsi vučeniki te perve, stare cerqve ž nih pismom inu ž nih pridigom pryčuio, de kar nom sliši inu potrubuiemo h timu izveličanu, tu vse dobimo le per Cristusu Jezusu skuzi to vero. Inu za tiga volo ta Biblia, tu cilu S. pismu veliku več od Cristusa inu od nega opravila govori koker od Buga Očeta. Raven tiga nom pryčo daio, de le skuzi to vero v Cristusa iz gresknikov[282] svetniki inu Bogu lubi ratama, vseh s. očakov, prerokov, jogrov, martirnikov inu svetnikov diane, posvičene inu izveličane. Adam, Eva, Abraam, Moizes, David, Ezehias, Manasses,[283] s. Peter, Matevž, Maria Magdalena, žahar na cryži inu s. Paul – ty vsi so poprei bili veliki grešniki, neverniki, aydie inu souvražniki Božy. Nu, koku so oni pag iz grešnikov svetniki, iz hudih tar krivih dobri inu pravični, iz Božyh souvražnikov Božy periatili, iz Hudičevih otruk Božy otroci ratali inu dobili to milost, gnado Božyo, odpuščane vseh grehov inu ta večni leben[?]ᶜ Gvišnu drigači inu z obeno ričio, ne z offri, ne ž nih lastno brumo, ne z dobrimi delli, ne z Božymi službami nekar, samuč kir so verovali timu evangeliu, tei oblubi Božy od Že[n]skigaᶜ semena, de Bug za volo suiga Synu hoče vsem vernim odpustiti vse grehe, nee deržati za brumne, za svete inu vzeti k sebi v ta nebessa. S tako vero so oni sveti inu Bogu lubi postali inu prišli v ta sveta nebessa. Inu koker so le-ty ludie, zdai imenovani, le skuzi to vero v Jezusa sveti iz grešnikov ratali, glih taku so se vsi svetniki inu svetnice, kar ie nih v nebesih, le skuzi

278| Apd 15, 8–11.

279| Kornelij.

280| Apd 10, 43.

281| Mojzes, Samuel, Ezra, Izaija, Jeremija, Ezekiel, Daniel.

282| Grešnikov.

283| Adam, Eva, Abraham, Mojzes, David, Ezekija, Manáse.

skuzi to vero v Božyga Synu posvetili. Inu mi inu vsi ty, kir bodo na sveitu do sodniga dne, aku hočmo priti v nebessa, taku ie nom tudi potreba to isto vero, katero so ty svetniki imeili, imeiti. Zakai Bug te suie vole inu te vere ne preminuie, ne prestavle. Kakeršne misli, vole inu milosti ie bil pruti Adamu, Davidu, Mary Magdaleni inu žahariu na cryži, take ie še zdai pruti tebi, pruti meni inu pruti vsem žlaht ludem. Bug nei dal suiga Synu martrati le za Divice Marie oli s. Petra volo, temuč za volo vseh ludi, kir so bili inu so zdai inu kir bodo naprei. Obtu ie Cristus suim jogrom zapovedal, Mar. 16,[284] ta evangelium pridigati vsei stvari, tu ie: de vsem zlaht[285] ludem imaio dati na znane inu nesti naprei tu Cristusevu zaslužene, de se tiga istiga sturie dileżni s to vero inu s teim kerstom.

284| Mr 16, 15.

285| Žlaht.

TA XLIIII. CAP.

Kratka, dobra izlaga, zakai so ty zacramenti gori postavleni inu de ty tudi daio pryčo, de le skuzi to vero v Cristusa pridemo v nebessa.

TY zacramenti – ta s. kerst inu ta s. večeria Cristuseva – tudi očitu pryčuio, de ie Jezus, Syn Božy ž nega martro inu zasluženem, kateriga se mi dileżni sturimo skuzi to vero inu zacramente, nas izveliča. Zakai ty zacramenti, pravio vsi ty stari inu novi pravi vučeniki, so ena vunana, videča, sveta znamena te nevideče dobre vole pruti nom inu te gnade inu milosti Božye. Onu ie dobru reis, de ty zacramenti, te skrivne svetine Božye neso le za ene same, temuč za več riči od Buga inu nega Synu v ti cerqvi gori postavleni. Gospud Bug hoče raven druziga od te cerqve, od te suie verne gmaine tudi le-tu imeiti, de pred vsemi ludi inu zludy to suio vero spozna. De pridiguie glosnu od tiga praviga Boga inu ta s. evangelium. De vuči očitu, prez vsiga straha vse žlaht ludi, zakai ie Božy Syn človik postal, kai ie on s teim dobriga sturil tim ludem, koku inu s kakovo vero se pride v nebessa. De se ločio od tih nevernih inu souvražnikov tiga evangelia ž nih

ž nih vunanimi Božymi službami. Za tacih inu tim glih riči volo ie Bug tu poštenu vkupe hoiene v to cerkov inu te zacramente gori postavil. Ta kerst ie tudi za tiga volo postavlen, de pomeni inu opomina, koker s. Paul, Rom. *6*, govori, de ty kersčeniki imaio »topiti inu moriti tu nih grešnu messu, de ty grehi v nih životu ne kraluio inu ne premagaio«.[286] On pomeni, de ty verni moraio na tim sveitu v tim životu veliku terpeti. Ta večerya Cristuseva pomeni inu nas opomina, potehmal mi vsi vkupe od ene myze ieimo tu tellu Cristusevu inu pyemo nega kry, de imamo biti eni pravi, živi vudi te gmaine kersčanske, lubiti našiga raven človeka, nikomer hudu misliti, ne reči, ne sturiti, temuč vse dobru. De imamo volni biti vseh nadlugah inu obstati do konca per tei veri v Cristusa. Nas opomina, de imamo Cristusa vissoku inu veden hvaliti zavolo, kir ie on dal tu suie tellu v to smert inu prelil to suio sveto, nedolžno kry za naših grehov volo. Ampag nerveč so ty zacramenti od Buga postavleni, de s teimi koker suiemi svetimi znamini hoče vsakiga verniga suseb zagvišati inu pruti nemu spryčati, de ie v nega gnadi inu milosti. Obtu vsaki, kir te zacramente pryemle, ima terdnu tim Božym bessedom inu oblubom, kir so h tim zacramentom postavlene inu perložene, verovati inu se cilu zenesti na te iste, de on ima za Cristusevo volo odpuščane vseh grehov, de ie v Božy milosti, de ie vse Cristuseve dobrute dileżin. Te bessede, kir so h timu kerstu postavlene, derže v sebi ta vus vuk tiga evangelia, zakai kadar ta služabnik te cerqve per tim kerstu po tei Cristusevi zapuvidi taku govori: »Iest tebe kerstim v tim imenu Očeta, Synu inu S. Duha,« tu ie tulikain, koker bi rekal pruti timu, kir se kersčuie: »Iest spryčuiem z le-to ceremonio tiga kersta, s teimi bessedami Cristus/e/vimi[t] inu s to vodo, de ti, kir si zdai kersčen, si oppran od tuih grehov inu si gori vzet v ta nebessa od tiga praviga Boga, kateri ie ta oča našiga gospudi Jezusa Cristu-

u sa,

286| Rim 6, 12.

sa, kir ie tebi skuzi suiga synu Jezusa Cristusa odrešil inu s teim S. Duhom posvečil. Le-tiga praviga Boga imenu inu klicanu na nega iest tebe kerstim; tiga ti boš naprei spoznal, molil inu klical na nega inu ga boš ločil od tih drugih falš bogov. Inu ti kerščeni se imaš cilu zenesti, de se tukai v tim kerstu tebi da inu dili s tebo vse te dobrute, kir so v tim evangeliu oblublene, inu de si ti en pravi, živi vud te gmaine inu cerqve Božye, kir ie odrešena skuzi tiga Synu Božyga inu se veden posvečuie od S. Duha.« Le-ta zastop od tiga kersta, te oblube inu naredbe Božye, kir so per tim kerstu, ima vsaki kerščenik, kir ie h ti sui zastopnosti prišal, dobru zamerkati inu ohraniti, na nee čestu zmisliti inu s takim Božym pričovanem inu ž nega oblubami to suio vero potrediti, cilu verovati, de so nemu za volo Cristusa odpuščeni vsi grehi, de ie on en pravi vud te gmaine Božye. Inu de on s tako vero moli inu kliče na Buga. Taku se ie ta Abraam ž nega zacramentom inu svetim znaminem, s to obrezo, tudi deržal; kadar ie spumnil na to obrezo, taku ie per tei tudi zmislil na to oblubo Božyo, kir ie bila poleg inu per tei obrezi govoriena od Buga, od tiga prihodniga Ženskiga semena. Ie s to suio vero poterdil inu ie zastopil, de ie on en pravi vud te prave cerqve Božye, de ie ta prekletva vzeta od nega skuzi tu Seime, od kateriga ie bilu v ti oblubi inu per tei obrezi govorienu: »V tuim semeni bodo žegnani vsi ludie.«[287] Glih taku tudi s. Peter vuči, 1. Pet. 3, de ta kerst ie ena terdna naredba, zaveza inu obluba ene dobre visti pruti Bogu skuzi tu Jezusevu Cristusevu gorivstanene, kateri ie na tei destnici Božy.[288] Tukai s. Peter imenuie ta kerst eno naredbo inu oblubo, s katero se Bug pruti timu kerščenimu zaveže inu oblubi nega ozdraviti na tei duši inu na tei visti, tu ie: on hoče za volo martre inu gorivstanene suiga Synu nemu odpustiti vse grehe inu ta kerščeni ima taki Božy naredbi inu oblubi terdnu

287| 1 Mz 22, 16–18.

288| 1 Pt 3, 18,22.

terdnu verovati, de ie on ohranen inu izveličan. Inu moliti inu klicati na taciga boga v tim imenu Jezusa Cristusa, kateri ie od te smerte vstal inu zdai z Bugom red regira vekoma. Inu kadar mi taku veruiemo, taku smo mi vsiga Cristuseviga blaga, zaslužene inu vseh dobrut, kir so v tim evangeliu tim vernim oblublene, dileżni inu smo Cristusa oblekli, Cristusevo pravico nase perpravili, koker s. Paul govori, Galat. 3: »Kar ie kuli vas kerščenih, ty so Cristusa oblekli.«[289] Inu tim istim ie v tim kerstu dan ta S. Duh, koker od tiga tudi s. Paul govori, Tit. 3, kir pravi: »Bug ie nas po nega milosti izveličal skuzi to kopel tiga druguč royena inu ponovlena tiga S. Duha.«[290] Inu Cristus pravi, koker smo poprei slišali, Iohan. 3: »Samuč du bode spet druguč royen iz vode inu iz duha, sice ne more noter puiti v tu nebesku kralevstvu.«[291] Glih taku Cristus s to suio večeryo, per kateri on s teim kruhom inu s teim vinom dili vsakimu suseb tu suie tellu, kateru ie on dal v to smert za našo volo, inu to suio kry, katero ie on za volo naših grehov prelyl, katero večerio on tudi imenuie ta Novi testament. V tim ie oblublenu vsem vernim tu odpuščane vseh grehov; z le-to suio večerio Cristus pryčuie inu zagvišuie vsakiga suseb, kir to večerio z vero obhaie inu pryemle, de ie ta isti dileżin te nega martre, nega zaslužena inu vsiga tiga, kar ie v tim evangeliu oblublenu. Nu, takim bessedom Cristusevim inu oblubom, kir so h ti nega večery postavlene, nerveč tim, kir pravi: »Vzamite tu tellu, kir ie za vas danu,«[292] »Pyte to kry, kir ie za vas prelyta k odpuščanu tih grehov,«[293] ima en vsaki, kir to večerio priemle, terdnu verovati inu se cilu zenesti, de ie on skuzi to Cristusevo smert z Bugom spravlen inu ž nega kryo oppran inu očiščen od vseh suih grehov. Inu de ie on risničnu en pravi vud te cerqve Božye, de ie v gnadi inu v milosti Boży. Sice kateri tim bessedom inu oblubom ne

u 2 veruie,

289| Gal 3, 27.

290| Tit 3, 4–5.

291| Jn 3, 5.

292| 1 Kor 11, 23–25 po Mt 26, 26 ali Mr 14, 22.

293| Mt 26, 27–28.

veruie, timu istimu ta večeria tiga Gospudi, taku zagvišane, obluba inu pryčovane Cristusevu ništer ne nuca, temuč veliku več škodi, zakai tak nevrednu perstopi, koker smo poprei v tiu dveiu catehizmu od tiga tudi dosti govurili. Nu, iz letiga kratkiga navuka od tih zacramentov vsaki zastopi, de ta s. kerst inu ta s. večeria tiga Gospudi raven inu z drugim pismom red tudi pryčuie, de tu naše izveličane le v tim zasluženu Cristusevim stoy inu de se mi tiga istiga inu vsiga, kar ie v tim evangeliu dobriga oblublenu, dileżni sturimo inu nase perpravimo le skuzi to pravo vero inu skuzi to iemlene tih s. zacramentov. »Zakai taku ie Bogu dobru dopallu,« pravi s.Paul, Col. 1, »de v tim nega Synu vse obilie prebiva inu de se vse riči, kir so na zemli inu v nebesih, imaio le skuzi nega ż nim spraviti inu zmyriti skuzi to kry tiga nega cryża.«[294]

TA XLV. CAP.

Ene kratke, zastopne pryče nekaterih starih vučenikov te cerqve, kir po pravim zastopu tiga S. pisma so od te vere inu nee nuca vučili.

TY stari, pravi vučeniki so tudi koker mi iz pisma govurili inu vučili od te vere. S. Augustin, De spiritu et lit-/t/era, cap. 13 inu 19, taku govori: »Ta človik ne bode pravičin sturien skuzi te zapuvidi tiga dobriga, pošteniga lebna, samuč skuzi to vero v Jezusa Cristusa, nekar skuzi ta della te postave, temuč skuzi to postavo te vere, nekar za volo zaslużene tih dobrih del, temuč zabston, iz gnade.«[295] »Ta postava ie dana, de se ta gnada isče, ta gnada ie dana, de se ta postava dopolni.«[296] S. Bernard, Ser. 1, De annunciatione Marie, pravi: »Nerpoprei ie potreba verovati, de tiga odpuščane tih grehov ne moreš imeiti, samuč skuzi ta odpustig Boży. Potle: de ti cilu obeniga dobriga della ne moreš imeiti, samuč de Bug ta ista da. H puslednimu: de ti tiga večniga lebna z obenimi dobrimi delli ne premoreš zaslużiti, samuč ta isti bode tebi dan zabston.«[297] S. Crisost/omus/, Homilia 4, 1. Thi. 2: »Ty Iudi ne mogo verovati, de bo en človik,

294| Kol 1, 19–20.

295| »*His igitur consideratis pertractatisque pro viribus quas Dominus donare dignatur, colligimus non justificari hominem praeceptis bonae vitae nisi per fidem Jesu Christi, hoc est, non lege operum, sed fidei; non littera, sed spiritu; non factorum meritis, sed gratuita gratia.*« S. Aurellii Augustini De Spiritu Et Littera liber unus XIII, 22 (J. P. Migne, *Patrologia Latina*, vol 44, 0214–0215).

296| »*Lex ergo data est, ut gratia quaereretur: gratia data est, ut lex impleretur.*« S. Aurellii Augustini De Spiritu Et Littera liber unus XIX, 34 (J. P. Migne, *Patrologia Latina*, vol 44, 0221).

297| »*Necesse est enim primo omnium credere, quod remissionem peccatorum habere non posis, nisi per indulgentiam Dei: deinde, quod nihil prorsus habere quaes operis boni, nisi et hoc dederit ipse: postremo, quod aeternam vitam nullis potes operibus promereri, nisi gratis tibi detur et illa.*« Bernard s Clairvauxa, Sermones De Sanctis. In Festo Annuntiationis Beatae Mariae Virginis, Sermo I (J. P. Migne, *Patrologia Latina*, vol 183, 0383A–0383B).

človik, kir ie sui čas inu suie dni nemarnu inu vnucnu inu v tih hudih delih inu v velikih grehih dopernessel, de bi on potle, kadar veruie, ohranen inu izveličan bil.«[298] S. Ambrož zupet, Epist. ad Rom. 3, pravi: »Ty Iudi inu Gerki so pravični sturieni zabston, zakai oni neso ništer delali ne naisi spet kai vernili, temuč iz gnade Božye skuzi to vero so oni pravični postali.«[299] Inu zupet Ro. 5: »Ta vera sturi, de imamo myr z Bugom inu nekar ta pravica, zakai ta vera nas z Bugom spet spravi, kir te grehe proč od nas vzame, kateri grehi so bili sturili, de smo bili Božy souvražniki.«[300] Inu zupet 1. Cor. 1 pravi tudi s. Ambrož: »Le-tu ie od Buga gori postavlenu, de kateri v Cristusa veruie, ta bode izveličan prez vsiga della inu de zabston skuzi to vero vzame tu odpuščane tih grehov etc.«[301]

TA ČETERTI DEIL TE PREDguvori. V ti/m/se bode pravilu, za čes volo se v ti cerqvi veden inu povsod ta vera od Cristusa ima pridigati. Inu odguvorilu nakaterim, kir takimu pravimu vuku zubper govore.

TA XLVI. CAP.

Tu dolgu pissane inu spryčovane v tim tretym deilu lete predguvori se ie sturilu za volo, kir ty ludie

KIr smo mi pag tukai v tim tretyvi deilu le-te predguvori taku dolgu govurili, pissali inu spryčali s teim zastopnim S. pismom inu starimi vučeniki, de vse tu, kar sliši h timu večnimu lebnu, nom bode od Buga Očeta le v Cristusu naprei nessenu inu skuzi ta evangelium, te zacramente ponuienu inu de mi tu vse le skuzi to vero dobimo inu nase perpravimo, tu smo govurili inu pissali za

u 3 mnoge-

298| Povsem adekvatna atribucija vira citata ni bila uspešna; verjetno gre za parafrazo drugega in tretjega odstavka Zlatoustove Homilije IV iz zbirke pridig na Prvo pismo Timoteju (na 1 Tim 1, 15,16): »*That those who were enemies, and sinners, neither justified by the law, nor by works, should immediately through faith alone be advanced to the highest favor.*« (Iohannes Chrysostomus, Homilies on First Timothy, v: De Ecclesiae Patribus Doctoribusque, Ecclesiae Patres Graeci, *Documenta Catholica Omnia*, http://www.documentacatholicaomnia.eu/04z/z_0345-0407__Iohannes_Chrysostomus__Homilies_on_First_Timothy__EN.pdf.html, 27. 12. 2012).

299| Parafraza Ambrozijevega komentarja In Epistolam Beati Pauli Ad Romanos III, 19–20 (J. P. Migne, *Patrologia Latina*, vol 17, 081D–082B).

300| Parafraza Ambrozijevega komentarja In Epistolam Beati Pauli Ad Romanos V, 1 (J. P. Migne, *Patrologia Latina*, vol 17, 093B).

301| Gre za Trubarjev prevod Ambrozijevega komentarja 1 Kor 1, 4: »*Datam dicit gratiam a Deo in Christo Jesu, quae gratia sic data est in Christo Jesu; quia hoc constitutum est a Deo, ut qui credit in Christum, salvus sit sine opere: sola fide gratis accipit remissionem peccatorum.*« In Epistolam Beati Pauli Ad Corinthios Primam I, 4 (J. P. Migne, *Patrologia Latina*, vol 17, 0185A–0185B).

ž nih norsko zastopnostio h pravi veri težku pridо, hitru pozzabo inu od nee pado. Inu de ty šibki v ti veri bodo poterieni, de tak vuk od te vere ie ta pravi inu Božy.

mnogeterih riči inu uržahov volo. Nerpoprei: kir beremo povsod vsim S. pismu inu v drugih buqvah, de ty ludie le-te prave vere se težku navuče, zakai ta vera kerščanska se s to človesko zastopnostio inu modrustio ne gliha. Inu aku glih to isto nakuliku zastopio inu veido, de ie ta prava inu postavlena od Buga, taku per tei ne ostano, se puste zdaici od te nih zastopnosti od Hudiča, od falš vučenikov inu hynavcev od te vere v Jezusa ena eno drugo falš inu malikovo oberniti. Oli kadar kakova izkušnava inu nadluga čez te kerščenike pride, taku začno zdaici na tei veri cbivlati, pado od nee inu no zataio inu tu istu, Bogu se smili, še zdai od nih dosti, od vseh žlaht ludi povsod slišimo inu vidimo. Adam, ta pervi pridigar za Bugom, ie suia perva dva synu Caina inu Abela z velikim flissom vučil prov verovati, offrovati inu služiti Bogu, oli s. Paul pravi, Heb. 11, de »le Abel ie iz te prave vere offroval inu dopal Bogu«.[302] Noe, kateriga s. Peter tiga »pravičniga pridigarie« imenuie, 2. Pet. 2,[303] ta ie tim suim tryem synum prov pridigal inu offroval, Gen. 6, 8, 9,[304] oli nega vuk se ie le eniga, tiga Sema, ki ie potle imenovan Melhizedeh, pryel. Abraam, Izaac, Iacob, Moizes, Samuel, David, preroki – ty so vsi prov inu zastopnu pridigali inu pissali od te vere v Cristusa, oli nim so ta manši deil ludi slušalu, nih lastni otroci tudi vsi nekar. Koku so se ty Iudi v tim času, kadar ie sam Jezus pridigal inu en čas nega lastni jogri, pruti nega vuku deržali, tu se tudi vseh evangelieh dobru vidi. Na veliki petak ie vsa gmaina vpyla čez nega: »Cryžai ga!« Jogri so bili od nega pobegnili.[305] S. Paul ie bil te Galatarie to pravo vero, koku imaio pred Bugom pravični postati, navučil, oli zdaici, koker ie on bil od nih stopil, so se oni pustili od tih falš vučenikov na to krivo iudovsko vero spet oberniti. Ty jogri, s. Paul inu ty evangelisti so ta pravi vuk od te vere v Cristusa v tu pismu postavili inu timu kerščanstvu

302| Heb 11, 4.

303| 2 Pt 2, 5.

304| 1 Mz 6; 1 Mz 8, 20–21; 1 Mz 9.

305| Mt 15, 13–14; Mr 15, 14; Lk 23, 21; Jn 19, 6,15.

čanstvu pustili za sebo. Oli zdaici po nih ločitvi iz tiga svita so se ty kerščeniki pustili od falš vučenikov, kecariev inu potle od papežov, cardinalov, ščofov, faryev inu menihov na mnogetere krive vere inu na čudne, norske, malikovske Božye službe zepelati. De so iskali inu še zdai dosti isčeio to gnado inu milost Božyo, tiga odpuska, tu ie odpuščane tih grehov, v Rymu, v Rokonatu, v Ahu, v Išpany,[306] na gorah, na doleh, na puli inu v tih gozdeh, per izpačenih mašah, per zidanih cerqvah, per mertvih svetnikih, per papežih, ščofih, faryh, menihih, per babišnih sanah, per Zludievih caihnih inu prikaznah, per ličkakih človeskih inu norskih Božyh službah. De v tim kerščanstvu dosti stu leit ta manši deil ludi po vuki inu pismu tih prerokov inu jogrov so te gnade, odpuska tih grehov inu tiga večniga lebna le per samim Cristusu skuzi to vero iskali. Ty ludie per tim sadašnim našim času, v katerim se spet prov inu zastopnu ta stara, prava vera kerščanska v dosti meistih vuči inu pridiguie, de se drugdi Božya milost ne naide, samuč per Božym Synuvi skuzi to vero, tudi ne mogo oli veliku več – ne hote – taciga Božyga vuka se navučiti inu zastopiti, ne gori vzeti. Ty eni pag, kir veido inu zastopio, de ta sadašni vuk od te vere kerščanske ie prov inu risničin. Oli za volo, kir se boie, de bi za take prave vere volo v kako nadlugo oli nesrečo, v iečo oli ob blagu prišli, ne hote očitu h taki veri stopiti inu spoznati p[re]d ludmi,ᶜ pado od ne inu no zataio. Za tacih ludi volo, kir ne hote od te prave vere slišati ne vučiti se, inu za tih, kir ne hote te prave vere očitu spoznati, le-tiga ne pišše-mo. Temuč za le-tih volo, kir žele inu bi radi veidili, katera vere ie ta prava, koku bi se imeili ž nih vero, ž nih lebnom, ž nih dianem, ž nih Božymi službami na tim sveitu deržati, de bi mogli priti v ta večni leben; za takih dobrih ludi volo, kir so eniga dobriga, pošteniga serca, le-tu dellu mi delamo, pišše-mo

306| Romanje kot dejanje pri zakramentu pokore; Trubar je imel verjetno v mislih romarska središča Rim, Recanati oz. Loreto/Macerato in romanja v Španijo. Kapela Macerato s kipom Matere Božje, ki so mu pripisovali številne čudeže, je bila sezidana med 1528 in 1538, kapela, v kateri je bil kip Marije, v 14. stoletju, romarji pa so v Loreto prihajali od 13. stoletja naprej. V Aachnu je šlo za t. i. veliko aachensko romanje k Marijinemu relikviariju v aachenski katedrali z relikvijami Kristusa, Marije in Janeza Krstnika; slednje od leta 1349 na vsakih sedem let vzamejo iz relikviarija in jih postavijo na ogled med t. i. velikim aachenskim romanjem (zadnje tako je bilo leta 2007).

pissemo inu te iste z gruntom inu zastopnu vučimo inu zagvišuiemo, de drigači skuzi obeno reč te milosti Božye inu tiga večniga lebna ne dobe, samuč skuzi to vero v Jezusa, koker smo tu spryčali zadosti. Takim pryčom tih jogrov inu prerokov inu S. Duhu imaio podobnu vsi ludie terdnu verovati, zakai sam Bug Oča, Syn inu S. Duh ie zapovedal taku pridigati inu vučiti inu takimu vuku verovati. H taki veri nom pomagai Jezus Cristus, Syn Bož sred S. Duhum inu nas per tei isti ohrani inu obderži vseh nadlugah inu izkušnavah do konca. Amen.

TA XLVII. CAP.

Ty, kir drugdi koker per Cristusu gnade inu odpustka isčeio, ty isti to Jezusovo čast, nega martro doli tavo inu zašpotuio. Za tiga volo se ima ta vera v Cristusa povsod prov vučiti.

TA drugi uržah, kir smo taku dolgu spryčovali, de le skuzi to vero dobimo tu izveličane tih naših duš, ie le-ta, de se Jezusu Cristusu, gospudi inu ohraneniku našimu, persodi, da inu pusti nega prava čast, hvala inu oblast, katera nemu samimu sliši inu ie dana tar odločena od Buga v ti večnusti. Gospud Bug nei obenimu angelu ne svetniku te oblasti dal, de bi on od sam sebe te grehe mogel odpuščati, samuč timu dinimu Synuvi Božymu ie ta oblast dana (zastopi: po tim človestvu; po tim bogastvi to sam ima)// Zakai on ie to isto sam ž nega veliko pohlevščino inu pokorščino inu martro zaslužil inu dobil per Bugi, de on sam inu Bug Oča za nega volo tim vernim te grehe odpusča, nee gori iemle inu postavle k anim erbom te večne dobrute. Taciga nebeskiga večniga blaga z našimi rezdertimi, nečistimi delli inu službami mi ne premoremo, ne angel ne svetnik tudi nekar, zaslužiti. Koker od tiga sam Cristus skuzi Esaia preroka taku govori, Esa. 43: »Iest sem, iest sem tui gospud inu mumu mene nei obeniga ohranenika.« »Ti si sturil, de sem iest moral v tuih grehih služiti, inu ti si meni s tuio hudobo dellu nalužil. Iest sem, iest sem ta isti, kir tuie grehe doli tlačim inu brissem za muio volo

volo inu na tuie grehe ne zmislim.«[307] Inu Math. 9 ie Cristus dial h tim farizeiom: »De vi pag bote veidili, de ta Syn tiga človeka ima oblast na zemli te grehe odpuščati, tedai ie rekal h timu sklučenimu: 'Vstani, vzami tuio postelo inu hodi.'«[308] Inu s. Ioannes pravi, 1. Ioh. 1: »Ta kry Jezusa Cristusa, Božyga Synu nas dela čiste od vseh grehov.«[309] Inu 1. Ioh. 2 pisše taku: »Mui otroci. Iest vom le-tu pišem, de nemate grešiti inu aku du greši, taku mi imamo eniga besednika per tim Očetu, tiga Jezusa Cristusa, kir ie pravičin, inu ta isti ie ta naša sprava za naših grehov inu nekar le za samih naših grehov volo, temuč tudi za volo vsiga svita.«[310] Obtu ty ludie inu ty falš vučeniki, kir drugdi – bodi per svetnikih, per mašah, per cerqvah inu na gorah oli per kakišni drugi riči oli Božy službi – koker per Cristusu skuzi to vero odpuska tih grehov inu gnade Božye isčeio oli vuče inu vele iskati, ty isti grozovitu na dvei gubei grešio. Nerpoprei: kir oni ta serd Božy inu ta greh za ništer oli za cilu mahino reč derže inu šacaio. Oni so taku slipi inu nezastopni, de menio, oni mogo lahku, sami od sebe, z ličkako norsko ričio inu službo ta prevelik serd Božy utolažiti inu za te grehe sturiti zadosti inu iz sebe spraviti. Bug nei hotel obeniga drugiga plačilla za ta greh gori vzeti, ne suiga pravičniga serda doli pustiti, samuč ta nega lubeznivi Syn ie ž nega sveto nedolžno martro moral ta isti platiti inu tei Božy pravici zadosti sturiti. Obtu taki ludie iz Božyga serda špot delaio inu ta greh za ništer derže. Potle tudi grešio v tim, kir iz Cristusa, Božyga Synu le eniga Moizesa, preroka oli vučenika delaio, koker de bi on bil iz nebes na ta sveit le za tiga volo prišal, de bi hotel nove postave inu zapuvidi dati, gori postaviti, te iste vučiti inu izložiti. Cristus nei prišal, de bi on hotel nove inu vegše zapuvidi daiati, te so bile poprei skuzi Moizesa popolnoma dane, temuč on ie prišal, de bi hotel biti ta offer inu plačillu za naših grehov volo, koker Ioannes Kerstnik, 1. Ioh. 1, pri-

307| Iz 43, 11,24–25.

308| Iz 43, 11,24–25.

309| 1 Jn 1, 7.

310| 1 Jn 2, 1–2.

čuie, kir pravi, na nega kažeoč: »Le-ta ie tu iagne Božye, kir tiga svita grehe nossi inu proč iemle.«[311] Obtu imamo veden moliti, de pred to farizeisko slipoto inu nezastopnostio nas Bug obaruie.

311| Jn 1, 29.

TA XLVIII. CAP.

Z obeno ričio se ne mogo ta dobra žalostna serca inu te prestrašene visti prov potroštati, samuč s teim evangeliom, de se nim povei: Bug hoče vsem vernim iz milosti, za volo suiga Synu, zabston, prez vsiga dobriga diane vse grehe odpustiti inu dati ta večni leben.

TA trety uržah: de ta prestrašena inu boieča serca inu žalostne visti imaio en gvišin, terden inu stonovitin trošt.[312] En človik, kadar ie v velikih nadlugah, v težkih izkušnavah inu suseb tedai, kadar na smerti leži, de vidi inu počuti, de mora vse tu, kar ima lubiga na tim sveitu, zapustiti inu stopiti tar izkazati se pred to ostro pravdo Božyo, dati raitingo od vsiga, kar ie v suim životu sturil, inu pryeti ta zaslužen lon, bodi dober oli hud. Ro. 14, 2. Cor. 5, Ioh. 5.[313] Taku on tedai ne rezmišluie inu ne vpraša, ie li Bug dober inu milostiv; on vei iz te postave, iz tih Desset zapuvid inu iz lastne pameti inu zastopnosti, de ie Bug dober, milostiv vsem tim, kir so brumni, sveti inu kir so prez greha; temuč on rezmišluie inu nega serce vpraša, aku Bug nemu, nemu, kir ima zdai umreti, kir ie poprei mnogeteri viži inu čestu resserdil Boga, nega zapuvidi prelomil, ie kriv inu en velik grešnik, hoče biti milostiv. Inu kai bi imel Bogu dobriga diati, kakovo reč oli službo, kakovu blagu oli plačillu hoče imeiti od nega, koku bi se imel z anem inu z drugim deržati, de bi Bug nemu nega grehe odpustil inu vzel v ta nebessa. Takimu inu enimu vsakimu človeku, kir se taku te smerti, tiga serda Božyga, Hudiča, pekla inu tiga ferdamnena boy, se ne more z obeno ričio priti h pomočian, ne nega serce obesseliti, ne nega veist potroštati, samuč nemu se prov tar zastopnu pridiguie ta s. evangeli. Tu ie, de se nemu povei inu izloži, kai ta vera kerščanska v sebi derži, kakov nuc ima. De ie Gospud Bug v tim nega modrim inu skrivnim sveitu odločil

312| Tolažba; izposojeno iz srvn. *trôst* m. (tolažba, hrabrenje, vzpodbujanje; veselo zaupanje, pogum; pomoč), in sicer med 13. in 15. stoletjem (H. Jazbec, n. d., 83–84).

313| Rim 14, 10; 2 Kor 5, 10; Jn 5, 28–29.

ločil inu postavil: kateri kuli človik, tar si on bodi mlad oli star, mož oli žena, bog oli bogat, mahin oli velik grešnik tar aku bode veroval v nega synu Jezusa Cristusa, de ie za nega grehe sturil zadosti, nega z Bugom spravil inu dobil ta večni leben, timu istimu hoče Bug vse grehe zdaici, koker tu veruie, odpustiti zabston, prez vsiga nega dobriga diane inu zasluženе, le za volo Jezusa, v kateriga on veruie, inu deržati ga inu šacati zdai inu na sodni dan za brumniga, za svetiga, koker de bi on bil vse Božye zapuvidi deržal popolnoma, nigdar obene prelomil ne obeniga greha sturil. Inu Gospud Bug ie tak sui čuden, moder svit inu to suio dobro, milostivo volo pruti ludem, zdaici timu Adamu inu Evi, koker sta bila grešila, rezodil, potle tudi tim očakom, inu ie zapovedal tim prerokom, nega Synuvi, tim jogrom inu vsem pridigariem od taciga nega sveta inu vole pissati, praviti inu pridigati povsod vsem ludem inu ie raven tiga tudi zapovedal vsem ludem taki pridigi, timu s. evangeliu verovati per ferdamnenu nih duš. Inu de ty ludie bodo zagvišani, de ie tu ta gvišna, stonovita vola Božya, de on vsem teim, kir bodo verovali v nega Synu, nega martre inu vsiga zasluženе se troštali, hoče biti milostiv, odpustiti zabston inu pozabiti vse grehe inu nim dati ta večni leben, ie on tako suio rezodiveno volo inu pridigo tih ockakov,[314] prerokov, suiga Synu inu jogrov z velikimi caihni inu /čudesi/ spryčal inu poterdil. Z le-tako pridigo samo od te vere v Jezusa bode tiga človeka žalostnu serce inu ta prestrašena inu težka veist, aku on taki pridigi skuzi pomuč tiga S. Duha terdnu veruie, prov potroštanu, dobi spet pokoi inu myr v sui veisti, se ne boy več koker poprei tiga serda Božyga, temuč se pruti Bogu koker pruti suimu dobrimu, milostivimu očetu vsiga dob-

314| Očakov.

riga zevupa. Koker od tiga s. Paul govori, kir pravi Ro. 5: »Nu kadar smo mi pravični sturieni skuzi to vero, taku imamo vže myr z Bugom skuzi Jezusa Cristusa, našiga gospudi, skuzi kateriga mi tudi imamo tu perstopovane v ti veri k letei gnadi, v kateri mi stoymo inu se hvalimo tiga vupane te glorie inu česti, kir ima Bug dati, inu nekar le le-tiga samiga, temuč mi se tudi hvalimo v tih nesrečah inu v nadlugah, kadar mi veimo, de ta nadluga sturi tu volnu terplene, tu volnu terplene pag tu izkušnovane, tu izkušnovane pag tu vupane, tu vupane ne zasromuie, zakai ta lubezan Božya ie izlyta v ta naša serca skuzi tiga S. Duha, kir ie nom dan.«[315] V le-tih bessedah s. Paula mi slišimo, de ta myr inu pokoi timu našimu sercu dobimo per Bugi le skuzi to vero v Cristusa, za katere volo smo mi lubi Bogu inu pravični. Inu de le s tako vero vseh žlaht nadlugah inu izkušnavah obstoymo inu de na milosti inu pomuči Božy ne cagamo. Sice, aku du hoče sam sebe oli eniga drugiga v velikih nadlugah inu na tei smerti trošrati[316] s kako drugo ričio, kir ie v nebi oli na zemli, katero ie on sam oli en drugi za nega volo inu na nega meisti sturil, taku ta ista reč inu trošt tiga človeka serce inu nega visti ne obesseli inu nega ne zagviša, de bi Bug hotel nemu za takih riči volo biti milostiv, inu ga gori ne obderži v težkih nadlugah inu izkušnavah, de bi ne cagal na milosti inu pomuči Božy, zakai on nema obene bessede ne oblube od Buga, de bi Bug hotel nemu za tiga volo iz nadlug pomagati inu odpustiti te grehe. Obtu, kadar se eden, na tei smerti leže, hoče troštati suio brumo, suiemi dobrimi delli, suiemi Božymi službami, kir ie rad v cerkov hodil, dolgu molil, veliko almožno daial, dosti dni postil, taku ta Zludi, ta nega lastna zastopnost inu veist stopi inu pride nemu zdaici naprei inu pravi, de on tacih dell obeniga nei iz celiga, čistiga inu praviga serca prov inu popolnoma sturil ne dopernessal. On nei popolnoma Bogu veroval,

315| Rim 5, 1–5.

316| Troštati.

val, ne nega zapuvid vseh deržal, ga nei zo vso dušo ne močio lubil, ne suiga bližniga. On nei nigdar eniga očanaša prov, prez drugih hudih missal izmolil. Kar ie tim bozim dal, tu nei bilu po pravici nega, ie tu z golufio dobil inu ie le tu dal, kar ie nemu prebilu, inu na prehvalo. Ie li se on časi postil, taku ie spet tulikain inu čestu preveč ieidil inu pyl. Inu ie li on glih iz vuna pred ludmi bil brumen, taku iz notra, v tim sercei ie bil poln offorti,[317] nyda, souvraštva, hudih želi inu luštov. Obtu te žalostne inu prestrašene visti, ta dobra serca, kadar se s takimi človeskimi dobrimi delli inu z menihovimi Božymi službami prez te vere v Jezusa Cristusa troštaio, taku bodo le čedale več žalostna inu cagava koker potroštana inu obesselena. Koker tu tudi čestu vidimo inu slišimo od tih ščofov, faryev, menihov inu nun, kir se zde inu hote deržani biti, de so brumniši, andohtliviši inu več služio Bogu koker ty drugi gmain ludie, koku so neterpežlivi v boleznih, koku z velikim trepetanem, težku inu neradi umerio. Tu della, kir nih veist inu serce nei zagvišanu, de bi nim Bug hotel[318] za volo te vere v Jezusa biti milostiv.

317| Offerti. Offert: napuh, nadutost, vzvišenost; izposojeno iz srvn. *hôchvart* f. (napuh, ošabnost, vzvišenost, gosposki način življenja), in sicer do vključno 12. stoletja (H. Jazbec, n. d., 62).

318| Hotel.

TA XLIX. CAP.

TA četerti uržah ie le-ta: Gospud Bug po nega veliki dobruti hoče, de ta nega oblublena inu ponuiena gnada inu milost nom bozim, grešnim inu nevrednim človekom bode gvišna, stonovita inu gotova. Inu zatu on tudi to suio oblubo, kir nom oblubi biti milostiv inu odpustiti vse grehe, čestu imenuie eno naredbo, eno šafft inu en testament. De, koker tu blagu, kir ie nom šafanu inu izročenu od očeta oli od eniga drugiga periatila, ie po nih smerti gvišnu inu gotovu, naisi mi tiga nesmo zaslužili, temuč nom ie iz periazni šenkanu. Glih taku ie

Mi bi vselei cbivlali na gnadi inu na tim večnim lebni, kadar bi Bug ta dilil inu daial po našim zasluženu. Obtu on nom ta večni leben

da iz gnade, zabston, de smo tiga gvišni inu v sveisti.

ta šaffana inu nom oblublena gnada, milost Božya inu ta večni leben nom vernim ena gvišna inu gotova reč, naisi mi tiga pruti Bogu nesmo zaslužili inu nesmo vredni take velike dobrute Božye. Inu za volo, de mi take Božye gnade smo v sveisti inu gvišni, ie ona le na samiga Božyga Synu postavlena inu nekar na našo brumo, vrednust oli zaslužene. Za tiga volo ie potreba praviti vsem bogaboiečim dobrim ludem, de le skuzi to vero v Jezusa samo imamo odpuščane vseh grehov inu ta večni leben. De ta človik v suim sercei, v ti sui slabi visti bode terdnu inu stonovitu zagvišan, on ima risničnu eniga milostiviga Boga za volo Jezusa Cristusa. Koker od tiga s. Paul govori, kir pravi, Rom. 4, taku: »Obtu iz te vere, po tei gnadi, prez zaslužena (zastopi: bode dana ta nebeska erbščina), de ta obluba bode stonovita vsimu Abraamovimu semenu,«[319] tu ie: vsem vernim. Zakai aku bi ta gnada Božya, tu odpuščane tih grehov stalu inu položenu bilu na naše zaslužene, na našo brumo inu vrednust, taku bi mi vselei cbivlali na milosti Božy inu na tim večnim lebni. Zakai, dotle smo mi v le-tim revnim životu, imamo inu počutimo na sebi dosti grehov, dosti pomankane inu tadlov, koker smo poprei od tiga govurili, de na tim sveitu ne moremo biti cilu prez grehov. Inu onu ie dobru reis, de tu naše izkaženu, grešnu serce takim velikim Božym oblubo[m]ᶜ od tiga večniga lebna, de bi on no[m]ᶜ ta isti hotel zabston, iz gnade, prez vsiga našiga dobriga diane dati, težku veruie, tu cbivlane na Božyh bessedah inu oblubah, suseb tedai, kadar nom hudu gre, tu v tim našim hudim messei globoku tiči inu prebiva v nas do smerti. Oli mi imamo pag tu naše serce, to našo missal inu zastopnost, koker rekoč, syliti inu permorati, de tim Božym risničnim bessedom inu oblubom terdnu veruie inu de se na te iste stonovitu zenesse inu zapusti. Inu raven tiga imamo veden Gospudi Boga prossiti za S. Duha,

319| Rom 4, 16.

ha, de ta isti ponovi inu nakloni tu naše serce, de veruie Bogu. Per tim imamo tudi vso močio tei naši neveri, kir notri v nas tiči, tim našim izpačenim mislom, tei naši norski zastopnosti, timu cbivlanu na Božyh bessedah, vsem krivim Hudičevim pismom inu pridigom, kir vuče inu pravio, de imamo na našim izveličanu cbivlati, zubper stati, doli tlačiti, moriti inu goniti od sebe. Inu kadar ta nevera, tu cbivlane na Božyh bessedah, ta naša izkažena nezastopnost zubper to vero hote v nas regirati inu premagati, tedai imamo zdaici zmisliti na to muč inu risnico Božyo, de Bug ne laže, de premore diati, kar hoče, inu kar hoče inu oblubi, tu sturi. Bug ie vse tu, kar ie od začetka tiga svita do današniga časa govuril inu oblubil, tu istu vse ie on popolnoma izkazal, momu tiga sodniga dne. On bode tedai tudi, kar ie nom v tim evangeliu oblublenu, per pravim časi izkazal. S takim premišlovanem imamo poterditi to našo vero inu zagvišati tu naše slabu, nevernu serce, de smo v milosti Božy. Per tim imamo tudi zmisliti, de Bug hoče inu zapoveda, de imamo biti zagvišani inu v sveisti tukai na tim sveitu nega gnade inu tiga večniga lebna.

TA L. CAP.

TA peti uržah, de se ima pridigati, de ta vera v Jezusa sama nas brumne inu lube Bogu sturi, ie le-ta, de iz take prave evangeliske pridige se ty ludie tudi navuče prov moliti inu klicati na Buga, de bodo v ni/h/ veisti zagvišani, de so nih prošne uslišane. Zakai oben človik ne more inu ne smei prez tiga praviga odvetnika inu bessednika Jezusa Cristusa s to suio molytvo inu prošno stopiti pred Buga. Vsakimu človeku, kir ne vei inu ne veruie, de Bug vsem

Ty pravi kerščeniki se ločio s teim klicanem na Buga inu z molitvo od vseh drugih ludi. Inu oni sami prov molio

inu bodo uslišani od Buga nekar za volo nih vrednusti oli svetusti oli za volo nih brume, temuč za volo bessednika inu praviga caplana Jezusa Cristusa, v kateriga oni veruio.

vsem teim, kir v nega Sinu veruio, hoče odpustiti vse grehe, timu istimu zdaici, kadar začne moliti, prido naprei ty nega grehi, s katerimi ie on čestu Boga resserdil, inu ta nega nevrednost, de on per Bugi ništer taciga nei zaslužil, de bi Bug nemu za tu kai dal oli imel uslišati nega prošne. Inu taciga neverniga človeka serce, ta nega veist se boy Boga, beži pred nim, veden cbivla v nega molytvi, aku ga Bug vidi inu sliši moleoč, ne smei serčnu, z vesselem inu s celim zevupanem stopiti pred Buga inu prossiti za tu, kar nemu nadleži; obtu ie sylnu potreba, de ty kerščeniki, vse dobre visti bodo prov inu iz praviga grunta tiga S. pisma podvučeni, de tu uslišane naših molytov inu prošni ne stoy v ti naši vrednusti oli zasluženu, v brumi oli v pravici, temuč na tim zasluženu inu pravici Jezusevi: za te iste volo, kadar no skuzi to vero nase perpravimo, Bug naše molitve vzame gori inu te naše prošne usliši. Za tiga volo Jezus taku čestu zapoveda, Ioh. 14, 16,[320] v nega imeni prossiti tiga Očeta. De mi imamo v le-taki veri moliti, de Jezus Cristus ie ta naš odvetnik inu bessednik, on ie naš ta pravi ščoff inu caplan per Bugi; Psal. 110, 1. Thim. 1, 1. Ioh. 2, Heb. 2, 4, 9, 10.[321] Inu on sam te naše prošne nossi pred Buga inu sturi, de so uslišane za nega inu nekar za naše vrednusti volo. »Mi le za volo inu skuzi Cristusa imamo ta prihod, tu perstopilu inu perbližovane h Bugi,« pravi s. Paul, Eph. 2 et Heb. 4.[322] Obtu prov moliti se mi le iz tiga eva[n]geliaˉ navučimo. Ty pravi, verni kerščeniki ne prossio, de bi Bug nih prošne za volo nih oli eniga drugiga človeka oli svetnika, dobriga diane oli pravice uslišal, temuč oni molio inu pravio: O, gospud in oča našiga gospudi Jezusa Cristusa, smili se čez nas, usliši nas, obari nas, dai nom tu inu tu za volo tuie velike milosti, za volo tuie oblube, za volo tuiga s. imena, za volo tuiga diniga, lubiga Synu, našiga odrešenika.[323] Taku David povsod v nega psalmih moli, Daniel tudi. Vsi preroki, jogri inu ty stari, pravi

320| Jn 14, 13–14; Jn 16, 23–24,26.

321| Ps 110; 1 Tim 1, 15; 1 Jn 2, 1–2; Heb 2, 10,17; Heb 4, 14; Heb 9, 11,24; Heb 10, 21.

322| Ef 2, 14–16,18; Heb 4, 14,16.

323| Prozna transformacija litanijskih verzov.

pravi kerščeniki so nih collecte inu prošne zaperli per dominum Iesum Christum.[324] Oča nebeski, usliši nas za volo Jezusa Cristusa. In summa: le ta prava vera v Jezusa potrošta tu šlabu[325] inu strašnu serce inu sturi, de ta missal, kir se boy Boga inu beži pred nim, se spet h Bugi poverne inu de k nemu serčnu stopi inu moli s celim zevupanem inu kliče vseh žlaht nadlugah na nega inu ne cbivla, nega prošne so gvišnu uslišane inu perietne Gospudi Bogu za volo Jezusa Cristusa.

324| V imenu gospoda Jezusa Kristusa.

325| Slabu.

TA LI. CAP.

Bug ie taku postavil, de le z vero Boga znamo inu se sturimo dileżni nega milosti.

TA šesti uržah ie le-ta: kadar ie Gospudi Bogu taku dopalu inu v tim nega modrim sveitu ie taku odločil inu postavil, de oben pametni človik ne more skuzi obeno drugo reč tiga Božyga Synu spoznati inu nega zaslužena, te gnade, milosti Božye, odpuščane tih grehov inu tiga večniga lebna dileżni biti, samuč skuzi to vero. V ti pridigi tiga s. evangelia inu v tih zacramentih nom bode ta Syn Božy, Jezus Cristus inu ż nim red ta gnada Božya, odpuščane vseh grehov inu ta večni leben rezodivenu, naprei nessenu, postavlenu inu ponuienu. Nu, aku mi pag hočmo prov spoznati tiga Božyga Synu inu dileżni biti nega zaslużene, gnade Božye inu tiga večniga lebna, taku ie nom potreba to pridigo tiga evangelia s teim vernim sercom poslušati oli brati inu kar v tim evangeliu slišimo oli beremo od Cristusa inu milosti Božye, de tu istu vse terdnu veruiemo. Prez te vere, koker smo tudi poprei govurili, Cristus ż nega dobruto nom ništer ne nuca. Bug hoče, de mi s to inu skuzi to vero Cristusa z nega zasluhženem inu to nega obblubleno milost prymemo inu nase tar k sebi za lastino perpravimo inu persodimo. Iz tiga en vsaki dobru zastopi, kai inu kuliku na tei veri kerščanski leži. »Kir veruie,« pravi sam Cristus y čestu,

čestu, »ta bode izveličan, kir ne veruie, ta ie uže ferdamnan.««[326] Inu s. Paul pravi, Heb. 11: »Prez te vere nei mogoče, de bi mi dopali Bogu.«[327] Obtu ie sylnu potreba, de se ta vera v Cristusa čistu, povsod, veden inu zveistu pridiguie inu vuči.

326| Mr 16, 16; Jn 3, 18,36.

327| Heb 11, 6.

TA LII. CAP.

Vsakimu pametnimu kerščeniku ie sylnu potreba, de on zna prov te Moizeseve, postavne pridige od Cristuseviḥ, evangeliskiḥ po vsim S. pismu ločiti narazen. Sice, aku tiga ne zna, taku obeniga evangelia prov ne zastopi inu nema obeniga praviga trošta v tiḥ nadlugaḥ inu izkušnavaḥ.

TA sedmi inu pusledni uržah, za čes volo se ima očitu inu zastopnu pridigati v ti cerqvi inu povsod, de le skuzi to vero v Jezusa bomo ohraneni, ie le-ta. De se vidi, prov zastopi inu zamerka dobru ta ločitig inu rezdilene te postave inu tiga evangelia, koku deleč narazen stoyta, koker smo poprei v tim 3. capituli od tiga tudi govurili. Zakai onu ie sylnu potreba h pravimu zastopu te vere kerščanske inu h timu zastopu vsiga S. pisma, de en človik zna inu vei prov to Moizesevo, postovno[328] pridigo od te Cristuseve, evangeliske narazen ločiti, de vei inu zastopi, kakova ie inu kai pridiguie ta postavna pridiga inu kakova ie pag inu kai govori ta Jezuseva, evangeliska. Drigači pridiguie Moizes, drigači Cristus. Inu nyu oblube se ne glihaio. Ta Moizeseva, postavna pridiga ta pravi h timu človeku taku: Si li tak inu aku se ti iz notra s tuiem sercem inu iz vuna zo vsemi tuiemi vudi taku deržiš, koker te Božye zapuvidi vuče inu zapovedaio, taku si ti brumen inu dopadeš Bogu. Inu te postavne oblube taku govore. Aku ti lubiš tuiga Gospudi Boga s celim tuiem sercem, s celo tuio dušo, zo vso tuio močio inu tuiga raven človeka koker sam sebe. Inu aku derziš[329] inu z dianem doperneseš popolnoma vse tu, kar v tih postavah stoy, inu si prez grehov, taku si Bogu lub, boš imel žegen inu srečo od nega inu tebe bode pustil v ta nebessa. Aku pag ti ne derziš vseh Božyh zapuvid inu ner to manšo prestopiš, taku si preklet inu nesrečen, kamer greš oli se oberneš, kir stoyš oli ležiš,

328| Postavno.

329| Deržiš.

žiš, vse tuie rovnane, diane, vse, kar imaš, kar začneš oli sturiš, tu vse ie prekletu inu ferdamnanu. Nu, en vsaketeri dobru vei inu počuti na sebi, koker smo tu ozgorai, kadar smo od tiga porodniga greha govurili, zadosti spryčali, de oben človik na tim sveitu nei bil inu ne bode tak, koker te Božye zapuvidi vuče inu zapovedaio, inu de bi zo vsem se deržal po tei postavi, tei glih bil inu nigdar ne prelomil. Jezus Cristus ie ta isti sami mož inu gospod, kir se ie iz notra, s celim sercem, inu iz vuna, zo vsem dianem, deržal popolnoma po tei Božy postavi inu obene zapuvidi nei nigdar prelomil. Obtu ta postavna pridiga obeniga človeka ne perpravi v nebessa, ne izveliča, zakai ona ništer ne pravi od odpuščane tih grehov, ne od milosti Božye, samuč hoče imeiti od vseh ludi to celo pokorsčino inu oznanuie vsem lude[m]ᶜ ta serd Božy inu tu ferdamnene. Ampag ta evangeliska pridiga ta drigači pridiguie, pravi inu oblubuie. Ona nom daie na znane tiga Božyga Synu, kaže na nega inu nom pravi, de ie on tu pravu iagne Božye, ta pravi offer, kir nossi inu iemle proč vseh ludi grehe inu za te iste plačuie. Inu per tim oblubuie vsem teim, kir v Božyga Synu inu nega bessedom veruio, odpuščane vseh grehov, zabsto[n],ᶜ prez vsiga nih dobriga diane inu zaslužene. Inu aku glih neso cilu prez grehov, ne derže vseh Božyh zapuvid popolnema, taku Bug hoče vini nee šacati za brumne inu za pravične deržati za volo suiga synu Jezusa Cristusa inu nim dati po tim lebnu ta večni. Iz le-tyu dveyu Božyh vukov inu oblub vsaki zastopi, de ta evangeliska pridiga, kir vse[m]ᶜ vernim v Cristusa oblubi tu odpuščane vseh grehov inu ta večni lebe[n]ᶜ zabsto[n],ᶜ inu ta postava, kir vse grešnike le ferda[m]nuie,ᶜ deleč stoye inu se ločio narazen. Inu de ie potreba vsakimu kerščeniku taku ločitvu letyu dveyu pridig veiditi inu znati inu povsod v tim S. pismu na tu istu gledati inu zamerkati. Cristus, ty jogri nekar vselei le ta evangelium, temuč tudi čestu te postave pridiguio inu

izlagaio. Sice kadar eden tih dveiu pridig ne zna ločiti, taku timu istimu zdaici pride naprei inu drigači ne meni, ta večni leben bode človeku dan za volo deržane tih zapuvid inu za dobrih dell inu za lastniga zaslužene volo. Inu s takim krivim, falš zastopom inu menenem se ta evangelium temman sturi, ta vera kerščanska se zmoti, ta čast inu oblast Cristuseva, vse nega zaslužene inu opravilu se zašpotuie, zaverže inu z nogami zatepta, vsem dobrim slabim sercom inu vistim se vzame vuss trošt. Obtu gledai inu zamerkai en vsaki dobru, kai te postavne, kai te evangeliske pridige, vsaka suseb, vuče, pravio, pryte inu oblubuio.

TA LIII. CAP.

De v tim, kadar se pridiguie, sama vera nas izveliča, nom pride mnogeteru naprei inu tu težku veruiemo. Ta Zludieva inu falš kerščenikov vera, kir ne deio pokure inu ne veruio odpuščane tih grehov, nei ta prava. Iac. 2.[330]

MI smo tukai v le-tei predguvori vže v dostih meistih z dostimi zastopnimi bessedami inu pryčami iz S. pisma vučili inu spryčali, de ta človik s obeno drugo ričio v to milost Božyo inu v ta nebessa priti ne more, samuč skuzi to vero v Jezusa. Inu de od take vere za volo tih dobrih slabih inu prestrašenih serc inu visti se ima povsod očitu, tar si tim ludem dopadi oli nekar, pridigati. Inu na takim našim vuku od te vere po pravici za volo tih risničnih pryč nema oben dober človik cbivlati inu zuper misliti oli govoriti. Oli kadar iest pag veim sam po sebi, slišim inu vidim na velikih vučenih, modrih inu bru[m]nih[c] (pred ludmi) ludeh inu iest tudi bere[m][c] per s. Paulu, Ro. 3, 6, 7; Gal. 2, 3.[331] De timu človeku, kadar se taku od te vere v Jezusa, de ta sama nas izveliča, govori, pisše oli pridiguie, mnogu takimu vuku inu taki veri zuper pride v missal inu naprei. Zatu ie nih dosti takimu našimu vuku sylnu souvraž; zuper ta govore, pišeio, pridiguio inu pravio ty eni taku. Koku more ta vera sama, prez dobrih deil človeka ohraniti, sa »ta Zludi tudi veruie inu trepeče,« pravi s. Iacob 2,[332] inu vini nei inu ne bode Kveličan.[333] Ty drugi pravio:

330| Jak 2.

331| Rim 3, 1–10; Rim 6; 1–7; Rim 7, 14–24; Gal 2, 15–17; Gal 3, 2–7.

332| Jak 2, 19.

333| Izveličan.

vio: Aku nas le ta vera perpravi v nebessa, zakai so tedai te Božye zapuvidi od Buga dane inu gori postavlene[?]ᶜ Zakai Bug, ty preroki, sam Cristus inu ty jogri veden inu čestu vele te zapuvidi Božye deržati inu po nih služiti Bogu[?]ᶜ Ty trety pravio: Sa ty inu sledni pridigar pravi, de raven te vere mora biti prava grevinga čez te grehe, de imam biti brumni, dobru sturiti, lubiti tiga bližniga, obtu ta vera sama sama nas ne izveliča.[334] Ty četerti pravio: Kadar nas le ta vera sama ohrani taku nom nei potreba dobriga diati, služiti Bogu inu brumnim biti. In summa: enimu pride tu, timu drugimu enu drugu v missal inu naprei zubper to vero, koker tu slišimo inu vidimo, de ta vegši deil ludi inu ty nervučeneši, modreši inu brumniši na tim sveitu tak pravi vuk od te vere souvražio. Zakai ta vuk od te vere ie tei izkaženi zastopnosti inu modrusti zubper. Ty ludie menio, kateri hoče priti v nebessa, ta mora ta ista per Bugi z dobrimi delli zaslužiti. Inu oni menio, de s tako pridigo od te vere se ty ludie žiher sture, de se grehov ne varuio, ništer ne služio več Bogu inu ne deio dobriga. Na take misli inu zupergovoriene tei veri hočmo mi tukai kratku odgovoriti. Nerpoprei, kir pravio: Ty sludii tudi veruio, oli oni zatu ne bodo izveličani, ie le-ta naša odguvor. Ty zludievi inu ty neverni, falš, hynavski kerščeniki veruio le to samo historio, ta stan inu diane Cristusevu; oni veruio, de Cristus ie Syn Božy, Luc. 4, 8; Mar. 1.[335] De ie človik postal, umerl, vstal od smerti, v nebessa šal, de pride soditi nee inu vse ludi. Ampag oni ne veruio, de bi ta Syn Božy bil za nih volo inu nim h dobrimu na ta sveit prišal, temuč oni veido inu veruio, de on nee zo vsemi nih služabniki bode grozzovitu štraifal v tim peklu vekoma. Zatu so oni Bogu inu nega Synu sylnu souvraž, šentuio vmei sebo Gospudi Boga inu naganeio te boge ludi h timu malikovanu, ubyanu, k nečistosti inu ku vsi žlaht hudubi inu de za Buga ništer ne rodio. Ampag

334| Vprašanje razmerja med deli in vero je begalo tudi najpomembnejše protestantske teologe ter je nazadnje še za časa Trubarjevega življenja dobilo najdoločnejšo obliko, ne pa tudi epiloga v t. i. maioristič-nem sporu.

335| Lk 4, 33–34; Lk 8, 27–30; Mar 1, 23–24.

mi verni kerſčeniki imamo terdnu verovati, de ta Syn Boży ie poslan od Buga nom h dobrimu, koker v ti cerqvi poiemo, kir pravimo: »Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de cœlis.«[336] Cristus ie za volo nas čovekov inu za volo našiga izveličane prišal iz nebes. Inu koker s. Ioannes govori, Ioh. 1: »On resveti vse ludi.«[337] Inu Esaias 9: »Ta Syn Boży ie nom dan,«[338] inu koker s. Bernard tudi od tiga dobru govori, kir pravi: »Ti ne moreš le samuč verovati, de Bug tim drugim grehe odpusče, temuč ti moraš tudi verovati, de Bug tebi iz gnade hoče odpustiti.« Inu ena taka prava vera ta potrošta prov tiga žaloshtniga[339] človeka inu sturi vesseliga vseh nadlugah, suseb tedai, kadar leži na smerti. Od le-te vere, kir mi veruiemo vse štuke te vere kerſčanske, inu nerveč, kir veruiemo, de imamo odpuščane vseh naših grehov, s. Paul govori, Rom. 5, kir pravi: »Zatu, kir smo mi pravični skuzi to vero, mi imamo myr per Bugi.«[340] Ty zludievi pag ty ne veruio, de bi nim za volo Jezusa tu odpuščane nih grehov bilu danu, temuč oni veruio, de bodo od nega pahneni v ta pekal. Zatu oni nega inu vse, kir v nega veruio, nydaio inu souvražio inu se boye tar trepečo pred sodnim dnem. S. Iacob ne govori od te prave, žive vere, kir se vsiga dobriga pruti Bogu zenesse inu se varuie tih grehov tar dobru dei suimu bližnimu, temuč od te Zludieve inu tih falš, hynavskih kerſčenikov vere, kir te pokure ne deio, vsi lotry prebivaio, ništer ne deio dobriga suimu bližnimu. Mi beremo v tih starih legendah, de ta Zludi ie eniga farye na izpuvidi svaril za volo, kir ie on rad inu zdaici te ludi absolviral[341] inu ie nim oznanoval, de so nim nih grehi odpuščeni za volo te vere v Jezusa. Na tu ie ta far timu Hudiču odguvoril: »Aku ti moreš verovati, de Bug tebi hoče milostiv biti za volo Jezusa, taku hočo tebi tudi odpustiti te grehe.« Nu, koker le-ta exempel[342] oli perpuvid ie ena zmislena reč od ludi inu eni prazni marini,

336| »*Ki je zavoljo nas in naše odrešitve prišel iz nebes.*« Verz iz tretjega dela mašnega ordinarija (*Credo*).

337| Jn 1, 9.

338| Iz 9, 6.

339| Žalostniga.

340| Rim 5, 1.

341| Gre za podelitev odveze kot dela zakramenta pokore. Da bi bil zakrament pokore veljaven, je duhovnik spokorniku podelil odvezo z izrekom formule: »*Dominus noster Jesus Christus te absolvat; et ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis (suspensionis) et interdicti in quantum possum et tu indiges. Deinde, ego te absolvo a peccatis tuis in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.*« Glagol absolvirati (lat. *absolvere*) je bil iz lat. prevzet preko srvn. (*absolvieren*) oziroma zgodnje nvn., in sicer med 1200 in 16. stoletjem (H. Jazbec, n. d., 23).

342| Najverjetneje po Jacob de Voragine, *Aurea legenda*; ta zbirka svetniških življenjepisov je bila med 1470 in 1530 največkrat izdana evropska knjiga.

ni, oli on vsai pryčuie, de ty stari kerščeniki so zastopili, de le skuzi to vero v Jezusa se dobi tu odpuščane vseh grehov.

TA LIIII. CAP.

Za mnogeterih potrebnih inu nucnih riči volo so nom te postave inu zapuvidi Božye dane od Buga, oli nekar, de bi mi s teimi inu skuzi te dobili oli zaslužili ta nebessa. Zakai tih oben v tim životu ne derži inu ne dopernesse popolnoma. V le-tim capituli se zastopnu pravi od nuca te postave, za čez volo so nom te Božye zapuvidi dane.

KOker timu drugimu zupergovorienu zubper ta naš vuk od te vere inu timu vprašanu, zakai so te zapuvidi dane, kadar človeka ne izveličaio, smo mi poprei v tyu dveiu catehizmu zadosti inu zastopnu odguvorili inu štyri uržahe povedali. Oli mi hočmo še tukai nakuliku več uržahov postaviti, de iz tih vsaki zastopi, za čes volo ie Bug te suie postave inu zapuvidi nom dal inu zapovedal, de se te iste imaio v ti cerqvi raven tiga evangelia pridigati inu deržati se po nih. Ta pervi uržah ie le-ta: Gospud Bug hoče s to suio postavo inu ž nega zapuvidami dati na znane tim ludem inu rezodeti to suio naturo, šego inu volo, de mi iz tih moremo veiditi, kai Bogu dopade inu ne dopade. Inu kadar on v ti postavi druziga ne zapoveda, temuč tu, kar ie modru, dobru, nucnu, pravičnu, risničnu, čistu inu poštenu, iz tiga tudi dobru moremo veiditi to nega naturo, stan inu šego, de ie on ta cela sama popolnoma modrost, dobruta, pravica, čistost inu vsa svetust. Obtu, kateri se derži po tih Božyh zapuvidah, ta isti ie moder, dober, pravičin, risničin, possten, čist, svet inu dopade Bogu. Koker od tiga David v tim 19. psalmi govori, kir pravi: »Ta postava tiga Gospudi ie cela tar čista – ona preoberne to dušo inu da modrost tim nezastopnim; ta postava tiga Gospudi ie pravična – ona obesseli tu serce; ta zapuvid tiga Gospudi ie očisčena – resveti oči etc.«[343] Ta drugi uržah: Bug hoče s teimi suiemi zapuvidami, ž nih strahum, pritežom inu štraifingami, vse ludi vučiti inu permorati, de te vunane vude zo vsem nih dianem inu opravilom poštenu inu brumsku derže, de ta iezik ne šentuie, ne laže inu de gardih, nespodobnih riči

343| Ps 19, 8–10.

či ne govori od Buga ne od ludi, de te roke ne ubyaio inu ne seguio po lusku blagu, de ta život gardiga, gnusniga della ne dopernaša etc. Inu le-to vunano pokorsčino pruti nega zapuvidom ne hoče le samuč od te suie cerqve, od tih vernih, temuč tudi od tih drugih vseh ludi, Turkov, aydov inu kir timu evangeliu ne veruio, imeiti. Zatu ie Gospud Bug te suie Desset zapuvidi nekar le samuč tim Iudom dal inu z veliko, grozzovito inu strašno štymo, s trobentanem inu z garmenem ie te iste izgovuril inu na te kaminate Moizeseve table postavil inu zapissal, temuč on ie te iste vsakimu pametnimu človeku noter v nega serce inu v to nega veist postavil inu zapissal, kaker od tiga s. Paul, Ro. 2,[344] inu vseh filozofov inu vučenih, modrih aydov vuk inu pismu, kir so od brumskiga, pošteniga, dobriga človeskiga diane inu od hudiga, kriviga inu gardiga della iz inu po tih Desset zapuvidih govurili, vučili inu pissali, zadosti pryčuio. Inu le-to vunano pokorsčino izkazati Bogu ie nakuliku vsakimu človeku mogoče, koker smo poprei v tim 27. capituli tudi govurili. Obtu Gospud Bug vse žlaht ludi, taku dobru Iude, aydie, Turke inu vse žlaht nevernike koker te hude, falš, hynavske kersčenike, kir tim vunanim vudom dopuste diati zubper te nega zapuvidi, tudi na tim sveitu grozzovitu štraifa oh[345] z mečom, z galgami, spicami inu s kulesom skuzi to gosposčino oli z bustvom[346] oli z voiskami oli žlizami oli z iečo oli s preganenem oli z nerod/l/ivimi,[ſ] hudimi inu z nesrečnimi otruki oli s težkimi, čudnimi bolezanmi inu z druzimi mnogeterimi nesračami[347] inu nadlugami inu, aku se ne preoberno, ne deio prave pokure, v Jezusa ne veruio, taku moraio tudi biti vekoma ferdamnani. Berite odspret ta 29. inu 30. capitula. Oli per tim inu raven tiga imaio vsi veiditi, de aku glih te vunane vude ty ludie derže, moistrio inu regiraio, de kai gardiga, nepošteniga ne sture, de oni za taciga vunaniga brumniga, pošteniga lebna nemaio odpuščane tih

344| Rim 2, 14–15.

345| On.

346| Buštvom.

347| Nesrečami.

tih grehov inu ne dopado Bogu; oni tudi s teim ne zaslužio tiga večniga lebna. Nom bode le-tu iz gnade, zabston, za volo te vere v Jezusa danu inu šenkanu. Ta trety uržah: De ta gosposčina iz tih vei inu ie zagvišana, de ona prov inu po Božy voli dei inu rovna, kadar ona te nepoštene, hude, krive inu škodlive ludi, kir ta myr vmei ludmi rezdiraio, štraifa, proč deva inu mori. »Zakai ta postava,« prvi s. Pau/l/, 1. Thi. 1, »ie postavlena tim krivim inu nepokornim,«[348] tim nevernikom inu grešnikom, tim, kir neso sveti, inu tim nečistim, tim, kir oča, mater inu druge lupi[349] ubyaio, tim kurbariem, kir se z moskim spolum zmešaio, tim martolozzom,[350] kir ludi kradeio, tim lažnikom, tim, kir falš perseguio, inu ie li kai druziga, kir ie timu zdravimu vuku zubper. Ta četerti uržah: Gospud Bug s tako suio postavo inu zapuvidami zatožuie inu straši ta grešna serca inu visti inu ta žalostna inu cagova dela, koker s. Paul pravi, Rom. 4: »Ta postava dela ta serd,«[351] tu ie: ta postava s teim serdom Božym sturi tu serce strašnu, žalostnu inu cagovu. Inu Rom. 7: »Ta greh ta dela to smert skuzi to zapuvid.«[352] Ta vegši deil ludi na tim sveitu, naisi v velikih, smertnih grehih nuč inu dan stoye tar prebivaio, so žiher, vesseli, prez vsiga Božyga strahu, ne rodio za Buga ne za pekal. Oli taki bi imeili premisliti, de Bug gvišnu k nim inu cbes[353] nee ž nega serdom pride inu vunkai ne ostane, aku nekar poprei, taku vsai na tei smerti. On bode, kadar ta nega čas duide, v takih žihrih grešnih sercih inu vistih to suio postavo inu zapuvidi žive inu goreče sturil, de oni bodo iz notra v nih sercei inu visti vidili inu počutili ta pravični, grozzoviti veliki serd Božy zubper nee grehe, katere so oni dolgu prez vsiga Božyga straha dopernašali, de se pred nim od velikiga straha inu cagovane ne bodo veidili kam diati inu oberniti. Inu le-ta Božy serd v ti Božy postavi so vidili inu počutili Ezehias, Iob, David, Saul, Ahitofel, Iščariot, verni inu ne-

z verniki.

348| 1 Tim 1, 9.

349| Ludi.

350| Turško iz novogr. *harmátolos*: pripadniki posebnega rodu turške vojske, ki so služili kot člani trdnjavskih posadk ali kot obmejna vojska. Turška uprava je v martološko vojsko sprejemala posameznike iz privilegiranih slojev krščanskega prebivalstva (vlahi, vojnuki) in jim je dala določeno stopnjo avtonomije, njihova naloga pa je bila varovanje in obramba meje. Kot konjeniki so v 16. stoletju prejemali plačo 1600 asperov (1 goldinar) mesečno, nosili pa so orožje, in sicer tako kot prostovoljci v turški vojski. Zaradi nasilja, ki so ga martolozi izvajali kot turške plenilske čete, je hrvaški sabor leta 1586 odločil, da je treba vsakega zajetega martoloza živega natakniti na kol, v svarilo drugim. Đorđe Pejanović, Opomba 78, v: Benedikt Kuripečič, *Putopis kroz Bosnu, Srbiju, Bugarsku i Rumeliju 1530*, Sarajevo 1950, 21. Ignacij Voje, *Slovenci pod pritiskom turškega nasilja*, Ljubljana 1996, 6.

351| Rim 4, 15.

352| Rim 7, 11.

353| Čez.

verniki. Od tiga ie Ezehias kral taku govuril, Esai. 38: »On ie koker en levv sterl vse muie kosti.«[354] Iob 6 pravi: »Te stryle tiga nervegšiga inu bulšiga Boga tiče v meni inu ta nega serd suši ta mui duh.«[355] Inu David pravi, Psal. 38: »Gospud, tuie stryle tiče v meni inu tuia roka mene sylnu doli tlači. V tim muim messei nei obeniga zdravie pred tuim serdom inu te muie kosti nemaio obeniga myru pred muiemi grehi.«[356] Inu aku Cristus Jezus v takim strahu, žalosti inu cagovanu timu človeku ž nega evangelium inu S. Duhum ne pride h pomočian, taku mora cagati na vsei milosti inu pomuči Božy, koker so Saul, Ahitofel, Iščariot cagali inu še zdai nih veliku caguio inu se sami sebe končavaio. Ta peti uržah, kir ie Bug to suio postavo gori postavil inu te zapuvidi dal, ie le-ta: De ty ludie v tih inu skuzi te iste nih grehe spoznaio, de vsi ludie, mali inu veliki, so krivi pred Bugom inu de potrubuio gnade, milosti Božye inu odpuščane tih grehov, aku hote h Bugi v nebessa priti. Od tiga s. Paul, Rom. 3, taku govori: »Tu spoznane tiga greha pride skuzi to postavo.«[357] Inu Rom. 7 pravi: »Iest nesem znal tiga greha samuč skuzi to postavo inu iest bi ne bil veidil, de te hude žele bi greh bile, de bi ta postava ne diala: 'Nekar hudiga ne želi.'«[358] Ta šesti uržah: De ty verni, pravi kerščeniki, kir so druguč skuzi S. Duha royeni inu to pravo vero v Jezusa imaio, veido, kakova dobra della dopadeio Bogu, koku inu s čim imaio nemu služiti, koku se imaio v nih stanu deržati pruti Bogu inu vsem ludem, tu vse nom lipu inu zastopnu pravio te Božye zapuvidi. Inu koker tudi ty pravi verni inu kerščeniki, dotle so v ti koži inu v tim messei na tim sveitu, popolnoma tih Božyh zapuvid ne derže, oli kadar se oni zo vso močio flissaio po tei voli Božy inu nega zapuvidah to nih vero, nih stan inu vse diane pelati inu z dobro volo zubper te ne deio, nuč inu dan štritaio s teimi grehi inu aku glih časi iz slabusti

354| Iz 38, 13.

355| Job 6, 4.

356| Ps 38, 3–4.

357| Rim 3, 20.

358| Rim 7, 7.

busti kai pregledaio inu pregriše inu aku ie nim tu istu iz serca žal, prossio v tim imeni Jezusa tiga Očeta nebeskiga za milost, stopio zdaici spet na ta pravi Božy pot, se varuio, de ta Hudič, tu nih izkaženu messu inu ta hudi sveit nih druguč od Buga ne zepela. Taku so nim, kadar v Cristusa veruio, taki grehi od Buga odpuščeni inu tu nepopolnu deržane tih zapuvidi za polnu šacanu inu persoienu. Ta sedmi uržah: De iz tih moremo veiditi, kakove šege, misli, vole inu vsiga rovnane bi mi bili, de bi skuzi ta porodni greh ne bili izkaženi, gvišnu drigači nekar, temuč od katere te Božy zapuvidi govore. Mi bi te iste lahku, z volnim sercem, popolnoma iz vuna, zo vsem dianem, inu iz notra, s celo missalio, deržali. Ta osmi uržah: De tudi veimo, kakove šege inu kai bomo delali v nebesih po tim lebnu, de bomo lubili Boga inu vse verne ludi s celim sercem inu vse naše misli inu diane se bode z Božyo volo inu ž nega zapuvidami glihalu. Za le-tih ossem riči inu uržahov volo so nom te Božye postave inu zapuvidi dane inu nekar, de bi mi s teimi oli skuzi nih deržane dobili tu odpuščane tih grehov inu ta večni leben. Onu ie risnica, de ta postava inu zapuvidi Božye, koker s. Paul pravi, Rom. 7,[359] so dobre, svete inu pravične, obtu kateri bi te iste ohranil inu deržal popolnoma, ta isti bi tudi bil dober, svet inu pravičin pred Bugom inu bi vreden bil tiga večniga lebna. Oli kadar pag tih popolnoma, za volo te naše izkažene nature, deržati ne premoremo, ie nom potreba inu moramo iskati ene druge ceste v nebessa; ta ista ie sam naš gospud inu izveličar Jezus Cristus, koker on sam go/v/ori,[ſ] Ioh. 14: »Iest sem ta pot, ta risnica inu ta leben, nis/če n/e[ſ] pride h timu Očetu samuč skuzi mene.«[360]

359| Rim 7, 12.

360| Jn 14, 6.

TA LV. CAP.

Ty pravi pridigary, kir vuče, de ta vera v Cristusa sama nas izveliča, ne prepovedaio inu ne zemečuio te pokure inu tih dobrih deil. Oni pravio, de ta dobra de/l/la[E] per tei inu poleg te prave vere imaio biti, temuč tu zevupane na naša dobra della – tu oni prepovidiuio.

TImu tretymu zubpergovorienu, kir pravio: »Zakai vi sadašni novi lutarski pridigary pišete, vučite inu povsod pridiguiete, de /le s/kuzi[E] to vero samo dobimo tu odpuščane vseh grehov inu ta večni leben[,][C] sa vi sami tudi pravite, de en človik, kateri hoče pridi v milost Božyo, ta mora imeti nerpoprei eno pravo grevingo inu žalost čez te suie grehe, potle enu dobru napreivzetie, de hoče biti naprei brumen inu izvabiti se tih grehov, de hoče rad moliti, daiati bugaime, služiti suimu bližnimu inu dobru vupane imeiti pruti Gospudi Bogu. Kadar tedai le-te inu druge dobre riči inu štuke en človik, kir hoče v gnado Božyo inu v nebessa priti, mora v sebi inu vkupe imeiti[,][C] obtu ta sama vera, koker vi pravite, ne izveliča etc.« Na tu damo mi le-to zastopno odguvor inu le-ta pravični navuk. Mi po vuki inu pismu vseh prerokov, jogrov inu vseh starih inu novih pravih vučenikov prov inu zastopnu vučimo inu očitu pravimo, de en človik, kir hoče v nebu pryti, ta mora veiditi inu verovati vse štuke oli articule te kerščanske vere, on ima tudi imeiti pravo serčno grevingo čez suie grehe, de pusti od grehov inu de se naprei brumsku derži, dobru dei inu lubi suiga bližniga. Ampag mi h timu perdamo to vero inu pravimo: Človeku ie potreba verovati, tu ie, de se on zenesse inu cilu zevupa na ta evangelium, na to bogato oblubo Božyo, de Bug iz nega velike milosti, zabston, za volo suiga Synu hoče nemu vse grehe odpustiti inu dati ta večni leben inu nekar za nega brume oli dobriga diane oli lastniga zaslužene volo. Tu naši zuperniki pag drigači inu krivu vuče inu pravio: En človik mora cbivlati na suim izveličanu. Inu oni več pravio: En človik tedai ima tu odpuščane tih grehov inu ie v milosti Božy, kadar ie te iste vreden, tu ie, kadar se on ž nega dobrim dianem inu ž nega zasluženem dober inu brumen sturi. Inu per tim oni tudi pravio: Ta človik premore od sam sebe sturiti zadosti tim Božym zapuvidom

dom inu te iste deržati popolnoma. Ty naši zuperniki inu nevučeni menihi govore inu vuče od te kerščanske brume inu pravice po tei človeski zastopnosti, koker ty filozofi, ty aydie, ty sadašni neverni Iudi inu Turki pisšeio inu govore, kir od te prave, obilne brume inu pravice Cristuseve, katera nom za volo te vere v nega bode dana inu šenkana, s katero samo bomo mogli obstati na sodni dan, ništer ne veido inu ne zastopio. Temuč oni veido inu zastopio le to brumo inu pravico, kir mi od sami sebe imamo inu sturimo, kadar se deržimo s teimi našimi vunanimi vudi inu z našim dianem brumsku inu poštenu, de nas ty ludie ne mogo po risnici tadlati ne gosposčina štraifati. Le-taka vunana človeska bruma, od katere smo tudi v tim 39. cap. govurili, oni menio, ie zadosti tudi p[re]dˇ Bugom inu pred nega ostro pravdo inu de ta ista izveliča tiga človeka. Ne znaio ločiti tiga evangeliskiga inu troštliviga vuka od tiga postavniga, oni messaio obba vkupe inu iz tiga evangelia to postavo delaio, kir pravio: Hočes li ti pridi v nebessa, taku bodi brumen, posti, offrui, dai rad inu dosti bugaime etc. Inu per tim ty nezastopni rymski osli ništer ne pravio od te prave vere kerščanske, ništer od našiga odvetnika, odrešeniga[361] inu spravlavca Jezusa Cristusa, oni ništer ne pravio, de le za te vere v Jezusa smo mi brumni inu pravični pred Bugom inu de tu naše dobru diane inu te naše službe so pryetne inu dopado Bogu. Mi pag, koker smo poprei diali, taku govorimo inu vučimo: Vsaki človik ima prov iz tih postavnih inu zapuvidnih Božyh pridig inu pryteżov te suie noterne, porodne, inu te vunane, sturiene, grehe spoznati, dobru rezmisliti inu si k serci vzeti, kakova huda inu souvražna reč so ty grehi pred Bugom, koku Bug te iste na tim sveitu inu na tim drugim grozzovitu z mnogeterimi nadlugami, potle s to telesno smertio inu s teim peklom veko-

z 3 ma

361| Odrešenika.

ma štraifa. Aku tu deio, taku oni bodo gvišnu čez te žalovali, hoteli, de bi tih nigdar ne bili sturili, inu pravo grevingo imeili inu bodo zdaici vprašali inu iskali, koku bi tih mogli doli priti inu dobiti tu odpuščane. Inu raven tiga mi vučimo, de na tu gledaio, de oni tu odpuščane tih grehov drugdi inu z obeno ričio ne isčeio samuč per Jezusu Cristusu skuzi to vero, zakai Gospud Bug nei drugdi inu per obeni riči te suie gnade, milosti inu tiga odpuščane vseh grehov postavil ne oblubil, temuč p/er/ samim nega Synuvi. Koker smo tu poprei z dostimi inu z risničnimi Božymi bessedami spryčali. Inu de oni takim Božym evangeliskom stonovitim oblubo[m], de so nim za volo te vere v Jezusa ty grehi vsi odpuščeni, de so v gnadi inu v milosti Bož̃y, terdnu veruio, na te iste de se cilu zevupaio inu zenesso, s tako vero, kadar ie prov, bode dan timu vernimu ta S. Duh, ta isti nega serce, missal, volo inu zastop na dobru preoberne inu premini, de se več Boga za volo nega grehov (zakai on ie zagvišan skuzi ta evangelium inu S. Duha v suim sercei, nemu so po oblubi Bož̃y ti grehi odpuščeni inu cilu pozableni) ne boy koker eniga ostriga, serditiga rihtarie, temuč on se vsiga dobriga zenesse pruti nemu koker pruti suimu lubeznivimu očetu. Inu de on čestu zmisli inu premisli na tu veliko, neizrečeno dobruto, kir ie on nemu v nega Synu izkazal inu šenkal, de ie nega odločil inu postavil za volo Jezusa k animu erbiču vsiga nebeskiga blaga inu vesselia. Na taku premišlene začne zdaici ta verni človik od naganene inu naklanene tiga S. Duha, kir v nim prebiva, se hvaležin izkazovati pruti Gospudi Bogu za volo te velike dobrute, nemu izkazane, zo vsem teim, kar on vei, de nemu dopade inu hoče imeiti od nega. Nerpoprei: on offra Bogu sui život, koker s. Paul vuči, Ro. 12, »k animu živimu offru«.[362] Tu ie: on kole inu mori te hude žele, kir v nim tiče, ne pusti več, koker poprei, tim grehov v nega

362| Rim 12, 1.

životu

životu gospodovati, se z dušo inu s telesom cilu poda inu podverže Bogu inu nega voli; on iz serca inu z vero moli inu kliče na Buga, rad hodi h pravim pridigom, služi, s čim nerveč premore, suimu bližnimu, sui stan inu tu diane, kir nemu sliši, zvesitu inu poštenu po Božy bessedi oppravi, ie terpežliv inu volan vseh nadlugah. Inu on tu vse dei inu sturi le Gospudi Bogu na čast inu na hvalo, nekar v ti viži oli maningi, de bi on hotel s teim per Bugi zaslužiti tu odpuščane tih grehov inu ta večni leben; ta isti on ima poprei iz gnade, zabston, za volo tiga Synu Božyga, koker s. Ioannes govori, kir pravi, 1. Iohan. 5: »Bug ie nom dal ta leben inu ta večni leben ie v nega Synuvi; kateri ima tiga Synu (zastopi: skuzi to vero), ta ima ta večni leben.«[363] Nu, iz le-tiga inu vsiga našiga vuka se more lahko zastopiti, v kakovi massi[364] mi govorimo od te pokure, od grevinge, od dobriga napreivzetia, od lubezni, od vupane, od volniga terplene inu od vsiga dobriga diane, kar ty kerščeniki raven inu poleg te vere sture inu imaio; koker taka dobra della se od te prave vere kakor malu luč inu vročust od sonca ne ločio inu ta vera prez dobriga diane, prez dobrih del, prez pokorščine pruti Bogu inu prez lubezni ie ena mertva inu Hudičeva vera. Oli vsai obenu naše dellu, obena druga reč nas ne sturi brumne pred Bugom inu ne dobi tiga odpuščane tih grehov, ne tiga večniga lebna. Temuč tu nom bode danu iz gnade Božye, zabston, za volo Synu Božyga, aku v nega inu nega evangeliu veruiemo. Zakai ta naša pokura, grevinga, naša lubezan pruti Bogu inu našimu bližnimu, naše molitve, almožne, terplene inu vsa naša dobra della inu službe Božye neso čista ne popolnoma sturiena inu neso tulika-in vredna, de bi mi s teimi mogli zaslužiti tu preveliku, neizrečenu nebesku blagu, kir nigdar inu vekoma koncha[365] ne

363| 1 Jn 5, 11–12.

364| Mera, zmernost; izposojeno iz srvn. mâʒe f. (mera, odmerjena količina, količina, zmernost), in sicer verjetno v času do leta 1200 (H. Jazbec, n. d., 57).

365| Konca.

ne vzame, oli de bi za tih volo Bug nom dolžan bil dati ta večni leben. Tu Cristusevu zasluženе samu, tu ie prez vsiga madeža, greha inu tadla, ie popolnoma inu vrednu pred Bugom, za kateriga hoče Bug te verne vzeti k sebi v tu nebesku vesselie. Inu le-ta naš vuk od te vere ie vselei bil v ti cerqvi, per vseh vernih starih očakih, prerokih, jogrih inu per vseh pravih kerščenikih inu bode do konca, zakai »Cristus Jezus, syn Božy,« pravi s. Paul, Heb. 13, »ie včerai, danas inu vekoma«.[366] »Inu on ie,« pravi s. Iuan[nes]., Apoc. 13, »umorien od začetka tiga svita.«[367] »Inu timu samimu,« pravi s. Peter, Act. 10, »daio pryčo vsi preroki, de vsi ty, kir v nega veruio, prymeio tu odpuščane tih grehov skuzi nega ime.«[368] Inu le-ta sami vuk inu vera loči te prave, verne kerščenike inu otroke Božye od tih nevernih inu falš, hynavskih kerščenikov. Ty otroci Božy ty se troštaio tiga samiga zasluženе Jezuseviga inu terdnu veruio, de so le za tiga vol/o/ po Božy bogati, risnični inu stonoviti oblubi v ti gnadi inu milosti Boahy,[369] ništer ne cbivlaio na nih izveličanu. Za/t/u oni nuč inu dan z bessedami, s pridigami, s petiem, zo vsem nih dobrim dianem inu poštenim lebnom česte inu hvalio Gospudi Boga v tim imenu Jezusa Cristusa. Ty neverniki pag inu vsi falš, nezastopni inu hynavski kerščeniki ty hote suiemi lastnimi dobrimi delli zaslužiti te odpuske inu ta nebessa; s teim oni zamečuio inu stavio na laže ta s. evangelium inu vse Božye oblube od Jezusa inu zašpotuio to Cristusevo kry inu nega sveto martro; pred tako falš, hynavsko vero nas Oča nebeski obari. Amen.

366| Heb 13, 8.

367| Raz 13, 8.

368| Apd 10, 43.

369| Božy.

TA LVI. CAP.

Ty pravi, zastopni kerščeniki ne derže tih

TImu četertimu zubpergovorienu, kir pravio: Aku nas le ta sama vera prez vsiga našiga dobriga diane izveliča, taku nei potreba nom deržati tih Božyh zapuvid, ne brumnim biti, ne dobriga diati, ne služiti Bogu. Damo

mo mi le-to odguvor. Koker tu naše deržane inu ohranene tih zapuvid, ta naša bruma, dobra della inu te naše službe Božye neso čiste, popolnoma inu zadosti dopernessene inu one ne zaslužio odpuščane tih grehov ne tiga večniga lebna, tu vse nom bode iz milosti Božye, zabston, za volo te vere v Jezusa danu. Oli so pag druge mnogetere potrebne riči inu veliki uržahi, za katerih volo se mi imamo inu moramo zo vsem našim dianem, stanum in lebnom deržati po tyh Božyh zapuvidah inu služiti Bogu. Ta pervi uržah ie le-ta. Gospud Bug zapoveda inu tu ie nega stonovita vola, de ty ludie derže nega zapuvidi, de imaio brumni biti, nemu služiti inu dobra della delati. Nu, sledna stvar, suseb ta človik, ie dolžan po vsi pravdi suimu stvarniku inu gospudi biti zo vsem pokoren. Za tiga volo smo dolžni izkazati Bogu to pokorščino inu deržati te nega zapavidi,[370] koker s. Paul vuči, Rom. 8, kir pravi: »Mi smo dolžniki Božy inu nekar tiga messa.«[371] Inu Cristus pravi, Ioh. 13, 15: »Le-tu ie ta muia zapuvid, de se vi lubite vmei sebo.«[372] Inu Paulus, 1. Thes. 4: »Le-tu ie ta vola Božya, tu vaše posvičene, de se vi zderžite od te curbarye, de en vsaketeri zna to suio possodo (tu ie: suie tellu) ohraniti v ti svetusti inu časti inu nekar v tih želeeh tih luštov koker ty aydie, kir ništer ne znaio od Buga, inu de nisče krivu ne sturi, ne obgolufa suiga brata v obenim dianu, zakai Bug ie mesčavec čez le-te vse riči. Koker smo vom poprei pravili inu pryčovali, zakai Bug nas nei poklical h ti nečistosti, temuč h ti svetusti, obtu kateri le-tu ferahta,[373] ta ferahta Boga, kir ie dal suiga S. Duha v vas.«[374] Inu Ephe. 2 pravi: »Mi smo Božya stvar, stvarieni skuzi Jezusa Cristusa h tim dobrim dellom, h katerim ie nas Bug perpravil, de imamo v nih hoditi.«[375] Inu Cristus vuči, Luc. 17, de imamo služiti Bogu inu reči: »Kar smo bili dolžni, tu smo sturili.«[376] Inu Math. 5: »Samuč vaša pravica bode obilneši koker tih farizeiov inu šribarev,[377] vi

Božyh zapuvid, ne služio Bogu ne suimu bližnimu, de bi oni s teim hoteli per Bugi ta nebessa dobiti inu zaslužiti – ta ista so nim iz gnade, zabston, za volo te vere v Jezusa oblublena inu šenkana –, temuč za drugih devet velikih uržahov inu riči volo.

370| Zapuvidi.

371| Rim8,12.

372| Jn 13, 34; Jn 15, 12,17.

373| Zaničevati, prezirati; izposojeno iz nvn. *verachten*. Knjižni biblični izraz je bil izposojen po letu 1500 (H. Jazbec, n. d., 39).

374| 1Tes4,3–8.

375| Ef2,10.

376| Lk17,10.

377| Pisar; izposojeno iz srvn. *schrîbære m.*, in sicer najkasneje do leta 1100 (H. Jazbec, n. d., 77).

ne puidite v tu nebesku kralevstvu.«[378] Ta drugi uržah, de imamo biti pokorni Bogu, deržati te nega zapuvidi, dobru sturiti, ie le-ta, de to vero inu S. Duha per sebi obderžimo. Zakai mi pridemo ob to vero inu iženemo iz nas S. Duha, kadar grešimo zubper to vesit inu naglavne smertne grehe dopernašamo, koker 1. Io. 3 govori: »Nisce[379] vas ne zepelai: kateri ta greh sturi, ta isti ie iz tiga Hudiča.«[380] Inu Rom. 8: »Aku vi ta messena della bote moryli, taku bote živi, aku pag po tim messei živite, taku umeriete.«[381] Inu de mi to vero zgubimo za volo tih grehov inu hudih del, pričuie Paulus, kir pravi, 1. Thi. 5: »Aku du te suie inu nerveč te domače ne oskerbi, ta isti ie to vero zatayl inu ie huši koker en nevernik.«[382] Ta vera ne more biti v tih ludeh, kir tim hudim želem inu luštom nih volo puste inu kir pokuro ne deio, zakai onu ie pissanu, Esa. 66: »Kei bode ta Gospud prebival: v tim strenim duhu inu kir trepeče pred Božymi bessedami.«[383] Inu kadar ta vera myr tei visti pernesse, obtu ne more obstati v tim človeku, kir misli grešiti, zakai ta veist te velike grehe ferdamnuie. Obtu pravi s. Paul: »Vse tu, kar nei iz te vere, ie greh.«[384] David ie suiem prešustvom bil zgubil to vero inu S. Duha. Glih taku vsi ty, kir v smertnih grehih prebivaio, nemaio vere ne S. Duha. Salomon pravi, Sap. 1: »Ta modrost Božya ne gre noter v eno hudobno dušo inu ta duh te modrusti ne prebiva v enim grešnim telessu.«[385] Ta trety uržah: Kir beremo, slišimo inu vsag dan vidimo, de Gospud Bug vse te ludi, te dežele inu ta meista, mala inu velika, kir so zubper nih veist sromotnu inu naglavnu grešili, ie vselei grozovitu štraifal inu še zdai po vsim sveitu štraifa, koker ta 38. psalm govori: »Ti, Gospud, štraifas[386] tiga človeka za volo nega hudobe.«[387] Inu za volo tiga Salomonovega malikovane inu curbarye, 3. Reg. 11, 12,[388] ie v tim Iudovskim kralevstvi to pravo službo Božyo inu tu kralevstvu pustil rezdreti, iz tiga so vede[n]ᶜ velike voiske vstaiele; tacih exemplov v ti Biblii

378| Mt 5, 20.

379| Nisče.

380| 1 Jn 3, 7–8.

381| Rim 8, 13.

382| 1 Tim 5, 8.

383| Iz 66, 2.

384| Rim 14, 23.

385| Mdr 1, 4.

386| Štraifaš.

387| Ps 38.

388| 1 Kr 11, 1–8; 1 Kr 12, 28–33.

lii inu v drugih pismih veliku se naide, de vselei za velikimi grehi so velike štraifinge prišle, ty krali, ta gosposčina inu drugih ludi dosti so vzeli hud konec. Na take širaifinge[389] imamo mi čestu zmisliti, pred grehi se varovati, Bogu inu nega zapuvidom biti pokorni. Ta četerti uržah: Cristus pravi, Math. 9,[390] de ie prišsal na ta sveit klicati te grešnike h ti pokuri, ta začetig nega pridig ie bil od pokure; Math. 4, Mar. 1, Luc. 4.[391] Inu kadar ie bil od smerti vstal, ie tim jogrom zapovedal pridigati to pokuro inu odpuščane tih grehov v nega imeni po vsim sveitu, Luc. 24.[392] S. Paul ie tim Iudom inu aydom povsod to pokuro inu to vero pridigal, Act. 20.[393] Nu ta pokura, ie li prava, hoče imeiti dobra della inu izvablene tih grehov, koker ta Kerstnik pravi, Math. 3: »Sturite te sadi, vredne te pokure,«[394] inu koker ty preroki, suseb Ezehiel 18, 33,[395] od te pokure govore, de se ima pustiti od hudiga; inu ta persega Božya, kir pravi: »Koker sem iest živ, iest nečo te smerti tiga grešnika, temuč de se preoberne inu de bo živ,«[396] hoče imeiti tu izvablene inu zapuščene tiga hudiga greha inu ta dobra della, obtu, kadar Bug Oča inu nega Syn hoče imeiti od nas to pokuro, tu ie, de pustimo od hudiga inu de naprei dobru sturimo, imamo dobra della delati; »Cristus nas nei rešil od grehov, od Hudiča inu nas svete tar brumne suio kryo sturil, de bi imeili v grehih prebivati inu ništer sturiti dobriga, temuč de imamo služiti Bogu prez straha,« pravi Zaharias, Luc. 1, »v ti svetusti inu pravici vse živoče naše dni«.[397] Ta peti uržah: Cristus da timu vernimu tiga S. Duha, ta isti v tim človeku ne praznuie, temuč on ga na vsa dobra della veden obrača inu nagane, »ta della pag inu saduvi tiga S. Duha so,« pravi sveit Paul, Galat. 5, »lubezan, vesselie, myr, zenessene, prietlyvost, dobruta, krotkota inu massa v vseh ričeh«.[398] Ta šesti: Ta dobra della so ena

389| Štraifinge.

390| Mt 9, 13.

391| Mt 4, 17; Mr 1, 15; Lk 4, 18–19.

392| Lk24,47.

393| Apd 20, 18–21.

394| Mt3,8.

395| Ezk 18, 5–9; Ezk 33, 8–11.

396| Ezk33,11.

397| Lk1,68–75.

398| Gal5,23–23.

hvala, mi smo dolžni pruti Cristusu se izkazati hvaležni za volo nega velike dobrute, kir ie on nom ž nega martro stu-ril. Du bi tu hotel terpeti oli prov dati, kadar bi en syn govu-ril: »Iest nečo muimu očetu ništer dobriga sturiti, potehmal iest od nega to erbsčino na zaslužim, temuč meni zabston duide.« Ta sedmi: Ta naša dobra della prido tudi h dobrimu našimu bližnimu, zakai preclet ie nekar le ta človik, kir su-imi bližnimu hudu sturi, temuč tudi le-ta, kir ništer dobri-ga ne dei inu nikomer samuč le sam sebi ie k nucu. Ta osmi uržah: Ta naša dobra della so pryče, de imamo to pravo ve-ro; Cristus na sodni dan bode vprašal, Math. 25, smo li mi te boge inu žalostne ludi napitali, napuili, oblekli, obiskali inu potroštali;[399] s teim smo izkazali, de smo v Cristusa prov ve-rovali inu nega lubili. Zakai ta vera, kir se tudi iz vuna pred ludmi z dobrimi inu poštenimi delli ne izkaže, pravi s. Ia-cob 2,[400] ie ena falš, mertva inu Hudičeva vera. Ta deveti ur-žah, de imamo biti brumni, dobra della dopernašati inu ve-den tar zveistu služiti Bogu, ie le-ta: za volo, kir nom Gospud Bug ta naša dobra della inu službe na tim sveitu inu na tim drugim hoče bogatu lonati inu poverniti. Onu ie inu ostane vselei risnica, de tu odpuščane tih grehov inu ta večni leben no[m][c] bode danu iz gnade, zabston, za volo Jezusa inu ne-kar za naših dobrih dell volo. Oli Gospud Bug ie raven, po-leg inu za teim večnim lebnom tim vernim, kir dobru deio, služio Bogu inu se brumsku po Božy volo inu nega zapuvi-dah derže, tudi druge dobre, nucne riči na tim sveitu inu na tim drugim dati oblubil. Na tim sveitu de bodo dolgu ži-vi, zdravi, de nih otroci dobri rataio, de bodo myr, sreco[401] v nih dellu inu blagei imeili, nee hoče obarovati pred zližami,[402] pred voiskami, pred iečo, pred nih souvražniki, pred ognem, pred lakoto, pred točo, pred težkimi bolenzami,[403] nadlu-gami inu pred drugimi nesrečami. Potle, v tih nebesih, de bodo

399| Mt 25, 34–40.

400| Jak 2, 17.

401| Srečo.

402| Žlizami.

403| Bolezanmi.

bodo v vegši časti inu več sveitili od drugih, koker te zveizde, kir so tudi ene svitlesne[404] mumu drugih, Dan. 12, Mat. 13, 1. Cor. 15.[405] Od takih Božyh oblub, de Bug hoče tim vernim za volo nih brume, lubezni, molitve, almožne, dobriga diane inu Božye službe dobru sturiti, pomagati iz nadlug, ty preroki, Cristus inu ty jogri v dostih meistih govore. S. Paul, 1. Thim. 4, taku govori: »Pietas est utilis ad omnia, ut quæ promissiones habeat vitæ huius presentis ac futuræ.«[406] Tu ie: kadar se en človik z vero, z lebnom, ž nega Božymi službami, zo vsem nega dianem pruti Bogu inu pruti ludem po Božy voli, bessedi inu zapuvidi derži, tu istu ie ku vsimu dobru inu nucnu, kir ima oblube le-tiga inu tiga drugiga lebna. Inu ta Četerta zapuvid pravi: »Poštui očeta inu mater, de boš dolgu živ na zemli.« Cristus pravi, Mar. 10: »Kateri zapusti hišo, brate, sestre, očeta, mater, ženo, otroke, nyve za volo muio inu tiga evangelia, ta isti bode pryel samo stu zdai tukai, v tim času — hyše, brate, sestre, matere, otroke inu nyve — s teim preganenem inu v tim prihodnim svitu ta večni leben.«[407] Inu Math. 10: »Kateri ner timu manšimu iz tih muieh da en pehar merzle vode za volo tiga vuka, za risnico on ne bode suiga lona zgubil.«[408] Inu Luc. 6: »Daite, taku bode vom danu.«[409] Luc. 19, Math. 25[410] pravi Cristus od tiga hlapca, kir ie zveistu s teim centom oli funtom timu gospudi kupčoval: »Kateri ima, timu bode še več danu.«[411] Esaias 33 pravi: »Kateri po pravici hodi inu govori, kar ie prov, inu pred teim nucom, kir se po syli iemle, ima grozzo, ne iemle mytov, nedolžne kry ne prelyva, suie oči vkupe stisne, de hudiga ne vidio, ta isti bode v ti vissokoti prebival, nega bramba bodo ty močni graduvi, le-timu bodo ty verni kruh inu vodo daiali;«[412] glih taku govori Esa. 58.[413] David pravi, Psal. 41: »Dobru ie timu, kir se zastopi čez tiga, kir potrubuie, inu čez tiga boziga, zakai tiga istiga bode ta Gospud v tih hudih dneh odrešil, nega bode ta Gospud varoval, nemu spet tu zdrave[414] poverne inu ne bode dopustil,

404| Svitleše.

405| Dan 12, 3; Mt 13, 43; 1 Kor 15, 39–49.

406| »*Nam corporalis exercitatio, ad modicum utilis est: pietas autem ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, et futuræ.*« 1 Tim 4, 8.

407| Mr10,29–30.

408| Mt 10, 42.

409| Lk 6, 38.

410| Lk 19, 11–27; Mt 25, 14–30.

411| Mt 25, 29.

412| Iz 33, 15–16.

413| Iz 58, 7–11.

414| Zdravie.

de bi ti nega souvražniki ž nim po nih voli okuli hodili; kadar bode ležal bolan na posteli, nemu bode spet gori pomagal.«[415] Inu tih exemplov v tim S. pismu inu drugdi imamo veliku, de Gospud Bug ie tim vernim, kir so se deržali po Božy voli inu to lubezan, to pravico deržali pruti vsem žlaht ludem, ie tudi na tim sveitu čudnu iz mnogeterih težkih nadlug pomagal. Iožeff očak, Gen, 39, 41,[416] kir se ie v sui ieči inu službi zveistu, brumsku, po Božy zapuvidi deržal inu nei hotel suio gospo prešustvati, ie bil en velik oblastnik inu bogat ratal. Moizes, kir ie hotel raiši bog biti s teimi verniki inu ovce pasti koker na kralevim vdori[417] s teimi neverniki prebivati, Exod. 2, 3, 4, Act. 7,[418] ie bil postavlen k animu nervišimu čez vso cerkov Božyo. To sareptansko vduvo, kir ie Elia preroka v dragoti spižala, 3. Reg. 17,[419] ie Bug čudnu ž ne synum v veliki suši inu lakoti deržal gori inu živil. Tiga Abdemeleha, Iere. 38, 39,[420] kir ie timu Ieremyu pomagal iz ieče inu ga ie per životu ohranil, ie Bug nega obaroval, de nei bil od tiga Nebuhodonozora uiet z drugimi ludi reed.[421] In summa: koker ty veliki grešniki nekar le samuč po tim lebni v tim peklu, temuč tudi na tim sveitu bodo čestu od Buga grozzovitu štraifani, glih taku ty verni, kir iz prave vere služio Bogu, deio dobru tim bozim, služio suimu bližnimu, se derže brumsku, ty imaio nekar le v nebesih, temuč tudi čestu na tim sveitu dobru inu nim Bug iz velikih nadlug pomaga. Za le-tih devet riči inu uržahov volo imamo mi veden služiti Bogu, brumni biti inu dobra della delati, lubiti našiga bližniga inu nekar, de bi mi hoteli s teim dobiti tu odpuščane vseh grehov inu zaslužiti ta večni leben; ta imamo iz gnade, zabston, za volo te vere v Jezusa, koker veden govorimo inu smo tu spryčali zadosti iz S. čistiga pisma. Obtu s. Paul prov govori, Ro. 6, kir pravi: »Ta večni leben ie en dar Božy skuzi

415| Ps 41, 2–4.

416| 1 Mz 39, 7–12; 1 Mz 41, 38–45.

417| Dvori.

418| 2 Mz 2–4; Apd 7, 22–24.

419| 1 Kr 17, 9–16.

420| Jer 38, 7–13; Jer 39, 15–18.

421| Ebed Meleh, Nebukadnezar.

zi Jezusa Cristusa, gospudi našiga.«[422] Le-timu bodi tedai zatu vsa čast inu hvala sred Očom inu S. Duhum vselei inu vekoma. Amen.

422| Rim 6

TA PETI INU PUSLEDni deil te slovenske predguvori. V tim se bode daialu na znane, zakai ie Cristus tulikain caihnov delal, kai nom ty isti nucaio. Zakai ta cerkov ima tulikain nadlug na tim sveitu, s čim se ima troštati, koku inu ob kai se ima prov moliti, du so ty evangelisti bili.

TA LVII. CAP.

INu kadar ta pravi Božy stan v ti S. Troyci, de ie en sam, dini Bug, oli ništer mane v tim dinim samim Bogastvi so try imena oli persone. Inu ta evangelium, de ie Bug človik ratal inu pustil se taku britku martrati inu umoriti, inu ta naša vera kerščanska, kir veruiemo, de Cristus Jezus le samo ž nega martro inu en tak človik, kir ie bil na cryž obešen inu umerl, nas v nebessa perpravi inu izveliča, so ene čudne, skrivne inu nedomisselne riči

Bug Oča inu uega[423] Syn s teimi caihni inu čudeži, katere ie on sam inu skuzi tiga Moizesa, preroke inu jogre izkazal inu sturil, daie to suio

423| Nega

muč, oblast, to pravico inu milost na znane inu pryčuie, de ta evangeliu[m],[c] vse bessede Božye so risnične inu stonovite. De ty caihni, kateri novo vero, nov vuk, nove Božye inu te svetnikove službe gori perpraleio[424] inu poterduio zubper to bessedo Božyo, prido od Zludie.

riči inu kir so tei človeski zastopnosti zubper. En človik od sam sebe, prez gnade inu prez pomuči S. Duha, aku on glih od le-tih riči sliši oli sam bere, ne more zastopiti, ne verovati, veliku mane od sam seve le-te take velike čudne Božye riči domisliti; Esaias 64 inu s. Paul, 1. Cor. 2, pravita: »Le-te riči, katere ie Bug perpravil tim, kir nega lubio, obenu oku nei vidilu, obenu uhu nei slišalu, v obenu serce nei prišlu, ampag nom ie tu Bug rezodil inu na znane dal skuzi suiga duha.«[425] Inu s. Ieronim pravi v ti Predguvori čez to Biblio, de tu, kar ie od Buga inu nega Synu v ti Biblii zapissanu, ta vučeni Plato nei znal inu ta dobrugovo/re/či Demosthenes nei veidil.[426] »Ta pridiga od cryžaniga Cristusa,« pravi s. Paul, 1. Cor. 1, »ie tim Iudom enu zblaznene inu ena zmota, tym aydom pag en špot inu ena norrost, ampag tim vernim ie ena muč inu modrost Božya.«[427] Inu s. Paul imenuie to pridigo tiga evangelia od Cristusa eno zamalčano skrivnust Božyo, Rom. 16, »kir se rezodeva skuzi tu pismu tih prerokov po tei zapuvidi tiga večniga Boga, de se gori naredi inu da na znane ta pokorsčina te vere vmei vsemi aydi«.[428] Inu za risnico letu ie ena velika, čudna reč inu, aku mi prov rezmislimo, veliku vegše inu čudniše, koker ie tu stvariene vsiga svita, de ta večna, vsigamogoča inu modra missel, tu ie: ta pravi Bug, se ie taku rezodil pruti nom v ti inu skuzi to nega bessedo inu kir ie dal ta sui Božy stan v ti S. Troyci nom taku na znane inu poveidal, zakai ie suiga Synu odločil inu poslal na ta sveit inu pustil ga na cryž perbiti. Na tim se tudi s. Paul čudi, kir pravi Rom. 11: »O, koku ie tu enu veliku, globoku blagu te modrusti inu spoznane Božye etc.«[429] Inu 1. Thi. 4: »Letu ie ena sveta, dobra Božya skrivnust, kir se ie Bug rezodil inu dal na znane v tim messei, on ie pravičin sturien v tim duhu, on se ie izkazal tim angelom, on ie pridigan tym aydo[m],[c] nemu se ie verovalu na tim sveitu, on ie v ti glorii, v veliki časti gori vzet.«[430] Tacih velikih, čudnih Božyh riči, pravi tudi

424| Perpravleio.

425| Perpravleio.

426| » *Aliud est enim vatem, aliud esse interpretem: ibi spiritus ventura praedicit, hic eruditio et verborum copia ea quae intellegit transfert; nisi forte putandus est Tullius Oeconomicum Xenofontis et Platonis Protagoram et Demosthenis Pro Ctesifonte afflatus rethorico spiritu transtulisse, aut aliter de hisdem libris per Septuaginta interpretes, aliter per Apostolos Spiritus Sanctus testimonia texuit, ut quod illi tacuerunt, hii scriptum esse mentiti sint. Quid igitur? Damnamus veteres? Minime; sed post priorum studia in domo Domini quod possumus laboramus. Illi interpretati sunt ante adventum Christi et quod nesciebant dubiis protulere sententiis, nos post passionem et resurrectionem eius non tam prophetiam quam historiam scribimus; aliter enim audita, aliter visa narrantur: quod melius intellegimus, melius et proferimus. Audi igitur, aemule, obtrectator ausculta: non damno, non reprehendo Septuaginta, sed confidenter cunctis illis Apostolos praefero. Per istorum os mihi Christus sonat, quos ante prophetas inter spiritalia charismata positos lego, in quibus ultimum paene gradum interpretes tenent.* « S. Eusebii Hieronymi, Stridonensis presbyterii, Divinæ Bibliothecæ pars prima. Præfatio Sancti Hieronimi In Pentateuchum (J. P. Migne, *Patrologia Latina*, vol 28, 0182–0183).

427| 1 Kor 1, 18–21.

428| Rim 16, 25–26.

429| Rim 11, 33.

430| 1 Tim 3, 16.

tudi s. Paul, 1. Cor. 2,[431] ta pozemliski človik ne zastopi, nemu se ena norska reč zdy, težku zastopi inu veruie, de so v tim enim samim Bogastvi try persone, Oča, Syn, S. Duh, de Bug ima eniga Synu, de ie on tiga na ta sveit poslal, pustil martrati, umoriti, de le za nega samiga volo, aku v nega veruiemo, nom hoče vse grehe odpustiti, biti milostiv, deržati nas za brumne inu svete, nas obuditi od te smerti inu dati ta večni leben zabston, prez vsiga našiga zaslužena. Ia, le-te reči vse od Božyga stanu, od te nega vole inu kar nom Bug inu nega Syn v tim evangeliu oblubuie, tu ta človik težku veruie inu aku on glih en čas veruie, taku hitru ena mahina nadluga oli izkušnava ga odvleče inu perpravi od take vere inu de cbivla na vsim tim, kar ie Bug govoril inu kar ie timu človeku s persego oblubil, de taku Boga inu vse nega inu nega Synu, vseh prerokov inu jogrov vuk inu bessede stavi na lasže inu od nih ništer ne deržі, koker smo tudi v tim 46. capituli govurili. Obtu inu za tiga volo ie naš Gospud Bug inu Oča nebeski sred suim Synum iz nega prevelike, neizrečene dobrute, milosti inu lubezni, kir on ima pruti sui stvari, timu človeku, ie on hotel te suie risnične inu stonovite bessede, oblube inu prireže, ta sui vuk, evangeliu[m]ᶜ inu to našo pravo, staro kerščansko vero tudi z velikimi čudesi inu caihni spryčati, poterditi inu s teimi zagvišati vse ludi, de vse tu, kar ie on sam oli nega Syn inu kar so ty očaki, Moizes, preroki inu jogri po nega ukazanu inu v nega imeni govurili, oblubili, prytili oli vučili, ie gvišnu, risničnu, stonovitu inu Božye, de na tim nermanšim, kar ie govorienu od Buga inu v tu S. pismu postavlenu, nemaio cbivlati, onu bode per pravim času izkazanu inu dopernessenu, inu de se ty ludie od tih Božyh bessed inu oblub obeni riči, nadlugi, izkušnavi inu tei nih norri zastopnosti, kir ništer, temuč kar vidi, tipa inu zastopi, ne veruie, ne obenimu človeku, ne Hudiču ne puste odvleči, ne odpelati, ne na drugo vero oberniti. Iz

431| 1 Kor 2, 14.

le-tiga našiga pravlena vže vsaki lahku zastopi ta uržah inu za čes volo ie Gospud Bug inu nega Syn sam inu skuzi te suie preroke inu jogre v ti sui cerqvi ta velika čudesa inu mnogetere caihne izkazoval inu delal, de ti caihni, kir beremo v tim S. pismu, suseb ty, kir so v tih s. evangelieh zapissani, neso druziga inu za druge riči neso sturieni, temuč de so nerpoprei ene pryče, poteriena inu zagvišovane inu koker eni risnični pečati inu sigilli tih Božyh bessed inu tiga s. evangelia, de vsimu timu, kar ie govorienu od Cristusa inu od prerokov inu jogrov zapissanu, imamo za risničnu inu stonovitu deržati, za to pravo bessedo Božyo, inu verovati, koker de bi zdai z nami vpričo sam Gospud Bug iz nebes govuril. Potle ty caihni nom rezodevaio inu daio na znane to muč, oblast, modrost, pravico inu milost Božyo. Inu de ie timu taku, de ty caihni so nerveč za le-tyu dveiu riči od Buga sturieni, hočmo nekatere pryče iz tih evangelioV inu exemple iz tiga S. pisma po redu zaslišati. S. Ioannes, Ioh. 2, od tiga caihna, kir ie Jezus iz vode vinu bil sturil, taku pisše: »Le-tu ie ta pervi caihen, kateri ie Jezus sturil v ti Galileiski Cani inu rezodil tu suie gospostvu inu ty nega jogri so verovali na nega.«[432] Cristus Jezus, Syn Božy, nas[433] gospud inu ohranenik, ie v tim suim pervim prihodu na tim sveitu cilu nizku inu pohlevnu hodil po tei Iudovski deželi; on nei imel hlapcev, traba[n]tov[c][434] inu velike gospode, kir bi okuli nega oli p[er]nim bili inu nemu stregli, on nei imel velikiga blaga, lastnih palačov oli gradov, ie bil zo vsem drugim ludem, momu tiga greha, glih inu podoben, ie bil lačen, žeien, truden inu časi žalosten, de se ie iz vuna na nim nei vidilu, de bi on pravi bug bil oli kai več velal koker en drug človik oli prerok. Oli kadar vseh ludi izveličane na tim leži, de nega prov spoznaio, de nei samuč le en človik, temuč de ie tudi ta pravi bug, z Bugom ene česti, vole inu moči, zatu ie on te caihne delal, vse žlaht bolnike ozdravlal, tim veitrom zapuvido-

432| Jn 2, 1–10,11.

433| Naš.

434| *Trabant*: spremljevalec, privrženec; izposojeno iz nvn. *Trabant* m., kar je prvič izpričano v 15. stoletju kot zgodnje nvn. *drabant* in je najverjetneje izposojeno iz stare češčine (drab, drabant: vojak pešak, član osebne straže vladarja ali plemiča, član mestnega oboroženstva, oborožen služabnik) (H. Jazbec, n. d., 83).

puvidoval, te hudiče vunkai gonil inu te mertvice gori obuial; s takimi caihni se ie o[n]ᶜ rezodeval inu daial na znane, du inu kai ie on. Inu en vsaki iz tacih nega caihnov ie mogel spoznati, de on nei le samuč en človik, temuč tudi ta pravi bug, zakai tacih caihnov inu deil oben človik ne premore iz suie lastne moči sturiti; take riči slišio Bogu inu sam Bug te mertve premore žive sturiti, tiga obena stvar, ne angel, ne hudič od sam sebe ne premore. H drugimu: kadar ta Jezusev vuk ie bil čuden, nega oblube velike, on ie vučil, de ie on ta pravi, večni Syn Božy, z Bugom ene moči, oblasti inu česti, inu de ie iz nebes prišal na ta sveit za vseh ludi volo, de te iste, kir v nega bodo verovali, ima odrešiti od te večne smerti, od tiga Hudiča inu pekla. On ie odpusčoval suio lastno oblastio te grehe, on ie vsem teim, kir v nega, nega evangeliu inu nega oblubom veruio, oblubil, de niddar[435] ne bodo umerli inu dati ta večni leben, obuditi na sodni dan s telesom inu vzeti sebo gori v ta nebessa. Inu de tih vernih nigdar, v obeni nadlugi, na smerti tudi nekar, zapustiti ne hoče, tei cerqvi inu vsem vernim hoče poslati inu dati tiga S. Duha. Takimu Cristusevimu vuku, nega bessedom inu velikim oblubom, de bi on tu vse premogel izkazati na ludeh inu nim dati, so ty ludie, kadar oni neso iz vuna na nega telessu obene take Božye moči inu štalti vidili, težku verovali inu na takih nega bessedah inu oblubah ie ta vegši deil ludi cbivlal inu od tih ništer deržali. Na tu inu za tiga volo se ie Jezus Cristus, Syn Božy s teimi suiemi caihni, koker smo poprei diali, rezodeval inu daial na znane, de ie taku dobru koker Bug vsigamogoč inu zo vso ričio Bogu glih, potehmal ty veitri, tu morie, vse žlaht bolezni, ta smert inu ty hudiči so morali biti nemu pokorni, inu s takimi caihni ie on pryčoval, de, kar on vuči, govori inu oblubi, ie risničnu inu stonovitu koker tiga samiga praviga vsigamogočiga Boga

435| Niqdar.

besseda. Kratku: de, kar Cristus ie pridigal, govuril inu oblubil, de tu istu more inu hoče per pravim času sturiti, izkazati inu dopernesti. »Zemla inu nebu,« pravi Cristus, Math. 24, »se rezideio, ampag te muie bessede se ne rezido.«[436] Od tiga hočmo več pryč zaslišati. Cristus, Ioh. 5, kadar ie te Iude vučil inu nim pravil, de kateri v nega bo veroval, ta isti puide skuzi to smert v ta večni leben, ne bode obsoien za volo nega grehov inu ga hoče suio stymo[437] obuditi od smerti, tudi le-taku k nim govori: »Vi ste poslali h timu Ioannesu inu on ie dal tu pryčovane tei risnici. Oli iest imam enu vegše pryčovane, koker ie Ioannesovu – ta della, katera ie meni ta Oča dal, de dopernašam; ta ista dela, kir iest delam, pryčuio od mene, de ta Oča ie mene poslal inu ta Oča, kir ie mene poslal, ta pryčuie od mene.«[438] Inu Ioh. 10: »Kadar so ty Iudi v tim templi Jezusa bili okuli obstopili inu diali k nemu: 'Koku dolgu te naše duše gori deržiš? Si li ti Cristus, taku nom prece inu frai povei[!]'[x] Jezus odgovori nim: 'Iest sem vom poveidal inu vi ne veruiete meni. Ta della, katera iest dellam v tim imeni muiga Očeta, ta pryčuio od mene, oli vi ne veruiete, zakai vi neste od muih ovac.'«[439] Ioh. 14: kadar ie tim suim jogro[m][c] per tei pusledni večery pravil, de ie on ta pravi pot v nebessa, ta prava risnica inu ta leben, de nisče h timu Očetu priti ne more samuč skuzi nega inu de ie zo vsem Očetu glih. Inu de kateri nega vidi, ta vidi tiga Očeta. Natu ie dial taku: »Veruite meni, de sem iest v tim Očetu inu ta Oča ie v meni, aku nekar, taku veruite vsai vi meni za volo tih dell.«[440] Sveti Ioannes, kadar ie hotel ta sui evangelium dokonati, le-taku pisše: »Veliku drugih caihnov ie tudi Jezus sturil v pričo tih suih jogrov, kateri neso zapissani v le-te buqvi, le-ty so pag zapissani, de vi veruiete, Jezus ie Cristus, ta Syn Božy, inu de vi veruioč imate ta leben skuzi nega ime.«[441] Inu Math. 9: kadar ie bil tiga sklučeniga ozdravil, ie h tim Iudom inu farizeiom, ki neso verovali, de bi on imel

436| Mt 24, 35.

437| Štymo.

438| Jn 5, 33,36–37.

439| Jn 10, 24–26.

440| Jn 14, 11.

441| Jn 20, 30–31.

imel oblast od sam sebe te grehe tim ludem odpuščati, dial: »De vi pag bote veidili, de ta Syn tiga človeka ima oblast na zemli te grehe odpustiti, pravi h timu sklučenimu: 'Vstani gori, vzami tuio postelo inu puidi na tui duu[m].'[c] Inu on vstane inu gre domov.«[442] Nu, iz le-tih zastopnih bessed Jezusovih vsaki zastopi, de ty caihni, kir so v tih evangelieh inu drugdi v tim S. pismu zapissani inu sturieni od Buga, od Cristusa inu skuzi te preroke inu jogre, so enu rezodivene te moči, maiestete, oblasti, pravice inu milosti Božye inu nega Synu Jezusa Cristusa inu enu poteriene, zagvišovane inu pryčovane tih Božyh bessed, oblub inu tiga vuka inu evangelia Jezuseviga. Obtu, kadar nas ta naša izkažena pamet inu zastopnost, ta sveit, ta Hudič v tih nadlugah naganeio, de bi imeili na Božyh oblubah od tiga odpuščane tih grehov, tiga večniga lebna inu pomuči Božy cbivlati, tedai imamo mi tudi na te caihne Božye, s katerimi ie Bug Oča inu nega Syn Cristus taku suie oblube, de so risnične tar gvišne, poterdil inu spryčal, zmisliti. Zakai kuliku ie caihnov Bug sturil, tuliku imamo pryč, de Bug nom bode gvišnu inu risničnu vse tu dal per pravim redu inu času, kar ie nom v tim S. pismu inu v tih evangelieh oblublenu. Bug ne falli ž nega oblubami inu bessedami, gledaimo le, de mi s to vero ne fallimo inu de na Božyh bessedah ne cbivlamo, zakai Bug ie vsigamogoč, risničin inu stonovitin. Per tim imaio tudi ty dobri, preprosti kerščeniki gori gledati, veiditi inu znati, kateri caihni so Božy inu kateri so Hudičevi. Koker ta Zludi ne premore te mertve gori obuditi, ne sturiti, de bi tu so[n]ce[c] melče stalu oli šlu nazai inu de bi te stare inu ialove žene otročile. Iozue 10, Esa. 38, Gen. 21, 1. Reg. 1, Luc. 1.[443] Oli on vsai iz Božyga dopuščena druge velike caihne inu čudesa od sam sebe inu skuzi suie sle, te falše preroke inu cupernike, sturiti premore. V tim Egipti so ty cuperniki z velikimi caihni inu čudesi timu Moizesu dolgu zubper stali, Exod. 7, 8.[444] V ti

442| Mt 9, 6–7.

443| Joz 10,12–13; Iz 38, 8; 1 Mz 21, 1–2; 1 Sam 1, 2–20; Lk 1, 5–24.

444| 2 Mz 7, 11–12,22; 2 Mz 8, 7.

Cananeiski deželi ie ossem žlaht cupernikov bilu, Deut. 18.[445] Ena cupernica ie eniga zludia v ti štalti Samuela preroka naredila, de ie timu Saulusu od nega nesreče prerokoval, 1. Reg. 28.[446] Cristus, s. Paul obba prerokuieta, Math. 24, Luc. 17, 21, 2. Thes. 2, 1. Thi. 4,[447] de h puslednimu času bodo vstaieli falš preroki inu vučeniki, bodo čudesa, caihne delali inu s teimi od Cristusa, od evangelia, od prave vere odpelali inu zepelali dosti ludi, zato velyta nom pred takimi se varovati, nih vuku de nemamo verovati. Ty falš caihni inu vukuvi pa so vsi ty, s katerimi se hoče kaka nova vera, kake nove Božye oli tih svetnikov službe gori perpraviti oli poterditi, katerih Bug nei postavil, so zubper tei veri, tim Desset zapuvidom, timu Očanašu, timu s. evangeliu inu vsimu S. pismu. Koker so vse cupernye, vsi ty ležnivi caihni, kir se per tih cerqvah v tih svetnikov oli Divice Marie imeni delaio, kir se s teimi vuči inu poterduie, de per takih cerqvah skuzi hoiene, zydane, sveče žgane, offrovane inu per tih svetnikih inu per ti/h/izpačenih massah se ima iskati inu dobiti gnada, milost, odpustik inu ta večni leben inu kir pravio, de za volo takih norskih Božyh inu svetnikovih službi inu potov volo dobra, rodovita leita bodo. Le-taki caihni inu čudesa, kir te boge nore ludi na take riči inu nekar na pokuro inu na to vero v Cristusa napelavaio inu kažeio, ty isti gvišnu prido od tiga černiga Zludia inu bodo skuzi te stare cuperniske hude babe inu neverne ludi sturieni inu gori perpravleni; pred teimi se ima vsaki dobru varovati. Zakai ty pravi preroki, jogri inu svetniki Božy, kadar so v tim imeni inu iz te oblasti inu moči Jezuseve te caihne delali, ty neso ž nimi te ludi vučili, de bi imeili nee moliti, nim služiti, gnade, milosti oli odpuskov per nih iskati, inu kadar so tu eni iz nezastopnosti hoteli diati, so zubper bili, vpyli inu zo vso močio branili (Berite te 3., 10., 14. inu 16. capitule v tih buqvah Diane tih jogrov,[448] koku sta se v takim s. Peter inu s. Paul deržala.).

445| 2 Mz 7, 11–12,22; 2 Mz 8, 7.

446| 1 Sam 28, 7–14.

447| Mt 24, 11; Lk 17, 23; Lk 21, 8; 2 Tes 2, 3–10; 1 Tim 4, 1.

448| Apd 3; Apd 10, 26; Apd 14, 14–15; Apd 16.

deržala.). Temuč oni so nim pravili, vučili inu kazali le na Cristusa, de per nim samim imaio skuzi to vero gnade, milosti inu vseh odpuskov iskati, inu Cristus Jezus, ty preroki inu jogri, kadar so caihne delali, taku neso obene nove vere, ne Božye službe vučili, ne gori postavlali, temuč le to staro, katero so Adam, Eva, Abraam, vsi stari, verni očaki, svetniki inu pravi kerščeniki imeili inu sama Divica Maria v tim času že, kadar ie Jezusa v nee telessu nossila, ie pridigala, peila inu vučila, de vsi ludie le per ne synu Jezusu Cristusu imaio gnado inu milost iskati, kir ie taku diala, Luc. 1: »Inu nega milost bode terpela pred inu pred le-tim, kir se bodo nega bali,«[449] tu ie: kir bodo pokuro diali. Inu na tei ohcati ie diala pruti tim služabnikom, Ioh. 2: »Kar vom Cristus reče, tu vi sturite.«[450] Cristus pravi, Math. 11: »Pridite k meni vsi, kir ste trudni inu težku obloženi, iest hočo vas ohladiti inu spet k veku perpraviti.«[451] Cristus ne vely per svetnikih oli per Devici Mary odpuščane tih grehov, temuč per nim samim iskati, zakai Bug Oča ie le Cristusa samiga h timu, de ima tim ludem grehe odpustiti, bessedovati, gnado, milost inu ta večni leben dobiti per Bugi, odločil, postavil inu, koker sam Cristus govori, Ioh. 6,[452] zepečatil inu zaznaminoval.

449| Lk 1, 50.

450| Jn 2, 5.

451| Mt 11, 28.

452| Jn 6, 27.

TA LVIII. CAP.

Ta čudessa inu caihni, suseb ty, kir so v tih evangelieh zapissani, nom daio na znane to Jezusevo muč, oblast, milost

VEč ty pravi Božy caihni, s katerimi ie naš gospud Jezus Cristus, du inu kai ie on, na znane daial. Inu to suio vsigamogočo muč, oblast inu to suio veliko milost, dobruto inu lubezan, kir on ima pruti vsem ludem, izkazoval inu poterioval tar spryčoval ta sui evangeli, risnični vuk inu stonovite oblube, de ie on ta večni Syn Božy, pravi bug inu pravi človik. Inu kateri v nega inu nega bessedom veruie, ta bo izveličan, so tudi ty caihni inu čudesa od tih evangelistov s takim flissom inu zveistu zapissani nom k animu exemplu, novuku[453] inu troštu, de

453| Navuku.

inu to dobro volo pruti vsem vernim grešnikom. Inu oni so tudi ty naši navuki, exempli inu trošti, de od tih, kir so z vero per Jezusu odpustig inu zdravie dobili, se vučimo prov verovati, moliti inu troštati se vseiga dobriga od Buga inu od nega Synu Jezusa Cristusa, de, koker ie nim, taku nom hoče pomagati.

de se mi od tih grešnikov inu bolnikov, kateri so od Jezusa Cristusa, gospudi inu izveličarie našiga, na duši inu na telessu ozdravleni, imamo vučiti, skuzi kai, koku inu s čim mi tudi moremo na duši od teh grehov inu na telessu, de druguč vekoma ne umeriemo, zdravi postati, te Cristuseve moči, oblaste inu dobrute biti dileżni inu nase tar k sebi perpraviti inu de se s teimi imamo troštati v vseh żlaht nadlugah inu v težkih izkušnavah, de Jezus Cristus ie še zdai glih te iste vole pruti nom vsem, koker ie tedai bil, kadar ie na tim sveitu hodil, pruti tim bozim, revnim bolnikom inu grešnikom. De on nom glih taku koker nim hoče odpustiti te naše grehe inu nas v tih nadlugah, suseb v ti smerti, ne bode zapustil koker malu nih. Mi beremo skorai povsod v tih evangelistih inu per vseh caihnih, de ty grešniki tu odpuščane nih grehov inu ty bolniki tu zdravie na životu so le skuzi inu s to vero v Jezusa dobili inu dosegli, kir so terdnu inu stonovitu verovali, de ta Jezus, Marie Syn ie ta pravi Cristus, Syn Boży, pravi bug inu tu Żensku seime, kateriga ie Bug oblubil poslati na ta sveit, de ima rezdreti ta Hudičeva della, 1. Ioh. 3.[454] Od kateriga so vsi preroki pravili inu pissali. Inu de so verovali, on premore inu hoče nim pomagati od grehov, od bolezni, od smerti inu od pekla. Ta Maria Magdalena, Luc. 7. S. Matheus colnar, Math. 9. Zaheus colnar, Luc. 19. Ta zgubleni syn, Luc. 15. Ta razbonik na cryżu, Lu. 23.[455] Ty vsi so le skuzi to vero per Cristusu dobili odpuščane tih grehov. Glih taku ta aydovski altman, Math. 8,[456] tu zdravie suimu hlapcu, ta cananeiska żena, Math. 15,[457] sui sčeri, ta kralevi, Ioh. 4,[458] suimu synuvi. Glih taku ty gobovci, hromci inu slepci so skuzi to vero zdravi postali. Obtu, hočmo li tudi mi na duši zdravi postati inu te Cristuseve moči, oblasti inu milosti biti dileżni, taku se mi imamo s to vero pruti Cristusu deržati, koker so se ty grešniki inu bolniki, kir so v tih evangelieh zapissani, deržali. Zakai ty caihni neso le za

454| 1 Jn 3, 8.

455| Lk 7, 37–48; Mt 9, 9; Lk 19, 2–6; Lk 15, 11–32; Lk 23, 40–43.

456| Mt 15, 22–28.

457| Mt 8, 5–13.

458| Jn 4, 46–53.

za tih volo, na katerih ie Cristus te suie caihne sturil inu izkazal, zapissani, temuč za našo volo. Koker s. Paul govori od Abraama, kir pravi taku, Rom. 4: »Le-tu nei samu le za volo Abraama, de ie on le za volo te vere brumen inu privičin pred Bugom ratal, pissanu, temuč tudi za našo volo, de, aku Božy oblubi od Cristusa bomo verovali, nom bode tudi ta pravica persoiena.«[459] /O/btu[E] v tih naših nadlugah inu izkušnavah, kadar nas ta naša zastopnost inu Hudič žalostne inu cagove delaio, koker bi nom Bug ne hotel odpustiti te grehe ne pomagati na smerti, taku imamo tudi na te caihne Cristuseve, na te velike grešnike inu bolnike, od katerih ty evangelisti inu preroki pisšeio, zmisliti, de Cristus nei obenimu grešniku ne bolniku nigdar suie milosti inu pomuči odpovedal, kir so z vero per nim gnade inu pomuči iskali, taku še zdai Cristus te suie cerqve ne obeniga verniga ne hoče zapustiti. Zakai taki veliki grešniki koker David, Manasses, Maria Magdalena, žahar, s. Paul so nom tudi k animu navuku inu troštu, de za volo naših grehov nemamo na milosti Božy cagati, naprei postavleni inu v tu S. pismu zapissani. Koker sam s. Paul od sebe pisše, 1. Thim. 1, kir pravi: »Le-tu ie ena gvišna besseda inu vredna, de mi to zo vseim teim, kar premoremo, obimemo inu gori vzamemo, de Jezus Cristus ie prišal na ta sveit te grešnike izveličati, vmei katerimi sem iest tih pervih eden. Ampag meni se ie ta milost pergodila, de Jezus Cristus to suio milost inu zanašane ie na meni nerpervič izkazal k animu exemplu inu navuku tim, kir bodo na nega verovali, h timu večnimu lebnu.«[460] Inu Rom. 15 pravi taku: »Vse tu, kar ie nom naprei pissanu, tu ie nom naprei pissanu k animu vuku, de mi skuzi tu volnu terplene inu trošt tiga pisma vupane imamo.«[461]

459| Rim 4, 3–5.

460| 1 Tim 1, 15–16.

461| Rim 15, 4.

TA LIX. CAP.

cc Nu,

Ta cerkov, tu ie: te prave vere ludi, naisi so Bogu lubi inu erbiči tiga večniga lebna za volo te vere v Jezusa, oli oni vini na tim sveitu za mnogeterih potrebnih inu nucnih riči volo moraio velike nadluge, nesreče inu terplene nesti inu preterpeti. Koker David pravi, Psal. 34: »Tim brumnim se dosti zlega pergodi, oli ta Gospud iz tiga vsiga nim pomaga.«[462]

NU, bi pag mogel kei eden oli nih več misliti inu vprašati oli zupergovoriti le-timu našimu vuku inu troštanu inu reči taku: Ti vučiš, praviš, pryčuieš inu troštaš iz S. pisma, de vsi ty, kir deio pravo pokuro inu prov veruio v Jezusa inu timu s. evangeliu, ty isti so v gnadi, v milosti Božy, so Gospudi Bogu lubi, ne bodo od Buga nigdar zapuščeni, temuč Bug nim pomaga vselei na duši inu na telessu inu nee reši od vsiga zlega. Koku ie tu tedai? Od kot inu za čes volo tu pride[,]-ᶜ de glih ty isti, te prave vere ludi, kir služio Bogu inu kličeio prov na Buga, tu ie: ta cerkov inu gmaina Božya, moraio glih taku dobru koker ty hudi ludie inu ty neverniki inu časi veliku več nadlug inu nesreč imeiti na tim sveitu inu terpeti[?]ᶜ Na taku inu za volo taciga rezmišlovane, vprašane inu zupergovoriene hočmo mi tudi tukai nekatere uržahe inu riči postaviti inu poveidati, zakai inu za čes volo so vsi ludie – verni inu neverni, ty hudi inu ty dobri, mali inu veliki, bozi inu bogati – takim mnogeterim, velikim inu strašnim nadlugom, nesrečo[m]ᶜ inu terplenem podverženi inu podani. Ta pervi inu nervegši uržah te smerti inu vseh nadlug, kir prido inu kir so naložene inu dopuščene ob Buga čez vso človesko žlahto, ie ta padec inu greh tih naših pervih starišev inu ta greh, kir sebo iz materniga telessa pernessemo, koker smo od tiga poprei dolgu inu zadosti v tih 21., 22., 23., 24., 25., 30. inu 31. capitulih govurili. Potle tudi ty naši sturieni inu dopernesseni grehi, s katerimi te nadluge vegše inu gosteše delamo, koker od tiga s. Paul, Rom. 5, govori, de »ta smert ie skuzi ta greh prišla na ta sveit inu ta smert ie čez vse ludi skuzi rinila, potehmal so vsi krivi inu dolžni«.[463] Inu Rom. 8: »Tu tellu ie tei smerti podverženu za volo tiga greha, ampag ta duh ie ta leben za volo te pravice.«[464] Inu ty zludievi tudi le čedale več dyviaio čez te boge ludi inu naganeio na vse hudu, de teim več dražio inu serde Boga inu permoruio Boga, de

462| Ps 34, 20.

463| Rim 5, 12.

464| Rim 8, 10.

de mora po pravici te ludi štraifati. De bi ta človeska natura taku skuzi ta greh izkažena inu se ne obernila ne bila od Buga, taku bi ona nekar koker ta iabalka inu te rože ne segnila inu ne vzela konca, temuč bi vselei cela, lepa ostala. Dosti od tih modrih inu vučenih aydov so tožili čez te velike reve inu nesreče inu so vprašali, od kot inu zakai te iste prido čez te ludi, oli tiga praviga uržaha neso veidili ne mogli izuprašati. Ta cerkov sama vei iz tiga S. pisma ta pravi uržah. Obtu mi kersčeniki, kir veimo inu beremo, koku sta Adam inu Eva od tiga Zludia v ta greh perpravlena inu de smo mi tak greh vsi erbali od nyu inu de veimo, koku ie Bug tim grehom souvraž, moremo takimu vprašanu, od kot inu zakai čez te hude inu grešnike take velike nadluge prido, lahku inu iz grunta odgovoriti. Ampag le-timu vprašanu, zakai čez te brumne, verne inu Bogu lube ludi tudi ta smert inu druge nesreče prido, takimu vprašanu sledni dobri, preprosti kersčenik ne zna zdaici odgovoriti inu vse uržahe poveidati. Za tih istih volo hočmo mi tukai nakatere riči inu uržahe postaviti naprei inu poveidati, zakai inu za čes volo moraio tudi ty brumni, koker so bili ty s. očaki, Abraam, Iacob, Iožef, Iob, ty preroki, Esaias, Ieremias, Daniel, ty jogri, s. Ioannes Kerstnik, vsi martirniki inu pravi kersčeniki, tulikain terpeti inu umreti. Ta pervi uržah ie le-ta: Kadar ta sveit, ty neverni te hude misli, žele inu lušte, kir cbivlaio na Bugi, na nega bessedi inu kir za Buga malo rodio, za grehe nemaio inu se Božyga serda za volo tih grehov ne boye, Bug pag hoče, de ty nega ludie inu verni take grehe, kir v nih tiče, de spoznaio, deio pokuro, za odpuščane prossio inu de se pred serdom Božym prestrašio, za tiga volo Bug tudi tim vernim pošle nadluge inu vse žlaht reve, koker od tiga

s. Peter, 1. Pet. 4, govori: »Ta pravda, tu ie: štraifinga, se zečenuie od te hiše Božye.«[465] Inu Iere. 10: »'Iest hočo tebe,' pravi Bug h ti cerqvi, 's to pravdo štraifati, de se ne boš zdela, ti si nedolžna.'«[466] Ta drugi uržah: Ta Zludi ie vselei serditiši čez to cerkov, čez te verne inu nee več souvraži, koker smo v tim 7. capituli pravili. On te kecarie inu hude ludi od vseh stran nagane, de to cerkov rezdiraio inu pregano, on hodi veden okuli tih kersčenikov, pravi s. Peter, 1. Pet. 5, »koker en ryuč liv inu isče, koga bi požerl«.[467] Ta trety: Kadar tudi v ti cerqvi, od tih vernih se čestu inu dosti vunanih, velikih, sturienih inu smertnih grehov sturi inu dopernesse, te iste Bug zatu taku dobru koker te neverne grozzovitu štraifa, koker ta 89. psalm govori: »Iest hočo nih pregrišene s to šibo obyskati inu nih hudubo s to gaižlo.«[468] Inu Ieremias 22. cap., kir ie pritil timu Ieruzalemu, tei stari cerqvi, de bode zatrena, pravi taku: »Inu en vsaketeri poreče k suimu bližnimu: 'Zakai ie ta Gospud letimu velikimu meistu taku sturil[?]'[x] Inu oni bodo odguvorili: 'Zatu, kir ie onu zapustilu ta punt, to naredbo suiga Gospudi Boga inu so te naznane inu ptuie boguve molili.'«[469] Za volo Davidoviga prešustva inu kir ie tiga nedolžniga Uriasa pustil ubyti, ie Bug čez nega inu čez nega otroke grozzovite štraifinge bil polužil; on ie bil iz kralevstva pregnan, nega žene so bile od nega lastniga synu sylovane inu ta nega ena nerlepši sči, en syn ie tiga drugiga prebol, ena nadluga za drugo ie v tim nega kralevstvu bila, 2. Reg. 11, 12, 13, 15, 16.[470] Obtu Cristus pravi, Ioh. 5: »Ti si zdrav postal, gledai, de potehmal ne grešiš, de se tebi kai hušiga ne pergodi.«[471] Ta četerti: Bug pošle tudi tim vernim te nadluge, aku glih neso v velikih grehih, de te iste nih messu doli tlačio inu more, de v kak v velik greh ne padeio. Onu se vei, koku tu naše messu, kadar ie zdravu inu ima vsiga dobriga dosti, ie žiher, offertnu, veliku derži od sebe, se prevzame, samu nase, na suio kunšt, blagu, oblast inu lipoto

465| 1 Pt 4, 17.

466| Jer 10, 24.

467| 1 Pt 5, 8.

468| Ps 89, 33.

469| Jer 22, 9.

470| 2 Sam 11, 1–17; 2 Sam 12, 18; 2 Sam 13, 1–14,19–29; 2 Sam 15, 13–16; 2 Sam 16, 21–22.

471| Jn 5, 14.

lipoto se zevupava, Boga pozzabi, ne rodi za nega serd, kadar smo pag v nadlugah, taku mane grešimo, česteše zmislimo inu kličemo na Buga. Obtu ie David govuril, Psalm 119: »Onu ie meni dobru, de si ti, Gospud, mene pohlevniga stuvil, de se vučim tuih pravd.«[472] Inu Esaias 29: »Reva inu nadluga da zastopnost.«[473] Ta peti: kir Ioannes Kerstnik, ty preroki, jogri, martirniki, vsi pravi vučeniki inu kerščeniki velike nadluge sterpe inu se puste sromotnu umoriti, s teim oni po Božy voli pryčuio, de nih vuk inu vera ie risnična, kar so verovali, govurili inu vučili od Buga inu nega vole, tu istu ie iz nih celiga, praviga, risničniga serca šlu. Inu de vsaki vidi, de neso taku verovali ne vučili za nih nuca oli česti oli dobriga lebna volo. Ty hinavci inu falš vučeniki se ne puste za nih vere inu vuka volo pregnati ne umoriti, koker ty pravi kerščeniki deio. Ta šesti: Bug dopusti tiga verniga Abela od neverniga Caina ubyti, te prave preroke inu jogre od hudih Iudov inu aydov, Ioannesa Kerstnika od Erodeža, s. Paula od Nerona; s teim daie inu pryčuie, de za teim lebnom gvišnu bode en drugi leben, stan inu ena druga pravda. Tedai se stuprov bode vsakimu po nega brumi inu hudubi ta pravi, zaslužen lon daial. Zakai Bug ie taku postavil, de ima tim brumnim dobru biti, tim hudim hudu, kateru se na tim sveitu ne godi, se bode godilu po sodnim dnevi. Ta sedmi uržah: De iz tih nadlug, kir prido čez te verne inu prave služabnike Božye, imamo zastopiti, de tu Cristusevu kralevstvu nei pozemlisku. En človik nema biti en pravi kerščenik, de bi on hotel za te vere kerščanske na tim sveitu dober leben, myr, pokoi, dosti blaga, veliko čast, dolg život imeiti; tacih riči Cristus tim suim vernim inu purgariem diliti inu daiati nei prišal na ta sveit. Tu nega blagu ie duhovsku inu nevideče, od tiga se le pravi, pridiguie inu se veruie, de imaio odpuščane vseh grehov, milostiviga Boga inu de so erbiči vse nebeske dobrute. Tu ty pravi kerščeniki zdai

472| Ps 119, 71.

473| Iz 29.

terdnu veruio inu se troštaio, naisi zdai tiga ne vidio inu ne počutio, temuč nim se vse timu zupber izkažuie, veliku terpe, bodo pregnani inu umorieni. Oli v nih veisti so skuzi to oblubo Božyo gvišni, de oni tiga vsiga bodo po tim lebnu v nebesih vekoma uživali. Ta osmi: De bomo glih inu podobni timu pildu tiga Synu Božyga, pravi s. Paul, Rom. 8.[474] Inu Cristus pravi, Math. 10, Ioh. 15: »Ta mlaiši nema vegši biti, koker ie ta moister.«[475] Kadar se ie naš gospud inu ta naša glava Cristus pod to Božyo štraifingo inu v tu terplene za našo volo volnu podal inu podvergal inu taku skuzi tu terplene šal v to suio nebesko čast, na tu se spodobi inu ie prov, de mi, nega služabniki inu vudi, tudi volnu terpimo inu skuzi reve inu nadluge, koker s. Paul, Act. 14,[476] pravi, de gremo za Cristusom v ta nebessa. Ta deveti uržah: Kir Gospud Bug tei cerqvi tulikain inu take velike, težke nadluge inu terplene na tim sveitu dopusče inu pošila, tu on dei tudi za tiga volo, de se v tih vidi, zastopi inu de bode vsem videioč, de ta cerkov, ta gmaina Božya ne bode od te človeske modrusti, oblasti inu pomuči vkupe zbrana, vučena, rovnana, regirana, pelana, gori deržana, obbranena inu ohranena, temuč od te velike modrusti inu moči tiga praviga, živiga, modriga inu vsigamogočiga Boga, od Očeta, Synu inu S. Duha. Inu iz tih en vsaketeri verni človik v tih nega nadlugah inu izkušnavah, v tim nega britkim terplenu more inu ima viditi, spoznati inu terdnu verovati, de Gospud Bug s to nega gnado, milostio inu pomučio ie per nim, gleda na nega, vidi, v kakovi nadlugi tiči, sliši tu nega vzdihane, nega prošne inu de ga ne zapusti, temuč on bode nemu per pravim času pomagal. Koker od tiga sam Bug v tim 91. psalmu govori, kir pravi: »Ta verni v nega nadlugah bode name klycal inu iest bom nega uslišal, iest bom per nim v nega nadlugah inu ga hočo iz ž nih izdreti inu ga hočo h ti časti perpraviti. Iest hočo nega z dolgim lebnom nasytiti inu nemu

474| Rim 8.

475| Mt 10, 24–25; Jn 15, 20.

476| Apd 14.

nemu izkazati to muio pomuč.«[477] Gospud Bug ie čestu te suie verne v take nadluge inu reve dopustil priti, de vsi ludie inu časi oni sami so menili, oni moraio v nih poginiti inu nei mogoče, de bi iz tih mogli priti. Oli kadar so oni v takih nadlugah nerglobokeše tičali inu cagali sami na sebi inu na vsei pomuči, tedai se ie Gospud Bug ž nega milostio inu pomučio izkazal inu ie nee odrešil inu taku s teim pustil viditi to suio muč inu oblast inu de sam to cerkov, te suie verne regira, vodi, varuie, brani inu ohrani. Inu de za tu se ima on sam čestiti inu hvaliti inu nekar ta človeska muč inu ta modrost. Od tiga s. Paul, 2. Cor. 1, taku pisše: »Lubi bratie, mi vom ne hočmo zamelčati to našo nadlugo, revo inu žalost, katera se ie nom v ti Azy pergodila, zakai mi smo bili čez vso masso inu čez vso našo muč obloženi inu obdani, de smo bili cagali na našim lebnu inu životu, inu smo sami vže čez sebe bili pravdo rekli, mi moremo umerti. Tu se ie pag nom pergudilu, de nemamo sami na sebe se zevupati inu zenesti, temuč na Buga, kateri te mertve gori budi h timu životu, kateri ie nas od take smerti odrešil inu še zdai odrešuie inu mi imamo enu terdnu zevupane, on nas bode še naprei odrešoval.«[478] Gospud Bug ie dopustil, de ta Abbraam dvakrat ie bil v velikih nadlugah za volo nega lipe, brumne žene, Gen. 12, 20.[479] Oli Bug ie nemu iz tih čudnu pomagal. Lota ie pustil zo vso nega družino uloviti, Gen. 14,[480] oli ga ie skuzi Abraama spet rešil. Čez Iacopa ie dopustil nega bratu Ezavu, de ga ie prytil ubyti, Gen. 27,[481] oli čudnu pag ga ie pred nim obaroval. Iožef ie bil od suih lastnih bratov prodan inu potle v iečo veržen, Gen. 37, 39, 41;[482] tiga ie Bug rešil inu k animu velikimu gospudi sturil. Tei stari cerqvi v tim Egiptu ie Gospud Bug dopustil, de ta farao kral ie tih vernih otroke moril, topil inu te verne byl, težke tlake nadlagal, Exod. 1, 5, 10, 14,[483] oli

477| Ps 91,15–16.

478| 2 Kor 1,8–10.

479| 1 Mz 12, 11–20; 1 Mz 20, 2–11.

480| 1 Mz 14, 12–16.

481| 1 Mz 27, 41.

482| 1 Mz 37, 14–28; 1 Mz 39, 7–20; 1 Mz 41, 38–45.

483| 2 Mz 1,10–16; 2 Mz 5, 6–8; 2 Mz 10; 14.

oli on ie to isto cerkov z velikimi čudesi odrešil inu te nee souvražnike končal. Bug ie dopustil, de ta hudi kral Saulus ie timu brumnimu Davidu veliko krivino, sylo inu nadlugo nalagal, 1. Reg. 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26.[484] Oli iz tih vseh ie nemu pomagal; taku ie Eliasa, 3. Reg. 17, 19,[485] pred Ahabom inu Iezabelo, Elizeosa, 4. Reg. 6,[486] pred teim syriskim kralom obaroval. Bug ie dopustil, de ta iudovska nega stara cerkov ie bila uieta v to Babilonio pelana, Daniel ie veržen bil pred te lyve, nega tovariši v to plamensko apnenico, Dan. 6, 3,[487] oli to cerkov ie spet perpravil na sui dum, tiga Daniela inu nega tovariše ie obaroval inu perpravil k veliki časti inu oblasti. Bug ie dopustil suiga Synu umoriti, tiga ie obudil inu postavil na suio destnico. Te jogre, s. Perra,[488] s. Paula ie pustil v iečo postaviti, Act. 5, 12, 16,[489] oli tim ie pomagal iz keh inu iz klad. In summa: ta cerkov od začetka tiga svita inu koker še zdai ie vselei velike, težke nadluge imeila od tyranov, od hude deželske inu duhovše[490] gosposčine, od kecariev, od falš vučenikov inu bratov inu od drugih hudih, nevernih ludi. Inu tu ie Bug dopustil, de ie o[n]ᶜ v takih nadlugah na tih suih vernih to suio milost, muč inu čast izkazal. Inu de ty verni bodo zagvišani, de oni od Buga v nih nadlugah neso inu ne bodo nigdar zapuščeni. Inu de na obeno človesko pomuč, temuč na samiga Boga inu na nega Synu se imaio zanesti. Obtu na le-te uržahe, za katerih volo te nadluge inu nesreče prido inu poslane bodo od Buga tudi čez te brumne kerščenike inu periatile Božye, imamo mi vselei, kadar nom hudu gre, zmisliti inu imeiti pred očima inu preraitati, za čes volo nom bodo dane inu naložene. Inu nekar koker ty neverniki v tih biti nevolni, zubper mermrati, kleti ta dan, to uro, v kateri smo royeni, inu te smerti sebi prossiti, temuč v tih imamo biti pokorni, pohlevni, volni inu terpežlivi, koker nas s. Peter vuči, 1. Pet. 5, kir pravi: »Ponižaite se pot to oblastno roko Božyo, de vas per pravim, godnim

484| 1 Sam 18–24; 26.

485| 1 Kr 17, 1–4; 1 Kr 19, 1–8.

486| 2 Kr 6, 8–19.

487| Dan 6, 17; Dan 3, 20.

488| Petra.

489| Apd 5, 18–19; Apd 12, 3–10; Apd 16, 23–35.

490| Duhovske.

godnim času povisša. Verzite vso vašo skerb na nega.«[491] Inu Psal. 37: »Molči inu bodi pokoren timu Gospudi, moli inu čakai na nega inu ohrani ta nega pot inu on bode tebe povissal etc.«[492] V tih nadlugah imamo gledati na to volo Božyo, kir hoče, de terpimo inu de ta cryž koker nega Syn nossimo, inu zmisliti, de Bug nas v tih ne zapusti, bodo imeile en vessel konec, inu s takim sebi imamo sturiti enu vesselu, volnu, terpežlivu serce inu troštati se, koker se ena žena trošta, kadar na porodu sidi: nee marter se skorai z vesseliem izzide, kir bode enu lypu deita[493] rodyla na ta sveit. Ioh. 16.[494] Od tih troštov hočmo mi zdai več govoriti.

491| 1 Pt 5, 6–7.

492| Ps 37.

493| Deite.

494| Jn 16, 21.

TA LX. CAP.

KAdar tedai ta cerkov, ty pravi, brumni kerščeniki moraio terpeti inu ta cryž nossiti za Cristusom na tim sveitu – eden težeši koker ta drugi, eden dolgu, eden kratku –, koker Bug po nega modrim, skrivnim sveitu vsakimu suseb en pehar te nadluge naprei postavi inu nalye. Psal. 11, 15, 23, 75, 116, Iere. 25, Math. 20, 26, Ioh. 18.[495] Inu koker sam Cristus pravi, Luc. 9, Math. 16: »Kateri hoče hoditi za meno, ta odpovei sam sebi inu vzami sui cryž vsag dan inu poidi za meno.«[496] Inu s. Paul, 2. Thim. 3, pravi: »Vsi ty, kir hote po Božy voli inu po Cristusevi bessedi nih vero, stan deržati inu služiti Bogu, ty isti moraio preganene inu nadluge terpeti.«[497] Inu 1. Cor. 4 govori od tih jogrov taku: »Mi smo koker ena prekletva tiga svita inu koker en pregrešni offer tih ludi,«[498] tu ie: nom so ludie povsod souvraž inu nas za špot imaio. S. Peter pravi, 1. Pet. 4: »Ta pravda, tu ie: ta štraifinga, se zečene od te Božye hyše.«[499] Ty exempli tudi kažeio, de ta cerkov ie bila vselei martrana od Hudiča inu od hudih ludi. Cristus ie terpil, Abel, Abraam, Izaac, Iacob, Moizes, David, vsi preroki, jogri inu svetniki so terpeli. Inu še zdai inu naprei vsi pravi, zveisti kerščeniki inu pridd digary

En kerščenik, kir hoče v nadlugah biti potroštan, volan inu vessel, ta ima nerpoprei veiditi inu verovati, de obena nadluga oli nesreča se obenimu človeku ne pergodi prez vole inu dopuščena Božyga. 2. De Bug s teimi človeku dobru meni, ga na pokuro, h pohlevščini

495| Ps 11; 15; 23; 75; 116; Jer 25; Mt 20, 26; Jn 18.

496| Lk 93; Mt 16, 24.

497| 2 Tim 3, 12.

498| 1 Kor 4, 14.

499| 1 Pet 4, 17.

inu k molitvi nagana. 3. De Bug ga v tih ne zapusti, bo leže- še sturil, iz ž nih pomagal inu rešil. 4. De dolgu ne bodo terpele, de ta čast, vesselie nebesku ie vegše, kokir ta špot inu žalost tar vse terplene tiga svita. 5. De zmisli, de sam Syn Božy, vsi s. očaki, preroki, jogri, svetniki inu svetnice so tudi veliko žalost, težke nadluge imeili na tim sveitu inu preterpeli.

digari nekar le samuč od tiga Zludia inu od Turkov, temuč tudi od falš, hudih kerščenikov inu vučenikov moraio veliku terpeti. Obtu inu za tiga volo ie sylnu potreba te dobre, preproste kerščenike prov tar zastopnu podvučiti inu nim povedati, s čim inu koku se oni v nih težkih, mahinih oli velikih nadlugah, izkušnavah, nesrečah inu v tim souvraštvi od tiga Hudiča inu tiga svita imaio troštati inu gori deržati, de v tim terpleni ne cagaio na Bugi, temuč de bodo v tim volni, terpežlivi, pokorni inu iz notra, v tim sercei inu v ti veisti, vesseli inu imeili en gvišen, stonovitin trošt, de tu nih terplene dopade Bogu, de s teim offruio inu služio Bogu, de taku nih terplene tudi nih h dobrimu pride, bode kratku terpelu, de za teim pride enu neizrečenu vesselie, kir nigdar ne bo vzelu konca, etc. Na tu vsaki dobri, verni kerščenik, kir hoče vseh žlaht nadlugah per pravi veri inu v tim volnim kerščanskim terplenu ostati do konca, ta ima le-tu nerpoprei veiditi inu terdnu verovati, de obena reč – ne huda ne dobra, ne iz nebes, ne iz luffta, ne iz zemle, ne iz vode, ne od Zludia, ne od ludi, ne od zvirine oli od kakeršne kuli stvari, tar si bodite hude oli dobre – ne prido, se ne pergode timu človeku prez veidena inu videne, prez vole inu dopuščana Božyga inu de te iste riči, bodite hude oli dobre, imaio eno postavleno masso, mero inu čas, koker dolgu inu kai imaio oppraviti per tim človeku oli sice per kaki drugi stvari: Ia, si bodi en dober oli hudi angel, si bodi en hud oli dober, bog oli bogat, nizig oli velik človik, močna oli šibka zvirina, taku vsai, aku bi glih hotela kai več oli mane hudiga oli dobriga timu človeku, malimu oli velikimu, sturiti oli naložiti, taku ne more, temuč kar ie ni od samiga Gospudi Boga dopuščenu, koker tu vseh historiah, mnogeterih dianih tiga svita povsod vidimo inu slišimo inu koker od tiga tu S. pismu dosti govori. Ieremias v tih nega klagovih peisnah, kir ie klagoval

val čez Ieruzalem, kir ie bilu rezvalenu, inu čez te Iude, kir so bili v to babilonisko iečo pelani, cap. 3, taku govori: »Du ie ta, kir smei reči, de se le-tu godi prez te vole tiga Gospudi[?] ᶜ Inu hudu ne dobru ne pride skuzi nega volo[?]ᶜ Koku mermraio tu ludie v tim životu taku[?]«ᶜ[500] Inu Cristus sam pravi, Math. 10: »Oben vrabčič ne pade na to zemlo prez vole vašiga Očeta inu vaše glave vsi lassy so štiveni. Obtu se vi ne buite, vi ste bulši koker veliku vrabcev.«[501] S. Paul pravi, Act. 17: »Mi smo v Bugi živi inu se giblemo inu smo.«[502] David pravi, Psal. 100: »Bug ie nas sturil inu nekar mi sami sebe.«[503] Psal. 94: »Ta, kir ie ta vušesa sturil, ne bode slišal[?]ᶜ Inu ta, kir ie tu oku stvaril, ne bode vidil[?]ᶜ«[504] Bug vsa serca nagible inu merka na nih vsa della. Inu ta Anna, Samuela preroka mati, pravi, 1. Reg. 2: »Ta Gospud umori inu živu sturi, on pela v ta pekal inu spet izpela.«[505] Tacih bessed od Božyga pregledane, de na vse riči gleda, te sam rovna, obrača inu derži gori inu de se obena reč ne na nebi ne na zemli ne obeni stvari kai ne sturi prez veidene, vole inu dopuščena Božyga. Glih tu istu nom pravio vse istorie inu ty exempli. Ta Zludi zo vso nega družino nei mogel timu brumnimu Iobu, cap. 1, 2, ne nega otrokom, ne nega živini ništer žaliga sturiti, dotle nemu nei Gospud Bug dopustil.[506] Ta celi camp zludiev, kir so v enim samim človeku prebivali, Mar. 5, naisi so nemu dosti reve nalagali, oli ga vini neso smeli ne mogli umoriti; ty isti tudi neso smeli ne mogli končati obene svine, dotle nim nei Cristus dopustil.[507] Tiga togotliviga hlapčiča, Mar. 9, v katerim ie tudi ta zludi prebival inu ga ie čestu v ta ogen inu v tu vodo vergal, ga vini nei smel ne mogel končati.[508] Inu na le-taku veidene, rezgledovane Božye inu nega volo, zakai, v kakovi massi, koku dolgu, do kakoviga cyla inu časa ie tim zludiem inu hudim lude[m]ᶜ dopuščenu take reve inu vse žlaht zlu na te verne ludi nalagati, ima vsaki človik, kadar ie v nadlugah, zmisliti, zakai iz taciga rezmiselka inu

500| Žal 3, 37–39.

501| Mt 10, 29–31.

502| Apd 17, 28.

503| Ps 100, 3.

504| Ps 94, 9.

505| 1 Sam 2, 6.

506| Job 1, 10–12; Job 2, 5–6.

507| Mar 5, 1–13.

508| Mar 9, 17–27.

509| Troštliviši.

preraitane pride ta človik volneši, vesseleši inu tostliviši,[509] kadar on vei, de se tu nemu z Božyo dobro volo godi. Inu s takim rezmišlovanem ima ta verni tudi te neverniske inu epicuriske misli od sebe izpoditi inu odegnati, kir človeku času prido naprei. Inu dosti ludi taku govori inu šentuio to muč inu oblast Božyo, kir pravio: »Kar se človeku na tim sveitu hudiga oli dobriga pergodi oli sturi, tu pride taku od samu sebe, od te slepe sreče; Bug za lusku rovnane ne rodi inu ne vpraša.« Ty eni pag pravio, kadar se nim kaka škoda, nadluga, nesreča oli bolezan pergodi, de per tim nei vola Božya, temuč tu pride le od samih hudih ludi inu od cupernikov. Ampag pred tako neversko inu epicursko misselio inu govorienem nas obari Jezus Cristus, Syn Boży. Amen. H drugimu ie potreba timu človeku, aku on hoče v nadlugah prov biti potroštan, de nekar le samuč vei inu veruie, de Gospud Bug tih vernih, te suie cerqve vsa terplena vei, vidi inu dopusti inu hoče, de mi skuzi te iste bomo pohlevni sturieni, temuč ie potreba, de mi veimo inu cilu veruiemo, de Bug, naš Oča nebeski, nom tacih nadlug nekar iz serda, iz nemilosti, de bi nas hotel s temi pogubiti, gori nalaga inu ne dopuščava, temuč de nas s teimi inu skuzi te kliče, vabi inu opomina h ti pokuri inu de on taku to našo vero izkušava. De taku se imamo vučiti, de take nadluge inu vse žlaht reve so ena gvišna znamina te Božye gnade, lubezni inu periazni pruti nom. Inu v le-tim veidenu ie inu stoy

510| Trošt.

ner ta vegši inu bulši trost[510] vseh kerščenikov, kadar nim hudu gre. Zakai vseh težkih nadlugah inu izkušnavah pride vsakimu človeku naprei inu v tu nega serce tar missal: »Bug se s tebo serdi, obtu tebe zdai tukai štraiffa.« Inu aku tu človesku serce tiga trošta se ne pryme, de Bug nas iz gnade, iz suie lubezni štraifa, nekar de bi nas hotel končati, temuč de nas s teim koker en oča suie deite svari inu to našo vero izkušava, taku te nadluge bodo nom le

čedale

čedale vegše, težeše inu grozzovitiše, de ta človik h puslednimu v takih revah inu nadlugah na milosti inu pomuči Božy mora cagati. Obtu ta evangelium povsod od tih nadlug govori, de so ena znamina te Božye gnade inu milosti. Inu leta trošt v tih nadlugah nom S. Duh skuzi preroke inu jogre čestu stavi naprei inu ie pustil v tu S. pismu zapissati. S. Paul pravi, 1. Cor. 11: »Mi bomo od tiga Gospudi stvarieni inu štraifani, de s teim svitum ne bomo ferdamnani.«[511] Inu Heb. 12: »Ta /G/ospud[t] vsakiga synu, kateriga on gori vzame, štraifa.«[512] Pro. 3: »Kateriga ta Gospud ima za lubu, tiga on štrafa.«[513] Apoc. 3: »Katere iest lubim, te iste iest štraifam.«[514] Esai. 28: »Sama nadluga inu nesreča vuči na to bessedo merkati, tu ie: ta šiba sturi brumne otroke.«[515] Več pravi Esaias v tim istim capituli: »Koga bi on tedai imel vučiti tu spoznane[?][c] Komu bi on imel dati zastopiti to pridigo[?][c] Tim odstanlenim[516] od tiga mleka, tim, kir so od tih pers odderti,« tu ie: tim bozim inu kir nemaio obeniga trošta na tim sveitu.[517] Inu v tim 26. cap. pravi: »Gospud, kadar ie nadluga tukai, taku tebe iščeio, kadar nee ti štraifaš, taku močnu kličeio.«[518] Psal. 34: »Per tih, kir so žalostniga serca, ie ta Gospud blizi inu le-te, kateri so eniga pohlevniga inu rezbyeniga duha, on izveliča.«[519] Cristus sam pravi, Math. 5: »Dobru ie inu izveličani so ty bozi, krotki, žalostni, žeini, kir nadluge terpete etc.«[520] Te nadluge inu vse reve so koker te postave inu zapuvidi Božye, kir nom daio na znane te naše grehe inu nas vižaio tar napelavaio h Cristusu inu notri v nas nareieio ta pravi strah Božy, to pravo pohlevsčino, de imamo cagati sami na sebi, de moramo spoznati inu reči: Aku nom sam Bug ne pomore, taku smo zgubleni, te naše inu vseh ludi pomuči neso ništer vredne. Koker s. Paul govori, 2. Cor. 1: »Iest sem se bil muiga života fervegal[521] inu sem dial: 'Iest moram umreti.' Oli tu ie pag zatu sturienu, de mi nemamo sami nase tiga zevupane postaviti, temuč na Buga.«[522] Inu Rom. 5: »Ta nadluga pernesse volnu

511| 1 Kor 11, 32.

512| Heb 12, 6.

513| Prg 3, 11–12.

514| Raz 3, 19.

515| z 28.

516| Odstavlenim.

517| Iz 28, 9.

518| Iz 26, 16.

519| Ps 34, 19.

520| Mt 5, 3–10.

521| Fervegati se: odpovedati se; izposojeno iz zgodnje nvn. *sich verwegen* (nekaj opustiti, odpovedati se) (H. Jazbec, n. d., 40).

522| 2 Kor 1, 8–9.

terplene, tu volnu terplene pernesse izkušovane, tu izkušovane pernesse zevupane, tu zevupane ne zasramotuie.«[523] Obtu ty kerščeniki imaio le-take Božye bessede inu kir so tim glih, veiditi inu v serci tar pred očima veden imeiti. Inu takim Božym oblubom inu troštom terdnu verovati inu nee deržati za risnične inu stonovite. De vse nadluge so ena znamina te milostive, dobre Božye vole pruti nom. Inu de Gospud Bug tih nom nekar ne da inu ne pošile, de bi nas hotel s teimi pogubiti inu ferda[m]nati,ᶜ temuč veliku več, de nas s teimi opomina inu kliče h pravi pokuri, hoče notri v nas en pravi strah na Buga, tu pravu spoznane tih grehov inu tiga Božyga serda zubper ta greh gori narediti inu de mi iz serca kličemo na Buga inu de ga prossimo z risnico za gnado, za odpuščane tih grehov inu za pomuč. Kadar sta Adam inu Eva vidila tiga Abela, od Caina ubyeniga, tedai sta zmislila na nyu greh, oli per tim sta se pag troštala s to oblubo od Ženskiga semena inu s to volo inu bessedo Božyo, kir ie dial: »Koker sem iest živ, iest nečo to smert tiga grešnika, temuč de se p[re]oberneᶜ inu de bode živ.«[524] Eze. 33. H tretimu: Vsaki dobri kerščenik v sui revi inu nadlugi se ima troštati z Bozyo[525] oblubo inu pomočio, de ie Bug taku zveist inu dober, koker s. Paul, 1. Cor. 10, od nega govori, de »on nas ne bode več izkušoval inu nadlug nom nelagal, temuč kar bomo premogli nesti«.[526] »On ne bode vus sui serd,« pravi David, Psal. 78, »vužgal.«[527] Inu Abacuc pravi, 3. cap.: »Kadar se Bug serdi, taku on tudi na to suio milost zmisli.«[528] Inu Ioel pravi, 2. cap.: »Obernite se h timu Gospudi, zakai on ie dober inu milostiv, on dei pokuro čez tu hudu.«[529] Tu ie: Bog hoče čez te, kir pokuro deio, tudi to suio štraifingo sturiti lažešo. Inu v ti šibkoti oli slabusti nom bo S. Duh pomagal. Rom. 8.[530] Inu kadar ta pravi čas pride, no[m]ᶜ bo iz vseh nadlug pomagal inu rešil. Koker ta prerok Nau[m]ᶜ govori, cap. 1: »Ta Gospud ie dobrutliv inu ena gvišna bramba inu pomuč v tih hudih, težkih časih inu on

523| Rim 5, 3–5.

524| Ezk 33, 11.

525| Božyo.

526| 1 Kor 10, 13.

527| Ps 78, 21,31,50.

528| Hab 3, 2.

529| Jl 2, 13.

530| Rim 8.

on zna te, kir na nega vupaio inu čakaio.«[531] David pravi, Psal. 147: »Ta Gospud ozdravluie te, kir so eniga streniga serca, inu obežuie nih bolezni.«[532] Cristus pravi, Math. 11: »Pridite vi vsi k meni, kir težku delate inu ste z velikimi butoromi obdani, iest hočo vas spet k veku perpraviti inu ohladiti.«[533] Ta Agar, Abraamova dekla, kadar ie no nee gospa Sara ž nee ditetom iz hyše bila izpodila inu ie hodila po eni veliki pusčavi, Gen. 21, inu kadar ie nee deite glih hotelu umreti od žeie, ie Bug k ni poslal eniga angela, ta ie ni pokazal en studenic, iz tiga ie ona tu suie deite napoyla inu ohranila per životu.[534] Tacih čudnih pomuč, kadar so te nadluge nerhuše inu vegše bile, ie Bug na suih vernih čestu izkazal. H četertimu: se ima en verni človik tudi s teim troštati, de te reve inu nadluge taku dobru koker vse vesselie inu dobrute tiga svita kratig čas terpe, hitru konac vzameio, koker sam Cristus od suiga inu od te cerqve terplene, Ioh. 16, govori, kir pravi: »Vi en mahin čas mene ne bote vidili.«[535] Potle: de te naše reve inu nesreče nemaio obene glihe inu neso vredne te česti, kir se ima nad nami rezodeti, Rom. 8.[536] »Inu naisi le-ta naš vunani človik,« pravi tudi s. Paul, 2. Cor. 4, »se rezvali inu strohni, taku se vsai ta noterni vsag dan ponavla, zakai ta naša nadluga, kir le en kratig čas terpi inu ie lahka, rody inu sturi eno večno, neizmasno čast nom, kir ne gledamo na tu videče, temuč na tu nevideče; zakai tu, kar mi vidimo, en mahin čas terpi, ampag tu, kar mi ne vidimo, ie večnu.«[537] Per tim imamo mi tudi, kadar nom hudu gre, zmisliti na tu večnu vesselie, kir ie odločenu inu postavlenu vsem, kir v veri inu z volnim terplenem p[o]terpe[538] inu dostoye te nadluge tiga svita, koker Cristus govori, Ioh. 16: »Vi jogri inu vsi verni se bote plakali inu iokali, ta sveit pag se bo vesselil. Vi bote žalost imeili, oli vaša žalost se p[re]oberne na vesselie. Ena žena, kadar ie na porodu, ima betež inu žalost, zakai nee ura ie prišla, kadar pag rody tu ditece, taku več

531| Nah 1, 7.

532| Ps 147, 3.

533| Mt 11, 28.

534| 1 Mz 21, 10–19.

535| Jn 16, 16.

536| Rim 8, 18.

537| 2 Kor 4, 16–18.

538| Emendacijska varianta: p[re]terpe.

več na nee britkust ne zmisli za volo tiga vesselia, kir ie ta človik na ta sveit royen. Inu vi ste zdai v žalosti, oli iest vas bom spet vidil inu vaše serce bode vesselu inu tiga vesselia od vas nisče ne vzame.«[539] Obtu, kadar nas te nadluge hote žalostne sturiti, imamo naprei, kai za teimi bomo imeili, gledati inu rezmisliti. Taku se ie tudi sam Cristus, pravi s. Paul, Heb. 13, v nega nadlugah inu martri troštal, kir taku govori: »Tecimo tudi mi v tim nap[re]i postavlenimu štritanu inu gledamo na tiga viuda ta vere Jezusa, kateri, kadar ie nemu bilu naprei postavlenu tu vesselie, nei on ništer rodil za ta špot tiga cryža.«[540] Na tu s. Iacob, 1. cap., pravi: »Lubi bratie. Deržite vi za tu nerviše vesselie, kadar vi mnogetere izkušnave padete, inu vi imate veiditi, de ta vaša izkušena vera pernesse inu rody tu volnu terplene inu tu volnu terplene ima tu popolnomu dellu, de vi bote popolnomi inu cili inu de ne bote imeili obeniga pomancane.«[541] Inu s. Peter pravi, 1. Pet. 4 et[542] 3: »Vi mui lubeznivi bratie. Nekar se ne čudite, kadar vi bote skuzi ta ogen (tu ie: skuzi te nadluge) izkušovani, koker de bi se vom kai noviga oli čudniga pergudilu. Vi ste v tim dileżni inu tovariši tih Cristusevih nadlug, de vi tudi v tim času tiga rezodevena te nega glorie, te velike časti se bote vesselili inu od vesselia gori skakali.«[543] Več pravi: »Vi ste izveličani, kadar bote zašpotovani za volo tiga imena Cristuseviga, zakai ta čast inu ta Duh Božy na vas prebiva.«[544] »Obtu, aku se vom kaka škoda pergodi za volo te pravice, taku ste vi izveličani, inu pred prytežom se ne buite inu se ne prestrašite, temuč posvečuite tiga Gospudi Boga notri vašim sercei.«[545] David v tim 126. psalmi tudi pravi: »Kateri selzami seyo, ty bodo z vesseliem żeli. Oni gredo kiakai inu se plačeio inu nossio žlahtnu seime inu oni prido z vesseliem, nosseioč nih snopovie.«[546] H petimu: V tih nadlugah, de nom bodo te lažeše, imamo tudi zmisliti, de ta cerkov Božya, vsi peryatili inu zveisti služabniki Božy so na tim sveitu

539| Jn 16, 20–22.

540| Heb 12, 1–2.

541| Jak 1, 2–4.

542| In.

543| 1 Pt 4, 12–13.

544| 1 Pt 4, 14.

545| 1 Pt 3, 14–15.

546| Ps 126, 5–6.

tu revo, žalost inu nadluge imeili. Adam, Eva, Noe, Abraam, Izaac, Iacob, David so veliko žalost vidili inu drugih nesreč imeili zadosti; Jezus Cristus, Syn Boży, kai on nei preterpil[?]ᶜ Divica Maria, vsi jogri, preroki, marterniki inu martirnice so vselei več hudiga koker dobriga na tim sveitu uživali. Zakai bi mi tedai tudi ne hoteli terpeti[?]ᶜ Inu v tim terpleni biti pokorni inu volni[?]ᶜ Kadar mi veimo, de Gospud Bug tim vernim vse žlaht nadluge le h dobrimu nalaga inu pošila, koker David v tim 118. psalmi govori: »Ta Gospud ie mene dobru štraifal, oli mene nei pustil umreti.«[547] Inu v tim 116. psalmi: »Ta smert tih svetnikov ie ena žlahtna reč.«[548] Inu kadar mi tudi veimo, de aku v takih nadlugah smo Bogu pokorni inu volni inu kličemo na Buga, de s teim offruiemo inu služimo Bogu. Obtu, vi mui dobri kerščeniki, kadar vas kaka nadluga zapopade, taku nerpoprei zmislite, za čes volo te iste čez nas prido (te naketere uržahe smo mi v tim prednim capituli poveidali). Potle se troštate z le-teimi peteimi navuki inu trošti, kir smo tukai zdai po redu poveidali; aku tu bote diali, taku iest ne cbivlam, Bug, Oča nebeski za volo Jezusa Cristusa vom bode dal suiga S. Duha, ta vom bode le-te troštlive bessede v tim vašim sercei žive inu goreče sturil, de bote vseh žlaht nadlugah inu izkušnavah Bogu iz serca pokorni, volni inu z vesseliem preterpeli inu vsiga dobriga, koker tim pravim kerščenikom sliši, pruti Gospudi Bogu zevupali inu zenesli inu nekar mermrali zuper Boga, koker so ty neverni Iudi v ti puščavi, 1. Cor. 10,[549] mermrali inu so zatu od hudih kač končani bili. Nu. 21.[550] H timu volnimu inu vesselimu terplenu sliši tudi tu pravu klicane na Buga inu andohtlivu molene; od tiga hočmo zdai tudi govoriti.

547| Ps 118, 18.

548| Ps 116, 15.

549| 1 Kor 10, 9.

550| 4 Mz 21, 5–6.

TA LXI. CAP.

KOker sem iest poprei v tyu dveyu catehizmu po potrebi od te prave kerščanske molitve inu od tih štukee ov,

Molene ie duie: Kateri moli, ta zmis-

li na praviga Boga – Oča, Synu, S. Duha –, kir se ie v Cristusu, v bessedi inu per Cristusevim kerstu rezodil; na tiga samiga on kliči. Inu to linobo, nemarnost, odlašane h timu molene odženi s tu Božio zapavido,[551] oblubo inu človeskimi nadlugami. Inu terdnu verui, kar v tim inu po tim Očanašu prossi, de mu bo danu, inu za tu zahvali Boga.

kov, kir se imaio veiditi, aku se hoče prov moliti, vučil inu pissal. Oli kadar so meni ene dobre buqve v roke prišle, v katerih ie en cilu lip, nucen inu troštlivi navuk, kir ie vzet iz S. pisma, koku se ima prov moliti, du nas h timu molenu pergane inu zakai se ima moliti, stoy, zatu sem iest ta isti navuk v leto predguvor od bessede do bessede prepissal. Per tei bessedi molitva, pravio te iste buqve, zastopimo mi inu vkupe primemo tu klicane na Buga oli to prošno oli tu zahvalene. Zatu mi dilimo to kerščansko molitov na le-ta dva deila oli štuka - na prošno inu na hvalo. Prošna se pravi, kadar kai iz serca Boga prossimo. Hvala se pravi, kadar Boga hvalimo, čestimo, povisšuiemo, od nega pravimo inu pridiguiemo inu spoznamo, de se ie nom od Gospudi Boga dobru sturilu, trošt inu pomuč izkazala inu se mi za volo take dobrute vesselimo. Le-ta dva deila oli štuka tu Pismu postavi čestu vkupe. Psal. 50 pravi: »Kliči na me v tui nadlugi, taku iest hočo tebe odrešiti inu ti boš mene čestil.«[552] Inu s. Paul, Phi. 4, pravi: »Pustite te vaše molitve inu prošne sred to hvalo znane biti per Bugi.«[553] Mi hočmo tedai tukai nerpop[re]ĩ od tiga klicane oli molene govoriti. Na tu en vsaki dobri kerščenik, aku on hoče prov moliti, ima vselei le-te pet štuke pred sebo imeiti inu na te iste zmisliti. Nerpoprei: tiga praviga Boga. Potle: to Božyo zapuvid. H tretimu: to Božyo oblubo. H četertimu: tei isti Božy oblubi ima terdnu verovati. H petimu: to nadlugo oli potrebo, katero mi pred Buga nessemo. Nerpoprei: Mi imamo rezmisliti, koga oli kai mi kličemo inu molimo, de mi to našo molitov od te aydovske ločimo z le-teim, kir tu naše serce inu ta vera tiga praviga, risničniga Boga gleda, tu ie: le le-tiga samiga praviga Boga v ti S. Troyci kliče inu moli, kateri se ie skuzi Jezusa Cristusa inu v ti nega bessedi inu skuzi te caihne rezodil inu dal se tim ludem na znane. H drugimu imamo mi zmisliti inu gledati na to Božyo zapuvid, de ie Gospud

551| Zapuvido.

552| Ps 50, 15.

553| Flp 4, 6.

Gospud Bug zapovedal, mi imamo na nega klicati inu moliti. Obtu mi imamo veiditi, de nekar le samuč ubyane oli rezbyane, prešustvu oli tatvina so greh, temuč de ie tu tudi en velik, strašin, grozzovit greh, kadar ne molimo, v nadlugah ne kličemo na Buga, trošta inu pomuči ne prossimo inu ne čakamo od Buga inu kadar nega ne zahvalimo za volo nega dobrut. Inu de mi take Božye službe, katero ie Bug zapovedal inu hoče imeiti od nas, ne izkažemo. Obtu mi imamo to našo šibko vero inu lenobo v ti molitvi s to Božyo zapuvidio gori vzdigniti inu poterditi inu tei hudi neveri, kir v nas tiči, braniti inu zubper stati. Zakai po tim Adamovim padcu ie prišlu čez vse ludi, koker smo slišali, de cbivlaio, aku Bug na nas gleda, aku on naše prošne gori vzame inu usliši[,]ᶜ ty pag, kir taku cbivlaio oli caguio na Božy dobruti, ty isti ne mogo ništer moliti. Zakai, dotle tu serce misli: muie klicane inu molene ie zabston, taku tukai ne more obena prava molitov biti. Zakai taka temma inu slipota v tim sercei sturi, de ty ludie se ne mogo ništer dobriga per Bugi gvišnu vupati inu zenesti. Obtu imamo mi to Božyo zapuvid od molene dobru v tu naše serce upraviti inu taku misliti: »Pole, mi smo dolžni tei Božy zapuvidi biti pokorni, nu on ie zapovedal, on ie poročil, de imamo v nadlugah inu vsi naši potrebi klicati na nega inu on tu nei prez uržaha inu zabston poročil. Onu ie gvišnu, de on le-te, kir bodo nega slušali, bode on koker en milostiv oču[554] uslišal; spet nazai: kateri nega ne slušaio, te iste on bode grozzovitu štraifal; iest bi imel vsai Bogu le-to čast izkazati inu to nega zapuvid taku lahku ne zavreči inu vnimer ne pustiti.« Mi imamo tudi to zapuvid Božyo zubper te misli te naše nevrednosti deržati inu s to isto od sebe p[re]gnati.ᶜ Zakai tim lude[m],ᶜ kir neso cilu neverniki, pride čestu nap[re]iᶜ inu to missal: Aku glih Bug nakatere usliši, taku on vsai mene ne usliši, zakai iest počutim v muim

554| Oča.

sercei inu veisti, de sem en grešnik inu nesem vreden, de bi Bug mene uslišal. Inu le-taki sami sebe pahneio proč inu se odvleko inu skuzi nih nevrednost bodo odstrašeni od te molitve. Mi imamo pag se tukai vučiti, de mi to zapuvid Božyo inu poročene nom k nucu inu h pridu perpravimo inu obernemo. Zakai kakov bi tu bil en cilu preprost inu norski človik, kir bi hotel taku tudi v tih drugih Božyh zapuvidah sam sebo rezmišlovati inu dišputirati: »Iest nesem vreden tim Božym zapuvidom biti pokoran, de bi iest ne imel krasti, de bi iest ne imel ubyati etc.« Oli kakov bi tu bil en neumni hlapec, kadar bi nemu ta gospodar nega delu, tu oli tu, sturiti inu dopernesti zapovedal inu bi se on taku izgovariel tar dial: »Iest nesem vreden tiga delati inu tudi zapuvidi biti pokoren.« Obtu ty kerščeniki imaio le-to zapuvid inu poročene Božye od te molitve za en velik šac inu trošt imeiti inu oni imaio le-to Božyo volo inu zapuvid veiditi inu veden na to isto gledati inu vučite[555] se iz te iste, de nom nei danu inu dopuščenu od Buga inu v ti naši moči inu oblasti ne stoy moliti oli ne moliti, temuč mi imamo klicati na Buga inu smo dolžni moliti. Inu kadar nas ta naša nevrednost oli linoba tar nemarnost oli ty grehi hote od te molitve odvleči, taku imamo zdaici zmisliti inu reči: »Ta Božya zapuvid ima gvišnu inu spodobnu več velati inu puiti naprei koker ta muia nevrednost; na Buga inu na nega zapuvidi iest imam gledati inu slušati inu nekar takim muim nespodobnim misseliom inu tei mui nemarnosti inu linobi.« Obtu h timu molenu inu klicanu na Buga nas ima nerpoprei ta Božya zapuvid gori obuditi, sturiti serčne inu pergnati. Inu na tu hočmo mi tukai nekatere bessede Božye iz tiga S. pisma zaslišati, v katerih Bug zapoveda moliti. Cristus Jezus, naš gospud inu ohranik[556] pravi sam, Mat. 7, taku: »Prossite, taku vom bode danu. Isčite, taku vi naidete. Klukaite, taku se vom bo odperlu.«[557] Inu Cristus postavi h ti molitvi to oblubo

555| Vučiti.

556| Ohranenik.

557| Mt 7, 7.

oblubo inu ta trošt, kir pravi: »Zakai, kateri prossi, ta bode vzel, inu ta, kir isče, ta naide, inu timu, kir kluka, se bode odperlu.«[558] Luc. 18 pravi Cristus cilu eno lipo pergliho od molytve inu vuči s to isto vse ludi, de imaio veden moliti inu od tiga molene ne nehati.[559] Math. 26 pravi tudi Cristus: »Čuite inu molite, de vi ne padete v te iekušnave.«[560] S. Paul, 1. Thi. 2, pravi: »Na tu iest vas opominam, de vi pred vsemi ričmi nerpoprei sturite te molitve, prošne, zaprušne inu zahvalene za vse ludi, za krale, za vso gosposčino, de mi en tih, myrni inu pokoini leben moremo pelati inu p[re]bivati[c] v poštenu inu v Božy voli.«[561] 1. Thes. 5 pravi s. Paul: »Bodite vselei vesseli, veden molite, Boga zahvalite, zakai le-tu ie ta vola Božya skuzi Jezusa Cristusa pruti vom.«[562] Psal. 50: »Kliči name v tuih nadlugah.«[563] Iz le-tih bessed Cristusevih inu s. Paula vsaki zastopi, de tu molene ie zapovedanu; od tiga ta druga zapuvid v tih Dessetih zapuvidah tudi govori. Inu se tukai vučimo, de tu pravu molene ie ena prava, sveta služba Božya, zakai tu molene ie od Buga postavlenu inu zapovedanu, obtu tudi dopade Boga. Za tiga volo ie Cristus, ty očaki, preroki, jogri inu vsi svetniki so tulikain inu čestu molili inu nih čas na tim sveitu nerveč z molitvami dokonali. H tretimu imamo mi zmisliti inu gledati na te oblube Božye, katere nas cilu lipu, zastopnu inu lubeznivu troštaio, de nas Bug hoče inu te naše prošne uslišati, de ne bodo zabston oli falile. Te iste oblube so čestu inu v dostih meistih v tu S. pismu postavlene, koker v tim Evangeliu s. Ianža čestu v tih 14., 15., 16. cap. Cristus govori taku: »Za risnico, za risnico iest vom poveim, aku vi bote kai prossili tiga Očeta v muim imeni, taku on vom bode dal.«[564] Inu Luc. 11: »Koku veliku več vaš nebeški oča bode dal tiga S. Duha tim, kir ga bodo prossili.«[565] Psal. 50: »Kliči name v ti tui nadlugi, taku hočo tebe iz te izdreti inu ti boš mene čestil.«[566] Za tiga volo ie ta Božya milost inu dobruta cilu velika, katera se ne more

558| Mt 7, 8.

559| Lk 18, 1–7.

560| Izkušnave. Mt 26, 41.

561| 1 Tim 2, 1–3.

562| 1Tes5,16–18.

563| Ps 50, 15.

564| Jn 14,13; Jn 15, 7,16; Jn 16, 23–24,26.

565| Lk 11, 13.

566| Ps 50, 15.

premisliti, veliku mane izreči v tim, kir nas tukai Bug nekar le s to zapuvido samo pergane h timu molenu, temuč tudi z velikimi oblubami inu z očenimi trošti nas vabi inu nareie, de bi radi inu serčnu imeili klicati na nega vseh žlaht nadlugah. Kadar bi mi tu Božye dobru, milostivu inu očinu serce pruti timu našimu sercu prov pogledali, rezvagali inu rezmerili, taku bi mi risničnu spoznali, de tu naše serce ie terdneše, koker ie tu kamene, železu, kuffer inu koker oben adamant,[567] inu de smo mi, koker bi bili okorneli inu lisseni ratali, de te velike milostive oblube Božye, ne nega pravične inu serdite zapuvidi tiga našiga serca ne omeče inu ne preoberno, de bi taku nemarni, lini inu neverni ne bili h timu molenu inu klicanu na Buga. Taulerus,[568] en star nembški pridigar, ta prov pisše, kir pravi: »Gospud Bug ie tavžent krat, ia, veliku več, volneši inu pernaredniši no[m]ᶜ dati, koker smo mi vzeti.«[569] Zakai on hoče en risničin bug biti inu nega oblube deržati. H četertimu: K ani pravi molitvi sliši tudi ta vera, zakai skuzi to vero v Cristusa bomo mi z Bugo[m]ᶜ spravleni. Sice ta naša šibkost ie velika inu le-tu nom vselei nerpoprei v to missel inu naprei pride, kadar molimo – Bug ne usliši tih grešnikov. Za tiga volo mi imamo tukai na ta naš velik trošt gledati inu zmisliti, de mi bomo skuzi to vero v Cristusa brumni pred Bugom, ž nim spravleni inu nemu lubi. Kadar mi pokuro deimo, tu ie: naše grehe spoznamo, inu veruiemo timu evangeliu, de skuzi Cristusa so nom odpuščeni ty grehi, taku mi imamo na tim terdnu inu stonovitu stati inu ostati, de so nom ty grehi odpuščeni, de ie nom Bug gnadiv inu milostiv tar aku glih še notri inu na sebi grehe, hude žele, lušte inu nagibane vsimu hudimu počutimo. Obtu inu za le-tiga volo naš gospud Jezus Cristus taku čestu govori: »Za risnico, za risnico iest vom poveim, aku vi bote prossili muiga očeta v muim imeni, taku vom bode on dal.«[570] Koker bi on

567| Diamant; prevzeto iz srvn. *adamant* m. (drag kamen, posebej diamant), najverjetneje med 1050 in 1200 (H. Jazbec, n. d., 24).

568| Johannes Tauler (ok. 1300–1361), nemški dominikanski pridigar, teolog in mistik, učenec mojstra Eckharta. Taulerjeve pridige so bile v Trubarjevem času znana homiletična literatura, saj so bile izdane prvič 1498 (Leipzig), nato 1508 (Augsburg), 1521 in 1522 (Basel, naslovni list je likovno opremil Hans Holbein) in 1543 v Kölnu. Taulerja je posebej cenil tudi Phlipp Melanchthon.

569| Trubarjev delni prevod pasaže iz Taulerjeve pridige *Von Beten aus dem Grunde*: »*Wie mag aber nun das zugehen, dass so mancher Mensch bittet, und bittet all seine Lebtage, und doch wird ihm das lebendige Brot nicht zuteil, während doch Gott so unaussprechlich milde ist und ohne alles Mass über all Weise gibt und vergibt und tausendmal bereiter zu geben ist als der Mensch zu nehmen?*« Johannes Tauler, *Predigten II*, Jena 1923, 85.

570| Jn 14,13; Jn 15, 7,16; Jn 16, 23–24,26.

on hotel reči: »Vi ne morete pred Bugom, muim očetom z vašo brumo, čistostio inu vrednustio obstati, vi potrubuiete eniga odvetnika inu višiga farye, obtu bežite vi k meni inu ne cbivlate, temeč se cilu inu terdnu zanessite, vi dopadete Bogu inu ste nemu lubi za muio volo.« Obtu mi imamo v ti molitvi inu koker čestu tu naše izkaženu messu nas v ti veri pači, de bi imeili na Božy oblubi inu na nega milosti cbivlati, vselei zmisliti inu terdnu verovati, de te Božye oblube so samimu Jezusu Cristusu oblublene inu de Bug suiga synu Cristusa gvišnu usliši etc. Inu le-tu ie en pravi, stonovit inu močan Božy trošt vseh izkušanavah inu zubper to našo nevrednost. Obtu ie v ti cerqvi, per tih starih inu sadanih pravih kerščenikih ena lepa inu dobra navada, de na sledno molitov na koncu perdeio inu perlože: Per Dominum Iesum Cristum[571] etc. Obtu, kadar se hoče ena prava kerščanska molitov sturiti, taku mora tukai biti nerpoprei ta vera v Cristusa, de mi terdnu veruiemo, de mi za volo Cristusa smo pravični inu brumni pred Bugom, imamo odpuščane vseh grehov inu de veimo za gvišnu: naše prošne so uslišane inu dopado Bogu za Cristusevo volo. Potle ima tudi tukai ta vera biti, katera čaka na gvišno pomuč inu trošt, kateri ie Bug oblubil. Inu potehmal ie Gospud Bug to suio volo v tim evangeliu taku očitu inu zastopnu rezodil inu na znane dal, de on nas hoče gvišnu gori vzeti, vse grehe odpustiti inu dati ta večni leben. Taku mi imamo tu naše serce inu veist zagvišati, de ie timu taku inu de smo gvišni tar gotovi vsiga tiga, kar ie nom Bug oblubil, inu mi imamo s tako terdno vero tu cbivlane na Božyh oblubah, kir notri v nas tiči, premoči inu od nas pregnati inu nemamo misliti, ne dolgu z Bugom udinovati: »Aku ti, Bug, hočes[572] oli aku sem iest vreden, taku usliši mene etc.« Onu ie risnica, de smo vsi nevredni ner

571| Po gospodu Jezusu Kristusu.

572| Hočeš.

ner te manše dobrute od Buga, oli mi bomo za volo Jezusa, tiga odvetnika, inu iz gnade perietni inu uslišani, koker tu čestu govorimo. Inu tukai inu per vsaki izkušnavi inu cbivlani na Božy milosti inu pomuči ima en vsaki zmisliti inu imeiti pred očima to Božyo persego, kir ie dial, Ezech. 33: »Koker sem iest živ, iest nečo te smerti tiga grešnika, temuč de pokuro dei inu bode vekoma živ.«[573] Inu le-tukai nei potreba dišputirati, vissoku inu globoku resmišlovati od tiga večniga napreividena, odločena inu izvolena Božyga, zakai mi imamo tukai Božye poročene inu to nega zapuvid, de mi imamo tei Božy oblubi terdnu verovati inu de nemamo od Božye vole drigači misliti, govoriti, ne deržati, tamuč koker nom ta Božya besseda inu nega oblube naprei derže inu pravio; mi nemamo tudi drugdi, kai ie Bogu v misli, kai hoče imeiti, kakove ie vole, vprašati, ne iskati, samuč v ti nega bessedi, v tim s. evangeliu. Inu per tim ima vsaki veiditi inu verovati, de te Božye oblube nekar le na ene ludi, temuč na vse gredo: Bug to suio gnado, milost inu odpuščane tih grehov vsem ludem v Cristusu ponuie inu stavi naprei. H petimu: Sliši tudi k ani pravi kerčanski[574] molitvi, de mi te riči, nadluge inu potrebe, tu, kar nom nadleži, za katere mi iz serca inu zo vso risnico prossimo, postavimo inu položimo pred Gospudi Boga. Zakai enu vnucnu, nedomisselnu, kir iz praviga, andohtliviga inu režaleniga serca ne gre, mermrane inu klaffane nei ena kerščanska molitov. Zakai za le-tiga volo ie ta molitov ena prava služba Božya, de se mi v ti molitvi izkažemo pruti Bogu, de mi nega za našiga gospudi inu milostiviga očeta imamo inu deržimo. Inu de mi terdnu veruiemo, de nom dobru hoče, nas lubi za volo suiga Synu, de na nas gleda, za nas skerbi, de Bug v nebesih ne praznuie inu ne spy, koker bi za suio cerkov ne rodil, ne varoval oli ništer dobriga ne sturil, temuč on vede[n]ᶜ velike daruve, velike dobrute inu trošte

573| Ezk 33, 11.

574| Kerščanski.

te tim vernim daie vunkai inu dili. Obtu ima en vsaki človik, kadar moli Gospudi Boga, za nekai nucnu, dobru inu poštenu inu potrebnu prossiti, nemu to suio revo inu nadlugo postaviti naprei inu prossiti, de nemu iz te milostivu pomaga. Oli on ima za volo nega velikih izkazanih inu oblublenih dobrut vissoku zahvaliti, zakai Bug hoče za takiga, kir vsem ludem hoče sturiti dobru, dati inu pomagati, spoznan inu deržan biti. Inu tu ie nega svetiga Božyga imena velika čast inu hvala inu kir Bug taku tei sui cerqvi daie inu pomaga, zatu ga Divica Maria v ni peisni česti inu hvali, kir pravi, Luc. 1: »On te lakotne napolni s to dobruto.«[575] Tu so kratke bessede, oli veliku v sebi derže; s teimi Divica Maria vuči vse ludi, de Gospud Bug ie volan inu pernaredin vsem vernim dati, kar potrubuio, inu nim pomagati iz vseh nadlug. Cristus sam pravi, Math. 7: »Prossite, taku bote pryeli, išcite, taku bote nešli.«[576] Inu ty preroki inu jogri v nih pismu zadosti pryčuio, de Gospud Bug hoče dati duhovske večne inu te telesne riči, inu vele za obuie prossiti. Za te duhovske večne riči, koker za odpuščane tih grehov, za S. Duha, za pomuč na smerti inu za te[577] večni leben, imamo s terdno vero v tim imeni Jezusa Cristusa prossiti inu verovati, de smo te prošne uslišani inu nom bode gvišnu danu. Za te telesne, koker za zdravie, za myr, za telesno potrebo nom, našim otrokom inu drugim ludem, imamo tudi z vero prossiti, tu ie, de se imamo zenesti, mi imamo eniga milostiviga Boga za volo Jezusa, oli v takih ričeh Bugu nemamo masse inu cyle postaviti, kadai inu koku bi on nom imel dati tu oli tu inu iz naših nadlug pomagati. Bug hoče, koker smo poprei izkazali, de ty kerščeniki tudi cryž nossio. Obtu v takih telesnih nadlugah imamo prossiti: »Aku tebi, Gospud Bug, dopade, aku se tebi zdy, de ti boš skuzi taku meni pomagane čestčen tar hvalen, inu aku tu nuca inu h dobrimu pride mui bogi duši inu drugim ludem.« De v taki prošni imamo tudi to pokorsčino

575| Lk 1, 53.

576| Mt 7, 7.

577| Ta.

inu tu volnu terplene pruti Bogu izkazati inu čakati z vero na odrešitvu inu pomagane, kadar se bode Bogu prov inu čas zdeilu. Taku inu v taki visži ie sam Syn Božy v ti nega sveti martri molil, kir ie dial v tim vertu, kadar ie trepetal od žalosti inu od straha inu potil ta kervavi put: »Oča, aku ti hočeš, taku vzami od mene ta kelih, tu ie: to muio britko martro, inu v tim nekar ta muia, temuč ta tuia vola se izzidi.«[578] Inu ta gobovec, Math. 8, pravi h Cristusu: »Aku ti hočeš, taku ti moreš mene očistiti.«[579] Inu David, kadar ie bil od suiga synu Absolona od kralevstva odpahnen, ie dial, 2. Reg. 15: »Aku iest gnado naidem per tim Gospudi, taku on mene spet poverne. Aku on poreče: 'Ti meni ne dopadeš,' taku sturi on z meno, koker nemu dobru dopade.«[580] Inu s. Paul, Rom. 8, taku govori: »Mi ne veimo, kai inu kaku bi se spodobilu moliti, ampag ta duh, ta za nas moli z neizrečenim vzdihane[m]ᶜ inu ta serca izuprašuie; ta isti vei, kakova ie tiga duha missel, zakai on taku za te svetnike prossi, koker timu Bogu dopade.«[581] Tu ie: tu naše šibku messu, kadar ie v ti revi inu v nadlugah, prossi za pomagane inu za odrešitvu, beži pred cryžom inu nei v nadlugah volnu tar pokornu Bogu, ampag ta duh, tu serce inu veist nas viža inu napelava zupet na to pokorsčino inu na tu volnu, pohlevnu terplene. Inu koker tudi ta duh tu serce prossi za odrešene, taku vsai nei zubper tei voli Božy, temuč on se poda cilu Bogu inu nega sveti voli inu pravi iz notra, iz praviga serca: Ta Božya vola inu nekar ta muia se izzidi. Oli per tim se vsaki dobri kersčenik vary p[re]dᶜ teim bidertaufferskim hynavskim vukum, kir pravio: Ty kersčeniki nemaio za telesne inu pozemliske riči prossiti, koker de bi te telesne potrebe ne bile vredne, de bi se imeili prossiti od Buga, temuč mi se imamo vučiti inu veiditi, de Gospud Bug hoče tudi za take riči biti prošen, koker za zdravie, za myr, za dobro gosposčino, de otroci bru[m]niᶜ bodo, za žytnu pole inu za vinske gore inu za vse tu, kar potrubuiemo na tim

578| Mt 26, 29.

579| Mt 8, 2.

580| 2 Sam 15, 25–26.

581| Rim 8, 26–27.

tim sveitu. Mi imamo tudi p[re]misliti͛ te velike inu mnogetere nesreče, kir no[m]͛ vsako uro nap[re]i͛ stoye na duši inu na telessu, inu prossiti Gospudi Buga za bra[m]bo͛ inu varovane. S. Peter, 1. Pet. 5, pravi: »Vaš souvražnik inu zupernik, ta Zludi hodi okuli koker en erioč liv inu isče, koga bi on požerl.«[582] Na tako veliko oblast inu muč tiga Zludia inu na nega hudo kunšt imamo mi čestu zmisliti, koku on vede[n]͛ okuli, odspred inu za nami, hodi inu isče, koku bi nas mogel zepelati, zmotiti v ti veri s falš vuku[vi],[583] zmešnavami inu s kecaryo. De bi ta naša serca s to nevero, s to slipoto inu z namarnostio obdal. De bi nas obnoril s falš svetustio, s falš Božyo inu malikovsko službo, s to hinavsčino inu s teimi lažami, de bi nas prenaglil inu mogel perpraviti v težko žalost, v cagane inu v nevolo. Tiga Hudiča hudo missal, kunšt, muč inu preveliku souvraštvu, kir on ima pruti Cristusu inu vsem vernim, ne premore nisče preraitati inu ne izreči, kai on nei pruti inu v ti cerqvi vsag čas inu od začetka tiga svita začel. Obtu bi mi imeili k si k serci[584] vzeti te velike, težke, mnogetere nadluge, nesreče, reve, nežihrosti inu žalosti, kir nom tukai na tim sveitu sledno uro naprei stoye inu mogo na nas pasti, inu zapopasti, kuliku ie le bolezan, buštva, ubyana inu mnogeteriga zla položenu na tiga slabiga, boziga človeka. Le-te vse reve inu velike nadluge, katere nom ta Hudič skuzi suie hlapce inu possode veden nagane, nas ima spodobnu perganati inu veden opominati h pravimu kerščanskimu, vernimu inu andohtlivimu molenu inu klicanu na Buga. Inu mi nemamo pag le za volo tih naših nadlug, temuč za vse nadluge te cerqve, za vseh vernih moliti, koker nas ty jogri opominaio, de imamo moliti za vso vulno gmaino kerščansko, de to Bug obaruie pred falš vučeniki, pred rotyrarmi,[585] pred kecarmi, pred vsem Zludievim rezbyanem inu sturmanem inu de bi dosti ludi h ti pravi evangeliski kerščanski veri prišlu inu ohraneni bili. S. Paul, 1. Thi. 2,[586]

582| 1Pt5,8.

583| Emendacijska varianta: s falš vuku[m].

584| Imeili si k serci.

585| Sektaši.

586| 1 Tim 2, 1–2.

vely prossiti za krale, za gosposčino. Tukai on hoče, de imamo prossiti, de nom Bug da deželski myr, dobre oblastnike, pravo službo Božyo, de se bruma inu poštene vmei ludmi na tim sveitu obderži. Le-te prošne vse stoye v tim Očanašu, kateriga izlago vi imate v tim malim catehizmi inu v tim velikim v to peissen zloženo,[587] zatu ga mi tukai zdai ne izlagamo. Inu dosehmal smo mi le od eniga deila te molytve govurili, koku imamo po tim Očanašu Boga prossiti za te duhoiske,[588] večne inu za te telesne riči. Mi nemamo tiga druziga deila tudi nekar pozzabiti – to hvalo daiati Bogu. Mi prymemo vsako uro veliku dobrut od Buga, tudih[589] tih veliku, kir mi za nee ne veimo. De bi nas Bug ne branil inu varoval pred Hudičem, pred hudimi ludmi, mi bi eno uro pred nimi ne mogli obstati; za tu inu za vse dobru, duhovsku inu večnu blagu, kir ie nas Bug izvolil inu poklical h pravi veri, nom dal sui evangeli inu spoznati suiga Synu, v katerim imamo gvišnu ta večni leben, inu kir nom da tudi, kar v tim životi mi inu ty naši otroci inu periatili potrubuiemo. Zatu imamo nuč tar dan čestiti inu hvaliti Gospudi Boga; timu tedai bodi zdai inu vselei vsa ckast[590] inu hvala vekoma. Amen.

TA LXII. CAP.

Du so ty evangelisti bili. Te Buqve od tiga diane tih jogrov so nucne v ti cerqvi; se imaio raven evangeliov brati. Ty evangelisti so koker

DOsehmal od tiga 14. capitula smo mi preveč inu predolgu, koker k ani predguvori sliši, oli vsai ništer, hvala Bogu, nespodobniga, nepridniga, temuč le tu, kar ie potrebnu, nucnu, dobru, kateru nom daie na znane tiga praviga Boga, to človesko naturo inu nom izlaga ta s. evangelium, to Cristusevo martro inu tu, kir ima vsaki dobri kerščenik, aku on hoče to suio vero inu koku se ima vseh nadlugah ttoštati,[591] veiditi inu zastopiti tu S. pismu, govurili. Kai ie nas pag h timu pergnalu, smo mi v tim 15. capituli nakuliku poveidali. Zdai, h puslednimu hočmo mi od tih evangelistov, du so oni bili inu zakai so pissali, govoriti.

587| Gre za *Interpretatio Orationis Dominicæ* (*Izlaga tiga Očanaša: Oča, kir v nebesih sidiš*). Pesem je bila v slovenskem jeziku prvič izdana v Trubarjevem *Catechismu* 1550 (*Zbrana dela Primoža Trubarja* 1, ur. Fanika Krajnc-Vrečko, Ljubljana, 196–202), kjer je tudi notirana. Nato je bila natisnjena še v *Enih duhovnih peisnih* 1563, (zelo verjetno) v *Enih psalmih, tem celem catechismu* 1567, v *Tem celem catechismu, enih psalmih* 1574, v obeh Dalmatinovih pesmaricah, ki nosita enak naslov (1579, 1584), in nato še v Felicijana Trubarja pesmarici z enakim naslovom (1595). Glej *Zbrana dela Primoža Trubarja* 4, ur. Jonatan Vinkler, Ljubljana 2006, 30–35, 306–331.

588| Duhovske.

589| Tudi.

590| Čast.

591| Troštati.

riti. S. Matevž Evangelist, katerimu ie tudi bilu ime Levi, Alefeiov syn, ie bil en colnar; tiga ie potle sam Jezus izvolil inu poklical h timu jogerstvu, koker tu on sam, Math. 9, inu s. Marco 2, s. Lukhes,[592] 5. cap., pišeio.[593] Inu on ie sui evangelium, koker eni pravio, za Jezusevim ločenem iz tiga svita, devet leit potle v iudovskim ieziku risničnu tar zveistu inu z ano lipo ordningo inu zastopnu zapissal. Ie zečel od Cristuseviga početva inu roystva inu kar se ie pred nega rezodevanem inu opravilom okuli nega zgudilu. Potle, kadar ie Jezus v tu suie dellu, diane inu oppravilu stopil, pravi, koku inu kakove ie on te suie jogre izvolil inu poklical k sebi, kai inu koku ie on vučil, kuliku caihov ie sturil, kakove dobrute ie izkazoval na tih ludeh, kai ie očitu pred ludmi inu kai ie v tih hišah delal, koku se ie s teimi bozimi, bolnimi, zdravimi, bogatimi, periatili, grešniki, souvražniki inu ž nega zupperniki deržal. Inu on pravi, koku se ie s to nega močio, oblastio, z bogastvom, z dobruto, z lubezno inu z milostio tim ludem rezodeval inu daial na znane. Inu koku ie on en lep, brumen, posten,[594] svet, prez vsiga tadla inu greha stan inu leben pelal inu deržal nom k animu exemplu inu navuku. H pusledniimu pravi, koku ie on od suiga lastniga jogra fratan, koku so ga ty Iudi uieli inu izdali tim aydom, koku so ga ty aydie martrali inu špotlivu umurili na tim cryžu. Koku ie pocopan, na trety dan vstal od smerti, po nega smerti se izkazoval živ tim jogrom, gori šal v nebesa, zapovedal tim jogrom oznanovati po vsim sveitu, de ie on vsem ludem, kir bodo v nega inu nega evangeliu verovali inu kerščovali se, ž nega martro inu gori vstanenem dobil ta večni leben. S. Marco, koker Eusebius v ti Kerščanski croniki več koker v enim meistu piše, ie s. Petra mlaiši inu tovariš bil;[595] tiga sam s. Peter, 1. Pet. 5, imenuie suiga synu, kir taku pisše: »Ta izvolena cerkov, kir ie zdai v ti Babilony (tu ie: v Rymi) vkupe zbrana, inu mui syn Marco vom vsem rezkroplenim kerščenikom veliko službo

ty preroki od S. Duha nom h dobrimu h pissanu nakloneni inu pergnani. Drugimu vuku koker Cristusevimu, tih jogrov inu prerokov, kateri ne hoče biti zepelan v ta pekal, nema verovati.

 spovei.«[596]

592| Lukež.

593| Mt 9, 9–13; Mr 2, 13–17; Lk 5, 27–32.

594| Pošten

595| Evzebij, *Historia Ecclesiastica* II, 15.

596| 1 Pt 5, 13.

spovei.« Ta isti s. Marco ie bil od tih kerſčenikov, kateri ſo s. Petra poslušali pridiguioč, naprošſen, de ie nim ta evangeli, kateri ie s. Peter pridigal, v tu pismu postavil. Tu istu ie on sturil. Inu kadar ie ta isti s. Peter potle sam vidil inu bral, ga ie hvalil inu poterdil, de ie dobru inu risničnu zapissan. Ta Evangeli s. Marca ie nerkratši, ampag z velikim flissom inu z lipo ordningo zapissan, koker se tu per vseh dianih inu caihnih, katere ie on zapissal, dobru vidi. Od s. Lukeža Eusebius v ti Kerſčanski croniki, v tih 3. buqvah, v tim 4. capituli, inu s. Paul, 2. Cor. 8, Col. 4, 2. Thi. 4,[597] dosti dobriga pišeta. Ta ie bil poprei en arcat v tim meistu Antiohy, potle, kadar ſo ty jogri inu s. Paul pridigali ta evangelium po vsim sveitu, se ie preobernel na to vero kerſčansko inu ie tih jogrov, nerveč pag s. Paula tovariš inu periatel ratal; tiga inu nega pismu s. Paul vissoku hvali, kir pravi, Col. 4: »Ta lubeznivi Lucas arcat vom veliko službo spovei.«[598] Tukai ga imenuie lubezniviga, nekar zabston, temuč kir se ie taku deržal, de ie vsem bru[m]nim[c] kerſčenikom lub bil. Potle 2. Thi. 4, kadar ie s. Paul dosti tožil inu pravil od suih nadlug inu falš tovarišev, kir ſo ga bili v ieči inu v nadlugah zapustili, pravi taku: »Lukež ie sam z meno.«[599] Tukai hvali Lukeža, de ie tudi v nega nadlugah per nemu ostal inu ga nei zapustil. H tim Corinteriem od nega inu nega evangelia taku piše, 2. Cor. 8: »Mi smo poslali eniga brata ž nim, le-tiga, kateriga evangelium vse cerqve hvalio, inu nekar le le-tu samu, temuč on ie tudi od tih cerqvi odločen, de ie naš tovariš tiga našiga okuli hoyena.«[600] Le-ta dobri Lukež ie duie dobre buqve od te prave arcnye tih duš, katero ie on od tih s. jogrov Cristusevih inu od s. Paula slišal inu navučil, zapissal. Kar ie on v te nega perve buqve tiga s. evangelia postavil inu zapissal, tu istu ie on slišal inu vzel od tih jogrovih vust, koker on tu sam očitu spozna, kir pravi, Luc. 1, v tim začetku nega evangelia taku: »Koker ſo nom le-ty tu dali, kir ſo od začetka

597| Evzebij, *Historia ecclesiastica* III, 4; 2 Kor 8, 18–19; Kol 4, 14; 2 Tim 4, 11.

598| Kol 4, 14.

599| 2 Tim 4, 11.

600| 2 Kor 8, 18–19.

ka vidili inu služabniki te bessede bili.«[601] Ampag kar ie on v te druge buqve, katere on imenuie Diane tih jogrov, zapissal, per tim ie on sam v pryčo bil, sam slišal inu vidil. V tih pervih suih buqvah ie postavil tu, kar sta ta druga evangelista, Matevž inu Marco, postavila – tu, kar ie Jezus govuril, vučil inu sturil. V tih drugih, v Diani tih jogrov, pag on pravi inu piše, koku, kei inu kadai ie Jezus šal gori v nebessa inu poslal doli iz nebes čez jogre tiga S. Duha, kei inu koku se ie ta vera inu ta cerkov kerščanska začela, koku ie od dan do dne gori iemala, rasla inu vegši perhaiala, koku so se ty pervi stari, brumni kerščeniki deržali, nih stan inu leben pelali, kai so ty jogri inu s. Paul pridigali inu vučili, kakovo vero inu Božyo službo so ty pervi kerščeniki imeili; od te nih Božye službe taku piše, Act. 2: »Oni so bili vsi ene misli inu so vsag dan bili v tim templi inu so stonovitu ostali per inu v tim navuku tih jogrov inu v tim podilenu oli gmaini,«[602] tu ie: oni so od nih blaga podelili s teimi, kir neso imeili, inu dilili, koker potle inu v tim 4. capituli pravi, de so vmei sebo vse gmain imeili inu dilili, koker ie vsakimu bilo potreba, inu so kruh lomili, tu ie, so se obhaiali, inu so molili.[603] On tudi piše, koku ty falš preroki ž nih falš vukum, ty hynavci, farizei, ščofi, fary, ty iudovski menihi, saducei, ty doctory te vissoke šule inu študenti inu drugi neverniki so vse zlu tim jogrom, s. Stefanu inu vsem pravim kerščenikom naganeli inu nalagali, nee preganali, lovili, byli inu morili, koku ie vselei inu povsod ta vegši deil ludi inu ty nermodreši, vučeneši inu oblastniši so timu evangeliu, tei pravi pridigi inu veri bili zubper inu souvraž. Inu on v le-tih buqvah veliku pisše, kai sta ta dva jogra s. Peter inu s. Paul pridigala inu vučila inu koku se ie nima za volo nyu pridig godilu. Obtu lete druge buqve s. Lukeža noma imaio tudi lube biti inu so vredne, de se raven tih evangeliov s flisom tar čestu prebero. Zakai s. Lukež, oli veliku več S. Duh skuzi nega, ie tu diane tih jogrov, nih vuk inu koku se ie tim jogrom inu tim per-

601| Lk 1, 2.

602| Apd2,42,46.

603| Apd 4, 32.

vim starim kersčenikom godilu, s čim inu koku so služili Bogu inu deržali se vmei sebo, nom k animu navuku, troštu inu poterienu te naše prave vere v le-te buqvi postavil inu zapissal. Iz le-tih drugih buqvi s. Lukeža se more vsaki navučiti, veiditi inu viditi, katere so te prave pridige, ty risnični vukuvi, ta stara vera inu kokove službe Bogu dopado. Mi v tih vseh jogravih inu s. Petra inu s. Paula pridigah, kir so mnogeterih deželah inu meistih Iudom inu aydom pridigali, drugiga vuka, druge vere, ne druge Božye službe, kir bi oni bili vučili oli verovali, ne naidemo, koker le-ta vuk inu le-to vero, katero mi zdai, hvala Bogu, vučimo inu smo v tu naše pismu postavili. Obtu, aku se nom nekaterim za te vere inu pridig volo taku godi oli še naprei se more goditi, koker se ie tim jogro[m]ᶜ inu tim starim, pravim kersčenikom godilu, taku mi zatu na naši veri, ne na vuku oli pridigi nemamo cbivlati, ne zatayti oli pasti od nega. Temuč biti vesseli inu troštati se, de mi tudi tiakai, kamer so oni prišli, pridemo, v tu nebesku vesselie; tiakai priti nom vsem pomagai Jezus Cristus, ta Syn Božy. Amen. Du ie pag s. Ianž Evangelist bil, od tiga nom vsi evangelisti pišeio. De ie Zebedeov syn, Iacopov, tiga jogra brat inu rybič, koker ie nega oča inu brat bil. Tiga ie Cristus od rybstva z drugimi red, Math. 4, poklical h timu jogerstvu[604] inu ga ie mumu druge jogre lubil, on ie per pusledni večery nerbliže Cristusa sidil inu slonil na nega persih. Nemu ie Cristus visseioč na criži suio matero, to Divico Mario izročil inu postavil k animu nee varihu. Obtu, kar s. Ianž pisše, tu on piše, kar ie sa[m]ᶜ vidil inu slišal, koker on sam govori, kir pravi, Ioh. 21, 19: »Le-tu ie ta joger, kateri ie vidil, ta le-tu piše inu pryču-ie inu nega pryčovane ie risničnu.«[605] Inu 1. Ioh. 1 pravi: »Kai ie bilu od začetka, kar smo mi slišali, kar smo mi z našimi oči vidili, kar smo gledali inu kar so te naše roke tipale, tu mi vom oznanuiemo, pryčamo inu pišemo.«[606] On ie per nakaterih Cristusev-

604| Mt 4, 21.

605| Jn 21, 24.

606| 1 Jn 1, 1–3.

Cristusevih caihnih bil, per katerih neso vsi jogri bili, on ie bil per Cristusevi smerti inu per vseh nega pridigah inu caihnih, ie vidil koker ty drugi jogri Jezusa gredoč v nebessa, ie pryel od nega tiga S. Duha z drugimi jogri red na vinkusti dan. Obtu ie nega pismu risničnu. Inu on ie nerdale vmei vsemi jogri po Cristusevim hoieni v ta nebessa vučil inu pridigal inu sui evangeli nerpuslednimu zapissal; Eusebius, lib. 3, cap. 24, pisše: »Kadar ie Ioannes s. Matevža, s. Marca inu s. Lukeža evangelie vidil inu prebral, ie on nih pissane poterdil inu dial, de so prov inu risničnu pissali, ampag oni so te pridige inu nekatere caihne, katere ie Cristus tu pervu leitu nega pridigarstva sturil, izpustili. Zatu ie bil Ioannes od kerščenikov prošen, de ie tu, kar so ty drugi evangelisti izpustili, v ta sui evangeli postavil.«[607] Inu eni pišeio, de Ioannes ie stuprov šestdeset leit potle, kar ie Jezus bil šal v nebessa, ta sui evangelium zapissal. Zakai so pag ty evangelisti pissali inu du ie nee h timu pissanu pergnal, od tiga Cristus, Ioannes, Lucas, Paulus inu Petrus očitu inu zastopnu govore. Cristus pravi, Ioh. 5: »Isčite v tih pismih, zakai vi menite, vi imate v nih ta večni leben, inu ona so, kir pryčuio od mene.«[608] Inu Cristus pravi, de Abraam ie dial h timu bogatimu v peklu, kir ga ie prossil, de bi Lazarusa poslal k nega bratom na ta sveit pridigati inu vučiti to pravo vero, de bi k nemu v ta pekal tudi ne prišli; ie Abraam na tu odguvoril: »Oni imaio tiga Moizesa inu tih prerokov pismu, tu istu oni imaio poslušati.«[609] Ioannes pravi taku, koker smo poprei tudi slišali, Ioh. 20: »Jezus ie veliku drugih caihnov sturil vpryčo tih suih jogrov, kateri neso zapissani v le-te buqve. Le-ty so pag pissani, de vi veruiete, Jezus ie Cristus, ta Syn Božy, inu de vi skuzi to vero bote imeili ta leben v nega imeni.«[610] S. Paul taku pravi, 2. Thimot. 3: »Sledne pismu, kateru ie od Buga noter vdahnenu, ie dobru h timu navuku, h timu popravlenu, h timu svaru inu h timu podvižanu inu napelanu h ti brumi inu pravici, de ta človik

607| Evzebij, *Historia ecclesiastica* III, 24.

608| Jn 5, 39.

609| Lk 16, 29.

610| Jn20,30–31.

vik bo prez tadla inu k vusimu dobrimu dellu pernareden.«[611] Inu Rom. 15 pravi: »Kar ie nom naprei pissanu, tu ie nom k animu navuku naprei pissanu, de mi skuzi volnu terplene inu trošt tiga pisma vupane imamo.«[612] S. Lucas ta pravi, ca. 1: »Potehmal se ie nih dosti lotilu pissati od tih riči inu diane, kir so se pergudile etc.,«[613] koker bi hotel Lucas reči: Kar iest pišem, tu pišem, de bote risnico imeili inu de skuzi falš pismu inu pridige ne bode zepelani. Inu s. Peter, 2. Pet. 1, piše taku: »Mi nesmo tim kunštnim, zmišlenim marinem slušali, kadar smo vom na znane daiali to muč inu prihod našiga gospudi Jezusa Cristusa, temuč kir smo mi z našimi oči gledali to nega maiesteto inu to nega nebesko čast inu gospostvu tedai, kadar ie on bil pryel od Očeta Boga to čast inu glorio skuzi eno štymo, kir ie k nemu bila sturiena od te velike sturiene česti le-taku: 'Le-ta ie ta mui lubi syn, na katerim iest imam enu dobru dopadene.' Inu mi smo le-to štymo slišali iz nebes pernessoč, kadar smo ž nim bili na tei sveti gori. Inu mi imamo eno stonovito prerosko[614] bessedo inu vi prov delate, de vi na to isto merkate koker na eno leščerbo, kir v enim temnim kotu stoy, dotle se ta dan sturi inu ta danica gori izzide v tim vašim sercei. Inu vi imate le-tu nerpoprei veiditi, de obenu prerokovane v tim pismu nei surienu iz suie lastne izlage oli zastopnosti, zakai tu prerokovane nei prišli inu naprei pernessenu iz te človeske voli oli misli, temuč ty sveti Božy ludie so govurili iz tiga perganena inu permorena od Svetiga Duha.«[615] V le-tih vseh bessedah po redu mi slišimo, de vse tu, kar so ty evangelisti inu jogri pissali, tu so oni nom h dobrimu inu za našiga nuca pissali, de mi skuzi taku nih pismu tiga praviga Boga ž nega stanum v ti S. Troyci inu Jezusa Cristusa, Synu Božyga, de ie on pravi bug inu pravi človik, ta druga persona v tim Bogastvi, inu zakai ie prišal na ta sveit, človik ratal, pustil se martrati, spoznamo, veimo inu prov zastopimo, zakai kateri pametni človik tiga

611| 2 Tim 3, 16–17.

612| Rim 15, 4.

613| Lk 1, 1.

614| Preroško.

615| 2 Pt 1, 16–21.

ga praviga Boga, od kateriga tu S. pismu, ty preroki inu jogri govore, pisšeio inu na znane daio, inu Jezusa Cristusa ž nega stanum inu opravilom ne znaio na tim sveitu inu v nega inu ne/ga/bessedo[m],ᶜ kir so v tu pismu postavlene, ne veruio, tiga istiga Bug Oča inu nega Syn Jezus Cristus na sodni da[n]ᶜ ne bode hotel tudi znati, ne dopustiti h tim suim izvolenim, temuč ga bode pahnel v to[616] večne te[m]nice,ᶜ kir ta Zludi zo vsemi neverniki inu hudimi bode prebival. 2. Thes. 1.[617]

Inu oni so tudi za tiga volo pissali, de se ne pustimo ličkakimu vuku zepelati od te prave vere. S. Ianž, pravio, ie tudi nerveč sui evangeli zapissal za volo tyu dveiu kecaryu Kerinta inu Ebiona, kir sta falš vučila, de Cristus nei bug, temuč sam inu zgul en človik.[618] Obtu, kadar falš vukuvi, falš vere gori vstaieio, taku imamo vselei le na tu S. pismu, na ta pravi vuk tih prerokov inu jogrov gledati, aku se ž nim gliha oli nekar. Inu de se imamo le-tiga prerokoviga inu jogroviga vuka deržati inu slušati inu s s teim vseh žlaht nadlugah troštati inu na te Božye oblube se cilu zenesti, iz tiga druge vučiti. »Zakai ty preroki inu jogri,« pravi tukai s. Peter, »neso koker ty falš vučeniki inu zepelavci od sami sebe, iz suie glave vučili, govurili, ne pissali, temuč tu, kar ie nim ta S. Duh, Jezus Cristus sam rezodil, rekal inu zapovedal vučiti inu pridigati.«[619] Obtu vi, mui lubi Slovenci inu bratie, ne veruite obenimu drugimu vuku, samuč le le-timu, kateri ie nom Bug Oča, Syn inu S. Duh v tim pismu tih prerokov inu jogrov dal inu z velikimi caihne[620] poterdil. Inu de bi eden oli nih več, ia, en angel iz nebes prišal tar bi velike caihne delal inu bi nas hotel eno drugo vero, druge Božye službe vučiti inu velyl drugdi gnade Božye, odpuščane tih grehov iskati, koker so nas Cristus v nega evangely, ty jogri, evangelisti inu preroki vučili, kateri vuk so oni v tu S. pismu postavili, taku imamo pruti timu angelu inu pruti vsem tim istim reči: Bodite prekleti vi inu vaš vuk inu ty vaši hudičevi caihgg 2 ni.[621]

616| Te.

617| 2Tes 1,7–9.

618| Evzebij, *Historia ecclesiastica* III, 27–28.

619| Parafraza 2 Pt 1, 21.

620| Caihni.

621| Parafraza Gal 1, 8–9.

622| Inu.

623| 5 Mz 13, 1–3; Mt 24, 24; Gal 1, 8–9,

624| Mt 25, 41; Jn 3, 18; Jn 5, 24; 2 Tes 2, 3–12; Apd 3, 23; 5 Mz 18, 19.

ni. Imi[622] taku nas Bug Oča, Cristus inu s// Paul vuče govoriti. Deut. 13, Math. 24, Gal. 1.[623] Zakai Cristus bode vse te, kir falš veruio, preklel inu ferdamnal, Math. 25, Iohan. 3, 5, 2. Thes. 2, Act. 3, Deut. 18.[624] Inu le le-te same, kir so nih vero, nih stan inu leben deržali inu služili Bogu po vuki tiga s. eva[n]gelia,ᶜ po pismi tih jogrov inu prerokov, bode vzel inu poiemal sebo v tu nebesku večnu vesselie. H takimu vesseliu nom dopusti inu pomagai priti Oča nebeski za volo Jezusa Cristusa, gospudi, odrešenika inu izveličarie našiga, sred S. Duhum inu le-timu samimu pravimu, živimu, večnimu, dobrimu, pravičnimu, vsigamogočnimu, modrimu, risničnimu inu milostivimu Gospudi Bogu bodi vsa čast tar hvala zdai

625| Inu.

inn[625] vekoma. Amen.

VSIGA POTREBNIGA INU NUCniga kerščanskiga navuka, kir ie v le-ti predguvori, konec.

TA EVANGELI OD S. MATEVŽA.

EN REGIŠTER.

TA KAŽE, KEI TY NEDELSKI INU TIH DRUGIH PRAZNIKOV

evangelii v tim Novim testamentu se imaio iskati inu naiti. Per tim ie tudi ena kratka postilla. V ti se pravi, kateri navuki inu trošti, vsakim evangeliu suseb, se imaio nerbule zamerkati inu ohraniti.

Register, wie die sontäglichen und der

anderen festen Evangelien in dem neuen windischen Testament zusuchen un[d][c] zufinden sein. Sampt einer kurtzen Postill, darinn auffs einfaltigst angezeigt würt, was für Lehr und Tröstungen wir in einem jetlichen Evangelio haben und wie wir derselbigen uns gebrauchen sollen.[1]

V TIBINGI.
V tim leitu po Cristusevim roystvu
M.D.LVIII.

1| Register, kje je v novem slovenskem Testamentu iskati in najti nedeljske in druge praznične evangelije. Vsebuje tudi kratko postilo, v kateri je preprosto prikazano, kakšen nauk in tolažbe najdemo v vsakem posameznem evangeliju in kako naj vsakega posebej uporabljamo.

PREDGUVOR.

DE vi pag, mui lubi Slovenci, le-ta regišter teim bule zastopite inu te evangelie, kateri so od tih starih vučenikov odločeni inu postavleni, de se imaio taku po redu na vsako nedelo inu ob praznikih v ti cerqvi brati inu pridigati, teim ležei inu hitrei naidete. Zatu imate vi veiditi inu zamerkati, de te syllabe Math. pomenuio per s. Matevžu Evangelistu, Mar. per s. Marcu, Luc. per s. Lukežu. Joh. per s. Joannesu, cap. v tim capitolu, A, B, C, D rc. v tim deilu tiga istiga capitola, p. v tim platu oli na tei strani tiga istiga papyria.

Iest sem tudi raven inu poleg tiga regištra ner te potrebniše inu nucniše štuke, navuke inu trošte sledniga evangelia suseb kratku izlužil, pokazal inu zapissal. Tu bode dobru nucalu tim mladim inu preprostim ludem (katerim iest z le-teim muim dellom služim), de oni teim ležei inu bule v ti cerqvi te pridige bodo rezoumeli inu zamerkali, kai vsaki evangeli vuči. Obtu en vsaki gospodar inu kir umei brati, ta ima sui družini doma na večer ali viutro, zgudo, preden se h pridigi gre, ta evangeli, kir se na ta isti prazniški dan pridiguie, z le-teimi summariskimi izlagami naprei po lahku inu zastopnu brati. S takim dellom inu branem se bode Bogu prov služilu inu iz tiga pride timu, kir bere, inu tim, kir bodo poslušali, velik duhovski nuc inu prid. H timu dai Bug Oča za volo suiga Synu Jezusa Cristusa, gospudi našiga, sred S. Duhum suio gnado inu pomuč. Amen.

Vaš Primož Truber

NA

NA TO PERVO NEDELO TIGA

adventa se pridiguie ta evangelium od Jezuseviga iezdena v tu Ieruzalem, kateri se taku začne: »Inu kadar se k Ieruzalemu perbližaio etc.« Tiga isčite per s. Matevžu, v tim xxi. capitolu, v tim deilu A, na platu oli strani tiga popirya 60.

Mar., 11. cap., A, p. 132. Luc., 19. cap., C, p. 231.
Ioh., 12. cap., B, p. 298.[2]

2| Mr, 11, 1–11; Lk 19, 28–40; Jn 12, 12–19.

Le-tiga evangelia vukuvi inu trošti.

1 De naš gospud inu ohranenik Jezus Cristus ie taku pohlevnu inu preprostu ieizdil v tu Ieruzale[m].[c] Inu pustil pred se ta gvant inu tu veye metati, pred sebo inu zad sebo inu v tim templi vpyti inu prossiti sebi glosnu to srečo. Tu on dei, de se tu prerokovane Zahariovu, cap. 9, Esaiovu, cap. 62, inu Davidovu, Psal. 118,[3] dopolni. Inu s teim ie on hotel tim Iudom, kir so tu pismu tih prerokov imeili inu brali, inu vsem ludem se rezodeti inu dati na znane, de ie on ta pravi, od Buga oblubleni mesias, tu ie cristus, od kateriga adventa, prihoda so vsi preroki prerokovali, inu de ga gori vzameio z vero za nih iudovskiga lastniga krala inu de na druziga odrešenika inu cristusa nemaio več čakati.

Zakai ie Jezus na osselcu v Ieruzalem ieizdil.

3| Zah 9, 9; Iz 62, 11; Ps 118, 25,26.

2 Kir on pag taku deleč skuzi zidi inu hyše vidi, kei ta oslica ž ne žerbetom stoy. Inu ž nega bessedo samo sturi, de tyu živinčetu nisče ne brani k nemu perpelati. V tim se on izkaže, de ie on ta pravi, modri, vsigamogoči Bug, kir vidi povsod vse riči inu de vse stvari moraio biti nemu pokorne inu volne.

Cristus v tim ieizdenu se izkaže, de ie tudi Bug.

3 Ta Zaharias prerok zastopnu vuči, kakovu blagu inu dobruto ie Jezus ž nega prihodom na ta sveit timu meistu Ieruzalem inu tei Sionski sčeri, tu ie, vsem vernim ludem, sebo pernessal, kir taku govori, Zah. 9. »Vesseli se, ti Sio[n]ska[c] sči, vukai, ti sči Ieruzaleva. Pole, tui kral pride tebi, pravičin inu ohranenik, ie bog, sidi na oslici inu na

Cristus ž nega advento[m],[c] prihodo[m][c] na sveit ie pernessil vse[m][c] vernim nebesko brumo inu svetust.

enim osličnim žerbetu etc.«[4] Tu ie, koker bi prerok hotel reči: Gledaite gori vsi ludie, ta večni Boży Syn, ta oblubleni Cristus pride q vom na ta sveit v eni bogi, nizki inu zaverżeni štalti, obtu ne cbivlate inu ne zblaznite se vi na nim, temuč tiga se vi vesselite, zakai on vom h dobrimu pride, de bode čez vas kraloval, vas branil pred vsemi souvražniki; on ie pravičin inu ta pravi ohranenik, tu ie, on bode s to suio obilno pravico vse verne s pravo brumo, s popolnomo pravico inu svetustio obdelil, de s to bodo mogli obstati pred Bugom, inu on bode nee ohranil inu obderżal pred to smertio, pred Hudičem inu pred peklom, de ne vzamo hudiga konca. Od nuca[5] inu prida tiga Cristuseviga prihoda na ta sveit naidete vi povsod zadosti v ti predguvori zapissanu.

Karkuli Bug reče, tu sturi; s tei[m][c] uslużiš prov Bogu.

4 Kir ty jogri sture, kar nim Cristus zapovei, inu perpelaio to oslico żerbetom, se mi od nih vučimo, de vse tu, kar nom Bug zapovei inu vely sturiti, naisi se tu istu časi tei naši nori zastopnosti żleht, norsku inu preprostu vidi inu zdy, koker kerščovati, obhaiati, dobru za hudu diati, de tu volnu inu zveistu deimo inu dopernessemo, zakai Bogu nerveč ta pokorščina inu dobra vola dopade inu s to se prov služi Bogu, 1. Reg. 15.

S čim inu koku zdei imamo Cristusa pryeti inu poštovati.

5 Od tih jogrov, od tih ludi inu otruk, kir šraieio za Jezusom, nemu prossio vse dobru inu to srečo k nega gospostvu inu kralevstvu. Inu kir nih gvant[6] inu tu veye pred nega mečeio, se mi vučimo, de to našo vero od Cristusa, de mi le za volo nega martre imamo to odpuščane vseh grehov inu de bomo izveličani, imamo očitu inu pred vsemi ludmi spoznati. Inu de imamo z našim gvanto[m],[c] tu ie zo vsem, kar imamo inu premoremo, zveistu pomagati brumnim šulariem inu pridigariem, de skuzi nih pridige inu pisma ta evangelium, ta prava vera kerščanska, bode povsod okuli rezglassena inu de tu kralevstvu Cristusevu, ta vera kerščanska deleč, po širokim se reztegne.

Na

4| Zah 9, 9.

5| Raba, korist; izposojeno iz stvn. *nuz* m., *nuzza* f. ali stvn. *nuz* (H. Jazbec, n. d., 60).

6| Obleka, oblačilo; izposojeno iz srvn. *gewant* n., in sicer pred letom 1200 (H. Jazbec, n. d., 46).

Na II. nedelo tiga adventa se pridiguie ta evangelium od sodniga dne; ta se začne: »Inu bo do caihni na soncu, na luni inu na zveizdah etc.« Luc., 21. cap., D, p. 239. Math., 24. cap., C, p. 73. Mar. 13, C, p. 141.[7]

7| Lk 21, 11–19; Mt 24, 3–14; Mr 13, 3–13.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Caihni inu znamina tiga prihodniga sodniga dne.

1 Cristus tukai, v današnim evangeliu, inu per s. Matevžu, cap. 24, pravi, kakovi caihni se bodo pred sodnim dne[m]ᶜ godili inu vidili na nebu, na zemli, na vodah inu na muriu inu na ludeh. Na nebi bodo le-ty caihni. Tu sonce bode černu oli temnu, ta luna ne bode sveitila, tu ie, koker mi Slove[n]ciᶜ pravimo, bode merknila. Čudne zveizde, comete inu druge prikazne se bodo vidile na nebu. Na zemli pag bodo veliki tressuvi v naketerih meistih, kregi, voiske, boy, žlize, dragota inu lakota. Na moriei inu na vodah velike fortune inu nagle povudne, kervavi studenci inu potoki bodo zvirali inu tekli. Na ludeh inu vmei ludmi se bodo le-ta znamina godila. Ty ludie bodo cagovali, sami sebe topili, obesšali, prebadali, skerbeli za telesne inu pozemliske riči, sušili, čudne bolezni imeili, vmei sebo se bodo nidali, souvražili, bodo nezveisti, nemilostivi, lakomni, offertni, ne bodo rodili za Buga ne za nega besseđo, stariše[m],ᶜ dobri gosposčini inu pravim pridigariem nepokorni. Bodo kupčovali, zidali inu cimprali velike gradi inu hyše, se bodo pred redo[m]ᶜ inu zubper to naturo ženili, možili, žerli, pya[n]čovali,ᶜ curbali, prešustvali, vso nečistost, hudubo inu lušte tiga messa tribali inu obhaiali inu ta s. eva[n]geliumᶜ se bode k ani pryči tim hudim nevernikom pridigal po vsim sveitu. Ta Anticrist bode rezodiven; kratku: »Pred sodnim dne[m]ᶜ se bode godilu,« pravi Cristus, »koker se ie godilu pred to grešno povudno inu preden so ta sodomistiska meista sežgana.« Onu se bode prov pridigalu, ludie za tu ne bodo rodili; berite, kai piše Moizes, Gen. 6, 7, kai Cristus pravi, Math. 24, Luc. 17, inu S. Paul, 2. Thi. 3.[8]

8| 1 Mz 6, 1–5; 7; Mt 24, 14; Lk 17, 26–30; 2 Tim 3, 1–5.

Nebu inu zemla bodo gorela na sodni dan.

2 Kadar naš Gospud Jezus Cristus druguč pride na ta sveit, v enim belim oblaku, v ti sui glory, s to suio močio, čestio inu zo vsemi angeli soditi te ludy. Tedai se bodo gibale vse nebeske moči, ta zemla inu tu nebu bodo gorele, nebessa se rezzido z velikim pokanem, ty elementi se bodo taieli od vročusti, ta zemla inu ta della, ki so v ni, zgore. Od tiga berite 2. Thes. 1 inu 2. Pet. 3,[9] koku pag Cristus bode sodil inu kai po sodnim dnevi bode, od tiga berite ta pusledni deil tiga 25. capitola per s. Matevžu inu 1. Thes. 4, 2. Pet. 3.[10]

9| 1 Tes 1, 7–8; 2 Pt 3, 10.

10| 1 Tes 4, 16–17; 2 Pt 3, 10.

Sodni dan bo vessel tim vernim, tim hudim pag žalosten.

3 Cristus vely vsem vernim tiga sodniga dne se vesseliti. Zakai oni tedai stuprov bodo pryeli od nega, kar ie nim v tim evangeliu pridigovanu, oblublenu inu kar so verovali. Bodo tedai popolnoma inu v risnici rešeni inu prosti od vseh grehov, od vse reve, žalosti, plača, od bolezni, od smerti, od Hudiče inu od pekla inu bodo prestavleni v tu večnu nebesku vesselie. Za tiga volo se imaio spodobnu vsi verni veden vesseliti inu s teim se troštati vseh nih nadlugah, suseb ležoč na tei smerti.

Sodni dan nei deleč.

4 Kadar se ty caihni, od katerih smo napoprei v le-tim evangeliu govurili, bodo godili, taku sodni dan, pravi Cristus, nei deleč.[11] Na te imamo tedai s flissom gledati inu merkati, koker gledamo spomlat na tu drevie; kadar naprei ženne inu se zeleni, taku pravimo: Leitu ie blizi. Inu mi vidimo per sadašnim našim času, de ty caihni povsod, v nebi, na zemli, na vodah inu vmei ludmi zo vso sylo se gode. Obtu čakaimo vsako uro na sodni dan.

11| Marljivost, vnema, pridnost, vztrajnost, prizadevnost; izposojeno iz srvn. vlîʒ m. (marljivost, vnema), in sicer okoli leta 1100 (H. Jazbec, n. d., 41).

Sodni dan ie gvišin inu pred rokami.

5 Cristus tudi v le-tim evangeliu s persego zegvišuie, za volo naše nevere, de sodni dan gvišnu pride. Inu kadar nega bessede, oblube so Božye, stonovite, risnične inu vsigamogoče. Vse tu, kar ie Bug od začetka tiga svita govuril inu oblubil, ie vse izkazanu inu dopernesenu, mumu sodniga dne, taku ta isti gvišnu vuni tudi ne ostane.

Sledno uro

6 Vely, de veden čuiemo, sledni hyp inu čas de čakamo

mo na sodni dan, de prebivamo inu živimo v ti trezivosti, v pravi veri, v molytvah, v enim poštenim kerščanskim stanu inu lebnu, de ohranimo eno dobro veist, de s to bomo mogli obstati pred nega ostro pravdo.

z brumo imamo čakati na sodni dan.

Na to III. nedelo tiga adventa ie evangeli, koku ie Ioannes Kerstnik iz te kehe suia dva mlaiši h Cristusu poslal; ta se taku začne: »Kadar pag Ioannes v ti vozi zasliši ta della Cristuseva etc.« Math, cap. 11, A, p. 29, Luc., 7. cap., C, p. 182.[12]

12| Mt 11, 2–15; Mt 7, 18–35.

Kratki vukuvi iz tiga evangelia.

1 Ioannes Kerstnik pošle iz ieče suie mlaiši h Cristusu nekar za suio, temuč za tih mlaiših volo, de od nega bessed, pridig inu caihnov bodo teim bule v ti veri podvučeni inu poterieni.

Ioh. suie šularie od sebe h Cristusu pošile.

2 Cristus tim Ioannesovim mlaišim inu vsem ludem daie na znane, pričuie s caihni inu preroki. Esa. 35, 61,[13] de ie on ta pravi cristus, pravi bug inu pravi človik, kir ie imel po Božy oblubi priti na ta sveit. Inu de nega vuk, nega evangeliu[m][c] ie gvišin, risničin inu stonovitin, kar govori inu oblubi v tim eva[n]geliu[c] tim vernim, timu gvišnu taku bode.

Cristusu caihni inu preroki vsi pryčuio.

13| Iz 35, 5–6; Iz 61, 1.

3 Inu Cristus tukai, kir pravi: »Izveličan ie ta, kir na meni se ne zblazni,«[14] zveistu opomina, de oben človik za volo, kir se on taku žleht, po buštvi, preprostu inu pohlevnu derži inu hodi na tim sveitu, na nega bogastvu, stanu, personi, na nega vuku, eva[n]geliu.[c] Inu na nega vernih tudi nekar, kir so povsod na tim sveitu zaverženi inu souvraženi, se nemaio zmotiti, zblazniti, ne cbivlati v ti veri. Zakai ta čas pride, de on se bode vidil v nega glory inu česti. Inu ty, kir nemu inu nega evangeliu veruio, bodo per nim inu v ti nega glory inu te česti tiga nebeskiga vesselia vekoma uživali.

Za volo Cristuseve boge štalti inu pohlevšine inu kir ta cerkov tudi ie nizka, ne ima nišče na tim evangeliu cbivlati.

14| Mt 11, 6.

4 Kir tiga Ioannesa Kerstnika taku vissoku p[re]d[c] ludmi inu p[re]d[c] suiemi jogri hvali za volo, kir ie on stonovitu, prov, risničnu, serčnu,

Io. Kerstnik ie en exempel vse[m][c] pravim

pridigariem naprei postavlen.

serčnu, prez straha inu modru pridigal. S teim on vse pridigarie vuči inu opomina, de oni taku risničnu, prez straha, serčnu inu modru imaio pridigati vsem ludem, malim inu velikim, bozim inu bogatim to pokuro, nim oznaniti ta serd Božy, aku se ne popravio. Tim pag, kir se preoberno, povedati, de Bug za volo suiga Synu, aku v nega veruio, hoče nim nih grehe odpustiti. Inu per taki pridigi ostati vseh izkušnavah inu za te iste volo vagati nih život.

Svetniki se imaio poštovati, nekar moliti, ne odpuskov per nih iskati.

5 Le-te bessede, kir Cristus pravi na koncu tiga evangelia, de »kateri ie manši v tim nebeskim kralevstvi, ta isti ie vegši koker Ioannes Kerstnik,«[15] se imaio le-taku zastopiti, koker bi Cristus hotel reči. Ioannes ie en risničin inu svet pridigar inu on bode v tim nebeskim kralevstvi, tu ie v ti cerqvi, zdai, kir se evangelium pridiguie, od tih vernih za velikiga deržan inu od nakaterih za vegšiga, koker sem iest. On ie le mui služabnik, kir nei vreden, koker Ioannes sam pravi, de bi on muih čevlev iermena odvezzal, inu ie muia pryča, kaže na me, vely vsem ludem le per meni samimu iskati odpuščane tih grehov, S. Duha inu tiga večniga lebna. Zakai le-tih nebeskih duhovskih riči oben človik, ne angel, ne Ioannes, ne oben drugi svetnik, ne prerok, ne joger,[16] ne svetnica ne mogo dati. Iz tih bessed se vučimo, de per svetnikih, ne per ludeh, ne per obeni Božy službi nemamo iskati obeniga odpuska tih grehov, ne milosti Božye, samuč per samimu Jezusu Cristusu skuzi to vero. Na nega samiga kažeio sam Oča nebeski, S. Duh, vsi verni, vse pismu, vsi svetniki inu svetni/ce/,[E] vsi preroki, jogri inu vsi Božy angeli.

15| Mt 11, 11.

16| Kristusov učenec, apostol; izposojeno iz stvn. *jungiro* m. (apostol, učenec), in sicer v obdobju pokristjanjevanja (8. in 9. stoletje) (H. Jazbec, n. d., 46).

Na to IIII. nedelo tiga adventa se pridiguie ta evangelium od tiga iudovskiga selstva iz Ieruzalema h timu Kerstniku v to puščavo, kir se začne: »Inu le-tu ie tu pričovane tiga Ioannesa etc.« Ioh., cap. 1, C, p. 256.[17]

17| Jn 1, 19–17.

Le-ti

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Kir Ioannes Kerstnik pridiguie očitu inu pryčuie od Cristusa, se mi vučimo, de ie potreba vsem kerščenikom, suseb in nerveč tim pridigariem, de oni tudi očitu pridiguio, pravio, pišeio inu pryčuio od Cristusa, du, kai ie on inu kar ie nega oppravilu na tim sveitu. Zakai skuzi taku pravlene inu pryčovane prido dosti ludi h timu spoznanu tiga evangelia inu h ti pravi veri. Zatu so ty angeli pryčovali inu pridigali tim pastyriem na puli zdaici, koker ie Cristus bil royen, potle so od Cristusa pravili vsem ludem ty pastiry, ta Iožef, Maria, Zaharias, Elizabet, Simeon, Anna, ty modri aydie inu tukai Ioannes inu Cristusevi caihni so tudi od nega pryčovali.

Pridigarstvu ie potrebnu inu nucnu na tim sveitu.

2 Potle, kir Ioannes nekar koker ty drugi fary inu farizei v Ieruzalemu v tim templi oli v tih iudovskih šulah ne vuči, temuč v ti pusčavi. Inu kir on prez visti, prez oblasti, prez poročena tih viših ščofov inu farіev pridiguie eno novo vero, kerščuie inu iemle gori te aydie. Tu on dei po zapuvidi S. Duha. Koker Lucas 3 pravi: »Ta besseda oli zapuvid Božya ie sturiena čez Ioannesa v ti pusčavi.«[18] Iz tiga se mi vučimo, de kadar ty naši ščoffi inu fary prov ne pridiguio, prov po Cristusevi postavi tih zacramentov ne dile, temuč le po kotih massuio, taku se imamo od nih deržati inu h tim pridigariem hoditi, kir ta evangelium prov izlagaio, te zacramente prov daio. Aku oni pag prov pridiguio, kerščuio inu obhaieio, aku glih kaku drugu pomankane ie na nih lebnu, de le v tih smertnih, grobih, očitih grehih, koker v curbary, v prešustvi inu tim glih, ne prebivaio, se nemamo od nih ločiti, ne drugih novih pridig iskati ne začenati.

Ty kerščeniki nemaio za sledniga uržaha nih pridigarie oli farmoštra ž nega pridigo zapustiti.

18| Lk 3, 3–4.

3 Tu očetu[19] Ioannesovu spoznane pred farizei inu leviti de on nei Cristus, ne Elias, ne prerok, temuč on ie ta

Kerščeniki imaio biti

19| Očitu.

pernaredni dati odguvor inu raitingo od nih vere. 1. Pet. 3.[21]

prerokovana styma v ti puščavi, Esa. 40,[20] kir ima Cristusu pot perpravlati, zatu on pridiguie od Cristusa inu kir nemu veruio, te znaminuie s teim kerstom, pryčuie, da ta Cristus, kir ie zdai pred rokami, ie ta pravi Syn Božy, ie pred nim bil – zastopi: po tim Bogastvi –, za nim ie prišal – zastopi: po tim človestvu. On sam daie S. Duha, on ie tu pravu iagne Božye, tu ie ta pravi offer,[22] od Buga v ti večnusti odločen, inu tu plačillu za naše grehe etc. Tu vse Ioannesovu dellu nas vuči, de tudi mi očitu inu zastopnu pred ludmi, pred duhovsko inu deželsko gosposčino od naše vere, od našiga vuka, od vseh naših Božyh službi, od vsiga našiga diane govorimo inu damo raitingo.

Nekar le samuč Turki, ludi, temuč tudi ty vučeni duhovski so timu eva[n]geliu[C] zubper.

4 Tukai mi slišimo inu beremo, de ty leviti, fary inu farizei neso tei pridigi inu pryčovanu Ioannesovimu od Jezusa hoteli verovati. Obtu se mi zdai ne čudimo, ne zmotimo se v ti pravi veri, kir tudi vidimo, de ty sadašni naši fary, menihi inu ščoffi so tei čisti, risnični pridigi tiga s. evangelia taku zubper inu souvraž inu kir ne hote tih zacramentov v ti cerqvi po Cristusevi postavi diliti.

Mi iz vuna s to vodo. Cristus iz notra s teim S. Duhum kerstuie.

5 Ta Ioannesov inu tih jogrov inu tih drugih služabnikov te cerqve kerst se ne loči, ne buli eniga od druziga; tih vseh ie en kerst. Ampag vmei Cristusom inu Ioannesom, jogromi inu drugimi pridigary ie en velik ločitig. Ioannes inu vsi služabniki ty kerstuio le s to vodo, tu ie: oni služio tei cerqvi s to vunano službo, s teimi elementi inu s to bessedo. Ampag Cristus ta kerstuie s teim ognem, tu ie on daie v tim inu per tim kerstu tiga S. Duha, ta isti nas svari za volo tiga greha, kir notri v nas tiči inu vužiže notri v naših sercih eno novo luč, to vero, tu naše serce inu naše misli obrača na dobru inu de se vsiga dobriga per Bugi, našim očetu, za volo Cristusa zevupamo inu zanessemo.

Io. Kerstnik

/6/ Sledni ima te pridige Ioannesove Kerstnika, kir so per s. Ianžu

20| Iz 40, 3–5.

21| 1 Pt 3, 15.

22| Žrtev, daritev; izposojeno iz srvn. *opfer* n. (žrtev, daritev) ali srvn. *opfern* (žrtvovati, darovati), in sicer od vključno 12. stoletja dalje (H. Jazbec, n. d., 61).

Ianžu v tim 1. inu 3., per s. Matevžu 3., Luc. tudi 3. capituli[23] zapissane, zveistu inu s flissom tar čestu brati; v tih on kratku vuči vse riči inu štuke,[24] kir slišio h timu kerščanstvu. On pridiguie prov to celo pokuro, štraifa ostru te duhovske ludi za volo nih hinavščine. Vuči, kai vsaketeri ima v suim stanu diati. Pryti tim nepokornim, nevernim ta večni Božy serd. Pravi, du inu kai ie Cristus, de ie pravi bug, pravi človik, de ie bil od večnusti, v tim času za nim človik postal. De ie tu iagne, ta pravi sami offer Božy, za kateriga samiga volo Bug hoče vsem vernim lude[m][c] odpustiti te grehe. On izlaga s teim, kai so ty stari inu Moizesevi offri pomenili, de tiga človeka neso sturili brumniga pred Bugom, ne izveličali. On ie tudi to vunano Božyo službo s teim kerstom dopernašal. S teim inu zo vsemi nega pridigami inu bessedami ie on visžal inu napelaval vse ludi, te suie mlaiše tudi, le h Cristusu.

ie popolnoma inu prov vse štuke te kerščanske vere vučil.

23| Jn 1; 3; Mt 3; Lk 3.

24| Krščanska resnica, trditev, postavka, npr. artikulacija verske resnice v simbolični knjigi, člen katekizma ali veroizpovedi; del; izposojeno iz srvn. *stuck* n. (del, košček, kos; odstavek, člen; en primerek) ali iz stvn. *stuki* n. (kos, košček; del; razdalja) ali nvn. bavarsko *Stuck* n. (del, kos, košček; odstavek; razdalja; komad; primerek) (H. Jazbec, n. d., 80).

Na božični dan, ta pervi evangelium ie od Jezuseviga roystva, ta se taku začne: »Pergudilu se ie pag v tih istih dneh etc.« Luc., cap. 11, A, p. 161.[25]

25| Lk 2, 1–20.

Le-tiga evangelia vukuvi inu trošti.

1 S. Lukež z velikim flissom pisše, v katerim času, v katerim meistu, iz katere žlahte inu matere ie Jezus Cristus, naš gospud, po tim človestvu royen. S teim on hoče vse te, kir S. pismu inu preroke bero, zagvišati inu nih vero poterditi, de tu ditece, kir ie tedai v buštvi, v neznanu inu v eni štali royenu, ie ta pravi Cristus, Syn Božy, kir ie oblublen od Buga timu Adamu, Abraamu, Mozesu, Davidu, od kateriga so vsi verni očaki, iudi inu aydie govurili inu ty preroki pissali. Iacob patriarh inu Daniel prerok, Ge[n].[c] 49, Dan. 2, 7, 9.[26] Obadva prerokuieta, da v tim

Čas, meistu, žlahta pryčuio, de tu ditece, royenu od Divice Marie, ie ta pravi Cristus.

26| 1 Mz 49, 10; Dan 2, 44; 7, 14; 9, 24–27.

času, kadar tu Rymsku kralevstvu nervegše inu širše na tim sveitu bode kralovalu inu ty Iudi pod oblastio tiga rymskiga cessarie bodo. Tedai ima biti Cristus royen. Miheas prerok ta prerokuie, de Cristus se ima rodyti v tim meistu Betleem. Inu de Cristus bo od Abraamove inu Davidove žlahte oli kry (od katere ie Divica Maria) royen. Od tiga ty psalmi 89, 132 inu vsi preroki, 2. Reg. 7, Esa. 9, 11, Iere. 23, 33,[27] pryčuio zadosti.

27| Ps 89, 4–5,28; Ps 132, 11; 2 Sam 7, 12–16; Iz 9, 5–6; Iz 11, 1–2,10; Jer 23, 5; 33.

Kerščeniki koker nih gospud Cristus v iaselcih erperguio, tu ie: so bozi, oli vini od lakote inu od mraza ne umerio.

2 Kir pag Cristus, naš gospud inu stvarnik vseh riči, ie v takim velikim buštvi inu v eni štali royen. S teim on daie per redu na znane, de nega kralevstvu nei tiga svita. Kateri v nega veruio inu hote biti pod nega kralevstvom, ty isti se nemaio troštati velikiga blaga inu dobriga lebna na tim sveitu. Ta cerkov, ty pravi verni nega služabniki so vselei veliku nadlug, dosti reve od domačih inu vunanih, od stricev, od sosedov inu od falš periatelov terpeli, so bili bozi, čestu obrupani inu umorieni. Tu Cristusevu kralevstvu inu blagu, kir tim suim vernim daie inu dili, ie le duhovsku, se zdai v tim lebnu ne vidi, onu se le v ti veri vzame inu v tim vupani se ima, tu istu blagu pag ie odpuščane vseh grehov, bruma inu svetust, kir pred Bugom vela; tiga bodo stup/r/ov[f] po tim lebnu v risnici vekoma uživali v nebessih. »Za našo volo,« pravi s. Paul, 2. Cor. 8, »ie Cristus bog postal, de nas hoče bogate sturiti v nebesih.«[28] Oli per tim imaio vsi verni tudi ta trošt, de Cristus timu mahinimu, bozimu nega kardelcu ie na tim sveitu tudi ene iaselce perpravil, tu ie ene erpergice[29] inu en nizig stan, de bodo mogli ta čas nih kratkiga života se gori deržati inu per ludeh živeti.

28| 2 Kor 8.

29| Deminutiv sam. erperge s. f. pl., prenočišče; izposojeno iz stvn. bav. *heripërga* (stvn. *heribërga*) f. (prenočišče za tujce), in sicer pred letom 1050 (H. Jazbec, n. d., 35).

Tiga roystva Jezuseviga veli ta angel vsem ludem se vesseliti.

3 V tih bessedah tiga angela, kir pravi: »Ne buite se! Pole, iest vom oznanuiem enu veliku vessele, kateru se bode godilu vsem ludem, zakai vom ie danes royen ta ohranenik, kateri ie Cristus, ta gospud,« ie vus inu ta pravi celi evangeliu[m],[c] ta pravi, dober, vessel marin, kir te boge, grešne ludi notri v nih sercei inu v veisti obesseli. Obtu ta angel pravi

pravi h tim pastyriem inu k nom vsem: »Ne strašite se, le-ta luč, muie prikazane inu muia pridiga pomeni inu pravi od ene dobre, vessele riči, katera reč ie le-ta, ta pravi ohranenik, izveličar inu pomočnik, ta cristus inu gospud ie von danas royen.« Ty dvei bessedi vom inu ohranenik ima vsaki zamerkati. Vom, tu ie za vašo inu za vseh ludi volo ie on človik postal inu hoče biti ta pravi vaš ohranenik inu pomočnik; on vom bode v tih velikih nadlugah pomagal inu odrešil, v katerih vom obena stvar nei mogla pomagati; on vas bode odderžal[30] pred to večno smertio, pred Hudičem inu pred peklom. Zakai ie Syn Božy človik postal, smo mi v ti slovenski predguvori zadosti inu zastopnu govurili; undukai vi berite.

4 Tih angelov peisen, kir poyo Gloria in excelsis Deo,[31] čast inu hvala Bogu v ti vissokoti inu myr na zemli, tim ludem dobra vola, no[m][c] pravi, kakovu blagu, nuc inu dobruto mi primemo od Cristuseviga roystva. Napoprei: de bomo Boga prov znali, de hoče biti nas milositivi oča, de nas neče pogubiti, temuč ohraniti pred vsem zlegom za suiga Synu volo. Potle bomo myr imeili inu pokoi v ti naši veisti, se ne bomo več bali serda Božyga, te smerti inu tiga ferdamnena. H tretimu: bomo vselei vesseli inu dobre vole, tudi tedai, kadar nom na tim sveitu hudu puide inu v velikih nadlugah bomo, zakai mi veimo, de te iste nom ne mogo škoditi na tim večnim lebnu. Inu le-tu peitie bode nerveč na nas dokonanu po tim lebnu v nebessih. Tedai bomo Boga v nega stanu prov znali inu se čudili na tim čudnim sveitu inu delu tiga našiga odrešitva inu za tu bomo veden Boga hvalili inu peili zo vsemi angeli: Wer uns das Kindlein nicht geboren, so weren wir allesampt verloren.[32] De bi nom le-tu ditece ne bilu royenu, vse človestvu bi bilu zgublenu. Mi bomo tudi pravi, terdni, večni myr imeili vmei Bugom inu vmei nami, zakai ta Hudič ž nega družbo, vsi hudi, neverni, škodlivi ludie bodo od

Ta angelska peissen no[m][c] pravi, kakov nuc oli prid imamo skuzi tu roystvu Jezusevu.

30| Obderžal.

31| Slava Bogu na višavah. V tem primeru gre za Angelsko himno (hymnus angelicus), ki se imenuje po svojem prvem verzu (Gloria in excelsis Deo); le-ta je vzet iz Lk 2, 14. *Gloria* je izvirno nastala na področju vzhodne cerkve, prvi prevod v latinščino pa tradicionalno pripisujejo Hilariju iz Poitiersa (300–368).

32| Če bi Dete ne bilo rojeno, bi bilo za nas vse izgubljeno.

nas odločeni. Mi verni bomo imeili vmei sebo to celo popolnoma lubezan inu vekoma se vesselili. H timu priti nom pomagai tu lubeznivu ditece Jezus Cristus, naš gospod, ta dini izveličar inu ta zveisti pomočnik. Amen.

Ta drugi evangeli, kir se pridiguie tudi na božični dan, koku so ty pastiry tekli v Betleem gledati to ditece Jezusa; ta se začne: »Inu pergudilu se ie, de kadar ty angeli etc.« Luc., cap. 2, B, p. 162.[33]

33| Lk 2, 9–14.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Zakai se ie tu roystvu Cristusevu tim pastyriem nerpoprei oznanilu inu rezodelu.

TY pastiry, katerim se ie nerpervič tu Cristusevu roystvu od tih angelov rezodelu inu oznanilu, no[m][c] daio dosti navukov inu exemplov. Ta pervi navuk, de tim ludem, kir zveistu suimu dellu, stanu inu poklicanu strego, se Bug pusti rezodeti inu spoznati. Ta drugi, de ta pastiriev stan, nih služba inu dellu dopade Bogu bule koker tu kupčovane, tovernane inu kramarya. Zato so tudi ty sveti očaki Abel, Abraam, Lot, Isaac, Iacob, Moizes inu David pastiry bili inu s to živino se živili. Ta trety navuk inu exempel ie, de ty duhovski pastiry, pridigary, ščoffi, farmoištri imaio nerveč inu nerpoprei vse riči inu skrivnusti Cristuseve, du, kai ie on inu zakai ie človik ratal, veiditi inu drugim zo vsem flissom, prez vsiga zavlačena risničnu rezodeti inu povedati inu to vero očitu pred vsemi ludmi spoznati. Ta četerti navuk, kir oni spet gredo k sui živini, s teim nas vuče, de ta evangelium, ta vera kerščanska tih pravih, dobrih, postenih[34] stanov, službi, oblasti, della oli antverha ne premini, pusti vsakiga per nega poklicanu inu dellu.

34| Poštenih.

Kar slišimo oli beremo od Jezusa, nemamo pozabiti.

2 Od Divice Marie, kir tih pastiriev marine inu besseде v suim sercei ohrani inu premišluie, se vučimo, de mi tudi, kar beremo v tih prerokih, jogrih, evangelistih in v tih pridigah slišimo od Cristusa, de tu istu dobru ohranimo, preraita-

preraitamo, premislimo inu s teimi to našo pravo vero, de le skuzi Cristusa bomo ohraneni inu izveličani, teim bule poterdimo.

Ta trety evangeli, kir se pridiguie na božični dan, de Bug skuzi suio Bessedo ie stvaril vse riči inu de ta ista Besseda ie potle messu ratala, se začne taku: »V tim začetku ie bila ta Besseda inu ta Besseda ie bila per Bugi etc.« Ioh., cap. 1, A, p. 255.[35]

35| Jn 1, 1–5.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Kai s. Ianž nerveč v nega evangeliu vuči. Jezusa to večno bessedo Božyo imenuie.

1 S. Ioannes Evangelist v tim današnim inu v tim začetku nega evangeliu štyri štuke nerveč vuči, te iste on tudi potle skuzi vus nega evangeliu[m][c] s Cristusevimi bessedami inu caihni poterduie inu izlaga. Nerpoprei: on zveistu inu risničnu vuči, de Cristus, Syn Božy, kateriga on tukai v le-tim evangeliu to Bessedo Božyo imenuie, nei le samuč en žleht človik oli prerok, koker sta tedai dva kecaria Kerintus inu Ebion[36] vučila inu govurila inu zdai ty Turki inu Iudi govore, temuč de ie on tudi ta pravi, večni bug, stvarnik vseh riči, vsigamogoč, Bogu glih zo vsemi ričmi. De skuzi nega ie ta sveit sturien, vse dobre riči v nebi, na zemli, videče inu nevideče. Inu de on te iste vse gori derži, živi, regira inu resvečuie. De ie on ta pravi pild,[37] spodoba inu svitloba tiga Božyga stanu. Col. 1, Heb. 1.[38] Inu de ie on to cerkov, vse verne po vsim sveitu, čudnu vodil, izkušoval, varoval, branil inu izveličal.

36| Evzebij, *Historia ecclestiastica* III, 27–28.

37| Podoba; izposojeno iz srvn. ali nvn. bav *pilde* n. (podoba) (H. Jazbec, n. d., 64).

38| Kol 1, 15; Heb 1, 3.

Ena čudna, skrivna reč, kir bug človik postane; ta se ima verovati, nekar zastopiti na tim sveitu.

2 Per tim on vuči, de ta ista večna Besseda Božya ie messu postala, tu ie pravu človestvu h timu suimu Bogastvu pervzela. De taku ta večna Besseda Božya, katera ie ta Syn Božy, Jezus Cristus, naš gospud inu ohranik, ie pravi bug, pravi človik, ta druga persona v tim Bogastvi inu v tim Božym stanu. Za taciga tiga Jezusa Cristusa s. Ioa[nnes],[c] ia, sa[m][c] Bug Oča, S. Duh, vsi preroki, jogri, svetniki, svetnice inu vsi

vsi verni derže, imaio inu pryčuio od nega. Koku se pag ty dvei naturi, ta Božya inu ta človeska, v Cristusu, v ti eni personi vkupe glihaio, tu istu Bug vei. Mi kerščeniki dosti Božyh riči z našo zastopnostio ne moremo doseči, temuč moramo le verovati. Inu s. Crisostomus vuči te preproste, kadar oni bodo od nevernikov vprašani od tih velikih, globokih štukov te vere kerscbanske,[39] koker od S. Troyce, koku mogo try eden inu eden try biti, taku imaio odgovoriti: »Tu Bug dobru vei. Nom ie od Buga taku zapovedanu verovati inu nekar veiditi inu zastopiti, po tim lebnu bomo prov zastopili inu te skrivne Božye riči vidili.«[40]

39| Kerščanske.

40| Izvirne besedilne predloge zaenkrat ni bilo mogoče določiti.

Zakai ie ta večna, vsigamogoča Besseda Božia tu messu, tu človestvu pervzela.

3 H tretimu: v tim evangeliu Ioannes Kerstnik inu Ioannes Evangelist obba vučita, za čes volo inu zakai se ie ta Syn Božy iz te suie nebeške maiestete, glorie, iz te česti inu gospostva na ta sveit v tak špot, v tako revo inu sromoto pustil, taku cilu nizku se ponižal. De tu vse ie on sturil, de ie hotel to suio gnado inu risnico s teimi človeki podiliti. De skuzi inu za volo nega vsi ludie, kir v nega bodo verovali, bodo imeili gnado, milost inu odpuščane vseh grehov per Bugi inu de bodo Boga ž nega stanum v ti Troyci inu to nega stonovito pravo volo znali, de Bug neče tiga človeka pogubiti, temuč izveličati skuzi to nega zaslužene. Inu de per tim vsi ludie imaio spoznati to veliko lubezan inu dobro volo Božyo, katero on ima pruti vsem ludem, de preden ie on hotel tu človestvu zapustiti v tih grehih, v ti smerti inu v tim peklu, poprei ie on dal suiga Synu v ta marter inu v to smert.

S čim, skuzi kai, koku vse Jezuseve dobrute nase perpravimo.

4 H četertimu: Ioannes Evangelist tukai v tim evangeliu, kir pravi: »Kuliku nih so nega gori vzeli, tim istim ie dal to oblast, de mogo Božy otroci postati, kir na nega veruio,«[41] vuči inu v nega vsim evangeliu povsod inu veden pravi, de drigači Cristuseve dobrute, nega zaslužena inu martre oben dileżin ne more biti, ne nase perpraviti, samuč skuzi to vero v nega. De tim nega bessedom inu oblubom

41| Jn 1, 12.

bom c/il/u[E] terdnu veruiemo inu se zenessemo, kar on v tim evangeliu k nom govori inu nom oblubi, de ie timu gvišnu taku inu nom bode danu po tim lebnu inu per pravim redu. Sicer aku nemu, ne nega evangeliu ne veruiemo, taku per Cristusu nem/a/mo[E] obeniga deila, ne nuca oli prida.

Na to I. nedelo po božiči se pridiguie ta evangeli od Simeonoviga prerokovane, de Cristus ie gvišnu pred rokami, kai inu koku Cristusu, nega evangeliu, nega materi inu tei cerqvi na tim sveitu se bode godilu; ta se začne: »Inu nega oča inu mati se čudita na teimi ričmi, kir so se od nega govurile etc.« Luc., cap. 2, E, p. 163.[42]

42| Lk 2, 33–38.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Kateri hoče le-ta evangeli prov zastopiti, ta beri, kar ie pred nim pissanu, ta evangeli, kir se na svečnični dan pridiguie. Simeon, ta stari, vučeni, brumni, sveti dedec, pričuie tukai s to staro, brumno, andohtlivo babo, s to Anno, de tu ditece, kir ie tedai v pryčo nyu inu druzih bilu v ta tempel, v cerkov pernessenu inu offranu, ie ta pravi oblubleni cristus, ta Syn Božy, vseh vernih ohranenik inu izveličar.

Simeon, Anna pryčuieta inu pridigata očitu, de tu Marie ditece ie ta pravi izveličar vseh vernih ludi.

2 Kir se Iožef inu Maria čudita Simeonovu pravlenu od tiga diteta, se vučimo od nyu, de imamo dobru premisliti inu preraitati tu veliku čudu Božye inu to nega veliko lubezan pruti ludem, de ie on suiga lastniga Synu k nom k animu odrešitvu poslal.

Zakai ie Bug človik postal, se ima čestu tar dobru rezmisliti.

3 Simeon prerokuie risničnu, koker so poprei inu potle vsi preroki prerokovali, de Cristus ima terpeti, ne bode videče pred ludmi na tim sveitu gospodoval. Zatu nemu, nega vuku inu evangeliu nih veliku bode zubper. Inu ty, kir v nega, ne nega bessedom ne bodo verovali, ty isti padeio doli C v pekal,

Cristus ie tim vernim izveličar, tim nevernim enu pogublene.

v pekal, kateri pag timu evangeliu prov veruio, ty isti bodo gori vstali iz te večne smerti v ta večni leben, iz tiga pekla v ta nebessa.

Pravi kerščeniki bodo imeili žalosti, nadluge.

4 Divico Mario preide en meč, tu ie: vsi ty, kir s Cristusem inu ž nega bessedo derže, v nega veruio inu ga spoznaio očitu, ty isti bodo na tim sveitu veliko žalost imeili inu dosti nadlug terpeli; koker se ie Divici Mary za volo nee synu godilu, taku se tei cerqvi godi.

Divičtvu, zakon, vduštvu dopado Bogu.

5 Ta s. vudva Anna, kir ie napervič dečla bila, potle zakonica, h tretimu ena vduva, s teim pryčuie, de le-ty try stanuvi Bogu dopado inu de ty ludie, kir otruk inu druziga dela nemaio, so dolžni veden inu per vseh pravih Božyh službah inu v ti cerqvi biti, moliti inu en pošten, brumen inu treziv leben pelati inu kar v cerqvi slišio od Cristusa, tu istu tudi drugim povedati.

Na noviga leita dan se pridiguie ta kratig evangeli od Cristuseviga obrezane; ta se začne: »Inu potle, kadar so ty osem dni bili dopolneni etc.« Luc., cap. 2, C, p. 162.[43]

43| Lk 2, 21–24.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Per tih zacramentih se nema le na te vunane riči, temuč na te Božye bessede gledati inu zmisliti. Zakai so ty zacramenti postavleni.

1 Tu obrezovane, kir se ie vsakimu moškimu znaminu ta predna kožica odrezala, se tei naši zastopnosti ena norska reč zdy, glih koker tu naše kerščovane inu obhaiane. Oli mi v takih Božyh ričeh, postavah, delih inu službah nemamo le na tu vunane, videče dellu, na tu obrezane, na to vodo, kruh inu vinu gledati, temuč na Buga, du ie ta, kir ie take riči postavil, na to bessedo Božyo, kir ie h tim ričem perložena, kai Bug s teim inu per tim nom daie inu oblubuie. Gospud Bug ie iz ž nega velike milosti tiga Abraama izvolil inu poklichal iz te aydovščine h ti pravi veri inu ie nemu velike riči oblubil. Nerpoprei ie

ie Bug Abraamu oblubil, de hoče nega ime veliku inu vissoku sturiti, de se od nega inu od nega otruk po vsim sveitu bode pravilu. H drugimu: de hoče nega postaviti k animu očetu veliku ludi. H tretimu: de nega otruk tulikain bodo, koliku ie zveizd na nebi inu peiska v tim moriei, inu de eni bodo veliki krali. H četertimu: de nemu inu nega otrokom za nim hoče dati to Cananeisko deželo za lastino. H petimu: de tu Seime, skuzi kateru bodo vsi ludie žegnani, tu ie Cristus, bode od nega žlahte inu kry royenu. K šestimu: de hoče vse Ahraamove[44] otroke, tu ie vse te, kir bodo v Cristusa verovali, žegnati, tu ie, nim vse grehe odpustiti, rešiti od večne smerti inu od pekla inu nee sturiti pred sebo svete inu brumne skuzi Jezusa Cristusa, de bodo vredni tiga nebeskiga kralevstva. K setmimu:[45] de hoče Abraamov inu nega vseh vernih otruk ta pravi bug inu nih ta cela dobruta biti, tu ie, on tih vernih ne hoče zapustiti v obeni nesreči, ne nadlugi, temuč nim zveistu pomagati, koker od le-tih oblub vseh beremo, Gen. 12, 15, 17, 22.[46] Nu, le-tim velikim oblubom Božym ie Abraam inu potle za nim ty nega otroci inu vnučeti so težku verovali, glih koker mi zdai tim Cristusevim oblubom težku veruiemo, zakai ta naša človeska izkažena natura inu zastopnost pravi inu raita sama sebo taku: Bug nei taku sylnu dober inu milostiv, de bi on nom take velike riči inu zabston, ki nesmo tiga zaslužili, ne zaslužiti ne moremo, hotel dati. Obtu za take naše nevere volo ie Bug h takim suim starim oblubom tu znamine tiga obrezane, potle Cristus k suimu evangeliu ta kerst inu tu obhaiane gori postavil, de, kadar nas te nadluge, tu naše hudu messu, ta Zludi, ta sveit v ti veri šibke delaio inu naklaneio, de bi cbivlali na Božyh oblubah inu na nega pomuči inu milosti, de imamo s takimi Božymi znamini to našo vero poterditi, zmisliti, kai ie Bug tedai, kadar ie taka znamina postavil inu poročil se obrezovati, kersčovati inu obhaiati, govuril inu vsem

44| Abraamove.

45| Sedmimu.

46| 1 Mz 12, 2; 15, 5; 17, 4; 22, 17.

ludem oblubil, inu cilu se zanesti na te iste Božye bessede, de on bode vse tu, kar ie no[m]ᶜ oblubil, per pravim času dal inu izkazal, zakai Bug ie vsigamogoč inu risničin. Vse tu, kar ie Bug per tei obrezi Abraamu oblubil, ie nemu inu nega otrokom popolnoma izkazal inu dopernessel. Taku tu, kar ie nom Cristus per kerstu inu obhaylu oblubil, de vsi ty, kir timu evangeliu veruio, de Cristus suiem tellom, kateru ie on za našo volo v to smert dal, inu ž nega kryo ie nom dobil odpuščane tih grehov inu ta večni leben, nom bode tudi gvišnu danu inu izkazanu.

Zakai se ie Jezus pustil obrezati.

2 Kir se pag Cristus pusti obrezati, tu on dei napoprei, de s teim pričuie, de ie on od Abraamove žlahte po tim človestvu royen, koker ie Bug oblubil. H drugimu: de ie to isto postavo od te obreze dokonal inu gori vzdignil, zakai ta obreza ie imeila le do Cristuseviga prihoda terpeti. Obtu tu obrezane tih Iudov inu Turkov zdai nei ništer vrednu, zakai per tei nei več obene oblube Božye. Vse Božye stare inu nove oblube, suseb ta, de Bug hoče vse verne za volo Abraamoviga semena žegnati, vse ludi, so zdai per naših zacramentih, per tim kerstu inu per pravim obhaianu. H tretimu: Cristus se ie hotel tudi tei inu tim drugim starim iudovskim postavom podvreči inu vsem Božym zapuvidom sturiti zadosti na našim meistu inu nas rešiti od te prekletve te Božye postave. Gal. 3, 4.[47]

47| Gal 3, 13; 4, 5.

Tu troštlivu ime Jezus derži v sebi vse nega opravilu.

3 Tu ime Jezus, kateru ie danu Cristusu, Božymu Synuvi, od angela, koker Math. 1 pričuie, se slovenski tolmačuie ohranenik oli odrešenik oli izveličar oli ta pravi, zveisti pomočnik. Inu letu ime v sebi derži inu zapopade vse Cristusevu blagu inu nega dobruto. Nerveč tu naše odrešitvu od tih grehov, koker ta angel sam izlaga timu Iožefu, ki pravi, Math. 1: »Ti boš nega imenoval Jezus, zakai on bode ohranil suie ludi od nih grehov.«[48]

48| Mt 1, 21.

NA

Na to II. nedelo po božyču se pridiguie ta evangeli, koku ie Jezus v Ieruzalemu v ti cerqvi, kadar ie dvanaist let bil star, dišputiral s teimi doctormi; ta se začne: »Inu nega stariši.« Lu., ca. 2, F, p. 164.[49]

49| Lk 2, 41–52.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Ꝯ pravim pridigom, molitvom, obhaylom imaio stari inu mladi ludie hoditi.

1 De Iožef, Maria vsaku leitu od veliki noči gresta k nih fari v Ieruzalem inu Cristusa, nyu sinu, kadar ie 12 leit bil star, tudi tiakai pelata. Se vučimo, de tudi mi, suseb ob tih praznikih, imamo v cerqve hoditi inu v te iste, v katerih se prov Bogu služi, prov vuči inu pridiguie, prov ty zacramenti dile inu iemlo, te naše otroke, mlaiše inu druge ludi voditi inu napelovati, tar naisi te iste cerqve bodo deleč oli blizi. Inu de take prave Božye službe inu prave pridige pomagamo gori deržati zo vsem teim, kar mi nerveč premoremo.

Tudi veliki svetniki, dotle so bili na tim sveitu, neso vselei bili povsod prov diali, so čestu tudi nemarni, pozablivi inu nezastopni bili. Obtu oben se ne prevzimi, de bi on hotel suio brumo oli suiem dobrim dianem zaslužiti sebi ta nebessa. Vsi imamo teči h Bugi: »Mi smo eni vnucni hlapci.« Luc. 17.[50] »Odpusti nom naše dolge.« Math. 7.[51] »Ne hodi z nami v to pravdo, zakai pred tebo oben nei pravičin.« Psal. 143.[52]

2 Kir Divica Maria inu Iožef Cristusa zgubita inu en cel dan po nim ne vprašata, se vučimo, de tudi veliki svetniki, dotle so bili na tim sveitu, neso vselei inu povsod prov diali, so čestu tudi nemarni, pozablivi inu nezastopni bili. Obtu oben se ne prevzimi, de bi on hotel suio brumo oli suiem dobrim dianem zaslužiti sebi ta nebessa. Vsi imamo teči h Bugi: »Mi smo eni vnucni hlapci.« Luc. 17.[50] »Odpusti nom naše dolge.« Math. 7.[51] »Ne hodi z nami v to pravdo, zakai pred tebo oben nei pravičin.« Psal. 143.[52]

50| Lk 17, 10.

51| Mt 6, 12.

Božy zapuvidi nerveč, potle tei človeski, aku nei tei Boży zubper, se ima slušati.

52| Ps 143, 2.

3 Od Jezusa, kir v tim templi prez visti nega starišev ostane inu kir potle gre suiemi stariši spet domov inu ie nim pokoren, ž nimi della. Se mi nerpoprei vučimo, de vse tu, kar Bug nom zapovei inu hoče imeti od nas. De tu istu nerpoprei pred vsemi ričmi sturimo, tar si tu očetu, materi, periatelom, gosposčini dopadi oli nekar, zakai mi smo dolžni Bogu več biti pokorni koker ludem. Act. 5.[53] H drugimu: se vučimo, da vsi ludie, suseb ty mladi, imaio radi h pravim pridigom inu h Božym službo[m][c] hoditi

53| Apd 5, 29.

in de ta pravi vuk, to bessedo Božyo imaio imeitu za lubu. H tretimu: de ty mladi imaio nih tovarihrištvu deržati s teimi brumnimi, poštenimi inu vueenimi[54] inu radi biti per nih inu poslušati nih vuka. H četertimu: de nih starišem bodo zveisti, volni, pokorni inu de pomagaio nim ta kruh inu človesko potrebo vsem ludem prez škode dobivati.

54| Vučenimi.

Jezus ie tu cilu človestvu, dušo inu tellu k suimu Bogastvu pervzel.

4 Cristus raste inu iemle gori v modrusti inu v starosti, zastopi: po tei človeski naturi, na duši inu na telessu, po tim Bogastvi ie bil vselei popolno[m][c] moder. Taku tudi mi imamo od dan do dne rasti inu gori iemati vseh duhovskih ričeh, v ti veri, zastopnosti inu v ti pravi kerščanski brumi inu lubezni.

Na to III. nedelo po božyču se pridiguie ta evangelium, koku ie Jezus iz vode vinu sturil na tei ohcati; se začne: »Inu na trety dan ie bila ena ohcat v ti Cani te Galileiske dežele.« Ioh., cap. 2, A, p. 259.[55]

55| Jn 2, 1–11.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Zakon ie en pošten stan inu Bogu lub. Ampag vso žlaht curbaryo bode Bug štraifal z večnim žveplom inu ognem. Apoc. 21, 22.[57]

1 De Jezus, Divica Maria inu ty jogri so na tei ohcati bili inu de Jezus ta pervi caih/e/n[E] na tei ohcati izkaže. S teim se daie vsem ludem na znane inu se pryčuie očitu, de ta zakonski stan, koker ta, kir ie od same S. Troyce notri v tim paradižu postavlen, Gen. 2,[56] ie dober, svet, pošten inu Bogu lub, ampag curbaria, prešustvu inu vsa nečistost ie Gospudi Bogu zubper. Koker od tiga s. Paul tudi pryčuie, ki pravi, Heb. 13: »Ta zakon se ima poštovati per vseh inu tih zakonikov postela ie prez madeža, ampag te curbarie inu prešustnike bode Bug sodil,«[58] tu ie: ferdamnal. Tukai vsaki zamerkai, de oben človik, bodi dur bodi, kir kurba oli prešustuie, ne pride v nebesa, tar si bodi cessar, kral, papež, scoff, far, menih, žlahtnik, purgar, kmetič, pastyr, mož, žena, dečla oli vduva; kateri ne derži oli zakona oli

56| 1 Mz 2, 23–24.

57| Raz 21, 8; 22, 15.

58| Heb 13, 1.

oli dečelstva oli vdustva, ta bode ferdamnan, aku on te prave pokure ne dei, 1. Cor. 6, Gal. 5.[59]

59| 1 Kor 6, 9,13; Gal 5, 19–21.

2 De ie na tei ohcati vina zmankalu, pomeni, de v tim zakonskim stanu ie dosti reve, skerbi, muie, žalosti inu buštva. Oli kadar ty zakoniki le Cristusa z vero imaio per sebi, molio inu kličeio na Buga, deio inu sture pruti Bogu inu pruti ludem, kar ie nim postavlenu, nih dellu, nih antverh inu službe zveistu dopernašaio, taku nim ne bode na užitku mancalu, nim bode vselei tedai, kadar se Bogu prov inu čas zdelu, iz vode vinu sturienu, nim bode Bug dal, de oni inu nih otroci od lakote, od žeie inu od mraza ne umerio.

Zakoniki imaio prov verovati, moliti, zveistu delati; tim Bug srečo da.

3 Od Divice Marie, kir prossi inu nei zdaici uslišana, se mi vučimo, de nemamo od molytve nehati inu pustiti; aku glih nesmo zdaici uslišani oli nom Bug zdaici ne pomaga po tei viži inu v tim času, koker inu kadar bi mi hoteli, mi nemamo Bogu obeniga časa h pomaganu postaviti. On dobru vei, kadai ie nom dobru inu nucnu dati inu pomagati.

Aku nom Bug zdaici ne da, za tu nemamo od molytve pustiti.

4 De Cristus to vodo na vinu preoberne, s teim, pravi tukai ta evangelist, ie on to suio glorio, to suio čast, muč, oblast, to suie bogastvu izkazal, de vse riči p[re]more,[c] de ie Bogu zo vsem glih; koker Bug Oča vsaku leitu iz zemle skuzi ta leis, skuzi to vinsko terto vinu stvaruie, tu istu glih taku Cristus premore sturiti. Obtu, kar Cristus v tim evangeliu govori inu oblubi, tu on premore inu hoče dati inu izkazati per pravim času, zakai on ie vsigamogoč inu risničin. Le-ta ohcat inu ta zakonski stan, koker tudi s. Paul pravi, 2. Cor. 11, Ephe. 5, Iohan. 3.[60] Pomeni, de Cristus ie ta pravi ženin te cerqve, vseh vernih. Inu de koker vsaki zastopni ženin lubi suio navesto inu vse, kar on ima, tu zveistu s to suio navesto dili inu čez da, tiga se mi tudi od Cristusa, našiga ženina imamo gvišnu troštati, de ta nega svetust, bruma, pravica, zaslužene, ta nebeski erb[61] inu vse, kar on ima, ie tudi naše.

Cristus suiemi caihni izkažuie suio Božyo muč inu spryčava, de nega bessede so risnične.

60| 2 Kor 11, 2; Ef 5, 27; Jn 3, 29.

61| Dediščina; izposojeno iz srvn. *erbe* n. (dediščina), in sicer po letu 1050 (H. Jazbec, n. d., 34).

Na

Na to IIII. nedelo po božyču ie ta evangeli, koku ie Jezus eniga gobovca inu eniga aydovskiga capitana hlapca ozdravil; ta se začne: »Kadar on pag doli gre iz gore etc.« Math., cap. 8, A, p. 19. Mar., 1. cap., H, p. 98. Luc., 5. cap., B, p. 174, inu cap. 7, A, p. 181.[62]

62| Mt 8, 1–4,5–13; Mr 1, 40–45; Lk 5, 12–16; 7, 1–10.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Cristus suiemi caihni inu kir ludi ozdravla, izk/a/žuie[E] suio muč, risnico inu lubezan pruti ludem.

63| Altmanoviga hlapca.

1 Ta dva caihna, de Cristus tiga gobovca s teim dotikanem, tiga altmonoviga klapca[63] pag le s to bessedo inu od deleč ozdravi, glih taku ty drugi nega caihni, pryčuio, de ie on risničnu od Buga poslan inu de nega evagelium, vuk inu oblube so te prave bessede Božye, gvišne, risnične inu stonovite; kateri timu evangeliu veruie, ta ne bode prevežan oli obnorien. Ty caihni nom tudi daio na znane to Cristusevo muč inu mylost, de on lahku inu rad vsem teim, kir z vero koker ta gobovec inu altman na nega kličeio, pomaga.

Koku imamo prossiti Boga za pozemliske telesne riči.

64| Mt 8, 2.

2 Od tiga gobovca, kir pravi: »Aku hočeš, taku ti moreš mene očishtiti.«[64] Se mi vučimo prov moliti inu prossiti Boga za te telesne riči, koker za zdravie, za dolg život sebi inu drugim, za blagu, za myr inu za druge riči, kir potrubuiemo inu bi radi imeili na tim sveitu. Mi imamo tudi za te vunane inu posvetne riči prossiti z vero, tu ie, mi imamo terdnu verovati, de za volo Cristusa imamo odpuščane tih grehov, eniga milostiviga Boga inu de te naše prošne hoče uslišati. Oli kadar mi pag ne veimo, so li nom take riči, za katere mi prossimo, nucne inu aku služio tei česti Božy inu kadar Bug tudi hoče, de ty verni na tim sveitu ta cryž nossio, de volnu terpe inu de v takih nadlugah bodo izkušeni, so li stonoviti v ti veri. Obtu per takih molytvah imamo mi tudi vselei reči: Aku ti, Bug, hočeš, aku se tebi prov, nucnu inu spodobnu zdy, taku nom tu istu dai,

dai, kar tebe prossimo. Aku pag nekar, taku se ta tuia vola inu nekar ta muia izzidi.

3 De Cristus tiga gobovca pošle h timu faryu inu vely po Moizesevi postavi offrovati. S teim vuči, de vsaki ima pomagati prave pridigarie, služabnike te cerqve živiti inu dati tu, kar nim sliši. V tim Starim zakonu so se ty fary od offrov inu dessetin gori deržali, zatu so oni morali cerqvi streči, moliti, vučiti, offrovati, te gobovce, so li čisti oli nekar, ogledovati inu ločiti od te gmaine.[65]

Cristus, s. Paul velyta čestu dati tim pridigariem nih telesno potrebo.

4 Le-ta altman ie imel eno pravo kerščansko vero inu vse tu, kar k ani pravi veri sliši. On ie Cristusa prov znal, de ie bug, vsigamogoč, de more le samo bessedo vse riči opraviti inu de ie on dober, milostiv inu volan nega hlapca ozdraviti. On ie bil pohleven, se nei vreden zdil, de bi Cristus v nega hišo šal. On ie prov molil za nega hlapca. On ie lubil suiga bližniga. Le-ti štuki slišio h ti veri kerščanski. Od tiga aydovskega verniga capitana se tudi vučimo, koku vsaki suie hlapce inu družino v bolezni oli v drugih nadlugah nema zapustiti, temuč prossiti za nee Boga inu shtreči inu pomagati, s čim on nerveč premore.

Kateri štuki slišio h pravi veri.

5 De Cristus tiga altmana vero taku vissoku hvali, se vučimo, de ta prava vera, molitov inu klicane na Buga so ner te vegše službe Božye.

Prava vera ie nervegšy Božya služba.

6 Mi tukai v tim evangeliu tudi vidimo, de ta vera kerščanska tih stanov ne prestavle, samuč ta serca perminuie. Ta altman ie bil en želner inu en gospud oli oblastnik. Cristus nei nemu zapovedal to nega oblast oli žolnerstvu zapustiti, temuč on ga pusti per nega stanu. Obtu ty bidertauffery[66] krivu vuče, kir pravio, de en oblastnik oli eden, kir per suim blagei ostane, ne more biti en pravi kerščenik.

Ta evangelium tih pravih stanov ne prestavle, temuč poterduie.

7 Kir Cristus pravi, de nih dosti, od kot tu sonce gori gre inu zahaie, bodo s teim Abraom sidelu; s teim on prerokuie, de

Od ludov inu aydov

D dosti

65| Srenja, občestvo; izposojeno iz srvn. *gemeine* f. (srenja, občinska last, občinska zemlja), in sicer v 12. stoletju (H. Jazbec, n. d., 44).

66| Anabaptist, prekrščevalec; izposojeno iz *Wi(e)dertaufer* m., in sicer v 16. stoletju (H. Jazbec, n. d., 64). Izraz je bil pejorativna oznaka reformirane krščanske verske smeri, ki je zagovarjala krst odraslih, in tako ponovno podelitev zakramenta krsta, ki naj bi bil z začlenitvijo vernika v (mistično) občestvo cerkve (unija s Kristusom) ob krstu v otroštvu konzumiran enkrat za vselej. Izraz bidertaufer uporabljajo samo nasprotniki prekrščevalcev in z njim poudarjajo teološki očitek omenjeni liturgični praksi; Trubar prekrščevalce omenja skupaj s schwenckfeldijanci in drugimi sektami ter verskimi praksami, ki jih ni odobraval.

risničnu preroкovane.

dosti aydov bodo kerščeniki inu izveličani, ty ludi pag za volo, kir neso Cristusu inu nega evangeliu verovali, bodo iz Božyga kralevstva izpahneni inu ferdamnani.

Na to V. nedelo po božyču ie ta evangelium,

koku ie Jezus to fortuno utolažil; ta se začne: »Inu gre noter v eno barko etc.« Math., cap. 8, C, p. 21. Mar., cap. 4, E, p. 107. Luc., 8. cap., E, p. 187.[67]

67| Mt 8, 23–27; Mr 4, 34–41; Lk 8, 22–25.

Le-tiga evangelia vukuvi inu trošti.

Cristus ie bug inu človik.

1 De Cristus spy, s teim se on izkaže, de ie pravi človik, de zapovei tim veitrom inu moriu, s teim se on izkaže, de ie tudi pravi bug, de vse riči moraio biti nemu pokorne.

Ty verni se tope, oli oni ne utonio.

2 De ta fortuna čez ta čoln, v katerim ie Cristus inu nega jogri, gori vstane, pomeni, de ta cerkov inu gmaina kerščanska od začetka ie bila inu bode do konca na tim sveitu v velikih nadlugah inu izkušnavah. Oli to Cristus čudnu gori derži inu pomaga, de ne utoni inu konca ne vzame.

Vsi imamo veden prossiti: ČCriste, pobulšai to našo vero.« Luc. 17.[68]

3 Na tih jogrih vidimo, de tudi per velikih svetnikih ie časi strah, šibkust, zbivlane na Boży pomuči inu mahina vera. Obtu imamo mi vsi veden prossiti Boga, de nom to našo vero pobulša inu poterdi, inu se troštati, de bomo take prošne uslišani.

68| Lk 17, 5.

Na to VI. nedelo po božyču ie ta evangelium,

de vselei ta lulka vmei pšenico raste, tu ie, de hinavci, ty hudi bodo veslei[69] vmei dobrimi v ti cerqvi, v ti gmaini Božy na tim sveitu. Ta se začne: »On nim eno drugo pergliho naprei postavi etc.« Math., cap. 13, D, p. 38. Mar., cap. 4, D, 106.[70]

69| Vselei.

70| Mt 13, 24–30; Mr 4, 26–29.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Pra-

1 Pravo izlago le-te perglihe naideš tudi v tim 13. capitolu per s. Math.,[71] v tim deilu F to sam Cristus izlaga. S to vuči: dotle smo na tim sveitu, bodo vselei ty hudi, neverni, hynavski ludie vmei te prave, brumne, kerščanske zmešani. Tyh ty farmoštri inu pridigary nemaio moriti oli šibami tepsti, temuč na pridigi z bessedo štraifati inu h tim zacramentom ne pustiti. Ampag ta deželska gosposčina ima take hude, očite škodlive grešnike od tih brumnih proč devati inu izročovati timu rabilnu inu tim biričem.

Falš, hinavski kerščeniki vselei bodo na tim sveitu vmei brumnimi.

71| Mt 13, 24–30.

2 Le-ta pergliha inu nee izlaga nom zastopnu pravi, de ta Zludi ie kriv inu dolžan, de taku v tim kerščanstvu raven praviga vuka ta krivi vstane, raven prave Božye službe ta falš inu tu malikovane. Drugdi tudi pravi Cristus inu Paulus, Math. 11, 1. Cor. 11,[72] de take zmote, zblaznene inu rezdilene v ti cerqvi moraio biti, de ty pravi, stonoviti kerščeniki bodo izkušeni. Stuprov na sodni dan bodo ty hudi od dobrih cilu ločeni inu ta plivel bode sežgan. Obtu gledai vsaki gori, de s celim sercem inu prov veruie, sui stan derži inu pela po Božy voli, aku nekar, taku nega ta kerst, obhaylu, v cerkov hoiene, poslušane tih pridig ne bode ništer pomagalu na sodni dan.

Du ie dolžan na vsi hudubi inu na krivim vuku. Na sodni dan bodo ty brumni od hudih ločeni.

72| Mt 11 12; 1 Kor 11, 19.

Na to nedelo štyrinaist dni pred pustom se pridiguie ta evangelium od tih poklicanih delavcev v tim vinogradu, katerim se daie glih lon za unglih[73] dellu. Ta se začne: »Tu nebesku kralevstvu ie glih enimu hišnimu gospodariu etc.« Math., cap. 20, A, p. 58.[74]

73| Nem. *Ungleich*, različno, neenako, mešano.

74| Mt 20, 1–16.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Le-to pergliho ty vučeniki glih ne izlagaio inu ie težka inu se nema od ene bessedo do druge izložiti. Kai pag s to Cristus hoče nerveč vučiti. To on s teimi bessedami na

Prava izlaga letiga evangelia.

ko[n]cu[c] daie na znane, kir pravi, de »ty pusledni bodo ty pervi
75| Mt 20, 16. inu ty pervi bodo ty pusledni«.[75] Iz tih bessed zastopimo, de leta pergliha nerveč na te Iude inu na nas aydie gre. Ty Iudi bodo tukai ty pervi imenovani za volo, kir so dolgu v tim vinogradu delali, tu ie, kir so veliku stu leit ta prava cerkov bili inu so pravo vero imeili, zakai ty očaki inu stariši tih Iudov do verovali v Cristusa, kir ie imel priti na ta sveit; za volo take vere tih očakov so se ty Iudi offertovali inu so menili, oni so ty nervegši inu ty pervi per Bugi. Ty aydie pag so stuprov tedai, kadar so ty jogri pridigali, prišli h ti pravi veri. Inu kadar ie Jezus vidil, koker so od tiga ty preroki tudi prerokovali, de ty Iudi ne bodo nega evangeliu verovali, temuč ty aydie, obtu on tukai pravi: Naisi ty aydie poznu pridо v ta vinograd, h ti pravi veri, bodo vini ty pervi per Bugi za volo, kir so verovali timu evangeliu inu so se pokurili, ty Iudi pag, naisi so nih stariši dolgu pod teimi Moizesevimi postavami težku služili Bogu inu ta prava gmaina Božya bila, oli kadar pag zdai v tiga Cristusa, ne nega bessedom ne veruio, v kateriga so ty nih stariši verovali, de ima priti, obtu ty Iudi bodo vže naprei neverniki, ty aydie pag verniki imenovani, zakai taku se čestu godi, de ty predni bodo ty zadni inu ty zadni bodo ty pervi. »Dosti ie poklicanih, oli neso vsi izvoleni,«[76] tu ie, ty Iudi ne bodo timu klicanu tiga evangelia verovali, zatu bodo zgubleni. De taku le-ta pergliha ie nerpoprei enu prerokovane, de ty Iudi bodo zaverženi za volo nih nevere, ty aydi bodo gori vzeti na nih meisti.

76| Mt 22, 14.

Oben človik se nema s to nega brumo, z modrustio oli z vukom oli z oblastio prevzeti, temuč

2 Cristus z le-to pergliho tudi vuči to pohlevšino, de oben kerščenik, aku ie glih dolgu per pravi veri bil, Bogu prov inu zveistu služil, se deržal brumsku inu poštenu oli ie li on vuče[n],[c] moder, zastopen oli ie v kakim stanu čez druge ludi, taku se on s takimi daruvi nema offertovati p[re]d[c] Bugom, ne prevzeti oli meniti, de Bug za tacih riči volo ie nemu dolžan dati ta večni leben oli visše mumu eniga

druzi-

veden v ti pohlevšcini prebivati.

druziga postaviti v tih nebessih, koker so le-ty današni delovci menili: zato, kir so vzgudo začeli v tim vinogradu delati, nim sliši vegši lon[77] koker tim, kir so poznu prišli inu kumai eno uro delali. Onu ie prav, Bogu dopade inu hoče imeiti, de ty kerščeniki služe od mladiu Bogu, de so brumni, vučeni inu zastopni, oli take riči neso tulikain vredne, de bi mi ž nimi ta večni leben mogli zaslužiti. Temuč Bug ta isti da tim vernim zabston, iz gnade, za volo suiga Synu. Inu on hoče dati ta večni leben glih taku dobru tim, kir se poznu, v starosti preoberno, deio pokuro, veruio v Cristusa, koker tim, kir so dolgu v pravi veri stali, za vere volo veliku terpeli inu se deržali po Božy voli. Zubper le-tu Božye dellu nema oben človik misliti ne govoriti. Mi imamo premisliti, de ie hitru dianu, de en brumen hud rata, od te prave vere v te velike grehe inu v veliko sromoto pade. Obtu, kar kuli dobriga inu po Božy voli sturimo pruti Bogu inu pruti ludem, taku vselei rečimo po Cristusevim vuku: »Mi smo eni nepridni hlapci, mi smo sturili, kar smo dolžni.« Luc. 17.[78] »Inu bodimo pohlevni pod to mogočo sylno roko Božyo, de nas po tim lebnu povisša v tih nebessih, inu delamo inu trahtamo po tim našim izveličanu strahom inu s trepetanem.«[79] »Zakai Bug ie ta, kir notri v nas della obuie, tu, de mi hočmo, inu tu, de mi sturimo po nega dobri voli,«[80] pravi s. Paul, Phil. 2, inu s. Peter, 1. Pet. 5.

77| Plačilo, nagrada; izposojeno iz srvn. *lôn, lône, lonne* m./n. (nagrada, plačilo) (H. Jazbec, n. d., 53).

78| Lk 17, 10.

79| 1 Pt 5, 6.

80| Flp 2, 13.

Na to nedelo ossem dni pred pustom se pridigu-

ie ta evangeli od štyri žlaht semena, kir ie ne unglih palu na zemlo; ta se začne: »Kadar ie pag veliku ludi bilu vkupe prišlu etc.« Luc., 8. cap., B, p. 186. Math., 13. cap., A, C, p. 36, 37. Mar., 4. cap., A, B, p. 104, 105.[81]

81| Lk 8, 4–8; Mt 13, 1–9; Mr 4, 1–9.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Du ie kriv, kir so ty eni kerſčeniki taku hudi.

1 Le-ta evangelium inu pergliho ie Jezus sam, koker smo slišali, lipu izlužil; v tim on nerpoprei vuči, de ta evangelium, ta besseda Božya, tu S. pismu, ty pravi pridigary neso dolžni, ne krivi, de ta vegši del kerſčenikov (tudi ty, kir hode h pridigom inu sami S. pismu bero) so taku hudi, temuč ta Zludi, tih ludi nemarnost, nih neobstoieča vera, lakomnost, skerb za telesne pozemliske riči, lušti[82] inu offert tiga messa inu svita, kir ty ludie hote veden dobru ieisti, pyti, dosti blaga vkupe spraviti inu ništer terpeti oli vagati za te vere inu za te Božye bessede volo. Le-te riči so dolžne, de se taku pravih kerſčenikov, povsod inu gdi se ta evangeli prov pridiguie, malu naide.

82| Lušt: zadovoljstvo, veselje, poželenje; izposojeno iz srvn. bav. *lušt* (srv. *lust*), in sicer po 10. in pred 16. stoletjem (H. Jazbec, n. d., 54).

Bug čudnu tu pridigarstvu gori derži inu de se vselei naido, kir pravim pridigom slušaio. Esa. 55.[83]

2 Potle imamo tukai en velik trošt, de Gospud Bug, naisi so ty ludie hudi, vini pusti to suio bessedo prov pridigati inu de on te, kir to isto pridiguio, čudnu vodi, gori derži, varuie inu brani, de vsi inu cilu od tih hudih, falš kerſčenikov ne bodo zatreni inu končani. Inu de se per vseh pravih pridigah vini eni dobri ludie, koker tih malu, nadeio, kir s pravim sercem te pridige poslušaio inu nih vero inu nih stan derže inu pelaio po voli inu po tei bessedi Božy.

83| Iz 55, 3–5.

Mi nemamo zatu se v veri zmotiti, kir malu ludi deio po Božym vuku.

3 Več se vučimo iz tiga evangelia: de kadar taku vidimo inu slišimo, de ta vegši deil ludi, povsod inu ty nervegši, oblastniši, vučeneši inu modreši, so timu evangeliu zubper, se nemu špotaio inu zan ne rodio, se mi za tiga volo v ti pravi veri, na tim evangeliu in na tim pravim vuku nemamo zmotiti oli zblazniti inu cbivlati, koker bi ta prov inu Božy ne bil, potehmal mi veimo, de nei tiga evangelia dolg, kir so ty ludie taku hudi, temuč tiga Zludia, inu ta nevera inu nepokornost tih ludi.

Z dobrim napreivzet-

4 H puslednimu: ta evangeli nas vuči inu opomina, de imamo h tim pridigom enu dobru serce pernesti, s flissom

inu

inu s pravim gorimerkanem te iste polušati[84] inu cilu tar terdnu našo volo h ti isti nakloniti inu vzeti naprei, de se hočmo po tei bessedi zo vso našo risnico deržati pruti Bogu inu tim ludem inu per taki pravi veri, per spoznanu Cristusevu, per pravih Božyh službah ostati do konca inu od te Božye bessede obeni riči, ne hudi ne dobri, ne pustiti se odvleči. Raven taciga dobriga napreivzetia imamo tudi moliti inu prossiti Boga v tim imeni Cristusa za S. Duha, de ta isti nom da prov zastopiti to bessedo Božyo inu de to isto v našim sercei ohranimo.

iem, z molenem imamo poslušati te prave pridige.

84| Poslušati.

Na to pustno nedelo se pridiguie ta evangelium, koku ie Cristus prerokoval od suie martre inu eniga slepca ozdravi; ta se začne: »Jezus ie sebo poiel te dvanaist etc.« Luc., 18. cap., E, p. 228. Math., 20. cap., B, D, p. 59, 60. Mar., 10. cap., F, H, p. 130, 131.[85]

85| Lk 18, 31–34; Mt 20, 17–19; Mr 10, 32–34.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Cristus tukai v začetku tiga evangelia inu drugdi čestu prerokuie inu pravi od te suie martre, koku bodo ty Iudi inu aydie ž nim delali inu okuli hodili. Tu on pag pravi nerpoprei za tiga volo. De ty jogri inu vsi pridigary tudi imaio nerveč povsod inu vsem ludem praviti inu pridigati od Cristuseve martre, zakai ie on to sterpil, kai nom nuca, koku se te iste sturimo dileżni, zakai v takim veidenu inu spoznanu stoy inu leži vseh ludi izveličane. H drugimu: de /bi/ ty jogri inu vsi ludie za volo te nega martre, koker de bi on bug inu vsigamogoč ne bil inu koker bi tu on zubper nega volo od Iudov inu aydov permoran bil terpeti, v ti veri inu na nim se ne zmotili inu cbivlali. H tretimu: de se ima veiditi inu zastopiti, de Cristus

Za čes volo Jezus taku čestu prerokuie inu pravi od suie martre.

us ne kraluie inu ne gospoduie na tim sveitu, koker ty pozemliski inu posvitni krali gospoduio; tu nega blagu inu dobruta, kir on daie tim vernim, tim suim purgariem, kmetičem, hlapcem inu deklom, nei tiga svita, koker ie tih drugih kralev, kir daio tim suim služabnikom denarie, zlatu, ketine, kmetiče inu graduve, temuč tu Cristusevu blagu ie duhovsku, nebesku inu nevideče, kateru ie ta gnada, milost Božya, odpuščane vseh grehov, ta bruma, ta pravica inu svetust, kir vela inu obstoy pred Bugom. Inu le-tu nega blagu se tukai na tim sveitu le s to vero vzame inu pryme inu se v tih velikih nadlugah inu teškik[86] izkušnavah s teim vupanem obderži inu ohrani inu stuprov po tim lebnu bomo mi verni tu istu Jezusevu blagu v ti risnici imeili, vidili inu na duši inu na telessu z velikim vesselem počutili inu uživali per Bugi zo vsemi angeli inu izvolenimi vekoma. Amen.

86| Težkih.

87| Martre. Mi smo v Božyh duhovskih ričeh nezastopni, nom se ne zdy prov, kir ty brumni tulikain terpe na tim sveitu.

2 Kir pag ty jogri tiga nega prerokovane od suie marrre[87] neso zastopili, ne veidili, od čes oli kai ie Jezus s teim menil, se nom v tim daie na znane ta naša inu vseh ludi izkažena natura skuzi ta porodni greh, de smo slipi inu nezastopni v tih ričeh, kir Boga, nega Synu inu tu naše izveličane tyčeio. Ti naši zastopnosti inu norski modrusti, dotle ona nei od S. Duha ponovlena, se ne zdy inu ne veruie, de ta človik na tim sveitu, kir ie Bogu lub inu kir služi prov Bogu, bi imel veliku terpeti inu hud konec vzeti, temuč mi menimo inu taku sodimo, timu istimu vse riči gredo po sreči inu nemu se obena nadluga oli nesreča ne pergodi. Mi želimo inu bi radi imeili od Cristusa, za volo te naše vere v nega, le te pozemliske inu telesne riči, kir našimu smerdečimu messu dobru deio inu dopado. Mi smo vsi po tei pervi naturi te šege, vole, misli inu zastopnosti, koker so ty sadašni Iudi inu koker so ty jogri bili, preden so iz nebes od S. Duha bili ponovleni; ty so menili, Cristus ne bode umerl ali kai hudiga

hudiga terpil, inu so od nega hoteli inu troštali se imeiti le veliku gospostvu inu blagu na tim sveitu. Obtu so se per tei pusledni večery. Kateri vmei nimi bi imel ta vegši biti, vmei sebo kregali. Luc. 22.[88] Inu Ioannes inu Iacob sta ž nyu matero Jezusa prossila za veliku gospostvu inu pozemlisko oblast. Math. 20.[89] Inu iz le-take človeske slipote inu nezastopnosti pride, de tulikain ludi po vsim sveitu se timu evangeliu, tei cerqvi, tim vernim špotaio, ne veruio, de bi ta evangeli inu ty, kir timu evangeliu veruio, Bogu dopali, za volo, kir moraio tulikain terpeti inu zaverženi biti na tim sveitu. Tako našo veliko nezastopnost imamo mi s to bessedo Božyo popraviti inu iz S. pisma se navučiti, za čes volo ta cerkov, ty pravi služabniki inu periatili Božy moraio tulikain inu več koker drugi ludi na tim sveitu terpeti. Inu s flissom vprašati inu veiditi te prave uržahe,[90] zakai ie ta Syn Božy terpil, zakai Abel, Abraam, David, Esaias, Ieremias, preroki, jogri inu vsi verni so malu dobriga imeili na tim sveitu. Od tiga vsi berite ta 59. capitul v ti naši dolgi predguvori.

88| Lk 22, 24.

89| Mt 20, 20–28.

90| Uržah: vzrok; izposojeno iz srvn. bav. *ursach*, srvn. *ursache* f. (vzrok), in sicer pred letom 1200 (H. Jazbec, n. d., 87).

Bug tih preprostih, slabih kerščenikov ne zaverže.

3 Mi se tudi iz te nezastopnosti tih jogrov vučimo, de tudi per tih velikih svetnikih, dotle so na tim sveitu, so grehi, nezastopnost inu šibka vera, koker mi tukai inu drugdi čestu v tih evangelieh od tih jogrov slišimo inu beremo, zatu so oni kakor mi zdai molili: Odpusti nom naše dolge. Inu v tim imamo tudi en velik, dober trošt, de Bug tih slabih, šibkih inu preprostih kerščenikov, naisi vsiga popolnoma v tim Pismu ne zastopio inu kir neso, ne mogo biti cilu prez grehov, aku se le puste podvučiti, žaluio nih grehe, tih Bug ne hoče zauvreči, ne ferdamnati, temuč nih slabust, nezastopnost pregledati.

Zakai ie Jezus caihne delal.

4 Cristus z le-teim caihnom, kir ie na tim slepcu izkazal, inu zo vsemi pryčuie inu se rezodeva tim ludem, de ie on ta pravi Syn Božy, ta pravi oblubleni inu prerokovani messias, zakai on ie delal ta della, katera so bila od ne-

ga prerokovana, Esai. 35, de bo bolnike, hromce inu slepce ozdravlal. Inu on tudi s teimi suiemi caihni rezodeva tu suie bogastvu inu muč, s katero on to pokaženo človesko naturo ozdravi inu perpravi spet na ta pravi stan. H tretimu: on pusti tudi tukai viditi to suio veliko milost inu lubezan, katero on ima pruti vsem bozim bolnikom inu grešnikom, de hoče vsem žlaht ludem, kir v nega veruio inu isčeio pomuči inu prossio za odpuščane tih grehov, pomagati, uslišati nih prošne inu nim dati, kar potrubuio h timu večnimu lebnu.

Od slepca se vučimo prov inu stonovitu verovati.

5 Na tim slepci imamo en lep exempel inu navuk ene prave, stonovite vere. On ie znal prov inu veroval, de Cristus ie pravi bug inu pravi človik, ta pravi messias, Božy inu Davidov syn, inu de hoče inu more nega ozdraviti. Inu od take vere inu zevupane se nei pustil odvleči ne sui zastopnosti, ne sui nevrednosti, ne tim ludem, kir so nemu branili to verovati inu klicati na nega. Taku se imamo mi tudi s to našo vero vseh žlaht nadlugah inu izkušnavah deržati inu stonovitu se zenesti koker le-ta slepic, ta cananeiska žena, Mathe. 15.[91] De kar ie nom v tim evangeliu oblublenu, tu nom bode danu. Te evangeliske Jezuseve oblube pag so le-te: Kateri v nega veruie, timu so vsi grehi odpuščeni, nemu bode dan S. Duh inu v ti smerti ne bo zapuščen.

91| Mt 15, 21–28.

Vera, prava molitov so velike službe Božye.

6 Tukai se tudi vučimo, de ta prava vera v Cristusa, tu pravu klicane inu molene so ner te vegše Božye službe, kir dopado Bogu inu s katero mi per Bugi veliku oppravimo. Zakai mi s teim čestimo inu poštuiemo Boga inu nega Synu, kir ga mi po nega bessedah inu oblubah za milostiviga, risničniga inu mogočiga deržimo inu veruiemo, de so nemu vse riči, inu tudi ta smert inu Hudič, podveržene. Inu očitu pred

vsemi

vsemi ludmi spoznamo tar pridiguiemo.

7 Ta slepic, kir ie zdrav postal, zahvali Boga, taku tudi mi za volo mnogeterih duhovskih inu telesnih riči hvalimo inu čestimo vselei inu povsod Gospudi Boga. Amen.

Bug se ima hvaliti.

Na to pervo postno nedelo se pridiguie ta evangelium od Cristuseviga posta v ti pusčavi inu koku ga ie ta Hudič izkušoval. Ta se začne: »Tedai ie Jezus bil pelan od duha v to pusčavo etc.« Math. 4, A, p. 7. Mar., 1. cap., C, p. 96, Luc., 4 cap., A, p. 169.[92]

92| Mt 4, 1–11; Mr 1, 12–13; Lk 4, 1–13.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Jezus Cristus, nas[93] gospud inu izveličar, kadar ie bil od Ioannesa Kerstnika kerščen inu od suiga Očeta inu S. Duha iz nebes žegnan inu postavlen h timu pridigarstvu, Math. 3, Luc. 3,[94] preden ie pridigati inu caihne delati začel, ie bil pelan od S. Duha v eno pusčavo, undu ie prebival 40 dni vmei zvirino inu v tim času ništer nei ieidil inu ta Hudič ga ie s težkimi izkušnavami izkušoval; tiga ie on zo vsem premogel inu potle od sebe odpodel, natu so nemu ty angeli služili. S teim ie on na znane dal, za čes volo ie on prišal na ta sveit. »Zatu,« pravi s. Ianž, 1. Iohan. 3, »se ie ta Syn Božy izkazal, de on rezdei ta Vražia della,«[95] de on zatare tu Hudičevu kralevstvu po tei pervi Božy oblubi, kir ie dial: »Tu Žensku seime bode tei kači to glavo sterlu,«[96] vso oblast vzelu, kir on ima čez vse ludi za volo tiga greha, inu de ima te verne od te vražie ieče odrešiti.

Jezus se s teim Hudičem voiskuie, ga premore inu preżene; s teim se rezodeva, de te verne hoče od Zludia rešiti.

93| Naš.

94| Mt 3, 13–17; Lk 3, 21–22.

95| 1 Jn 3, 8.

96| 1 Mz 3, 15.

2 S teim Cristus tudi daie na znane, de vsi kerščeniki, kir h pravi veri stopio, deio pokuro, hote v nih stanu sturiti pruti Bogu inu ludem, kar ie nim rečenu od Buga inu nalože-

Kerščeniki se moraio s teim Vrago[m][C]

kregati inu premoči z Božyo zapuvido inu oblubo.

nu v tih Božyh zapuvidah inu v tim evangeliu, de ty isti se moraio tudi s teim Zludiem kregati inu voiskovati, dotle so na tim hudim sveitu. Oli oni imaio per tim tudi ta trošt, aku oni bodo prov verovali v Cristusa, klicali na nega pomuč inu veden deržali v rokah ta duhovski meč, koker s. Paul, Ephe. 6,[97] vuči. Da kadar nas ta Zludi hoče v kak greh, kir životu, timu našimu messu inu luštom dopade inu dobru dei, perpraviti oli kadar smo v nadlugah, de nas hoče sturiti cagove na milosti inu pomuči Božy, taku tedai imamo gledati inu zmisliti na to bessedo Božyo, kar Bug prepoveda, de ne sturimo tiga, kar Zludi inu ty naši lušti hote, inu v tih nadlugah zmislimo na Božye oblube inu se cilu na te iste zenessemo; s teim inu s pravo molitvo bomo mi tudi premogli Zludia inu ga preženemo od sebe. Koker s. Peter vuči inu vely timu Zludiu zubper stati, 1. Pet. 5.[98] Inu s. Iacob 4 pravi: »Bodite pokorni Bogu, stuite zubper timu Hudiču, taku on pobeži od vas.«[99]

97| Ef 6, 13–17.

98| 1 Pt 5, 8–9.

99| Jak 4, 7.

Pravi kerščeniki bodo z lakoto inu s preganenem izkušovani.

3 Le-te try izkušnave, s katerimi ie Zludi Cristusa izkušoval, so nom postavlene naprei, de iz tih se vučimo, s čim ta Zludi to cerkov, te verne nerveč izkuša na tim sveitu inu martra. Nerpoprei s pritežom, de umerio od meča oli ogna oli sice od lakote konech vzamo; v tim času, kadar so ty jogri inu martirniki pridigali, so oni inu vsi verni od tih tyranov inu drugih nevernih ludi veliku morali terpeti za volo te vere v Cristusa, nim ie bilu tu nih po syli vse vzetu, so bili pregnani, v velikim luštvi[100] prebivali inu mnogeteri viži končoni.[101] Koker še zdai v dostih meistih se tim pravim kerščenikom taku godi, de so ob tu nih po krivici obrupani inu bode nih dosti umorienu. Inu le-to izkušnavo ta Zludi skuzi te Turke vsimu kerščanstvu sylnu nalaga ž nega preganenem, premaganem inu lovlenem, kir pravio: De bi vaša vera prov bila, de bi vi otroci Božy bili, Bogu prov služili, vi bi od nas taku ne bili premagani inu končani. Naša turska vera ie prov, obtu imamo srečo,

100| Buštvi.

101| Končani.

srečo, vse voiske dobivamo inu gori iemlemo na blagu inu v tim gospostvu. Zuper take izkušnave inu hude misli imamo mi te Božye trošte inu oblube zubper postaviti, pred sebo imeiti inu na te iste zmisliti, nerpoprei za čes volo Bug dopusti te verne izkušovati; od tiga berite ta 59., 60. capitula v ti predguvori. Potle na te oblube Božye, de ta cerkov bode obstala zubper vse kunšti inu syle tiga Zludia. Inu de Bug te verne nekar le z videčemi inu s teimi gmain[102] pomučami, koker kruhom inu z messom, temuč tudi z drugimi čudnimi, nevidečimi ričmi gori derži, živi inu brani. Moizesa ie živil na gori 40 dni prez kruha, Exod. 34,[103] Eliasa ie Bug živil skuzi vranuve, ty so nemu kruh inu messu pernašali. Potle z ano mahino pogačico nega inu eno vduvo ž nee ditetom try leita, potle tudi od eniga kosca pogače, kir ie dvakrat ieidil, ie 40 dni hodil, 3. Reg. 19.[104] Skuzi Elizeia ie Bug spižal v eni veliki lakoti z anem strupovitim zelišcem dosti prerokovih šulariev, 4. Reg. 4.[105] Obtu vsaki verni človik gledai nerpoprei, de on v pravi veri stoy, kliči na Buga, dei tu, kar ima diati v tim nega stanu po Božy voli, inu se per tim poroči Bogu; kir taku dei, tiga bode Bug čudnu gori deržal inu živil tar, aku glih Turki vse kerščanstvu pod sebe perpravio, Gospud Bug bode vini tudi pod Turki te suie živil inu branil.

Zludi inu falš vučeniki s falš vukum cerqvi veliku škodio.

4 Ta druga izkušnava inu nadluga, s katero ta Zludi to cerkov, te verne pači inu martra, ie ta falš vuk inu kriva izlaga tiga S. pisma; Zludi tukai gori na verh cerqve stoy inu hoče Jezusa iz Pisma pregovoriti, on bi imel doli iz te cerqve na tla shkočiti. Ta isti 91. psalm,[106] iz kateriga ie ta Zludi /vzel/ vse le-te bessede, govori inu oblubuie vsem vernim Božyo pomuč inu brambo vseh žlaht nadlugah, v katere oni neso radi, z dobro volo, od sami sebe prišli, zakai kateri sam rad se pusti v nadluge, v globoke vode prez čolna, oli kir hoče, de bi Bug eniga prez dela živil inu pečene ptyce pustil v usta leteti, ta isti Boga izkuša inu nema oblube

102| Navaden, skupen; izposojeno iz srvn. *gemein(e)* (navaden, skupen, obči, pripadajoč množici), in sicer v 12. stoletju (H. Jazbec, n. d., 44).

103| 2 Mz 34, 28.

104| 1 Kr 19, 8.

105| 2 Kr 4, 38–41.

106| Ps 91, 11–12.

od Buga, de bi ga taku hotel obderžati. Obtu ie ta Zludi krivu tu Pismu naprei stavil, koker bi tu govurilu, de vsakiga inu vsakim času, kadar pade oli skoči iz ene vissokote, bodo nega ty angeli gori pryemali. Glih taku ie Zludi te stare inu sadašne kecarie inu falš vučenike napelaval; ty isti to pravo vero s krivo izlago tiga Pisma prevračuio. Ty menihi inu nevučeni pr/i/digary[E] tudi zdai s falš izlago inu zastopom poterduio inu pryčuio, de nih izpačena maša ie prov, de se nema vsem kerščenikom dati pyti ta s. kry Cristuseva v tim zacramenti, de so vyce, de se ima svetnikom služiti, na ne klicatu[107] inu tu drugu nih malikovane. Ti verni pag imaio se flissati, de ia pravi zastop tiga S. pisma inu vseh articulov te vere kerščanske veido inu zastopio inu de se ne puste tim Hudičevim falš vučenikom zepelati.

107| Klicati.

Blagu, posvitna čast, veliku gospostvu dosti ludi v pekal perpravi.

5 Ta tretya izkušnava ie tu veliku blagu, veliku gospostvu, velika čast inu oblast tiga svita, za katerih volo tudi dosti kerščenikov, kir se boye, de bi ob tu ne pryšli, zepuste to pravo vero oli zataye oli ne hote te iste očitu spoznati; ta Anticrist, pravio, tim, kir pravo vero zataye, h ti krivi stopio, velike zakle[108] z denarmi daie, ampag kateri Anticristu ne hote verovati, te pregane inu mory; tu ie risnica, koker tu zdai od Turka inu papeža vidimo inu slišimo// S. Ioannes pravi, 12, de »tudi dosti viudov inu velike gospode ie v Cristusa verovalu, oli za volo tih farizeiov neso očitu spoznali, zakai oni so se bali, de bi od nih v pan ne bili položeni«.[109] Obtu ty kerščeniki se nemaio za volo blaga, česti oli gospostva tiga svita od nikogar pustiti zepelati, de bi oni kar sturili zubper Božyo volo inu zapuvid, zakai te Zludieve oblube inu pryteži so falš, ležnivi, neobstoyeči inu kratku terpe, Zludi čestu tim, kir se nemu izdado, oblubi dati velike žakle z denarmi, oli za denarie nim daie vogele inu konske fige; on čestu ob-

108| Žakle.

109| Jn 12, 42.

lubi

lubi tatum, razbonikom, curbariem, galufom inu drugim nevernikom nee perpraviti k veliki časti, oblasti inu h dobrimu inu k vesselimu lebnu, oli on te na koncu perpravi na galgo, v špot, v sromoto inu vso revo. Ampag kar Bug pryti inu oblubi, tu ie risničnu, se moraio vse riči izziti po Božy bessedi. Zamerkaite, de ta besseda adorare,[110] moliti se ne pravi le samuč čestiti oli poštovati Boga oli Zludia, temuč tudi se bati tih prytežov inu verovati tim oblubom Božym oli Zludievim. Iz tiga vsaki zastopi, koku grozzovitu ty ludie grešio, kir več Zludia s teim dopernašanem tih grehov koker Boga inu nega bessedo slušaio; ty isti Zludia molio inu ga za suiga boga derže.

110| Ljubiti (v pomenu globokega spoštovanja in naklonjenosti), čestiti.

Na to II. postno nedelo se pridiguie ta evangelium od te aydovske žene, od nee stonovite velike vere inu molitve; ta se začne: »Inu Jezus ie od unot šal inu se uganil na te kraye tiga Tyra inu Sydona etc.« Math., 15. cap., C, p. 45. Mar., 7. cap., D, p. 118.[111]

111| Mt 15, 21–28; Mr 7, 24–30.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Le-ta caihen inu vsi Cristusevi caihni pryčuieio inu rezodevaio, de Cristusov vuk inu oblube so Božye, mogoče inu risnične inu de ie pravi bug inu oblubleni messias, de vse riči v nebi, v vodi, na zemli inu v pekli, ta smert inu hudiči moraio biti nemu pokorni; berite ta 57., 58. capitula v ti predguvori inu kar smo v ti postilli na pustno nedelo od caihnov govurili.

Ty caihni pryčuio, de Cristus risnico govori.

2 Na le-tei aydovski ženi imamo en lep, živ exempel,

De skuzi po-

pild

slušane inu brane tiga s. evangelia se pride h ti pravi veri.

pild inu navuk ene prave, cile, stonovite vere inu eniga praviga molene inu kai taka vera per Bugi dobi inu oppravi, koku se v težkih izkušnavah derži inu te iste premore. Koku ie pag ona h taki veri prišla inu tako vero dobila, hočmo nerpoprei zaslišati. Od tiga s. Marcus 7 taku pisše. »Kadar ie Jezus bil na te tyriske inu sydoniske kraye prišal, gre noter v eno hišo, nei hotel, de bi du veidil, inu nei mogel skriven biti, zakai kadar ie ena žena od nega zaslišala, katere sči ie imeila tiga zludia, ie pala doli pred nega noge etc.«[112] Pole, tukai pravi s. Marco: »Kadar ie od nega slišala.« S teim on daie na znane, de le-ta aydina ie skuzi tu pravlene od Cristusa inu skuzi tu poslušane h taki veri inu h timu spoznanu Jezusevimu prišla. Od tiga s. Paul tudi govori, kir pravi, Rom. 10: »Kateri kuli kliče na tu ime tiga Gospudi, ta bode izveličan; koku bodo pag oni na nega klicali, na kateriga oni ne veruio[?][c] Koku oni pag mogo na nega verovati, od kateriga neso ništer slišali[?][c] Koku oni hote pag slišati prez pridigarie[?][c] Koku onu hote pag pridigati, samuč oni bodo poslani[?][c] Koker ie pissanu: Koku so lipe te noge le-tih, kir nom ta evangelium pridiguio, kir nom ta myr inu tu dobru oznanuio; taku ta vera pride tedai iz tiga poslušane te pridige, le-tu poslušane pag, kir pride skuzi to bessedo Božyo.«[113] Le-te bessede s. Paula se imaio dobru zamerkati, zakai on tukai pravi inu vuči, de ty ludie h pravi veri prido le, kadar poslušaio oli bero te prave pridige tiga s. evangelia inu nekar skuzi tu brane inu žabrane tih masš oli skuzi kako drugo reč. Taku ie le-ta aydina h ti pravi veri prišla. Ona ie slišala od drugih pravioč, de en človik, s teim imenom Jezus, hodi po Iudovski deželi, de pridiguie inu pravi, de ie on ta pravi Syn Božy, ta pravi messias, kir ie imel po Božy oblubi na ta sveit priti, te ludi rešiti od grehov, od večne smerti inu od pekla, inu kateri takim nega bessedom inu v nega veruie, ta bode imel ta večni leben inu on take suie bessede inu oblube

spryčuie

112| Mr 7, 24–25.

113| Rim 10, 13–15,17.

spryčuie z velikimi caihni inu čudesi. Takim bessedom inu marinem od Cristusa ie ona verovala. Na tu, kadar ie ona zaslišala, de ie Jezus v nee deželo prišal, inu ie ona tedai nega pomuči inu dobrute potrebovala, gre ona zdaici s tako vero, katero ie ona skuzi ta posluh dobila, k nemu inu ga prossi za zdravie sui sčeri. Tulikain bodi govorienu, koku ie le-ta žena h ti veri kersčanski prišla, inu nom k animu navuku, de tudi mi imamo /z/o[E] vsem flissom te prave pridige poslušati inu brati te evangelie inu tu S. pismu; skuzi le-tu S. Duh timu človeku da to pravo vero inu ga od dan do dne v ti isti poterduie, de s to pride v nebessa.

Štyri izkušnave imaio vsi ludie v nadlugah inu v molitvah.

3 Zdai hočmo tudi nakuliku od nee terdne, stonovite vere inu koku ie ona štyri težki izkušnavi s to vero premogla, govoriti inu vučiti se, de mi tudi v naših nadlugah, suseb na smerti leže, s to vero vse žlaht izkušnave premoremo. Zakai, kateri per veri obstoy do konca inu premore vse žlaht izkušnave, de ne caga na milosti inu pomuči Božy v obeni nadlugi inu na smerti tudi nekar, ta isti bode imel, pravi s. Ianž, Apoc. 2, 3,[114] to nebesko crono na glavi, bode ieidil vekoma ta nebeski kruh inu bode sidil per Jezusu Cristusu v tim večnim kralevstvu. Mi v tih evangelieh nigdir ne beremo, de bi Cristus taku ostru pruti komu se bil deržal inu ž nega pomaganem taku dolgu zauvlačil koker tukai pruti le-ti ženi. Nerpoprei, pravi ta evangelist, kadar ie ta žena vpyla za nim inu prossila za nee sčer, nei ništer odguvoril, potle, kadar so ty jogri za no prossili, ie dial: Ona nei Iudina, ne sliši v tu kardelu tih izvolenih; h tretimu, kadar pred nega poklekne, no imenuie eno psyco. Tu so gvišnu ostre bessede, katere bi mogle eniga drugiga koker eno ženo ob to vero perpraviti inu stu/rit/i[E] cbivlati na Jezusevi milosti, dobruti inu pomuči. Oli Jezus pag tiga ne dei iz nevole oli iz nemilosti, temuč de ie hotel s teim inu taku to veliko vero te žene rezodeti. Inu no postaviti vsem ludem k animu večnimu exemplu inu

114| Raz 2, 10; Raz 3, 11,21.

navuku ene prave vere, de vsi pravi kerščeniki v nih nadlugah, v n/i/h* telesnih inu duhovskih izku/š/nav/a/h,* v nih molitvah inu prošnah se imaio koker le-ta aydina ž nih vero deržati inu na Božyh bessedah, obl/u/bah* inu na tim evangeliu nekar cbivlati, temuč se cilu serčnu inu stonovitu na te iste zenesti inu do konca zevupati. Inu v takih nadlugah inu molitv/a/h* imamo verovati, de smo naše prošne uslišani, inu čakati z volnim terplenem na Božyo pomuč inu se cilu zanesti, Bug bode pomagal per pravim času. Zakai vsakimu človeku, vernimu inu nevern/i/mu,* kadar ie on v nadlugah, bodi v težki, dolgi bolezni oli v velikim buštvi oli v globoki, sylni ieči oli kadar leži na smerti in kadar on moli inu kliče na Buga, prossi za pomuč, taku nemu le-te štyri izkušnave prido naprei inu v to missal, katere zubper to našo vero stoye inu štritaio. Ta perva izkušnava, k/i/r* nas, kadar smo v nadlugah, v ti veri, v ti molitvi pači, mami inu zubper stoy, de cbivlamo na Božy oblubi inu pomuči, ie tu molčane Cristusevu, kir pervič tei ženi ništer ne odgovori. Tu ie nom pride naprei inu se nom po naši nori modrusti zdy, Bug za nas ne rodi, ne gleda na nas inu za nas ne vpraša, aku nom dobru oli hudu gre. Ta druga izkušnava, kir se nom zdy, koker tukai Cristus pravi: Iest sem le h tim izraelskim ovcom poslan, tu ie, mi nesmo od tih izvolenih. Ta tretia, kir Cristus to ženo imenuie psyco, tu ie, nom se zdy v ti veri inu molytvi, mi nesmo vredni, ne zaslužili pruti Bogu, de bi nas imel uslišati oli kai dati. Ta četerta, kir Cristus tei ženi zdaici ne pomaga inu ne usliši, tu ie, kadar Bug ž nega pomaganem zavlačuie inu nekar zdaici inu koker bi mi hoteli, ne poma/g/a.* Takim izkušnavom inu izpačenim, hudim, krivim mislom, tei neveri, ki/r/* v tim na/š/im* izka/ž/enim* messei tiči, imamo mi zo vso močio subper stati, goniti od sebe s to v/er/o,*

s t/ei/mi*[115]

115| Vsa označena mesta (*) so v izvirniku poškodovana in so topogledno emendirana.

s teimi Božymi bessedami inu oblubami.

4 Zubper to pervo izkušnavo, kadar nas take misli obhaieio inu prido nom naprei, Bug ne rodi, ne vpraša za nas, ne vidi, koku nom gre, imamo zdaici zmisliti na to Božyo muč, oblast, rovnane, de vse riči moraio poiti po nega voli, de hudu, ne dobru se ne sturi prez Bož/y/e[E] vole// Thren. 3,[116] kir ie Iob od Zludia taku bil martran, ta s/l/epic, kir ie bil slep royen, kateriga ie Jezus ozdravil, kir ie Lazarus bil umerl, tu vse ie sturienu z Božyo volo inu za nega česti volo, ž nega veidenem inu dopuščenem, Iob 1, 2, Iohan. 9, 11.[117] Cristus pravi, Math. 10: »Oben naš las iz glave, oben vrabeč iz strehe ne pade prez vole Božye.«[118] David pravi, Psal. 113: »Du ie tak, koker ie ta naš Gospud, kir vissoku v nebesih prebiva, oli on se doli spusče, de rezgleduie, kar ie v nebi inu na zemli, on vzdiguie tiga boziga iz praha inu on postavle tiga zaverženiga raven tih viudov.«[119] Inu v tim 139. psalmi pravi tudi David na meisti vseh vernih ludi taku: »Gospud, ti si mene izkusil inu si mene dobru znal; ti si znal muie sidene inu gorivstanene inu ti od daleč zastopiš te muie misli; ti si muie hoiene inu muie ležane poprei vidil inu si vse muie poti izuprašal, zakai obene bessede nei na muim ieziku; pole, ti, gospud, si vse veidil, ti si mene od spreda inu od zada stvaril inu si tuio roko na me postavil; ti si eno čudno kunšt[120] v tim mene ustvarienu izkazal, ia, vegšo, koker iest morem doseči. Kam iest hočo poiti pred tuiem duhum[?][c] Inu kam iest hočo bežati pred tuiem obličiem[?][c] Aku iest grem gori v nebu, taku si ti undukai, inu aku si iest postele[m][c] v tim peklu, taku si ti vpryčo; aku iest te zaryeve peruti vzamem inu prebiva[m][c] na zadnim krayu moria, taku tuia roka mene tudi tiakai popela inu tuia destnica bode mene deržala inu aku iest porečem: Ta te[m] ma[c] mene skrye, taku ta nuč

Koku se ima tei izkušnavi, de Bug za nas ne vpraša, zubper priti.

116| Žal 3, 55–65.

117| Job 1, 13–19; 2; 7–9; Jn 9, 4; 11, 1–44.

118| Mt 10, 29–30.

119| Ps 113, 1–5.

120| Spretnost, znanje, zvijača; izposojeno iz srvn. bav. *kunšt* (spretnost, znanje, zvijača), in sicer med 750 do vključno 13. stoletja (H. Jazbec, n. d., 52).

ie luč poleg mene. Zakai ta temma tebe temniga ne sturi, ta nuč sveiti koker ta dan inu ta temma koker ta luč; ti si possedil te muie obysti inu ti si mene oddil v tim telessi muie matere.«[121] S takimi Davidovimi misalmi inu bessedami imamo mi to pervo izkušnavo iz nas izpoditi; kadar ie farao v Egipti tih vernih otroke moril, topil inu te Božye ludi s težko tlako martral, ie dial Bug h timu Moizesu, Exod. 3: »Iest sem vidil, iest sem vidil to martro inu vpy muih ludi.«[122] Cristus ie vidil od dalec[123] Natanaela pod fygo sidoč, Ioh. 1.[124] Kai le-ta, kir ie vsa vušesa inu vse oči stvaril, bi ne vidil inu ne slišal? Pfui bodi tei hudi naši neveri. Obtu, kir Cristus melči inu ništer h ti današni aydovski ženi ne odgovori, tiga ne de/i/, de bi za no ne rodil oli ne veidil oli vidil, kai ni nadleži, temuč on nee vero izkuša in ž no ygra koker en oča suiem ditecem, kadar se pred ditetom skriva oli enu iabalku iz rok iemle.

121| Ps 139, 1–13.

122| 2 Mz 3, 7.

123| Daleč.

124| Jn 1, 45–49.

Od tiga izvolena nemaio kerščeniki nikogar, temuč Cristusa vprašati.

5 Ta druga izkušnava, kir pride timu človeku v ti molitvi inu v tih težkih nadlugah naprei, ie tu izvolene. Kadar človik vidi, sliši oli bere, de dosti velikih, vučenih, modrih inu dobrih ludi, koker so bili ty iudovski fary, farizeri, vučeniki, Saulus, Iščariot, so tei pravi veri, timu evangeliu zubper. Inu de zatu bodo zaverženi od Buga inu odločeni od tiga Božyga kralevstva inu ty nizki, bozi inu grešni ludie, koker ie Maria Magdalena, žahar na cryži, ty veruio inu bodo izveličani, na tu začne človik misliti inu nemu pride naprei, Gospud Bug ima enu preštyvenu kardelu ludi, kir imaio biti izveličani, ty so v ta nebeski regišter zapissani, obtu du vei, si li ti tih istih zapissanih eden oli nekar[?][c] Inu le-ta izkušnava nekar nei mahina inu tim dobrim sercem pride čestu naprei. Oli taki hudi krivi izkušnavi, kir taku Boga kriviga dela, koker bi on, koker en hud rihtar za mytov[125] volo, eniga več koker tiga drugiga lubil, ž nim deržal inu pomagal, ima vsaki verni človik zubper stati inu goniti od sebe s teimi gmain

125| Podkupnina; izposojeno iz stvn. *muta* f. (carina), in sicer pred 10. stoletjem (H. Jazbec, n. d., 59).

Božy-

Božymi oblubami, v katerih vsem ludem ob/l/ubuie[E] inu ponuie to suio gnado, milost, odpuščane vseh grehov, koker so le-te, kir sam Cristus govori, Iohan. 3: »Taku ie Bug ta sveit lubil, de ie dal suiga diniga royeniga Synu, de vsaketeri, k/i/r[E] veruio na nega, ne pogine, temuč de ima ta večni život.«[126] Ta besseda sveit pomeni vse ludi, potle vsaketeri, tukai nikogar ne izvzame, inu Mathe. 11 pravi tudi Cristus: »Pridite *vsi k meni* etc.«[127] S/./ Paul, Rom. 10, pravi: »Per Bugi nei ločitka, nemu so *vsi* glih, si bodite Iudi oli aydie, on ie *vseh* kmali en gospud, ie bogat čez *vse*, kir na nega kličeio; *sledni*, kir kliče na nega, ta bo izveličan.«[128] Potle on ima gledati inu zmisliti tar troštati se zubper tako izkušnavo, de ie on kerščen inu de se nemu pridiguie inu pisše naprei ta pravi, čisti evangeliu[m];[C] s teim inu skuzi ta ga Bug k sebi kliče inu vabi h ti pravi veri. Obtu, kadar ga Gospud Bug taku skuzi te zacramente inu pridige pusti klicati k sebi inu vabiti h ti veri v Jezusa, s teim Bug očitu daie na znane inu tu ie enu gvišnu, risničnu Božye znamine, de ie on od tih izvolenih. »Zakai,« pravi s. Paul, Rom. 8, »katere ie Bug izvolil, te on kliče skuzi to pridigo tiga s. evangelia.«[129] H tretimu imamo v takih izkušnavah zmisliti na ta sveit inu na to stonovito Božyo zapuvid, kir vely inu zapoveda tim nega Synuvi inu nega oblubom terdnu verovati; le-tei zapuvidi imamo inu smo dolžni biti pokorni, ne iščimo drugdi koker per Cristusu, kai ie Bogu v misli. Zakai le ta nega Syn, Jezus ie v Božym krylu oli v nederiu, ta sam vei, kai ie ta svit inu vola Božya, to isto ie on nom rezodil, katera ie le-ta, de vsi, kir veruio v nega, imaio ta večni leben. Koker sam Cristus govori, Iohan. 6, kir pravi: »Le-tu ie ta vola tiga Očeta, kir ie mene poslal, de vsaketeri, kateri vidi tiga Synu inu veruie na nega, ta isti ima ta večni leben inu iest ga bom gori obudil na pusledni dan; inu le-tu ie nega vola, de

126| Jn 3, 16.

127| Mt 11, 28–30.

128| Rim 10, 12–13.

129| Rim 8, 28.

iest od tih, katere ie on meni dal, obeniga ne zgubim, temuč de iest te iste gori obudim na sodni dan.«[130] Inu ta zapuvid od te pokure gre čez vse ludi, de imaio vsi ludie diati pokuro inu kateri to isto deio, veruio v Jezusa, tim istim ie tudi Bug oblubil dati ta večni leben.

130| Jn 6, 39–40.

Koku se ima tim mislom od te naše nevrednusti zubper stati.

6 Ta tretya izkušnava pride iz te naše zastopnosti, iz te postave inu iz tih Božyh zapuvidih; te iste veden notri v našim sercei, v naši visti govore inu pravio: Bug ie le tim milostiv, usliši nih prošne inu nim iz nadlug pomaga, kateri so bru[m]ni,[c] sveti inu deržе vse Božye zapuvidi, koker so bili Abraa[m],[c] Moizes, Elias, preroki, jogri, Divica Maria inu ty drugi veliki svetniki. Ti si pag en velik grešn/i/k,[E] nesi vrede[n],[c] de bi se imel Bug na te ozreti, obtu Bug tebe ne usliši, ne tebi pomagal ne bode. Taki izkušnavi, tim hudim, krivim inu nevernim mislo[m],[c] se ima zubper deržati: Ta vuk vsiga s. eva[n]gelia[c] inu te risnične, stonovite inu bogate Božye oblube od odpuščane vseh grehov za Jezusevo volo so vse[m][c] lude[m][c] naprei postavlene inu ponuiene, de Bug ie te misli, vole inu hoče vsakiga človeka zdaici, v ti uri inu v tim hypi, v katerim on pokuro dei, v Jezusa veruio,[131] gori vzeti v to suio gnado, milost, nega imeiti inu deržati za bru[m]niga,[c] lubiga, za suiga synu, uslišati vse nega prošne inu v obeni nadlugi zapustiti. Inu raven tiga ima zmisliti, de ta Syn Božy, nega martra inu offer več vela pred Bugo[m][c] koker ty naši grehi, de »ta gnada Božya,« koker s. Paul pravi, Ro. 5, »ie veliku vegši inu obilneši, koker ie ta greh«.[132] Taki izkušnavi inu mislo[m][c] od te naše nevrednusti se imaio vselei te evangeliske oblube zmisliti, kir nom bozim, velikim grešniko[m][c] inu nevrednim oblubuio zabston, zabston, koker s. Paul govori, Ro. 3 inu 5, odpustiti vse grehe, vzeti v Božyo v milost inu uslišati naše molytve inu pomagati iz nadlug, zubper postaviti. Za tiga volo Cristus nom vsem vely v tim nega imeni tiga Očeta prossiti inu nekar v tim imeni te naše vrednusti. Od tiga berite več v tim 61. capituli v ti predguvori.

131| Veruie.

132| Rim 5, 20.

7 Ta

Kadar Bug zavlačuie s pomagane[m],[C] koku se imamo deržati.

7 Ta četerta izkušnava, kir Bug zavlačuie inu odlaša ž nega pomaganem, de on nom zdaici, taku inu v ti viži, koker bi hote/l/i,[E] ne pomaga, zatu se nom zdy inu menimo: Bug nei tih naših prošnih uslišal, ne uslišati ne hoče; taki izkušnavi inu krivi misli se ima nerpoprei ta pravi vuk te brumne, svete vduve Iudite naprei postaviti, Iudit. 8, kir ie diala h tim betuliskim purgariem: »Tu nei prov, de ty ludie hote Bogu masso, cyl inu čas postaviti, s čim, koku inu kadai bi imel nim pomagati inu rešiti iz nadlug; s takim /s/e[E] Bug h ti milosti inu h pomaganu ne nak/l/oni,[E] temuč kadar nemu vse riči izročimo inu s pohlevsčino inu s pravo vero na nega pomuč kličemo inu čakamo.«[133] Inu per tim imamo mi veiditi inu pomisliti, de Gospud Bug s teim, kir on zdaici inu taku, koker bi mi hoteli, ne pomaga, to našo vero izkuša, ie li prov inu stonovita oli nekar, inu de Bug tu hoče imeiti od nas, de imamo, koker smo tukai zdai od te Iudite slišali, s terdno vero inu s pravo pohlevsčino čakati na nega pomuč inu odrešitvu. Koker od tiga tudi ta prerok Abacuc govori, kir pravi, cap. 2: »Aku on odlaša, taku čakai, zakai on gvišnu pride inu vunkai ne ostane.«[134] Esa. 30 pravi: »Aku bote sideli, počivali, praznovali inu vupali, taku bote ohraneni inu pride ta vaša muč.«[135] Inu ta 37. psalm pravi: »Izroči timu Gospudi ta tui pot, tuie rovnane inu pusti nemu delati; ohrani ti te nega poti inu čakai na nega, ob bode tebe povišal.«[136] Inu s. Paul, Ephes. 3, pravi: »Bug ta premore veliku več, koker mi prossiti inu zastopiti, sturiti.«[137] Taku ie tudi Moizes to staro cerkov, stoiečo v velikih nadlugah vmei gorami, Erdečem moriem inu v sredi hudih souvražnikov, troštal, Exod. 14, kir ie dial: »Ne buite se/./ Stuite inu gledaite ta velika della Božya.«[138] /T/ukai[E] vely Moizes stati, tu ie, z volno pohlevsčino čakati na Božyo pomuč. Taku ie ta Io-

133| Jdt 8, 12–17.

134| Hab 2, 3.

135| Iz 30, 15.

136| Ps 37, 5,34.

137| Ef 3, 20.

138| 2 Mz 14, 13.

safat

safat kral, kadar so zubper tu Ieruzalem inu zubper tu nega kralevstvu ty neverniki od vseh stran zo vso močio inu sylo vlekli, bil sturil, 2. Paral. 20. Ie šal s to gmaino v ta tempel inu ie molil taku, rekoč: »Mi ne veimo zdai, kai začeti inu nikamer se oberniti, samuč h tebi, Gospud Bug, mi vzdignemo te naše oči.«[139] Cristus tudi lipu s to pergliho od te vduve, Luc. 18,[140] vuči, de imamo veden moliti inu klicati v naših nadlugah na Buga inu per tim z vero inu z dobrim zevupanem čakati na pomuč inu odrešitvu. Nu, tulikain koker predolgu smo mi tukai vsem dobrim kersčenikom k animu nucnimu navuku inu k velikimu troštu hoteli govoriti od tih izkušnav, zmot inu cbivlane,[141] kir prido vsakimu človeku v tim molenu inu v težkih nadlugah naprei. Inu per tim povedati, koku se imaio v takih izkušnavah deržati, te iste premoči inu pregnati od sebe, koker ie le-ta današna aydovska žena te vse štyri velike inu težke izkušnave premogla inu iz nih se izgrozila. Naisi ni pervič Cristus ništer nei odguvoril inu melčal, oli ona v tim ništer mane ie terdnu verovala inu sama sebo govorila, on dobru vei, kai meni nadleži inu on sliši mui vpy inu prošno. Potle, kir ie dial h tim jogrom: »Iest sem poslan le h tim Iudom,«[142] tu ie ona taku inu prov zastopila, sa ti si s to pridigo le h tim Iudom samim poslan, oli ti nesi le tih samih Iudov, temuč vseh ludi izveličar. H tretimu: kir no pergliha h tim sčencom inu psom, ie ona spoznala, de ie grešnica inu nevredna nega pomuči, oli ona ie verovala, de Jezus tudi grešnike inu te nevredne, kir deio pokuro, v nega inu nega evangeliu veruio, vzame gori, usliši nih prošne inu nim iz vseh nadlug more inu hoče pomagati. H četertimu: kir ie taku dolgu no gori deržal inu nei zdaici nee sčeri pomagal, v tim ona nei cbivlala na nega dobruti, ne na nega pomuči.

H puslednimu vsaki zamerkai, kai ena prava vera v Jezusa dobi inu opravi; Cristus pravi: »Izzidi se tebi, koker ti hočeš.«[143]

139| 2 Krn 20, 12.

140| Lk 18, 1–18.

141| Dvom; cbivlati je nastalo po metatezi iz cviblati, slednje pa je izposojeno iz stvn. *zwîvelôn* (dvomiti) ali srvn. *zwîvelen* (dvomiti), in sicer pred 13. stoletjem (H. Jazbec, n. d., 88).

142| Mt 15, 21.

143| Mt 15, 28.

češ.« Nee sči ie v ti isti uri zdrava postala. Inu de ta vera ie ner ta vegši Božya služba inu ner tu vegše dellu. Iohan. 6,[144] za te vere volo tukai Cristus to ženo taku vissoku hvali.

144| Jn 6, 29.

Na to III. postno nedelo se pridiguie ta evangelium, koku ie Cristus iz eniga slepca, mutca inu glušca tiga Hudiča izzegnal inu dišputiral inu zagovariel sui vuk inu caihne pruti Iudom; ta se začne: »Jezus izžene eniga zludia, ta isti ie bil mutast.« Luc., 11. cap., B, p. 202. Math., 12. cap., C, p. 33. Mar., 3. cap., D, p. 103.[145]

145| Lk 11, 14–23; Mt 12, 22–30; Mr 3, 20–27.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Kai nom ty caihni nucaio.

1 Le-ta caihen koker ty drugi vsi, kir so v tih evangelieh zapissani, daio na znane inu rezodeva[146] to Božyo muč, milost inu dobruto Cristusevu. Potle: de ie on tu pravu oblublenu Žensku seime, kir ima tei Kači to glavo streti, vsa Hudičeva della, ta greh, to smert, nega sylo inu oblast, kir ima čez vso človesko žlahto, rezdreti. H tretimu: ie pryča, de Cristusev vuk inu oblube so Božye inu risnične. H četertimu: ie pryča inu poteriene, de Cristus to cerkov, te verne ne hoče zapustiti, temuč nim pomagati inu rešiti od Zludia inu od vseh nadlug.

146| Rezodevaio.

Mnogeteri /ne hote/poslušati tiga evangelia.

2 Kir tukai ty eni ludie se timu caihnu čudio, ty pomenio te dobre ludi, kir ta evangelium lubio, za veliku derže, timu veruio inu ga slušaio. Ty pag, kir le-ta caihen timu Zludiu persodio, pomenio te ludi, kir so timu evangeliu souvraž, ga šentuiuo, kalno inu, kir ga pridiguio inu veruio, te iste pregano, love inu more. Ty trety, kir hote imeiti caihne iz nebes, pomenio te ludi, kir za ta evangeli ne rodio, za eno žleht reč oli za ništer derže, špot inu šmeh iz nega delaio. Taki truy ludi se povsod inu per pravih

Zludii še dai se gonio od ludi.

evangeliskih pridigah inu pismih nadeio.

3 V tim evangeliu tudi mi vidimo to muč tiga Zludia, kir premore človeka sturiti slipiga, gluhiga inu mutastiga. Inu to veliko slipoto inu hudubo tih nevernih Iudov, kir /so/ zubper nih veist inu vsi človeski zastopnosti zubper (koker tukai Cristus štyrimi argumenti, zastopnimi odguvori, izkazmi inu s pryčami nee čez pryča) ta Cristuseva della timu Zludiu perlužili inu persodili. Per tim imamo tudi spet nazai to Cristusevo muč, kir ie tiga Zludia izpodil, inu nega modrust, kir ie te Iude ž nih šentovanem nazai inu na laže postavil, zamerkati. Inu Cristus še zdai v ti cerqvi per tih vernih skuzi pridigo tiga evangelia inu nega zacramente tu istu dela. Te zludie ž nih grehi inu s falš služ/b/ami[E] goni od ludi, de se pokore, stopio h pravi veri, inu te falš vučenike rezodeva, premaga inu daie vsem ludem na znane nih krivi vuk inu zepelane tih bozih duš.

Se imamo varovati, de spet v grehe ne pademo.

4 Cristus tudi tukai prerokuie inu pryti tim Iudom, de nih reč za volo nih nevere bo le čedale huši. Inu nas vseh per tim opomina, de potehmal smo mi skuzi Cristusa od Zludia rešeni inu smo h pravi veri prišli, de nemamo biti žiher,[147] zakai ta Zludi nei umerl, on se po spet k nom čestu povračal, lastil inu naganal v te grehe, zatu imamo v Božym strahu veden prebivati, moliti inu vsem hudim želem biti zubper, de ne delamo, koker ty psi – kar izbluio, tu spet polyžo – inu te svine: kadar se oppero, spet v tu blatu leżeio, 2. Pet. 2.[148]

147| Gotov, varen; izposojeno iz srvn. *sicher*, in sicer pred letom 900 (H. Jazbec, n. d., 74).

148| 2 Pt 2, 22.

Du so Cristusevi stryci.

5 H puslednimu pravi Cristus, de tim, kir to bessedo Božyo poslušaio inu deio po ni, bode vselei dobru. Obtu deržimo se po tih Božyh zapuvidah, veruimo terdnu tim evangeliom, de bomo v ti nebeski stričini oli v žlahti, bratovsčini inu tovarištvi, v kateri ie Cristus, Divica Maria, vsi Božy svetniki inu pravi kersčeniki; h ti nom pomagai Jezus Cristus, Syn Božy. Amen.

Na

Na to IIII. nedelo v posti se pridiguie ta evangegelium, koku ie Cristus v ti puščavi s pe/t/eimi[E] iečmenimi kruhi inu z dveima rybama pet tavžent ludi nasytil; ta se začne: »Pote[m]toga[C] gre Jezus čez tu Galileisku morie etc.« Ioh., 6. cap., A, p. 272. Math., 14. cap., P, B, 42, inu 15. cap., E, p. 46. Mar., 6. cap., D, p. 114.[149]

149| Jn 6, 1–14; Mt 14, 13–21; 15; Mr 6, 30–44.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Cristus z le-teim današnim caihnom, koker s teimi nega drugimi vsemi, daie v/s/em[E] ludem na znane inu pryčuie, de ie on /z/o[E] vsem Bogu glih, ž nim ene moči, česti, oblasti, vole, modrusti inu večnusti, de ie on prišal, poslan inu dan nom k animu pravimu vučeniku, ohraneniku inu izveličariu, de kar on pravi, vuči inu oblubi, tu vse ie gvišnu, gotovu, risničnu inu stonovitu, onu bode per pravim, godnim času izkazanu inu dopernessenu, zakai Cristus, koker ta pravi Bug, more inu hoče suim bessedom sturiti zadosti.

Cristus caihni potreduie sui vuk.

2 Ti caihni Jezusevi so tudi bili koker eni zgonuvi, s katerimi ie Cristus vkupe tim ludem zgonil, de imaio priti h ti nega pridigi inu tei isti verovati, koker v tim začetku današniga enangelia[150] Ioannes pravi: »Veliku ludi ie šlu za Jezusom za volo, kir so vidili nega caihne.«[151] Ty caihni tiga človeka ne izveličaio. Aku bi nas Jezus glih ozdravil na životu oli od te telesne smerti, koker ie Lazarusa, obudil oli nas z nebeskim kruhom, koker nakadai te Iude 40 leit v ti puščavi, špizal.[152] Mi bi zatu ne bili izveličani, temuč kadar mi Božym bessedom inu nega oblubom, de nom hoče za volo suiga Synu biti milostiv, za brumne deržati, veruiemo, tu nas izv/e/liča.[E] Koker od tiga sam Cristus govori zdaici po le-tim caihni, kir pravi: »Za risnico, za risnico iest vom poveim, vi iščete mene nekar zatu, kir ste te caihne vidili, temuč

Cristus nei prišal na ta sveit, de bi hotel vse ludi ozdraviti na životu, temuč na duši.

150| Evangelia.

151| Jn 6, 2.

152| Spižal/Špižal.

kir ste ieili od tih kruhov inu ste syti postali. Ne delate po tei špizi, kir konec vzame, temuč to tei, kir ostane v ta večni leben, kateri vom bode dal ta Syn tiga človeka, zakai le-tiga ie Bug Oča zaznaminoval. Inu le-tu ie tu dellu Božye, de vi veruiete v tiga, kateriga ie on poslal.«[153] Koker bi hotel tukai Cristus reči: »Vi ludie vi nemate k meni oli za meno hoditi, de bi hoteli od mene le na životu biti ozdravleni inu s pozemliskim kruhom špizani, tu vas v nebesa ne perpravi, temuč de vi veruiete tim Božym oblubom od mene inu muim bessedom, de sem iest ta pravi nebeski kruh, tu pravu messu, ta prava kry, ta prava duhovska inu dušna spiža inu nebesku pytie; kateri veruie, de sem iest muie tellu dal v to smert za volo vašo inu muio kry prelyl, de sem vas s teim z Bugom spravil, vom dobil odpuščane vseh grehov inu ta večni leben, kir le-tu veruie, ta isti bode vekoma živ pred Bugi. Za volo, kir ste ozdravleni od mene inu ste ieili ta kruh, s katero sem iest s to muio Božyo močio gmeral v muih rokah inu sturil, de ste vsi od maliga kruha syti postali, vi ne boto[154] izveličani.« Obtu en vsaki kerščenik, kadar on v tih evangelieh sliši oli bere, koku ie Cristus vse žlaht bolnike ozdravlal, ludi čudnu špizal, nema misliti oli reči: »O, de bi tudi Cristus meni od muie bolezni na telessu ozdravil inu bi meni dal, kar na telessu potrubuiem;« taku mislene nei prov, koker nei bilu prov le-tih današnih ludi, kir so hoteli Cristusa k animu pozemlisku kralu postaviti.[155] Per Cristusu ty verni nemaio nerpoprei telesnih inu pozemliskih riči, kir kratku terpe, temuč tih večnih, nebeskih, te gnade Božye, tiga večniga lebna skuzi to vero iskati. Cristus nei prišal na ta sveit za volo, kir bi hotel vse ludi ozdraviti na životu, trebuhe povniti inu pytati, temuč on ie prišal, de ie hotel vse verne rešiti od grehov, od večne smerti inu od pekla, koker on od tiga čestu, suseb v tim Evangeliu s. Ianža (Ta isti ima vsaki dobri kerščenik veden brati.) govori. Kir ie on pag naketere, nekar

vseh

153| Jn 6, 26–29.

154| Bote.

155| Jn 6, 15.

vseh ozdravil na životu inu od te telesne smeri gori obudil, tu ie on sturil, de se nega bessedom inu oblubom od večniga lebna veruie inu de so ty ludie hodili k nega pridigi inu tei verovali.

Cristus tim, kir pravo vero imaio, hoče tudi dati telesno potrebo.

3 Koker Cristus nei prišal, koker smo zdai govurili, na ta sveit, de bi nas hotel prez dela živiti na tim sveitu inu obarovati pred vsemi telesnimi bolezanmi, taku ie on vsai oblubil tim ludem, ki bodo »nerpoprei iskali tiga nebeskiga kralevstva«, Math. 6,[156] tu ie: vprašali, koku imaio se z Bugom spraviti, stopio h pravi veri, se v nih stanu inu ž nih delom tar službo derže po Božy voli, tim istim hoče tudi dati to telesno potrebo, koker ie danas tim ludem dal. Ty drugi evangelisti pravio, de Cristus ie poprei tim ludem dolgu pridigal, poprei nih duše z Božyo bessedo napytal inu stuprov potle ie nih telessa tudi nasytil, obtu gledaimo mi nerpoprei, de bomo per pravi veri, v kerščanskim stanu, de opravimo pruti Bogu inu ludem, kar ie nom naloženu inu nom Dessed zapuvidi velee, kličimo z vero na Buga inu prossimo za tu, kar nom nadleži, taku Bug Oča inu nega Syn Jezus Cristus, naš gospud, bode tudi za nas skerbil, na nas gledal, nas branil inu dal, kar potrubuiemo. Koker od tiga S. Duh v tim Pismi čestu govori// S. Peter pravi, 1. Pet. 5: »Verzite vso vašo skerb na Buga, zakai on skerbi za vas.«[157] Inu David, Psal. 34, pravi: »Te oči tiga Gospudi gledaio ravnu čez te pravične inu nega vušesa so perklonena na nih prošne. Vi svetniki poštuite tiga Gospudi, zakai kir se nega boye, tim istim ne bode ništer mancalu; ti bogati pag bodo potrebni inu lačni, ampag kateri isčeio tiga Gospudi, tim istim ništer dobriga ne zmanca.«[158] Tih exemplov, de ty verni so bili tudi na telessu na tim sveitu od Buga čudnu spižani inu obarovani, imamo v tim S. pismu dosti exemplov: Bug ie to staro veliko cerkov, kir ie Boga slušala inu vlekla iz Egipta, 40 leit v ti pusčavi iz nebes živil. Moizesa na gori 40 dni, taku Eliasa, še zdai otročiče,

156| Mt 6, 33.

157| 1 Pt 5, 7.

158| Ps 34, 16, 10–11.

koker na sveit prido, nee zdaici omisli špyžo, de tei materi v persih tu mleku s teim nee živi.

Gratias, hva/l/a[E] se ima za vse Bogu dati.

4 Iz le-tiga evangelia, kir Cristus suiga očeta poprei, preden ta kruh tim ludem rezlomi, zahvali, se vučimo, de mi tudi pred to ieidio inu potle imamo zahvaliti Gospudi Boga, spoznati, de vse dobru na duši inu telessu imamo le od samiga Boga inu nekar, koker ty neverniki menio, od sam sebe.

159| Kruha.

Almožna b/o/gate[E] ludi dela.

5 Kir tulikain kossov od kruka[159] ostane, s teim trošta vse te, kir radi sui kruh s teimi bozimi, potrebnimi podile, de nim Bug da srečo v n/i/h[E] blagei, de za tiga volo ne bodo božeši, temuč bogatiši, koker Salomon pravi, Pro. 11: »Kateri rad da inu dili tu suie z drugimi, timu Bug ve/č/[E] da, kateri pag skopuie, da isti vselei potrubuie.«[160]

160| Prg 11, 24.

Se ima šparati.

6 De te ostanke Cristus veli gori vzdigniti, nas s teim vuči, de nemamo te telesne potrebe inu špendie vnuchnu zadiati oli po nemarnosti pustiti konca inu /š/kode[E] vzeti.

Obe[n][C] se ne ryni v lushka della.

7 Cristus beži inu se skrye pred ludmi, kir so ga h krali hoteli postaviti; s teim nas vuči, de oben človik se nema tiga lotiti inu h timu se staviti, h katerimu on nei od Buga postavle[n][C] – vsag gledai suiga della; inu s teim ie on hotel izkazati, de nega kralevstvu, tu nega blagu, kir daie tim vernim, nei tiga svita, temuč nebesku, kateru se duhovsku, s to vero pryme inu k sebi perpravi, kakor smo tukai poprei inu na pustno nedelo govurili.

Na to V. pustno nedelo se pridiguie ta evangelium, koku se ie Jezus dišputiral s teimi Iudi inu zagoveriel inu terdil sui vuk, de ie Božy inu risničin, de izveliča vse verne. De ie on pravi bug inu pravi človik, vegši inu stariši, koker so vsi s. očaki inu svetniki. Ta se začne: »Du iz vmei vas more mene eniga greha čez pryčati etc.« Ioh, 8. cap., E, p. 285.[161]

161| Jn 8, 46–58.

Le-tiga

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Pridigary imaio biti nih vuka gvišni, stanoviti inu risnični inu en pošten leben pelati.

1 Cristus, naš gospud inu izveličar, v današnim evangeliu inu drugdi čestu zagovarie inu poterduie sui vuk inu vse nega dellu inu rovnane, de kar on govori inu vuči, tu gre iz Božyh vust, inu kar od dela, tu istu ie prov inu svetu. Zatu on tukai pravi h tim Iudom: »Du ie iz vmei vas, kir more mene za volo muiga vuka oli diane kai kriviga dolžiti?« Iz tih bessed Critusevih se imamo vsi kerščeniki, suseb ty pridigary, vučiti, de oni tudi drugiga v ti cerqvi ne govore inu ne vuče, samuč to pravo, čisto, zastopno bessedo Božyo, koker s. Peter, 2. Pet. 4, vely, kir pravi: »Kateri govori (zastopi: na pridigi), ta govori koker to bessedo Božyo. Inu de derže tudi sui stan inu leben doma, v sui hiši inu pred ludmi poštenu inu prez tadla, de ty souvražniki te bessede Božye ne bodo mogli po risnici kai hudiga oli gardiga od nih govoriti.«[162] Koker s// Paul, 1. Thi. 3, Tit. 1, vuči.[163] »En kerščenik,« pravi s. Augustin, »ima imeiti vselei eno dobro veist za volo Božyo inu eno dobru ime oli en dober glas za volo suiga bližniga.«[164]

Katera so ta prava znamina na človeku, aku ie on izvolen inu pride v nebessa oli nekar.

2 Cristus s teimi bessedami, kir tukai pravi: »Kateri ie iz Buga, ta isti posluša to bessedo Božyo, obtu vi ne poslušate, zakai vi neste iz Buga,«[165] daie očitu inu zastopnu na znane, kateri inu kakovi ludie so Bož inu izvoleni h timu večnimu lebnu, kir sliši inu prido v ta nebessa. Inu kateri nekar. Le-tu ie enu gvišnu inu risničnu znamine na enim človeku, de on bode po tim lebnu izveličan inu ohranen, kadar on ima velik lušt, enu dobru inu vesselu serce h tim pravim, risničnim pridigom, rad posluša oli sam bere to Božyo bessedo inu h ti isti suio volo perda inu perloži, de hoče zo vso močio se flissati, to nega vero, stan inu leben po tei Božy bessedi deržati inu pelati. Spet

nazai:

162| 1 Pt 4, 11.

163| 1 Tim 3, 2–7; Tit 1, 6–9.

164| Izvirne besedilne predloge zaenkrat ni bilo mogoče določiti.

165| Jn 8, 47.

nazai: Kateri človik nema obeniga lušta, ne serca, ne vole h ti Božy bessedi, rad ne posluša inu ne bere tih s. evangeliov, tar naisi se on pred ludmi brumsku derži, se posti, moli, daie almožne[166] inu hodi k mašom, taku ie na tim istim človeku enu pravu znamine, de on nei, koker tukai Cristus pravi, iz Buga, nema ene iskre od S. Duha, ie pod to oblastio Hudičevo. Obtu, kateri človik počuti v sebi taku nevulnu serce h ti Božy bessedi inu h timu s. evangeliu, ta isti veden inu zveistu kliče na Buga, koker sam Cristus vely, Luc. 11,[167] inu prossi za S. Duha, de ta isti nega serce preoberne inu nakloni h pravimu vodnimu[168] poslušanu inu branu te Božye bessede inu de po tei isti naprei to suio vero, sui stan inu leben pela inu de služi Bogu.

Kateri veruie vsimu evangeliu, de Cristus ie nas z Bugo[m][C] spravil, to smert, t/i/ga[E] Hudiča premogel, ta isti s to večno drugo smertio ne umerie inu te telesne smerti inu pekla se tudi ne bode bal.

3 V tim današnim evangeliu le-te bessede Cristuseae,[169] kir pravi: »Za risnico, za risnico iest vom poveim, aku du to muio bessedo bode ohranil, ta isti ne bode te smeri nigdar vidil,«[170] ima en vsaki kerščenik prov zastopiti inu dobru zamerkati, zakai v tih bessedah ie ta nervegši trošt, kir sturi inu obderži te verne, de v obeni nadlugi, na smerti tudi nekar, ne cagaio na milosti inu pomuči Božy, temuč z vesselem vse preterpe inu se ločio iz tiga revniga, hudiga svita v ta nebessa. Ta besseda Cristuseva pag, od katere on tukai govori, »kir ohrani, ne umerie vekoma«, ie tu cilu dellu, opravillu inu govoriene Cristusevu, od kateriga nom ty preroki, jogri inu evangelisti pravio inu pišeio. De le-ta Jezus, Marie syn, ie ta pravi od Buga oblubleni messias inu cristus, pravi bug inu pravi človik. Inu de ie on iz nebes na ta sveit za tiga volo prišal inu pervzel k suimu bogastvu tu človestvu, de ie v tim se[171] Božye postave, zapuvidi inu pravde dopolnil, dokonal, dopernessil inu sturil tei Božy pravici zadosti na našim meistu. Inu de ie s to nega martro inu smertio te naše grehe plačal inu popolnoma izpussal, to večno peklensko štraifingo, katero bi mi imeili vekoma terpeti za volo naših grehov, ie on odstal inu preterpil inu ta veliki

serd

166| Miloščina, prevzeto preko stvn. *alamuosan* n. poleg *alamuosa* f. ali srvn. *almuosen* n. poleg *almuose* f. ter preko lat. in gr. *eleēmosýnē*, in sicer v letih 900 do 1200 (H. Jazbec, n. d., 25).

167| Lk 11, 9–10.

168| Volnimu.

169| Cristuseve.

170| Jn 8, 51.

171| Vse.

serd Boży utolažil, nas z Bugom spravil inu zmyril. Inu ž nega gorivstanenem ie on nas spet brumne, svete inu pravične sturil pred Bugom. Inu s to nega martro ie on nom dobil inu zaslužil ta večni leben, to smert, tiga Hudiča premogel, ta pekal rezdial, nim nih oblast vzel, de tim vernim ne mogo več škoditi, ne obderžati v nih oblasti. Le-tu vse hoče Christus, de en človik, kir neče umreti, de on ohrani, tu ie, de vei od Cristusa inu terdnu veruie. Inu kateri človik le-tu vei inu veruie, de Jezus Cristus ie ta pravi, večni Boży Syn inu potle v tim času pred petnaist stu ossem inu petdesset leit tu človestvu na se vzel inu tu vse, kar smo zdai govurili, nom h dobrimu opravil inu dopernessil, inu se cilu na tu istu zenesse, t/a/ isti nigdar ne vidi te smerti. Tu ie: kadar on bode v velikih, težkih nadlugah oli kadar bode na smerti ležal inu merl, taku on tedai ne bode počutil v nega sercei inu v ti nega visti tiga grozovitiga serda Božyga, ne tiga smertniga straha, on se tudi ne bode bal te smerti, ne Hudiča, ne pekla, temuč on bode zaagvišan v suim sercei, de on ima na Bugi eniga milostiviga očeta, de ga ne zapusti v obeni nadlugi; ie zagvišan vsiga tiga, kar ie nemu Cristus v tim suim evangeliu oblubil, de ima odpuščane vseh suih grehov, de ie svet, perieten inu lub Bogu za volo, kir on to Cristusevo bessedo ohrani, nega oblubom veruie, inu de on gre iz tiga svita v tu nebesku vesselie. Dobru ie timu ckloveku,[172] kir taku veruie. Oča nebeski, dai nom vsem tako vero. Amen.

172| Človeku.

Starih očakov vera inu ta naša ie ena vera.

4 Inu kir tukai Cristus h tim Iudom pravi: »Abraam ie vidil ta mui dan (tu ie: ta čas, de imam človik postati inu terpeti) inu se ga ie vesselil.«[173] S teim on daie na znane, de Abraam inu vsi s. stari očaki so le skuzi to vero v Jezusa ohraneni, kir so verovali tei Boży oblubi od Semena. Koker smo od tiga, de tih starih očakov vera inu ta sadašna naša vera ie le ena vera, v ti predguvori, v tih 7., 8., 9., 10., 11., 12. capitulih zadosti govurili.

173| Jn 8, 56.

H Več,

Cristus Jezus včerai inu danas, ta isti ie tudi vekoma. H/e/b.[E] 1, 3.

5 Več, kir pravi, de ie on bil poprei preden Abraa[m].[c] S /t/eim[E] se rezodeva, de on nei le samuč en človik, royen iz Divice Marie, koker so ty Iudi menili, temuč de ie on tudi ta večni, pravi, živi Bug, de vse riči so skuzi nega stvariene, koker s. Ianž, 1. Ioh.,[174] inu s. Paul, 1. Heb.,[175] pryčuieta.

174| Jn 1, 1–3.

Oben človik ne pogine pred nega od Buga odločeno uro.

175| Heb 1, 1–3.

6 De ty Iudi Cristusa, koker so hoteli, s kamenem ne pobyo, v tim imaio vsi pravi pridigary inu kerščeniki en trošt, de nim nisče, dotle oni nih dela inu teku ne dopernesso, kai žaliga sturiti ne more. S. Paul ie bil čest/u/ preganan, ulovlen, byen, s kamenem possut, pred tiga hudiga neverniga cessarie Nerona postavlen inu zatožen, oli Bug ie nemu iz tih nadlug vseh pomagal inu obaroval inu stuprov, kadar ie *36* leit dopridigal, ie Bug dopustil, de ie ta Nero nemu to glavo odsecal.

Na to cvitnično nedelo se pridiguie ta evangelium te perve nedele tiga adventa. Raven tiga evangelia se tudi bere ta passion (tu ie, koku ie Jezus terpel), od s. Matevža zapissan, Math., 26., 27. cap. Inu na veliki torak s. Marca, M/a/r.[E] 14, 15. Na veliko sredo Luc. 22, 23. Na veliki petak Ioh. 18, 19.[176]

176| Mt 26; 27; Mr 14; 15; Lk 22; 23; Jn 18; 19.

Koku se ima ta passion, tu terplene Jezusevu prov inu nucnu spominati inu rezmisliti.

Kerščeniki ima/i/o[E] veden to Jezusovo martro /z/a[E] volo o/s/sem[E] riči v /mi/sli[E] imeiti.

1 Sledni dobri, pravi kerščenik ima čestu spumniti na to s/./martro Jezusovo, to isto preraitati inu premisliti inu le-tih o/s/-sem[E] riči oli stuke pred sebo iemiti. Nerpoprei: Kai ie ta passion oli ta martra Cristuseva. 2. Ie li risničnu ta Božy Syn terpil. 3. Kai ie terpil. 4. Zakai ie terpil. 5. Kakovo dobruto ie on nom s to nega martro sturil, dobil inu opravil. 6. Koku inu s čim se mi taciga velikiga Božyga dela, tiga terplena inu zaslužena Cristuseviga sturimo dileżni inu na se

per-

perpravimo. 7. Kai nas ta martra Jezuseva vuči inu opomina. 8. Kai smo mi dolžni, kai imamo diati inu izkazati Bogu za volo take velike dobrute, martre inu smerti tiga Božyga Synu.

Cristus Jezus ie v tim suim bogastvi na duši inu na telessu terpil za našo volo.

2 Ta Jezusevi marter pag ie duy. Potehmal ie on bil postal en odvetnik, bessednik inu pomučnik inu ie bil nase vzel inu naložil te grehe vseh ludi inu ie hotel za te iste terpeti inu sturiti zadosti, ie o[n][c] tedai zdaici počutil iz notra na sui duši inu v sui visty ta veliki, strašni, pravični serd Božy zubper te grehe tiga svita; ta isti serd Božy ie Cristusa v tak strah, v taku trepetane inu cagovane perpravil, de ie od tiga v tim vertu ta kervavi put potil, de v tim en angel iz nebes ga ie moral troštati. Ta drugi nega marter ie bil izvuna, na telessu, kir ie koker en drugi bogi človik, naisi ie bil prez greha, ta mraz, vročust, lakoto, žeio, trud, preganene, lovlene, zašpotovane, zapluvane, byene, tepene, gaižlane, s ternem cronane, cryžane inu to britko smert preterpil. Le-tu vse se pravi ta passion, ta martra oli terplene Cristusevu. Per tim ima en vsaki veiditi inu zamerkati, naisi ie Cristus le-tei obei martri le po tim človestvu, koker s. Peter, 1. Pet. 3, 4,[177] pravi, preterpil, kadar ie pag ta Syn Božy tu clovestvu[178] k suimu bogastvu v ti štalti inu visži pervzel, de se tu bogastvu od tiga človestva nigdar ne loči. Obtu vsi pravi kerščeniki veruio inu pravio, de ta celi Cristus po obei naturi, po tim bogastvi inu po tim človestvi, ie terpil za našo volo, to smert inu hudiče premogel inu tu grešnu človestvu spravil z Bugom. Za tiga volo s. Paul, 1. Cor. 2, govori taku: »De bi ty Iudi bili tu veidili inu znali, oni bi ne bili tiga Gospudi te glorie, tiga gospostva cryžali.«[179] Inu Tertullianus pravi v tih buqvah De carne Christi contra Martionem: »Nei li risničnu Bug cryžan, nei li on tudi taku umerl, koker ie on cryžan[?][c] Nei li on tudi risničnu gori vstal od smerti[?]«[C180] Ireneus pravi, de ta besseda v Cristusu (tu ie tu bogastvu) tedai, kadar ie Cristus merl, ie počivala.

177| 1 Pt 3, 18; 1 Pt 4, 1.

178| Človestvu.

179| 1 Kor 2, 8.

180| »*None vere crucifixus est Deus? nonne vere mortuus, ut vere crucifixus? none vere resuscitatus, ut vere scilicet mortuus?*« Quinti Septimii Florentis Tertulliani De Carne Christi V, 23–24 (J. P. Migne, *Patrologia Latina*, vol 02, 760 B, C).

Vs/e/[E] S. pismu, vsi verni ludie, vse Božye službe inu caihni pryčuio, de Cristus ie risničnu martran.

3 De ie pag timu gvišnu taku inu ta cela risnica, de ta Božy večni Syn ie tu pravu cilu človestvu nase vzel inu pustil se martrati inu umoriti, od tiga povsod tu S. pismu, vsi s. očaki, preroki, jogri, martirniki, svetniki, kerščeniki inu vsi Božy caihni, vse Moizeseve postave inu Božye službe, vseh s. očakov, Iudov inu aydov offri pryčuio. Od tiga vi s flissom berite te 6., 7., 8., 9., 10., 11. inu 12. capitule v ti predguvori.

Zapissanu J/e/zusevu[E] terplene se ima od vseh veden brati, poslušati inu v/e/zmišlovati.[E]

4 Kai pag inu od koga ie Jezus terpil inu martran, tu vse nom pišeio zveistu, risničnu inu po redu ty evangelisti v tih capitulih, ozgorai v tim registru imenovanih. Te iste capitule, v katerih ie ta celi passion s flissom zapissan, ima en vsaki kerščenik veiditi inu umeiti izvuna, čestu sam inu pred drugimi brati inu rezmišlovati.

Kakove riči so tiga Božyga Synu perpravile, de ie človik postal inu pustil se martrati; zakai ie t/e/rpil.[E]

5 Du ie pag na tim dolžan inu kriv, kai ie ta uržah, de Božy Syn ie človik postal inu pustil se taku martrati inu umoriti[?][c] Na taku vprašane nom tu S. pismu v dostih meistih očitu inu zastopnu odgovori inu nom dva uržaha stavi naprei. Ta pervi uržah inu krivic te Jezuseve martre inu smerti so ty naši grehi. Koker Esaias 53 pryčuie, kir pravi: »On ie ranen za naše hudobe volo, on ie taku za naših grehov volo stelče[n].«[c181] Inu s. Peter, 1. Pet. 3, pravi: »Cristus ie enkrat za naših grehov volo terpil, ta pravični za te krive, de nas h Bugi perpela.«[182] Zakai obenu drugu plačillu, oben drugi offer nei mogel tiga velikiga, grozzovitiga serda Božyga zubper ta greh tih ludi potyhniti inu do/li/[f] utolažiti, samuč ta martra inu ta smert tiga Synu Božyga. Koker s//Paul, Heb. 11, govori: »Z anem samim offrom ie on te popolnoma sturil, kir bodo posvičeni.«[183] Za tiga volo ie moral ta Syn Boży to človesko naturo vzeti na se inu postati enu plačillu, odrešitvu inu en offer za naše grehe, de se ie tei Božy pravici sturilu zadosti, zakai ta Božya pravica nei mogla tih grehov odpustiti prez plačilla inu zadostidiane; tu istu plačillu ie bila ta smert tiga Božyga

Synu.

181| Iz 53, 5.

182| 1 Pt 3, 18.

183| Heb 10, 10–14.

Synu. »Le-tiga,« pravi s. Paul, Ro. 3, »ie Bug postavil k animu spravlavcu skuzi to vero na nega kry etc.«[184] Ta drugi uržahar, de ie ta Božy Syn človik postal inu martran, ie ta prevelika inu neizrečena gnada, milost inu lubezan Gospudi Boga Očeta inu nega Synu, kir ima pruti tei sui stvari, h timu človeku, de preden ie hotel vse človestvu v ti Hudičevi oblasti pustiti inu končati, poprei ie on odločil suiga Synu v tako revo inu v to smert. Inu ta Božy Syn ie tudi iz te prave, cele, volne pokorsčine inu lubezni, kir ima pruti Bogu inu ludem, ie on z dobro volo, iz praviga serca tako revo, tak marter inu špot nase vzel za našo volo. Od take velike očine inu te suie lubezni pruti tim ludem Jezus sam govori, Ioh. 3: »Taku ie Bug ta sveit lubil, de ie suiga diniga royeniga Synu dal, de vsaki, kir na nega veruie, ne bode zgublen, temuč de bo imel ta večni leben.«[185] Inu Iohan. 15 pravi: »Koker mui oča mene lubi, taku iest vas lubim; vegše lubezni nisče nema, koker ie le-ta, kir eden da ta sui život za volo suih periatelov.«[186] Inu s. Paul, Rom. 5, pravi: »Bug hvali to suio lubezan pruti nom v tim, kir že tedai, kadar smo bili grešniki, ie Cristus umerl za našo volo.«[187] Inu s. Ianž, 1. Ioh. 4, tudi pravi: »V le-tim se ie izkazala ta lubezan Božya pruti nom, de ie Bug suiga diniga royeniga Synu poslal na ta sveit, de skuzi nega bomo mi živeli, inu v le-tim stoy ta lubezan Božya, nekar de bi mi Boga lubili, temuč de ie on nas lubil inu poslal suiga Synu k ani spravi za naših grehov volo.«[188]

184| Rim 3, 25.

185| Jn 3, 16.

186| Jn 15, 9,13.

187| Rim 5, 8.

188| 1 Jn 4, 9–10.

6 Iz le-tih bessed moremo tudi veiditi inu zastopiti, kakov nuc oli prid inu dobruto ie nom Jezus Cristus, Syn Božy v tim nega človestvi s to nega martro inu smertio per Bugi opravil, dobil inu zaslužil. On ie vse postave inu zapuvidi Božye na našim meistu popolnoma dokonal inu dopernessil inu ie nas od te prekletve inu ferdamnena tih postav inu zapuvid odrešil inu odkupil, koker sam Cristus pravi, Math. 5: »Iest nesem prišal to postavo oli te preroke

Cristus v nega človestvi ž nega martro inu smertio ie na našim meistu vse postave inu zapuvidi Bož-

ye dop/o/lnil[E] inu dopernes-s/i/l,[E] to štraifingo za naših greh/o/v[E] volo odstal, to večno smert, tiga Hudiča premogel, nas z Bugo[m][C] spravil inu i/e/[E] nom zaslužil tar dobil nebesku ladane.

rezdiati oli rezvezati, temuč dopolniti; ia, ta nerma[n]ši[C] čerka te postave ima biti dopolnena.«[189] Inu s//Paul, Ro. 10, pravi: »Cristus ie tu dopolnene inu ta konec te postave vsakimu, kir veruie.«[190] Inu Ro. 8: »Zakai, kadar ta postava nei mogla, potehnaml ie bila šibka postala skuzi tu messu, tu ie Bug sturil inu ie poslal suiga Synu v eni štalti[191] eniga grešniga messa inu ie ta greh v tim messei ferdamnal skuzi ta greh, de se ta pravica, katero ta postava hoče imeiti, notri nas dopolni.«[192] Inu Gal. 4: »Kadar ie ta čas bil dopolnen, ie Bug poslal suiga Synu, ta ie royen od ene žene, tiga ie pod to postavo podvergal, de ie te, kir so bili tei postavi predverženi, odrešil.«[193] Ta postava Božya hoče imeiti od človeka polnu dopernessene oli ga preklei. Inu kadar ta človik za volo nega šibkote inu izkažene nature tiga, kar postava hoče imeiti, dopernesti ne premore. Tu isti vse ie Cristus dokonal inu tu nega dopolnene ie on vsem vernim šenkal, de bodo na sodni dan od Buga šacani, koker bi oni sami bili vse Božye zapuvidi deržali, inu ta postava čez te verne ne bode tožila, ne preklela inu ferdamnala. Gal. 3.[194] Potle ie Jezus s to nega martro inu smertio to štraifingo inu terplene, kateru bi mi za volo naših grehov inu prelomlena tih Božyh zapuvid morali v tim peklu vekoma terpeti, odstal, plačal inu nas odrešil. Koker od tiga Esa. 53[195] z dostimi bessedami inu zastopnu pryčuie. Inu Ioannes Kerstnik pravi: »Le-tu ie tu iagne Božye, kir nossi vsiga svita greh.«[196] Inu Cristus sam pravi, Math. 20: »Ta Syn tiga človeka nei prišal, da bi se nemu služilu, temuč de on služi inu da sui život k animu odrešitvu za nih dosti.«[197] Tacih bessed imamo veliku s. Paula lysteih. Te inu druge tim glih vi naidete v tim 3.[198] inu 3. deilu odspred v ti predguvori. H tretimu: Cristus ie s to nega martro inu smertio to večno smert inu tiga Hudiča premogel, de no[m][C] vernim ta telesna smert nei več ena cesta oli vrata v ta pekal, temuč h timu večnimu lebnu. Koker od tiga s. Paul, Heb. 2, govori: »Cristus ta ie tudi tiga messa inu kry dileżin

189| Mt 5, 17–18.

190| Rim 10, 4.

191| Podoba, pojava, postava; izposojeno iz srvn. bav. *g´stalt*, srvn. *gestalt* f. (podoba, pojava, oblika, postava, izgled, sestava), in sicer med 900 in 1200, iz knjižne nemščine po 1500 (H. Jazbec, n. d., 77, 78).

192| Rim 8, 3–4.

193| Gal 4, 4–5.

194| Gal 3, 22–23.

195| Iz 53, 3–5,7.

196| Jn 1, 29.

197| Mt 20, 28.

198| 2.

ležin ratal, de ie on skuzi to suio s/m/ert[E] timu, kateri ie te smerti gospostvu imel, to nega muč inu oblast vzel, tu ie, timu Hudiču, inu ie odrešil le-te, kir so od tiga straha te smerti vse nih dni morali hlapci biti.«[199] H četertimu: Cristus ie nas s to nega martro inu smertio spet z Bugom, suiem očetom, spravil, nas sturil brumne, synuve inu erbiče Božye, nom dobil inu zaslužil ta večni leben. Esa. 53 pravi: »Ta štraifinga na nim leži, de mi myr (zastopi: z Bugom) imamo.«[200] Inu s. Paul, Ephe. 2, pravi: »Vsi ste nakadai daleč bili od Buga, zdai ste pag blizi ratali shuzi[201] to kry Cristusevu, zakai on ie ta vaš myr.«[202] Inu Ro. 5 pravi: »Mi smo pravični sturieni skuzi to vero, obtu mi imamo myr z Bugom skuzi našiga Gospudi Jezusa Cristusa.«[203] Col. 1 tudi pravi: »Timu Očetu ie dobru dopallu, de ie v nim tu cilu dopolnenu inu vsa obilnost prebivala inu de se vse riči, kir so na zemli inu v nebesih, skuzi nega ž nim spravio inu zmyre, de on ta myr sturi skuzi to kry na tim cryžu, skuzi sam sebe.«[204] S/./ Ianž, 1. Iohan. 2, pravi: »Cristus Jezus ie ta naša sprava za naših grehov volo inu nekar le za naših samih volo, temuč vsiga svita.«[205] Cristus sam pravi, Iohan. 14: »Iest sem ta pot, ta risnica inu ta leben; nisče ne pride h timu Očetu, samuč skuzi mene.«[206] Iohan. 5: »Za risnico, za risnico iest vom poveim: kateri muio bessedo posluša inu veruie timu, kir ie mene poslal, ta ima ta večni leben inu on ne pride v tu ferdamnene, temuč on ie šal od te smerti h timu lebnu.«[207] Iohan. 10: »Iest sem prišal, de muie ovčice ta leben imaio inu de dosti obilnu imaio.«[208] Ioh. 11: »Iest sem tu gorivstanene inu ta lebe[n][c] (oli ta život); kateri v me veruie, aku on glih umerie, taku on bode živ. Inu en vsaketeri, kir ie živ inu veruie na me, ta isti nigdar ne umerie.«[209] Iohan. 17: »Oča, iest hočo, gdi sem iest, da tudi ty, katere si ti meni dal, per meni bodo inu de vidio to čast inu tu gospostvu, kateru si ti meni dal.«[210] Le-te dobrute vse, katere smo tukai po redu slišali, inu vse tu, kar potrubuiemo h timu večnimu

199| Heb 2, 14–15.

200| Iz 53, 5.

201| Skuzi.

202| Ef 2, 13–14.

203| Rim 5, 1.

204| Kol 1, 19–20.

205| 1 Jn 2, 2.

206| Jn 14, 6.

207| Jn 5, 24.

208| Jn 10, 9.

209| Jn 11, 25–26.

210| Jn 17, 24.

mu lebnu, tu nebesku vesselie inu vso dobruto nebesko, ie nom Jezus Cristus, Syn Boży, v tim človestvi s to nega britko martro inu smertio per Bugi zaslužil inu dobil. Inu ie nas odrešil inu odkupil od serda Božyga, od te prekletve inu ferdamnena te postave, od večne smerti, od Hudiča inu od pekla. Za tu vse le-timu našimu gospudi inu odrešeniku bodi vsa čast inu hvala vekoma. Amen.

Gnade, milosti Božye, vsiga terplena inu zasluzene Cristuseviga, nega brume, pravice, svetusti inu tiga večniga lebna se mi s to vero inu skuzi te zacramente sturimo dileżni. Ta prava vera ie ena velika, dobra reč pred Bugom.

7 Le-te štuke inu riči od tiga Cristuseviga terplena, katere smo dosehmal pravili, ie potreba vsakimu človeku veiditi inu terdnu verovati. Oli na tih samih nei zadosti h timu izveličanu, zakai tu tudi ty zludievi inu hudi ludie veruio, temuč ie potreba, de ta človik tudi vei inu zna, koku, s čim inu skuzi kai se on taciga velikiga inu nucniga zaslużena, te nega martre inu smerti sturi dileżin, nase inu k sebi perpravi, de skuzi taku zaslużene, diane inu opravilu Cristusevu bode z dušo inu s telesom izveličan, de ta martra Jezuseva ne bode na nim izgublena inu ta nega sveta kry prelyta zabston; na tu ima en vsaki veiditi, dobru inu prov zamerkati, de druge roke oli possode nei, ne v nebi ne na zameli, s katero bi mi mogli tu Jezusevu zaslużene doseči inu tu nega diane inu opravilu nase inu k sebi perpraviti inu dileżni se sturiti te nega martre inu kry, samuč s to inu skuzi to vero inu skuzi te s. zacramente, skuzi ta kerst inu skuzi tu obhaiane. De kadar mi slišimo oli sami doma beremo v tim evangeliu, de ta Syn Boży, Jezus Cristus ie za naših grehov volo martran inu umerl inu ie s to isto smertio suiga Očeta serd doli polużil inu utolażil inu ie nas ż nim spravil. Inu kadar mi le-tu od Cristusa, koker nom ta evangeli pravi inu pryčuie, terdnu veruiemo inu se cilu zanessemo, de Bug Oča ie nom milostiv, vse grehe odpustil, de nas za brumne, za svete, za suie lube otroke ima inu derži inu nom hoče dati ta večni leben za volo suiga Synu, našiga odrešenika, inu se kerstuiemo inu prov obhaiemo;

s teim

s teim inu taku se mi sturimo dileżni te martre Jezuseve inu perpravimo k sebi inu na se vso nega dobruto. Sice kateri tiga ne veruie, de ie Cristus za nega grehov inu nemu h dobtimu[211] terpil, inu se ne kerstuie inu z vero ne obhaie, timu Jezuseva martra ništer ne nuca, zakai Bug ie taku postavil inu odločil, de le ty, kir v Jezusa, timu evangeliu inu tim Božym oblubom od nega Synu veruio, bodo izveličani. Onu ie risnica, de ta sama naša vera, koker ena missel inu pervolovane tiga našiga serca, nas ne izveliča, samuč ta muč, milost, obluba Božya inu tu zaslužene, terplene inu gorivstanene Cristusevu, oli tiga nisče, temuč ty, kir tu veruio, bodo dileżni inu uživali tiga večniga lebna. Koker smo od tiga veliku v tim tretym inu četertim deilu v ti predguvori z dostimi bessedami in s pryčami iz S. pisma spryčali. Iz tiga vže mi dobru zastopimo, za čes volo Cristus, ty jogri inu vse S. pismu taku veliku od te vere govore, to gori vzdiguio inu hvalio, zakai skuzi to vero samo bomo mi te Božye milosti inu Jezuseviga terplena dileżni. Inu ta prava vera v Jezusa nei ena mahina inu lahka reč; mi vidimo inu slišimo veden inu povsod, koku ty stari inu sadašni aydi, Turki, Iudi inu hudi kersckeniki[212] so vselei le-tei veri zubper inu souvraž. Inu koku hytru tar čestu ty ludie v mahinih izkušnavah od te prave vere pado inu se puste ličkakim falš, leżnivim vučeniko[m][c] od nee zepelati, de drugdi, per tih izpačenih massah, v Rymi, v Rakonati, v Gorici, per svetnikih inu per ličkakih norskih Božyh službah te gnade, milosti Božye inu odpuskov isčeio inu nekar le per samim Cristusu skuzi to vero. Inu kuliku ie tih falš, hudih, hynavskih kersčenikov, kir v velikih, smertnih grehih koker v curbary, v pynastvi, v serdi, v nydi[213] inu souvrastvi[214] prebivaio, ty tudi nemaio prave vere. Ta vera ie en dar Božy: S. Duh skuzi ta evangelium inu te zacramente to vero v tim človeku gori naredi inu obderži do konca. Obtu gledai en vsaki, de h taki pravi veri pri-

I de

211| Dobrimu.

212| Kersčeniki.

213| Zavist; izposojeno iz stvn. *nîd* m. (zavist) ali iz srvn. *nît* ali pa gre za prasl. jezikovno dediščino. Če gre za nemško izposojenko, tedaj je do prevzema prišlo pred letom 1100 (H. Jazbec, n. d., 61).

214| Souvraštvi.

de inu v ti isti ostane do konca, vseh žlaht izkušnavah. K le-tei pravi veri nom pomagai Oča nebeski za volo suiga Synu sred S. Duhum. Amen.

Ta passion nas vuči inu opomina, de čestu zmislimo, koku so ty grehi, serd Božy inu nega milost ene velike riči. De tu kralevstvu Cristusevu nei tiga svita. De Bug te verne v nadlugah ne zapusti. Inu koker se ie Cristusu od duhovskih inu deželskih ludi inu oblastnikov, od suiga jogra Iščariota godilu, taku se ie inu bode vselei od kecarjev, falš vučenikov inu tyranov tim pravim kerščenikom godilu na tim sveitu do sodniga dne.

8 Ti menihi inu ty eni pridigary, kadar oni ta passion na veliki petak dolgu pridiguio, taku nerveč pravio, koku ie Jezus s to suio materio Divico Mario govuril, ni pravil od nega martre inu koku ie od nee slovu iemal. Potle se serde čez te Iude, Caifaša, Erodeža inu Pilatuša, te iste oni svare inu hude delaio, kir so taku Cristusa zašpotovali in martrali. Inu kateri umei mylu inu iz plača ta passion pridigati, de se ty ludie čez Jezusa inu čez Divico Mario plačeio inu selze, ta isti ie za nerbulšiga pridigarie šacan. Oli taku pridigovane, klagovane,[215] plač, serd inu svar čez Iudeža Iščariota, čez te Iude inu aydie tim grešnim, slabim inu žalostnim sercom ništer ne nuca. Mi se nemamo čez Jezusa inu Divico Mario, temuč čez te naše grehe serditi inu plakati, koker ie sam Cristus v nega martri, Luc. 23, h tim ženom, kir so se čez nega plakale, dial: »Vy, Ieruzaleve sčere, ne plačite se čez me, temuč čez vas inu čez vaše otroke etc.«[216] En pridigar inu en kerščenik, aku on hoče z nucom ta passion, koku ie Jezus terpil, pridigati, poslušati oli sam brati, de ty veliki grešniki se prestrašio inu pokuro deio inu de te slabe, žalostne visti bodo potroštane, ta isti ima ne le-te štuke, kir smo tukai zdai po redu zaslišali, spumniti inu per tih istih na le-te pet riči, kir bomo zdai po redu pravili, tudi zmisliti inu vede[n][c] pred očima imeiti. Kadar en človik sliši oli bere, de ta večni Syn Božy ie taku iz notra na duši inu iz vuna na telessu martran za naših grehov volo, taku on ima zdaici per tim tudi zmisliti, kakova strašna, grozzovita reč ie ta greh, kir Boga reserdi, inu koku ie velik ta serd Božy, kir z obeno ričio nei mogel utolažiti, samuč s to martro inu smertio tiga Synu Božyga. Ta vegši deil ludi meni, de ty grehi taku sylnu ne reserde Boga. Mi pag imamo zmisli-

215| Klagovati: tožiti, jamrati; izposojeno iz srvn. *klagen* (tožiti, stokati) (H. Jazbec, n. d., 49)

216| Lk 23, 28.

zmisliti na te grozzovite štraifinge, katere ie Bug polužil na vso človesko žlahto za volo tiga greha, koker to telesno inu večno smert, vse žlaht reve, nadluge, bolezni, voiske, boye, žlize, lakote, toče, ieče, obrupane, sylovane, zatrene inu pogublene velikih kralevstvih, dežel inu meist. Koku ie Bug za volo tiga greha vuss sveit potupil. Ta nerlepša inu bogatiši sodomitarska inu gomoristiška meista z ognem inu žveplo[m]ᶜ pogubil. Iz le-tih inu tim glih štraifing inu nerveč iz tiga terplena Jezuseviga mora inu ima en vsaki pametni človik dobru rezoumeti inu zastopiti, de Bug ta greh sylnu souvraži. Zatu se ima en vsaketeri verovati[217] pred grehi, od nih pustiti inu stati v pravi pokuri do smerti. Potle inu rave[n]ᶜ tiga ima vsaki dobri kerščenik per tim passionu tudi zmisliti inu preraitati to preveliko neizrečeno milost inu lubezan Božyo, katero on ima pruti vsem ludem, de preden ie dopustil timu Hudiču vse človestvu končati, poprei ie on suiga Synu poslal na ta sveit inu dal v taku terplene. Glih taku tiga Božyga Synu periazen imamo mi tudi si k serci vzeti, kir ie ta veliki, težki serd Božy vzel na nase za našo volo inu postal naš plačnik, odrešenik, spravlavic, bessednik inu izveličar. Inu s tako milostio inu lubezno Božyo inu nega Synu imamo to našo vero, de Bug no[m]ᶜ dobru hoče za volo Jezusa, poterditi inu premoči vse žlaht Hudičeve izkušnave. H tretimu: v tim passionu imamo tudi zamerkati, de tu kralevstvu inu gospostvu Cristusevu nei tiga svita. Ti pravi kerščeniki se nemaio troštati na tim sveitu stonovitiga myru inu pokoia oli de bi nim vselei dobru, po sreči inu po nih voli šlu, potehmal sam Cristus ie take nadluge inu reve moral preterpeti. H četertimu: en kerščenik, kadar ie v velikih, težkih izkušnavak[218] inu nadlugah, ima tudi zmisliti na Cristusevu terplene inu iz tiga enu serce inu trošt vzeti. Potehmal Bug Oča ie suimu Synuvi iz vseh nega nadlug pomagal, taku on bode tudi nemu pomagal, koker s. Paul, Heb. 2, 4,

217| Varovati.

218| Izkušnavah.

pravi: »Cristus ie zo vso ričio izkušan inu ie bil zo vso šibkoto obdan koker mi, mumu tiga greha, obtu on bude tudi tim, kir so izkušani, pomagal.«[219] H petimu: tu terplenu Cristusevu, tu nega buštvu, vse nega reve inu nadluge nas vuče inu opominaio, de mi za volo tih nadlug, rev, preganene inu souvraštva, kir ty kerščeniki moraio od tih hudih na tim sveitu preterpeti, nemamo v ti pravi veri v Jezusa se zmotiti, ne zblazniti inu na tim evangeliskim vukum cbivlati. Zakai koker ie Cristus v buštvi royen, položen v te iasli, potle moral pred Erodežom bežati v dalne, ptuie, naznane[220] dežele. Inu kadar ie začel pridigati, so nemu ty vučeni, modri, oblastni duhovski inu deželski ludie bili veden zubper, taku dolgu, de so ga na cryž perpravili inu umurili. Oli Bug nega v tim grobu nei pustil, temuč ga ie postavil na suio destnico inu vse stvari, v nebi inu na zemli, ie nemu podvergal. Glih taku se ie tim pravim vernim kerščenikom vselei godilu inu zdai se godi inu se bode do sodniga dne, de bodo v buštvi prebivali, nim bode tu nih po krivini inu po syli vzetu, bodo pregnani, nih veri inu vuku bodo povsod, koker so ty Iudi pruti s. Paulu, Act. 28,[221] govurili, zubper. Ty kerščeniki bodo povsod Iude, Iščariote, Caifaše, Erodeže inu Pilatuše imeili. Oli per tim imaio ta trošt, de ne bodo na nih cilu zatreni, temuč bodo pred nimi čudnu ohraneni inu bodo vzeti v ta s. nebessa. Amen.

219| Heb 2, 18; Heb 4, 15.

220| Neznane.

221| Apd 28, 17–22.

Kai inu kakove riči oli službe so ty kerščeniki dolžni Gospudi Bogu sturiti inu izkazati za volo te Jezuseve martre.

9 H puslednimu: kadar mi ta passion pridiguiemo, beremo oli poslušamo, taku per tim imamo mi tudi premisliti, kai smo mi kerščeniki za taku britku terplene Jezusevu dolžni diati, s čim inu s kakovo ričio se imamo pruti Gospudi Bogu, pruti taki veliki nega dobruti izkazati hvaležni// Gospud Bug inu nega lubi syn Jezus Cristus, koker od tiga vsi preroki inu jogri pryčuio, za vse tu drugiga od tih ludi ne hoče imeiti, samuč de taku Cristusevu dellu, terplene inu opravilu, de ie tu za volo nih grehov inu de bodo

bodo skuzi tu pred Bugom brumni inu pravični, Rom. 4,[222] s pravo, terdno vero gori vzameio inu de se s teim troštaio vseh žlaht nadlugah inu izkušnavah zubper ta greh, zubper ta serd Božy, zubper to kletvo te postave, zubper to smert, zubper tiga Hudiča inu zubper ta pekal. Koker s. Paul pravi, 1. Cor. 15: »Bogu bodi hvala, kir ie nom dal tu do/bivane/ inu premagane (zastopi: čez ta greh, čez to smert, čez Hudiča) skuzi Jezusa Cristusa, gospudi našiga.«[223] H drugimu: Bug hoče imeiti od nas, de mi od takiga Jezuseviga terplene, zakai inu komu h dobrimu ie tu dopernessenu, imamo povsod inu veden vsem ludem praviti, pridigati inu pissati, de skuzi taku naše pravlene dosti ludi prido h timu pravimu spoznanu tiga Božyga Synu inu nega opravila inu de se tiga skuzi to vero dileżni sture inu de bodo z nami red izveličani. H tretimu: mi imamo tudi ta naš cryž, vse te reve, nadluge inu nesreče, kir nom bodo na životu inu na blagu naložene, poslane inu dane od Buga, radi, volnu inu z vesseliem nesti inu preterpeti. H četertimu: de mi zo vsem našim dianem, rovnanem, lebnom, z Božymi službami inu z molitvami se deržimo po vuki tiga s. evangelia. De tu ime Jezusevu za volo našiga gardiga, nespodobniga lebna od tih nevernikov ne bode hudu slišalu, Rom. 2,[224] temuč de vsi dobri ludie poreko: Ta naša vera, ta naš vuk, te naše Božye službe, vse naše diane inu rovnane ie prov, poštenu, lipu inu Bogu lubu. Inu de druguč z našimi nespodobnimi grehi, koker s. Paul, Heb. 6, 10,[225] govori, Jezusa ne cryžamo, ne zašpotuiemo inu nega martre inu kry z nogami ne poteptamo. H četertimu: mi imamo našimu bližnimu zo vsem, s čim mi premoremo, inu v kakeršni riči on nas potrubuie, zveistu inu volnu služiti. Koker ie nom Bog Oča služil, kir ie poslal suiga Synu na ta sveit nom k animu plačillu za naše grehe, k animu odrešeniku inu izveličariu, koker od tiga s. Ianž, 1. Iohan. 4, govori, kir pravi: »V le-tim ie ta lubezan Božya, nekar de /bi/mi bili

222| Rim 4, 5.

223| 1 Kor 15, 57.

224| Rim 2, 24.

225| Heb 6, 4–6; Heb 10, 26–29.

Boga lubili, temuč on ie nas lubil inu ie poslal suiga Synu k ani spravi za naših grehov volo. Lubeznivi, ie li Bug nas taku lubil, obtu imamo mi tudi vmei sebo eden drugiga lubiti.«[226]

226| 1 Jn 4, 10–11.

NA TA VILIKINOČNI DAN

se pridiguie ta evangelium, kadai, koku ie Jezus vstal od smerti, skuzi koga inu komu ie nega gorivstanene nerpoprei oznanenu. Ta se začne: »Inu kadar ie ta sobota bila minila etc.« Mar., 16. cap., A, p. 152. Math. 28. Luc. 24. Ioh 20, 21.[227] Na koncu tiga evangelia per s. Marcu beri taku:

»Zakai ena groza inu en strah ie bil
ne obletil etc.«

227| Mr 16, 1–7; Mt 28, 1–8; Lk 24, 1–12; Jn 20, 1–10.

Od Cristuseviga gorivstanena navuki inu trošti.

Sledni pravi kerščenik ima iz S. pisma veiditi inu zagviša[n][c] biti, de ie Cristus risničnu gorivstal; obtu ta pisma tih evangelistov, jogrov inu prerokov od nega vstanena ima rad, čestu inu s flissom brati.

1 De Jezus Cristus, Syn Božy, naš gospud inu odrešenik ie risničnu s teim nega pravim telessom, kateru ie v ti Divici Mary nase vzel inu s katerim ie bil na cryž perbyen inu v grob položen, od smerti vstal, od tiga pryčuio vsi preroki, jogri inu evangelisti zadosti. Tih jogrov inu prerokov zastopnu inu mnogeteru pryčovane naidete vy vkupe zapissanu v dostih meistih v tih buqvah tiga Diane tih jogrov, v tih 1., 2., 3., 4., 5., 9., 11., 13., 22., 24., 25. capitulah,[228] inu povsod v tih lysteh s. Petra inu s. Paula. Tih evangelistov pryčovane naidete v tih capitulih, ozgorai v tim regištru postavlenih. Ty pišeio risničnu inu z velikim flissom, koku ie Jezus umerl na eden petak, try ure po puldnevi, inu ie na trety dan vzgudo, tu ie v nedelo, od smerti vstal. Inu v tim nega gorivstanenu se ie en trees sturil, de ty varihi inu žolnery, kir so tiga groba varovali, so od

straha

228| Apd 1–5; 9; 11; 13; 22; 24–25.

straha pul mertvi bili; ty gredo zdaici v Ieruzalem inu poveido tim ſcofom inu fariem, de Cristus ie od smerti vstal. Ty ſcoffi pag inu fary dado tim ſolneriem dosti denariev, de tiga dale ne rezglassio. Natu se Cristus na ta isti velikinočni dan petkrat inu potle v ſtyrih dessetih dneh po redu se ie čestu tim jogrom, ženom inu drugim ludem živ izkazoval, ie ž nimi govuril, nim pridigal, tu Pismu izlagal, ie ieidil ž nimi inu se pustil od nih tipati. Nerpoprei se ie on izkazal živ inu pustil viditi Mary Magdaleni, Mar. 16, Iohan. 20.[229] Potle tim drugim galileiskim ženom. 3. Simonu Petru, Luc. 24, 1. Cor. 15.[230] 4. Dveima mlaišima, gredočima v ta Emaus. Luc. 24.[231] 5. Tim dessetim jogrom, Luc. 24, Iohan. 20.[232] 6. Spet tim jogrom inu s. Tomažu, Iohan. 20.[233] 7. Tim enim jogrom, kir so v tim Tyberiaskim iezeru rybe lovili, tim ie enu kossilu čudnu perpravil, ie ž nimi ieidil, Ioh. 21.[234] 8. S. Iacopu, 1. Cor. 15.[235] 9. Pet stu bratom, 1. Cor. 15.[236] 10. Tim jogrom inu mlaišim na tei Oliski gori, iz katere ie v nebessa šal. Mar. 16, Act. 1.[237]

2 Ty kerſčeniki, kadar so skuzi tu risničnu pryčovane zagvišani, de Jezus Cristus ie gvišnu vstal od te smerti, imaio tudi iz S. pisma se vučiti inu veiditi. Nerpoprei: kai ie Jezus sam sebi, potle, kai ie nom, bozim grešnikom, s teim nega gorivstanenem dobriga sturil inu opravil. Na tu ima en vsaki dobri človik veiditi inu zamerkati, de Cristus nei taku gori vstal od smerti, koker ie Lazarus, Ioh. 11, oli te vduve syn, Luc. 7, oli tiga šulmoistra ſcy⁄,⁄ Mat. 9, oli ta žnidarica Dorcas, Act. 9, oli ta človik v tim Eliozevim grobu, 4. Reg. 13.[238] Le-ti vsi so tudi gori od smerti vstali skuzi to muč Božyo inu nega Synu, oli oni so spet umerli. Cristus pag ie le enkrat umerl timu grehu, Ro. 6, inu »on več ne umerie, ta smert čez nega več ne gospoduie,«[239] temuč on čez to smert. 1. Cor. 15, Ose. 13, Heb. 2.[240] Inu o[n][c] se ie s teim nega gorivstanene[m][c] izkazal, de ie on ta pravi večni Božy Syn inu en gospud čez vse riči, Ro. 1. »Za tiga volo,« pravi tudi s. Paul,

Kadar mi molimo inu kličemo na Buga, taku imamo mi s to našo vero gledati inu zmisliti na tiga celiga Cristusa, de on zdai z obema naturama v ti Božy glorii, časti, moči inu oblasti sidi, de

Ro.

229| Mr 16, 5–7; Jn 20, 14.

230| Lk 24, 34; 1 Kor 15, 4–5.

231| Lk 24, 15.

232| Lk 24, 26; Jn 20, 19.

233| Jn 20, 26.

234| Jn 21, 9.

235| 1 Kor 15, 7.

236| 1 Kor 15, 6.

237| Mr 16, 19; Apd 1, 6–10.

238| Jn 11, 43–44; Lk 7, 14–15; Mt 9, 24–25; Apd 9, 36–41; 2 Kr 13, 21.

239| Rim 6, 9.

240| 1 Kor 15, 4,20,54–56; Oz 13, 14; Heb 2, 14.

ie en gospud čez vse riči v nebi, na zemli inu v pekli. Tu vse ie on dobil ž nega martro inu gorivstanenem.

Ro. 14, »ie Cristus umerl inu gori vstal inu ie spet živ ratal, de on čez mertve inu žive gospoduie.«[241] Inu Ephe. 1 pravi: »Bug ie to suio sylno muč izkazal v Cristusu, kir ga ie gori obudil od te smerti inu ga ie postavil na suio destnico v nebesih, čez vse viudstvu, čez vso oblast inu muč, čez gospostvu inu čez vse ime, kir se imenuie nekar le samuč na tim sveitu, temuč tudi na tim prihodnim, inu ie pod nega noge podvergal vse riči inu ga ie dal k ani glavi čez vse riči tei cerqvi, katera ie nega tellu, nee dopolnenu, kateri vseh vse riči napolni.«[242] Col. 2: »Cristus ie ž nega cryžom (tu ie: ž nega martro) to našo qvitingo, naš dolžni list, kir smo bili tei postavi, tim Božym zapuvidom dolžni, izbryssal inu rezderl inu ž nega gorivstanenem ie on te viude inu oblastnike (zastopi: te zludie, ta pekal inu to večno smert) izlekil inu obrupal inu ie nee očitu naprei pokazal, koku ie on nee skuzi sam sebe premogel.«[243] Inu Phil. 2 pravi tudi s. Paul: »Potehmal se ie Jezus Cristus sam sebe taku izpraznil inu to štalt eniga hlapca nase vzel, ie bil glih koker en drugi človik inu na obrazu naiden koker en človik; se ie on sam ponižal inu ie bil pokoren do te smerti, ia, do te smerti tiga cryža. Za tiga volo ga ie Bug gori ner v to vissо vissokoto vzdignil inu ie nemu enu ime dal, kateru ie čez vsa imena, de v tim imeni Jezusa se imaio pokloniti vseh tih kolena, kir so v nebesih, na zemli inu kir so v pekli. Inu sledni iezik ima spoznati, de Jezus Cristus ie ta gospud v ti glorii inu časti Božy.«[244] Iz le-tih bessed vže mi moremo lahku zastopiti, kai ie Jezus s teim nega gorivstanene[m̃][c] opravil, izkazal inu sam sebi dobil. De ie ta pravi, večni, živi Syn Božy inu de ie on nekar le samuč po Božy, temuč tudi po tei človeski naturi en gospud inu oblastnik čez vse riči, hude inu dobre, v nebi, na zemli inu v pekli, koker ie on sam dial, Math. 28: »Meni ie dana vsa oblast v nebi inu na zemli.«[245] Inu on ie skuzi to smert inu gorivstanene, koker on sam pravi, Luc. 24,[246] šal v to suio glorio, v to suio čast inu ie seidil na

to

241| Rim 14, 9.

242| Ef 1, 19–23.

243| Kol 2, 13–15.

244| Flp 2, 7–11.

245| Mt 28, 18.

246| Lk 24, 51.

to destnico Božyo, de zdai ta celi Cristus v ti Božy inu č/l/oveski[E] naturi z Bugom Očom inu S. Duhom uživa te nebeske česti, moči, oblasti inu vse dobrute inu regira, kraluie inu gospoduie čez vse riči inu ie postavlen k animu rihtariu šez[247] žive inu čez mertve. Inu de ie tudi suiem duhum, suio močio inu oblastio vselei tukai per nas na tim sveitu, koker ie on sam dial, kadar ie hotel poiti v nebessa, Math. 28: »Pole, iest sem z vami vse dni do konca tiga svita.«[248] Obtu mi, kadar molimo inu kličemo na Buga v tih naših nadlugah, izkušnavah inu na smerti ležoč, taku mi nemamo le samuč zmisliti inu imeiti pred očima to Cristusevu pohlevsčino inu šibkost na tim cryžu inu v nega smerti, temuč mi imamo tudi inu veliku več s to našo vero gledati na nega gorivstanene inu premagane, kir zdai sidi v ti Božy časti, moči inu oblasti, inu nega inu v nega imeni prossiti tiga Očeta za vse tu, kar nom nadleži, inu terdnu verovati, de smo vseh naših prošni uslišani, zakai Cristus ie zdai per Bugi naš zveisti ščof, Heb. 2, 4, 5, 7, 9, 10, Psal. 110,[249] inu naš spravlavic, bessednik, odvetnik, 1. Ioh. 2, 1. Thi. 1, Ro. 8,[250] naš odrešnik, pomočnik inu oblastnik čez vse naše souvražnike, videče inu nevideče. S tako vero inu rezmišlovanem moremo obstati vseh nadlugah inu premoči vse izkušnave te smerti inu tiga Hudiča.

3 Zdai pag h tretymu hočmo govoriti inu kratku poveidati, kai ie Jezus s teim nega gorivstanenem nom, bozim grešnikom, dobriga sturil, dobil inu opravil. Od nuca inu dobrute tiga Jezuseviga gorivstanena inu terplene s. Paul cilu lipu, zastopnu tar kratku govori, Ro. 4, kir pravi taku: »Cristus ie čez dan za naših grehov volo inu ie gori obuden za naše pravice volo.«[252] Tu ie: Cristus ie ž nega terplenem inu smertio te naše grehe plačal, zadosti za nee sturil inu to štraifingo inu pokuro/, k/atero bi mi morali za volo naših grehov vekoma v tim pekli terpeti, ie on

Cristusevu gorivstanene ie tu dopolnene, dokanene[251] inu zaveršene tiga našiga odrešitva na duši inu telessu; s teim ie nas

247| Čez.

248| Mt 28, 20.

249| Heb 2, 17–18; 4, 15; 5, 2; 7, 27–28; 9, 14,28; 10, 10; Ps 110, 4.

250| 1 Jn 2, 1; 1 Tim 1, 14–16; Rim 8, 34.

251| Dokonane.

252| Rim 4, 25.

K odstal

pravične sturil pred Bugom, na našim meistu to smert, tiga Hudiča inu ta pekal premogal inu rezvalil inu zagvišal, de bomo od smerti vstali inu per nim z dušo inu s telessom prebivali v tim večnim nebeskim vesselei. Amen.

odstal, izpussal inu preterpil inu ie dobil, de nom za volo nega martre bodo ty grehi odpuščeni, pregledani, pozableni inu na sodni dan zakriveni. Oli s teim oli per tim odpuščanu tih crehov[253] še nemamo zadosti h timu večnimu lebnu, temuč nom ie tudi potreba brumnim, svetim, pravičnim biti inu to nebesko, popolnomo pravico imeiti na sebi, aku hočmo raven Boga, kir ie ta cela svetust inu pravica, stati inu vredni biti tiga nebeskiga tovarištva. To isto obilno pravico ie nom Cristus s teim nega gorivstanenem dobil, de vsaki, kir terdnu veruie, de Cristus Jezus ie umerl za naših grehov volo inu ie gorivstal za naše pravice volo, ta isti bode s to Cristusevo obilno pravico darovan inu obličen, de bode šacan. deržan inu obsoien od Buga za brumniga, sveitiga inu pravičniga, koker de bi on bil vse postave inu zapuvidi Božye popolnoma ohranil, deržal, dokonal inu dopolnil inu nigdar obene pregrešil oli prelomil. Obtu Ieremias prerok, 23. cap.,[254] imenuie Cristusa naša pravica inu s. Paul, 1. Cor. 1, pravi: »Cristus ie nom dan inu sturien od Buga k ani modrusti, pravici, posvičeni inu k animu odrešitvu.«[255] Inu kateri le-tu od Jezusa z Božyo inu S. Duha pomočio veruie, de ie on skuzi to Cristusevu terplene rešen od pekla inu skuzi nega gorivstanene ie brumen, svet, pravičin inu vreden tiga nebeskiga tovarištva sturien, ta isti ima vselei eno dobro veist, se ne boy več Božyga serda, ne smerti, ne Hudiča, ie zagvišan tiga nebeskiga erba. Koker od tiga obuiga s. Peter, 1. Pet. 1, 3,[256] govori. Več pryčovane iz S. pisma od le-te Cristuseve pravice inu de mi to le skuzi to vero k sebi inu na se perpravimo, naidete v tim tretym deilu te naše predguvori zadosti. Inu Cristus s teim nega gorivstanenem ie on tu naše odrešitvu popolnoma dopernessil inu dokonal, on ie te naše grehe cilu platil, on ie nas pravične sturil pred Bugom, on

ie na

253| Grehov.

254| Jer 23, 6.

255| 1 Kor 1, 2.

256| 1 Pt 1, 3–4; 1 Pt 3, 9.

ie na našim meistu to smert, tiga Hudiča premogel, de nom ne mogo več škoditi; on ie seidil na Božyo destnico. On ima Božyo muč inu oblast popolnoma, obtu on premore te verne brumne sturiti, posveititi, nim dati S. Duha, nee obraniti inu ohraniti pred Zludiem, pred vso nesrečo, pred večno smertio inu nas od smerti obuditi inu dati ta večni leben. Le-tiga vsiga bi Cristus ne premogel, kadar bi on ne bil gorivstal od te smerti. Koker od tiga s. Paul, 1. Corinth. 15, tudi govori, kir pravi: »Aku Cristus nei gorivstal od smerti, taku ie ta naša pridiga prazna inu zabston inu ta naša vera ie prazna inu zabston inu mi smo še v tih naših grehih inu ty, kir so umerli v Cristusu, so zgubleni, inu aku mi samuč le v tim životu imamo tu vupane v Cristusa, taku smo mi ner ty revniši, božiši vmei vsemi ludmi. Cristus ie pag gorivstal od te smerti inu tih pervičnih eden ratal vemi teimi, kir so spali. Zakai, koker ie ta smert skuzi tiga človeka prišla, taku ie tudi tu gorivstanene tih mertvih skuzi tiga človeka prišlu. Inu koker v tim Adamu vsi umerio, taku v Cristusu bodo vsi živi. En vsaketeri pag v ti sui lastni naredbi: ta nerpervični Cristus, potle ty, kir Cristusu slišio, kadar on pride (zastopi: na sodni dan)// Cristus pag mora kralovati, dotle Bug nemu vse nega souvražnike pod nega noge podverže. Ta nerpusledni souvražnik, kir bo rezvalen, ie ta smert.«[257] Inu na konch[258] tiga capitula več pravi s. Paul: »Pole, iest vom tukai pravim eno skrivno reč. Mi nekar ne bomo vsi spali (tu ie: mi ne bomo vsi mertvi na sodni dan), ampag mi bomo vsi premineni. V enim hipu tiga čase, v enim trenenu tih oči, v tim času tiga pusledniga trobentane. Zakai ta trobenta bode trobentala inu mi bomo premineni, zakai le-tu (zastopi: naše tellu), kir strohni,

257| 1 Kor 15, 14,16–26.

258| Koncu.

mora obleči tu, kir ne strohni, inu le-tu mertvašku mora obleči tu ueumartvašku[259] (tu ie: tu naše tellu, kir umerie inu segnye, bode sturienu, de več ne umerie inu ne segnie). Kadar pag le-tu strohnene obleče tu nestrohnene inu tu mertvašku obleče tu nemertvašku, tedai bode ta besseda dopolnena, kir ie pissana: Ta smert ie požerta v tim premaganu. Smert, kei ie tui bodec[?][c] Pekal, kei ie tuie premagane[?][c] Ta bodec te smerti pag ie ta greh. Ta muč pag tiga greha ie ta postava. Ampag hvala bodi Bogu, kir ie nom dal tu premagane skuzi našiga gospudi Jezusa Cristusa. Obtu vi, mui lubeznivi bratie, bodite stonoviti inu se ne premegknite inu iemlite veden gori v tim dellu tiga Gospudi, kadar vi veiste, de tu vaše dellu nei zabston v tim Gospudi.«[260] Inu 1. Thes. 4 pravi: »Aku mi veruiemo, de ie Jezus umerl inu gorivstal, taku Bug tudi te, kir so v Cristusu zaspali, ž nim popela, zakai ta Gospud sam pride doli iz nebes z anem velikim šraiem inu s trobentanem inu s to stymo vissiga angela inu ti mertvi v Cristusu bodo nerpoprei gorivstaieli, potle mi, kir smo živi inu čez ostanemo, bomo ž nimi red makneni v te oblake, gori v ta lufft, timu Gospudi pruti, inu bomo taku vselei per tim Gospudi. Obtu troštate se vmei sebo z le-teimi bessedami.«[261] V le-tih bessedah s. Paula imamo vse nuce, pryde inu dobrute tiga Jezuseviga gorivstanena po redu naprei štivene inu postavlene, de smo popolnoma rešeni od vseh grehov, od večne smerti, od Hudiča inu pekla, de nas bode od smerti obudil inu vzel k sebi v ta nebessa. Mi imamo veden s to našo vero na celiga Gristusa[262] gledati. Cristus ie te cerqve, vseh vernih glava, Ephe. 1.[263] Mi verni smo nega vudi, 1. Cor. 6.[264] Koker Cristus, ta naša glava, naše messu inu kust, Ephe. 5,[265] ie od smerti vstal, taku mi, nega vudi tudi gori vstanemo. Obtu s. Paul od tiga našiga gvišniga gorivstanena v Cristusu taku gvišnu govori, koker de bi bilu vže sturienu inu dopernessenu, kir pravi, Ephe.: »Bug, kir ie bogat od milosti, za volo nega prevelike

259| Neumartvašku.

260| 1 Kor 15, 51–58.

261| 1 Tes 4, 14–18.

262| Cristusa.

263| Ef 1, 10.

264| 1 Kor 6, 15.

265| Ef 5, 30.

like lubezni, s katero ie on nas lubil, že tedai, kadar smo v grehih mertvi bili, ie nas s Cristusom red žive sturil (zakai vsi ste iz gnade izveličani) inu ie nas ž nim red gori obudil inu ie nas ž nim red possadil v ta nebeski stan v tim Jezusu Cristusu.«[266] Inu s. Peter, 1. Pet. 1, pravi: »Hvalen bodi Bug inu Oča našiga gospudi Jezusa Cristusa, kir ie nas po nega veliki milosti spet druguč rodyl k animu živimu vupanu skuzi tu gorivstanene Jezusa Cristusa od tih mertvih inu k ani erbsčini, kir nigdar ne strohnei, nigdar se ne omadežuie inu nigdar ne uvene, ne segnye, katera erbsčina ie no[m][c] /shr/anena[E] v tih nebesih, nom, kir smo skuzi to muč Božyo obarovani h timu izveličanu skuzi to vero.«[267] Inu s. Paul, 1. Cor. 15: »Koker smo ta pozemliski pild nossili, taku bomo tudi nossili ta pild nebeski.«[268] Inu Phil. 3: »Naš sta[n],[c] hoiene inu prebivane ie v nebesih, od kot mi tiga ohranenika, gospudi Jezusa Cristusa čakamo, kateri tu naše nizku, zaverženu tellu bode na eno lipo štalt preobernil, de bode podobnu nega čestnimu telessu po tei moči inu po teim dellu, s katero on premore vse riči pod sebe vreči.«[269]

266| Ef 2, 4–6.

267| 1 Pt 1, 3–5.

268| 1 Kor 15, 49.

269| Flp 3, 20–21.

4 S čim inu koku se mi pag tiga Cristuseviga gorivstanena, vsiga nega opravila inu zaslužena sturimo dileżni, de od Jezusa bomo rešeni od vseh grehov, od te večne smerti, od Hudiča, od pekla inu de bomo brumni inu pravični sturieni pred Bugom inu vzeti z dušo inu s telessom v nebessa, od tiga smo mi vže čestu govurili inu spryčali, gvišnu z obeno drugo ričio nekar, samuč s to vero. »Aku mi veruiemo,« pravi s. Paul, 1. Thes. 4, »de ie Jezus umerl inu gori vstal, taku tudi Bug te, kir so skuzi Jezusa zaspali, hoče ž nim pelati,«[270] zastopi: v ta nebessa. Inu Ro. 10 pravi: »Kadar ti spoznaš s tuiemi vusti tiga Jezusa, de ie on ta gospud, inu veruieš v tuim sercei, de ie Bug nega od te smerti gori obudil, taku boš izveličan.«[271] Zakai ta vera nas perdruži s Cristusom inu koker rekoč k nemu perbye inu perloži inu sturi, de smo nega živi vudi. Inu potehmal ie Cristus, ta na-

Vsiga, kar ie nom Cristus ž nega martro inu gorivstanenem dobil, tiga se mi le s to inu skuzi to vero sturimo dileżni.

270| 1 Tes 4, 14.

271| Rim 10, 9.

ša glava, gori vstal, taku tudi my, ty nega vudi vstanemo gori na sodni dan inu bomo per tim vekoma. Amen.

Mi Bogu nerveč služimo, kadar nega bessedi, nega oblubo[m],[c] timu evangeliu terdnu veruiemo. Od Cristuseve martre inu gorivstanena vsem ludem, zakai ie tu sturieno, pravimo. S teim sebe inu druge v nadlugah troštamo inu kličemo na Cristusa. Pokuro deimo. Te grehe notri v sebi kolemo, morimo inu v tim našim stanu se deržimo pruti Bogu inu pruti našimu bližnimu po voli Božy, brumsku inu poštenu.

5 Kai pag inu kakovo hvalo, čast inu službo imamo mi spet nazai Gospudi Bogu inu nega Synu Jezusu Cristusu za volo tiga celiga odrešitva inu gorivstanena Jezuseviga dati inu izkazati[?][c] Nerpoprei: mi imamo vse tu, kar smo tukai iz S. pisma slišali, de ie nom Jezus s to nega martro inu gorivstanenem dobil, s pravo vero gori vzeti inu terdnu do konca verovati, de smo popolnoma rešeni od grehov, od prekletve te postave, od serda Božyga, od večne smerti, od Hudiča inu od pekla inu de smo brumni, sveti, pravični pred Bugom, de tu naše mertvašku tellu vstane od smerti inu bomo uživali z dušo inu telessom tiga večniga lebna za volo Jezuseviga zaslužena inu gorivstanena. Koker le-tu vse spoznamo v ti Veri, kir pravimo: Iest veruio odpuščane tih grehov, vstanena tiga messa inu ta večni leben. Amen. S tako našo vero mi hvalimo Boga, zakai ner to vegšo čast, hvalo inu službo mi sturimi[272] inu izkažemo Gospudi Bogu, kadar ga mi za risničniga imamo inu deržimo, veruiemo nega bessedom inu se na te iste terdnu zenessemo. Spet nazai: vegšiga špota inu huše sramote mi ne moremo sturiti Bogu, koker kadar na nega bessedah inu oblubah cbivlamo, nim ne veruiemo. Vse S. pismu inu vsi evangelii, vseh jogrov vukuvi inu lystuvi očitu govore inu pryčuio, de vegše prave Božye službe nei, koker ie ta prava kerščanska vera; spet nazai: vegšiga greha nei, koker ie ta nevera. »Za vere volo,« pravi s. Paul, Hebre. 11, »so vsi svetniki dopali Bogu; prez vere ne more Bogu nisče dopasti.«[273] Inu Rom. 14 pravi: »Kar kuli ne gre iz te vere, tu istu vse ie ta greh.«[274] H drugimu: mi imamo od taciga risničniga gorivstanena inu opravila Cristusoviga povsod, v cerqvi, doma, naši družini

272| Sturimo.

273| Heb 11, 2–6.

274| Rim 14, 23.

žini inu vsem ludem veden praviti, govoriti, pissati, peiti inu pryčovati, koker so ty jogri, Actor. 4,[275] diali inu še zdai vsi pravi kerščeniki inu prydigari zveistu deio, zakai skuzi taku pravlene prido nih dosti h timu pravimu spoznanu Jezusovimu, de prov inu z vero v nadlugah kličeio na Buga inu bodo izveličani. H tretymu: mi imamo tudi s teim Jezusovim inu našim gorivstanenem sebe inu druge ludi v vseh žlaht nadlugah, suseb na smerti ležoč, troštati, tu naše strašnu, žalostnu inu cagovu serce obesseliti, zakai le-ta articul oli štuk te naše kerščanske vere ie ner ta vesseleiši inu troštliviši, koker od tiga s. Augustin govori, kir pravi: »Vuss naš trošt, vse naše vesselie inu vupane v le-ti sami riči stoy, kir bomo spet od te smerti gori obudeni.«[276] Obtu so ty naši stariši prov to današno peisen zlužili, kir so peili: Jezus ie od smerti vstal, obtu se vesselimo inu za tu Boga hvalimo; de bi on ne bil vstal od te smerti, vuss sveit, vsi ludie bi zgubleni bili. Alleluia«,[277] tu ie, hvalite tiga Gospudi. H četertimu: mi imamo tudi, koker nas v današni epistoli, 1. Corinth. 5,[278] s. Paul vuči, ta stari qvas iz sebe iztargati inu izčistiti, tu ie, pred grehi, pred hynavsčyno inu pred krivim, falš vukum se naprei varovati inu cilu izvabiti, koker od taciga qvassu sam Cristus tudi govori inu vuči, Luc. 12, Mar. 8, Math. 16.[279] H petimu inu h puslednimu smo mi dolžni uže naprei vse naše živoče dni te grehe notri v nas moriti, zacopovati, od nih gori vstati, pustiti inu en lep, čist, nov, svet inu pošten leben pelati, koker od tiga sveti Paul dveyu meistu cilu lipu inu zastopnu vuči. Ro. 6 pravi taku: »Mui bratie, ne veiste li vi, de mi vsi, kir smo na Jezusa Cristusa kerščeni, smo mi na nega smert kerščeni. Obtu smo mi tedai ž nim red skuzi ta kerst pocopani v to smert. De koker ie Cristus gori obuden od tih mertvih skuzi to glorio inu čast tiga Očeta, glih taku imamo

mi

275| Apd 4, 19–20.

276| Izvirne besedilne predloge zaenkrat ni bilo mogoče določiti.

277| Gre za prevod in delno parafrazo prvih dveh kitic velikonočne pesmi *Christ ist erstanden* (glej *Zbrana dela Primoža Trubarja* IV, ur. Jonatan Vinkler, Ljubljana 2006, 382–383).

278| 1 Kor 5, 7.

279| Lk 12, 1; Mr 8, 15; Mt 16, 6,11.

mi tudi v enim novim lebnu hoditi.«[280] Inu Col. 3 tudi le-taku vuči: »Mui bratie, ste li vi gori vstali s Cristusom, taku vi isčite tu, kar ie ozgorai, gdi ie Cristus, sedoč na destnici Božy. Zmislite na te riči, kir so ozgorai, inu nekar na te, kir so na zemli. Zakai vi ste umerli inu vaš život ie skriven s Cristusom v Bugi. Ampag kadar Cristus ta vaš leben se bode izkazal, taku tedai bote vi tudi izkazani ž nim red v ti glory inu časti. Obtu moryte vi te vaše vude, kir so na zemli: curbaryo, nečistost, mehkust, hude žele inu lušte inu to lakomnost, katera ie tu malikovane. Za katerih riči volo pride ta serd Božy čez te nepokorne otroke. V katerih ste vi nakadai tudi hodili, kadar ste v nim živeli. Zdai pag položite vi vse od sebe: ta serd, nevolo, hudubo, šentovane, nesramne bessede iz vaših vust, ne lažite eden zubper drugiga. Islecite tiga stariga človeka z nega delli inu oblecite tiga noviga, kir ie ponovlen h timu spoznanu po tim pildu inu podobi tiga, kateri ie nega stvaril. Obtu oblecite tedai, koker ty izvoleni, sveti inu lubeznivi Božy tiga noviga človeka, to serčno milost, periatlivost, pohlevnost, krotkust, volnu terplene, zenessi eden timu drugimu /i/nu[E] odpustite si vmei sebo, aku du ima kreg zubper drugiga. Koker ie Cristus vom odpustil, taku tudi vi. Ampag čez le-tu vse oblecite to lubezan, katera ie en vozzal tiga dopolnena. Inu ta myr Božy, ta regirai, rovnai inu pelai ta vaša serca, h katerimu ste vi poklicani v tim enim telessu. Inu bodite hvaležni.«[281] Iz le-tih lepih, zastopnih bessed s. Paula en vsaki lahku more zastopiti inu veiditi, kai ie dolžan inu kai ima diati pruti Gospudi Bogu inu pruti suimu raven človeku inu koku se ima suiem stanum inu lebnom deržati za volo te martre inu gorivstanene tiga Božyga Synu. Dai nom Bug tako vero inu taku serce tar missal, de bi se po le-tim pravim Božym vukum deržali vse naše dni inu v tim naideni bili vselei inu na sodni dan. Amen.

Današ-

280| Rim 6, 3–4.

281| Kol 3, 1–10,12–15.

Današniga evangelia trošti inu navuki.

Velikiganočniga eva[n]gelia[C] summa.

6 V tim današnim s. Marca evangeliu nom bode le-tih žeen, kir so hotele Cristusevu tellu žalbati, andoht inu prava lubezan pruti Jezusu k animu navuku naprei postavlena. Inu potle, kir ie Jezusevu gorivstanene nerpervič skuzi te angele inu tim ženom oznanenu, koker ie tudi nega roystvu tim pastyriem nerpoprei skuzi te angele rezodivenu. Iz tiga se mi vučimo, de te velike nebeske Božye riči bodo nerveč inu čestiše tim bozim, preprostim ludem veideče inu dane na znane, koker od tiga s. Paul govori, kir pravi, 1. Cor. 1: »Gledaite vi bratie na tu vaše poklicane; Bug nei veliku tih modrih po tim messei poklical, ne veliku oblastnikov, ne veliku žlahtnikov, temuč, kar ie norsku bilu na sveitu, tu istu ie Bug izvolil, de on te modre zasromuie, inu kar ie šibku bilu na sveitu, tu istu ie Bug izvolil, de on zasromuie tu, kar ie močnu, inu kar ie neužlahtnu inu zašmaanu bilu na tim sveitu, tu istu ie Bug izvolil, inu tu, kar ništer nei bilu, de tu, kar ie bilu, k ničemir sturi. Za tiga volo, de se pred nim ne hvali obenu messu.«[282] H tretimu: kir ta angel vely tim ženom poveidati tim jogrom, de ie Jezus od smerti vstal, se mi vučimo, de se Bogu inu nega Synu prov služi, kadar se ta evangelium od te martre inu gorivstanena Cristuseviga prov pridiguie inu povsod rezglassuie.

282| 1 Kor 1, 26–29.

Na to pervo nedelo po veliki noči se pridiguie ta evangelium, koku se ie Jezus na velikinočni dan na večer inu potle na osmi dan po nega gorivstanenem ž nega pravim telessom živ izkazal inu ie nim pokazal inu pustil tipati nega rane na rokah inu na strani. S teim ie on nee v ti veri, kir so zbivlali na nega gorivstanenu, zagvišal inu poterdil. Ta se začne: »Inu kadar večer pride tiga istiga

L dne,

dne, kateri ie bil eden tih sobot, inu te dauri so bile zaperte etc.«
Iohan., 20. cap., C, p. 325. Luc., 24.
cap., C, p. 253.[283]

283| Jn 20, 19–23; Lk 24, 36–49.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Vseh vernih telessa po sodnim dnevi bodo Cristusevimu glih. Phil. 3.[284]

1 V le-tim današnim evangeliu imamo nerpoprei le-ta navuk inu trošt, de kadar ie Cristus, naš gospud inu glava, s teim pravim nega telessom, s katerim ie on na cryžy vissil, umerl inu pocopan, ie risničnu vstal od smerti inu ie ž nim skuzi ta zaperta vrata dvacrat h tim jogrom prišal. De glih taku mi s teim pravim našim telessom, kateri zdai na sebi imamo inu nossimo, tudi gori vstanemo na sodni dan. Inu de le-tu naše tellu bode tedai lipu, svitlu, zdravu, čistu, lahku inu hitru, bomo po luffti hodili koker te ptyce inu škurianci inu v enim hypu s Cristusom red pridemo iz te zemle v ta nebessa, 1. Cor. 15. 1. Thess. 4. Math 13. Dan. 12.[285]

284| Flp 3, 21.

285| 1 Kor 15, 27,43–49,53; 1 Tes 4, 17; Mt 13; 43; Dan 12, 3.

Myr Božy ie tih vernih ner tu vegše blagu.

2 S to bessedo »Mi z vami« nom daie Cristus na znane, kai ie on nom dobriga ž nega martro inu gorivstanenem dobil inu opravil per Bugi. Ta besseda myr tukai inu v tih lysteih s//Paula pomeni to pravo, celo dobruto, srečo inu izveličane na duši inu na telessu. Timu človeku se ne more bulšiga pergoditi, samuč on ima myr z Bugom. Zakai kateri z Bugom ima myr, ta isti ima tudi odpuščane vseh grehov, ie brumen inu svet pred Bugom inu ie zagvišan tiga večniga lebna inu bode obarovan od samiga Boga pred vso zlo nesrečo. Le-tu vse ie nom Cristus ž nega zasluženem per Bugi dobil, koker smo v tima dveima prednima pridigama inu v ti predguvori v dostih meistih slišali.

Samu Jezusevu gorivstanene ta

3 Inu kir ty jogri, kateri so se bili od straha pred teimi Iudi vkupe zaperli inu žalostni bili, kadar Cristusa zagledaio, se spet obessele, iz tiga se mi vučimo, de z obeno drugi ričio

ta

ta revna, boyeča, prestrašena inu žalostna grešna serca /s/e* ne mogo obesseliti inu prov potroštati, samuč s teim Jezusevim gorivstanenem, kadar se nim povei, de Cristus Jezus, Syn Božy, ie umerl za naših grehov volo, na/s/* z Bugom zmyril, brumne sturil pred nim inu dobil nom ta večni leben, te naše hude souvražnike, to večno smert inu tiga Hudiča premogel, de nom ne mogo na tim nebeskim izveličanu ništer škoditi. Kateru serce le-tim bessedom veruie, tu istu spet vesselu, redle[286] inu s/e/rčnu* postane vseh nadlugah inu izkušnavah; od tiga naidete več v ti predguvori, cap. 48.

verna žalostna serca prov obesseli.

4 Iz le-tih Cristusevih bessed, kir tukai pravi h tim jogrom: »Koker ie ta Oča mene poslal, taku iest vas tudi pošlem. Inu kadar tu reče, ie on v ne dahnil inu ie dial: 'Vzamite Svetiga Duha.' Katerim vi te grehe odpustite, tim so odpuščeni, inu katerim vi nee zaderžite, tim so zaderžani,«[287] se mi vučimo, du ie tu pridigarstvu na tim sveitu vmei ludmi gori naredil inu postavil, du ie gori derži inu brani, od kot tu pride, du tu sturi inu da tim pridigariem tak zastop, taku redle serce inu tako muč tim pridigom, de oni, naisi so za volo nih pridig povsod souvraženi, zašpotovani, obrupani, pregnani, lovleni inu čestu grozzovitu umorieni, vini taku oč/i/tu,* prez vsiga straha pridiguio inu ne puste obeni gosposčini, ne kralem, ne cessariem, ne papežom, ne ščofom nim pridigovati prepovedati ne braniti, koker mi od tih jogrov inu od s. Paula v tih buqvah nih diane povsod beremo.[288] Inu tu mi še zdai vidimo inu slišimo, de ie dosti pridiga/r/iev* pregnanu, lovlenu inu hudu koncanu[289] mnogeter/i/h* meistih. Oli za tu oni ne molče, za tu ništer ne rodio inu ne dade. Inu aku oni glih z vusti inu z glosno bessedo ne m/o/go*[290] v tih meistih, kir bi radi, pridigati, taku inu s pismom inu z buqvami pridiguio. Inu du da takim nih

Tu pridigarstvu inu de ty pridigary taku serčnu pridiguio. Inu de ty ludie timu evangeliu veruio, ie enu dellu inu opravilu Božye, nekar človesku. Obtu obstoy.

L 2 prepro-

286| Čilo, vrlo; redli: čil, vrl; izposojeno iz nvn. bav. nar. *rédle* (razumen, bister, vrl) (H. Jazbec, n. d., 67).

287| Jn 20, 22–23.

288| Apostolska dela.

289| Končanu.

290| Vsa označena mesta (*) so v izvirniku poškodovana in so topogledno emendirana.

nih preprostim pridigom od tiga cryžaniga Boga, de taku dosti ludi po vsim sveitu tim istim veruio, za tih istih volo nih blagu, nih žene inu otroke, ia, nih lastni život vagaio[?][c] Od le-tih riči nom ta današni evangeli zastopnu pravi, de tu pridigarstvu nei ena človeska naredba oli postava, temuč tiga praviga samiga Boga, Očeta, Synu inu S. Duha. Cristus tukai pravi: »Koker ie ta Oča mene poslal,«[291] zastopi: pridigati inu rešiti te ludi s to muio smertio. Taku iest vas jogre inu vse prave prydigarie pošlem pridigati ta evangelium; bote pravili vsem ludem, du sem iest, zakai sem prišal na ta sveit, umerl inu vstal od smerti, na tu ie v ne dahnil inu ie nim dal tiga S. Duha. V le-tih bessedah bode imenovanu tu cilu Bogastvu – Oča, Syn inu S. Duh. Inu de ie od letiga Boga tu pridigovane gori postavlenu. Inu h timu ie odločen inu dan ta S. Duh, ta isti te prave pridigarie vuči, de ta evangelium, tu S. pismu prov zastopio, nim da tudi tu redle serce, de pred vsemi ludmi prez straha to risnico od Buga Očeta inu nega Synu pridiguio. S. Duh tudi sturi inu da tim izvolenim ludem taku serce inu tako missal, de takim nih pravim pridigom veruio inu de nih serce inu volo k nim perlože. Inu de tu pridigarstvu ie postavlenu inu danu od Buga inu de ie Cristus vselei suiem duhum inu ž nega močio per pravih pridigah; od tiga pryčuie ta Cristus sam inu s. Paul, Ephe. 4, taku govori: »Cristus ie ta ene dal (oli postavil) h tim jogrom, te ene pag h tim prerokom, te ene h tim evangelistom, te ene h tim pastyriem inu vučenikom za volo, de se tu tellu Cristusevu (tu ie ta cerkov Božya) bode gori zazidanu, de pridemo vsi k ani veri inu h timu spoznanu tiga Synu Božyga inu de ne bomo sam tar tam od mnogeterih vukov giblani inu pahani skuzi to hudo kunšt inu zepelane tih ludi.«[292] Inu de Cristus hoče per pravih pridigah biti suiem duhum, taku govori Math. 18: »Gdi kuli bota dva zbrana vkupe v muim imeni, taku v nyu sredi iest hočo tudi biti.«[293] Na tu S. Paul tudi pravi od nega

291| Jn 20, 21.

292| Ef 4, 11–14.

293| Mt 18, 20.

nega inu drugih pridigarstva, 2. Cor. 3, taku: »Mi od sami sebe ništer ne premoremo kai zmisliti, koker od sami sebe, temuč kar mi premoremo, tu istu ie od Buga, kateri ie nas pernaredne služabnike sturil tiga noviga testamenta, nekar tiga puštaba, temuč tiga duha.«[294] Iz tih bessed vsaki lahku zastopi, de tu pridigarstvu, ta zastop, serce tih pridigariev, ta vera tih kerščenikov pride inu bode danu le od samiga Boga. Na tu, vi mui lubi kerščeniki, imate vi iz le-tih Cristusevih inu s. Paula bessed dobru zamerkati, za kakove ludi te prave pridigarie vi imate deržati: za druge nekar, samuč za te prave sle inu služabnike Božye, skuzi katere Bug z nami govori, nas vuči, prossi inu opomina, de se skuzi to pokuro inu vero v Jezusa z Bugom spravimo. Koker od tiga cilu lipu inu zastopnu s. Paul, 2. Cor. 5, govori, kir pravi taku: »Vse riči so od Buga, kateri ie nas sam sebo spravil skuzi Cristusa inu ie nom dal to službo tiga zmyriena (oli spravlene). Zakai Bug ie bil v Cristusu inu ie ta sveit sam sebo zmyroval oli spravlal inu nim nei enih grehe persodil inu ie vmei nami gori naredil to bessedo tiga spravlena. Obtu smo mi eni sli na Cristusevim meistu, zakai Bug opomina skuzi nas. Na tu na Cristusevim meistu mi vas prossimo: Zmyrite se z Bugom.«[295] Inu Cristus sam pravi h tim jogrom inu h tim drugim 70. mlaišim, Luc. 10. »Kateri vas posluša, ta mene posluša, inu kateri mene posluša, ta posluša tiga, kir ie mene poslal etc.«[296] Obtu en vsaki dobri kerščenik ima eniga praviga, risničniga pridigarie vuk nekar za človeski, temuč za ta pravi Božy vuk imeiti inu deržati inu koker bi sam Bug ž nim govuril, zakai taku ie tei S. Troyci dopalu te ludi skuzi te ludi h pravi veri perpraviti inu nekar skuzi te angele; berite Act. 5, 8, 10, 16.[297] V tih capitulih vi naidete, de ty angeli so tim jogrom/,/s. Filipu, Petru inu Paulusu veleli pridigati tim ludem inu ty angeli neso sami pridigali.

5 Inu raven le-tiga iz le-tih bessed Cristusevih, kir pravi: »Katerim

294| 2 Kor 3, 5–6.

295| 2 Kor 5, 18–20.

296| Lk 10, 16.

297| Apd 5, 20; 8, 26–29; 10, 3–6, 11–20; 16, 9.

farmoštrov dellu inu opravilu ie prov pridigati, zacramente diliti, nekar gospodovati, nekar z offertio, z velikim blagum inu z lušti okuli hoditi.

terim vi te grehe odpustite, tim so odpuščeni, katerim vi pag zaderžite, tim so zaderžani,«[298] se mi tudi vučimo, h kakovimu dellu inu opravilu so ty pridigarii, ščofi inu farii od buga postavleni: h drugimu nekar, samuč de imaio v tim imeni Jezusevim tim ludem te grehe odpuščati inu zaderžati. Tu se ima taku zastopiti: oni imaio vsem ludem naprei deržati inu prov izložiti te postave inu zapuvidi Božye, koker te iste Cristus sam, Math. 5, Luc. 6,[299] inu potle s. Paul tim Rymlanom inu Galateriem izlagata, de skuzi te iste nih grehe, ta veliki serd Bo/ž/y[E] inu te telesne inu večne štraifinge, kir so čez vse grešnike položene, prov spoznaio inu se prestrašio pred nimi. Inu potle na tu vže imaio nim pridigati ta evangelium, nim povedati, du ie Jezus Cristus, zakai ie človik postal, umerl, vstal od smerti, da za nega volo Bug Oča vsem teim, kir pravo pokuro deio, nih grehe spoznaio, žaluio, od nih puste inu veruio v nega synu Jezusa, hoče odpustiti nih grehe, deržati za brumne, nim dati S. Duha inu ta večni leben, inu kateri tako nih pridigo od Cristusa gori vzamo inu veruio takim Božym oblubom inu timu evangeliu, tim istim oni imaio oznaniti inu nee s teimi zacramenti zagvišati, de so nim vsi grehi odpuščeni inu de so erbiči tiga večniga lebna. Le-tim pag, kir taki nih pridigi ne veruio inu ne hote diati te prave pokure, tim imaio oznaniti, de so v serdi Božym inu de bodo ferdamnani. Od tiga tudi Cristus drugdi govori, Luc. 24, kir pravi: »Taku ie pissanu: Inu taku ie moral Cristus terpeti inu gori vstati na trety dan inu pridigati v nega imeni to pokuro inu odpuščane tih grehov vmei vsemi ludmi.«[300] Inu Mar. 16: »Puidite po vsim sveitu inu pridiguite ta evangelium vsei stvari; kateri veruie inu kerščen bode, ta isto[301] bo izveličan, kir pag ne veruie, ta bode ferdamnan.«[302] Obtu le ty, kir taku tu poročene inu postavo Cristusevu s teim pridiganem opravio, ty isti so ty pravi Božy sli inu pastyry, kateri pag drigači te ludi od

te vere

298| Jn 20, 23.

299| Mt 5; Lk 6.

300| Lk 24, 46–47.

301| Isti.

302| Mr 16, 15–16.

te vere v Cristusa odpelavaio, ty isti so tatye, razboniki inu volkuvi, koker v ti pervi pridigi za le-to bomo slišali. Ta drugi deil tiga današniga evangelia bomo na s. Tomaža dan[303] izlagali.

303| 21. decembra.

Na to II. nedelo po veliki noči se pridiguie ta evangelium od Cristuseviga pastyrstva, od nega opravila inu rovnane na tim sveitu, de ie tih vernih pravi, zveisti varih, zakai on ie za nih volo dal sui život v to smert, s to ie on nee odrešil inu on nee tudi prov vuči inu brani pred vsem zlegom; ta se začne: »Iest sem ta dober pastyr etc.« Io., cap. 10, B, p. 291.[304]

304| Jn 10, 11–15.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Cristus v le-tim evangeliu inu odspred v tim 10. capituli s. Ianža vmei drugimi bessedami govori od mnogeterih dobrih inu hudih pastyriev, tu ie: vučenikov inu vorihov[305] te cerqve inu gmaine Božye. Inu de ie on ner ta vegši, bulši inu zveisteši pastyr vmei vsemi drugimi. Zakai on sam nekar le samuč tim ovčicom to zdravo karmo polaga naprei inu kaže ta pravi pot v nebessa, temuč on ie tudi ž nega životom inu smertio to suie ovce timu livu, timu Hudiču iz garla izderl inu odrešil. Ty s. očaki, preroki, jogri inu vsi pravi pridigary bodo tudi dobri pastyry imenovani za volo, kir za praviga vuka inu vere nih život vagaio, oli oni ž nih vukum inu smertio nikogar od grehov, ne od pekla ne rešio, samuč pravio inu pryčuio, de ie tu sam Cristus, nih inu naš vseh odrešenik, sturil inu dopernessil. Ty naieti pastyry so ty vučeniki, kir tudi prov vuče inu ostano per pravi veri inu službi Božy, dotle imaio myr, pokoi inu dober leben. Kadar pag bi imeili za praviga vuka inu vere volo kai terpeti inu vagati, tedai oni ta pravi vuk zapuste inu zataye. Ty

Ty kerščeniki bodo vselei 4 žlaht pastyrie, hude inu dobre, imeili. Te dobre, prave imaio lubiti, slušati, pred hudimi, krivimi se varovati inu bežati pred nimi. Act. 20. 2. Pet. 2. Jere. 27, 28, 30. Ezeh. 13.[306]

305| Varihov.

306| Apd 20, 29–30; 2 Pt 2, 1–3; Jer 27, 9–10; Jer 28, 8–9; 30; Ezk 13, 2–9.

tatye

tatye so falš, kecarski vučeniki. Ty razboniki inu vulkuvi so ty tyranni inu hudi ščofi, kir te prave pridigarie preganeio inu moree. S.// Augustin pravi: »Ty dobri pastyry se imeio lubiti. Tu naideniki terpeti. Pred tatmi, falš vučeniki se varovati, pred razboniki, vulki bežati.«[307] V tim deželskim, purgarskim rovnanu so tudi truy pastyry, truya gosposčina. Dobra, zveista inu pravična; potle ta nemarna, lena inu nerodliva, ta tretya: huda, sylna inu kryva.

307| Izvirne besedilne predloge zaenkrat ni bilo mogoče določiti.

Pred sodnim dnem se ty ludie s to vero ne bodo povsod glihali; čestu mož inu žena tudi nekar.

2 Naketeri le-te bessede Cristuseve, kir pravi: »Iest imam še druge ovce, katere neso iz le-te štale, te iste iest moram tudi semkai perpelati inu bodo muio štymo poslušale inu bode ena ovčia štala inu eden pastyr,«[308] hote zastopiti, koker bi Cristus tukai prerokoval, de pred sodnim dnem bode po vsim sveitu ena vera; taka izlaga inu zatop nei prov. Cristus tukai govori, de tudi ty aydie bodo v nega inu nega evangeliu verovali, de taku iz Iudov inu aydov bode ena cerkov inu gmaina Božya po tei stari oblubi Božy: »V tuim semeni bodo žegnani vsi žlaht ludie.«[309] Cristus pravi, Luc. 18. »Kadar ta Syn tiga človeka pride (zastopi: na sodni dan), aku on bode vero nessil na zemli[?]«[C310] Koker bi hotel reči: Kadar sodni dan se bo perbližoval, tedai malu ludi te prave, stonovite vere se bode nessłu na sveitu. Inu Math. 24, Luc. 17 pravi, de na sodni dan »bodeta dva na eni nyvi, ta eden bode vzet v nebessa, ta drugi ozdolai ostane, inu dva bota vkupe v eni posteli ležala, ta eden bode vzet, ta drugi bo zapuščen; dvei bote vkupe mleli, ta ena bode vzeta, ta druga zapuščena«.[311] Obtu oben ne čakai, de bi kadai vsi ludie ene vere bili, tu bode stuprov po sodnim dnevi v nebessih, temuč en vsaki gledai per pravim času, de on bo pravo vero imel, na druge nema gledati, koku oli kai oni veruio.

308| Jn 10, 16.

309| 1 Mz 17, 2–7; 1 Mz 18, 8; 22, 18.

310| Lk 18, 8.

311| Mt 24, 40–41; Lk 17, 34–35.

Kateri timu evangeliu

3 Za današnim evangelium tudi v tim 10. capituli s. Ianža pravi Cristus: »Muie ovce poslušaio to muio stymo[312]

312| Štymo.

inu

inu iest n/i/e znam inu one gredo za meno inu iest nim dam ta večni leben inu one vekoma konca ne vzamo inu nee s tih muih rok nisče ne izdere.«[313] Le-te bessede ima en vsaki pravi kerščenik dobru zamerkati inu zapissati v nega serce. S teimi on nerpoprei daie na znane, kateri inu kakovi ludie so ty izvoleni, ta cerkov inu gmaina Božya. Le-ty sami, pravi tukai sam Cristus, kateri to nega stymo, tu ie, ta nega s. evangelium, radi inu z vesselom poslušaio, inu ty, kir gredo za nim, tu ie, kir timu evangeliu terdnu veruio, nih vero, nih stan, nih leben inu nih Božye službe derže inu pelaio po nega bessedi. H drugimu: s teimi bessedami te verne lipu trošta, kir pravi: »Inu iest nee znam,« tu ie: Iest nee za lubu imam, gledam veden na nee inu nee varuiem; obtu on tudi tukai pravi: »Inu one nigdar ne bodo zgublene, nisče, ne smert, ne Hudič, nee ne vzame, ne izdere iz muih rok, iest bom nee postavil iz tiga lebna v ta večni.« Z le-teimi bessedami se troštai vsaketeri, ležoč na smerti.

prov veruio inu slušaio, ty isti so ta prava cerkov inu bodo obarovani pred vso sylo tiga Hudiča inu possaieni v ta nabessa.

313| Jn 10, 27–28.

Na to III. nedelo po veliki noči se pridiguie ta evangelium od nadlug, žalosti inu od trošta, večniga vesselia tih jogrov inu te gmaine Božye; ta se začne: »Cez enu mahinu vi ne bote mene vidili etc.« Ioh., cap. 16, C, p. 311.[314]

314| Jn 16, 16–24.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Cristus per tei nega puslednu večery pravi tim jogro[m][c] inu prerokuie od nega terplena, smerti, gorivstanena inu pošilane tiga S. Duha na vinkuštni dan. Inu de ty jogri inu vsi verni bodo tudi na tim sveitu žalostni inu v nadlugah. Inu per tim nee trošta, de bodo pryeli S. Duha, ta isti bode nee iznotra v ti veisti troštal inu vessele delal, de te nadluge volnu inu z vesselom bodo preterpeli inu de bodo

Prerokuie sebi, jogrom inu vsem kerščenikom, de moraio terpeti na tim sveitu. Per tim trošta, de

nadluge kratku terpe, de za nimi pride tu večnu vesselie.

po tim lebni uživali tiga večniga vesselia zo vso nebesko družino. Inu on tako žalost inu trošt lipu s to pergliho od te porodne žene stavi naprei, koker ena žena, kadar rodi, ima inu počuti velike inu težke beteže, kadar ie pag tu deite rodyla, taku zdaici nee žalosti inu beteža pozabi inu ie vessela. Glih taku ta cerkov mora rodyti, tu ie, cryž na tim sveitu nossiti inu terpeti, oli ona se trošta tiga prihodniga nebeskiga vesselia, kateri bode pryela za volo Jezusa, v kateriga ona veruie inu terpi za nega evangelia volo.

Tei človeski zastopnosti se nespodobnu zdy, kadar tim vernim, brumnim hudu inu krivu gre.

2 Kir pag ty jogri, preden so tiga S. Duha pryeli, tih bessed od nega smerti inu gorivstanena ne zastopio, se vučimo, de ta naturski, pozemliski človik prez daru inu pomuči S. Duha tih Božyh rič ne zastopi, 1. Cor. 2.[315] Nemu se ena čudna, norska reč zdy, de bi ta Syn Božy imel terpeti, umreti inu gorivstati. Nemu se tudi ne zdy, de bi tu po Božy voli šlu inu godilu se, de ty brumni, kir so Bogu lubi, taku terpe, inu de Bug nim taku čudnu pomagal iz velikih nadlug. Zakai pag ta cerkov terpi inu s čim se ima troštati, od tiga vi naidete pissanu v ti predguvori, v tih 59. inu 60. capitulih.

315| 1 Kor 2, 14.

Na to IIII. nedelo po veliki noči se pridiguie

ta evangelium od S. Duha inu od nega opravila, de bode ludi svaril za volo tih grehov inu de bode Cristusu pryčo daial; ta se začne: »Nu, zdai iest grem kiakai h timu, kir ie mene poslal etc.« Ioh., cap. 16, B, p. 310.[316]

316| Jn 16, 5–11.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Cristus ie no[m][c] tudi dobil S. Duha; ta

1 V tim današnim evangeliu pravi Cristus tim suim jogrom inu nee trošta, de za volo tiga nega hoiena h timu Očetu, tu ie, za volo nega smerti, gorivstanena inu hoiena v ta

nebessa

nebessa bode tudi ta S. Duh dan tim jogrom inu vsem vernim; ta isti dobe nee v nih nadlugah troštal inu gori deržal, de na milosti inu pomuči Božy ne cagaio. Inu on bode tudi tu pridigarstvu gori postavil inu na tim sveitu obderžal. On bode tim jogro[m],[c] potle za nimi drugim ludem ta pravi zastop tiga S. pisma, tu pravu Cristusevu spoznane inu enu taku redle serce dal, de bodo povsod, vsem ludem, prez vsiga straha ta s. evangelium pridigali, inu tim izvolenim ludem to nih missal inu volo bode naklunil, de taki nih pridigi bodo verovali, koker smo od tiga tudi na to pervo vel/i/konočno[E] nedelo tudi govurili. Inu Cristus tukai pravi, de S. Duh bode ta sveit svaril, štraifal inu čez pryčoval za volo tiga greha, tu ie: S. Duh bode v ti inu skuzi to pridigo s. evangelia očitu inu zastopnu svaryl, čez pryčal inu premogel vse ludi, de bodo morali v nih veisti spoznati inu reči, de so pred Bugom veliki grešniki, kir potrubuio Cristuseve martre, odpuščane tih grehov inu milosti Božye. Inu taku štraifane inu svar tiga S. Duha ie vselei od začetka tiga svita bilu vmei ludmi, ie zdai inu bode do sodniga dne, časi več inu širše, koker se ie Bogu prov zdelu, per sadašnim času po širokim svari. Zdaici, koker ie Adam bil grešil, se ie le-ta svar za volo tiga greha začel. Syn Božy sam notri v tim paradižu ga ie svaril inu tudi troštal s teim evangelium. Potle ie S. Duh štraifal ta hudi sveit pred to grešno povudno skuzi Enoha, Lameha, Matuzalema inu Noa, koker Moizes, Gen. 6, pryčuie, kir pravi: »Bug ie dial: ‘Ty ludie se ne hote pustiti štraifati muimu duhu, zakai oni so messu.’«[317] Koker bi Bug rekal: Ty hudi ludie za te pridigarie muiga S. Duha ništer ne rodio, ne hote spoznati nih grehov inu tih istih se izvabiti. Obtu iest nečo nee več s to bessedo, temuč s to palicho,[318] s to povudno štraifati inu pogubiti. Za to povudno ie potle S. Duh štraifal inu svaril te Cananiterie inu Sodomiterie

nas skuzi ta evangelium trošta, te neverne svari inu obrača na pravo vero.

317| 1 Mz 6, 3.

318| Palico.

skuzi Melhizedeha, Abraama inu Lota. Te Egiptarie skuzi Iožefa inu Moizesa. Te iudovske inu samariske krale skuzi Elia, Eliasa, Esaia, Ieremia inu skuzi te druge preroke. Te Babilonerie inu nih krale skuzi Daniela inu nega tovariše. Te iudovske farye, menihe, farizeie, ščoffe inu Erodeža krale skuzi Ianža Kerstnika. Za teimi potle Cristus sam v nega človstvi, ty jogri inu ty drugi pridigary, kir so za nimi bili, so svarili inu štraifali vse žlaht ludi, te Iude inu te aydie, za volo nih grehov. Inu per takih pridigah inu svarienu tih jogrov inu drugih pridigariev ie S. Duh vselei inu povsod per dostih ludeh suio muč in oblast izkazal, da so nih grehe, nih gardu, krivu inu nepoštenu diane, nih malikovane inu falš Božye službe inu ta veliki Božy serd spoznali, k serci vzeli, se preobernili, diali pokuro inu stopili h ti pravi evangeliski veri. Inu S. Duh ie take verne ludi per taki veri v težkih nadlugah inu izkušnavah obderžal, čudnu rešil inu obaroval. Spet nazai: kateri krali, cessary, viudi, dežele, meista inu ludi so tih jogrov inu pravih pridigariev vuku, pridigi inu svaru bili zubper, ta souvražili inu za špot imeili, so poginili inu hud konec vzeli na blagu, na životu inu na tei duši. Obtu en vsaki človik ima zveistu inu veden prossiti Gospudi Boga v tim imeni Jezusa za S. Duham de ta isti ta naša serca omeči, preoberne inu nakloni, de tih pravih pridigariev vuk inu svar k serci vzamemo, pustimo od grehov, de sledni čas bomo naideni v pravi veri inu v enim brumnim, poštenim stanu inu lebnu. Amen.

Nevera ie ta studenic inu glava vseh grehov; gdi ie nevera v Jezusa, undu nei obeniga od-

2 Ty ludie od sami sebe, iz nih zastopnosti inu iz te Moizeseve postave, iz tih Božyh zapuvid, prez pridige tiga s. evangelia dobru veido inu zastopio, de tu šentovane, falš persegovane, laže, ubyane, prešustvu, curbarya, tatvina inu golufia so grehi inu de ty, kir take hude, garde riči dopernašaio, serde Boga inu de bodo od nega na tim sveitu inu na tim drugim štraifani. Ampag oni ne veido, ne znaio

inu

inu ne zastopio tih grehov začetka inu korena, od kot taki grehi prido; oni ne veido, de ta naša natura, šega, vola inu missal ie taku skuzi ta porodni greh izkažena inu de vsi ludie, mali inu veliki, so hudi, krivi inu grešniki pred Bugom inu de za volo tih grehov so podverženi timu večnimu ferdamnenu. Inu oni tudi ne veido inu ne zastopio, de vegšiga sturieniga greha nei, koker ie ta nevera, de ta človik tiga praviga Boga v ti S. Troyci ne zna, nega bessedom inu oblubom ne veruie, ga ne lubi iz celiga serca, zo vso močio inu volo inu ne kliče na nega inu kir ne veruie, de Jezus Cristus, Syn Božy, ie človik ratal, terpil inu umerl za naših grehov volo. Obtu le-ta nervegši greh te nevere, kateri timu človeku (aku pokure ne dei inu veran ne rata) nigdar ne bode odpuščen, inu ta porodni greh mora S. Duh skuzi to pridigo tiga s. evangelia tim ludem rezodeti inu dati na znane. Za tiga volo pravi Cristus v današnim evangeliu, kadar ta S. Duh čez te jogre inu čez te druge pridigarie pride, taku tedai on bode skuzi nee ta sveit, tu ie, vse žlaht ludi inu povsod štraifal inu svaril za volo tiga greha, kir v me ne veruio, Od tiga porodniga greha inu od tih drugih grehov berite ta drugi deil te predguvori.

puska, temuč serd Božy inu tu večnu pogublene.

3 Glih taku ty ludie, kateri tih evangeliov inu s. Paula pisma ne bero inu ne poslušaio, ne veido od druge brume inu pravice praviti samuč od le-te, katero oni sami deio inu sture. Kadar se oni ž nih vunanimi vudi, ž nih dianem, stanum inu rovnanem poštenu inu po tih postavah taku derže, de po pravici ty ludie čez nee ne mogo tožiti, ne gosposčina štraifati, s tako nih brumo menio tudi priti v nebessa inu obstati pred Bugom. Oni ne veido inu ne zastopio, de taka nih bruma inu pravica za volo tiga nečist/i/ga,[E] grešniga serca ie koker ena madeževa, kervava ruta pred Bugom, pravi Esa. 64.[320] Obtu S. Duh mora skuzi to pridigo vse ludi za volo take človeske izpačene pravice

Nekar ta naša pravica, temuč ta Cristuseva, kir nom bode dana inu še[n]kana,[C] nas cilu brumne sturi pred Bugom. Ro. 3, 9, 10. Phil. 3.[319]

319| Rim 3, 21–24; 9, 30; 10, 6.

320| Iz 64, 6.

štraifati inu nim praviti od ene druge, cele, nebeske pravice, katero ie nom Cristus ž nega hoyenem h timu Očetu, tu ie, ž nega smertio inu gorivstanenem, dobil inu zaslužil; s to isto on te suie verne obleče inu pokrye, de Bug na nih obeniga greha, temuč zgul svetust vidi. Od le-te pravice Cristuseve inu od te naše postavne berite ta 39. capitul v ti predguvori.

Ta Zludi ie od Cristusa obsoien, zatu on, ne Turki, ne hudi ludie tiga kersča[n]stva[C] ne zataro.

4 S. Duh bode tudi v ti pridigi štraifal te neverne ludi za volo nih falš pravde inu krive sodbe, kir po krivici te nih falš malikove vere inu službe za prave derže inu branio inu ta pravi evangeliski vuk inu to vero kerščansko souvražio, zašpotuio, doli taro inu ferdamnuio inu menio, de tu kerščanstvu nei prov, Bogu ne dopade, pogine inu hud konec vzame. Zubper tako pravdo inu sodbo se bodo ty pravi pridigary inu vsi dobri kerščeniki skuzi pomuč inu trošt tiga S. Duha stavili, to pravo vero terdili inu pred nimi obstali. Zakai Cristus ie od smerti vstal, tiga viuda inu oblastnika tih nevernih, tiga Hudiča ie premogel, obsodil inu ferdamnal, de tim kerščenikom skuzi te hude ludi ne premore, koker bi hotel, škoditi inu zatreti, temuč on ž nega služabniki pogine inu hud konec vzame, ty kerščeniki bodo vselei na tim sveitu do sodniga dne inu bodo popolnoma od nega rešeni inu uživali s Cristusom red tiga večniga lebna. Amen.

Na to V. nedelo po veliki noči se pridiguie ta evangelium od molitve inu klicane na Buga v Cristusevim imenu; ta se začne: »Risničnu, risničnu iest vom poveim, kar kuli bote vi prossili etc.« Ioh., cap. 16, D, p. 312.[321]

321| Jn 16, 23–28.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Vsi ty, kir Cristusa lu-

1 V le-tim evangeliu Cristus vely v nega imeni klicati na Buga inu prossiti za pravu vesselie, tu ie, za myr inu pokoi te visty,

visty, de nom iz nadlug pomaga inu reši od nih, de se Bug z nami spravi inu odpusti te grehe inu de nom da S. Duha inu ta večni leben. Per tim on oblubi, aku bomo prossili, taku bomo gvišnu uslišani, zakai Bug Oča ima vse te ludi za lubu inu usliši nih prošne, kateri Cristusa za lubu imaio inu v nega veruio. Od molytve inu kai nas h ti molytvi pergane, naidete vi zadosti pissanu v ti predguvori, v tim 61. capituli.

bio, v nega veruio, so izvoleni, izveličani inu nih prošne so uslišane.

Kratka izlaga tiga Očanaša.

2 *Oča naš, kir si v nebessih.* Tu ie: ti Večni oča, kir si risničnu inu vselei blizi per tei cerqvi, per tih tuih vernih otrukik,[322] kir nee gledaš inu uslišiš nih prošne. *Posvičenu bodi tuie ime.* Tu ie: sturi, de tebe, praviga, živiga boga inu očeta vsi ludie po vsim sveitu prov spoznaio. De se tuia besseda povsod prov pridiguie inu tei isti veruie, de skuzi to pridigo ta tuia čast, muč, modrost, pravica, risnica, milost inu vsa dobruta se rezglassi inu bode znana vsem, de bodo tebe v ti veri prov znali, nate klicali v nih nadlugah s pravo vero inu tebi služili v tim duhei inu z risnico, s to svetustio inu pravico. *Pridi k nom tuie kralevstvu.* Tu ie: resveti nas, ti Oča, regirai, vižai inu pelai nas s tuiem S. Duhum, de mi tui bessedi risničnu inu stonovitu veruiemo. Naredi ti tu tuie kralevstvu notri v nas, de bomo ty pravi erbiči tuiga kralevstva inu tiga večniga lebna. *Izzidi se tuia vola koker v nebi, taku tudi na zemli.* Tu ie: sturi inu dai to gnado inu srečo, de vsi ludie na ze[m]li[c] bodo tebi volni inu iz serca pokorni. Sturi, de ty pravi pastyry, vučeniki, pridigary, scoffi inu farmoštri, cessary, krali, viudi, altmanni,[323] oblastniki inu vsa žlaht gosposčina, vsi purgary, kmetiči, gospodary, gospodine, otroci, dekle inu hlapci nih stan bodo pelali inu

deržali,

Te perve try prošne vse duhovske riči v sebi derže, kir slišio h ti časti Božy inu h timu našimu izveličanu.

322| Otrukih.

323| Altman: kapitan, (vojaški) poveljnik; prevzeto iz srvn. **haubetman* (nvn. *Hauptmann*), in sicer v 12. stoletju (H. Jazbec, n. d., 26).

deržali, nih dellu inu opravilu sturili inu dopernesli po tui bessedi, po tuim ukazanu inu po tudi s. voli. De tebi vsi žlaht ludie, mali inu veliki, bozi inu bogati, zo vsem iz serca bodo volni inu pokorni inu ž nih rovnanem taku derže, de tebi koker ty angeli v nebessih dopado, kir so tebi popolnoma pokorni. Amen.

Le-te druge štyri prošne za tu prossio, kar mi v tim životu, dotle smo na tim sveitu, potrubuiemo.

3 *Dai nom danas naš vsagdani kruh.* Tu ie: dai nom naš užitag, to našo telesno potrebo, tu zdravie, posvitni myr, zveisto, brumno družini,[324] bogaboiečo, pravično gosposčino, de se vse riči prov inu po sreči na tim sveitu rovnaio. *Odpusti nom naše dolge, koker mi odpuščemo našim dolžnikom.* Le-ta prošna pravi inu kaže, de per vseh pravih molytvah ima ta vera v Cristusa biti, de mi terdnu veruiemo, de za volo inu skuzi Cristusa, našiga odrešenika, vissokiga farye inu odvetnika imamo odpuščane vseh grehov, de smo za nega volo Bogu lubi, de smemo pred Buga stopiti inu de za nega volo so te naše prošne gori vzete inu uslišane. Inu v le-ti prošni spozna ta cela cerkov inu vsi svetniki, de imaio še ta greh na sebi. Inu v ti imamo tudi ta trošt, potehmal Cristus sam nom vely prossiti za odpuščane tih grehov, de on gvišnu te prošne nas hoče uslišati inu odpustiti vse grehe. Inu kir ie tukai v ti prošni postavlenu »koker mi odpuščemo našim dolžnikom«, se ima prov zastopiti. Cristus ne pravi, de bi za volo našiga odpuščena nom ty naši grehi odpuščeni imeili biti, temuč tu naše odpuščene ie pokorsčina, kir ima inu mora per tei veri inu per pravim molenu biti. Inu ie koker enu zagvišane, de kadar mi odpustimo, de ie nom Bug tu risničnu odpustil inu hoče odpustiti. *Inu nas ne pelai v to izkušno.* Tu ie: Lubi Oča, ne pusti nas v velike inu težke izkušnave priti inu pasti, obari inu brani nas pred to zlo Hudičevo kunštio, de mi v te zmote, v to nevero, v to slipoto,

v veliko

324| Družino.

v veliko žalost ne pridemo inu ne pademo inu de v tih nadlugah inu težkih izkušnavah ne cagamo na tui milosti inu pomuči. *Temuč reši nas od tiga zlega*. Le-ta pusledna prošna ima te druge vse v sebi inu vkupe zepre. Inu mi v ti prossimo, de nas Bug od vse reve, nesreče, žalosti inu od vsiga hudiga, kir tukai na tim sveitu na duši inu na telessu terpimo, milostivu reši inu odvzame inu de nom da to večno pravico inu ta večni leben. *Zakai tuie ie tu kralevstvu inu ta muč inu ta čast vekoma*. Tu ie: ti Oča imaš to celo popolnoma oblast čez vse riči, zakai ti si vsigamogoč; kar inu koker ti hočes, tu inu taku mora biti inu goditi se. Za tiga volo boš od sledne dobre stvare čestčen inu postovan. Obtu mi tukai v tim Očanašu tebe za vse dobre riči prossimo, zakai te iste ti moreš inu hočes[325] nom dati inu izkazati. *Amen*. Ie ena iudovska besseda; ta pomeni gvišnu, risničnu inu stonovitu, de vse tu, kar v tim Očanašu stoy, aku Boga v tim imeni Jezusa za tu prossimo, nom bode gvišnu per pravim času danu, zakai vse Božye oblube, pravi s. Paul, so ia inu amen.[326]

325| Hočeš.

326| 2 Kor 1, 20.

4 V le-tei kratki lipei molytvi, v tim Očanašu, katero ie sam Jezus, Syn Božy zlužil, imamo ta pravi samiga Boga navuk, koku inu s kakovimi bessedami mi imamo molyti inu prossiti Boga za duhovske, nebeske, večne inu za te telesne, pozemliske dobre riči. Inu de imamo prossiti za vso cerkov kerščansko, za pridigarie, za gosposčino, za myr inu za vse tu, kar potrubuiemo na tim sveitu inu h timu večnimu lebnu.

Ta Očanaš ie začetig, sreda inu konec vseh molytov inu psalmov.

Na to VI. nedelo po veliki noči se pridiguie ta evangelium od Božyga stanu, od S. Troyce, od opravila

S. Duha inu od nadlug tih vernih; ta se začne: »Kadar pag ta troštar pride etc.« Iohan., cap. 15, 16, D, A, p. 310.[327]

327| Jn 15, 26; Jn 16, 7–11.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Sledni človik, kir hoče prov molyti inu b/i/-ti[E] izveličan, ta mora ta Božy stan v ti S. Troyci veiditi inu verovati.

1 Te bessede v tim začetku današniga evangelia se imaio dobru zamerkati. V tih imamo ta pravi celi stan Božy v ti S. Troyci inu tu pravu rezdilene oli rezločene tih tryeh imen oli person v tim samim dinim Bogastvi. Cristus, kir tim jogrom inu vsem vernim tiga troštarie oblubuie, ie ta druga persona v tim Bogastvi, royena od Buga Očeta v to večnusti. Ta troštar, ta duh te risnice, kir gre od Očeta inu ie poslan od Očeta inu Synu, ie ta tretya persona. Ta Oča, od kateriga S. Duh gre inu rody tiga Synu, ie ta perva persona. Z le-teimi inu tim glih bessedami Cristusevimi so ty stari pravi vučeniki te kecarie, kir so zubper to S. Troyco govurili inu pissali, sylnu premagali inu čez pryčali. Inu kadar mi molimo, taku v ti molytvi vselei imamo le na letiga Boga, kir se ie v Cristusu inu v ti nega bessedi nom rezodil inu dal na znane, zmisliti inu klicati na nega, de na tiga praviga Boga kličemo inu per tim terdnu veruiemo, de smo za volo nega Synu uslišani. Ty Turki, Iudi ne znaio praviga Boga v ti S. Troyci, ne nega vole, zakai te naše prošne bodo uslišane od Buga. Obtu nih molytve so neverne inu ništer vredne pred Bugom, zakai oni ne kličeio na tiga praviga Boga v ti Troyci, ne veido ništer od nega Synu, oni vselei cbivlaio, so li nih prošne uslišane, cbivlaio na Božy milosti inu na nega pomuči.

S. Duh skuzi to bessedo te ludi vuči, zagvišuie, de

2 Cristus tudi tukai inu drugdi pravi, kakovu opravilu inu rovnane ie tiga S. Duha per tih ludeh. On vuči te ludi izvuna v ti pridigi inu skuzi tu pismu to risnico, pryčuie, de Cristus ie ta pravi, večni Syn Božy, de ie ž nega

martro,

martro, smertio inu gorivstanenem vse verne rešil od grehov, od večne smerti, od Hudiča inu pekla, nas z Bugom spravil inu nom dobil ta večni leben. Inu on tudi iz notra ta serca inu visti tih vernih naklanuie, poterduie inu zagvišuie, de terdnu veruio takim oblubom Cristusevim, nee trošta vseh žlaht nadlugah, de se vsiga dobriga inu gvišniga odrešitva pruti Bogu zenesso, inu iz notra zagvišuie, de so otroci Božy inu de so nih prošne uslišani; nim tudi pomaga v ti šibkoti prov moliti, Ro. 8.[328] Za ta imamo mi veden prossiti Boga, Luc. 11.[329]

so Bogu lubi, trošta inu derži gori v nadlugah.

3 H puslednimu: prerokuie, de ty jogri, pridigary inu vsi ty, kir bodo po vuki tiga S. Duha od Cristusa pryčovali inu verovali, de ie on sam vseh vernih ohranenik, ty isti bodo na tim sveitu nekar le od Turkov, aydov[330] inu Iudov, temuč od falš, hudih kerščenikov, od kralev, viudov, papežov, ščofov, menihov inu drugih falš oblastnikov inu vučenikov souvraženi, pregnani, obrupani, v pan položeni inu umorieni. »Inu tu oni bodo diali,« pravi Cristus, »kir ne znaio prov Boga Očeta, ne nega Synu.«[332] Ne veido inu ne veruio, de Cristus Jezus ie od Buga odločen inu postavlen k animu ohraneniku, odvetniku, spravlavcu inu izvelyčariu vseh tih, kir v nega inu timu evangeliu veruio. Obtu ty neverniki inu falš kerščeniki vse te, kir prov le samimu Cristusu pryčo daio, de on sam suio smertio ie nom zaslužil ta večni leben, souvražio inu more. Hote po syli te ludi obderžati per nih krivi, falš veri, per malikovih službah. Na le-tu Cristusevu prerokovane imaio vsi kerščeniki, kadar za prave vere inu praviga vuka volo terpe, zmisliti inu troštati se, Bug nih v tih nadlugah ne zapusti, temuč on bode nee iz notra S. Duhum troštal inu na telessu pomagal inu rešil od vsiga zlega. Amen.

Pravi verni vučeniki inu kerščeniki bodo od nevernikov inu hinavcev za kecarie inu Božye souvražnike šacane[331] inu umorieni.

328| Rim 8, 16.

329| Lk 11, 1–13.

330| Pogani, nekristjani, brezverci; izposojeno iz srvn. *heiden* m., in sicer v 12. stoletju (H. Jazbec, n. d., 29).

331| Šacani.

332| Jn 15, 21.

NA VINKUNSTNO NEDELO

se pridiguie ta evangelium, de Bug Oča te ludi, kir v Cristusa veruie,[333] lubi, nim bode dan S. Duh, imaio myr z Bugom inu bodo potroštani v nadlugah; ta se začne: »Aku du mene lubi, ta isti bode muio bessedo ohranil etc.« Ioh., cap. 14, C, p. 307.[334]

333| Veruio.

334| Jn 14, 21.

Izlaga, kai so vinkunšti. Navuki inu trošti od S. Duha.

Vinkunšti ie ta petdesseti dan po veliki noči.

1 Le-ta današni praznik se gerški imenuie pentecostes, tu ie: petdesseti dan. Nerpoprei za tiga volo, kir so tim Iudom na ta petdesseti dan od tiga dne, kar so oni tu pervu velikunočnu iagne ieili inu rešeni bili iz te Egiptove ieče, te Desset zapuvidi v ti puščavi na tei gori Syna bile dane. Potle za tiga volo, kir ie S. Duh na ta petdesseti dan od tiga dne, kar ie Jezus od smerti vstal, čez te jogre bil prišal iz nebes. Koker od tiga s. Lukež, Act. 2,[335] pisše; ta isti capitul vi danas tudi berite.

335| Apd 2, 1–4.

Na vseh prazniš̄k/i/h[E] dneh se ima od Božyga stanu inu nega vole pridigati.

2 Inu kadar današni praznik ie od te cerqve, te gmaine Božye za tiga volo postavlen, de se ob tim ty ludie imaio vučiti v ti cerqvi, kai ie S. Duh inu kai ie tu nega opravilu, obtu hočmo mi tukai od tih potrebnih štukov tiga S. Duha po redu inu kratku govoriti.

Kai ie S. Duh.

S. pismu persoduie inu daie S. Duhu, de on stvari, živu dela, dru-

3 Sveti Duh ie ta pravi, živi, večni, vsigamogoči Bug, s teim Očom inu Synom ene česti, moči inu oblasti, kir od večnusti od obeiu gre, inu ie tu tretye ime oli ta tretya persona v tim dinim Bogastvi. Koker od tiga sam Cristus v ti nega dolgi pusledni pridigi, Ioh. 14, 15, 16,[336] inu tu S.

336| Apd 14–16.

pismu

pismu čestu inu v dostih meistih govori inu pryčuie. Cristus tiga S. Duha sebi inu nega Očetu glih postavi, kir ie dial h tim jogrom, Math. 28: »Puidite, vučite vse ludi inu nee kerstite v tim imeni Očeta, Synu inu S. Duha.«[337] Inu Cristus čestu pravi, de S. Duh gre od Očeta inu od nega. Ioannes pravi, 20: »Cristus ie v te jogre dahnil inu ie k nim dial: 'Vzamite S. Duha etc.'«[338] Ioel 2 pravi Bug Oča: »Iest hočo vunkai ulyti od muiga duha čez vse messu.«[339] Kar tedai od Očeta inu od Synu gre, tu istu mora biti nima glih. Tu S. pismu čestu daie timu S. Duhu to muč inu oblast, de on stvari, živu sturi inu de druguč rody, nekar koker enimu služabniku, temuč koker enimu bogu. David pravi, Psal. 33: »Tu nebu ie stvarienu skuzi to bessedo tiga Gospudi inu skuzi tiga duha nega vust vse nega moči.«[340] Inu Psal. 104: »Ti pustiš vunkai tuiga duha inu bodo stvariene inu ponoviš to štalt te zemle.«[341] Inu Paulus, Tit. 3, pravi: »Bug ie nas izveličal skuzi to kopel tiga druguč royena inu ponovlena tiga S. Duha, kateriga ie on izlil čez nas obilnu skuzi Jezusa Cristusa, našiga ohranenika.«[342] Obtu: koker mi veruiemo inu kličemo na Buga Očeta inu nega Synu, glih taku imamo verovati inu klicati na S. Duha, de nas ohrani inu izveliča. Tulikain bodi zdai kratku od S. Duha govorienu. Tiga Božyga stanu v ti S. Troyci oben človik s to nega človesko pametio, modrustio inu zastopnostio ne more doseči, ne izreči, se mora le verovati, spoznati inu deržati taku, koker ta Božya besseda od nega pravi inu govori. Stuprov v nebessih bomo ta Božy stan prov znali, na nim se čudili, ta isti čestili inu hvalili vekoma. Amen.

guč rody inu druge riči z Očom inu s teim Synom dela. Obtu ie on ta pravi Bug.

337| Mt 28, 19–20.

338| Jn 20, 22.

339| Jl 2, 28.

340| Ps 33, 6.

341| Ps 104, 30.

342| Tit 3, 5–6.

Kakova della, rovnana inu opravila so tiga S. Duha per starih Božyh inu per tih kerščenikih.

4 Ner tu vegše inu pervu dellu inu opravilu S. Duha ie

S. Duha dia-

ne so le-ta: On vse riči oživi, Cristusa rezglassuie, česti inu pryčuie od nega. Če ludi vuči, ponavla, obrača, naklana, vužiga nih serca, de timu evangeliu veruio. Trošta inu zagvišuie s teim večni[m][c] lebnom.

ie le-tu, de kar Bug Oča ž nega Synum naprei vzame sturiti, tu istu on, koker rekoč, naprei poryva inu obrača, de bode dodelanu. Kadar on gre od Očeta inu tiga Synu, taku on to suio volo perda, de tiga Očeta inu Synu napreivzetie inu sturiene riči gredo naprei inu de bodo dokonane. S. Duha diane ie, de kar ta Oča skuzi Synu sturi, tu istu S. Duh ž nima red koker pravi bug stvaruioč greye, živu dela inu derži gori.// Od tiga Moizes, Gen. 1, taku govori: »V začetku ie Bug s to bessedo stvaril nebu inu zemlo inu ta duh ie leital nad vodami.«[343] Tu ie: S. Duh ie te riči, katere so bile od Buga skuzi tiga Sinu stvariene, legal, koker ena kokalnica ta iaica leže inu greye, de ž ne topluto inu gorkuto ta pisčeta v tih iaicih žive sturi. V ti visži tu S. pismu od S. Duga govori, koker bi na tih vodah legal inu ta telessa inu te riči, kir imaio žive inu lipe biti, žive della. Zakai S. Duha dellu inu opravilu ie živu delati. Inu le-ta S. Duh ie potle od Buga po tim sturiarienu v te angele inu v ta perva človeka bil ulyt inu so bili ž nega daruvi obilnu obdileni; ta isti ie v nih naredil tu pravu cilu spoznane Božye inu de so Boga z ano pravo, gorečo, serčno lubezenio lubili. Tiga Duha sta ta perva človeka skuzi ta greh sebi inu nom vsem bila zgubila. V tim druguč stvarienu inu royenu tiga človeka h timu večnimu lebnu ima S. Duh dosti della inu opravila. Bug Oča ie poslal suiga Synu na ta sveit. Tiga ie S. Duh na vinkunštni dan z velikimi caihni rezglassil, kir ie z anem veitrom inu v štalti eniga ogna čez te jogre prišal iz nebes inu ie sturil, de so zdaici zo vsemi žlaht ieziki govurili, očitu pridigali inu pryčovali od Cristusa, de ie on ta pravi Syn Božy, pravi bug inu pravi človik inu ta pravi sami izveličar vseh vernih ludi. Bug Oča vely vsem ludem poslušati ta evangelium od nega Synu. S. Duh pag ta tu pridigarstvu tiga evangelia gori nareie, postavle inu ohrani, de od hudih, nevernih ludi inu od Hudi-

343| 1 Mz, 1, 1.

Hudiča ne bode cilu inu povsod zatrenu. Inu od izvolenih ludi serca vužiga inu naklana, de kadar ta evangelium pridiguioč slišio oli bero, de timu istimu veruio. Obtu ta prava vera, kir timu evangeliu veruiemo inu tu naše serce inu to volo k nemu perložimo, tu istu ne pride od našiga messa, od te naše vole, pameti, modrusti inu zastopnosti, Math. 16, Ephe. 2.[344] Temuč tu ie en dar Božy, enu dellu inu opravilu tiga Svetiga Duha; Bug Oča nom te grehe odpusča, nas derži za brumne inu svete za volo suiga Synu inu nom vely se varovati pred grehi. S. Duh pag skuzi to bessedo inu te zacramente notri v nas, v tim sercei inu v ti veisti, nas v ti veri terdi inu zagvišuie, de ne cbivlamo, naši grehi so nom odpuščeni inu de smo s to kryo Jezusovo oprani inu očisčeni od vse hudobe inu nečistosti. Inu on nom pomaga, de tu naše hudu messu kolemo inu morimo inu se kregamo s teimi grehi, ne pustimo, de bi notri v nas kralovali; on tudi gori budi inu vzdiguie notri v nas dobre misli inu naklane tu naše serce na dobru inu poštenu, de ta naš stan inu vsa naša della pelamo inu deržimo po voli Božy inu po nega zapuvidah. Bug Oča ie nas za suiga Synu volo za suie synuve inu erbiče gori vzel inu nom vely, de v nadlugah v tim imenu nega Synu na nega kličemo, prossimo za pomočian inu za vse tu, kar potrubuiemo. »S. Duh pag ta notri v nas s teim našim duhum pryčuie inu nas zagvišuie, de smo risničnu ty pravi izvoleni lubi otroci Božy.« Ro. 8.[345] Inu on gori budi, vzdiguie inu vužiga ta naša serca, de s terdno vero molimo inu kličemo na Buga, de iz praviga serca inu prez vsiga straha govorimo z Bugom inu pravimo k nemu: »Abba, pater,«[346] tu ie: lubi atel, lubi oča. Kratku: Sveti Duh (koker v tim tretym deilu te naše prave Vere kersčanske se vučimo inu spoznamo) ta skuzi to pridigo, tu S. pismu inu te zacramente zbira inu vkupe per-

pravla

344| Mt 16; Ef 2, 4–9.

345| Rim 8, 16.

346| Rim 8, 15.

pravla na tim sveitu veden inu vselei Bogu eno cerkov; ta se imenuie ta gmaina oli družba vseh svetnikov. Ta ista ie sam tar tam po vsim sveitu narazen rezkroplena inu zasaiena, ampag s teim duhum, s to missalio, volo, s teim sercem inu s to vero vkupe derži inu se narazen v tih pravih potrebnih štukih te vere ne loči. S. Duh v sledni pravi pridig/i/* inu v tim S. pismu povsod štraifa vse ludi za volo tih grehov inu on nee čez pryčuie, de so grešniki. Raven tiga nim pravi od Božyga Synu, du ie on inu zakai ie druguč po tim človestvi iz Marie Divice royen, martran inu umorien od Iudov inu od Pilatuša, pocopan, v pekal šal inu od smerti vstal inu gori šal v nebessa, de sidi na Boži destnici, de spet pride na ta sveit soditi vse ludi«[347] inu de le per nim samim dobo skuzi to vero odpuščane vseh grehov. Kateri tedai tako pridigo gori vzameio, tei veruio, se spoznaio iz serca, de so grešniki, inu terdnu veruio timu evangeliu, de Bug za volo Jezuseve martre grehe odpusti, ty ist/i/* zdaici postano te cerqve vudi, so v ti gmaini tih svetnikov, imaio odpustig vseh grehov. Te iste tudi S. Duh skuzi t/e/* pridige inu iz notra, v nih sercei, trošta, de bodo take vere lon pryeli, nih tellu vstane spet gori inu bodo z dušo inu s telessom posseli ta večni leben, inu raven tiga vuka inu trošta naklane tudi vseh vernih serca na dobru, na poštenu, de lubio Boga inu suiga bližniga, so volni inu terpežliv/i/* vseh žlaht nadlugah, premoreio inu odženo od sebe vs/e/* Hudičeve izkušnave. Le-ta della inu opravila tiga S. Duha vsaki kerščenik dobru zamerkai.

Koku oli skuzi kai inu komu ta S. Duh bode dan.

Kateri hoče imeiti S. Duha, ta isti se

5 Per tim ima tudi vsaki veiditi, de ta S. Duh k obenimu ne pride inu ne bodo[348] dan obenimu Iudu, Turku, aydu, neverniku inu velikimu grešniku, dotle se ne preoberne,

prav/e/*[349]

347| Parafraza Creda: »*Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato; passus et sepultus est, et resurrexit tertia die, secundum Scripturas, et ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria, iudicare vivos et mortuos ...*«.

348| Bode.

349| Vsa označena mesta (*) so v izvirniku poškodovana in so topogledno emendirana.

prave pokure ne dei inu kir tiga evangelia ne posluša, nemu ne veruie inu Gospudi Boga v tim imeni Cristusa zveistu inu veden za nega ne prossi. Koker od tiga Crist/us/,[E] Paulus inu Salomon pryčuio. Salomon (oli Philo) pravi, Sapientiæ 1: »S/./ Duh, kir pravico vuči, ta beži pred malikovskimi ludmi inu odstopi od tih, kir so prez zastopnosti.«[350] Inu s. Paul pravi, Gal. 3, de ta S. Duh bode pryet nekar skuzi to pridigo od tih del te postave, temuč skuzi to pridigo te vere, tu ie: tiga evangelia. Več pravi: »Inu ta žegen Abraamov ie prišal skuzi Cristusa vmei te aydie, de mi tiga oblubleniga duha primemo skuzi to vero.«[351] Inu s. Atanazius pravi: »Kadar kuli se pravi: Sveti Duh ie v tim človeku, taku ie v nim skuzi to bessedo.«[352] Adam, kadar ie sl/i/šal[E] od Božyga Synu oblubo inu evangelium, tu Žensku seime bode tei Kači to glavo sterlu, ie on taki Božy oblubi terdnu veroval inu na tu ie zdaici tu nega serce vesselu postalu inu aa[353] nega veist ie bila protroštana. Nu, taku vesselie inu trošt tiga serca ie enu dellu inu opravilu tiga Svetiga Duha. Glih taku ty drugi stari s. očaki, kir so slišali pridiguioč od te oblube Božye od tiga Semena, so verovali inu pryeli tiga S. Duha. Taku ty jogri, taku ty try tavžent Iudov, Act. 2.[354] Taku Cornelius ž nega družino, Act. 10,[355] so pryeli tiga S. Duha, kir so poslušali inu verovali timu evangeliu inu tim pridigom od Cristusa. Obtu, kateri hoče dobiti tiga S. Duha, ta ima nerpoprei diati pravo pokuro, grehov izvabiti inu verovati timu evangeliu. Raven tiga ima tudi veden inu zveistu prossiti Gospudi Boga v tim imeni Jezusa, de nemu bode dan ta S. Duh, koker Cristus vely vsem vernim za nega prossiti, Luc. 11.[356] Inu koker ie David prossil, kir ie taku nom naprei molil inu dial. Psal. 51. »O, Bug, stvari v meni enu čistu serce (zakai tu pervu staru serce ie skuzi ta greh cilu izkaženu) inu ponovi notri v sredi v meni tiga praviga duha. Ne zaverzi ti mene od tuiga obličia inu ne vzami ti od mene

O tuiga

mora izvabiti tih grehov inu ta s. evangelium s flissom poslušati oli brati inu timu istimu terdnu verovati. Inu zveistu klicati na Buga inu prossiti za nega v tim Jezusevim imeni, zakai Sveti Duh ta gre od Očeta inu Synu inu bode tim vernim dan za Jezusevo volo.

350| Mdr 1, 5–6.

351| Gal 3, 2,14.

352| Najverjetneje gre za parafrazo pasaže iz Atanazijevega dela *Pisma Serapionu o Svetem Duhu* 1, 31: »*There is nothing which is not originated and actuated through the Word in the Spirit.*« *The Letters of Saint Athanasius Concerning the Holy Spirit*, ur. C. R. B. Shapland, London 1951, 143 (http://archive.org/details/TheLettersOfSaintAthanasiusConcerningTheHolySpirit, 25. 12. 2012).

353| Ta.

354| Apd 2, 41.

355| Apd 10, 48.

356| Lk 11, 2–13.

tuiga svetiga duha. Poverni ti meni spet tu vesselie tuiga izveličane inu podpry ti mene s tuiem volnim duhum.«[357] Inu Psalm 104 pravi: »Pusti vunkai tuiga duha, taku bodo te riči stvariene, inu ty ponoviš to štalt te zemle.«[358] Ta cerkov tudi taku moli inu poye: »Pridi k nom Sveti Duh inu napolni ta serca tih tuih vernih ludi, vužgi notri v nih ta ogen te tuie lubezni,«[359] potehmal si ti te aydie vseh žlaht iezikov po vsim sveitu vkupe zbral iu prepravil h ti pravi veri, alleluia, hvala bodi timu Gospudi dana. Amen.

S čim inu koku se S. Duh obderži inu koku se spet zgubi.

S pravo vero, pokuro, molytvo, z brumnim lebnum inu z lubeznio se S. Duh ohrani.

6 Dotle en verni kerščenik v ti pokuri, v enim poštenim stanu inu v ti pravi veri stoy, lubi suiga bližniga, rad inu veden moli inu hodi h tim pravim pridigom, se pusti tei Božy bessedi inu S. Duhu regirati inu voditi, taku on ima ta veliki nebeski šac, tiga S. Duha per sebi notri v nega sercei. Kadar mi pag to našo veist radi inu z dobro volo z gardnimi inu nespodobnimi grehi omadežimo, deimo inu grešimo zubper te zapuvidi Božye, zgubimo inu režaluiemo (Ephe. 4)[360] S. Duha. Tu naše tellu inu serce nei več ena cerkov Božya, ne tempel S. Duha, temuč ta Hudič notri v nas prebiva inu gospoduie čez nas, koker od tiga tu S. pismu čestu govori. Cristus sam pravi, Math. 12, Luc. 11,[361] de v tih nevernih, hudih ludeh, kir od te prave vere pado inu te smertne grehe dopernašaio, sedem hudih zludiev prebivaio, inu 1. Ioh. 1 pravi: »Kateri te grehe della, ta isti nei /iz/ Buga, temuč iz tiga Hudiča, zakai ta Hudič od začetka dopernaša te grehe.«[362] Obtu gledai en vsaketeri, de ostane do konca per pravi veri, inu se vary pred velikimi grehi, ohrani vsag dobro veist; s teim on tiga S. Duha per sebi ohrani inu obderži. Od le-tiga štuka naidete vi več inu

zadosti

357| Ps 51, 12–14.

358| Ps 104, 30.

359| Gre za Trubarjev prevod prvih verzov Martina Luthra binkoštne pesmi *Veni sancte Spiritus gebessert durch M. Luther* (*Komm, Heiliger Geist, Herr Gott*). Izhodiščni vir te pesmi je latinska enokitična antifona iz 11. stoletja *Veni Sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium*, ki jo je Luther »pomnožil« za dve kitici. Pesem je nastala okoli binkošti 1524, prvič pa je bila natisnjena v *Enchiridion* (Erfurt 1524) (prim. *Zbrana dela Primoža Trubarja* IV, ur. Jonatan Vinkler, Ljubljana 2006, 156–158, 386–388).

360| Ef 4, 30.

361| Mt 12, 43–45; Lk 11, 24–26.

362| 1 Jn 3, 8.

zadosti pissanu v ti predguvori, v tih 29. inu 55. capitulih.

7 Koku pag en človik spozna, aku on ima tiga S. Duha v sebi inu ie li izvolen oli nekar, od tiga smo mi na to pervo postno nedelo govurili.

Čprobirate se, stoyte li v ti veri.« 1. Cor. 11.[363]

363| 2 Kor 13, 5.

Summa tiga vinkunštniga evangelia.

8 Cristus v današnim evangeliu pravi, kateri nega lubi, ta isti bode tudi ta nega evangelium ohranil inu timu veroval. Inu tiga istiga bode Bug Oča, Syn, S. Duh tudi lubili, per inu notri v nim prebivali, uslišali nega prošne, nemu pomagali na tim sveitu inu po tei smerti inu ga bodo postavili v to erbščino tiga nebeskiga kralevstva.

Le-ty to bessedo Božyo ohranio, kir tei isti veruio inu so ni pokorni.

9 On tudi oblubuie tim jogrom inu vsem vernim da/ti/ tiga S. Duha. Le-ti sui oblubi sturiti zadosti ie on začel /na/ vinkunštni dan inu še zdai v ti cerqvi dopernaša, kir da tim pridigariem zastop inu serce, de prov inu prez straha pridiguio, inu preminuie ta serca tih ludi, de nih pridigom veruio inu so nim pokorni.

Cristus še zdai regira to cerkov suiem duhum skuzi to bessedo.

10 Cristus tudi tukai oblubuie tim vernim dati ta noterni, duhovski inu Božy mir, de v nih sercih inu visti v vseh žlaht nadlugah inu izkušnavah bodo zagvišani, Bug ie za volo Cristusa nih dobri, milostivi oča, se ž nimi ne serdi; naisi dopusti, de ty hudi, neverni ludi nim vse zlu nalagaio, se gvišne pomuči troštaio. Zakai oni veido, de so nim nih grehi odpuščeni inu de so spravleni z Bugom inu so pravični sturieni skuzi Jezusa Cristusa. Ro. 5.[364]

Ty verni imaio myr, vesselie v nih veisti, naisi nim hudu gre inu bodo souvraženi.

364| Rim 5, 1.

11 On tudi nim pravi od tiga nuca nega martre inu smerti, de on s to tiga velaka oli viuda tiga svita, kir ima oblast čez vse ludi za volo tiga greha, bode premogel

Cristus ie tiga hudiča, ta greh, to

smert, tiga Hudiča orožye premogel inu rezdial.

inu te verne iz nega ieče rešil. Inu on se pusti /martrati/,[E] de v ti izkaže to pravo pokorsčino inu lubezan pruti Bogu inu de ie tim ludem periatel.

NA NEDELO TE S. TRO-

yce se pridiguie ta evangelium, koku ie Cristus eniga vučeniga iudovskiga meniha ponoči vučil, de en človik, kir hoče v nebu priti, mora biti druguč, iz notra, v ti nega zastopnosti od S. Duha skuzi ta kerst, ta evangelium inu to vero v Jezusa royen inu ponovlen; ta se začne: »Ie bil en človik iz tih farizeiov z /i/menom[E] Nicodemus etc.« Ioh., 3. cap., A, p. 261.[365]

365| Jn 3, 1–7.

Za volo, de ty ludie na pravi-ga Boga kliče-io, se ima čestu, suseb na dana-šno nedelo od S. Troyce, /pri-digati/.[E]

1 Mi smo poprei v mnogeterih meistih v tih ca/techizmih/,[E] v predguvori inu v ti postili kratku govurili inu vučili od tiga Božyga stanu te S. Troyce inu zastopnimi Božymi bessedami inu izkaznami, s katerimi ie Bug ta sui stan v ti Troyci rezzodil, spryčali, de v tim samim dinim Bogastvi so try imena oli try persone: Bug Oča, kir iz suiga stanu inu iz suie nature od večnusti rody tiga Synu; Bug Syn, kir ie od Očeta od večnusti royen, nekar stvarien, ta isti ie v tim času za našo volo prišal iz nebes inu ie to človesko naturo nase vzel inu za naših grehov volo se offral Bogu na tim cryžu; Bug S/./ Duh, kir gre od Očeta inu Synu inu bode od nyu po/s/lan v ta serca tih vernih ludi etc. Oli kadar le-ta današna nedela ie od tih starih kerščenikov h timu odločena inu se imenuie ta nedela te S. Troyce, de se danas imaio v cerqvi inu očitu ty ludie iz S. pisma vučiti ta stan Božy v ti S. Troyci prov spoznati. Obtu inu za tiga volo sem iest le-ta leipi, zastopni, risnični inu stanoviti navuk inu to staro, pravo vero kerščansko od te S. Troyce, od s. Atanazia, alexandriska ščoffa, iz S. pisma zloženu, /odspreda/[E366] pred izlago tiga evangelia postavil inu iz bukovskiga iezika v ta slovenski tolmačil. Sym-

366| V razpoložljivem izvirniku je emendirano mesto poškodovano do nečitljivosti.

Symbolum inu spoznane te prave vere kerščanske s. Atanazia, alexandriskiga ščoffa.[367]

2 Kateri kuli hoče biti izveličan, ta isti mora nerpoprei pred vsemi ričmi imeiti to pravo, gmain kerščansko vero; kateri to isto cilu, čistu inu popolnoma ne derži, ta bode prez cbivla vekoma pogublen. Ta prava, gmain kerščanska vera pag ie le-ta, de mi eniga Boga v tryeh personah inu try persone v tim enim Bogastvi čestimo. Inu de mi te persone vkupe ne zmešamo inu tiga Božyga stanu ne rezločimo. Zakai eno druga persona ie ta Oča, ena druga ta Syn, ena druga ta S. Duh. Ampag ta Oča inu Syn inu S. Duh ie en sam, dini Bug glih v tim gospostvu inu glih v ti večni maiesteti. Kakov ie ta Oča, tak ie ta Syn, tak ie S. Duh. Ta Oča nei stvarien, ta Syn nei stvarien, ta S. Duh nei stvarien. Ta Oča se ne more premeriti, Syn se ne more premeriti, S. Duh se ne more premeriti. Ta Oča ie večni, Syn ie večni, S. Duh ie večni. Inu vsai neso try večni, temuč en sam ie večni. Glih koker neso try, kir neso stvarieni, inu neso try, kir se ne mogo premeriti, temuč eden sam ie, kir nei stvarien, inu en sam ie, kir se ne more rezmeriti. Glih taku ta Oča ie vsigamogoč, Syn ie vsigamogoč, S. Duh ie vsigamogoč. Inu vsai neso try vsigamogoči, temuč en sam ie vsigamogoč. Taku ta Oča ie bug, Syn ie bug, S. Duh ie bug. Inu vsai neso trye boguvi, temuč ie le en sam bug. Taku ta Oča ie gospud, ta Syn ie gospud, ta S. Duh ie gospud. Inu vsai neso try gospudi, temuč ie en sam gospud. Zakai koker mi po kerščanski risnici eno sledno persono suseb za buga inu gospudi moramo spoznati, taku try boge oli try gospudi reči v ti kerščanski veri ie nom prepovedanu. Ta Oča od nikogar nei sturien, ne stvarien, ne royen. Ta Syn ie od samiga Oče-

Le-to vero raven te Jogerske,[368] Niceniske,[369] s. Augustina inu Ambroža od te S. Troyce vsi vučeni inu zastopni kerščeniki za pravo, risnično derže, očitu spoznaio inu de ie po tim pravim zastopu vsiga S. pisma vkupe postavlena /inu/[e] zložena.

367| Veroizpoved, ki se začenja z besedami: » *Quicumque vult salvus esse, ante omnia opus est, ut teneat catholicam fidem.*«

368| Veroizpoved, ki se začenja z verzi: » *Credo in Deum, Patrem omnipotentem, Creatorem caeli et terrae.*«

369| Nikejski simbol se začenja z verzi: »*Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, Factorem cæli et terræ, Visibilium omnium et invisibilium.*

četa ne sturien ne stvarien, temuč royen. Ta S./Duh ie od Očeta inu Synu ne sturien, ne stvarien, ne royen, temuč on gre vunkai iz nyu. Taku ie tedai eden Oča, nekar try očeti, eden Syn, nekar try synuvi, eden S. Duh, nekar try sveti duhuvi. Inu v letih tryeh personah nei obena ta perva, obena ta zadna, obena nei vegši, obena nei manši. Temuč vse try persone so glih večne inu glih velike. De taku, koker ie zdai govorienu, te try persone v tim enim Bogastvi inu en Bug v tih tryeh personah bode čestčen. Kateri tedai hoče biti izveličan, ta mora le-taku od tih tryeh person v tim Bogastvi deržati. Onu ie pag tudi potreba h timu večnimu izveličanu, de se zveistu veruie, de Jezus Cristus, naš gospud, ie tu cilu, pravu človestvu nase vzel. Le-ta ie tedai ta prava vera, kadar mi veruiemo inu spoznamo, de ta naš gospud Jezus Cristus, Syn Božy, ie pravi bug inu pravi človik. Bug ie iz tiga stanu inu iz te nature tiga Očeta pred teim sveitom royen, človik ie iz te materne nature na tim sveitu royen. En cel, popolnom bug, en cel, popolnom človik z ano zastopno dušo inu z anem človeskim telessom. On ie glih timu Očetu po tim Bogastvi, manši ie on, koker ta Oča, po tim človestvi. Inu naisi ie on bug inu človik, taku on vsai nei dva, temuč en sam Cristus. Eden ie, nekar de bi tu Bogastvu se bilu premenilu v tu človestvu, temuč de tu Bogastvu ie vzelu nase tu človestvu. Ia, eden ie, nekar de bi tei dvei naturi bili vkupe zmešane, temuč kir ie on ena sama persona. Zakai, koker ta duša inu tu tellu ie eden človik, taku ie bug inu človik eden Cristus. Kateri ie terpil za našiga izveličane volo, ie doli šal h tim peklom, na trety dan ie gori vstal od tih mertvih, gori šal h tim nebessom, sidi na destnici Božy tiga Očeta vsigamogočiga. Od tot on pride soditi te žive inu te mertve. Inu k nega prihodu moraio vsi ludie ž nih lastnimi telesmi gori vstati inu moraio dati raitingo od nih lastniga della inu diane. Inu

kateri

kateri so dobru diali, puido v ta večni leben, kateri pag hudu, v ta večni ogen. Le-ta ie ta prava, gmain kerščanska vera; kateri le-to zveistu inu terdnu ne veruie, ta isti ne more biti izveličan.

Credo in unum Deum, Patre[m][c] omnipotentem etc. Tiga niceniskiga concilia vera, katera ie tudi poteriena od vsiga kerščanstva inu se poye v ti cerqvi.[370]

3 Iest veruio na eniga Boga, Očeta vsigamogočiga, stvarnika tih nebes, te zemle inu vsiga tiga, kar se vidi inu ne vidi. Inu na tiga eniga diniga gospudi našiga, Jezusa Cristusa, Synu Božyga, samiga royeniga, kir ie royen iz Očeta pred vsem svitum, bug od buga, luč od luči, v praviga boga od praviga boga, royeniga nekar stvarieniga, kir ie s teim stanum Očetu glih, skuzi kateriga so vse riči stvariene, kateri ie za nas človekov inu za našiga izveličane volo doli iz nebes prišal inu ie skuzi S. Duha telessin ratal iz te Divice Marie inu ie človik sturien. On ie tudi za našo volo pod Ponciom Pilatušom cryžan, terpil inu pocopan inu na trety dan ie on gorivstal po tim pismi inu ie gori šal v ta nebessa, sidi na destnici tiga Očeta inu on pride spet s teim gospostvum soditi te žive inu te mertve, kateriga kralevstva ne bode konec// Inu na tiga gospudi Svetiga Duha, kir della živu, kir gre vunkai od tiga Očeta inu tiga Synu, kir bode s teim Očom inu Synum glih molen inu čestčen, kateri ie tudi skuzi te preroke govuril. Inu eno sveto, kerščansko inu jogersko cerkov. Iest spoznam en sam kerst h timu odpuščanu tih grehov. Inu iest čakam na tu gorivstanene tih mertvih inu en život tiga prihodniga svita. Amen.

Summa

Ležei, pravio ty vučeniki, bi se moglu vse morye v eno iaično lupino perpraviti, koker ta Božy stan izgruntati, zastopiti inu izreči. Obtu mi ne imamo od te S. Troyce več inu više misliti, ne vprašati, samuč tu verovati, kar nom od tiga tu S. pismu govori, ta jogerska inu tih stariḥ, praviḥ kerščenikov vera pravi inu vuči.

370| Mišljen je tretji del mašnega ordinarija (Credo) v latinski maši rimske cerkve.

Summa tiga današniga evangelia.

Tiga človeka duhovsku druguč royene inu ponovlene stoy v spoznanu tih noternih grehov, v ti veri v Jezusa inu v začenu eniga noviga lebna.

4 Nicodemus, en priol oli appat tih iudovskih menihov, inu Cristus, Syn Božy vkupe govorita inu dišputirata, koku, s čim inu skuzi kai ta človik brumen rata pred Bugom, de v nebessa pride. Nicodemus ž nega tovariši inu ty iudovski fary so menili inu vučili, kadar en človik ie obrezan, veruie v eniga Boga, rad inu dolgu moli, ne šentuie, praznuie, offruie, ie starišom inu gosposčini pokoren, ne ubya, ne razbya, ne curba, ne krade, se čestu dvacrat v tiedni posti, bugaime inu prave dessetine daie, Luc. 18,[371] se varuie pred vunanimi velikimi sramotnimi grehi inu se derži ž nega stanum inu lebnom poštenu, ta isti ie brumen inu pravičin nekar le samuč pred ludmi, temuč tudi pred Bugom inu ie vreden tiga nebeskiga kralevstva etc. Takimu krivimu miniškimu menenu, zastopu inu vuku tukai Cristus sam inu drugdi skuzi te preroke inu jogre čestu zubper stoy, govori inu vuči inu pravi, de h taki vunani človeski inu zapuvidni brumi sliši inu mora imeiti en človik, kir hoče v nebu priti, eno vegšo, cilo inu polno brumo, pravico inu svetust. »Sledni človik,« pravi tukai Cristus, »kir hoče poiti v tu nebesku kralevstvu, ta isti mora biti od izgorai, od S. Duha skuzi ta kerst inu skuzi to pridigo tiga s. evangelia druguč royen, sturien inu iz notra preminen.«[372] S. Duh skuzi to postavo inu evangelium da timu človeku prov na znane to nega noterno nečistost, tu nega hudu serce, kir se Boga prov inu popolnoma ne boy, ne lubi, ima hude, nespodobne misli inu žele. Raven tiga S. Duh tudi kaže inu pravi, ker inu koku tacih grehov more doli priti, brumen inu pravičin ratati pred Bugom, gvišnu drugdi inu drigači nekar, samuč skuzi to vero v Jezusa. Od tiga berite vi ta drugi inu trety deil te predguvori; v ti smo od te človeske slipote inu nezastopnosti v tih Božyh duhovskih ričeh dosti govurili. Na

371| Lk 18, 11–12.

372| Jn 3, 5.

Na to I. nedelo po S. Troyci se pridiguie ta evangelium od tiga nemilostiviga, bogatiga, neverniga moža inu od tiga boziga, verniga petleria Lazarusa. Ta se začne: »Ie bil en bogat človik, kir se ie ščarlatom oblačil etc.« Luc., cap. 16, C, p. 221.[373]

373|Lk 16, 19–31.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 V le-tim današnim evangeliu imamo dosti lipih, nucnih navukov inu troštov. Nerpoprei se iz nega vučimo, de ty ludie, kir so na tim sveitu bogati, veliki gospudie, v lipim gvantu hodio, veden dobru ieido, pyo, lebaio inu so vesseli, neso zatu sveti, Bogu lubi, srečni inu izveličani. Inu de ty bozi, bolni, zaverženi inu revni na tim sveitu neso tudi zatu od Buga zapuščeni inu ty ner nesrečniši, koker ta vegši deil ludi šacaio. Zakai tih bogatih dober čas inu vesselie tiga svita inu tih bozih reva, žalost, buštvu inu bolezan kratku terpe, hitru konec vzamo inu se skorai premine. Koker tukai od tiga bogatiga dobriga lebna inu tiga boziga reve slišimo inu še zdai povsod inu vsag dan vidimo inu slišimo. Dotle ie ta bogati živ bil, ie on sam inu drugi so menili, on ie Bogu lub, srečan, nega riči vse dobru stoye. Lazarusa pag so imeili za grešnika, za nesrečniga inu revniga. Cristus pag drigači sodi inu pravi, de ta Lazarus za volo, kir ie Abraamov syn bil, tu ie, kir ie to pravo vero v Cristusa imel, se vsiga dobriga pruti Bogu inu gvišne pomuči na smerti zevupal, volnu tu buštvu, bolezan inu ta špot od ludi preterpil, kadar ie umerl, tedai se stuprov prov vidilu, de on nei bil nesrečen, ne zaveržen od Buga, temuč Bogu lub inu srečen, zakai nega duša ie bila nessena v sveiti ray. Tiga bogatiga duša inu tellu pag za volo,

V dobrim lebnu, v blagei, v gospostvi ne stoy ta prava dobruta inu ta ner vegši reva v ti nesreči, v buštvi, v bolezni tudi nekar. Nesrečen ie, kir prov ne veruie, srečen ie, kir pravo vero ima inu se po ni derži.

kir nei timu S. pismu, timu Moizesu inu tim prerokom veroval, s teimi bozimi od suiga blaga ništer podelil, mora veliko martro v tim peklu vekoma terpeti. Obtu gledai en vsaki, kir hoče prov srečen, Bogu lub inu izveličan biti, de se iz tiga S. pisma te prave vere navuči. Inu aku nemu Bug blagu da, de tiga istiga sam suiemi lušti ne zapravi, temuč suimu bližnimu pomaga. Ie li on pag bog, bolan inu reven, de on v takih nadlugah zubper Boga ne mermra, temuč de tu vse volnu preterpi, bode pokoren Bogu inu se zevupai, Bug nega na tei smerti ne bode zapustil, nemu bode dal po tim lebnu ta večni za Jezusevo volo. Amen.

Spomin, maše, vigilie, kadilu, kropilu, sveče tim mervim ništer ne pomagaio. Gledai vsaki, dotle ie živ, de prov veruie inu služi Bogu. Sledna duša ie zdai v peklu oli v paradižu; undu mora do sodniga dne ostati. S. pismu se ima verovati, nekar ličkakim prikaznom.

2 Le-ta evangeli nas tudi vuči inu trošta, de ta človik, kadar umerie, cilu konca ne vzame inu ne pogine koker ta živina inu te druge pozemliske žive stvare, temuč de nega duša živa ostane inu bode zdaici postavlena v ta paradiž oli v ta pekal; undukai mora tudi po sodnim dnevi s telessom red prebivati vekoma. Inu de obena reč ne more tim dušom v tim peklu več pomagati, zakai Bug ie vmei izvolenimi inu ferdamnanimi en globok dul oli val postavil, de eden h drugimu ne more priti. Od vyc tukai ne drugdi Cristus ne tu S.// pismu ništer ne govori. Te vyce ie Zludi ž nega hlapci, hynavskimi inu glufskimi menihi inu fary, zmislil. Obti vsaki sturi pravo pokuro per pravim času, dotle ie zdrav, živ inu per pameti[,]c pusti od hudiga, sturi dobru, stopi h pravi veri, služi prov Bogu, derži sui stan inu leben po Božy voli inu zapuvidah, kliči veden na Buga, lubi suiga bližniga, bodi volan inu terpežliv v nadlugah, preden umerie; po smerti ne dobru diane, ne prošne, ne almožne ništer ne velaio. Raven tiga se mi tudi vučimo, de te duše, koker se ločio od tiga telessa na tim sveitu, ne podnevi ne ponoči ne hodio inu v gorah, vodah, v doleh, v pusčavah,

v grobeh

v grobeh oli v hišah ne prebivaio. Kir pag časi se ty eni duhuvi v človeski štalti podnevi perkazuio oli ponoči plačeio, po hišah rezbyaio, govore inu prossio za maše, tu so ty zludii, pravi s. Crisostomus inu Teofilactus; oni hote s takim te preproste od te vere zapelati, obtu ie Bug prepovedal od tih mertvih po tei risnici vprašati. Deut. 18, Esa. 8.[374] Abraam vely le tu S. pismu nekar te mertve poslušati inu timu samimu verovati inu se deržati s to vero inu s teim lebnom po nim.

374| 5 Mz 18, 11; Iz 8, 19.

3 Le-ta Lazarus pomeni tudi to cerkov: koker ie on zapuščen od tiga bogatiga, ty psy pag ližeio nega rane, taku so te prave vere ludi od oblastnikov/,/ papežov, ščofov, od tyranov inu bogatih zaverženi, souvraženi inu zašpotovani. Ampag vsai ty psi, tu ie, ty bozi, nizki ludie, deio vselei na tei cerqvi ner tu bulše, pomagaio tim šulariem, zveistim pridigariem, s teimi bozimi radi inu z vesselem podile od nih buštva, kar nerveč premoreio. Na tu oben pravi kerščenik, kadar ie on koker Lazarus od ludi zapuščen, nema na sui veri cbivlati, temuč se tiga Lazaroviga lona po tim životu se troštati. Amen.

Cristus tukai trošta te verne z nebeskim veseliem, svary te oblastnike, bogate, kir so terdi, nesmileni pruti bozim kerščenikom.

Na to II. nedelo po S. Troyci se pridiguie ta evangeli od te velike večerie, tu ie, od te gmain, očite pridiga tiga s. evangelia, v katerim se naprei nesse inu ponuie ta gnada inu milost Božya, koku za to ty ludie ne rodio inu de bodo zatu štraifani; ta se začne: »Ie bil en človik; ta ie bil naredil eno veliko večerio etc.« Luc., 14. cap., B, p. 215. Math., cap. 22, A, p. 65.[375]

375| Lk 14, 16–24; Mt 22, 2–10.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Ta večeria pomeni Cristusa, nega tellu, kry, odpuščane grahov, pravico, ta večni lebe[n];[C] kir veruie timu evangeliu, ta iei, ima, uživa vsiga le-tiga.

1 Cristus z le-to pridigo inu pergliho nerveč svary vse žlaht ludi za volo tiga, kir oni več lubio, za vegše inu bulše derže inu šacaio tu blagu, veliku gospostvu, dobitag inu vesselie tiga svita, te lušte tiga messa inu te pozemliske riči koker Boga, nega bessedo, to pridigo tiga evangelia, Cristusa inu ta večni leben// Obtu on tukai na koncu takim ludem, kir za tako milost Božyo, v tim evangeliu ponuieno, ne rodio, zamečuio, tim nega pridigariem ne slušaio, ne hote diati prave pokure inu stopiti h pravi veri, prity, de ne prido h timu večnimu lebnu.

Bug hoče suio cerkov, ludi, kir nemu veruio, imeiti. Obtu, kadar ty vučeni, modri, bogati inu oblastniki ne hote biti nega, taku on te boge grešnike gori iemle.

2 V ti perglihi tudi pravi inu prerokuie, de vsag čas skorai le ty farahtani, zaverženi, nizki inu preprosti ludie, petlery, hromci, slepci, colnary,[376] kramary inu veliki grešniki skuzi to muč tih pravih pridig od Božyga serda čez ta greh inu Božye milosti za volo Jezusa inu skuzi te zacramente se puste vabiti inu permorati h ti večery priti, de prov spoznaio nih noterne inu vunane grehe, de potrubuio Jezuseviga zaslužena, milosti Božye, odpuščane tih grehov. Obtu bodo diali pravo pokuro inu verovali timu evangeliu, koker drugdi od tiga tudi govori, Math. 21, kir pravi h tim ščofom inu farizeiom taku: »Za risnico iest vom poveim, de ty colnary oli flegary inu te curbe puido pred vami v tu Božye kralevstvu, zakai ta Ioannes (Kerstnik) ie prišal q vom po tim potu te pravice (tu ie: on ie vom ta pravi pot kazal v ta nebessa) inu vi nemu neste hoteli verovati, ampag ty colnary inu curbary so nemu verovali, vi pag, kadar ste vidili (zastopi: te muie caihne, slišali te muie pridige od grehov, serda Božyga inu od nega inu muie milosti), se h ti pokuri, ne h ti veri v me neste obernili.«[377]

376| Colnar: carinik, mitninar, cestninar; prevzeto preko srvn. *zolnære, zolner* (carinik, mitninar) < stvn. *zolonari* iz srlat. *tolnearius* (H. Jazbec, n. d., 88).

377| Mt 21, 31–32.

Na to III. nedelo po S. Troyci se pridiguie ta evangelium od te zgublene ovce inu tiga dessetaka, od grešnikov, kir pokuro deio; te Bug v suio gnado vzame,

me, usliši inu izveliča za volo nih vere, zabston; ta se začne: »K nemu so perstopovali vsi colnery inu grešniki etc.« Luc., 15. cap., A, p. 217. Math., cap. 18, B, p. 53.[378]

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 V le-tim petnaistim capituli Lukeža, iz kateriga ie ta današni evangeli vzet, ie nerpoprei enu obrečene, reznašane inu opravlane tih iudovskih menihov inu doctoriev zubper Cristusa za volo, kir ie on per tih grešnikih prebival, ž nimi ieidil inu pyl. S teim so oni hoteli spryčati inu te ludi pregovoriti, Cristusev vuk nei prov, ne Božy, on ie en grešnik, en loter, en pyanec inu zepelavic, inu taku te ludi od nega odpelati, de bi nega pridigom inu bessedom ne verovali.

Ty samopravičary so vselei tei veri v Cristusa, timu evangeliu zubper.

2 Cristus se odgovori inu tu farizeisku obdolžene postavi nazai inu da nim inu vsem lude[m][c] na znane, de on s temi grešniki, colnarmi inu curbami ne iei inu ne pye, de bi on tudi en grešnik oli nim glih oli nih tovariš bil oli de bi nemu nih grehi dopali, temuč de on te grešnike od tih grehov h ti pravi pokuri perpravi. Zakai tu ie tu nega opravilu inu za tiga volo ie on iz nebes od suiga Očeta na ta sveit poslan. Inu de ie tu nega dellu inu opravilu inu de tu nega stanu sliši inu de ie nemu od Očeta naloženu, de on ima te grešnike h ti pokuri vabiti inu perpraviti. Inu kateri pravo pokuro deio, te iste gori vzeti, nim nih grehe odpustiti. Inu de ie timu taku inu de vsi žlaht ludie mogo zastopiti, de ie on prišal na ta sveit te grešnike, kir deio pokuro, izveličati, tu on tukai s tryemi lepimi, zastopnimi perglihami — od te zgublene ovce, od tiga zgubleniga dessetaka, od zadianiga inu zgubleniga synu — spryča inu daie na znane vsem ludem. Iz le-tih tryeh perglih vsaketeri lahku zastopi, de Gospud Bug iz nega neizrečene prevelike milos-

ČBug neče tiga grešnika smerti inu pogublena, temuč de se preoberne inu bode živu.« Ezeh. 18, 33.[379]

378| Lk 15, 1–7,8–10; Mt 18, 12–14.

379| Ezk 18, 20–27; Ezk 33, 11–16.

ti, za volo nega Synu, male inu velike grešnike vzame spet v to suio gnado inu milost, nim nih grehe odpusti, nee za brumne derži, nee obleče z lepim gvantom te nedolžnostio inu tiga se vessele vsi nebeski angeli, vsi svetniki, ta cerkov, vsi pravi kerščeniki, kadar ty grešniki pokuro deio. Drugdi tudi pravi Cristus, Math. 18: »Muiga Očeta vola nei, de bi ner ta manši poginil.«[380] Inu S. Paul pravi, 1. Thi. 2: »Bug želi, de bi vsi ludie bili izveličani inu h timu spoznanu te risnice prišli.«[381]

380| Mt 18, 14.

381| 2 Tim 2, 3–4.

Ꮒ pravi pokuri slišio serčna grevinga,[382] terdna vera v Jezusa, pokorsčina tim Božym zapuvidam.

3 Le-te try perglihe, suseb ta od nerodniga synu, so tudi prave izlage te pokure. K ani pravi, celi pokuri pag slišio tri riči oli štuki. Nepoprei: de ta človik te sue velike greh,[383] noterne inu vunane, te porodne inu sturiene, prov spozna, prov rezmisli inu preraita, koku ie Bug tim grehom sovraž, koku on grozzovitu te grešnike, kir se ne popravio, štraifa na tim sveitu inu v peklu vekoma, inu de se pred takim ostrim serdom Božym prestraši. Ta drugi štuk ie le-ta, de ta človik na taku spoznane tih grehov tu suie serce vzdigne pruti tei milosti Božy, de ga prossi za gnado, za odpuščane inu pozablene tih grehov, inu de per tim cilu, terdnu inu stonovitu veruie, Bug Oča za volo suiga Synu Jezusa Cristusa, gospudi inu odrešenika našiga, hoče biti nemu milostiv inu po nega inu nega Synu obilni, risnični oblubi odpustiti vse grehe, deržati ga za brumniga inu erbiča tiga večniga lebna. Ta trety: de on naprei zo vso močio se varuie pred grehi koker pred hudimi strupotivimi[384] kačami, de začne en nov, pošten stan inu leben deržati inu pelati po Božy voli, po nega bessedi, postavah inu zapuvidah, de služi suimu bližnimu, ie volan v nadlugah, de veden inu rad moli, kliče na Buga inu z vesseliem, s pravim, volnim sercem te prave pridige poslusa inu bere tu S. pismu.

382| Kesanje; izposojeno iz srvn. bav. **gereuinge* f., in sicer v 13. stoletju ali kasneje (H. Jazbec, n. d., 45).

383| Suie velike grehe.

384| Strupovitimi.

Na to IIII. nedelo po S. Troyci se pridiguie ta evangeli-

evangelium, de imamo vsem ludem to milost izkazati, tu ie vsem ludem, hudim inu dobrim, dobru sturiti, koker Bug nom vsem glih dobru dei; ta se začne: »Bodite tedai milostivi etc.« Luc., cap. 6, E, p. 179. Math., 7. cap. A, p. 16.[385]

385| Lk 6, 36–42; Mt 7, 1–5.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Le-ta evangelium nerveč vuči inu vely ta dobra della dellati, te prave Božye službe, kir Bogu dopado inu katere ie sam Bug zapovedal, dopernašati. Inu en vsaki ima veiditi inu dobru zamerkati, de za to vero v Jezusa nei vegših Božyh službi, koker so ta della te lubezni pruti našimu bližnimu. Bug ne hoče inu ne potrubuie koker en petler oli en pozemliski kral oli gospud (tim se mora veden dati), de bi mi nemu kai dali oli sturili, zakai on ima sam vsiga zadosti, vse stvari so nega. Psal. 50.[387] Temuč on hoče, de mi s to vero od nega inu od nega Synu vzamemo to nega gnado, milost, odpuščane vseh grehov inu kar potrubuiemo h timu večnimu lebnu. Inu de potle za nega volo našimu bližnimu dobru sturimo. Nu, bulšiga pag inu pridnišiga našimu bližnimu ne moremo sturiti, temuč de se mi čez nega usmilimo, milost pruti nemu izkažemo. Ta milost pag ie duya, koker to Cristus v tim današnim evangeliu dily inu izlaga. Ta ena ie, kadar mi timu našimu raven človeku to nega nezastopnost, te nega tadle, grehe, nega sromoto, krivu inu nespodobnu rovnane inu diane, nega hude bessede zakriemo, zenessemo, pregledamo, preterpimo, odpustimo, izložimo inu obernemo na bulše inu ga nekar ne raznašamo, ne opravlemo pred ludmi. Ta druga milost ie le-ta, kadar vidimo oli slišimo, de en človik potrubuie te naše pomuči inu sveta, de nemu v tih nega nadlugah, v buštvi, v ieči oli v bolezni perstopimo,

Te prave Božye službe, ta dobra della so le-ta: v Jezusa verovati, Joh. 6,[386] inu milost, pravo, serčno lubezan izkazati timu človeku.

386| Jn 6, 29.

387| Ps 50.

svetu-

svetuiemo inu, s čim nerveč premoremo, zveistu pomagamo. Inu kadar raven tiga tudi pruti vsem ludem, bozim inu bogatim, pruti periatelom inu souvražnikom, pruti gosposčini inu kir so pod nami, se deržimo po pravici zo vsem našim dianem inu rovnanem, nikomer krivu na obeni riči ne sturimo, vsako reč po pravici damo, vzamemo, kupimo, prodamo, merimo inu vagamo. S takimi dobrimi delli mi izkažuiemo to milost inu služimo prov Bogu.// Zakai Bug ie nom tudi tako duyo milost v Jezusu izkazal, on ie nom vse naše grehe odpustil inu šenkal ta večni leben. Na le-to duyo milost inu dobruto Božyo, pravi v današnim evangeliu Cristus, imamo zmisliti inu to isto tudi taku pruti našimu bližnimu izkazati. Tako missal nom dai vsem Jezus Cristus. Amen.

Cristus hoče kratku od suih kersčenikov imeiti, de oni vsem ludem lubezan, dobruto inu pravico izkažeio.

2 Mi se tudi iz tiga evangelia vučimo, de Bug od suih vernih hoče imeiti eno začeto pokorsčino, de lubio Boga, nega bessedo veruio, de suimu raven človeku, hudimu inu dobrimu, sture dobru, kadar se nim od koga syla, krivina godi, de tu terpe, zenesso, odpuste inu sami se ne masčeio inu de ne grešio zubper to veist. Inu koker taka nih pokorsčina, lubezan inu bruma nei cilu popolnoma dobernessena, taku ona vsai dopade Bogu za volo te vere, za katere volo ta človik ie Bogu lub inu perieten. Bug tih vernih serce inu volo, de bi radi tim Božym zapuvidom bili pokorni inu te popolnoma dopernesli, za tu diane gori vzame.

Sledni oblastnik ima te suie svariti, ampag prez oblasti tiga človeka reznašati, tu ie prepovedanu.

3 Le-te bessede Cristuseve, kir pravi: »Ne sodite, ne ferdamnuite, odpustite,« se imaio prov zastopiti; s teimi ne prepoveda pridigariem, gosposčini, rihtariem,[388] očom, materom, gospodariem, gospodinom, šulmoistrom te hude, nepokorne, kir so nim podverženi, svaryti, soditi inu štraifati, h timu so oni od Buga postavleni inu s teim služuio Bogu. Temuč Cristus tukai soditi inu ferdamnati prepoviduie le tim ludem, kir h timu neso postavleni, kir iz nida, offerti, iz souvraštva prez poročena, prez vse lu-

bezni

388| Rihtar: sodnik; izposojeno iz srvn. *rihtære, rihtar* m. (H. Jazbec, n. d., 68).

bezni te ludi, suiga bližniga oppravleio inu reznašaio.

4 Na le-to pergliho od te trohe oli byli inu od tiga trama oli bruna imamo vselei, kadar hočmo kai hudiga od našiga bližniga govoriti oli poslušati, zmisliti inu v to našo zadno bessago na rami, kir ty naši lastni tadli inu grehi tyče, pogledati; s teim se izvabimo druge ludi opravlati. Salomon pravi, Pro. 18: »En brumen mož nerpoprei sam čez sebe toži, potle suiga bližniga izuprašuie.«[389]

Slepci tim, kir berlio, se čestu špotaio.

389| Prg 18, 17.

Na to V. nedelo po S. Troyci se pridiguie ta evangelium od velikiga rybskiga lovu; ta se začne: »Pregudilu se ie, kadar dosti ludi se ie k nemu rinilu etc.« Luc., 5. cap., A, p. 172. Math., 4. cap., C, p. 8. Mar., 1. cap., D, p. 96.[390]

390| Lk 5, 1–11; Mt 4, 18–22; Mr 1, 16–20.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Na današni množici tih ludi, kir taku h Cristusu sylio inu poslušaio to bessedo Božyo, imamo en lep, nucen navuk inu exempel, de tudi mi radi h pravim, risničnim pridigom hoditi inu s flissom poslušati ta evangelium, nekar te človeske postave oli marine, imamo. »Zakai ta evangelium,« pravi s. Paul, Ro. 1, »ie ena taka muč Božya, kir izveliča vse te, kateri nemu veruio.«[392] Skuzi ta evangelium nom bode dan ta S. Duh inu ta prava vera. Mi se iz tiga evangelia navučimo inu spoznamo to volo Božyo, de nom za volo suiga Synu hoče biti dober, milostiv, odpustiti vse grehe inu dati ta večni leben, zabston, iz gnade, skuzi to vero. H drugimu se mi navučimo iz tiga evangelia, kakova služba inu della dopado Gospudi Bogu, gvišnu druga nekar, samuč skuzi katera bode Bug Oča inu nega Syn spoznan, čestčen, rezglassen inu zahvalen inu s katerimi mi našimu bližnimu dobru sturimo.

ČDobru ie timu človeku,« pravi David, Psa. 1, 119, Čkir nuč inu dan v tih postavah tiga Gospudi rezmišluie etc.«[391]

391| Ps 1, 1–2; Ps 119, 15.

392| Rim 1, 16.

2 Inu kir tukai Cristus v colni[393] inu na vodi sedoč pridi-

Pravi pri-

393| Čolni.

digary so koker ovce vmei vulki. Math. 10.[394]

394| Mt 10, 16.

guie, ty ludie pag na suhim stoieč poslušaio, tu pomeni, de tu pridigarstvu ima več nadlug koker drugi stanuvi na tim sveitu, ty gmain kerščeniki neso taku zlu od vseh žlaht ludi souvraženi koker ty pravi pridigary, se mane preganene inu ieče boye.

Ilščite nerpoprei tiga kralevstva Božyga, taku tu drugu vom bo tudi perverženu.« Math. 6.[395]

395| Mt 6, 33.

3 S teim današnim caihnom, de on tulikain ryb v te jogrove mreže užene, daie na znane, de ie on ta pravi bug inu gospud čez vse stvari, čez morie inu kar v nim prebiva. Inu de on tim ludem, kir nega bessedo z vero poslušaio, po tei isti nih stan pelaio, nih dellu opravilo, koker so ty jogri danas diali, hoče tudi to telesno potrebo dati, nee varovati, braniti inu ohraniti.

Cristus te šibke, prestrašene grešnike ne zaverže, temuč trošta inu gori vzame.

4 Ta strah inu groza, kir ie s. Petra inu te druge jogre bila obletela, ta daie na znane nom to našo izkaženo grešno šego inu naturo. Vsi ludie po tei naturi, kadar oni prov oli to veliko Božyo milost inu dobruto oli ta veliki serd zubper te grehe rezmislio inu rezgledaio, taku se oni pred Bugom prestrašio inu beže pred nim; kadar Bug nim hoče dobru sturiti, milost izkazati, taku nih hudu, nevernu serce pravi, oni neso tiga vredni, ne za Buga zaslužili. Pred nega serdom tudi beže, kir se boye te nega štraifinge, te smerti inu tiga pekla. Peter ie iz tiga caihna Jezusa spoznal, de ie on ta pravi, sveti bug, per tim zmislil na to veliko dobruto, kir ie on nemu inu nega tovarišem s teimi rybami /sturil/, inu na suie grehe. Zatu se ie začel pred nim bati, bežati inu šacal, de on nei vredin raven nega inu per nim prebivati. Natu ga Cristus trošta inu pravi: »Ne bui se za volo tuih grehov ne mene ne muiga serda; iest nečo tebe pogubiti, temuč izveličati, odpustiti tuie grehe inu tebe postaviti k animu rybiču tih ludi; te ti boš s to pridigo tiga evangelia iz tiga moria, iz Hudičeve oblasti v to gmaino Božyo, h ti pravi veri, h timu nebeskimu tovarištvu vlekal inu lovil.«[396] Obtu, kadar nom Bug dobru sturi, to suio milost ponuie inu daie, taku imamo

396| Parafraza Lk 5, 10 ali Mt 4, 19 ali Mr 1, 17.

to

to isto z vesselem, s pravo vero inu s to hvalo gori vzeti inu pryeti. Kadar pag ta greh, ta serd Boży počutimo na sebi, taku ne bežimo pred Bugom koker Adam v tim rayu, Gen. 3,[397] temuč tecimo h Cristusu koker Maria Magdalena, Zaheus, žahar na cryžu, Luc. 7, 19, 23,[398] prossimo za odpustig, taku bomo spet odpustig inu milost Božyo dobili.

397| 1 Mz 3, 8–10.

398| Lk 7, 37–38; Lk 19, 2–6; Lk 23, 42–43.

Na to VI. nedelo po S. Troyci se pridiguie ta evangelium od te prave kerščanske brume inu pravice, katera stoy v tim pravim spoznanu tih grehov, v ti veri v Jezusa inu de se začne en nov, brumen leben. Ta isti se začne: »Samuč ta vaša pravica bode več obilna, koker ie tih vučenikov tiga pisma inu farizeiov, sice vi ne pridete v tu nebesku kralevstvu etc.« Math., cap. 5, C, p. 11.[399]

399| Mt 5, 20–48.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Onu ie cela risnica, de Gospud Bug hoče od vseh žlaht ludi to pokornost pruti nega zapuvidom inu to vunano brumo inu pravico tudi imeiti, koker smo danas ossem dan inu v ti predguvori v dostih meistih govurili. S. Paul pravi, Rom. 8: »Aku vi bote po tim messei živeli, taku umeriete, aku vi pag ta della tiga messa s teim duhum bote morili, taku bote živeli.«[400] Inu 1. Cor. 6, Gal. 5, pravi: »Ne veiste li vi, de ty krivi tu kralevstvu Božye ne bodo erbali? Ne pustite se zepelati: oben curbar, ne kir malikom služi, ne prešustnik, ne ty mehki, ne tatye, ne lakomniki, ne razboniki, ne šentavci, ne odertniki, ne uboyniki, ne kir nyd, souvraštvu nossio, ne kir kreg zečeno, ne pyanci, ne požrehi, ne ty, kir so le-tim glih, ne bodo posseli ta erb tiga Božyga kralevstva.«[401] Oli per tim ima tudi en vsaki veiditi inu iz tiga današ-

Sledni, kir hoče v nebu priti, ta ne mora le samuč izvuna, pred ludmi, temuč iz notra, v tim sercei brumen biti. Inu imeiti to celo, pravo pravico inu svetust, katera nom bo per-

400| Rim 8, 13.

401| 1 Kor 6, 9–10; Gal 5, 19–21.

soiena obston,[402] za volo vere v Jezusa. Ro. 9, 19. Phil. 3.[403]

niga evangelia se navučiti, de taku zderžane inu varovane pred takimi velikimi grehi inu ta vunana pokorsčina tim Božym zapuvidom inu taka videča bruma nei zadosti h timu večnimu lebnu. Ty iudovski doctary, farizei, fary inu menihi so menili inu še zdai ty Turki, aydie inu ty nezastopni, falš kersčeniki menio, de kadar se oni s teimi vunanimi vudi derže po Boży zapuvidi, de ne šentuio, ne ubyo, ne krado, ne curbayo, oni s teim dopolnio te Božye zapuvidi inu zaslužio ta nebessa. Tak vuk, zastop inu menene ie krivu, falš inu tiga človeka zepela. »Zakai te zapuvidi inu postava Božya ie duhovska,«[404] pravi s. Paul, Ro. 7. Tu ie: Bug hoče, de te nega zapuvidi cilu, s celim sercem, s celo missalio, zo vso močio popolnoma bodo deržane. Koker tukai Cristus sam to Peto zapuvid izlaga, kir pravi, de nekar le samuč ta človik, kir eniga ubye, ie uboynik, temuč, kir se le serdi inu kir pravi k animu človeku »Raha«,[405] tu ie, de se le s kako mahino bessedo oli z obrazom oli s pogledom pusti merkati pruti suimu bližnimu, de en serd oli hudo volo ima pruti nemu, ta isti ie vže en uboynik pred Bugom. Inu s. Ianž, 1. Ioh. 3, pravi: »En vsaketeri, kateri souvraži suiga brata, ta isti ie uboynik.«[406] Glih taku ta Šesta zapuvid ne prepoveda le tiga vunaniga prešustva, temuč tudi hude, nečiste misli inu žele, koker to isto tudi sam Cristus zdaici za današnim evangeliom izlaga. Nu, tacih čistih missal, taciga celiga, dobriga, volniga serca oben človik mumu Cristusa nei imel, kir bi bil taku zo vso močio inu dušo vse Božye zapuvidi dopernessel, obtu so vsi ludie grešniki inu podverženi timu večnimu ognu. Inu hote li priti v nebessa, taku moraio imeiti eno drugo, obilnešo pravico, od katere s. Paul dosti pisše; ta ista ie ta pravica Cristuseva, ta nom bode dana, šenkana inu podilena zabston, skuzi to vero. Od le-tyu dveyu pravic berite ta 39. capitul v ti predguvori.

402| Zabston.

403| Rim 9, 30; Flp 3, 9.

404| Rim 7, 14.

405| Mt 5, 22.

406| 1 Jn 3, 15.

2 Raven tiga se ima tudi veiditi inu dobru zamerkati, za čes oli kakovih riči volo bode ta pravica tih izveličanih kerščenikov vegši inu obilneši koker tih farizeiov inu hynavcev. Nerpoprei: za volo te pokure. Zakai potreba ie, de en vsaki človik ta veliki serd Boży zubper ta greh prov spozna inu de se pred nim prestraši inu de on vei inu zastopi, de nekar le samuč tu vunane sromotnu veliku pregrišene, koker šentovane, falš persogovane,[408] rezbyane, curbane inu tatvina, so grehi, temuč de tu cbivlane tiga serca na Boży bessedi, oblubi inu pomuči, ta žihrost, kir se Boga prov ne boy, iz celiga serca ne lubi, te hude inu krive žele inu ty mnogeteri nespodobni lušti, kir so tei voli inu postavi Boży zubper, so tudi grehi. Potle ta kerščanska pravica ie tudi mumu drugih ludi obilneši za volo te vere v Jezusa, kir se zenesse inu zevupa na to oblubleno gnado inu milost Božyo za volo Cristusa inu kir se ty verni kerščeniki s to vero v Jezusa spravio z Bugom inu z vero kličeio prov na Buga, zakai prez te vere v Jezusaoben človik prov ne moli inu ne kliče na Buga. H tretimu: ie tudi obilneši za volo, kir ie tiga kerščenika serce S. Duhum obdanu inu ie nega duša druguč royena inu iz notra ponovlena. Sledni pravi kerščenik, kir pokuro dei inu h pravi veri pride, ta isti zdaici začne z vesselem, s pravim, celim, volnim sercem Bogu inu nega bessedi biti pokoren, lubi Boga koker suiga lubiga očeta inu se varuie, de ga s čim ne reserdi, rad posluša nega bessedo, rad moli, volnu terpi, on ie tei brumi, risnici, čistosti inu vsimu poštenu periatel, vsi hudubi, krivini, nečistosti inu sramoti souvraž, on se tudi čez vsakiga bogatiga inu revniga človeka usmili. Potehmal en pravi kerščenik skuzi to vero en Boży syn postane, zatu on bode od S. Duha na vse dobru obernen inu naklanen. Ro. 8.[409] H četertimu: ty kerščeniki imaio v nih dellu, opravilu, rovnanu, napreivzetiu inu stanu vegšo srečo, nih riči

1. Ty[407] pravi kerščeniki spoznaio nih noterne grehe prov; te žaluio.
2. Oni per samim Jezusu s to vero išceio odpuska.
3. Oni dobe S. Duha; ta ne regira, obrača na dobru, na poštene.
4. Kar začno, delaio, tu deio po Boży voli; v tim imaio srečo.
5. Se varuio pred smertnimi grehi. Zatu so bru[m]ni[c] pred Bugo[m][c] inu pred ludmi.

407| Ty.

408| Persegovane.

409| Rim 8, 15–16.

gredo bule naprei inu obstoye koker tih nevernih, zakai oni le tu, kar ie z Bugom, začno, delaio inu opravio. Timu vernimu Davidu so vse nega riči, naisi ie veliku terpil inu dosti souvražnikov imel, kir so nemu zubper bili, vselei šle naprei po sreči inu po roci, on ie v tih voiskah inu v velikih nadlugah redle inu serčan bil. Timu nevernimu Saulusu pag, kar ie začel, tu ie nemu šlu nazai, v tih voiskah ie bil cagov, v tih uadlugah[410] ie sveita iskal per cupernicah. 1. Reg. 28.[411] H petimu: ie tudi tih pravih kerščenikov bruma inu pravica bulši inu oblineši za tiga volo, kir oni v take velike, sromotne grehe ne pado inu v nih ne leže koker ty hynavci inu neverniki; ty verni se ne puste timu Zludiu, timu svitu inu timu messu naprei zepelati, temuč subper stoye inu te Hudičeve izkušnave premogo. Inu aku glih časi iz šibkote v kak greh prido inu bodo od Zludia prevežani, taku zdaici deio pokuro, se ne valeio v tih grehih zubper nih veist, koker te svine inu koker ty neverniki inu hynavci deio.

410| Nadlugah.

411| 1 Sam 28, 5–7.

Obena služba Božya prez vere, prez lubezni ne dopade Bogu.

3 Kir Cristus tukai vely, de poprei, preden offruiemo inu dotle smo v tim životu, se imamo z našim bližnim spraviti, s teim on daie na znane, de tih ludi, kateri nid inu souvraštvu imaio, Božye službe, almožne, molitve oli hvale, nih dobra della Bogu ne dopado. Inu s teimi bessedami vsem kerščenikom zapoveda, aku so kei s čim suiga bližniga režalili, kai hudiga oli kriviga na časti, na blagu oli na životu sturili, de ga zdaici doli prossio inu to nega čast oli blagu povernio. Inu de ta po krivim režaleni tudi spet nazai odpusti iz serca, za Božyo volo.

Na to VII. nedelo po S. Troyci se pridiguie ta evangelium, koku ie Jezus sedmemi kruhi inu z malimi rybami štyri tavžent ludi v eni pusčavi napytal; ta se začne: »V tih istih dneh, kadar ie velika množica tih ludi bilu etc.« Mar., 8.

Mar., 8. cap., A, p. 119. Math., 14. cap., B, p. 42, inu
Math., 15. cap., E, p. 46. Luc., 9. cap., C, p. 192.
Ioh., 6. cap., A, p. 272.[412]

Le-tiga današniga evangelia izlago naidete vi odspred na to sredno oli četerto postno nedelo. Etc.

412| Mr 8, 1–10; Mt 14, 13–21; Mt 15, 32–39; Lk 9, 10–17; Jn 6, 1–14.

Na to VIII. nedelo po S. Troyci se pridiguie ta evangelium, de se imamo varovati pred falš preroki, tu ie pred krivimi, ležnivimi vučeniki; ta se začne: »Varite se pred teimi falš preroki etc.« Math., 7. cap., C, p. 17.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Cristus tukai inu drugdi, ty jogri tudi čestu inu zveistu opominaio inu vele, de vsaki človik ima pred falš, ležnivimi pridigary se varovati, zakai ta Zludi skuzi ta falš vuk,

1 Le-ta stara perpuvid ie risnična, kir pravio ty ludie: Kir kuli Bug eno cerkov zazida, undukai tudi ta Hudič zdaici eno capello postavi. V katerikuli deželi, meistu oli krayu se prov vuči, pridiguie, služi Bogu inu moli, undukai Zludi nema pokoie ne myru, dotle on tudi te suie falš vučenike, krive malikove službe gori ne perpravi, ne naredi, ne postavi inu ne permeša. Od začetka tiga svita so bile inu bodo do konca prave inu falš pridige inu Božye službe na tim sveitu. Bug ie v tim paradižu Adamu risnico pridigal, aku on bode ieidil od tiga prepovedaniga sadu, taku on umerie, na tu ie zdaici ta Zludi tudi Adamu pridigal, aku on bode od te prepovedane iablane ieidil, bode Bogu glih, oli on ie legal. Abel ie Bogu prov služil inu offroval, Cain pag krivu. Za nima so potle do povudne inu potle do Cristusa vselei duye pridige inu

Božye

caihne inu s to hynavsčino povsod inu vselei dosti ludi zepelava.

Božye službe bile, ta ena prov inu Božya, ta druga kriva inu Hudičeva. Obtu s. Peter prov govori, de ty falš preroki so vselei bili, nekar le per tih nevernih aydih oli Iudih, temuč per inu vmei teimi vernimi, inu bodo do konca, kir pravi taku, 2. Pet. 2: »Ty falš preroki so bili vmei ludmi, koker vmei vami bodo ty falš vučeniki, kir noter perpelaio škodlive secte oli ordne, kir tudi tiga Gospudi, kateri ie nee odkupil, bodo zatayli inu sami sebe hytru perprav/i/o[E] v tu zgublene inu nih dosti puido za nimi v tu pogublene; skuzi te iste bode ta pot te risnice šentovan inu ž nih kunštnimi, domišlenimi bessedami inu ž nih lakomnostio bodo na vas kupčovali, katerih pravda vže zdavnu se ne mudi inu nih zgublene ne spy.«[413] Inu s. Paul pravi h tim efeziskim farmoštrom, Act. 20: »Iest veim, de po muim ločenim prido čez vas grozni vulkuvi, kir tih ovac ne bodo šonali.«[414] Inu 1. Thi. 4 pravi: »Ta Duh zastopnu govori, de v tih puslednih časih bodo ty eni od te vere odstopili inu bodo deržali s teimi golufskimi duhuvi inu s teimi Hudičevimi navuki, s teimi, kir v ti hynavsčini falš govore inu kir imaio tu ožganu znamine v nih visty, kir prepoviduio se ženiti inu možiti inu zderžati se od tih špyž oli ieidi, katere ie Bug stvaril, de te iste ty verni inu kir so risnico spoznali, s to hvalo imaio k sebi vzeti.«[415] Inu Cristus sam pravi, Math. 24,[416] de za nim bode dosti falš prerokov gori vstaielu etc. Za tiga volo Cristus tukai v današnim evangeliu inu drugdi, Math. 16, Luc. 12,[417] vely vsem ludem se zveistu varovati pred falš vučeniki inu gledati, de nas ž nih ovčim gvantom, tu ie: s to nih hynavsčino, s falš andohtio inu pohlevsčino, z lepimi inu slatkimi, vissokimi inu s kunštnimi bessedami, od te prave vere inu Božye službe na to falš inu krivo ne z/e/pelaio.[E] Inu s. Paul tudi vely, kir pravi taku, Phil. 3: »Gledaite na te pse, gledaite na te hude delavce, gledaite na rezrez/a/ne.«[418] Tu ie: gledaite na pridigarie, kir vuče, de z drugimi ričmi, nekar skuzi to vero v Jezusa, bomo izveličani. Inu Col. 2

pravi:

413| 2 Pt 2, 1–3.

414| Apd 20, 29.

415| 1 Tim 4, 1–3.

416| Mt 24, 5.

417| Mt 16, 6,11; Lk 12, 1.

418| Flp 3, 1.

pravi: »Ne pustite se komu zepelati, kir semkai vissoku gre po tei sui lastni voli, v ti hynavski pohlevsčini inu v ti krivi angelski andohti inu ie zabston gori napušen od tih riči, katerih nigdar obenih nei vidil, inu od te suie messene misli.«[419] Inu s. Ianž, 1. Ioh. 4, vsem kerščenikom taku pisše: »Vi lubeznivi, ne veruite slednimu duhu, temuč probirate, izkusite te duhe, so li od Buga, zakai veliku falš prerokov ie vunkai šlu na ta sveit.«[420] Berite ta 7. capitul v ti predguvori.

2 Koku pag inu per kakovih znaminih se imaio inu mogo ty falš vučeniki spoznati: Na nih sadu inu molitvi, pravi tukai Cristus. Sledna iablan oli hruška, aku se glih zeleni inu ie polna sadu, nei zatu dobra, temuč ie li nee sad sladag inu dober. Mnogu iabalku se vidi izvuna lipu, iznotra ie pag červivu inu knilu.[421] Glih taku mnogeteri pridigar se izvuna, pred ludmi brumen, svet, andohtliv vidi, se z Bugom, z veliko kunštio inu modrustio hvali, vissoke riči inu veden govori od Buga, oli zatu nei vsaki prov inu risničin. Ty farizei, ty iudovski doctary inu nih šulary so čestiše postili inu gosteše molili koker ty jogri Cristusevi, Luc. 9.[422] Oli oni ne nih vuk zatu nei bil prov ne Božy. Obtu ie potreba, de ty pravi kerščeniki nekar le samuč na ta ovčy gvant inu na tu lystie tih iablan ne gledaio, temuč, kai v ti ovči koži tičy inu aku tu drivu dober, zdrav, sladag sad rody oli nekar. Cristus, ty preroki inu jogri od tih falš prerokov mnogeterih znamin inu hudih sadov v dostih meistih govore inu pisšeio. Cristus pravi, de oni tiga S. pisma, te Božye zapuvidi inu oblube od Cristusa, ne nega evangelia, ne prerokov ne zastopio, prevračaio inu krivu izlagaio. De te nih človeske postave za vegše derže koker te Božye zapuvidi. De so hynavci, slepci, zepelavci, golufi, lakomniki, offertniki, tatye, vulkuvi inu razboniki, prov ne vuče, ne molio, ne postio, le na prehvalo almožne daio, z dolgo molytvo te boge vduve norio, Math. 5, 6, 15, 16,

R 22, 23,[423]

Kateri te postave, zapuvidi Božye tiga evangelia koker Cristus, s. Paul ne izlagaio, te človeske postave, ličkake norske Božye službe vuče, gori stavio inu terdio, za suiga nuca, dobitka mašuio inu pridiguio, ty so psi, vulci, taty, hinavci inu Zludievi hlapci.

419| Kol 2, 4,8.

420| 1 Jn 4, 1.

421| Gnilu.

422| Lk 5, 33.

423| Mt 5, 20; 6, 1–7; 15, 1–9; 16, 6,11; 22, 15; 23, 2–7.

22, 23, Luc. 11, 16, Ioh. 10.[424] Ty preroki nim pravio, de od sami sebe, prez Božyga ukazana, semkai teko, nih lastne sane, misli, laže iz pynosti, iz norosti, iz malikov, za volo eniga kossa kruha, za eno pest iečmena inu za denariev volo pridiguio. Iere. 2, 5, 14, 21, 27, 29. Esa. 28, Ezeh. 13. Mich. 3.[425] S. Paul daie tim falš vučenikom le-ta garda imena, de so psi, hudi delovci, souvražniki Cristuseviga cryža, de nih trebuh imaio za Buga, Phil. 2, 3.[426] De so souvraž inu zubper tei risnici, mamoluki, neumni, neužlahtni h ti veri. 2. Thi. 3.[427] De so perlizavci, de ž nih slatkimi bessedami te preproste ludi inu te hočlive grešne žene norio inu zepelavaio, de služio inu strego nih trebuhu. Ro. 16, 2. Thi. 3.[428] S. Peter nim pravi, de so ty prekleti otroci, kir so ta pravi pot zapustili inu gredo po tim baalaskim potu, lubio ta lon te krivice, imaio oči polne prešustva, ne umeio pustiti od grehov, 2. Pet. 2. S.[429] Ioannes nee imenuie anticriste, kir so vsem Cristusu zubper. 1. Ioh. 4.[430] S. Iudas pravi, de so špotlivci te risnice, oblaki prez vode, uvele iablani etc.[431] Z le-teimi hudimi imeni inu gardimi pridevki so oni nom hoteli tih falš vučenikov krivi, zepelavi vuk, nih huda, škodliva della inu opravila, nih Hudičevo šego inu naturo rezodeti, de nee imamo znati, gledati na nee inu varovati se pred nimi inu od nih se ne pustiti zepelati.

Kateri pridigar oli človik vuči inu vely drigači verovati, klicati na Buga inu molyti inu služiti Bogu, koker v ti Jogerski veri, v tim Očanašu

3 Sledni dobri, preprosti kerščenik, aku on od tih falš pridigariev inu od drugih Hudičevih ludi od prave vere inu službe Božye ne hoče biti odpelan inu zepelan, ta isti gledai, de on ta celi catehismus, to Jogersko vero, ta Očanaš, te Desset zapuvid, kai ie ta kerst, kai ie ta večeria oli ta prava maša Cristuseva, od koga inu za čes volo ie tu pridigarstvu gori postavlenu, dobru zna inu prov zastopi. Zakai kateri pridigar oli drugi človih[432] tiga vuka ravnu inu glih po tim catehizmu ne pela inu drigači vuči verovati, moliti, služiti Bogu, kerščovati inu obhaiati, koker v tim catehizmi stoy, ta isti ie gvišnu en

falš

424| Lk 11, 39–52; Lk 16, 14–15; .Jn 10, 8,10,12.

425| Jer 2, 8; 5, 26–28; 14, 14; 21; 27, 9–10; 29; Iz 28, 7–8; Ezk 13, 2–7; Mih 3, 11.

426| Flp 2; 3, 1,18–19.

427| 2 Tim 3, 2–6.

428| Rim 16, 17–18; 2 Tim 3, 2–6.

429| 2 Pt 2, 12–19.

430| 1 Jn 4, 1–3.

431| Jud 1, 12.

432| Človik.

falš prerok. Obtu, kateri vuče inu pravio, de Divica Maria oli ty drugi svetniki hote od ludi imeiti, de bi se nan[433] cerqve zdai na eni, zdai na drugi gori oli na puli zidale, nim služilu, praznovalu, offrovalu, mašovalu, s cryži hodilu, v soboto ne pralu, vusk inu sveče žgale inu de se s takimi norskimi službami per Bugi, per Divici Mary inu per svetnikih gnada, milost, odpuski, myr, zdravie, lipu vreme, dobra leitina, dosti kruha inu vina, srečo na živini inu na blagu dobi inu zasluži, ia, kateri taku inu le-te riči pridiguio, vuče inu govore, ty so ty pravi falš preroki, anticristi inu Hudičevi hlapci. Zakai taki vukuvi so timu catehizmu, vsimu S. pismu zubper. Cristus, vsi preroki inu jogri povsod očitu inu zastopnu vuče inu pišeio, de Gospud Bug se ne more z obeno drugo ričio zmyriti, ne nega serd doli položiti, ne dobiti gnada, odpuščane tih grehov inu vsiga tiga, kar potrubuiemo h timu životu inu h timu večnimu lebnu, samuč s to pravo pokuro, s to vero v Jezusa, s teim vernim klicanem inu molenem, s to lubenzenio pruti bližnimu, s teim pravim obhaienem inu volnim terplenem. Koker smo od tiga v ti predguvori v dostih meistih govurili inu S. pismom spryčali inu v današnim evangeliu pravi Cristus, de »nekar vsaki, kir poreče: Gospud, gospud, puide v ta nebessa, temuč kateri bode sturil to volo muiga Očeta, kir ie v nebesih«.[435] »Ta vola Božya pag ie le-ta,« pravi tudi sam Cristus, Iohan. 6, »de vsaki, kir vidi tiga Synu (tu ie: kateri vei, de ie on ta pravi bug inu človik inu de ie nas ž nega martro inu smertio z Bugom spravil) inu veruie na nega, ta isti ima ta večni leben.«[436] Ta druga vola Božya ie tudi, pravi s. Paul, 1. Thes. 4, »tu naše posvičene, de se imamo vže naprei deržati inu varovati pred grehi, pred vso nečistostio, curbario,«[437] golufio, pred vso žlaht hudobo, de ta tempel oli

inu v tih Desset zapuvidah stoy, drigači mašovati, tu ie, to večerio Cristusevo deržati inu obhaiati, koker ie sam Cristus postavil inu s. Paul vely. Math. 26. Mar. 14. Luc. 22. 1. Cor. 11.[434] Ta isti nei Božy, temuč Zludiev sal inu hlapec; pred takim se vsaki varui.

433| Nim.

434| Mt 26, 26–29; Mr 14, 22–26; Lk 22, 15–20; 1 Kor 11, 23–25.

435| Mt 7, 21.

436| Jn 6, 40.

437| 1 Tes 4, 3.

cerkov Božyo, tu ie, tu naše tellu, kateru ie v tim kerstu Bogu žegnanu inu odločenu, svetu inu čistu deržimo inu ohranimo. Inu Divica Maria inu vsi pravi Božy svetniki ty ne hote, de bi se nim služilu, molilu, offrovalu inu te cerqve zidale. Berite, kai sama Divica Maria pridiguie, Luc. 1, kir pravi: »Vsi ludie, kir se bodo bali Boga, pokuro diali inu verovali v nee synu, ty bodo milost imeili per Bugi.«[438] Inu na tei ohcati ie diala, Ioh. 2: »Kar vom mui syn poreče, tu sturite.«[439] Berite tudi Act. 3, 10, 14 inu Apoc. 19.[440] Kai so s. Peter, Paulus inu en angel diali h tim ludem, kir so nee hoteli moliti. Oben svetnik ne hoče imeiti te česti, kir sliši Bogu, temuč »ty zludievi,« pravi s. Paul, 2. Cor. 11, »se preminuio v to štalt tih angelov«[441] inu se tim nevernim babom inu drugim ludem ponoči v tih saneh perkazuio, časi s to togoto martraio inu sem ter tam mečeio inu pravio, de so Divica Maria oli kak drugi svetnik. Pred ossem inu dvasseti leiti, tedai, kadar sem v Loki per Radočaiu[442] farmošter bil, ie bila gori nad Compolom[443] v vinogradih ena baba; ta se ie svetila inu pravila, de s. Sebastian inu s. Roh vsako nuč k ni prideta, ž no govorita inu velyta, de se nima na tim hribu nad Compolom inu Šemačino[444] ena cerkov sturi inu sazida; aku tiga ne deio, taku hočta čez te ludi inu čez živino tak pomor inu zliže[445] poslati, de malu ludi inu živine žive ostane, onadva tudi hočta vse vinograde inu pole s točo pobyti. Takim babskih Hudičevim marynem so ty preprosti ludie verovali inu zdaici od lessa inu iz dassag sture eno capelicho inu začno undu mašovati, živino inu drugu blagu offrovati inu perpravlati kamine h timu zidanu. Ampag iest sem takimu zidanu inu offrovanu močnu zubper pridigal inu govuril, za tiga volo so mene hoteli ty farmani na Šemačini biti, de sem od nih moral pobegniti. Natu pošlem muiga vicaria, gospud Ierneia Rugilna h ti babi inu pustim vprašati, v kateri uri inu v kakovi štalti ta dva svetnika k ni hodita; natu ie ona

diala,

438| Lk 1, 50.

439| Jn 2, 5.

440| Apd 3; 10; 14; Raz 19.

441| 2 Kor 11, 14–15.

442| Tržaški škof Pietro Bonomo je Trubarju leta 1527, ko je le-ta odšel na Dunaj, dal župnijo sv. Helene v Loki pri Zidanem Mostu; le-to je imel Trubar kot beneficij do približno leta 1542. Župnije ni sam nikoli neposredno upravljal oz. v njej prebival. V Loko je prihajal v letih 1530 do 1535, ko je kot vikar živel v Laškem. Župnija je imela takrat sedem podružnic in je vključevala vasi ob Savi od Hrastnika do Orehovega, svojemu imetniku pa je donašala okoli 40 goldinarjev letno, kot je ugotovil Trubarjev naslednik na fari Urban Sila.

443| Vas Kompolje med Radečami in Sevnico.

444| Vas Šmarčna med Radečami in Sevnico.

445| Žlize.

diala, ob pulnoči vselei dva lipa, černa moža k ni prideta. H timu ie gospud Iernei rekal: »Nekar ne pravi, de sta černa, temuč de sta bela, zakai ty zludy so černi, svetniki so beli.« Ona odguvori: »Ia, gospud, iest hočo reči, de sta bela.« Glih taku ena druga baba ie hotela imeiti, de bi se bila ta tretya cerkov gori na Bruniki[446] per tih Tryeh kralih zidala. Blizi muiga royeniga domu per Rastčichi ie ena cerkov Divice Marye, kir se pravi Na Sylevici;[447] undu se ie tudi ena, vsem ludem veideča curba, tei so diali Šavleča Katerina, inu ena vduva Margeta Hudakončevka[448] inu en mui styc[449] Gregor Trubar, malinar, le-ty try so se tudi veden svetili inu pravili, koku se nim Divica Maria perkazuie inu hoče imeiti, de se na Sylevici ni en nunshki clošter sazida; s teim pravlenem so tudi h ti cerqvi dosti gvanta inu živine perpravili. Od tiga so fary inu chehmoistri dobru lebali inu per tim hud konec vzeli: farmošter te iste cerqvi ie od suiga svaka ubyen, cehmostre so Turki uieli, muiga stryca Gregoria ie enu dryvu ubylu, Hudakončevka ie vu Ah[450] hodeioč, nisče ne vei, kei oli koku, umerla. Glih taku ta cerkov na Sveti gori per Gorici ie tudi od ene Zludieve babe gori prišla[451] inu te druge cerqve na gorah skorai vse; h timu fary, ščofi inu nakateri gospuduie[452] melče za volo, kir od tacih malikovih offrov imaio dosti messa h kuhanu, oli Zludi nee, kir h taki pregrehi inu golufy melče, zubper ne pridiguio inu ne branio, bode tudi kuhal v tim peklu vekoma, aku prave pokure inu per pravim času ne deio.

Na to IX. nedelo po S. Troyci se pridiguie ta evangelium od tiga žalkoviga valpota; v tim Cristus opomina vse verne, de imaio radi dati bozim ludem; ta se začne: »Ie bil en bogat človik, ta isti ie imel eniga valpita etc.« Luc., cap. 16, A, p. 220.[453]

446| Trije kralji na Bruniku, takrat še del župnije sv. Helene v Loki.

447| Slevica pri Velikih Laščah.

449| Stryc.

448| Posestnica iz Hudega konca pri Sv. Gregorju (danes občina Ribnica).

450| Aachen; Trubar je imel v mislih veliko sedemletno aachensko romanje k Marijinemu relikviariju, ki se je dogajalo leta 1524, 1531, 1538, 1545, 1552 itn.

452| Gospudie.

451| Zidavo kapele nad Solkanom je spodbudila Uršula Ferligojnica leta 1539; cerkev so postavili leta 1541, posvetili pa 1544.

453| Lk 16, 1–13.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Ty ludie krivu inu norsku deio, kir več za telesne koker za nebeske riči skerbe. S. Paul, Phil. 2, pravi: ČMi imamo strahom inu s trepetanem delati, de bomo izveličani.«[455]

1 Cristus v ti današni perglihi od tiga kunštniga klučarie vuči, opomina te suie verne kerščenike nerpoprei, de imaio gledati inu zmisliti na te neverne ludi inu otroke tiga svita, koku in s kakovo veliko kunštio, modrostio inu muio, s teskim[454] delom, nuč inu dan, po vodah, po mury, po suhoti, po doleh, po gorah, vročusti inu v mrazu, po ptuih dalnih deželah okuli hodio, skerbe inu mislio, de ta telesni užitag, to potrebo tiga smerdečiga trebuha inu dosti blaga na tim sveitu dobe inu vkupe spravio, de ty kerščeniki tudi s takim flissom inu sercem se imaio muiati, delati, skerbeti inu misliti, de oni tu pravu, večnu, obstoieče nebesku blagu inu to spyžo, kir konca ne vzame, temuč ostane h timu večnimu lebnu, Iohan. 6,[456] dobe inu k sebi in nase perpravio. En verni človik ima tu nega dellu, opravilu inu službo, h katerimu ie on od Buga skuzi te stariše oli gospodarie oli gosposčino poklican, odločen inu postavlen, zveistu opraviti inu dopernesti inu per tim iz prave vere moliti inu klicati na Buga inu za te telesne riči več ne skerbeti. Ta naša vegša skerb ima veden inu vselei biti, de h pravi veri, v to gnado inu milost Božyo pridemo inu v ti isti ostanemo do konca. Tu drugu, kar tu tellu potrubuie, nom bode tudi perverženo. Tako missal nom dai S. Duh. Amen.

454| Teškim.

455| Flp 2, 12.

456| Jn 6.

En vsaki ima suiemi rokami nekai dobriga delati, de dobi sui užitag po pravici inu de kai ima timu, kir po-

2 Cristus tudi tukai vely, de mi tu naše blagu (kateru imenuie tiga kriviga mammona za volo, kir tu veliku blagu se radu po krivici, z golufio dobi inu kir tim hudim, krivim duide inu kir te ludi obnori) imamo prov nucati. En vsaki pravi kerščenik ima od suiga blaga nerpoprei sebe inu to suio družinico po spodobni potrebi omisliti. Potle te zveiste inu prave služabnike te cerqve, te risnične

pridigarie

pridigarie inu dobre šulmoistre, šularie pomagati gori deržati inu živiti. H tretimu: dati tei gosposčini, kar ni sliši, te gmain zyduve, brambe, studence, kar k ani celi, dobri purgarščini inu sosesčini sliši inu kar ie potrebnu, nucnu, dobru inu poštenu, pomagati, delati, braniti inu terditi. H četertimu: tim pravim bozim, vernim ludem v nih buštvi, revi, v dolgeh, v ieči, v bolezni, v lakoti priti h pomočian. Inu od le-tiga rezdilena tiga blaga Salomon v eni perglihi lipu govori, kir pravi taku, Pro. 5: »Py ti to vodo iz tuie žushterne inu te potoke iz tuiga studenca. Pusti tui studenic vunkai teči inu naredi, de iz tuiga studenca ty potoki vunkai na gasso teko, inu bodi ti sam čez nega gospodar.«[459] Abdias, en brumen udvornik inu šaffar tiga hudiga, neverniga krala Ahaba, ie stu prerokov inu pridigariev skrivaie redil inu živil. Inu ta sareptanska vduva tiga Eliasa, 3. Reg. 17, 18.[460] Ta stara Božya postava ie tudi tako ordinko v sebi deržala inu zapovedala, nerpoprei dati tim faryem to dessetino inu ker ie pervič zraslu inu rodylu se; s teim se ie ta cerkovna služba gori deržala. Potle en vintin timu templu oli tei Božy utti, timu kralu ta peti del od vsiga žita inu tim bozim tu dolipadeče klassovie na nyvi inu pregledanu grozduie v tih vinogradih.

trubuie, podiliti. Eph. 4. [457]Bug souvraži razbonikove inu tatynske offre. Esa. 61.[458]

457| Ef 4, 28.

458| Iz 61, 8.

459| Prg 5, 15–16.

460| 1 Kr 17, 9–16; 1 Kr 18, 3–4,13.

3 V tim evangeliu ie tudi en trošt inu ena obluba, de Bug hoče tim ludem, kir s pravo vero tim bozim popade[461] inu pomagaio, s telesno inu z nebesko dobruto zadosti verniti inu plačati. Koker drugdi Cristus pravi: »Daite, taku vom bode tudi danu,« Luc. 6.[462] Inu Salomon, Pro. 28, 29: »Kateri da timu bozimu, ta isti ne bode potreboval inu kateri da timu bogimu, da daie Bogu na pussodo inu na šuh.«[463] Berite ta 56. capitul v ti predguvori.[464]

ČDobru bode tim milostivim, zakai oni bodo milost dobili,« pravi sam Cristus. Math. 5.

461| Podade.

462| Lk 6, 38.

463| Prg 28, 27; Prg 29, 9.

464| Mt 5, 7.

Na to X. nedelo po S. Troyci se pridiguie ta even-

evangelium, koku se ie Cristus čez Ieruzalem plakal inu prerokoval, de bode rezdianu inu ty ludi v nim bodo grozovitu štraifani za volo, kir neso diali pokure inu verovali timu evangeliu, inu de ie te kramarie iz tiga templa izpodil; ta se začne: »Inu kadar ie on bil blizi prišal inu zagleda tu meistu, se splače čez nee etc.« Luc., 19. cap., D, p. 232.[465]

465| Lk 19, 41–46.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

ČBug ne hoče tiga grešnika zgublena, temuč de se pokori inu de bo izveličan.« Ezeh. 18, 33.[468]

1 Ta Cristusev plač čez Ieruzalem, te nega selze čez Lazarusa, Ioh. 11,[466] inu ta nega selzna glosna prošna na cryžu, Heb. 5,[467] nom rezodevaio inu pryčuio to veliko lubezan Božyo, tiga Očeta inu tiga Synu, kir on ima pruti vsem žlaht ludem, de on ne hoče, de bi hud konec vzeli inu poginili, temuč obernili se k nemu, od hudiga pustili, verovali v Jezusa inu per nim vekoma živi bili; na le-ta plač, kadar smo v nadlugah, imamo mi zmisliti, de Bug tih nadlug čez nas ne pošile inu ne polaga, de bi nas s teimi hotel pogubiti, temuč on nas s teimi vabi inu kliče h ti pokuri, h pravimu Božymu spoznanu inu h pravi molytvi. Berite ta 59., 60. capitula v ti predguvori.

466| Jn 11, 35.

467| Heb 5, 7.

468| Ezk 18, 20–27; Ezk 33, 11–16.

Ty ludie, kateri te ponuiene inu naprei pernesse-ne milosti Božye v tim evangeliu s pravo vero go-ri ne vzamo inu ne deio pokure, ty isti Boga syl-nu serde

2 Kar ie Cristus tukai v današnim evangeliu inu Math. 24, Luc. 21, Mar. 13,[469] s. Ianž v nega Rezodivenih buqvah[470] inu ty preroki prerokovali inu prytili timu Ieruzalemu inu vsem nevernim Iudom, tu istu ie vse popolnoma dokonanu inu dopernessenu. Iosefus, en vučen Iud, Eusebius inu Egesippus ty pišeio, kakovi strahni[471] caihni so se poprei, preden ie tu Ieruzalem rezdianu, izkazovali, kakovi falš cristusi inu falš preroki so hodili okuli inu kakove nadluge so ty Iudi za volo, kir so Cristusa umurili inu kir neso hoteli nega evangeliu inu tim jogrom verovati, preterpeli. Od tih caihnov taku pišeio. Kadar ie okuli 40 leit po tim času, kar ie Jezus

469| Mt 24, 2; Lk 21, 6; Mr 13, 2.

470| Razodetje (Apokalipsa).

471| Strašni.

ie Jezus to suio bil martro sterpil inu šal v nebessa, bilu minilu, ie ena cometa, ena lassata, podolgovata zveizda koker en meč enu cilu leitu stala ozgorai nad Ieruzalem; to so vsi ludie vidili. Inu ob tih velikihnočnih praznikih ob te 9. uri po noči per tim velikim altariu notri v tim templi se ie ena velika svitloba sturila, de vsi ludie so menili, de ie dan. Ena velika, močna kufrasta vrata v tim noternim templi, katera so kumai nih dvasseti mož odperli inu kir so bile z močnimi železnimi rigli inu klučanicami zariglane inu zaperte, so se ob pulnoči same odperle. Na ta 21. dan tiga rožencvita so se vidili v tim lufti inu v tih oblakih v štyrih mestih na nebi vozuvi, velike voiske od pescev[472] inu konikov; ty so vkupe vlekli inu so se byli, de se ie tu pokane slišalu. Pred vinkušti, kadar so ty farii notri v tim templu, kar ie h timu prazniku slišalu, perpravlali, so oni enu veliku rovštane, šum inu šrai, potle eno grozno štymo slišali; ta ie vpyla: »Vlecimo od sod, puidimo proč od tot.« Inu en človik s teim imenom Jezus Anani ta pride ob enim iesenskim prazniku v Ieruzalem, začne sam hoditi inu tekati po vsim meistu, ta ie vpyl nuč tar dan o, enu vpytie od iutra, o, enu vpytie od večera, o, enu vpytie od tih styrih[473] veitrov, enu vpytie čez Ieruzalem, čez tempel, enu milu klagovane čez ženine, čez neveiste inu čez vse ludi. Inu naisi ie on bil čestu od gosposčine inu od drugih ludi byen, tepen inu gaižlan zato, kir ie on taku govuril inu vpyl, oli s teim ga neso mogli utihniti, ie veden sedem leit po redu taku vpyl. Inu kadar ie tu meistu z voisko bilu obloženu, ie veden po zydu hodil inu vpyl: »Ve[474] Ieruzalemu, ve templu, ve timu folku,« h puslednimu zevpye: »Ve tudi meni.« Inu v tim ie on bil prestrilen inu zdaici umerie. V tim istim času ie tudi dosti falš prerokov inu falš cristusev gori vstaielu; ty so te Iude pregovarieli, de so poslani od Buga te Iude frai inu proste sturiti od tih aydov inu od te rymske oblasti odrešiti. S takimi ležnivimi bes-

in veliko straifingo na se perpravio.

S sedami

472| Pešcev.

473| Štyrih.

474| Gorje; če gre za ljudsko izposojenko iz nemščine, tedaj je bil medmet izposojen pred letom 1100 iz zgodnje srvn. ali iz stvn. *wē* (H. Jazbec, n. d., 84). Cela stran je sicer bolj ali manj dobesedni prevod Jožef Flavij, *Židovske vojne* VI, 5.3.

sedami so te Iude naredili, de so se čestu tim rymskim altmanom zubper stavili inu ubyali, inu ty iudovski fary, ščofi, nih gosposčina, purgary, bogati inu bozi so se sylnu vmei sebo nidali inu souvražili, eden zubper drugiga voiskovali, taku dolgu, de so tiga rymskiga cessarie Nerona rezserdili; ta ie poslal čez nee tiga Vespaziana inu Tita z veliko voisko, ta sta vso Iudovsko deželo obrupala, veliku tavže[n]t[c] Iudov pobyla; potle ie Titus sam z veliko, močno voisko tu Ieruzale[m][c] ob veliki noči, tedai, kadar ie več koker anaist stu tavže[n]t[c] Iudov notri bilu, oblegal inu p[re]d[c475] nim ležal do ieseni inu za volo, kir ie tulikain ludi v Ieruzalemu vkupe bilu, ie notri v nim ena taka velika lakota vstala, de so ty ludi vusse ne iermene, človeska inu živinska govna inu te matere suie lastne otroke ieili. V nim ie tudi velik pomor bil inu taku rezbyane, ubyane inu sylovane od tih žolneriev, de ta vegši deil ludi ie hud konec vzel. H puslednimu: kadar ie Titus zo vso sylo tu meistu dobil, tedai se ne starih, ne mladih, mož inu žeen, ne otruk nei šonalu; kar ie živiga bilu, tu ie bilu pomorienu, uyetu, prodanu inu tim lyvom, medvedom naprei verženu. Inu ta tempel, ta grad, tu meistu zažganu inu narazen verženu.[476] Enu tako grozovito straifingo[477] ie Bug dopustil čez te nemilostive, neverne Iude vsem ludem k animu večnimu navuku, de kateri kuli Cristusu inu nega evangeliu bodo zubper inu souvražili, ty isti hud konec vzamo inu de kar Bug, nega Syn, S. Duh skuzi preroke inu jogre govori, prity inu oblubi, h timu, bodi čez dolgu oli čez kratku, gvišnu pride.

3 Cristus ie trycrat te kramarie iz te cerqve izpodil. Nerpervič zdaici po nega kerstu ob veliki noči, Ioh. 2.[478] Potle na cvitno nedelo, koker ta današni evangeli inu s. Matevž 21[479] pryčuieta. H tretimu: na veliki po[n]delig,[c] Mar. 11.[480] S teim on daie na znane, de Gospud Bug te ludi, kir te cerqve inu vesže Božye šturaio, v nih rezbyaio, kradeio inu golufaiu, bode na tim inu tim drugim sveitu grozzov/i/tu[E]

štraifal.

Te Božye veže so za tiga volo zazidane inu stifftane, de v te iste ima ta cerkov vkupe priti,

475| Ali p[o]d.

476| Pripoved o judovskem uporu proti Rimljanom 66–70 n. št. (zlasti motive kometa, velikih bakrenih vrat in Anana) je Trubar poslovenil na podlagi dela Jožefa Flavija *Židovske vojne*.

477| Štraifingo.

478| Jn 2, 13–16.

479| Mt 21, 12–13.

480| Mr 11, 15–19.

štraifal. Inu taki tatye inu razboniki so truy. Ty eni so, kir krivu, falš, ležnivu v tih cerqvah vuče inu pridiguio, po kotih mašuio, malikove, norske, babske Božye službe gori nareieio, terdio inu branio, de s takimi človeskimi službami to pravo, risnično pridigo tiga s. evangelia nazai stavio inu doli tlačio, de se prov ne veruie, prov ne moli inu ne kliče na Buga, te preproste dobre visti ne bodo prov podvučene inu potroštane; s teim se te duše ubyaio inu moree. Ty drugi cerkovni tatye inu razboniki so le-ty, kir tu štifftanu cerkovnu blagu na sui prid inu nuc obračaio, te stiffte rupaio, dero inu rezdevaio, de s takim cerkovnim blagum, koker ie od tih starih kralev, viudov, gospudov inu dobrih kerščenikov odločenu, postavlenu inu h timu danu, tih pravih, brumnin,[481] zveistih inu vučenih farmoštrov, pridigariev, šulmostrov inu bogih, dobrih šulariev gori ne derže, ne rede inu ne omislio, temuč zase oberno, vnucnu, nemarnu, sidoč, ležoč, z offertio, s pyanstvom, s teimi psy, s koni inu s curbami zadeio inu zatratio. Ty tretii razboniki, tatye inu golufi so lety, kir te zacramente, maše, Božye službe inu te odpuske prodaio inu kupuio. Zubper take razbonike, tatye, goluffe, prodavce inu kupce se tukai danas Cristus sylnu serdi, zatu ie on nee z ano gaižlo iz te cerqve izpodil.

v nih se ta evangeli prov pridigati, izlagati, moliti inu obhaiati. Obtu Cristus tudi danas v ti cerqvi vuči.

481| Brumnih.

Na to XI. nedelo po S. Troyci se pridiguie ta evangelium od eniga iudovskiga meniha inu od eniga grešniga colnarie, kir sta vkupe v tim templi molila: ta grešnik, kir ie suie grehe spoznal inu prossil za milost, za odpustig, ie uslišan, ta menih, kir se ie na suie brumo, na suia dobra diana zanessel, ie odveržen; ta se začne: »Jezus ie tudi govuril k anim, kir so sami v sebe se zavupali, de so brumni, inu te druge šmaali etc.« Luc., 18. cap., B, p. 226.[482]

482| Lk 18, 9–14.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Oben človik suio brumo se nema hvaliti, ne prevzeti pred Bugom, ne grešnikov freda[m]nati,[C] zakai oben nei prez greha.

1 Cristus z le-to pridigo štraifa te hynavce, koker ta evangelist sam pravi, za dvih riči volo. Nerpoprei: kir menio inu hote ž nih lastno brumo, ž nih dobrimi dellu inu službami prez vere v Jezusa, prez pokure inu spoznane tih grehov, prez milosti Božye inu odpuščane tih grehov zaslužiti inu priti v nebessa. Potle: kir oni te boge, velike grešnike, naisi deio pravo pokuro, stopio h pravi veri, prossio iz srca Boga za milost inu za odpustig, zdaici sodio, zamečuio, ferdamnuio inu ločio od Božyga kralevstva. Le-ta dva hynavska velika tadla danas Cristus svari inu štraifa. Inu per tim vuči, de oben človik se nema pred Bugom s to suio brumo, suiemi dobrimi delli hvaliti, ne na te iste zevupati, temuč de vsaki se spozna za boziga grešnika, bodi pohleven, nikogar ne šmaai, aku on hoče, de bi nega dobra della, nega molitve inu Božye službe bile pryetne Bogu.

Hynavci, naisi se bru[m]ni[C] vidio, veliku molio, postuo, bugaime daio, so veliki lotri pred Bugo[m][C] za volo, kir nemaio prave pokure, ne vere, ne lubezni.

2 Le-ta današni farizeus, kir ie v cerkov hodil, molil, hvalil Boga, čestu postil, vselei treziv bil, pravo dessetino inu bugaime rad daial, nei kral, rezbyal, ne curbal, v tim ie on prov sturil inu služil Bogu, zakai Bug ie te riči zapovedal inu hoče od vsakiga, de se brumsku, poštenu derži inu de suimu bližnimu dobru dei, imeiti. Ampag v le-tim ie on krivu inu zubper Boga sturil, kir ie menil, on ie s tako vunano brumo vse Božye postave inu zapuvidi dopolnil inu zaslužil ta nebessa. On nei imel praviga spoznane tih noternih porodnih grehov, ne grevinge, ne prave pokure, ne vere v Jezusa, ne lubezni pruti suimu bližnimu. Zakai on nei Boga prossil za milost inu za odpuščane tih grehov, ie iz suiga raven človeka, iz tiga revniga cholnarie[483] špot delal. Obtu ie on bil pred Bugom en velik, hynavski, offertni grešnik inu en hud loter.

483| Colnarie.

Prava gre-

3 Ta colnar, dotle ie ludi derl inu golufal, ie krivu inu zubper

per Boga dial, ampag kir ie on te suie grehe spoznal, v nega veisti počutil, de ie v nemilosti in v serdi Božym inu de on na tu zdaici s pravo vero v Jezusa za milost inu za odpustig s pohlevnim sercem prossi, v tim ie on prov sturil inu to pravo pokuro odstal inu dopernessil. Zatu so nega prošne bile od Buga uslišane, zakai Bogu le ty pohlevni, revni, žalostni bozi grešniki dopado inu nekar ty offertni samopravičary.

vinga, vera inu prošne sture eno polno izpuvid.

Na to XII. nedelo po S. Troyci se pridiguie ta evangelium, koku ie Cristus eniga glušca inu mutca ozzdravil; s teim ie izkazal to suio Božyo muč inu oblast čez tiga Hudiča; ta se začne: »Jezus spet gre vunkai od tih krayev tih meist tiga Tyra inu Sydona etc.« Mar., 7. cap., p. 119.[484]

484| Mr 7, 31–37.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Na le-tih današnih vernih ludeh, kir so tiga boziga gluhiga mutca h Cristusu perpelali, imamo en lep exempel inu navuk, de mi, kir smo iz te gnade Božye h ti pravi veri inu spoznanu tiga Božyga Synu prišli, de veimo, de ie on ta pravi milostivi bug, de hoče vsem, kir v nega veruio, na duši inu na telessu pomagati, imamo tudi te boge, mlade, preproste ludi, kir te vere, ne praviga spoznane Božyga nemaio, h Cristusu voditi. Mi imamo nerpoprei te naše otročiče (katerih duša inu vsi vudi so tudi skuzi ta porodni greh od Zludia iakaženi,[485] de ne znaio, ne lubio inu ne boye se prov Boga) h timu s. kerstu nesti inu prossiti zveistu tiga praviga Boga v ti S. Troyci, de on te boge grešne otroke tudi iz notra suiem S. Duhum, koker mi iz vuna s to vodo, kersti inu obdili, de bodo Boga prov znali, lubili, bali inu nemu po nega voli inu bessedi služili do konca. Potle, kadar so vegši inu prido k nih zastopnosti, ta-

Le-ta mutasti glušic pomeni vse ludi, kir so na duši, na vseh vudih od Zludia izkaženi, de ne slušaio, ne pervolio h Božy bessedi. Tim ie Cristus prišal h pomočian; nim da skuzi evangelium S. Duha, de začno biti

485| Izkaženi.

Bogu pokorni, ga lubiti, moliti inu hvaliti; berite ta 2. inu 3. deil te predguvori.

ku imamo inu smo dolžni nee vučiti ta celi catehismus, h tim pravim pridigo[m][c] inu v to šulo voditi inu perganeti, de s flissom to bessedo Božyo poslušaio inu de se po ni derže. Te stare preproste ludi imamo glih taku vučiti ta catehismus, nee veden opominati, de radi h tim dobrim, risničnim pridigom hodio inu de sami bero tu S. pismu, nim pomagati s pravimi buqvami, de oni tudi skuzi tak vuk tiga Božyga synu Jezusa Cristusa, gospudi inu odrešenika našiga, ž nega stanum inu opravilom prov spoznaio, česte inu molio. Inu kadar mi taku s teimi otruki inu preprostimi bomo rovnali, Cristusa za nee z vero prossili, de suie roke na nee položi, taku Jezus Cristus ž nega Očetom inu S. Duhum bode tudi tu suie sturil: on bode skuzi ta kerst, vuk, pridigo inu brane tiga s// evangelia tim otročičem inu dobrim preprostim ludem ta duhovska noterna vušesa odperl inu ta iezik odvezzal, tu ie, on bode nim suio gnado inu suiga duha dal, de bodo vže naprei to nega bessedo radi inu z vesselem poslušali, prov zastopili inu po tei to vero, nih stan inu leben pelali inu deržali. Oni bodo potle tudi od Cristusa, od nega zaslužena inu dobrute vsem ludem očitu pravili, iz serca molili, čestili inu hvalili Gospudi Boga inu nega lubiga Synu. Inu mi v tim tudi izkažemo Bogu ner to vegšo čast inu službo inu to pravo lubezan pruti našimu bližnimu. Tako missal inu volo dai Bug Oča nom vsem, tim starim inu mladim, za volo Jezusa Cristusa. Amen.

Pridigary imaio ludi od tiga grešniga svita odpelovati. Ty caihni pryčuio, de ie Cristus prišal inu

2 Kir pag Cristus tiga mutastiga glušca na stran od ludi odpela, suie persti položi v nega vušesa, ž nega slinami dotakne nega iezik, gleda v nebessa, vzdiše, zapovei, de se vušesa inu iezik odpro inu ga taku cilu ozdravi; s teim on nerpoprei vuči te pridigarie, de on ž nih vukum inu pridigo te ludi od tiga širokiga potu, po katerim veliku ludi gre h timu pogiblenu, imaio odpelovati inu perpraviti h timu mahinimu vernimu kardelu, za nee vzdihati inu prossiti Boga

inu

inu nee vučiti, de se derže po Božy bessedi in nekar, koker se ta sveit derži. Potle, kir s persti inu slinami nega vušesa inu iezik dotiče, s teim daie vsem na znane, de ž nega človestvom, ž nega messum inu kryo ie nas rešil od Hudiča, od nega zveze, ieče inu pekla inu ie nas ozdravil od vseh grehov na duši inu na životu. Inu kir ie nega cilu zdraviga na vušesih inu na ieziku sturil, s teim caihnom se izkažuie inu pryčuie, de ie on ta pravi, oblubleni Cristus, kir ie imel priti na ta sveit, zakai Esaias ie prerokoval, de Cristus bode glušce, mutce, slepce, hromce ozdravlal. Inu de ie pravi bug inu gospud čez tiga Hudiča, zakai on po tei pervi Božy oblubi to Hudičevo oblast inu nega della doli tare inu rezvalluie, 1. Ioh. 3.[486] Inu de nega vuk inu oblube so Božye, risnične inu stonovite inu de ie tim ludem periatel, de se nemu smilio, de hoče vsem, kir z vero pomuči inu odrešitva per nim samim bodo iskali, tim istim hoče pomagati inu rešiti od vseh nadlug. Kar več od tih Cristusevih Božyh caihnov se ima vučiti inu veiditi, tu istu vi naidete odspred v ti postilli inu v ti predguvori, v tim 57. inu 58. capituli.

de nega vuk, ta evangeli, ie Božy inu risničin.

486| 1 Jn 3, 8.

3 Inu kir Cristus tukai od tiga caihna prepoveda praviti. S teim nas vuči, kadar komu kai dobriga sturimo, de za tu nemamo od ludi prazne hvale iskati. Sice ty ludie prov deio, kir ga za tu hvalio inu pravio: »On ie vse riči dobru sturil.« Zakai oni risnico govore, de on sam, koker pravi bug ž nega Očom inu S. Duhum, ie vse riči dobru sturil, Gen. 1.[487] Kar so ty človeki sturili, tu istu nei bilu veden inu vselei dobru.

Nemamo za posvitne hvale, temuč Bogu na čast dobri biti.

487| 1 Mz 1, 31.

Na to XIII. nedelo po S. Troyci se pridiguie ta evangelium od sreče tih jogrov, kir so Cristusa vpryčo vidili, od postave inu du ie naš bližni; ta se začne: »Jezus se oberne k suim jogrom in pravi suseb k nim etc.« Luc., 10. cap., C, p. 199.[488]

488| Lk 10, 23–37.

Le-tiga

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Tu noterne, duhovsku vernu znane inu videne Jezuseviga stanu, diane inu opravila izveliča, ampag tu vunane samu gledane inu videne prez vere ništer ne nuca.

1 Cristus pred današnim evangeliom se vesseli inu hvali suiga Očeta, de vsai ty preprosti so nega inu tim jogerskim pridigom verovali. Potle zdaici tudi hvali to jogrovo srečo, kir so oni z obuymi oči inu vušesi, s teimi vunanimi telesnimi inu noternimi, z duhovskimi, Jezusa, nega caihne inu te lipe, troštlive pridige vpričo vidili inu slišali. Po taki /s/reči so ty s. očaki, krali inu preroki sylnu želeli, koker ie Esaias tudi želil, kir ie dial, cap. 45: »Vi nebessa ozgorai, rossite doli inu vi oblaki dežite tiga pravičniga, ti zemla, odpri se inu pernessi naprei tiga izveličarie inu to pravico.«[489] Inu cap. 64: »O, de bi ti ta nebessa rezderl inu doli prišal.«[490] Oli ty verni stari očaki inu svetniki oni zatu vini neso bili nesrečni, aku glih neso koker mi zdai tudi s teimi vunanimi telesnimi oči Cristusa vidili; nim ie bilu zadosti, koker tudi nom, h timu večnimu izvelicanu,[491] de so oni le z duhovskimi oči Jezusa vidili, znali, veidili inu verovali, de ie on ta pravi Syn Boży inu de za nega martre volo imamo odpuščane vseh grehov. Taku ie Abraham, pravi sam Cristus, Ioh. 8,[492] nega vidil. Inu Ioh. 20 pravi h Tomažu: »Srečni inu izveličani so ty, kir ne vidio inu veruio.«[493] Annas, Caifas, Pilatus, dosti ščofov, faryev inu Iudov so Cristusa s telesnimi oči vidili, ž nim govurili, ieili inu pyli, oli kadar neso z noternimi oči na nega gledali, nega bessedom verovali, obtu taku vunane videne nim ništer nei nucalu, temuč veliku več škodilu. Obtu le-ty ludie norsku inu krivu deio, kir menio, kadar oni tu svetu tellu per tih izpačenih mašah oli Divice Marie robočo oli nee mleku oli Iožefove hlače oli s. Petra glavo oli kako drugo svetino vidio, de oni s takim videnem srečni, sveti postao inu velike odpuske dobe. Aku ti v Cristusa inu nega evangeliu terdnu ne verueš, koker so Divica Maria

inu

489| z 45, 8.

490| z 64, 1.

491| Izveličanu.

492| Jn 8, 56.

493| Jn 20, 29.

inu vsi svetniki verovali, taku ti koker malu ty neverni Iudi s takim videnem per Bugi ne per svetnikih ništer ne oppraviš. Ia, ti s teim malikuieš, Boga grozzovitu serdiš, iz Jezuseve martre inu vseh svetnikov špot delaš. Kadar ti meniš inu hočeš s takim videnem per Bugi inu per svetnikih gnado, odpuščane tih grehov inu ta nebessa zaslužiti, katere riči se le s to vero per samim Jezusu zabston dobe inu nase perpravio.

2 Ta iudovski doctor v tim on prov dei, kir vpraša, kai bi imel diati, de bi v nebessa prišal, zakai taku vsaki človik, koku in s čim se pride v nebessa, ima nuč inu dan vprašati, taku dolgu, de to pravo cesto izupraša. On tudi prov inu zastopnu odgovori, kir pravi, de ner te vegše zapuvidi inu službe Božye so: lubiti Boga zo vso dušo inu močio inu tiga bližniga koker sam sebe. Ampag v le-tim ie kriv inu nezastopen, kir ie menil, kadar en človik te Božye zapuvidi le zna, vei inu umei izvuna inu se s teimi vunanimi vudi po nih derži, taku nemu nei več h timu večnimu lebnu potreba. Le-tu krivu menene inu to nezastopnost tiga doctoria Cristus tukai štraifa inu čez pryča, de tih Božyh zapuvid nigdar nei prov zastopil ne deržal. Obtu Cristus prav k nemu: »Le-tu sturi, taku bodeš živ.« Inu ga z ano pergliho vuči, du ie vsakiga človeka bližni. Cristus z le-tu bessedo, kir pravi: »Le-tu sturi, taku bodeš živ,« ie hotel tulikain h timu doctoriu reči: Aku hočeš ty s tuio brumo inu s tuiem deržanem tih Božyh zapuvid prez vere v mene priti v nebessa, taku ti tei dvei zapuvidi, v katerih so te druge vse zaklenene, derži popolnoma. Zakai, koker tudi s. Paul pravi, Ro. 2,[494] nekar ty, kir poslušaio oli umeio te zapuvidi, temuč ty, kir z dianem te iste cilu dopernesso, bodo pred Bugom za pravične deržani. De pag leta doctor nei le-tih zapuvidi deržal, tu se vei iz tiga, kir nei veidil ne prov tih zapuvid zastopil, du ie nega bližni. Inu on ie tudi lohki tih eden faryev bil, kir ie mumu tiga rezbyeniga inu

Vsaki človik ima veden vprašati po pravim potu v nebessa. Te nervegše Božye službe so lubiti Boga inu suiga bližniga. Oli mi nekar skuzi tu deržane tih Božyh zapuvid, temuč za volo vere v Jezusa, zabston, iz milosti pridemo v nebessa.

494| Rim 2, 13.

T rane-

raneniga šal. Per tim ie tudi iz S. pisma inu iz vsagdanih exemplov vsem veideče, de oben človik v tim životu vseh Božyh zapuvid iz celiga serca, zo vso missalio inu zo vsem dianem ne premore deržati. Obtu, kadar s teim deržanem tih Božyh zapuvid oben v nebessa ne pride, taku ie nom potreba ene druge ceste v nebessa, ta ista ie ta prava vera v Jezusa Cristusa. Od le-tiga štuka inu navuka, za čes volo so te Božye zapuvidi dane, smo mi v tim catehizmi inu v ti predguvori v dostih meistih govurili. Berite v ti predigouvori ta 54. capitul.

Bližni se nema le z lepimi, praznimi bessedami, temuč z dianem inu s to risnico lubiti. 1. Ioh. 3, 4.[495]

3 Ta poloveric oli Samaritan ie prov to zapuvid od bližniga zastopil inu se ie po ni tudi z dianem deržal; de vsaki človik, bodi dobri oli hudi kerščenik, Turk, Iud oli ayd, periatel oli souvražnik, kir kuli naše pomuči potrubuie, ie naš bližni. Tiga imamo nekar le z bessedami, temuč zo vsem teim, s čim nerveč premoremo, lubiti, streči inu sturiti dobru, koker ie le-ta današni Samarita[n]ᶜ sturil, kir ie nega souvražniku zo vsem, kar ie premogel inu imel per sebi, s teim oliem, z vinom, s konem, z denarmi inu z dobro strego služil inu dobru sturil. Kai več le-ta lepa pergliha pomeni inu vuči, tu vi naidete v tim 36. capituli v ti predguvori.

495| 1 Jn 3, 18; 1 Jn 4, 7–11.

Na to XIIII. nedelo po S. Troyci se pridiguie ta evangeli od tih desset gobovcev, ozdravlenih od Cristusa, iz katerih ie le eden hvaležen bil in obstal per veri do konca; ta se začne: »Pergudilu se ie v tim istim času, kadar ie Jezus šal v Ieruzalem etc.«

Luc., 17. cap., C, p. 224.[496]

496| Lk 17, 11–19.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Današni evangeli nas 7 štu-

1 Ta današni caihen sedem riči vuči inu pryčuie. 1. Da Cristusev vuk, bessede inu eva[n]geliu[m]ᶜ so Božye inu risnične. 2. Le-ty gobovci pomenio, de vsi ludie so na duši gobovi,

bovi, tu ie, so vsi grešniki, tih obena arcnya ne more ozdraviti, samuč ta dini Syn Božy. 3. Nas vuči, de tudi mi s tako vero per Cristusu tiga zdravie naših duš imamo iskati, terdnu verovati, de p|er|[c] nim samim dobimo odpuščane vseh grehov. Zakai, koker ie on bil zdaici pernaredin tim gobovcem pomagati, taku ie še zdai vusakimu vernimu, kir pokuro dei inu se popravi, pernaredin vse nega grehe odpustiti. S. Ianž, 1. Ioh. 1, pravi: »Ta kry Jezusa Cristusa, Synu Božyga, nas očisti inu oppere od vsakiga greha.«[497] 4. Se vučimo, de v ti veri imamo biti Bogu inu nega zapuvidom pokorni, koker so le-ty gobovci bili vsi pervič pokorni v tim, kir so po Cristusevim ukazanu, preden so zdravi bili, šli h tim faryem. 5. De v ti veri imamo obstati do konca inu ne pustiti se obeni izkušnavi ne pregovorienu od te risnične bessede inu oblube Božye odvleči. Dosti ludi začno prov verovati inu deržati se po Božy voli. Potle čez en čas postano lini, nemarni, spet stopio v te stare čevle oli se puste pregovoriti oli kadar se kakih nadlug boye, taku stopio inu padeio spet na krivo vero. Taku se ie tim devetim gobovcem godilu, kir so se tim faryem pustili pregovoriti, de oni neso od te moči inu bessede Cristuseve ozdravleni, temuč od te sreče inu za volo, kir so h tim faryem šli inu so hoteli offrovati. Obtu oni neso Cristusa zahvalili. 6. Mi imamo tudi tim hudim nehvaležnim sturiti dobru, koker ie tukai Cristus tim devetim nehvaležnim gobovcem dobruto izkazal. »Inu ta Oča nebeski pusti sonce syati inu dežiti čez te hude inu čez dobre.« Math. 7.[498] Mi imamo se vselei inu povsod pruti Gospudi Bogu izkazati hvaležni za volo tih dobrut, kir smo pryeli od nega na duši, na telessu inu na blagu, od nega milosti vsem ludem praviti, nega čestiti inu hvaliti.

kov vuči inu opomina.

497| 1 Jn 1, 7.

498| Mt 5, 45.

2 Ty vučeniki inu pridigary, kateri hote s teim, kir Cristus tukai h tim gobovce[m][c] pravi: »Puidite, se izkažite tim faryem,«[499] spryčati, de ta izpuvid, kir se timu faryu sturi, ie od Cris-

Bogu se moramo veden izpovedo-

499| Lk 17, 14.

vati, dati se dolžni, de smo bozi grešniki. Per vučenih pridigah sveita iskati, koku imamo v Božyo milost, tih grehov doli priti. Farska izpuvid grehov ne odpusča, temuč ima kazati inu praviti, kei, koku tu odpuščabe dobimo.

tusa postavlena, le-ta današni evangeli prov ne zastopio inu krivu izlagaio. Zakai Cristus tukai ne vely tim gobovcem nih grehe vse inu po redu tim faryem šteiti inu praviti; tu ie nemogoče: ty ludie vseh grehov ne zastopio inu ne veido. Psal. 19.[500] Temuč on pravi: »Izkažite se tim faryem, ste li čisti inu prov zdravi od gob oli nekar,«[501] zakai tim faryem ie bilu naloženu te gobovce ogledovati inu ločiti od ludi. Levit. 13, 14.[502] Inu drugdi ie Cristus dial k animu gobovcu, Matth. 8: »Offrai ta offer, kateri ie Moizes zapovedal k ani pryči čez nee.«[503] Cristus ie nerpoprei za tiga volo te gobovce h tim faryem poslal, de ie s teim nih vero inu pokorsčino taku hotel izkusiti. Potle ie en navuk dal, de se imaio te prave službe Božye inu ty pravi služabniki te cerqve gori deržati. H tretimu: de ty caihni, ta muč inu oblast Cristuseva se imaio skuzi te farye poterditi inu rezglassiti, de Cristusevu diane inu pridige so prov inu risnične. Inu ty gobovci so na tim potu, preden so h tim faryem prišli, zdravi postali. Obtu ta farska inu vušesna izpuvid nei od Buga, temuč od ludi postavlena za volo, de ty preprosti ludie suseb inu vsak posebi bodo podvučeni, te slabe, žalostne visti v ti veri poteriene inu potroštane inu ty veliki, sromotni grešniki štraifani, inu prez le-te izpuvidi, kir se tim faryem dei, more en človik, de le pravo vero ima, biti izveličan. Ampag Bogu se mora veden vsaki izpovedati, kir hoče v nebu priti. To isto izpuvid iz Cristus v ta Očanaš postavil, kir pravimo: »Odpusti nom naše dolge.«[504] Taku so se vsi očaki, preroki, jogri inu vsi svetniki, ta colnar, Luc. 18; David, Psal. 32, 51; žahar, Luc. 12; s. Paul, 1. Thi. 3,[505] dotle so v tim životu bili, veden izpovedali. Potle, kadar smo kai kriviga našimu bližnimu sturili, tu istu imamo pred nim spoznati inu doli prossiti, koker Cristus, Matth. 5,[506] vuči. Inu s. Iacob, 5. cap., pravi: »Spoznaite vmei sebo eden drugimu te suie grehe inu molite eden za drugiga, de bote zdravi.«[507]

Na

500| Ps 19, 13.

501| Lk 17, 14.

502| 3 Mz 13, 2–56; 3 Mz 14, 2–3.

503| Mt 8, 4.

504| Mt 6, 12.

505| Lk 18, 13; Ps 32, 5; Ps 51, 3; Lk 12; 1 Tim 3.

506| Mt 5, 23–24.

507| Jak 5, 16.

Na to XV. nedelo po S. Troyci se pridiguie ta evangelium, de ty kerščeniki nemaio skerbeti, kai bodo ieili inu s čim se bodo oblekli, koker ty neverni skerbe; ta se začne: »Nisče ne premore dveima gospudoma uslužiti etc.« Math., 6. cap., D, p. 15.[508]

508| Mt 6, 24–34.

Ty kerščeniki nemaio koker ty neverniki za telesne rič̃i preveč skerbeti, temuč gledati, de ȝ pravi veri pridо, v ti ostano, molio inu nih deilu po Božym ukazanu dopernesso, zakai oni s tako neverno skerbio Boga ž nega oblubo stavio na laže, ništer ne opravio. Inu oni sice imaio druzih nadlug vsag dan zadosti.

1 Cristus v tim današnim evangeliu to suio cerkov z dostimi lepimi, zastopnimi argumenti, exempli inu perglihami vuči, vely inu opomina v Buga prov verovati, de ty kerščeniki nemaio malikovati, za veliku blagu, ne za špyžo, ne za gvant skerbeti. Zakai Gospud Bug tih ludi, kateri nerpoprei, pravi tukai Cristus, tu Božye kralevstvu inu to nega pravico isčeio, ne hoče pozabiti ne zapustiti, temuč zo vso ričio omisliti, tu ie: kadar oni ta s. evangeli poslušaio, po nim nih vero, stan derže inu pelaio, služio Bogu inu suimu bližnimu, molio, kličeio na Buga, so volni v nadlugah, takim ludem Bug bode dal tu večnu nebesku vesselie inu na tim sveitu tudi nih telesno potrebo. De kadar en kerščanski deželski gospud oli oblastnik, bodi on en cessar oli kral oli viuda oli knezz oli capitan oli žlahtnik oli rihtar oli flegar oli valput, to pravdo inu pravico suiemi pokorniki derži, vsem pravice vošči, te brumne myri, te hude štraifa, nikomer syle ne krivice ne dei inu drugim ne pusti diati, od nikogar več, temuč, kar ie od stariga postavlenu, ne vzame. Inu kadar en pridigar oli farmošter veden tu S. pismu bere, moli, prov ta s. evangeli pridiguie, zastopnu inu risničnu izlaga inu te s. zacramente prov daie inu dili. En purgar oli kupec oli kramar s pravico okuli hodi, prov vaguie, kupuie, mery inu prodaie. En antverhar oli delovec sui antverh inu nega dellu zveistu dela. En kmetič per pravim času suie nyve inu polle gnoy, orye, copa, seye, žane, kossi, gradi inu sui živini streže. Ena gospodina dobru, zveistu inu brumsku gospodini, moža za lubu ima, otroko[m̃]ᶜ lipu streže, poslo[m̃]ᶜ da, kar nim sliši. En syn, sčy, hlapec oli dekla, kadar so suim očeto[m̃],ᶜ matero[m̃],ᶜ gospodariem inu gospodinom zveisti, volni inu pokorni. Takim ludem, kir taku delaio, nih stan derže inu v ti pravi veri stoye inu molio, ie Bug oblubil s to špyžo inu z gvanto[m̃]ᶜ do praviga časa omis-

liti inu nee pred vso nesrečo varovati, braniti inu ohraniti. Od take Božye oblube, de te verne hoče zo vso telesno potrebo obilnu oskerbeti, tu S. pismu v dostih meistih govori. Ta 104. psalm pravi: »Vse riči na te čakaio, de ti nim daš nih špyžo per pravim redu; kadar ti nim daš, taku se zbyraio, kadar ti tuio roko odpreš, taku so vso dobruto napolneni.«[509] Inu v tim 34. psalmi: »Buite se vi, vsi svetniki tiga Gospudi, zakai ty, kir se ga boye, nemaio obeniga pomankane; ty bogati potrubuio inu lakoto terpe, ampag ty, kir po tim Gospudi vprašaio, bodo vse dobru imeili.«[510] V tim 37. psalmi: »Ty verni tedai, kadar bode lakota, bodo napitani.«[511] Inu v tim 91. pravi: »Ta Gospud ie tim angelom zapovedal, de te verne moraio varovati po vseh nih potih.«[512] Inu tih troštlivih exemplov ie veliku v tim S. pismu inu še zdai tih dosti vidimo, de Gospud Bug to cerkov, te suie verne čudnu živi, oblačuie, gori derži inu brani, de ne pogino. Bug ie čudnu to staro cerkov, te Izraelite v tim Egipti inu v puščavi živil inu ohranil. Glih taku Moizesa, Eliasa, to sereptansko vduvo. Gospud Bug ie taku dober, milostiv inu mogoč, de tudi, koker tukai sam Cristus inu tu S. pismu drugdi čestu pryčuie, vse žlaht ptyce, vranuve inu vrabce inu vso žlaht zvirino živi, špyža, gori derži inu oskerbi, te pole, travnike, nyve, drivesa, vsako rožo na puli lipu oblači,[513] veliku več on bode tiga človeka, kateriga ie po suim pildu stvaril, de ima vekoma živ inu per nim biti inu ie nemu dal to dušo inu tu tellu, omislil inu oskerbil s to špyžo inu s teim oblačillom. Obtu, vi mui lubi kersčeniki, veruimo, vupamo inu služimo prov Bogu inu nekar timu mamonu, ne zbyramo z golifio tiga kriviga blaga; Bug tiga ne hoče od suih vernih terpeti. Zakai ta mammon, tu lakomnu blagu ie Gospudi Bogu zo vsem zubper. Bug vely, de ta človik ima nega samiga čez vse riči lubiti, nega se deržati inu nemu služiti s celim sercem, zo vsem životom inu na nega samiga vupati.[514] Ta mammon pag pravi: »Boš li ti Bogu služil, nega zapuvidi deržal, taku ne boš ništer imel, od buštva inu lakote konec vzameš.« Bug prepoveda

509| Ps 104, 27–28.

510| Ps 34, 10–11.

511| Ps 37, 19.

512| Ps 91, 11.

513| Lk 12, 22–28.

514| Mt 4, 10; Lk 4, 8.

prepoveda golufati, krasti inu rezbyati. Mammon vely zo vsemi hudimi kunšti, zo vso krivino, nezveisčino, s falš persego okuli hoditi. Mammon pag ta vpye: »Aku komu kai daš, taku boš sam petlal etc.« Pred tako nevero inu mammonsko inu malikovo službo nas obari Jezus Cristus.// Amen.

Na to XVI. nedelo po S. Troyci se pridiguie ta evangeli, koku ie Jezus ene vduve diniga synu od smerti obudil. V tim ie izkazal očitu to suio Božio muč inu lubezan, kir on ima pruti vduvom, revnim, bozim inu žalostnim ludeu;[515] ta se začne: »Jezus gre v enu meistu, katerimu se pravi Naim etc.«[516] Luc., 7. cap., B, p. 182.

515| Ludem.

516| Lk 7, 11–15.

1 Ta današni veliki, troštlivi caihen očitu inu zadosti pryčuie, de le-ta Jezus ie ta pravi, od Buga oblubleni Cristus, pravi bug, pravi človik. De ie on en gospud inu vsigamogoči oblastnik čez hudiče, čez ta greh, čez to smert, čez pekal, čez vse nesreče inu nadluge, katerim so vsi ludie za volo tiga greha podverženi. Inu de on to Hudičevo oblast inu nega della rezvaluie. Inu de on ima enu cilu dobrutlivu, milostivu serce pruti vsem revnim, žalostnim ludem. Inu de Jezus hoče od vseh ludi za taciga, de on hoče inu more vsem ludem iz vseh žlaht nadlug inu od te večne smerti pomagati, biti spoznan, verovan, deržan inu povsod pridigovan.

Ty evangelski caihni dаio na znane to Cristusevo Božyo muč, oblast čez vse riči inu to nega volo inu serce, kir ima pruti vsem ludem.

2 Z le-teim caihnom Cristus tudi pryčuie inu poterduie tu naše gorivstanene od te smerti, de koker le-ta današni hlapčič inu šulmoistra sčy, Math. 9, inu ta Lazarus, Ioh. 11,[517] so skuzi to bessedo inu muč Cristusevo od smerti obudeni, glih taku bomo mi tudi od nega obudeni od smerti na sodni dan, koker sam Cristus pravi, Ioh. 5: »Pride ta čas inu ie zdai, de ty mertvi bodo to štymo tiga Božyga Synu slišali inu kir bodo slišali, ty isti bodo živeli.«[518] Inu s. Paul, 1. Cor. 15, pravi: »Koker skuzi Adama vsi umerio, taku skuzi Cristusa bodo vsi živi sturieni.«[519] Inu 1. Thes. 4: »Ta Gospud sam pride doli k no[m]

Tu gorivstanene od smerti ie tih kerščenikov vseh žlaht nadlugah inu v velikih žalostih ner ta bulši trošt inu ner tu vegše vesselie.

517| Mt 9, 18–25; Jn 11, 1–44.

518| Jn 5, 25.

519| 1 Kor 15, 22.

/T 4/ iz nebes

iz nebes z anem velikim šraiem, s to štymo tiga velikiga angela, s to trobento Božyo inu ty mertvi v Cristusu bodo nerpervič gori vstali, potle mi, kir smo živi inu ostali, bomo ž nimi red gori v tih oblakih pruti nemu makneni inu bomo taku vselei per tim Gospudi.«[520] S teim gorivstanenem od te smerti se mi v vseh naših nadlugah, nerveč, kadar na smerti ležimo, imamo troštati. Inu kadar nom ty naši periatili oli otroci umerio, taku nemamo koker ty neverniki, kir prave vere ne vupane od tiga drugiga lebna nemaio, deio inu žaluio, temuč s teim gorivstanenem inu s teim drugim, bulšim, večnim lebnom to našo natursko žalost tolažiti, mečiti, arcnovati inu goniti od nas.

520| 1 Tes 4, 16–17.

Mertvici za volo, kir nih telessa spet gori vstano, se imaio po/š/tenu[e] h pogrebu nesti inu per tim imamo zmisliti, de mi vsi smo sledno uro te smerti gvišni.

3 Mi imamo tudi na tih nainiskih purgaryh, kir ie n/i/h[e] dosti s teim mertvim hlapčičem h pogrebu šlu, en navuk, de te naše umerlce imamo lipu inu poštenu pocopati inu nekar tiakai vreči koker eno merho. Inu s teim mi izkažemo pruti timu mertvimu inu pruti tiga merrviga[521] periatilom to pravo kerščansko lubezan. Potle per tim pogrebu bomo opominani, de smo mi tudi tei smerti podverženi, de imamo biti bogaboieči inu na sledno uro čakati na Cristusov prihod. »Sledni mertvic,« pravi Syrah, Ecclе. 38, »kadar ga pred nami nesso, govori k nom taku: Spomisli, človik, na to muio pravdo, glih taku tuia bode – meni včerai, danas tebi.«[522] Inu Salomon pravi, Ecclе. 7: »Bulše inu mucniši[523] ie puiti v eno hyšo, kir se žaluie inu klaguie, koker v eno hyšo, kir se dobru iei inu pye, zakai v ti žalostni hyši se opomina zmisliti na ta konec vseh ludi inu ta živi človik zmisli, kai ima za teim lebnom priti.«[524] H tretimu: per tim pogrebu zmislimo tudi na tu gorivstanene inu na ta sodni dan; taku rezmišlovane nas pergane h ti pravi pokuri, h pravi veri, de radi služimo Bogu inu de se brumsku inu poštenu deržimo.

521| Mertviga.

522| Nucniši.

523| Sir 38, 22.

524| Prd 7, 2.

Na

Na to XV.[525] nedelo po S. Troyci se pridiguie ta evangeli, koku ie Jezus bil ob enim prazniki eniga vodenični-ga človeka ozdravil; ta se začne: »Jezus gre ob eni soboti v eno hyšo eniga farizeia ieisti ta kruh etc.« Luc., 14. cap., A, p. 214.[526]

525| XVII.

526| Lk 14, 1–6.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 De Cristus iei ta kruh (kruh po iudovskim ieziku se pravi vsa žlaht špendia inu pytie) s teimi farizei, ž nega souvražniki, ž nimi se gostuie, govori inu dišputira, nee vuči inu štraifa za volo nih krive vere inu nezastopnosti te Tretye zapuvidi. Tukai se mi od Cristusa vučimo, de mi kerščeniki, suseb mi pridigary pred velikimi, oblastnimi, modrimi inu vučenimi souvražniki tiga s. evangelia, kadar z nami hote za vere volo se dišputirati, nemamo bežati, ne skrivati oli goniti od sebe, temuč ž nimi inu zo vsemi ludmi, s periatelmi inu souvražniki, govoriti, dišputirati, nee vučiti inu svariti z lepimi bessedami inu odpelovati od te falš vere, od kriviga zastopa tiga S. pisma inu od vsiga hudiga; s. Paul tudi taku nega mlaišimu, 2. Thi. 4, piše inu vely, kir pravi: »Iest tebe zaklinam pred Bugom inu pred gospudom Jezusom Cristusom, kir v nega izkazanu inu kralevstvu ima priti soditi te žive inu te mertve: Pridigui to bessedo, imei dober flis, tar si bodi per pravim času oli ne bodi, svari, preti, opominai zo vso dobro terpežlivo volo inu z vukom, zakai pride ta čas, de ne bodo hoteli imeiti ne terpeti tiga zdraviga vuka, temuc[527] koker le-ty, katerim ta vušesa serbe, bodo sebi te vučenike po nih luštih gori stavili inu bodo nih vušesa proč vlekli od te risnice inu se bodo obračovali h tim ležnivim marinem.«[528]

Kerščeniki mogo tudi časi s teimi hudimi, nevernimi ieisti inu prebivati, oli nee imaio z lubezno, z dobrimi bessedami vučiti inu svariti za volo nih krive vere inu nepošteniga lebna.

527| Temuč.

528| 2 Tim 4, 1–4.

2 Ta vodenični človik pomeni vse velike grešnike. Koker ty vodenični, aku več inu čestče pyo, teim so

Čenu žalkovu serce bode v nadlugah le

T 3[529] oni

529| T 5.

čedale težeše inu en grešnik en greh h timu drugimu permečuie.« Eccle. 3.[530]

oni bule žeini; glih taku ty neverni grešniki: aku več grešio, teim več lušta imaio h tim grehom. En curbar, en prešuštnik tiga curbane, en tat tiga kradene, en lakomnik tih denariev, en lažnig tiga lagane, en šentovavec tiga še[n]tovane,[c] en pyanec tiga pytia etc. neso nigdar syti, dotle nih Cristus ne ozdravi. Tu ie: dotle nih skuzi to pridigo ne perpravi h pravi pokuri inu h ti veri. Zakai Cristus le tim ludem, kir deio pokuro inu v nega veruio, daie suiga S. Duha, ta isti nih serce inu volo premini na dobru, nee naklane h ti brumi inu na vse poštene, de začneio Boga inu nega bessedo lubiti inu biti tei isti pokorni, te grehe souvražiti inu timu Zludiu, timu messu inu timu svitu stati zubper.

Ty prazniki se nemaio s possedane[m][c] oli z nedello[m],[c] temuč s pravimi Božymi službami inu z obiskanem tih bozih, revnih, žalostnih ludi dopernesti.

3 Cristus s teim caihnom inu kir tukai pridiguie tim farizeiom ob tim prazniku, nas vuči to Tretyo zapuvid od praznikov prov zastopiti, de imamo te praznike svečovati inu nekar praznovati. Ob tih praznikih nemamo le samuč na puli oli doma ništer delati, temuč Bug hoče, de imamo vkupe v cerkov priti. Pridigati, pridig s flissom poslušati, moliti, obhaiati inu timu potrebnimu človeku, našimu bližnimu to lubezan izkazati, dati inu sturiti dobru. Le-tu obuie ie Cristus ob tim prazniku delal, ie pridigal inu vučil te zapuvidi prov zastopiti inu deržati, de oben mumu drugiga se nema prevzeti, ne biti offertan, temuč pohleven, zakai Bug inu ludie so tim offertnim zubper, 1. Pet. 5.[531] Inu de nemamo le samuč te bogate, sosede inu strice, temuč tudi te boge gostiti. Inu per tim ie tiga bolniga ozdravil, nemu sturil dobru na duši inu na telessu.

Te stare kerščanske inu cessarieve postave vele sledno nedelo vsem purgariem

4 Koker mi kerščeniki nesmo več tei Trety zapuvidi, de bi morali to soboto praznovati, podverženi. Cristus ie nas od tih ceremoniskih, vunanih službi, postav inu zapuvid, koker od tih praznikov, od tih prepovedanih špyž, od offrov, od tiga obrezovane, rešil, fray inu proste sturil. Koker od tiga s. Paul, 2. Col., govori, kir pravi: »Nisče nema vas

530| Sir 3, 26–27.

531| 1 Pt 5, 5.

vas več soditi (tu ie: za grešnike deržati oli ferdamnati) za volo ydi oli pytia oli praznikov oli mladih inu drugih sobot inu novih mescev, katere postave so bile ena senca tih prihodnih rič, ampag tu tellu ie v Cristusu.«[532] Obtu mi kerščeniki zdai po tei Trety zapuvidi te sobote ne drugih iudovskih praznikov ne praznuiemo, ne offruiemo inu se ne obrezuiemo. Mi imamo vsag čas, taku dobru ob nedeli, ob božyču, ob veliki noči prez greha delati koker ob enim delovniki. Oli vsai, kadar so te nedele inu ty drugi božyčni, velikinočni, vinkunštni inu od tih jogrov prazniki za volo, de ty kerščeniki, stari inu mladi ludi vsak teden enkrat oli dvacrat vkupe v to cerkov prido to bessedo Božyo poslušati, vučiti se prov verovati inu služiti Bogu, moliti, obhaiati inu daiati bugaime inu de se ty posli, delovci inu ta živina počyo, od te kerščanske cerqve inu gmaine gori postavleni inu od tih starih, brumnih cessariev poterieni inu zapovedani praznovati. Obtu taki dobri, nucni, potrebni inu pošteni ordningi inu postavi ie vsaki dobri inu zastopni kerščenik dolžan biti pokoren inu kateri so taki naredbi zubper, od tih praznikov v cerkov ne gredo, ne pridiguio, pridig zveistu ne poslušaio inu slušaio, prov inu z vero ne molio, čestu se ne obhaieio, doma syde oli španciraio po puli, po gozdeh ta čas, kadar imaio v cerqvi biti, hodio pred cerkovio, na britofi klafaio,[533] ludi opravleio, pyančuio, iegraio inu druge ludi mude inu odpelavaio, de v cerkov ne gredo, ty isti sylnu grešio inu bodo štraifani na blagei, na živini, na žytnih poleh, na vinogradih, na duši, na telessu inu na nih otrucih. Take štraifinge Bug v dostih meistih v tim S. pismu tim, kir te praznike prelomuio inu prov ne svečuio, pryti poslati inu naložiti. Berite te Num. 15, Iere. 17.[534]

inu antverhariem terdnu praznovati inu de se nema pravdati, ampag tim kmetičem inu delovcem poleitu, kadar žytu, synu oli vinu od hudiga vremena ima konec vzeti, dopuste spraviti.

Na to XVIII. nedelo po S. Troyci se pridiguie

/T 6/ ta

532| Kol 2, 16–17.

533| Klafane/klaffane: gobezdanje, govoričenje; izposojeno iz srvn. *klaffen* (klepetati, čvekati, govoriti veliko in glasno), in sicer v 12. stoletju (H. Jazbec, n. d., 49).

534| 4 Mz 15, 32–36; Jer 17, 21.

ta evangelium, koku ie en doctor izkušoval inu s kunštio Cristusa vprašal, katera zapuvid ie nervegši, inu koku ie Cristus tudi te farizeie vprašal, čiga syn ie Cristus; ta se začne: »Kadar ty farizei zaslišio, de ie Jezus tim saduceiem ta vusta zaperl etc.« Math., 22. cap., D, p. 67.[535]

535| Mt 22, 34–40.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

ludovski doctory inu ty sadašni menihi tih Božyh zapuvid, s čemu inu zakai so nom dane inu kai ie nom Cristus ž nega martro dobriga opravil, ne zastopio inu prov ne izlagaio.

1 Ty pusledni iudovski vučeniki, fary inu farizei, kir so v tim času bili, kadar so Jezus inu ty jogri pridigali, neso tih Božyh postav inu zapuvid inu tih Božyh oblub inu tih prerokov prerokovane inu ta s. pisma od Cristusa prov zastopili ne izlagali. Ty eni so menili inu vučili, kada oni le iz vuna, s teimi vunanimi vudi se derže po tih Božyh zapuvidah, de ne krado, ne curbaio, ne rezbyaio, taku oni dopado Bogu inu zasluže ta nebessa inu vse dobru na tim sveitu. Ty eni pag so menili inu vučili, koker le-ta današni doctar tudi, de tu offrovane, praznovane, te dessetine, ty posti inu tih rok inu possode umivane (berite te 9., 12., 15. inu 23. caputile[536] per s. Matevžu)[537] so ner te vegše Božye službe. Inu tih Božyh oblub inu tiga pisma tih prerokov od Cristusa tudi neso prov rezoumeli ne izlagali, zakai oni so menili, koker še šadasni[538] vsi Iudi pravio: Cristus bode l/e/ en človik, z aniga Daviga syn inu nekar bug, oli pravi naturski Božy Syn inu on bode en deželski kral, kir bode Iudom inu nega pokornikom le tu posvitnu blagu inu veliku gospostvu daial inu dilil, inu nekar en offer za naše grehe, en odrešenik inu izveličar naših duš; neso zastopili ne verovali, de bi Cristus imel umreti inu naš bessednik pred Bugom postati. Glih taku se sadašnimi našimi menihi inu z naketerimi pridigary gody; ty vuče, de nekar samuč za volo te vere v Jezusa, temuč za volo naših dobrih dell pridemo v nebesa, inu oni več derže inu vuče od

536| Capitule.

537| Mt 9; 12; 15; 23.

538| Sadašni.

od offrov, od dessetin, od tih izpačenih maš, od praznikov, od cerkovnih hodov, od postov, od cerkov zidane inu od službe tih svetnikov koker od te prave vere v Jezusa, od lubezni Božye inu od lubezni suiga bližniga. Taku krivu menene, tako falš vero inu tako nezastopnost tih iudovskih inu tih naših sadašnih vučenikov inu menihov Jezus Cristus tukai v današanim evangeliu štraifa inu vuči, de ner ta vegši služba Božya ie lubiti Boga inu suiga bližniga. Inu de Cristus nei le samuč en človik inu samiga Davida syn, temuč de ie poprei, preden ie človik ratal, v ti večnusti od Buga royen, de ie pravi bug inu pravi človik, z Bugom Očetom inu S. Duhum ene svetusti, modrusti, česti, moči inu oblasti.

2 Za čes volo pag so nom te zapuvidi dane, de tih istih v tim životu popolnoma deržati ne premoremo, oli vsai smo dolžni za dostih potrebnih riči volo zo vso našo močio se po nih deržati, služiti Bogu inu našimu bližnimu, naš stan inu leben pelati, od tiga smo mi v ti predguvori v dostih meistih inu na to 13. nedelo po S. Troyci zadosti vučili.

Nekar skuzi te zapuvidi, temuč skuzi to vero v Jezusa pridemo v nebessa.

Na to XIX. nedelo po S. Troyci ie ta evangeli, koku ie Jezus eniga človeka, od Božyga šlaka udarieniga, ozdravil; s teim ie to suio Božyo muč inu to dobro volo, kir on ima pruti vsem revnim, kir z vero k nemu bežo inu kličeio na nega, izkazal; ta se začne »Jezus gre v en čoln inu se prepela inu pride v tu suie meistu etc.« Math., 9. cap., A, p. 22.[539]

539| Mt 9, 1–7.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 S. Marco, 2., inu s. Lukež, 5. cap., sta le-ta današni evangeli z obilnešimi bessedami zapissala. De v tim meistu Capernaum,

Otročiči inu preprosti,

neverni ludi so koker ty, od Božyga šlaka udarieni: nemaio prave pameti; ne zastopio, kai ie Bug, kai nega vola, ne, kai ie ta greh; ne veido, za čes volo take bolezni pridо. Obtu take imamo Cristusu naprei staviti, za nee prossiti, nim pridigati ta evangeliu[m].[C]

pernaum, v katerim ie Jezus nerveč prebival inu caihnov sturil, Math. 11,[540] se ie bilu od vseh stran, iz Ieruzalema, iz drugih meist inu dežel tih gmain inu vuckenih[541] veliku ludi na Jezusove erperge vkupe zbralu, de neso mogli vsi noter v hyšo. Inu v tim pernesso oni štyri verni možie eniga sklučeniga, od Božyga šlaka udarieniga človeka, inu kadar pred ludmi nega neso mogli skuzi te dauri Cristusu naprei postaviti, so šli gori na streho (v Iudovski deželi so te strehe ravne koker per nas ta tla oli ty podi, de so po nih more hoditi, Deut. 22.)[542] inu so to streho rezderli inu so tiga bolnika na štrikih doli pred Cristusa pustili. Le-tih 4. mož vera, lubezan, muia[543] inu prošna inu kai so s teim per Cristusu dobili, ie nom k animu navuku inu opominanu naprei postavlenu, de mi kerščeniki, kir smo Cristusa ž nega Božyo močio, oblastio inu dobruto spoznali, de more inu rad hoče vsem bozim, revnim ludem inu grešnikom, kir milosti, pomuči inu odpuščane tih grehov potrubuio, /pomagati,/ imamo tudi h Cristusu nossiti inu voditi, te otročiče nesti h timu kerstu, te velike vučiti, de Cristusa tudi prov spoznaio, de nemu inu nega evangeliu terdnu veruio inu de prossimo za nee, de Cristus nee suiem S. Duhum resveti, de ta evangeli prov zastopio inu po nim nih vero inu leben derže inu pelaio do konca.

Sledni kerščenik skerbi sam za se, de prov veruie, moli inu služi Bogu, dotle ie v tim životu, inu se na drugih ludi brumo, maše inu

2 S teim, s takimi ričmi inu tulikain premore en kerščenik inu svetnik enimu drugimu človeku z Božyo gnado priti h pomočian, tu ie, de on ž nega prošno inu z vukom perpravi h ti pravi veri inu h timu pravimu spoznanu tiga praviga Boga Očeta, Synu inu S. Duha, kai ie Cristus nom na tim sveitu dobriga opravil. Ampag de bi en kerščenik oli svetnik ž nega brumo, svetustio, molytvo inu z Božyo službo eniga drugiga človeka, boziga oli bogatiga, mahiniga oli velikiga grešnika, premogel perpraviti v nebessa, koker ty menihi inu nevučeni, lakomni fary pravio, de kater/i/

540| Mt 11, 23.

541| Vučenih.

542| 5 Mz 22, 8.

543| Trud; izposojeno iz srvn. *müeje* f. (trud, težava, potreba, sila, zaskrbljenost), in sicer v 10. oziroma 11. stoletju (H. Jazbec, n. d., 59).

kateri nim štiffta od suiga blaga, masla, syra, žyta, vina, od dobrih rib inu debelih bohov da inu ž nimi podili, ta isti ie nih brat, ie diležin nih svetih (izpačenih) maš, iuternic, večernic, vigiliev, postov, vseh dobrih dell inu nih Božy/h/ službi inu de s takimi meniškimi inu faryevimi dobrimi delli inu Božymi službami prido v nebessa. Taku govoriene, meinene inu naprei daiane ie zgul golufya, lotrya[544] inu nesramne velike laže. Zakai Abacuc 2 inu S. Paul, Ro. 1, 10, Gal. 3, Heb. 10, 11,[545] pravita, de ta pravični bode za volo te suie lastne vere živ, zastopi: vekoma per Bugi. Inu Cristus sam v dostih meistih, nerveč Ioh. 3, 4, 5, 6, 8, 11[546] inu Mar. 16: »Kateri v me inu timu evangeliu veruie inu bode kerščen, ta isti bode izveličan.«[547] Inu en vsaki, pravi s. Paul, Gal. 6, 2. Cor. 4, Ro. 14,[548] bode moral sam suio butoro oli tovor nesti inu vsaki suseb bode moral sam za se od suiga diane, dobriga inu hudiga, dati raitingo Bogu inu pryeti ta sui pravi zaslužen lon. Obtu gledai vsak sam na se, de v tim životu bode imel to pravo vero, de moli inu služi zveistu Bogu.

prošne ne zanašai.

3 V današnim evangeliu se imaio le-te bessede dobru zamerkati, kir tukai pravi Christus h timu bolniku: »Syn, zevupai, tebi bodo tui grehi odpuščeni,«[549] inu potle h tim pissariem inu farizeiom: »De vi pag bote veidili, de ta Syn tiga človeka ima oblast na zemli te grehe odpustiti«.[550] Inu tako suio muč inu oblast poterdi inu spryča s teim caihnom, kir s to samo nega bessedo tiga bolnika ozdravi etc. Iz le-tih Cristusevih bessed se mi zastopnu vučimo, zakai inu za čes volo ie Jezus prišal iz nebes doli k nom na ta sveit inu tu človestvu na se vzel, pridigal, caihne delal, terpil inu umerl, kakovu ie tu nega dellu inu opravilu na tim sveitu. Ty stari inu eni sadašni Iudi ty menio, Cristus pride na ta sveit za tiga volo, de bode v tim meistu Ieruzalemu V 2 kreloval,

Cristusevu opravilu na ti[m][C] sveitu nei, de bi on te ludi hotel s teim posvitnim blagum bogate sturiti, temuč de ima ta Hudičeva della rezdiati, tu ie, te grehe od ludi, za katerih volo prido vse nadluge inu ta smert, proč vzeti. Odpuščane tih grehov ie tih vernih nerbulši šac.

544| Nečistovanje, opolzkost; prevzeto iz srvn. *loterîe* f. (lahkotna človeška narava, nekoristnost, slepilo) (H. Jazbec, n. d., 53), in sicer do okoli leta 1200; prim. stčeš. *lotrstvie* (opolzkost).

545| Hab 2, 4; Rim, 1, 27; 10, 5; Gal 3, 11; Heb 10, 38; 11.

546| Jn 3, 15,16,18,36; 4; 5, 24; 6, 35,40,47; 8.

547| Mr 16, 16.

548| Gal 6, 5; 2 Kor 4; Rim 14, 12.

549| Mt 9, 2.

550| Mt 9, 6.

kraloval, de bode en velik, močan inu bogat gospud čez vse ayde inu kateri bodo nemu pokorni inu v nega kralevstvi prebivali, timu bode dobru, bodo myr, dosti blaga inu vsiga dobriga zadosti na tim sveitu imeili. Cristus pag sam pravi, Ioh. 18: »Muie kralevstvu nei od tiga svita.«[551] Ty eni nezastopni vučeniki pag pravio: Cristus ie prišal na ta sveit nove, bulše, obilneše, vegše inu sveteiše zapuvidi inu postave, koker so Moiseve,[552] daiati inu gori postaviti. Cristus pag nei drugih zapuvidi ne postav daial ne gori postavil, temuč on ie te iste časi prov izlagal. Math. 5, 6.[553] Inu eni nezastopni pravio: Cristus ie prišal na ta sveit inu ie en svet, čist, brumen inu popolnom leben pelal inu deržal nom k animu exemplu inu navuku, de se mi tudi taku koker on, aku hočmo priti v nebessa, se imamo zo vsem deržati. S. Peter in s. Paul inu Cristus sam dobru opominaio, de imamo briti[554] brumni, volnu terpeti, nekar mesčovati inu vmei sebo se lubiti, koker ie Cristus brumen bil, volnu terpil, tu meščene suimu Očetu izročil inu koker ie on nas lubil. Oli on vsai za tiga volo nei prišal na ta sveit, temuč de ie hotel biti en offer inu plačillu za naših grehov volo inu tim ludem, koker on tukai sam pravi, te grehe odpuščati. Inu zatu ie on Jezus, tu ie ohranenik oli ozdravlenik, imenovan, de »bode te ludi,« pravi ta angel h timu Iožefu, Math. 1, »od tih grehov ohranil inu ozdravil«.[555] Inu s. Paul pravi, 1. Thim. 1: »Tu ie ena stonovita, risnična besseda, de Cristus Jezus ie prišal na ta sveit te grešnike ohraniti inu izveličati.«[556] Inu Cristus sam čestu govori, de ie prišal te boge grešnike klicati h ti pokuri inu te izgublene ovčice iskati inu izveličati.[557] Inu v današnim evangeliu z bessedo inu s caihnom tu istu izkaže inu spryča, de ie tu nega dellu inu nega oblast tim grešnikom nih grehe odpuščati. Mnogeterimu pag, kir tu sliši, de Cristus tim kerščenikom druziga blaga ne dobrute na tim sveitu ne daie, samuč nim te grehe odpusče, pride

551| Jn 18, 36.

552| Moizeseve.

553| Mt 5, 18–19; 6.

554| Biti.

555| Mt 1, 21.

556| 1 Tim 1, 15.

557| Mt 9, 36; Jn 10, 11; Jn 10, 15.

de v missal inu bi raiši vidil inu hotel, de bi Cristus tim suim vernim daial dosti denariev, veliku gospostvu, veliko oblast inu čast na tim sveitu, posvitni myr, dolg inu zdrav život koker tu odpuščane tih grehov. Oli take misli inu žele so norske inu krive. Zakai katerimu človeku neso ty grehi odpuščeni, ta isti ie v nemilosti inu v tim serdi Bož̄y/m/,[E] ie podveržen tei večni smerti, timu Hudiču inu peklu. Kratku: oben človik prez odpuščane tih grehov v nebessa ne pride. Ampag kateri dobi tu odpuščane suih grehov skuzi to vero v Jezusa, ta isti ie pravičin, svet pred Bugom, ie v sveisti vselei tiga večniga lebna, on ie od te večne smerti, od tiga Hudiča inu pekla odkuplen inu odrešen. Inu karkuli en verni naprei terpi na tim sveitu, bodi buštvu, bolezni, ieče oli kakeršne nadluge, taku te iste neso nemu več koker ene štraifinge od Buga za volo nega grehov naložene, temuč so ene Očine lubeznive šibe, kir Bug ž nimi te verne, so li stonoviti v veri, izkuša, nih hudu messu doli tlači inu mory, de več naprei taku globoku koker poprei ne grešio, inu nee pergane h ti pohlevsčini, h ti pravi molytvi inu h klicanu na Buga; ta smert nim nei več en pot oli cesta v ta pekal, temuč v ta nebessa. Obtu ty verni, zastopni kersčeniki po drugim blagei ne žele inu vegšiga šaca nemaio, samuč tu odpuščane tih grehov.

Fary inu pridigari ne odpuščeio tih grehov, le oznanuio to pokuro inu ta odpustig v Jezusevim imeni.

4 Inu le-te bessede tih ludi, kir tukai pravio inu hvalio Boga, kir ie dal tako oblast tim ludem, zastopi: odpustiti te grehe, se imaio tudi prov zastopiti. Cristus sam, nega Oča inu S. Duh za Cristusevo volo odpuščeio te grehe inu nekar ty ludie, ne ščofi, ne papeži, ne fary. Ampag Cristus ie tei pravi cerqvi inu nee služabnikom dal to oblast inu poročil očitu vsem ludem inu vsakimu suseb odpuščovati te grehe, tu ie, de ty pridigary imaio očitu v ti cerqvi inu vsakimu suseb, doma, na potu oli kir bodi, pridigati, praviti inu oznaniti, de Gospud Bug hoče vsem ludem,

malim inu velikim grešnikom, kir pravo pokuro deio inu veruio v Cristusa, nih grehe odpustiti inu te iste, de so nim nih grehi gvišnu odpuščeni, v ti veri poterditi inu zagvišati s teimi s. zacramenti, koker od tiga s. Marco 16., Lukež 24. inu s. Ioannes 20. cap.[558] pišeio. Taku sta s. Peter inu s. Paul te grehe tim vernim odpuščala. Acto. 2, 10, 13, 16.[559]

558| Mr 16, 15–16; Lk 24, 14; Jn 20, 23.

559| Apd 2, 38; 10, 43; 13, 39; 16.

Na to XX. nedelo po S. Troyci se pridiguie ta evangelium od tih povablenih na to ohcat h timu spoznanu Cristusevimu, koku ty povableni za Cristusa inu za nega evangeli neso rodili, temuč souvražili; ty eni so hynavci bili; ta se začne: »Tu nebesku kralevstvu ie glih enimu kralu etc.« Math., 22. cap., A, p. 65.[560]

560| Mt 22, 1–14.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Današni evangeli mala naprei, koku se ta sveit pruti tei ponuieni milosti Boży derži.

1 V le-tei perglihi Cristus pravi, koku se tei pridigi od nega, tu ie timu evangeliu, vselei godi na tim sveitu, de ta ner manši inu zaverženi deil tih ludi nemu prov inu terdnu veruie. Inu on tukai ner poprei štraifa tih Iudov, potle tih aydov nevero, kir neso hoteli tei pervi Boży oblubi od semena, tu ie timu evangeliu, verovati inu diati te prave pokure, inu nim tudi stavi naprei, kakovo štraifingo ty neverniki, špotlivci inu souvražniki tiga s. evangelia bodo na tim sveitu inu na sodni dan pryeli.

Bug skuzi pridigarie vabi inu kliče te ludi h ti veri v Jezusa inu h timu večni-

2 Ta ohcat, katero ie ta kral, Oča nebeski suimu Synu perpravil, pomeni tu odpuščane tih grehov inu ta večni leben, kateru nebesku blagu ie nom ta Boży Syn ž nega martro dobil inu zaslužil. H taki ohcati, dobruti inu vesseliu ie Bug pervič ta stari sveit, vse žlaht ludi, hude inu dobre, skuzi te perve svete očake pustil vabiti. Oli onu ne-

so

so hoteli priti, nim[561] pridigom od Cristusa inu od pokure verovati. Zatu ie Bug ta isti stari sveit grozovitu štraifal inu pogubil s to povudno. Potle po tei povudni ie Bug veden skuzi Melhizedeha,[562] Abraama, Isaca, Iacopa, Moizesa, Davida inu skuzi te druge preroke do Cristuseviga prihoda vabil te ludi h taki ohcati. Glih taku sam Cristus inu nega jogri so s teimi caihni inu ž nih lepimi, zastopnimi pridigami vabili vse žlaht ludi, nim ponuiali skuzi to pridigo tiga evangelia to milost Božyo, odpuščane vseh grehov inu ta večni lebe[n][c] za Jezusevo volo, de bi taku blagu gori vzeli inu pryeli s to vero zabsto[n].[c] Oli ta vegši deil ludi za taku nebesku večnu blagu neso rodili, koker še zdai ne rodio inu veliku za nee ne vprašaio, nim so te pozemliske riči, tu blagu, gospostvu, posvitna čast, lušti tiga messa inu nih falš Božye /službe/ lubiše koker ta pokura, odpuščane tih grehov in ta večni leben. Inu ty eni Hudičevi ludie so timu evangeliu inu tim pravim pridigariem, kir te ludi na ohcat, h timu nebeskimu vesseliu vabio, taku souvraž, de iz žnih špot delaio, nee preganeio inu moree. Obtu ie Bug čez take nehvaležne, nepokorne inu neverne ludi mnogetere štraifinge, voiske, žleze, lakote inu zvirine pošilal. Inu čez te hude Iude ie te Rymlane napelal, ty so nih deželo, nih kralevstvu, ta tempel inu tu meistu Ieruzalem cilu rezdiali inu zaterli.

mu lebnu, se serdi i/n/u[E] štraifa te, kir ne hote prov verovati inu diate te pokure. Ty ludie ne hote verovati, de bi tu odpuščane tih grehov inu ta večni leben se dobil s to samo vero v Jezusa, zabston.

561| Nih.

562| Diati.

3 Cristus v le-ti perglihi tudi pravi inu vuči, du, kai inu kakakova ie ta prava cerkov, kakovi ludi v ni prebivaio. Ta kerščanska cerkov nei ena zydana hyša oli veža oli en družba oli tovarištvu tih velikih, oblastnih inu bogatih papežov, cardinalov, ščofov, faryev inu menihov, koker eni hote inu izlagaio, temuč ie ena boga, mahina, preprosta inu zaveržena družinica iz vseh žlaht ludi, ner več iz tih, kir za plutami inu na cestah leže, skuzi to pridigo tiga s. evangelia vkupe zbrana inu poklicana h ti veri v Jezusa inu s teim životom

Ta prava, živa Božya cerkov ie nerveč od tyh aydov, velikih grešnikov, bozih, nizkih ludi skuzi to pridigo vkupe zbrana. V ni se tudi

dosti hynavcev, nepokornih, očitih grešnikov nadeio. Taki bodo ty mertvi vudi te cerqve imenovani inu vekoma goreli.

votom ie po vsim sveitu reztrošena inu rezkroplena, ampag s to vero vkupe derži inu se s teim duhum ne loči, veruie timu evangeliu, se kerščuie, obhaie, moli inu kliče na praviga Boga, na tiga Očeta, našiga gospudi Jezusa Cristusa. Od take boge cerqve inu družine govori Bug skuzi Sofonia preroka, cap. 3, kir pravi: »V sredi tiga folka iest hočo pustiti ene boge revne ludi; ty isti se bodo zevupali na tu ime tiga Gospudi.«[563] Inu David, Psal. 74, pravi: »Ty bozi inu potrebni bodo tuie ime hvalili.«[564] Cristus tudi pravi, Luc. 12: »Ne buite se vi, mahinu kardelu etc.«[565] Inu vmei takim mahinim kardelcem, v ti gmaini kerščanski, vmei teimi, kir so kerščeni, hodio h pravim pridigom, se obhaieio, neso zubper timu evangeliu, so inu bodo do konca hynavci, neverniki, veliki grešniki, hudi, falš, nepokorni kerščeniki; te iste tukai Cristus imenuie, de nemaio tiga ohcatniga gvanta, tu ie, taki pofarbani kerščeniki nemaio prave, cile, terdne inu stonovite vere. Ne veruio, de bi nim nih grehi za volo samiga Cristuseviga zaslužene bili cilu odpuščeni, inu oni tudi prebivaio v tih v velikih smertnih greh/i/h.[E] Taki kerščeniki ž nih vero ne bodo obstali na sodni dan. Obtu gledai en vsaki, de bode pravo, živo vero imel, de ne greši zubper lastno veist inu de ne bode veržen z dušo inu s telessom v te vunane temnice, tu ie, v ta pekal, gdi bode veliku, grozzovitu terplene; pred teim nas obari Jezus Cristus, Syn Božy. Amen.

563| Sof 3, 12.

564| Ps 74, 21.

565| Lk 12, 32.

Na to XXI. nedelo po S. Troyci ie ta evangeli, koku ie Cristus eniga Erodežoviga krala svitnika synu od daleč ozdravil; s teim ie to suio Božyo muč inu veliko lubezan, kir on ima pruti vsem revnim, žaloshtnim vernim ludem, izkazal; ta se začne: »Ie bil en kralev dvornik, kateriga syn ie bolan ležal v Capernay etc.« Ioh., 4. cap., C, p. 267.[566]

566| Jn 4, 46–53.

Le-tiga

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Cristus z le-teim caihnom, kir tiga kraleviga altmana synu le z bessedo inu od deleč ozdravi, (koker s teimi drugimi) se izkažuie inu pryčuie, de ie on ta pravi, večni, dini Syn Božy, z Bugom, nega očetom ene moči, oblasti inu časti. Inu de ie on ta pravi, od Buga oblubleni messias inu cristus, kir ie imel po Božy oblubi inu prerokovanu tih prerokov priti na ta sveit. Inu de ta nega evangeli, vuk inu oblube so Božye, gvišne inu risnične. Inu de on hoče vsem ludem, kir bodo per nim s to vero pomuči zubper ta greh, hudiče inu pekal iskali inu prossili, de to isto bodo per nim nešli inu nih prošne bodo uslišani.[567]

Vsi Cristusevi zaihni so pryče nega oblub inu vuka inu zagv/iša/ne,[E] de hoče vsem vernim na duši inu na telessu pomagati.

567| Uslišane.

2 Le-ta današni dvornik, kir zubper suiga krala prepuvid v Cristusa veruie inu ga očitu spozna inu ga prossi za nega synu zdravie, v tim on prov dei, zakai ty kerščeniki tei sui gosposčini v tih ričeh, kir Božyo čast inu službe tičeio, kadar ona prepoveda prov pridigati, pissati, verovati, služiti Bogu, moliti inu obhaiati se, nemaio biti pokorni, temuč reči s teimi jogri: »Mi moramo Bogu več pokorni biti koker tim ludem.« Act. 5.[568] Inu mi nemamo v obenih nadlugah drugdi pomočian iskati, samuč per Bugi inu nega synu Jezusu. Ampag v le-teima dveima štukama ie krivu sturil, kir ie s teim obyskanem Cristusa inu s to prošno taku dolgu zavlačil inu odlašal, de nei poprei h Cristusu šal ne prossil, temuč stuprov tedai, kadar ie ta nega syn vže dušo poyemal inu merl. Inu kir nei veroval koker ta altman, Math. 8,[569] de bi Cristus premogel le s to bessedo inu od daleč nega synu ozdraviti oli od te smerti obuditi. S teima štuka on daie na znane inu rezodeva to nega veliko lenobo inu nemarnost inu to nega šibko, mahino inu nepopolno vero. Tacih lenih, nemarnih ludi, koker ie le-ta dvornik bil, se povsod inu vselei dosti nadeio, kir ž nih pokuro odlašaio do smerti.

Gosposčini imamo biti pokorni v tih ričeh, kir neso zubper nega bessedo. Pomuči na duši inu na telessu nemamo drugdi, samuč per Jezusu inu nega Oču iskati. Te pokure nemamo odlašati, temuč od mladiu veden inu vselei brumni biti inu služiti Bogu.

568| Apd 5, 29.

569| Mt 8, 5–10.

smerti. Dotle so zdravi, mladi, bogati inu močni, za Buga ne za nega bessedo ne rodio, v cerkov ne hodio, ne molio, se ne obhaieio, v velikih grehih inu vseh žlaht luštih tiga svita inu messa prebivaio, stuprov kadar so stari oli bolni inu počute, de moraio umreti, taku tedai pošilaio po farye inu menihe, se izpovedaio, obhaieio inu hote naprei vže biti brumni, služiti Bogu inu diati pokuro. Inu koker ie risnica, de Gospud Bug tudi te pozne pokure inu prave vere koker tiga žaharia, Luc. 23,[570] inu tiga krala Manasse, 2. Paral. 33,[571] ne zaverže. Oli vsai, kadar ta prava vera v Jezusa ie le en dar Božy, ta človik od sam sebe ne more glih tedai, kadar bi on hotel, prov verovati, temuč S. Duh v tim človeku to vero skuzi to bessedo Božyo vužge inu naredi tedai, kadar se nemu prov inu čas zdy. Obtu ie vaganu inu na cbivli, aku Bug animu takimu človeku, kir od mladiu, per nega zdravih inu vesselih dneh ništer za Buga ne za nega bessedo ne vpraša inu ne rodi, tedai, kadar glih mora umreti, to pravo vero da oli nekar[?][c] Zakai ta modrost Božya, katera ie Cristus sam, taku govori, Pro. 1: »Potehmal sem iest pridigala izvuna inu vpyla na gassah, iest sem klicala, vi pag neste hoteli priti. Iest sem muio roko iztegovala inu nikogar nei bilu, kir bi bil na tu merkal oli gledal. Vi za mui svit neste rodili inu muiga svara neste hoteli. Obtu se iest hočo tudi smyati h ti vaši nesreči inu se hočo vom špotati, kadar vom pride tu, kar se boyte. Inu kadar ta nagla nesreča, tu vaše pogublene, žalost inu nadluga koker ta toča čez vas pride, tedai bote vi na me klicali, iest pag ne bom odgovorila, oni bodo mene viutro vzgudo iskali inu mene ne nadeio, za tiga volo, kir so mui vuk souvražili inu neso hoteli tiga straha tiga Gospudi imeiti, muiga sveta neso hoteli inu mui svar so šentovali.«[572] Inu Miheas 3 inu Zaharias 7, preroka, tudi pravita: »Godilu se ie, koker ie se nim pridigalu, inu neso hoteli slišati.«[573] »Taku oni bodo klicali inu iest ne bom hotel slišati, pravi Gospud Bug te voiske.«[574] Obtu oben ne odlašai

570| Lk 23, 40–43.

571| 2 Krn 33, 12–13.

572| Prg 1, 20,24–30.

573| Zah 7, 13.

574| Mih 3, 4.

šai s to pokuro do te starosti oli do te smerti, temuč zdaici od mladiu inu dotle ie zdrav, služi veden prov Bogu, hodi h pravim pridigom, bodi brumen, rad moli, dai bugaime, čestu se obhaiai, zakai tu ie risnica: kateri človik od mladu rad, volnu inu z vesselem služi Bogu, suimu bližnimu ništer kriviga, temuč vse dobru sturi, rad v cerkov hodi, sui stan brumsku inu poštenu derži, ta isti tudi dobru inu lahku umerie.

3 V tim evangeliu imamo tudi en trošt, de Bug tudi te ludi, kir imaio mahino, šibko inu nepopolno vero, ne zaverže, aku se le puste podvučiti inu de prossio Boga za pobulšane inu poteriene te vere inu za pomuč. Cristus tukai tiga dvornika inu potle s. Petra, Math. 14, inu s. Tomaža, Ioh. 20,[575] za volo nih male vere svari, oli kadar se puste svariti inu podvučiti inu prossio, de nim nih vero poterdi, Luc. 17, Mar. 9,[576] nih nei zavergal, temuč ie nih prošno uslišal. S teim se imamo mi troštati v naših nadlugah, kadar počutimo v sebi, de mahino, šibko vero imamo, de zatu nemamo na milosti inu pomuči Boży cagati, »zakai Bug,« pravi Esaias 42, »ne hoče tiga streniga tersta rezlomiti, ne tiga kadečiga tahtu ugassiti«.[577] Inu s. Paul, Ro. 14,[578] vely vsem kerščenikom te ludi, kir so šibki v ti veri, gori vzeti.

Ty kerſčeniki, k/i/r[E] ſo le dobriga ſerca, naiſi neſo cilu terdni inu vučeni v ti veri, ſo tudi dileżni Criſtuſeviga blaga inu zaſluženа; kar na nih veri ma[n]ca,[C] tu Criſtus ſuio gnado dopolni.

575| Mt 14, 29–31; Jn 20, 24–29.

576| Lk 17, 5; Mr 9, 24.

577| Iz 42, 3.

578| Rim 14, 1.

4 Na koncu tiga evangelia, kir pravi, de ta dvornik ie veroval inu vsa nega hyšna družina, iz tiga se vučimo, de sledni dober verni gospud, oča inu gospodar ie dolžan to suio družino vučiti to pravo vero v Jezusa, nim praviti, du, kai ie Jezus, kakovo dobruto ie nom ž nega martro opravil inu dobil, de tudi h pravi veri inu Božymu spoznanu prido, de brumni rataio, Boga z nami red česte inu hvalio. Amen.

Dvornik ie ſui družini pravil od Criſtuſa; taku ſledni gospodar ima ſturiti.

Na to XXII. nedelo po S. Troyci ie ta evangeli

geli od tiga nemilostiviga dolžnika, kir za Božyo volo, kir ie nemu vse grehe odpustil, nei hotel suimu bližnimu eno mahino krivino odpustiti; ta se začne: »Tu nebesku kralevstvu ie glih enimu kralu, kir ie hotel raitati suiemi hlapci etc.«
Math., 18. cap., D, p. 54.[579]

579| Mt 18, 23–35.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Vsi ludie so tulikain dolžni Bogu, de ne mogo nikdar plačati, kateri pag prossio za odpustig inu veruio v Jezusa, tim Bog vuss dolg šenka. Zatu Bug hoče, de mi našimu bližnimu tudi odpustimo. Kir tiga ne dei, ta reserdi spet Boga inu bo veržen v to gorečo večno iečo.

1 Današna evangeliska pergliha kaže, vuči inu pryčuie nerpoprei, de vsi ludie so veliki dolžniki, grešniki inu krivi pred Bugom za volo nih mnogeterih porodnih, sturienih, vunanih inu noternih grehov, zakai oni tim Božym postavom inu zapuvidom z obeno ričio ne sture zadosti ne popolnoma, temuč sledno inu vse pregrešio inu prelomio, koker smo od tiga štuka v tim drugim deilu te predguvori zadosti iz S. pisma spryčali. Potle pravi, de Gospud Bug tim ludem, kateri te suie grehe spoznaio, possio za milost inu odpustig, hote diati to pravo pokuro, odpusti vse grehe zabston, za volo Jezusa Cristusa, našiga odvetnika. H tretimu: nerveč vuči inu vely sred teim navukom, kateri ie Cristus pred le-to pergliho s. Petru dal, de mi kerščeniki, katerim ie Bug vse grehe zabston, za volo suiga Synu odpustil, imamo tudi našim souvražnikom inu ščodlivcem nih zuper nas krivu diane iz serca odpustiti za Božyo volo inu nekar sami sebe mesčovati. H četertimu: le-ta evangeli pravi, de ty ostri, terdi, scopi inu nemilostivi ludie, kir ne hote tim suim raven človekom nih krivu, nezastopnu diane odpustiti inu pregledati za Božyo volo, kir ie nim zabston vse grehe za volo Jezusa odpustil, bodo na sodni dan grozzovitu s teim peklom štraifani, čez nee se Bug serdi, nim bodo nih grehi vsi, kir so sturili nih dni, deržani naprei. Psal. 109.[580]

580| Ps 109, 14.

Na

Na to XXIII. nedelo po S. Troyci se pridiguie ta evangeli od tiga hudiga, kunštniga farizeiska vprašana, aku se spodobi dati timu cessariu ta činž inu štivra oli nekar; ta se začne: »Ty farizei gredo tedai tiakai inu imaio en svit etc.« Math., 22. cap., B, p. 66.[581]

581| Mt 22, 15–22.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Ty preprosti, aku hote le-ta evangeli prov zastopiti, imaio poprei veiditi, de vsi Iudi tedai, kadar ie Jezus vmei nimi hodil inu pridigal, so bili tei rimski aydovski gosposčini podverženi, koker so zdai ty kerščeniki tim Turkom, kir v tih zdolenih vogerskih, v veziaških, crovaških, v Bosni inu v serblanskih deželah prebivaio. So morali po syli, zubper nih volo timu rymskimu cessariu te štivre, pravde inu cole[582] plačovati. Na tu so ty farizei zubper Cristusa enu kunštnu vprašane žnešli,[583] kir ga vprašaio: Aku ie prov inu se spodobi tim Iudom, kir so eni Božy frayani ludie, dati timu cessariu ta cbinž[584] oli nekar[?][c] S takim vprašanem so ga hoteli zapopasti inu perpraviti oli de vsi Iudi, bozi inu bogati, bi bili nemu souvraž postali, nega vuk inu oblube za falš, krive, ležnive inu za ništer deržali oli de bi bil uyet od rymske gosposčine koker ta, kir vuči inu se stavi zubper cessarieve inu vse žlaht gosposčine postave, zapuvidi inu naredbe. Cristus pag, koker ta modri bug, nim da eno tako odguvor, kateri ne mogo ne ty farizei, ne ta gmaina, ne ta gosposčina krivu dati.

Hynavci, kunštni, modri, souvražniki tiga praviga evangeliskiga vuka isčeio veden, povsod, koku bi prave pridigarie per gosposčini inu preprosti gmaini souvražne sturili. Ampag oni na koncu v špotu ostano.

2 Inu Cristus s to odguvorio, kir tukai pravi: »Daite cessariu, kar cessariu sliši, inu kar sliši Bogu, tu daite Bogu,«[585] dvei riči vuči inu daie na znane vsem ludem; nerpoprei: de ta pridiga tiga s. evangelia inu ta vera kerščanska

Ta evangeli inu vera kerščanska ne prestavle tih gospo-

X 3 obeniga

582| Štivra: davek, dajatev; izposojeno iz stvn. *stiura* f. (podpora, pomoč; pravno utemeljene, redne denarne dajatve plemstvu) (H. Jazbec, n. d., 80). Pravda: redna zemljiška dajatev, zapisana v urbariju. Col: carina, mitnina, cestnina.

583| Znešli.

584| Činž.

585| Mt 22, 21.

skih pravih pravd, temuč le ta serca h Bugi, na pravo vero preobračuie.

obeniga gospostva, ne oblasti, ne stanu, ne pravih postav, ne ordning, ne pravd, ne daiena, iemlena, kupčovana, prodaiana, kupila ne preminuie, ne rezdira inu doli ne tare, koker nekateri menio inu dolže te evangeliske pridigarie. Temuč Cristus, nega s. evangeli inu vsi pravi, zastopni pridigary le-te gosposke dobre, potrebne riči poterduio inu zapovedaio vsem kersčenikom, de vso žlaht gosposčino poštuio, boye, ni dado volnu inu zveistu nih pravde, štivre, cole, dessetine inu kar nim od stariga sliši.

Dobra gosposčina ie en velik dar Božy, huda ie ena štraifinga koker kreg, toča, lakota, žlize; ta se ima terpeti, prossiti Boga, de on sam to isto premini. Taki hudi gosposčini Salomon zlu pryti, Sap. 6,[586] kir pravi: ČČez te hude visše grozna pravda pride, tim nizkim se bo milost izkazala, ampag ty oblastniki bodo sylnu štrai-

3 Potle in h drugimu s to odguvorio tudi vse verne vuči inu nim vely, de kadar glih ta gosposčina nim po syli, po krivici, tim starim pravdom inu novadom zubper prevelike štivre, cole, aufšlage inu težke tlake nalagaio inu iemlo, taku ty kersčeniki taki syli inu krivini nemaio se zubper z brambo staviti, ne krega oli puntov začenati, temuč koker te druge nadloge, kir nom Bug pošle inu naloži na nas, imaio volnu preterpeti, Bogu izročiti, prossiti inu klicati na nega, de on sam nim tako nadlugo podstopi, tei gosposčini pravi rezum inu pamet da, de to nih oblast, ki imaio od Buga, po pravici, po Božy voli derže, pelaio inu rovnaio. Inu per tim spoznati inu reči, de Gospud Bug tako hudo, krivo inu nezastopno gosposčino ie nim dal za volo nih grehov inu de bodo izkušeni, so li v ti veri stonoviti inu volni, koker od tiga Iob govori, cap. 34: »Bug dopusti enimu hynavcu kralovati za volo tih grehov tih ludi.«[587] Inu Salomon pravi, Pro. 28: »Za volo grehov te dežele bodo čestu ty viudi premineni, ampag za volo tih ludi, kir so modri inu zastopni, bodo dolgu živi.«[588] Tu ie: kadar so ty ludie hudi, taku nim dolgu ta dobra gosposčina ne ostane, temuč na meistu te dobre ta huda pride. Inu Bug tudi s to hudo gosposčino tudi te suie verne ludi izkuša, so li stonoviti inu volni v ti veri, koker ie to staro cerkov izkušoval v tim Egipti s teim tyrannom faraonom, Davida s teim Saulusom, te Iude, Daniela

586| Mdr 6, 5–6,8.

587| Job 34, 30.

588| Prg 28, 2.

ela inu nega tovariše v babiloniski ieči s teim Nabuhodonozorom inu Dariom, Cristusa inu te j/o/gre[E] s teimi iudovskimi ščofi, fary inu s teim Erodežom, te perve kerčenike[590] s teim Neronom, Dioclecianom inu z drugimi tyranni. Oli kadar so tako sylo volnu terpeli inu klicali na Buga, ie Bug nim vselei od take hude gosposčine čudnu pomagal inu te tyranne grozzovitu štraifal: tiga faraona ie zo vso nega voisko potupil, Saulusa pustil prebosti, Erodeža so červie sneli, Nero se ie sam prebol. Maximin, Diocletian inu vsi krali, cessary inu viudi, kir so kerščenike preganeli, lovili, morili, tu nih po syli inu po krivini iemali, so vsi hud konec vzeli. Inu še zdai vidimo inu slišimo povsod, de katera gosposčina, mala oli velika, nemilostivu suiemi kmeti inu pokorniki okuli hodi, po syli inu po krivini tu nih iemle, prevelike štivre inu tlake nalagaio, hud konec vzamo, nih blagu do tretyga erba ne pride, nih stan inu žlahta cilu pogina,[591] koker so ty Celski knezi, nai so si dosti cloštrov inu caplany štifftali, v Rym hodili, vsi poginili inu konec vzeli za volo, kir so nih kmetom te lipe sčere po syli iemali, ž nimi curbali inu drugo krivino inu sylo obhaiali. Obtu ty kerščeniki so dolžni per nih visti vsaki gosposčini, hudi inu dobri, vseh ričeh, kir neso zubper Božyo bessedo, biti pokorni, dati, kar ni sliši, te cole, pravde, štivre, tlake, inu ni izkazati vso čast inu poštene, moliti inu prossiti za no. Inu kadar ta huda gosposčina tu nih po krivini ie[m]le,[C] p[re]gane,[C] lovi, taku imaio volnu p[re]terpeti,[C592] Bogu nih nuio tožiti, zakai preveč, po syli inu po krivini dati nei greh, temuč en marter, ena služba Božya, zakai Bug hoče tu od suih vernih imeiti, ampak po krivici, zo vso sylo iemati, boge kmete inu ludi dreti, syliti, tu ie greh inu Bogu sylnu zubper. Koker od tiga s. Pa., Ro. 13 inu 1. Thi. 2.[593] lipu vuči. Od tiga tudi v tim catehizmi, v ti Četerti zapuvidi inu na ko[n]cu[C] tiga catehizma naidete. S. Peter lipu vuči, kir pravi, 1. Pet. 2, le-

fani.« Psal. 82. 2. Mich. 3.[589]

-aku:[594]

589| Ps 82; Mih 3, 1–4.

590| Kerščenike.

591| Pogine.

592| P[o]terpeti.

593| Rim 13, 1–7; 1 Tim 2, 1–2.

594| Taku.

taku: »Bodite podverženi inu pokorni sledni gosposki postavi, ordningi inu naredbi za volo tiga Gospudi, oli timu kralu koker timu viščimu[595] oli tim altmanom koker tim poslanim od nega k ani štraifingi inu mesčovanu čez te ščodlivce inu k ani hvali tim brumnim, zakai le-tu ie ta dobra vola Božya, de vi s teim dobrim delanem tih norsk/i/h[E] inu nezzastopnih ludi vusta zamašite. Vse žlaht ludi poštuite, bratovščino lubite, Boga se buite, krala poštuite. Inu vi hlapci bodite pokorni s teim strahum tim gospudom, nekar le samuč tim dobrim inu mehkim, temuč tudi tim hudim inu čudnim etc.«[596]

595| Višimu.

596| 1 Pt 2, 13–18.

Bogu tu nega damo inu plačamo, kadar timu evangeliu veruiemo inu se po nim zo vsem našim dianem deržimo. Inu to pravo vero pred vso gosposčino spoznamo.

4 Gospudi Bogu sliši inu smo dolžni dati inu izkazati pruti nemu ta pravi strah, pravo vero, zevupane inu lubezan, volno pokorsčino vseh ričeh, imamo prov vučiti inu pridigati od nega, nemu zveistu služiti inu diliti zacramente po nega bessedi, zapuvidi inu postavi, moliti, klicati na nega, to vero očitu spoznati. Od le-tih Božyh riči se nemamo nikomer, obeni oblasti pustiti se odeleči;[597] poprei imamo vagati tu blagu, život inu kar na tim sveitu lubiga imamo, zakai Bug hoče očitu spoznane od nas imeiti, koker Cristus od tiga v dostih meistih govori, kir pravi, Math. 10, Mar. 8: »Vsaketeri, kir mene spozna pred teimi ludmi, tiga istiga iest hočo tudi spoznati pred muiem očetom inu pred vsemi angeli; kateri pag mene pred ludmi zatay inu se bode muih bessed inu muiga evangelia sramoval, tiga istiga iest hočo zatayti inu se sramovati na ta dan, kadar iest v mui časti pridem pred muie[m][C] očetom inu pred vsemi sveteimi angeli.«[598]

597| Odvleči.

598| Mt 10, 32–33; Mr 8, 38.

Na to XXIIII. nedelo po S. Troyci se pridiguie ta evengeli,[599] koku ie Jezus eno ženo od nee dolge, težke bolezni ozdravil inu eniga šulmeštra sčer od smerti obudil; ta se začne: »Kadar ie Jezus le-tu ž nimi govuril, pride k nemu eden tih nerpervih inu ga moli etc.«

Math., 9. cap., D, p. 23.[600]

599| Evangeli.

600| Mt 9, 18–25.

Le-tiga

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Cristus Jezus, naš gospud inu ohranik, z le-teima današnima dveima caihna to suio Božyo vsigamogočo muč inu oblast, kateri so vse riči podveržene, Phil. 3,[601] inu to preveliko periazen, katero on ima pruti vsem žlaht ludem, pruti bozim inu bogatim, pruti modrim inu preprostim, pruti možem inu ženom, pruti mladim inu starim, očitu izkazuie inu rezodeva. Ta nega velika Božya muč se tukai vidi, kir ie to betežno ženo taku lahku inu hytru cilu zdravo inu spet močno sturil inu tiga iudovskiga farmoštra oli šulmoistra sčer le z ano samo bessedo, Tabitha cumi, od smerti ie obudil. Potle ta nega lubezan inu dobruta se tukai izkazuie, kir ie on zdaici na tiga šulmostra prošno, naisi ie mahine inu šibke vere bil, šal to nega sčer ozdravlati. Inu kir ie tei bogi ženi, katera ie bila vse nee blagu s teimi arcati zadiala, zdaici, koker ie v nega verovala inu se ga doteknila, ie izdravil inu za nega sčer no gori vzel.

Cristusevi caihni vsi pryčuio od nega moči inu lubezni prut/i/[E] nom vsem inu de nega bessede, oblube, naisi s teim dianem en čas zavlačuie, so risnične.

601| Flp 3, 20–21.

2 Le-ta bolna, nesnažna žena inu ta mertva deklica pomenita vse človestvu. De koker le-ta današna žena inu ta deklica ste imeile garde, nečiste inu smertne bolezni, od katerih nima oben človik ne arcnya nei mogla pomagati inu de bi nima Cristus ž nega močio inu milostio ne bil prišal h pomočian, bi bile obe dvei poginile inu konec vzele. Gli taku vsi ludie: po naturi, po tim pervim roystvu so pred Bugom za volo tih porodnih inu tih drugih sturienih grehov gardi, nečisti, gnusni inu smerdeči, za tih volo moraio vsi vzeti hud konec inu umreti s to telesno inu večno smertio. Inu aku oni hote, de bi se nim iz take reve inu nadluge pomagalu, taku oni nemaio drugdi pred obeni stvari pomuči iskati, samuč s to pravo vero per tim samim vsigamogočim, milostivim, dobrotlivim Jezusu Cristusu, koker

Mi smo vsi grešniki, obtu smo vsem žlaht boleznom, tei smerti inu Hudiču podverženi; hočmo li iz take reve priti, taku drugdi nekar, samuč per Jezusu s to v/e/vo[E] pomuči iščimo.

sta ta današni šulmoister inu ta boga žena iskala inu nešla. Per nim samim naidemo tu zdravie, čistost inu lipoto te duše s to vero, tu odpuščane vseh grehov, to pravico, brumo inu svetust, kir velaio pred Bugom, potle na sodni dan nas bode tudi na životu cilu ozdravil, obudil od te smerti inu possadil v tu nebesku ladane, zakai Cristus ie prišal na ta sveit tiga verniga človeka cilu ozdraviti na duši inu na telessu inu odrešiti od te večne smerti, od Hudiča inu od tiga pekla.

3 Inu v tim današnim evangeliu imamo dobru zamerkati le-te bessede, kir Cristus pravi: »'Zevupai, sči, tuia vera ie tebe zdravo sturila'; inu ta žena ie zdrava postala v ti isti uri.«[602] Inu kir ie tudi Cristus dial, koker s. Lukež, 8. cap., piše (s. Marco inu s. Lukež le-ta evangeli z obilnešimi bessedami koker s. Matevž pišeta): »Iest sem počutil, de ie ena muč šla vunkai iz mene.«[603] Le-te bessede Cristuseve inu tiga evangelista nom zastopnu pravio inu daio na znane, kai inu kuliku ena prava vera vela, dobi inu oppravi per Cristusu. Kai ta vera enimu človeku nuca[?][c] Ta vera sturi tiga človeka dileżniga vse Cristuseve dobrute, pravice, milosti inu moči. Obtu S. pismu povsod, Cristus, ty jogri inu s. Pa. tei veri to moč persoduio, de le ona dobi timu človeku ta vnečni[604] leben, odpuščane vseh grehov inu de sturi brumniga, pravičniga inu svetiga pred Bugom. Oli per tim ima tudi en vsaki veiditi inu dobru zamerkati, de ta vera od sama sebe, koker enu naše dellu, vola inu missal oli koker ena naša služba, takih velikih riči, odpuščane vseh grehov inu tiga večniga lebna, ne zasluži per Bugi inu ne dobi; ta vera sama na sebi tulikain per Bug nema te moči inu ne vela. Take večne nebeske riči ie nom dobil inu zaslužil Jezus Cristus sam ż nega pohlevščino, martro inu gorivstanene[m].[c] Oli kadar ie pag Gospud v tim nega modrim, večnim sveitu taku odločil inu postavil, de oben človik tih Božyh milostivih oblub inu vsiga Cristuseviga oppravila inu

To bolno ženo nei tu n/e/e dotikane, ne ta sukna Cristuseva inu ta nee vera tudi nekar očistila inu ozdravila, temuč ta muč, oblast, milost inu dobruta Cristuseva, katero muč inu dobru/t/o[e] ie ta žena s to inu skuzi to vero na se inu k sebi perpravila inu dileżna postala.

602| Mt 9, 22.

603| Lk 8, 43–48.

604| Večni.

inu zasluhena[605] ne bode dileżin, samuč on takim Bożym oblubom, v Cristusa inu nega evangeliu terdnu veruie, za tiga volo se tei veri tulikain da inu perlaga. Kateri v Cristusa inu nega evangeliu ne veruio, na tih istih ie vsa milost Bożya zabston. Inu ta martra Cristuseva ie na nih zgublena. Od tiga tudi naidete v ti predguvori, v tim 38. capituli.

4 Inu kir ie ta današna bolna żena vse nee blagu potratila s teimi doctory inu arcati inu ni ništer neso pomagali, se vučimo, de obena arcniia, obenu zelisče inu korene ne pomaga, aku Bug h ti arcnii suiga żegna inu moči ne perda, obtu, kadar smo bolni, taku se imamo poprei s pravo pokuro inu vero v Jezusa z Bugom spraviti inu zmyriti, klicati inu prossiti za zdravie inu potle stuprov po te arcate poslati. Tih arcatov inu nih arcniie nemamo zavreče[606] ne zašpotovati, koker ty eni nezastopni deio, zakai Bug ie to arcniio iz te zemle stvaril timu človeku h dobrimu inu ta arcat oli doctor se ima poštovati za volo te telesne potrebe, koker od tiga Jezus Syrah, Eccle., 38. cap.,[607] lipu govori. Ampag tu zevupane nemamo, koker ie bil ta kral Assa, 2. Paral. 16,[608] sturil, v tiga arcata postaviti inu poprei tih arcatov koker Boga obiskati.

Prave, spodobne artcnye od zelisč oli korena mogo ty kerščeniki v potrebi nucati, ampag v ne/e/[E] vupati nemaio inu pred cuperniških żegnih se imaio varovati.

5 Od tih ludi, kir so per tei mertvi deklici bili inu piscali (ty naketeri bogati ludi so per nih merlcih pustili klagovu inu mylu piscati, koker mi zdai pustimo zgoniti) inu se smyali inu špotali Cristusu za volo, kir ie nee iz hyše bil izpodil inu k nim dial: »Ta deklica nei mertva, temuč ona spy.«[610] Se mi vučimo, de ta naša človeska nora zastopnost inu modrost ne veruie, de bi ty mertvi kadai spet od smerti vstali inu de te duše, kadar se ločio od nih teless, de so żive inu de se spet na sodni dan v nih telessa poverno. Inu de ta duša inu tellu bodo vkupe v tim nebeskim večnim lebni oli v tim peklu vekoma prebivali. S. Paul, kadar ie on pred teim Festom, flegariem te Iudovske dežele pridigal, de ie Jezus od smerti vstal inu de ty mertvi

Ta stuk[609] te naše prave vere, de te duše, kadar se od tih teles ločio, so żive inu de ta naša telessa bodo spet vstaiela od smerti, ie tei človeski zastopnosti zuper

605| Zasłużena.

606| Zavreči.

607| Sir 38, 1–3.

608| 2 Krn 16, 12.

609| Štuk.

610| Mt 9, 24.

nui[611] se težku veruie. Zatu tu S. pismu, suseb ta Novi testament, od tiga gorivstanena tiga života taku čestu inu zastopnu govori inu te verne ž nim trošta inu nee zagvišuie, de gvišnu bodo od Cristusa od smerti obudeni inu vzeti z dušo inu s telessom v ta nebessa.

vsi bodo tudi gori vstaieli, se ie nemu špotal inu dial: »Ti Paule greš od vuma, tuie veliku brane inu pismu ie tebe noriga sturilu.« Act. 26.[612] Mi pag imamo taki naši hudi, izkaženi inu nori zastopnosti tar modrusti inu tei prekleti neveri s to Božyo bessedo inu oblubo zo vso močio veden zubper stati, od sebe goniti, klicati inu prossiti zveistu Boga, de nas ne pusti v take izkušnavo inu nevero pasti inu priti, de bi mi ne verovali, de ty mertvi bodo vstaieli od smerti. In per tim imamo zmisliti, de Gospud ie vsigamogoč, pravičin inu risničin, de ie vse riči na nebi, na zemli, videče inu nevideče, iz ništer sturil inu de ie odločil inu postavil en sodni pravdni dan, na kateri bodo morali vsi ludie pred nega priti inu pryeti nih pravi zasluženi lon, hud oli dober. Mi imamo zmisliti, de mi tudi pred stu leiti nesmo ništer bili; iz čes smo sturieni; ie li Bug nas, kir nesmo bili, sturil, veliku več on nas premore od smerti obuditi inu tu tellu, kir ie segnilu oli od červov snedenu oli sežganu, nom spet poverniti, to dušo inu tellu vkupe spraviti. Mi slišimo, koku hytru inu lahku ie Jezus to današno deklico obudil od smerti, veliku laže še koker mi eniga človeka od tiga sna. Tu S. pismu povsod tih vernih smert imenuie enu spane, zakai tu spane ie en pravi pild, ena podoba inu štalt te smerti; zakai kadar en človik spy, naisi ie živ, z obenom vudom ne gible, ne vidi, ne sliši, ne vei, kei ie, koker bi mertov bil.// Inu de bi nigdar poprei ne bili koga vidili inu sami izkusili, de tu spane ie ena lahka, slatka, dobra, nucna reč, taku bi se tiga spane bali inu strašili koker te smerti. Obtu, kadar vidimo vsag dan, de ty ludie iz tiga sna koker od te smerti zdravi inu vesseli gori vstaieio, mi vidimo tudi, koku Gospud Bug vsako spomlat tu korene, tu drevie, vso zemlo živo della, ponavla inu lepo zeleno sturi; s teim vsem imamo to našo risnično vero od tiga gorivstanene poterditi. Inu per tim tudi zmisliti, de ta štuk vere od gorivstanene ie nerbule v tim S. pismu z bessedami inu s teimi exempli

611| Inu.

612| Apd 26, 24.

empli poterien: Bug ie, preden ie Cristus na ta sveit prišal, Enoha, Eliasa inu Moizesa z dušo inu s telessom gori v nebessa k sebi vzel. Cristus ie try mertvice obudil, s. Peter inu s. Paul sta vsaki eniga mertviga obudila. Inu kadar ie Cristꝯ[613] vstal od smerti, ž nim ie vstalu dosti svetih očakov inu so ž nim šli v ta nebessa; berite ta dva capitula s. Paula, 1. Cor. 15 inu 1. Thes. 4.[614] Obtu en vsaki gledai inu se perpravi s to pravo vero inu s poštenim lebnom h timu sodnimu dnevi, de bode odločen inu vzet s teimi izvolenimi v ta sveta nebessa; h timu priti nom pomagai Oča nebeski za volo suiga lubiga Synu sred S. Duhum. Amen.

613| Cristus.

614| 1 Kor 15, 12–21; 1 Tes 4, 15.

Na to XXV. nedelo po S. Troyci se pridiguie

ta evangeli od Cristuseviga prerokovane od tiga ieruzalemskiga inu iudovskiga zatrena inu od konca tiga svito.[615] Inu kakovi caihni se bodo poprei per tih Iudih inu potle per tih kerščenikih godili; ta se začne: »Kadar vi bote vidili to prekleto reč te pustine, katera ie od Daniela preroka pravlena, stoiečo v tim svetim meisti etc.« Math., 24. cap., B, p. 73.[616]

615| Svita.

616| Mt 24, 15–28.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 S. Matevž v le-tim 24. capituli inu s. Marco v tim 13. inu s. Lukež v tim 21.[617] od dveyu riči pišeio: od zatrena tiga meista Ieruzalema inu od tiga sodniga dne inu kakovi caihni se bodo poprei godili. Ty jogri so na trety dan po cvitnici Jezusa, sedečiga na Oliski gori, vprašali: Kadai bode tu Ieruzalem rezdianu inu rezvalenu inu kadai ta sodni dan bode[?][c] Inu kakovi caihni se bodo poprei godili[?][c] Na taku nih duye vprašane Cristus odgovori inu nim začne praviti, de poprei, p[re]den[c] se tu meistu Ieruzalem rezvali, inu potle pred sodnim dnem bodo gori vstaiali falš cristusi, falš preroki inu vučeniki; ty bodo caihne inu čudesa delali inu s teimi dosti ludi zepelaio, bodo tudi velike voiske, kregi,

Ty caihni, falš navuki inu falš Božye službe, te nadluge inu nesreče, kir so se godile pred ieruzalemskim inu iudovskim zatrenem inu končan-

617| Mr 13, 14–23; Lk 21, 20–24.

nem, se bodo tudi godile pred sodnim dnem. Iz tih sadašnih caihnev inu kir so ty ludie taku hudi inu kir se ta evangeli povsod, vseh žlaht jezikih pridiguie inu pisše, moremo veiditi, de ta sodni dan nei deleč.

boy, lakote, dragine, žlize, pomori, tressuvi, ta lubezan bode doli inu ta hudoba gori iemala vmei ludmi, ty ludie bodo žiher, ne bodo za Buga, ne za nega bessedo, ne oblube, ne prytež ništer rodili, bodo vseh žlaht luštih prebivali inu ta evangeli bode vini pridigan po vsim sveitu k animu pryčovanu čez te hude inu neverne ludi. Inu tedai stuprov, pravi Cristus, pride tu iudovsku pogublene inu za teim ta sodni dan. Le-te riči vse so se v ti Iudovski deželi inu v tim Ieruzalemu pred iudovskim zatrenem inu so se potle pred sodnim dnem godile. Inu se še zdai gode vmei kersčeniki inu po vsim sveitu. Preden ie tu Ieruzalem bilu zatrenu, zdaici, koker ie Jezus bil šal v nebessa, so štyri falš cristusi eden za drugim bili gori vstali; timu enimu ie bilu ime Teodas, timu drugimu Iudas Galilevc, Act. 5,[618] timu tretymu Beneucoba, timu četertimu Egiptovec, koker Iozefus pisše.[619] Le-ty so se pred teimi Iudi vunkai daiali, de so oni ty pravi cristusi, poslani h tim Iudom, kir imaio te Iude od te rymske službe inu oblasti odrešiti, inu so se hvalili z velikimi caihni, de hote to vodo Iordan narazen rezločiti, koker ie Iozue, 3. cap.,[620] bil rezločil, de ž nih voisko skuzi po suhim bodo mogli puiti. S takimi ležnivimi oblubami so dosti Iudov p[re]guvorili[c] inu k sebi perpravili; s teimi so punte inu krege vede[n][c] zubper te Rymlane začenali, oli ty Rymlani so le-te falš cristuse ž nih voisko vse pobyli. Tedai so tudi velike voiske inu kregi po vsim sveitu bile, nerveč v ti Iudovski deželi, de na eden velikinočni praznik za volo, kir so ty Iudi eniga rymskiga žolneria, kateri ie bil nim sui sra[m][c] nag pokazal, ubyli, ie dvasseti tavžent Iudov bilu pobyenu. Inu v tih drugih iudovskih meistih so vede[n][c] vmei Iudi inu Rymlani veliki kregi inu poboy bili. Raven tiga so tudi tedai bile v ti Iudovski deželi inu drugdi velike lakote, Act. 11,[621] žlize, pomori, tressuvi, velike syle, krivine inu vse žlaht hudobe so se godile vmei ludmi inu ništer mane so ty jogri inu ty drugi pridigary zubper to volo inu p[re]puvid[c] tih Iudov inu aydov povsod zveistu pridigali ta s. evangeliu[m];[c] glih taku se ie potle

618| Apd 5, 36–37.

619| Jožef Flavij, *Židovske starožitnosti* XX, 5.1, 8.6.

620| Joz 3, 7–16.

621| Apd 11, 28.

za teim zatrene[m]ᶜ tih Iudov v tim kerščanstvi, koker se ie pop[re]iᶜ per tih Iudih, godilu inu še zdai se godi: povsod so falš cristusi, tu ie anticrišti (anticrist se pravi sledni, kir Cristusu, nega časti, bessedi inu postavi ie zubp|er|),ᶜ falš vučeniki, ta pervi veliki anticrist, ta Mahomet ie ta vegši deil ludi od Cristuseve vere na to suio Hudičevo, falš vero obernil inu zepelal. Ta drugi hynavski anticrist, ta papež ž nega cardinali, ščofi, fary, men/i/hiᴱ inu iezubidermi ie to pravo staro vero, vse prave Božye službe, molitve, zacramente, dobra della, almožne, poste, to pokuro na druge riči, koker ie Cristus rekal inu postavil, p[re]obernilᶜ inu izpačil. Vsa hudoba, lotrya, syla, krivina inu nezveiščina gre nap[re]iᶜ inu p[re]maga,ᶜ povsod po vsim sveitu ie polnu kregov, voiske, čudnih bolezin, vse riči drage perhaieio, ty ludie za Buga ne za nega bessedo ništer ne rodio, vseh žlaht luštih p[re]bivaio,ᶜ so offertni, lako[m]ni,ᶜ polni nyda inu souvraštva, nemilostivi, te boge zo vso sylo doli taro. Inu per taki človeski inu Zludievi hudobi inu krivini ništer mane se pridiguie inu piše po vsim sveitu ta pravi, stari, čisti, risnični sveiti eva[n]geli;ᶜ v tim se zastopnu daie na znane vse[m]ᶜ lude[m],ᶜ kai Bug hoče od tiga človeka imeiti, de v nebu pride. Tu Bug taku zdai dopusti pridigovati tim dobrim serce[m]ᶜ inu bru[m]nimᶜ lude[m]ᶜ k animu trošsu[622] inu izveličanu inu tim hudim nevernim k animu pryčovanu, de ne bodo imeili obeniga izguvora na sodni dan.[623] Od tih caihnov, kir se imaio goditi p[re]dᶜ sodnim dnem, smo mi tudi na to druga[624] nedelo tiga adventa govurili inu od tih pred ieruzalemskim zatrenem na to desseto nedelo po S. Troyci.

622| Troštu.

623| Rim 1, 20.

624| Drugo.

2 Ta abominatio desolationis,[625] ta gnusna, merska, prekleta pregreha tiga rezvalena inu zatrena, od katere Cristus v tim začetku današniga eva[n]geliaᶜ inu Daniel, 9. cap.,[626] govorita inu prerokuieta, de glih p[re]dᶜ teim obpuščene[m]ᶜ ieruzalemskim ima stati v tim te[m]pli,ᶜ pravio ty eni vučeniki, so ta rymska ba[n]deraᶜ inu ty aydovski maliki inu pildi, katere sta Tiberio inu Caligula, ta rymska cessarie po syli, tim Iudo[m]ᶜ zubper v ta tempel v Ieruzalemi bila postavila, zakai ty Iudi imenuie

Kadar v ti cerqvi falš vuk inu tu malikovane, na rotavži myty, syla inu krivina,

625| Gnusoba opustošenja.

626| Dan 9, 27.

na placu, na tergeh golufya, v hyšah, doma inu v tovernah vsa huduba, lotrya, curbaria inu nečistost naprei gredo inu premagaio, taku ta Božya štraifinga nei deleč.

vse pilde inu malike te grozne, merske, preklete pregrehe za volo, kir ie Bug ostru prepovedal pilde moliti, čestiti inu delati. Exod. 20. Deut. 5. Esai. 44.[627] Ty eni pag pravio, de ty aydovski žolnery, ta rymska voiska, kir so bili tu Ieruzalem oblegali, se imenuio ta gnusna pregreha. Eni vučeniki pag pravio, de tu mersku pregrišene so te iudovske službe, nih obrezovane, offri inu prazniki, kateri so oni zubper Cristusev inu tih jogrov vuk inu postavo dopernašali v tim templi inu v Ieruzalemu. Inu kadar le-te try izlage inu zastopnosti od tiga pusledniga caihna inu znamina, de tu Ieruzalem bo rezdianu, se glihaio inu zdai veimo, de vse tu, kar ie Cristus prerokoval od caihnov inu končane tih Iudov, ie popolnoma dopernessenu, na tu imamo mi gledati iou se sumniti,[628] kadar se zdai take riči gode, koker so se tedai pred iudovskim končanem inu zatrenem godile, de ta sodni dan nei deleč. H timu se imamo perpraviti s to vero inu vsem dianem, de bomo mogli pred to pusledno pravdo obstati, zakai za teim sodnim dnem bomo hudiga oli dobriga uživali vekoma, koker smo v tim životu verovali inu služili Bogu.

627| 2 Mz 20, 4–5; 5 Mz 5, 8–9; Iz 44, 9–19.

628| Inu se spumniti.

Ta povudna čez vuss sveit, ta ogen čez Sodomitarie, ta nagla smert čez Nabala, 1. Reg. 25,[629] inu čez tiga bogatiga, Luc. 12,[630] tu pogublene čez te lude ie prišli tedai, kadar so ty ludie ner/mane se troštali./[631]

3 Cristus tudi raven tiga prerokovane, kakovi caihni se bodo godili pred iudovskim zatrenem inu sodnim dnem, vuči inu svetuie, koku se imaio ty kerščeniki v ti Iudovski deželi inu po vsim sveitu vsag čas deržati. De ty kerščeniki, kir bodo pred ieruzalemskim rezvalenu, imaio zdaici, koker bodo take caihne inu riči vidili, bežati iz Ieruzalema. Inu ty kerščeniki, kir bodo potle pred sodnim dnem po vsim sveitu, se nemaio tim anticrištom, falš vučenikom, kir poreko: »V Rymi, v Rakonati, v Ahu, v Gorici, zdai na tei, zdai na drugi gori, per tei oli drugi izpačeni maši oli v ti mo[n]stra[n]ci[c] ie Cristus, Divica Maria, ta oli uni svetnik, ta gnada inu odpuščane vseh grehov,« pustiti pregovoriti inu zepelati, temuč de imaio do konca nih vero, stan inu leben deržati po vuki nega evangelia inu čakati na nega gospo-

629| 1 Sam 25, 37.

630| Lk 12, 16–20.

631| Emendirani del s pomenom *najmanj pričakovali* v izvirniku ni izpričan.

gosposki drugi prihod z dobro vistio. Inu tak vuk inu opominane za teim današnim evangeliom, štyrimi lepimi perglihami: od gospodarie, kir čaka ponoči na tiga tatu; od hlapca, kir čaka na suiga gospodarie; od tih desset divic inu od tiga kupca, kir ie suie blagu dal na dobitig etc. Taku serce, missal inu volo, de bi mi vse naše žive dni na tim sveitu se deržali s to vero inu zo vsem našim dianem po Cristusevim vuku inu z vesseliom čakali na nega prihod, na sodni ta dan, dai nom Oča nebeski za volo suiga Synu Jezusa Cristusa, gospudi inu odrešenika našiga, ž nega S. Duhum. Le-timu samimu, pravimu, večnimu, živimu, pravičnimu, risničnimu, modrimu, vsigamogočnimu Bogu bodi vsa čast, hvala zdai inu vekoma.
Amen.

Regišter inu tih kratkih izlag čez vse nedelsko[632] evangelie konec.

ANNO M. D. LVIII.

Z TA DRU-

TA DRUGI DEIL TE
KRATKE SUMMARISKE
POSTILLE INU TIGA REGISTRA CEZ
evangelie, kir se ob tih dneh oli go-
deh tih svetnikov pridi-
guio.

V TIBINGI.

V tim leitu po Cristosevim roystvu
M.D.LVIII.

PREDGUVOR.

Pissar le-tih buqvi se izgovarie, kir ie to postillo kratko sturil.

Ljubi bratie. Bug inu muia veist sta pryča, de bi iest rad iz serca inu z velikim luštom te nedelske evangelie popolnoma bil izlužil. Oli kadar sem iest pag le-to postillo s teim regištrom v ti v/i/sži[E] inu maningi začel pissati inu drukati, de se bode mogla s teimi evangel/i/sti[E] inu s to predguvorio vkupe v ene buqve zvezzati. Inu za tiga volo, de te buqve od tih tryeh štukov prevelike inu neuštaltne ne bodo, moram naprei v tih drugih evangelieh še kratiši biti, te na/v/uke[E] inu trošte v nih le summariskimi bessedami pokazati inu izložiti. Obtu vas prossim, vzamite le-to kratko, mahino postillo zdai od mene za dobru; aku Gospud Bug odlog muimu životu, buli čas inu myr da, taku hočo z Božyo pomočio eno obilno postillo, de vsaka besseda suseb bode v ni zadosti izložena, vkupe spraviti. Oli lohki Bug v tim času eniga drugiga gori obudi, kir is tih latinskih inu nemških postil, katerih ie zdai dosti dolgih inu dobrih, eno v ta slovenski jezik iztolmačuie.

Ta pissar druguč v le-ti predguvori pravi, kakove dobre riči v le-tih celih buqvah so zapissane; s teim bi rad vse Slovence pervabil in perpravil, de bi le-te buqve s flissom čestu prebrali, iz ž nih sebe, nih otroke inu druge se navučili prov verovati inu služiti Bogu inu de bi vsi z dušo inu s telessom bili izveličani. Amen.

Vi imate v sredi v le-tih buqvah te 4 evangeliste; ty so zveistu inu risničnu te Cristuseve caihne, nega pridige, diane, martro, gorivstanene inu hoyene v ta nebessa po redu zapissali. Inu s. Lukež v tih nega drugih buqvah[633] ie tudi zapissal tih jogrov ner te vegše inu bulše pridige inu caihne, koku se ie nim za volo nih pridig godilu inu koku ie tu kerščanstvu gori iemalu. Od tih evangelistov se vi navučite tiga Jezusa Cristusa, Synu Božyga ž nega stanum, z obema naturama inu ž nega dobruto, močio inu opravilom prov spoznati inu de le s to inu skuzi to vero v nega se mi te nega mertre inu vsiga zaslužena sturimo dileżni inu pridemo v nebessa. Odspreda pag v ti dolgi predguvori, v tim pervim deilu se zastopnu vuči inu pryča iz S. pisma, de ta naša kerščanska vera ie ner ta bulši, stariši inu risničnisi[634] inu od samiga Boga v tim paradižu gori postavlena inu de le-ta sama vera, sice obena, tiga človeka izveliča inu de ta turška, sadašnih ludov, vseh aydov inu falš, hynavskih papežovih kerščenikov vera nei prov, nei Božya, temuč falš, kriva inu Hudičeva, kir človeka zepelava v tu večnu pogublene. V tim drugim deilu v ti predguvori se vuči, de v tim samim, dinim, večnim Božym stanu so try imena oli persone. Koku ie človik v greh prišal, de vsi ludie so grešniki inu v tim Božym serdu. Kai so ty porodni inu sturieni grehi. V tim tretym de/i/lu[E] se pravi, zakai ie ta Syn Božy iz nebes k nom na ta sveit pryšal, kai ie v tim nega človestvi nom dobriga sturil, s čim inu koku mi tu nega opravilu inu zaslužene perpravimo na se, k sebi inu nom k nucu. V tim četertim se zagovarie inu

633| Apostolska dela.

634| Risničniši.

poterduie ta naša vera inu se odgovarie tim zupernikom. Se pravi, za /č/ es[E] volo imamo brumni biti, služiti Bogu inu nega zapuvidi deržati. V tim petu se pravi, zakai ta cerkov, ty pravi, brumni kerščeniki moraio na tim sveitu veliku terpeti, s čim inu koku se v nih nadlugah imaio deržati inu troštati. Koku imaio molyti inu klicati na Buga etc. Odzada za teimi evangelisti, v le-ti postilli, naisi ie dosti kratka, taku vsai imate sledniga prazniškiga evangelia ter nerpotrebniše inu nucniše navuke inu trošte v ni p/oka/zane[E] inu kratku izložene. In summa, kratku govoreč: en vsaki dobri Slovenic, aku on bode le-te cile buqve lipu, po redu, počasu, zastopnu inu čestu prebral oli od drugih slišal brati, ta isti more iz le-tih buqvih se iz grunta navuči/ti/ vse štuke, kir slišio h timu izveličanu inu h timu pravimu zastopu vsiga S. pisma. On se tudi iz ž nih navuči, de bode znal sledno vero, ie li prov oli nekar, soditi inu sledniga pridigarie, aku on krivu oli prov vuči. Inu on se ne bode vsakimu nezastopnimu inu ležnivimu faryu oli menihu oli stari babi več pustil voditi inu zepelati na te Hudičeve vere inu na te malikove službe. Za le-ta veliki dobri nebeski dar hvalite vi veden Boga inu

inu ga nucate prov Gospudi Bogu na čast inu h timu izveličanu tih
vaših bozih duš inu vseh vaših lubih otruk. Tako gnado
dai vom inu meni Oča nebeski za volo suiga
Synu sred S. Duhum. Le-timu pravimu
večnimu Bogu bodi vsa čast
inu hvala. Amen.

Vaš vseh služabnik.

Primož Truber.

NA

NA SVETIGA ANDREA JOGra dan se pridiguie ta evangeli od poklicane tih 4. jogrov od rybstva h timu pridigarstvu; ta se začne: »Kadar ie Jezus hodil poleg tiga Galileiskiga moria etc.« Math., 4. cap., C, p. 8.[635]

635| Mt 4, 18–22.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Cristus Jezus, Syn Božy, kadar ie po tim človestvi star bil okuli trydesset leit, se ie pustil v tim Iordanu od Ioannesa kerstiti. Potle zdaici gre v eno pusčavo, undu se posti inu ga ta Zludi izkuša štyridesseti dni po redu. Natu sturpov začne pridigovati to pokuro inu ta evangelium po Galileiski deželi. Inu izvoli inu pokliče k sebi nerpervič le-te štyri jogre, v današnim evangeliu imenovane. Za teimi s. Matevža inu te druge dvanaist; ty so morali veden per nim biti, dotle ie spet šal v ta nebessa. Za volo, de so mogli vsem ludem po vsem sveitu risničnu praviti inu pryčovati od nega vsiga diane, vuka, caihnov, smerti, gorivstanena, v nebesa hoiena inu pošilane tiga S. Duha. Act. 1, 2, 3, 4, 5, 10. Ioh. 15.[636]

Ty jogri so videče inu tipače pryče vsiga vuka inu opravila Cristuseviga, zatu se ima nih pridigom inu pismom terdnu verovati.

636| Apd 1, 1–3; 2, 14–39; 3, 12–26; 4, 8–12; 5, 29–32; 10, 34–43; Jn 15, 27.

2 De pag Cristus take žleht, boge, nizke, preproste, nevučene ludi, rybiče, colnarie, greniške h timu pridigarstvu, h takimu vissokimu inu težkimu dellu inu opravilu izvoli, pokliče inu postavi. Inu skuzi nih preproste pridige po vsim sveitu vse žlaht ludi, boge inu bogate, nizhke inu vissoke, modre, kunštne inu preproste, hude, velike grešnike pod tu suie duhovsku kralevstvu oberne inu perpravi, de se pod nega oblast podade, pokuro deio, stopio od grehov, zapuste to krivo, falš staro vero, evangelium gori vzamo, nemu terdnu veruio, se puste kerstiti inu se z andohtio obhaieio. Inu de taki verni ludie, kir so skuzi to pridigo tiga evangelia Cristusa prov spoznali, se ne puste več obe-

De ty ludie po vsim sveitu tim preprostim pridigom od Cristusa veruio inu per veri vseh nadlugah ostano, tu ne pride od lepih, slatkih, kunštnih bessed tih pri-

digariev, temuč od milosti Božye, od moči Cristuseve inu S. Duha.

ni posvitni, ne Hudičevi oblasti, obeni gosposčini, ne moči, ne pritežu, ne martri, ne ognu, ne meču, ne smerti od nega besseде inu vere oberniti, ne odvleči, ne perpraviti. Taciga dopernesti na tim hudim sveitu nigdar oben cessar, ne kral, ne viuda, ne dežela, ne meistu poprei, zdai, ne potle ž nih velikimi, sylnimi voiskami, ž nih altmanni inu serditimi žolnery, ž nih modrimi sveiti, ž nih kunštnimi inu vučenimi bessedniki, ne z dobrimi oblubami, ne serditimi priteži neso premogli, de bi nim po vseh deželah vseh zlaht[637] iezikov ludie bili pokorni, volnu inu iz serca nih zapuvidi inu postave deržali, za nih volo blagu, ženo, otroke inu ta život vagali inu zapustili, koker ty pravi kerščeniki za volo Cristusa inu nega evangelia po vsim sveitu deio inu izkazuio. Iz tiga imamo nerpoprei spoznati Jezusovo inu te nega bessede veliko muč.[638] »Ta evangelium,« pravi s. Paul, Rom. 1, »ie ena muč Božya, kir izveliča inu ohrani vse le-te, kateri na nega veruio,«[639] tar si bodi Iud, Turck oli ayd. Inu de ta vera kerščanska ne pride od človeske moči inu modrusti oli oblasti, od človeskiga kunštniga vuka inu od lepiga, sladkiga predgovoriena, temuč od te gnade, milosti, dobrute inu moči Božye. Inu Cristus tukai danas na tih jogrih tako suio inu te nega bessede muč ie izkazal, kir zdaici, koker ie k nim rekal: »Hodite za meno,« so bili volni inu pokorni, de vse, kar so lubiga inu dobriga imeili na tim sveitu, zapuste za Cristusevo inu te nega bessede volo. H drugimu se tudi iz tiga vučimo to čudno, modro volo Božyo spoznati, de on tu, kar ie šibku, nizku, bogu, zaverženu inu norsku, izvoli inu sturi vissoku inu kar ie na tim sveitu močnu, vissoku, žlahtnu, bogatu, veliku, kunštnu inu modru, zasromuie inu zaverže. Koker od tiga s. Paul, 1. Cor. 1, inu Ieremias 9 govorita.[640]

637| Žlaht.

638| Sprememba strukture besedila: segmentacija povedi izvirnika ni ohranjena – pika tam, kje je bila izvirno vejica.

639| Rim 1, 16.

640| 1 Kor 1, 20–21,25–28; Jer 9, 23.

En kerščenik ie dol-

3 Na s. Andreiu, Petru, Iacopu, Ianžu, Matevžu inu tih drugih vseh jogrih, kir so timu poklicanu inu vablenu Cristu-

Cristusevimu zdaici bili volni inu pokorni, imamo en lep navuk inu exempel, de mi tudi v tim našim stanu inu poklicanu zo vsem našim dianem inu rovnanem imamo biti volni inu pokorni tei bessedi inu zapuvidi Božy. En vsaketeri človik, bodi v vissokim oli v nizkim stanu, ima tu nega dellu inu opravilu, kateru ie nemu od Buga skuzi stariše oli gosposčino oli skuzi eno celo gmaino poročenu inu naloženu, zveistu opraviti inu dopernesti. En kmetič na puli; en antverhar per suim stolu; en syn, hlapec, ena sči, dekla v ty hyši ima tu suie dellu inu službo per pravim redu zveistu inu dobru dokonati; en purgar oli kupec prov kupovati, prodati, vagati inu meriti; en gospud, en oblastnik, en rihtar, en viuda, de terdi pravico, te brumne ludi myri, te hude štraifa inu proč deva; en pridigar oli farmošter, de veden moli, S. pismu bere, risnico pridiguie, te mlade, preproste vuči prov verovati inu služiti Bogu po vuki tiga catehizma inu vsiga S. pisma. Inu aku katerimu v tim nega stanu inu dellu kaka nadluga oli nesreča, buštvu oli bolezan oli za te prave vere volo preganene, ieča oli ta smert naprei pride inu bo gori naložena, taku on nema zubper Boga mermrati ne zatayti te prave vere ne bessede Božye. Zakai tu vse volnu terpeti nom Bug v ti nega bessedi vely. Ampag prez potrebe, prez syle, od sami sebe tu naše blagu, to ženo inu otročiče zapustiti inu zavreči, teči od nih v naznane dežele, koker ty hynavski, norski bidertauffery deio, tiga Bug nei rekal, temuč Hudič inu ta človeska norost.[641] »En tak ie huši,« pravi s. Paul, »kir to suio družino zapusti inu nekar ne omisli, koker en nevernik inu ie to vero zatayl.« 1. Thi. 5.[642] Obtu oben nema sam sebi suio volo kake nadluge naložiti, temuč kadar Bug pošle za volo tih grehov oli za volo te vere, ta isti cryž imamo pohlevnu nossiti inu preterpeti.

žan v tim stanu /inu/[E] p/e/v[E] tim dellu, h kater/i/-mu[E] ga ty stari/ši/[E] postave, dotle Bug skuzi to cerkov oli visše h drugimu ne pokliče, ostati inu v tim Bogu inu bližnimu zveistu služ/i/ti.[E]

Na S.

641| Sprememba strukture besedila: segmentacija povedi izvirnika ni ohranjena – pika tam, kje je bila izvirno vejica.

642| 1 Tim 5, 8.

Na s. Tomaža jogra dan se pridiguie ta evangelium od nega velike nevere inu koku ie spet obernen na to pravo vero; ta se začne: »Tomaž, eden iz tih dvanaist, kir se pravi Didimus etc.« Ioh., 20. cap., C, p. 325.[643]

643| Jn 20, 24–29.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Ty ludie po naturi imaio enu terdu inu koker Zaharias 7[644] govori, enu kamenatu, adamantovu serce h ti veri; ž nih zastopnostio ne mogo verovati, de bi nas Bug lubil inu ne zapustil, kadar nom hudu gre inu meriemo; ne veruio, de Cristus nas vse obudi od smerti, samuč oni bodo S. Duhum obdileni.

644| Zah 7, 12.

645| Godilu.

1 S. Ianž v današnim evangeliu cilu debelu inu z dostimi bessedami ie to nevero s. Tomaža zapissal, de nei veroval tim prerokom, kir so zastopnu prerokovali, de Cristus ima terpeti, umreti inu od smerti vstati, ne Cristusu, kir ie čestu še pred nega smertio vsem jogrom te preroke izlagal inu nim očitu pravil, de se bode ž nim taku golidu,[645] ne tim jogrom, nega zveistim tovarišem, kir so Jezusa po nega smerti živiga vidili, nemu pravili inu pryčovali z drugimi, de ie živ, inu Cristusu samimu ne/i/ hotel verovati, aku bi ga glih z očima vidil, temuč ga ie hotel poprei z rokami tipati, ie li on ta pravi inu nekar kaka druga prikazan oli izpaka. Taku hudu, terdu, železnu nevernu serce še zdai mi vsi po tei izkaženi naturi imamo, katerimu Bug nei suiem S. Duhum skuzi ta kerst inu bessedo omečil, ponovil inu popravil. Dosti ludi se naide, kir vsi žlaht hududi, v lotrii inu v takih velikih grehih prebivaio, de sami v nih veisti veido inu počutio, de prov ne deio inu take riči ie Bug prepovedal, oli kadar se nim pravi, suseb tedai, kadar nim po sreči, po nih voli dobru gre, so zdravi, srečni, mladi inu bogati, od tiga shtrašniga, grozovitiga Božyga serda, pryteža inu od nega štraifinge, kir pride čez vse take nepokorne hude ludi, oni za tak serd inu prytež Bož ništer ne rodio, temuč se k nemu smyo inu tim, kir tu govore, se špotaio; ne veruio, de bi Bug nee kadai taku koker te perve grešnike, kir so pred nimi bili, štraifal. Spet nazai: taki ludi potle, kadar

dar te štraifinge, bolezni, buštvu inu ta smert čez nee prido, se ne puste inu ne mogo zo vsemi Božymi milostivimi oblubami, s teim evangeliom inu z martro Cristusevo potroštati. Inu eno tako nevero inu hudo šego mi vsi imamo. Kadar smo v kaki veliki nadlugi, bodi v ti ieči, v buštvi oli v težki, dolgi bolezni, inu aku nom Bug zdaici po naši misli inu voli, v tim času, v ti viži, v tryeh dneh oli v tryeh nedelah oli v tryeh mescih ne pomaga, taku zdaici začnemo na Božy moči, milosti inu oblubi cbivlati// Nom se zdy, Bud[646] ne hoče inu ne premore nom pomagati. Tako hudo našo nevero imamo v sebi spoznati, čez no tožiti Bogu inu prossiti, de tu naše hudu serce suiem S. Duhum omeči, ponovi, premini inu nakloni h ti nega bessedi, de nega oblubom inu prytežom iz serca terdnu veruiemo inu de nas per pravi veri v Jezusa ohrani inu obderži do konca. Amen.

646| Bug.

2 De Cristus tiga neverniga Tomaža nei zavergal ne ferdamnal, temuč ga ie podvižal, zagvišal, potroštal inu poterdil v ti veri, take Cristuseve dobrute inu lubezni se imamo mi tudi trošati inu na to isto se zenesti, de Bug nas za volo naše šibke, mahine vere, aku se le pustimo volnu podvučiti, nesmo timu evangeliu zubper ne souvraž, temuč ga lubimo, radi poslušamo inu beremo, ne hoče zavreči, temuč to našo šibko vero v težkih izkušnavah močno sturiti.

De male, šibke vere kerščenike, kir ta evangeli lubio, Cristus ima tudi za lubu.

3 Ta vera inu spoznane s. Tomaža ie prov inu cela, kir ie dial h Cristusu: »Ti si mui gospud inu mui bug.«[647] Koker bi rekal: Zdai iest tebe spoznam očitu, veruiem inu deržim za praviga človeka inu za praviga boga, ti si mene s tuem človestvom, s to tuio martro, smertio inu gorivstanenem te muie grehe plačal, rešil inu odkupil od Hudiča inu si mene pred Bugom, tuim očetom, brumniga inu svetiga sturil, zatu si ti ta pravi mui gospud, katerimu sem dolžan biti pokoren inu služiti vekoma, inu ti si tudi mui Bug, kir a si me-

ČKateri spozna,« pravi s. Paul, Ro. 10, Čz vusti tiga gospudi Jezusa inu veruie v nega sercei, de ga ie Bug obudil od te

647| Jn 20, 28.

smerti, ta isti bo izveličan.«[648]

648| Rim 10, 9.

si mene s tuiem Očom inu S. Duhum stvaril, ti boš muie prošne uslišal, branil inu varoval mene pred večno smertio, Hudičem, peklom inu pred vsem zlegom, h puslednimu ti boš mene, nisče drugi, izveličal.

V tih izkušnavah imamo na ta evangeli zmisliti, tiga se s to vero terdnu deržati, nekar na caihne gledati, ne na te videče Božye pomuči čakati.

649| Jn 20, 29.

4 Te bessede Cristuseve, kir pravi: »Izveličani so ty, kir neso vidili inu so verovali,«[649] se imaio dobru zamerkati; s teimi nerpoprei vuči inu pravi, de nekar le samuč ty jogri, Divica Maria inu ty ludie, kir so bili tedai, kadar ie Jezus na tim sveitu hodil, inu nega s teimi telesnimi oči vidili inu v nega verovali, so izveličani, temuč de vsi ludie, kir so bili vsag čas, pred Cristusevim roystvum inu kir so inu bodo potle do sodniga dne, kateri so timu evangeliu, tim Božym oblubom verovali od Cristusa, ty isti so inu bodo vsi izveličani. H drugimu: vuči, de kadar smo v nadlugah, na smerti inu kadar nom cilu hudu gre na tim sveitu inu v takim zlei ne vidimo inu ne počutimo Božye pomuči, taku nemamo na Božy oblubi inu pomuči cagati ne cbivlati, temuč se imamo tiga evangelia, vseh Božyh oblub s to vero terdnu inu močnu deržati, de imamo za volo Cristusa odpuščane vseh grehov, na Bugi eniga milostniga očeta, de nom ta smert, Hudič inu ta pekal ne mogo ništer škoditi, de imamo ta večni leben. Taku so se gori deržali Abel, vsi očaki, David, preroki, vsi jogri inu marterniki v nih težkih nadlugah, izkušnovah,[650] v nih martrah inu na smerti; s tako vero so oni dobili ta večni leben.

650| Izkušnavah.

Vsi pravi caihni, vsi S. pismu kažeio le na Cristusa inu pryčuio od nega.

651| 1 Pt 1, 3–9.

5 Na koncu pravi s. Ianž, zakai ie Cristus te caihne delal, zakai so ty evangelisti te evangelie zapissali; gvišnu za drugiga volo nekar, pravi tukai s. Ianž, temuč de skuzi te vsi ludie imaio spoznati, veiditi inu verovati, de Jezus, te Marye syn, ie ta pravi Božy oblubleni Cristus, de na drugiga, koker ty Iudi, nemaio čakati ne verovati inu de take vere ta pravi lon primeio, kateri lon ie ta večni leben, pravi s. Peter, 1. Pet. 1.[651] Tako vero inu za to vero tu nebes-

ku

ku večnu vesselie nom dai Oča nebeski za volo Jezusa Cristusa sred S. Duhum.// Amen.

Na s. Steffana martirnika dan se pridiguie ta evangeli, koku ie Jezus svaril te iudovske vučenike inu prytil Ieruzalemu, de bo obpusčenu; ta se začne: »Pole, iest pošilem q vom te preroke, te modre inu te pissarie etc.« Math., 21. cap., D, p. 71.[652]

652| Mt 23, 34–39.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Pravi pridigary, naisi so grešniki, se imaio slušati. Za volo falš vučenikov inu souvražnikov tiga evangelia bodo kralevstva, dežele inu meista pogublena.

1 Odspred, v tim začetku le-tiga 23. capitula piše s. Matevž, koku ie Jezus nerpoprei te ludi vučil, de imaio te vučenike, kir na Moizesevim stolu side,[653] tu ie, kir prov iz S. pisma vuče, naisi ty vučeniki so hudi inu sami ne deio po nih vuku, poslušati inu sturiti, kar oni nim iz Božyh vust zapovedo. Potle na tu začne Cristus te offertne, lakomne, hynavske, nemilostive, nydove, ležnive inu nevučene vučenike inu doctorie serditu inu ostru štraifati. H pushlednimu[654] v le-tim današnim evangeliu nim prity s teim večnim pogublenem inu nim prerokuie inu pravi, de tu Ieruzalem, ta vuss iudovski deželski inu duhovski stan bo cilu zatren inu končan,[655] za volo, kir ty iudovski vučeniki, ščofi, farii, farizei inu ty visši so Christusa, nega jogre inu zveiste, modre, vučene služabnike preganeli, zašpotovali, lovili, byli inu morili. Berite te Buqve od tiga diane tih jogrov; v tih ie s Lukež zapissal, koku so ty iudovski visši duhovski inu deželski s teimi jogri, svetim Stefanom inu s teim svetim Paulom rovnali, byli, tepli, lovili inu morili. Iz tiga se vučimo: V katerim kralevstvi, daželi oli meisti se ty pravi pridigary inu te prave vere ludi zašpotuio,

653| Mt 23, 1.

654| Puslednimu.

655| Mt 23, 36–38.

pregano inu moree, tu istu dolgu ne obstoy, bode zatrenu. Koker vuss sveit pred to grešno povudno, kir so se timu pravičnimu pridigariu Noyu špotali, Sodoma timu Lotu, Egiptus timu Moizesu, Ieruzalem ie večkrat zatrenu, kir so iz prerokov špot delali. Tacih exemplov imamo dosti v tim S. pismu inu v drugih historiah.

Te prevelike lubezni inu dobrute Cristuseve, kir ie za našo volo človik postal, nash rešil od vsiga zlega, nemamo nigdar pozzabiti.

656| Mt 23, 37; Lk 13, 34.

2 Cristus s to lepo, zastopno pergliho od te kokuši oli kokalnice[656] to suio veliko lubezan, kir on ima pruti vsem ludem, rezodeva, zakai obena vtyca taku sylnu suih mladih ne lubi, koker ena kokuš ta suia pisčeta; ona za nih volo to suio štymo premini, kar naide, sama ne snei, temuč da nee pisčetom, kadar kakov orel oli iastreb hoče nee pisčeta vzeti, zubper tiga nee život postavi inu nee brani. Taku ie Cristus sturil za našo volo: ie postal človik le nom h dobrimu inu ie zubper te naše sovražnike, zubper to smert inu hudiče sui život postavil inu dal inu nas obranil. Na tako lubezan inu dobruto Cristusevo imamo čestu zmisliti inu našo vero inu zevupane v tim našim sercei vseh žlaht nadlugah gori obuditi inu poterditi.

Grozzovita štraifinga pride čez te, kir so na k/e/rsčenikih[E] dolžni.

657| Mt 23, 25.

3 Le-to strašno bessedo Cristusevo, kir pravi h tim Iudom, de vsa nedolžna kry, kir ie prelyta od začetka tiga svita, čez nee pride,[657] imaio vsi souvražniki tiga evangelia k serci vzeti, kakov velik Božy serd inu to večno nega štraifingo nase nalagaio, kir te risnične pridigarie more, love inu pregano.

Tiga evangelia pusledne bessede se težku zastopio, kai ie Jezus s teimi menil.

658| Mt 23, 39.

4 Inu kir Cristus tukai na koncu pravi: »Iest vom poveim, vi mene potle ne bote vidili, dotle vi ne porečete: Žegnan ie ta, kir ie prišal v tim imeni tiga Gospudi.«[658] Ty eni menio, de ty Iudi taku stuprov na sodni dan poreko, ty eni pravio, de po nega smerti ty Iudi, kir so se preobernili inu verovali na Cristusa, so taku diali, ty eni pag pravio, de ty Iudi, kadar so bili v tim Ieruzalemu obdani s teimi Rymlani, so želeli po Cristusu, oli nim nei obena pomagavica bila dana za volo, kir so tiga ohranenika od sebe pehnili inu umurili.

Na S.

Na s. Ianža Evangelista dan se pridiguie ta evangeli, koku ie Jezus prerokoval Petru, de v nega starosti bode martran, inu vely nemu ta nega cryž nesti inu na druge ne gledati; ta se začne: »Risničnu, risničnu iest tebi poveim: Kadar si mlaisi[659] bil, si se sam opassoval inu si hodil, kamer si ti hotel etc.« Ioh., 21. cap., B, C, p. 328.[660]

659| Mlaiši.

660| Jn 21, 18–19.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Zveisti pastiry inu pravi pridigary nemaio na tim sveitu za nih dellu na veliku blagu, na myr inu pokoi čakati, temuč na ta cryž.

1 Cristus ie pred današnim evangeliom s. Petru trycrat po redu te nega ovce inu iagneta pasti poročil,[661] tu ie, de ima zveistu vsem preprostim ludem ta evangeli čistu inu zveistu pridigati. Oli kadar ie pag ta Peter s teimi drugimi jogri menil, de tu Cristusevu gospostvu inu kralevstvu bode pozemlisku inu telessnu, de ty ludie po vsim sveitu tim nih jogerskim pridigom bodo zdaici volni inu pokorni. Inu de on, ty jogri inu vsi zveisti služabniki Cristusevi bodo na tim sveitu veliki viudi inu gospudi, v velikim blagei, v myru, v pokoiu inu vseh žlaht luštih inu vesseliu prebivali. Tak nih kriv inu falš zatop[662] inu menene od nega kralevstva hoče tim jogrom tukai proč vzeti. Zatu on Petrusu začne praviti, de on, ty jogri inu vsi pravi pridigary za volo tiga evangelia na tim sveitu ne bodo imeili dobriga lebna, ne vel/i/kiga[E] gospostva, ne myru, temuč vseh žlaht nadluge inu zašpotovane inu h puslednimu bodo martrani inu sramotnu umorieni. Koker od tiga ie Cristus tudi pred nega smertio nim čestu pravil; Ioh. 15 inu 16 pravi: »Ta hlapec nei vegši od suiga gospudi; so li mene preganeli inu lovili, taku vas tudi bodo.« »Vas bodo v pan polagali inu morili.« »Na tim sveitu bote nadluge imeili.« Inu Math. 10 tudi pravi h tim jogrom: »Iest vas pošilem koker te ovce vmei te vulke.«[663] Kratku: »Sledni človik,« pravi s. Paul, »kateri hoče po Bugi se živiti

661| Jn 21, 15–17.

662| Zastop.

663| Mt 10, 16.

viti inu diati, ta isti mora na tim sveitu nadluge terpeti.« 2. Thi. 4.[664]

664| 2 Tim 3, 12.

Ty kerſčeniki po naturi s/e/[E] tudi nadl/u/g[E] inu te s/me/rti[E] bo/y/e,[E] oli oni za volo s/t/raha[E] inu beteža od vere ne stopio, ne zatayе te bessede Bożye.

2 Inu le-te bessede Cristuseve, kir pravi h Petru: »Tebe popelaio tiakai, kamer ti ne hočeš,«[665] nom daio na znane, de ty veliki svetniki, jogri, preroki inu marterniki tudi neso radi terpeli ne umerli. Cristus sam, kadar ie imel terpeti inu umreti, ie dial, Ioh. 13, Matth. 26, Luc. 23, Psal. 22: »Muia duša ie žalostna do smerti.«[666] »Ta duh ie pernaredin inu volan, ampag tu messu ie šibku.«[667] Inu on se ie pred to smertio bal, strašil, trepetal inu kervavi put potil, zakai terpeti inu umreti ie zubper to naturo; Bug ie tiga človeka pervič taku stvaril, de bi imel vselei dobru imeiti, duša, tellu vkupe ostati, nigdar narazen se ločiti, ne umreti. Obtu, kadar bomo mi terpeli inu to britko smert pred nami vidili, aku nas prevelik strah, žalost inu trepetane obide, taku za tu nemamo cagati, ne cbivlati oli reči: Mi te prave vere nemamo, potehmal se ie tu vsem žlaht svetnikom pergudilu, de so se tiga terplene inu smerti po naturi bali. Bati, strašiti, žalosten biti, bežati inu trepetati pred to smertio nei greh inu Bogu zubper, ampag za volo tiga straha te smerti inu terplene na Božy pomuči cagati, Boga inu nega bessedo zatayti, tu verovati oli diati, kar ie Bug prepovedal, tu istu ie velik greh inu Bogu zubper. Tiga oben svetnik ne pravi kerščenik nei sturil, temuč s to vero, s teim duhum ie tako žalost, tak strah, taku messenu terplene inu to smert is od sebe izzegnal inu premogel inu ie tu hudu, izkaženu, nevolnu, žalostnu inu strašnu messu permoral, de se ie volnu po Božy voli pod tu terplene inu v so[668] smert podalu.

665| Jn 21, 18.

666| Jn 13, 21; Mt 26, 38; Lk 23; Ps 22, 1.

667| Mt 26, 41.

668| To.

Ty verni ž nih službami, terplenem inu martro le česte Boga,

3 Inu ta evangelist, kir pravi: »Jezus ie le-te bessede h Petru govuril, daioč na znane, s kakovo smertio on bode čestil Boga,«[669] nas dvei riči vuči; nerpoprei, de ty kerščeniki nekar le samuč s to pridigo, s teim spoznanem te vere inu s poštenim lebnom, temuč tudi s teim volnim terplenem

669| Jn 21, 19.

inu

inu martrom so dolžni čestiti Boga inu nemu služiti. Koker od tiga s. Paul, Phil. 1, inu s. Peter, 1. Pet. 4,[670] lipu govorita. S. Peter pravi taku: »Oben kerščenik nema terpeti, koker ty uboyniki, tatye, lotri oli kir po luskih ričeh žele, terpo, temuč ty kerščeniki imaio terpeti za volo tiga imena Cristusa inu za volo taciga terplena se nemaio sramovati, zakai oni s takim terplenem inu martrom česte Boga.«[671] H drugimu: tudi nas vuči inu nom pravi, kai so ty jogri inu vsi martirniki ž nih martro inu smertio opravili inu dobili per Bugi; drugiga nekar, samuč de so s teim čestili Boga inu pryčovali (martyr[672] se pravi ena pryča), de Cristuseve bessede so Božye inu risnične. Obtu ty krivu vuče, kir pravio: Ty svetniki so nim inu nom ž nih martro inu z brumo to gnado, milost, odpustig inu ta večni lebe[n]ᶜ dobili inu zaslužili. Cristus sam ie tu vse tim svetnikom inu vsem vernim inu oben svetnik ne svetnica dobil inu zaslužil per Bugi.

pryčuio tei Božy bessedi; s teim tih nebes ne zaslužio, te ie nim Cristus sam zaslužil.

670| Flp 1; 1 Pt 4, 1,13–16.

671| 1 Pt 4, 15–16.

672| Mučeništvo.

4 Cristus s teima bessedama, kir tukai dvacrat h Petru pravi »Hodi za meno«, nas vuči inu vely, de mi tu, kar ie nom od Buga rečenu, gori postavlenu inu naloženu v tim našim stanu, imamo zveistu inu volnu opraviti, dopernesti, nesti inu p[re]terpeti[C674] inu enimu drugimu v taa nega stan, v to nega oblast, v tu nega dellu inu opravilu nemamo stopiti, riniti, ne segati. Inu aku Bug enimu drugimu vegšo čast oli oblast, več blaga, mane nadlug da koker no,[675] taku zatu nemamo nemu biti nidig oli souvraž, ne zubper Boga mermrati. Cristus ie Petrusu nalužil, de ie moral za volo tiga evangelia v Rymi z glavo doli cryžan biti, s. Ianžu pag ie pustil v starosti z lepo smertio na posteli umreti. Bug da nakaterim malu, nakaterim veliku bolezin inu nesreč. Bug pusti te ene o mladosti, te druge v starosti umreti. Zakai tu pag Bug dei, za tu nema oben vprašati ne zubper govoriti.

S. Paul, 1. Thes. 4[673], vely vsem vernim, de bodo tihi, de nih lastnu dellu s flissom opravio, de ž nih rokami delaio inu de od sami sebe, nekar od drugih se žive.

673| 1 Tes 4, 11–12.

674| Ali: p[o]terpeti.

675| Nom.

Na tih tryeh kralev dan se pridiguie ta eva[n]geli,ᶜ koku so ty modri aydi, od kod tu so[n]ceᶜ uschaye, tu roystvu Cristu-

Cristusevu obiskali inu darovali; ta se začne: »Kadar ie Jezus bil royen v tim meistu Betleem te Iudovske dežele etc.« Math., 2. cap., A, p. 3.[676]

676| Mt 2, 2–11.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Cristusevu roystvu ie zdaici ludo[m]^C inu aydom rezodivenu. Ty modri ž nih veliko, stonovito pokorsčino so vsem lude[m]^C k animu exemplu inu navuku naprei postavleni.

1 Le-ty današni modri inu vučeni aydi, katerim ie Bug tiga suiga Synu roystvu skuzi eno novo, čudno zveizdo rezodil inu dal na znane, od kateriga Božyga Synu, de ima priti na ta sveit, so oni tudi poprei od Balaama cupernika, Num. 24, inu Daniela preroka, Dan. 2, 7, 9,[677] slišali prerokuieč inu pisseoč, inu kir so v tu Ieruzalem od daleč prišli iskati, moliti inu darovati Cristusa (so li le oni try oli več oli viudi oli krali oli fary oli vučeniki bili inu koku ie nim ime bilu, tiga po risnici nisče ne more veiditi), očitu pryčuio s to Divico Maryo, kir ie veidila, de ie ga divica rodyla, inu s teim Iožefom, kir ie tu od angela slišal, inu s teimi pastyrmi, katerim so ty angeli bili oznanili, de ie Cristus risničnu royen na tim sveitu, de na drugiga nisče nema čakati. Inu oni ž nih prihodom, vprašanem, spoznanem, rezglassenem, molenem inu ž nih daruvi očitu spoznaio, pryčuio inu daio na znane nih vero, zakai inu za koga oni imaio inu derže tu mladu ditece Jezusa Cristusa, de terdnu veruio, de ie on ta pravi bug, pravi človik inu ta pravi kral inu ohranik[678] vseh vernih ludi. Zatu so oni nemu offrali ta veroh koker bogu, zakai v ti pervi stari cerqvi se ie per tih offrih Bogu na čast s teim verohom kadilu. Inu to myro koker človeku, zakai s to myro so se ta mertva človeska telessa žalbala. Inu tu zlatu koker kralu, zakai tim kralem, kir te ludi myre inu branio, se ie moralu zlatu, coli, štivre plačovati. Inu oni tudi ž nih prihodom inu molenem pryčuio inu poterduio to staro pervo Božyo oblubo: »V tim semeni bodo žegnani vsi žlaht ludi,«[679] inu tih prerokov pismu, de ty aydi inu veliki grešniki

677| 4 Mz 24, 19; Dan 2, 28–45; 7, 2–14; 9, 24–27.

678| Ohranenik.

679| 1 Mz 24, 7.

niki tudi slišio inu bodo vzeti v tu Cristusevu kralevstvu inu bodo skuzi to vero v nega izveličani.

2 Od tih iudovskih scofov,[680] faryev inu vučen/i/kov,[E] kir veido iz pisma inu drugim pravio, kei ima Cristus biti royen, oli oni sami po Cristusu ne vprašaio, zan ne rodio inu ne veruio, inu od tiga hynavskiga krala Erodeža, kir bi bil rad tu ditece Jezusa končal inu umuril, se mi vučimo, koku se bode timu evangeliu inu vsem pravim kerščenikom od tacih ludi na tim sveitu do sodniga dne godilu, obtu mi verni, kir per sadašnim našim času vidimo inu slišimo, de ta vegši deil duhovske inu deželske gosposčine, ty veliki, modri, bogati inu oblastni ludie ništer oli malu za to pravo vero, za ta evangeli, za te zacramente, za molytve, za prave Božye službe, za poštene, za boge ludi ne rodio inu ne vprašaio, gledaio inu skerbe, koku bi le dosti blaga, veliku gospostvu inu dober leben na tim sveitu dobil/i/,[E] ty eni pag so te Erodeževe žlahte inu šege, /is/čeio,[E] koku bi mogli to pravo vero, ta pravi evangeliski v/u/k[E] zatreti inu pogubiti, se nemamo v takim inu za tiga volo v ti veri zmotiti, zblazniti, ne od tiga evangelia, koker bi ta pravi Božy vuk ne bil, se pustiti nikomer odvleči. Zakai taku se ie Cristusu zdaici, koker ie royen bil, god/i/lu,[E] glih taku potle v nega pridigarstvi inu se bode do sodniga dne.

Nekar vsi, kir so v tim S. pismu vučeni, so zatu verni. Ta evangeli inu ty, kir timu veruio, so radi od velikih, mod/ri/h,[E] oblastnih ludi zašpotovani inu souvraženi.

680| Šcofov.

3 Mi imamo tukai tudi en velik, dober trošt. V tim, kir Bug Oča suiga Synu, tu ditece Jezusa, inu te verne modre pred to Erodeževo hudo kunštno missalio čudnu obaruie: timu Iožefu ie zapovedal ponoči s teim ditetom inu ž nega matero v dalne naznane dežele bežati, tim modrim ie rekal po drugim potu, nekar skuzi Ieruzalem domov vleči. Taku ie Gospud Bug ž nega Synum sred S. Duhum vselei od začetka tiga svita na to suio cerkov, na te verne gledal inu še zdai na nee gleda, za nee skerbi, nee varuie, gori derži, trošta inu brani, de ty tyranni inu vsi žlaht hudi ludie na nih ne mogo, kar hote inu mislio, nig-

Tu pravu kersča[n]stvu,[C] naisi v nim dosti nedolžnih bo umorienu, ne bo nigdar zatrenu.

b dar

dar dopernesti, temuč tu, kar so naprei vzeli tim vernim sturiti, tu istu se ie na tih nevernih hudih glavi izzešlu. Cristus ie živ ostal, ie čez sedem leit spet na sui dum v Nazaret pryšal inu zdai kraluie vekoma. Erodeža so zdaici ty červie sneli inu zdai v pekli terpi vekoma. Ty modri so tudi ž/i/her[E] prišli spet v nih dežele inu so ta evangeli od Cristusa, koker so od Divice Marie inu Iožefa navučeni bili, povsod oznanili inu rezglassili.

Kateri bozim, potrebnim kerščenikom svetuio, pomagaio inu dado, ty isti Jezusu prov offruio inu nih blagu žegnuio, de obene škode na vzame.

4 Inu od tih vernih modrih, kir so taku od deleč iz te Perzie prišli Cristusa čestiti, moliti inu darovati, se imaio vsi žlaht ludie, nerveč ty vučeni, modri, bogati, oblastniki inu veliki gospudi, vučiti, de oni tudi ž nih dobrim, modrim svetom, ž nih blagum inu darovanem pomagaio Cristusa ž nega matero inu s teim Iožefom ptuih deželah, tu ie: to pravo cerkov, kir ie po vsim sveitu rezkroplena, te dobre boge šularie, pridigarie inu te prave kerščenike, kir so pregnani inu kir so doma, gori deržati, erpergati inu živiti. Kateri taku deio, ty isti timu ditecu Jezusu Cristusu (na tim sveitu bogimu) prov offruio inu šenkuio inu tu nih zlatu, srebru, perstene, ketine, žlahtnu kamene inu perline prov žegnuio, krope inu pokade, de nim po syli vzetu, ukradenu, sežganu oli sice skuzi kako drugo nesrečo oli škodo zgublenu ne bode. Zakai oni s takim daienem inu pomaganem tim bozim, potrebnim kerščenikom zbyraio te prave šace inu daio te iste samimu Bogu hraniti. Te iste oni bodo tudi v nebesih cilu vkupe nešli inu uživali vekoma per Bugi zo vsemi izvolenimi. Amen. Math. 6.[681]

681| Mt 6, 19–20.

Na Divice Marye očisčena dan, kir se imenuie sveičnica, se pridiguie ta evangeli, koku ie tu ditece Jezus v Ieruza-

v Ieruzalem v ta tempel bilu pernessenu, katerimu ie ta stari s. Simeon pryčoval, de ie ta pravi izveličar vseh vernih ludi; ta se začne: »Potle, kadar so bili ty dni nyu očisčena po tei Moizesevi postavi dopolneni etc.« Luc., 2. cap., D, p. 163.[682]

682| Lk 2, 22–33.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Tim Iudom so bile od Buga skuzi Moizesa v ti puščavi mnogetere čudne inu težke zapuvidi, postave, službe Božye, šege inu pravde raven tih Dessed zapuvidi za volo dosti riči dane inu gori postavlene, katerih postav poprei ty stari očaki, Abraam, Isaac inu Iacob, neso imeili inu mi kerščeniki tudi nekar. Vmei teimi so le-te dvei, od kateryu današni evangeli govori, tudi bile. Ta perva, de kadar ie ena žena od moškiga semena bila nosseča inu rodila eniga synu, taku se ie morala zderžati inu odločena od ludi inu nečista biti 40 dni, aku deklico, taku 80 dni. Inu kadar so ty dni te nee očistosti dopolneni bili, ie li bogata bila, taku ie morala enu iagne, staru enu leitu, v tim ieruzalemskim templi offrati. Aku boga, taku dva goloba oli dvei garlici. Od tiga imate pissanu Levit. 12.[683] Ta druga postava pag ie bila le-ta, de sledni pervoroyenčič, kir ie ner pervič to maternico odperl, bodi od ludi oli od vse žlaht živine, se ie moral v Ieruzalem perpelati inu postaviti naprei inu odločiti timu templu inu h ti Božy službi oli z denarmi odrešiti inu odkupiti. Od tiga naidete pissanu Exod. 13, 34; Num. 8, 18.[684]

Bug ie bil te lude z mnogimi službami oblužil; s teimi ie on hotel nee obderžati, de bi ne bili malikovali.

683| 3 Mz 12, 1–6.

684| 2 Mz 13, 1,11–13; 2 Mz 34, 19–20; 4 Mz 8, 16; 4 Mz 18, 15.

Te zakonske noseče, porodne, otročne verne žene se imaio v nih boleznih s teim troštati, de ž nih nošenom inu porodom služio Bogu. Za tu se ima nim dobru streči inu ty možye, dotle so bolne, nee z mahom pustiti.

2 Inu le-te zapuvidi tim iudovskim otročnicam, de so taku dolgu morale biti nečiste inu zaperte inu potle v tim templi (vseh Iudov v fary) zase inu za nih lastnu deite offrovati, Bug nei dal za volo tiga, koker bi te otročnice za volo tiga zakona oli poroda bile grešne, preklete inu Hudičeve, koker ty eni naši nezastopni kerščeniki inu ty nevučeni papežovi fary menio inu pravio, obtu oni te otročnice žegnuio, kade, krope, vpelavaio, te nih žegnane cuperske sveče, kadila, cvetie inu zelišča k nim v postelo polagaio etc. Tiga oben človik nema verovati. Zakai v zakoni rodyti otroke ie ta vola, postava inu služba Božya inu en velik, dober dar inu žegen Božy. Zakai Bug ie sam pruti vsem zakonikom rekal, Gen. 1: »Rastite inu polnite s teimi otruki to zemlo.«[685] Inu s. Paul pravi, 1. Thi. 2: »Ta žena bode izveličana za volo, kir otroke rody, aku ona ostane v ti veri, v ti lubezni inu v ti svetusti sred to čistostio.«[686] Temuč le-to postavo oli zapuvid ie Bug dal nerpoprei k animu navuku, pomenenu inu spominu, de vsi ludie, kir prido od moškiga semena, so v grehih početi, royeni inu so s teim pervim roystvum podverženi[687] timu Božymu serdu inu timu večnimu terplenu, ampag oni bodo spet lipi, čisti, brumni inu sveti skuzi to vero v Jezusa Cristusa, kateriga Jezusa smert inu zaslužene ie le-tu offranu iagne oli garlica pomenilu. Potle, h drugimu, ie Bug dal tudi le-to zapuvid tim otročnicom h dobrimu, de v tim času tih 40. oli 80. dneh mogo spet zdrave inu močne biti. Inu Bug ie tudi tim možem per tei smerti zapovedal, de nemaio per bolnih ženah ležati, Levit. 20.[688] Inu koker mi kerščeniki le-tim iudovskim postavom nesmo podverženi, taku vsai ta človeska natura, zastopnost inu potreba nas vuči, viža[689] inu pergane, de imamo tim otročnicom nih pokoi pustiti, dobro streči inu vsag mož se od nih deržati do praviga časa.

685| 1 Mz 1, 28.

686| 2 Tim 2, 15.

687| Podverženi.

688| 3 Mz 20, 18.

689| Način; izposojeno iz stvn. *wîsa* f. ali srvn. *wîse*, in sicer pred letom 1100 (H. Jazbec, n. d., 85).

Te Moizese-

3 Ta zapuvid od tih pervih royenikov, kir so se morali timu

mu Gospudi naprei staviti, h ti Božy službi dati inu offrovati, ie nerveč za tryeh riči volo dana. Nerpoprei: de ie te Iude opominala veden zmisliti na to veliko dobruto Božyo, katero ie nim bil izkazal v tim Egipti, gdi ie bil za nih volo vse egiptovske človeske inu živinske pervoroyenčiče v eni noči pomuril, ampag tih Iudov obeniga. Inu kir ie te Iude zdaici na drugi dan s to nega sylno roko žiher, z velikim blagum iz te Egiptove terde službe inu ieče izpelal inu odrešil. H drugimu: de s takim odkupilom inu offrom so se mogli ty fary inu služabniki te cerqve gori deržati inu živiti, koker ie od tiga sam Bug h timu scofu Aroonu gvuril,[690] Nu. 18, kir ie dial taku: » Kar kuli pervič to maternico odpre vmei vsem messum inu kar ta cerkov šenka timu Gospudi, tar si bodi od ludi oli od te živine, tu istu bode tuie, tuih synov inu tuih sčeri s to večno pravdo.«[691] H tretimu: za volo pomenena tiga praviga Cristuseviga offra. Inu Cristus bode v tim S. pismu za tryeh riči volo ta pervoroyenik imenovan. Nerpoprei ie on en pervoroyenik za volo, kir ie ta pervi inu ie bil pred vsemi stvarmi, Col. 1.[692] Potle: kir ie ta pervi inu sam royen od suie divice matere. Luc. 2, Math. 1.[693] H tretimu: kir ie nerpervič gori vstal od smerti. Col. 1.[694]

ve ceremoniske cerkovne postave inu službe so vselei nekai duhovskiga pomenile inu kazale na prihodniga Cristusa.

4 Kir sta se pag Cristus inu nega mati takim Moizesevim zapuvidom s teim očisčenem inu offrovanem podvergla, katerim nesta bila podveržena, ne dolžna deržati, zakai Moizes zastopnu pravi: »Katera žena ie počela inu noseča od moškiga semena, ta ista ie nečista inu se ima ž ne ditetom s teim offrom spet očistiti.« Divica Maria pag nei od moža, temuč od S. Duha počela, obtu ona dva nesta taki zapuvidi podveržena. Oli Cristus inu nega mati sta se tudi le-ti postavi podvergla nom kersčenikom vsem k animu navuku, de mi tudi tim dobrim, nucnim, poštenom postavom, šegom inu navadom, kir neso zubper Boga inu nega bessedo, imamo biti volni inu po-

Cristus, Maria ž nih pokorsčino vučita vse verne, de oni tudi deio pruti Bogu inu pruti ludem, kar ie prov inu spodobnu.

690| Ščofu Aronu govuril.

691| 4 Mz 18, 15.

692| Kol 1, 15–16.

693| Lk 2, 7; Mt 1, 20,25.

694| Kol 1, 18.

korni inu s teimi našimi šenkigami, darmi inu offri pomagati te prave, zveiste cerkovne služabnike živiti. Inu Cristus se ie tudi pod vse Moizeseve postave inu zapuvidi podvergal, de ie te iste na našim meistu dopolnil inu nas od te kletve inu ferdamnane tih Božyh zapuvid odrešil, koker od tiga s. Paul, Rom. 8, Gal. 3, 4,[695] veliku piše.

695| Rim 8, 1–4; Gal 3, 10–14; Gal 4, 4,5.

Tu S. pismu svetnike hvali za nih vere inu risničniga vuka volo.

5 S. Lukež Evangelist hvali vissoku tiga Simona, de ie bogaboječ, brumen, poln S. Duha bil inu z vero tar z vesselom čakal na ta prihod Cristusev. Tu on dei nekar, de bi se Simeon za nega brume volo imel moliti inu za pul Boga deržati, temuč de se nega pryčovanu inu pridigi od Cristusa stonovitu veruie.

Simeon ie to pravo luč inu svečo v sercei inu v rokah deržal; ta ista ie nemu svetila v nebessa, s to ie od sebe odpodil to smert inu tiga Zludia.

6 Ta Simenova kratka lepa peisen ie ena hvala, de ie Cristus royen, inu enu risničnu pryčovane koker tiga Zaharia, te Elizabete, Divice Marie, Iožefa, tih pastyriev inu modrih aydov, de tu ditece Divice Marie ie ta pravi cristus, kir ie imel priti iz nebes na ta sveit. Inu kir ga v ti peisni imenuie tu ohranene, ta luč tih aydov inu ta čast tiga izraelskiga folka. S teimi tryemi imeni pravi inu daie na znane, kokovo dobruto bodo od nega ty verni aydi inu ty Iudi pryeli, de bodo ohraneni inu odrešeni od grehov, od serda Božyga, od večne smerti, od Hudiča inu od pekla inu bodo resviteni, bodo znali prov Boga inu ga deržali za milostiviga očeta. Taku pravu Božye spoznane inu vera sturi tiga človeka v starosti, v bolezni, v nadlugah /stonovitiga/ inu de se te smerti več ne boy.

Na s. Matya jogra dan se pridiguie ta evangeli od tiga pravi[696] spoznane Boga Očeta inu nega Synu, od kot onu pride inu kakov nuc od tiga imamo; ta isti se začne: »Jezus odgovori inu ie rekal: 'Iest tebe, Oča inu Gospud tih nebes inu te zemle, zahvalim etc.'« Math., 11. cap., D, p. 31.[697]

696| Praviga.

697| Mt 11, 25–30.

Le-tiga

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Cristus v današnim evangeliu se vesseli, koker Lukež, 10. cap., piše, inu hvali suiga očeta za volo, de to nega inu tih jogrov pridigo so vsai ty bozi, nizki inu preprosti ludi gori vzeli inu timu evangeliu verovali inu skuzi ta evangeli tiga praviga Boga Očeta inu nega Synu ž nyu stanum inu ž nyu volo prov spoznali, kadar ty veliki, oblastni, kunštni inu modri neso hoteli Cristusu ne nega jogrom verovati inu priti h timu pravimu Božymu spoznanu, de bi izveličani bili.

Bug sebe inu suiga Synu skuzi ta evangeli rezodeva tim pohlevnim, nekar tim offertnim.

2 Tu Božye spoznane pag ie truye. Tu enu ie tiga nega večniga, čestniga, nevidečiga inu neizrečeniga celiga stanu. Le-tiga celiga spoznane nemaio ty angeli nekar, samuč ta Božy Syn inu S. Duh. Tu drugu spoznane ie enu natursku inu vseh zastopnih inu pametnih ludi, kir skuzi te stvare spoznaio, de ie en Bug. Rom. 1.[698] Oli taku znane inu veidene inu taka vera človeka ne izveliča. Tu tretye spoznane ie tu pravu, nucnu inu kir človeka izveliča, spoznane, de ta človik nekar le samuč zna, vei inu veruie, de ie Bug vsigamogoč, moder, pravičin inu dober, temuč de on tudi vei inu zna to čudno volo Božyo, ta moder, skriven svit, de Bug ne hoče drigači tiga človeka izveličati, samuč skuzi suiga synu Cristusa, aku v nega veruie, de ta človik zna, vei inu terdnu veruie. De Bug hoče vseh vernih biti ta pravi, dobri, milostivi oča za volo Cristusa. Inu de vei inu terdnu veruie, de Jezus Cristus ie ta pravi, večni Syn Božy, z Bugom Očetom ene česti, moči inu oblasti, de ie Bogu zo vsem glih inu de so Cristusu vse riči podveržene. Od le-tiga spoznane tukai Cristus govori, de ty ludie prez evangelia ne znaio, de ie Bug nih oča, inu od Cristuseviga stanu inu opravila tudi ništer ne veido. Obtu Cristus tukai ne pravi: »Nisče ne zna Boga,« temuč on pravi:

Nekar vsaka vera v Buga, temuč le leta, katera Boga za suiga lubiga očeta derži inu kir Cristusa ž nega stanum, oblastio inu opravilom zna, ta ista človeka izveliča.

698| Rim 1, 18–20.

on pravi: »Nisče ne zna tiga Očeta inu tiga Synu.«[699] Od tiga Cristus tudi v nega molitvi, Ioh. 17, govori, kir pravi taku: »Sveti Oča, tebe ta sveit ne zna.«[700] S /t/akim[E] pravim Božym spoznanem dobimo ta večni leben, Ioh. 17, inu ta naša serca inu misli bodo preminena na dobru, de Gospudi Boga lubimo inu ga derž/i/mo[E] za našiga dobriga očeta, veruiemo terdnu nega oblubomi[701] inu timu s. evangeliu inu smo tim nega zapuvidom z dobro volo inu z vesseliom pokorni.

Vsi evangeli drugiga ne pravio, samuč du, kai ie Cristus, zakai ie človik postal, de s teim hoče vse žlaht ludi, kir bodo v nega inu timu evangeliu verovali, izveličati inu de drugiga od ludi ne hoče, samuč de nega bessedom veruio, po tim eva[n]geliu[C] de se zo vsem derže.

3 V današim[702] evangeliu imamo to summo vsiga celiga Cristuseviga evangeliskiga vuka. Cristus tukai pravi, du ie on, za kakoveh ludi volo ie prišal na ta sveit, kai dobriga nim hoče dati inu kai on hoče od ludi imeiti. Nerpoprei, kir pravi: »Nisče ne zna tiga Synu, samuč ta Oča, inu nisče ne zna tiga Očeta, samuč ta Syn,«[703] s teimi bessedam/i/[E] se daie na znane, de ie on ta pravi Bug, z Bugom nega Očom ene večnusti, moči inu česti. Inu kir pravi: »Nemu so vse riči od Očeta čez dane,« tu on govori po tei človeski naturi, de ta celi Cristus po tei Božy inu človeski naturi ie en gospud čez vse stvari na nebe[704] inu na zemli, čez hude inu dobre. Ty angeli v nebesih, ta smert, ty hudiči v pekli inu ty ludie na zemli so nemu podverženi inu moraio biti nemu pokorni. Potle, kir pravi: »Pridite vi vsi, kir ste obloženi inu težku delate, k meni,«[705] s teimi bessedami pravi, de on nei za volo le enih oli svetih ludi prišal na ta sveit, temuč za vseh žlaht ludi inu za tih volo, kir so s teimi grehi, z veliko žalostio inu s težkimi nadlugami obdani. Obtu ty ludi nemaio per svetnikih ne drugdi odpuščane tih grehov ne druge pomuči iskati, samuč s to vero per Jezusu Cristusu. H tretimu, kir pravi: »Pridite vi vsi k meni, iest hočo vas ohladiti, sturiti, de vom bode lažei inu de bote pokoi imeili.« S teim p/r/avi,[E] kai dobriga tim ludem on hoče dati inu sturiti: nim hoče vse grehe odpustiti, dati S. Duha, de bodo z Bugom myr, pokoi v nih veisti imeili inu bodo zagvišani tiga večniga lebna. H četertimu, kir pravi: »Vzamite čez

699| Mt 11, 27.
700| Jn 17, 25.
701| Oblubami.
702| Današnim.
703| Mt 11, 27.
704| Nebi.
705| Mt 11, 28.

čez vas mui iarem inu vučite se od mene, de sem krotag inu pohlevniga serca.«[706] S teimi bessedami daie na znane, kai on spet nazai ad ludi hoče imeiti, de imaio pod nega iarem se podati (iarem pomeni tukai ta evangeli, drugdi pomeni te Moizeseve postave, Act. 15).[707] Tu ie: oni imaio nega evangeliu stonovitu verovati, po nim nih stan, leben inu Božye službe pelati inu deržati, v tih nadlugah inu v terpleni biti volni inu pohlevni.

706| Mt 11, 29.

707| Apd 15, 10.

Na te Divice Marie oznane[708] dan se pridiguie ta evangeli, koku ie ta večni Syn Boży to človesko naturo v tim telessu Divice Marye skuzi to muč S. Duha nase vzel; ta se začne: »V tim šestim mescu ie bil ta angel Gabriel poslan v enu meistu te Galileiske dežele etc.« Luc., 1. cap., C, p. 157.[709]

708| Oznanene.

709| Lk 1, 26–37.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Pred 5520. leit na le-ta 25. dan tiga mesca šusca[710] sta Adam inu Eva stvariena, ty eni pag pravio, de na le-ta današni dan sta grešila. Potle pred 1558. leit na le-ta današni dan ie Cristus počed, ie to človesko naturo v tim telessu Divice Marie h timu bogastvu pervzel. Inu pred 1523. leiti ie tudi na ta današni dan za našo volo martran.

Ty stari so današni dan za velik deržali.

710| Sušca, tj. marca.

2 S. Lukež ie z velikim flissom vse riči, kir so se per Cristusevim početvu inu roystvu godile, zapissal. Tu on pag dei za tiga vola, de nas kerčenike[711] hoče v ti naši pravi veri poterditi, de ta večni Boży Syn ie risničnu po Boży stari pervi oblubi inu po prerokovanu inu pismu tih prerokov od S. Duha počet inu royen iz te čiste, svete Divice Marye. Obtu on tukai nerpoprei pravi, kadai, v katerim času ie Cristus počet, de ie počet v tim šestim mescu po Ianžovim Kerstnikom početvom. Odspred pred današnim evangeliom pravi, de Ioannes Kerstnik ie počed

Ta evangelist zveistu piše, kadai, kei, koku inu od koga ie ta večni Syn Božy počet inu royen. Zakai od tiga vsiga ie bilu poprei prerokovanu.

711| Tiga volo, de nas kersčenike.

S teim pryčuie, de ta naša vera od Cristuseviga početia inu roystva ie prov, gvišna inu risnična.

čed v tim času, kadar ie Erodež Ascolonita iudovski kral bil. Erodež pag nei bil en pravi Iud, temuč en Edomiter. Potle v tim drugim capituli piše, de Jezus ie tedai royen, kadar ie ta rymski cessar čez te Iude gospovedal.[712] Iacob patriarch, Ge. 49, inu Daniel, 2., 9. cap.,[713] sta prerokovela,[714] de Cristus bode tedai royen, kadar ty Iudi ne bodo več lastniga iz ž nih žlahte krale imeili inu kadar bodo timu rymskimu cessariu podverženi. Potle pravi, de ta angel Gabriel ie bil od Buga poslan h ti Divici Marii, kateri angel ie Danielu preroku pravil, Dan. 9,[715] de Cristus čez 490 leit bode royen inu de bode umorien. Inu ta isti Gabriel ie tudi timu faryu Zaharyu pravil, de nega žena spela bode s. Ianža počela inu de bode en velik pridigar. H tretimu: de ie počet v tim meistu Nazaret za volo, kir so ty preroki dolgu poprei, preden ie bil royen, nemu ta pridevik izdeli inu dali – Nazarevc, Math. 2, Iud. 13.[716] H četertimu pravi tukai ta evangelist, de ie od ene dečle royen, zakai ta perva obluba Božya govori, de ima Cristus biti royen od ene dečle, obtu ie Bug dial: »Tu žensku, nekar tu mošku seime bode tei kači to glavu sterlu.« Inu Esaias, 7. cap., pravi: »Ena dečla bo počela inu rodyla eniga synu, tiga bode imenovala Emanuel, tu ie: Bug z nami.«[717] Math. 1[718] h petimu pravi, de ta Iožef, Divice Marye zaročen mož, ie bil od te Davidove žlahte; s teim pryčuie, de Cristus ie po oblubi Božy od te Davidove žlahte royen, zakai Divica Marya ie bila od Davidove kry, kadar Iožefu /ie/ bila zaročena. Zakai ty Iudi /so/ se morali vsag sui žlahti vkupe se ženiti inu možiti. Inu Iacop očak ie prerokoval, Gen. 49.[719] Inu Davidu ie bil Bug oblubil, de iz nega žlahte bo Cristus royen, 2. Reg. 7. Psal. 89, 132.[720]

712| Gospodoval/ gospudoval.

713| 1 Mz 49; Dan 9, 26.

714| Prerokovala.

715| Dan 9, 24–27.

716| Mt 2, 23; Sod 13.

717| Iz 7, 14.

718| Mt 1, 6–16.

719| 1 Mz 49, 10.

720| 2 Sam 7, 12–16; Ps 89, 34–37; Ps 132, 11–17.

S to Avemaryo so ty nevučeni, hynavski,

3 Le-te bessede tiga angela, kir ie govuril h Divici Marii: »Vesseli se, ti priatliva, Gospud ie s tebo, žegnana si ti vmei žena-

ženami,« so od nakaterih vučenikov iz tiga gerškiga iezika v ta latinski inu v te druge krivu tolmačovane inu od tih nevučenih, hynavskih faryev inu menihov falš izložene inu preobernene na malikovane. Inu s takim krivim tolmačene[m][c] inu s falš izlaganem so te preproste kerščenike preguvorili inu zepelali, de Divica Maria ie ena odvetnica, besednica inu pomočnica pred Bugo[m][c] vseh tih ludi, kir na no klyčo, ni služio, offruio, sveče žgo, žegnuio, cerqve, altarie zidaio, molio inu postio. Inu de Divica Maria ima oblast nee služabnikom inu kir na no veruio, dati gnado, odpuščane vseh grehov, ludi brumne inu svete sturiti, de nim premore pomagati vseh žlaht nadlugah, tudi v ti smerti, de ona te ludi obaruie pred Turki, pred smertio, pred Hudiče/m/inu pred peklom; potle so iz letih angelskih bessed eno molitov inu prošno sturili inu to isto taku visoku vzdignili, tako oblast, muč inu vrednust dali, de kakeršni človik, hud oli dober, le-to Avemaryo viutro, ob puldne, na večer, kadar se zgoni, moli, ta isti hudiga konca ne vzame, bode srečan inu bogat. S to sprossi od Divice Marie, kar kuli hoče, bo obarovan pred ognem, pred vodo, pred tatmi, pred razboniki inu kadar umerie, taku Divica Marya ponesse nega dušo v ta nebessa. Raven tiga so tudi pridigali, pissali inu malali, kateri človik vsak praznik petdesset avemary inu pet očanašov po redu izmoli (tu istu molene imenuio roženkranc), ta isti Divici Mary šapele na glavo postavle inu Divica Maria bode tiga istiga, kir taku moli, suiem plasčom pokrivala inu skrivala pred Božym serdom, de ne bode zgublen inu ferdamnan etc. S takimi falš, ležnivimi bessedami, izlagami inu malikovskimi oblubami inu kir so krivu molili »Gnade si polna«, so te preproste ludi zepelali inu preguvorili, de so to Divico Maryo za veliku bulšo inu milostivišo deržali inu verovali za

lakomni fary inu menihi grozzovitu veliku malikovane v tu kerščanstvu perpravili, Bogu Očù, Synu iuu[721] S. Duhu nega čast krali, vse Božye angele, Divico Maryo, svetnike inu svetnice zašpotovali inu stavili na laže. O, vi nesramni golufi, kir hočete duše s to Avemaryo iz vyc v nebessa perpraviti.

721|Inu.

volo, kir so molili inu menili, ona ie gnade polna, koker Boga Očeta inu nega Synu, od kateriga samiga vsa milost, dobruta inu lubezan se začne, izvyra inu semkai gre. In summa: ty bogi kerščeniki so od tih nevučenih, lako[m]nih[c] pridigaryev taku deleč od te prave vere v Jezusa inu od tiga praviga zastopa tih evangeliov bili zepelani, de so več verovali inu vupali na Divico Maryo koker na Buga inu nega synu Cristusa Jezusa, ni so čestče inu več služili, molili, cerkov zidali, sveč žgali inu mašovali koker tei S. Troyci, na no so več klicali koker na Buga. Inu s tako Avemaryo inu s to Salvo regino so ty fary inu menihi dosti blaga k sebi perpravili inu dobili inu per tim vesseli bili, dobru ieili inu pyli inu na tim sveitu dober leben imeili, ampag per tim strašnu, hudu, naglu so umerli.

Divica Maria ne oben svetnik nemaio oblasti ludi izveličati ne moči nim v smerti oli iz pekla pomagati. Tako oblast inu muč ima sam Divice Maryе syn. Ty svetn/i/ki[E] sebi ne persodio inu ne perlagaio te česti, moči inu oblasti Božye; tu ty zludievi deio, kir hote za Buga biti

/4/ Na tu, vi mui dobri kerščeniki, imate veiditi inu dobru zamerkati le-ta risničin navuk, de naš odvetnik, bessednik pred Bugom inu naš spravlavic, kir bi nas spet z Bugo[m][c] zmyril inu spravil, grehe odpustil inu v nebessa perpravil, nisče drugi nei, ne Divica, ne angeli, ne svetniki, ne svetnice, samuč ta naš gospud inu ohranenik Jezus Cristus. Le-ta sami ie od Buga v ti večnusti h timu odločen inu postavlen, Rom. 3,[722] koker smo tu v ti predguvori s teim S. pismom spryčali zadosti. Cristus sam vely vsem ludem, katerim kai nadleži, le k sebi priti, Matth. 11.[723] Inu Ioh. 14 pravi: »Nisče ne pride h timu Očetu samuč skuzi mene.«[724] S. Paul, 1. Thi. 2, pravi: »Eden sam ie Bug inu en sam ie tudi odvetnik inu spravlavic vmei Bugom inu vmei ludmi, ta isti ie ta človik Jezus Cristus, kateri se ie dal k animu plačillu inu odrešitvu za vse.«[725] Cristus ie naš ščoff inu caplan, on ie nas ž nega martro z Bugom spravil. Heb. 2, 3, 5.[726] S. Ianž, 1. Ioh. 2, tudi taku piše: »Mui otroci, le-tu iest vom pišem, de vi ne grešite, inu aku du greši, taku imamo eniga odvetnika inu bessednika per tim Očetu, Jezusa Cristusa, tiga pravičniga, inu on ie ta sprava za naših grehov, ne-

kar

722| Rim 3, 21–26.

723| Mt 11, 28.

724| Jn 14, 6.

725| 1 Tim 2, 5.

726| Heb 2, 9–11; 3, 1; 5, 1–9.

kar le samuč za naših, temuč tudi za vsiga svita.«[727] Nisče tudi, ne Divica Maria, ne angel, ne svetnik, ne svetnica, nei takudober, gnadliv inu milostiv, kir bi taku vse žlaht ludi sylnu lubil, vsem rad dobru sturil, koker ie Bug Oča inu nega Syn, naš gospud Jezus Cristus. »Bug pusti tu sonce syati inu dežiti čez hude inu dobre,« Math. 5.[729] Bug ie vse riči v nebi inu na zemli za volo tih ludi inu nim h dobrimu stvaril. Bug Oča ie iz velike lubezni inu milosti, kir ima pruti vsem ludem, dal suiga Synu v to smert. Jezus Cristus iz lubezni, kir ima pruti nom, ie volan h ti martri bil. Mi beremo per vseh eva[n]gelistih,[c] koku cilu milostivu inu inu lubeznivu se ie Jezus pruti vsem grešnikom, bolnikom inu bozim deržal, nee zagovarial, grehe odpuščal, ozdravlal; on te suie milosti inu pomuči nei nigdar obenimu človeku odpovedal; nu, kakeršne nature, šege, dobrute, misli inu vole ie ta Syn, take ie ta Oča. Vse S. pismu nerveč pravi le od milosti, dobrute inu lubezni Božye, kir ima pruti ludem, suseb pruti tim grešnikom, kir pokuro deio inu v Jezusa veruio. David pravi, Psal. 145: »Ta Gospud ie gnadliv inu milostiv inu od velike milosti inu dobrute dolgu zanaša inu ie kassan h timu serdu. Ta Cospud[730] ie vsem dober inu nega milosti so čez vsa nega della.«[731] S. Ianž pravi, 1. Ioh. 4: »Bug ie ta lubezan.«[732] Divica Maria sama v ni peisni taku poye, Luc. 1: »Inu nega milost terpi od ene žlahte do druge pruti tim, kir se nega boye,«[733] tu ie, kateri se pred grehi prestrašio inu prossio za odpustig, veruio v Jezusa; tim istim hoče biti milostiv. Obtu ty fary inu menihi sylnu grešio, iz Buga inu iz vseh svetnikov špot delaio inu vsimu S. pismu zubper vuče inu govore, kir te preproste ludi vižaio inu napelavaio, de isčeio gnade, odpuskov, pomuč inu brambe v tih nadlugah per Divici Mary inu per tih svetnikih. Inu kir vele na svetnike klicati, nee prossiti za pomuč, nim služiti, moliti, mašovati, cerqve zidati, zakai s takim se malikuie, ta čast inu oblast, kir samimu Stvarniku sliši, se tei stvari daie.

deržani, de bi se molili inu nim služili;[728] se teim nevernim babom perkazuio inu pravio, de so Divica Maria inu svetniki.

727| 1 Jn 2, 1–2.

728| Služilu.

729| Mt 5, 45.

730| Gospud.

731| Ps 145, 8–9.

732| 1 Jn 4, 7–8,16.

733| Magnificat: Lk 1, 46–55.

Bug te oblasti gnado diliti, grehe odpuscati, v ti smerti inu vseh žlaht nadlugah pomagati, braniti inu ohraniti pred Zludiem nei obeni stvari, ne Divici Mary, ne svetnikom dal, temuč samimu nega Synu inu ty svetniki ne hote, de bi se lete nebeske riči per nih iskale. En angel ie s. Ianža Evangelista dvacrat ostru svaril, kir ga ie hotel moliti. Apoc. 19, 22.[734] S. Peter inu s. Paul sta te ludi sylnu svarila, kir so pred nima poklečovali, Act. 10, 14.[735] Svetniki se imaio za Božye služabnike inu nekar za boguve deržati. 1. Cor. 4.[736] Kadar mi veruiemo, de Divica Marya ie ta prava mati Cristuseva, de ie čista divica pred inu po porodu bila inu ostala vekoma, de ie z dušo inu s telessom izveličana inu povišana čez vse angelske stani inu core, s teim mi Divico Maryo prov čestimo inu poštuiemo.

734| Raz 19, 10; 22, 8–9.

735| Apd 10, 25–26; Apd 14, 11–18.

736| 1 Kor 4, 1.

Te Avemarie pravu tolmačene inu kratka izlaga.

5 Ta Avemaria nei obena molitov, zakai v ni se ništer Bug ne prossi inu ne zahvali, temuč enu angelsku vzdane, oznanene inu pravlene, koku te Divice Marye riči z Bugom stoye. Ta angel v tim nega selstvu od Buga h ti Divici Mary pravi nerpoprei CHERE[737] gerški, tu ie: VESSELI SE. On ie dobru veidil, de Maria se nega ustraši, zatu tu on s to pervo bessedo trošta, veselo inu serčno dela inu potle k ni pravi: »Ne bui se, zakai ti si gnado nešla per Bugi.« Potle pravi k ni PERIATLIVA, tu ie: Ti si Bogu perietna, luba inu od nega k ani veliki riči izvolena. GOSPUD IE S TEBO, tu ie: Bug ie s to gnado per tebi, gleda na te, tebe varuie, nega Syn bo en čas v tuim telessu prebival. ŽEGNANA SI VMEI ŽENAMI, tu ie: Ti si srečniši čez vse žene, ti si ta žena, katere seime bo tei Kači, timu Zludiu to glavo sterlu inu žegnalu vse verne lude, de bodo rešeni od grehov, od Hudiča, bodo brumni sturieni pred Bugom inu vredni tiga večniga lebna; take gnade inu sreče obena žena, de bi mati bila tiga Božyga Synu, nei imeila inu obena ne bode, zatu si žegnana inu vsi ludie te bodo za srečno deržali.

737| χαῖρε, glag., 2. os. edn., sedanjik, vel. nak.: veseli se.

/6/ Od

6 Od tih drugih angelskih bessed, kir ie Divici Mary pravil, de bode Božyga Synu od S.// Duha počela, de ta isti bo kraloval v ti Iacopovi hyši inu na Daviduvimu stolu vekoma, tu ie, on bode vse verne posvečoval, varoval, branil pred Zludiem inu izveličal, in od te Divice Marie vere inu pohlevne odguvori, vprašane inu pokorsčine bi bilu veliku govoriti, tiga tukai zdai ne moremo dopernesti. Obtu vzamite tu, kar smo dosehmal govurili inu vučili, danas za dobru.

Te druge ene bessede tiga angela so tudi poprei od prerokov govoriene.

Na velikinočni pondelig se pridiguie ta evangeli od dveyu mlašyu,[738] kir sta gredoč v ta Emavs od Cristuseviga diane inu gorivstanena govurila; k nima se Cristus perdruži, nyu v ti veri poterdi; ta se začne: »Pole, na ta isti dan gresta dva iz nih v en terg, kir ie od Ierusalema šestdesset nyvskih potov delež bil etc.« Luca. 24, B, p. 251.[739]

738| Mlayšu.

739| Lk 24, 13–31.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Današni dolgi evangeli nerveč govori inu pryčuie od Cristuseviga gorivstanena, koku na večer tiga velikiganočniga dne, na katerim ie bil viutro zgudo gorivstal od smerti, se ie dveima nega mlaišima, kir sta veden s teimi jogri per nim bila inu hodila po Iudovski deželi, na tim potu v štalti eniga ptuiga popotniga človeka prikazal, ž nimi priatlivu perpovedal inu nima tu Pismu, te oblube Božye inu prerokovane tih prerokov od nega prihoda na ta sveit, od nega martre, smerti, gorivstanena inu od nega vsiga opravila izlagal inu ie ž nimi ieidil. Le-te riči vse pryčuio inu daio na znane eniga živiga človeka. Od drugih več pryč inu nuca tiga nega gorivstanena smo mi včerai govurili.

»Cristus Jezus ie umerl za naših grehov volo po tim pismu inu ie gorivstal na trety dan po tim pismu,« pravi s. Paul, 1. Cor. 15.[740]

740| 1 Kor 15, 4.

2 Mi se tudi iz današniga evangelia vučimo, de imamo radi od Buga govoriti, tu S. pismu brati inu te bessede Božye

»Srečen ie ta človik,« pravi David,

Psal. 121, 19, »kateri nuč inu dan v tih postovah inu bessedah tiga Gospudi rezmišluie.«[741]

ye rezmišlovati, zakai per takim prepovedanu, branu inu rezmišlovanu ie Bug suiem S. Duhum, z nega gnado inu močio, koker ie danas Cristus per le-teima dveima mlaišima bil. Inu potle, kadar so ty jogri od nega govurili, ie bil tudi k nim prišal, Luc. 24, Ioh. 20.[742] Inu Cristus ie tu istu oblubil, kir ie dial, Math. 18: »Kir kuli dva oli try bodo vkupe zbrani v muim imeni, undukai v sredi nih iest hočo biti.«[743] Inu Ioh. 14 pravi: »Aku du mene lubi, ta bode muio bessedo ohranil inu mui Oča ga bo lubil inu mi k nemu pridemo inu bomo per nim en stan, enu prebivališče naredili.«[744] Obtu s. Paul vely, Col. 3, de ta besseda Cristuseva ima biti obilna vmei kerščeniki, de imaio veden inu povsod govoriti inu peiti od Jezusa, od nega brati inu pissati.[745]

»Nei človeka,« pravi Salomon, 3. Reg. 8, Čna tim sveitu, kir bi ne grešil,« oli vsai ty verni se varuio pred smertnimi grehi.[746]

3 Mi tudi tukai inu drugdi čestu v tih evangelieh slišimo inu beremo, de ty mlaiši inu jogri Cristusevi neso tiga pisma tih prerokov inu vseh pridig Cristusevih tudi nekar pervič prov zastopili. Oni so me[in]ili,[c] Cristus bo na tim sveitu koker ty drugi pozemliski krali kraloval inu gospodoval, o[n][c] bode te Iude od tih Rymlanov inu od nih vseh souvražnikov na tim sveitu odrešil. Vse Iude bo myril, branil inu zo vsem dobrim omislil inu te nega jogre sturil bogate inu k velikim gospudom inu viudom postavil. Iz tiga se mi vučimo, de tudi v tih velikih svetenikih[747] dosti grehov, šibkote, nezastopnosti, cbivlane v ti veri, nespodobne, krive misli inu hude žele tyče inu v nih prebivaio. De moraio tudi z nami red, dotle so v tim messei na tim sveitu, moliti inu prossiti: »Odpusti nom naše dolge.«[748] Obtu David pravi, Psal. 32: »Za odpuščane tih grehov bode prossil sledni svetnik.«[749] Inu v tim 18. psalmi pravi: »Du zastopi vse grehe[?]«[C750] Inu per tim imamo tukai en velik trošt, de kadar Cristus tih suih jogrov inu mlaiših za volo nih šibke vere inu grehov, kadar so se pustili podvučiti inu so nih grehe spoznali, nei zavergal, taku tudi nas za volo naše šibkote, cbivlane inu pomancane, kadar te iste spoznamo, se popravimo inu ta pravi

741| Ps 1, 1–2.
742| Lk 24, 33–43; Jn 20, 19–21.
743| Mt 18, 20.
744| Jn 14, 23.
745| Kol 3, 16.
746| 1 Kr 8, 46.
747| Svetnikih.
748| Mt 6, 12.
749| Ps 32, 5–6.
750| Ps 19, 13.

pravi evangeliski vuk lubimo inu gori vzamemo, ne bode zavergal inu ferdamnal. Na tu inu per tim ima en vsaki veiditi, de ie en velik ločitig vmei teimi grehi tih kerščenikov inu tih nevernikov. Ty kerščeniki te suie grehe spoznaio, iz serca čez nee žaluio, prossio Boga za milost, veruio, de so nim odpuščeni za Jezusevo volo, inu oni radi, volnu ne grešio inu v tih grehih, kir so zubper nih veist, ne prebivaio. Ty neverniki pag inu ty hynavci ne deio prave pokure, nih grehov ne spoznaio prov, de so taku veliki pred Bugom, ne isčeio inu ne prossio milosti, v Jezusa ne veruio, prebivaio v velikih smertnih grehih, kir so zubper nih lastno veist, nih serce notri v nih pryčuie, de krivu inu zubper Boga deio. Taki neverniki zgube vero, milost Božyo inu tiga S// Duha.

4 Cristus v današni pridigi tima dveima mlaišima inu potle za to tim jogrom ie to summo vsiga evangeliskiga vuka pridigal inu naprei postavil. Zakai on ie nim nerpoprei to pokuro inu to pastavo[751] pridigal; s to ie nim dal na znane nih grehe, ie nee svaril za volo nih nevere, cbivlane inu za volo nih nezastopnosti, na tu ie potle nim pridigal ta eva[n]geli,[c] on ie nim izlagal tu pismu tiga Moizesa, Davida inu tih drugih prerokov, kateri so pissali od nega prihoda na ta sveit, od nega martre, smerti inu gorivstanena, de Bug Oča vsem, kir deio pokuro, v Jezusa veruio, hoče odpustiti vse grehe, vzeti v suio gnado inu milost, nim dati S. Duha inu ta večni leben. Inu le-ta današna Cristuseva pridiga, katero ie sturil po nega smerti, se cilu gliha s to nega pervo pridigo, kir ie v tim začetku nega pridigarstva pred nega smertio bil sturil, kir ie dial, Mar. 1: »Ta čas ie napolnen, tu kralevstvu Božye ie blizi prišlu, popravite se inu veruite timu evangeliu.«[752] Inu kir sadašnim evangeliom pravi h tim jogrom, Luc. 24: »Taku ie moral Cristus terpeti inu vstati od smerti na trety dan inu pridigovati v nega imeni to pokuro inu odpuščane tih grehov vmei vsemi ludmi.«[753]

Vsiga evangeliskiga vuka sta dva deila. Ta pokura oli postava, s katero se ty grehi rezodevaio. Inu ta evangeli; v tim se pravi, de Bug za volo Cristuseve martre tim vernim grehe odpusče.

751| Postavo.

752| Mr 1, 15.

753| Lk 24, 46–47.

d Na

Na s. Filippa inu Iacopa jogrov dan se pridiguie ta evangeli, v katerim Cristus vuči, de nisče Boga ne more prov spoznati, k nemu priti, na nega prov klicati, samuč skuzi ta nega evangeli inu v nega imeni; ta se začne: »Ne prestraši se tu vaše serce; aku vi veruiete v Buga, taku tudi name veruiete etc.« Iohan., 14. ca., A, p. 305.[754]

754| Jn 14, 1–21.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Ta dolga pridiga, katero ie Jezus h pusledni-mu pred nega smertio imel, se ima od vseh kerščenikov čestu s flissom brati inu umeiti iz vuna. Zakai ona ie polna velikih troštov inu dobrih vukov od S. Troyce, s či[m],[c] čez koku se imaio ty verni v nih nadlugah troštati inu deržati.

1 Cristus v ti lepi, dolgi, troštlivi pridigi, od s. Ianža v tih 14., 15., 16., 17. capitulih zapissani, katero ie per nega pusledni večery imel, nerveč le-te 7. štuke oli riči pravi inu vuči// Nerpoprei: čestu inu z mnogeterimi bessedami pravi od suie smerti; s teimi on pryčuie, de on h taki smerti nei permoran oli de bi za no ne veidil, temuč de on vedeioč inu volan tei voli nega Očetu[755] ie pokoren, de s to nega martro inu smertio hoče vsiga svita grehe platiti inu iz tih vernih izprati ž nega kryo. H drugimu: vuči, de nega kralevstvu na tim sveitu ne bode enu pozemlisku gospostvu, temuč duhovsku, v katerim se ne bode tu posvitnu, telesnu blagu daialu inu vunaki dililu, koker so ty jogri menili, temuč tu nebesku, večnu blagu, tu odpuščane tih grehov, ta S. Duh inu za teim lebnom ta večni v nebesih. H tretimu: opomina te jogre inu vse kerščenike, de se lubio inu terdni myr vmei sebo imeio, zakai s to lubezenio reztegno, siršo[756] inu vegšo to vero sture inu ta pravi evangeliski vuk per sebi obderže inu ohranio. H četertimu: pravi inu prerokuie, de ty jogri inu vsi pravi kerščeniki za volo te vere v nega, za nega spoznane volo inu za tiga evangeliskiga vuka bodo na tim sveitu dosti nadlug inu martar terpeli. H petimu: trošta vse verne v nih žalosti inu v nadlugah, nim oblubi S. Duha; ta bo nee v nih žalosti inu v terp-

755| Očeta.

756| Širšo.

v terplenu troštal inu vučil te Cristuseve evangeliske oblube prov zastopiti. H šestimu: vely vsem vernim v nega imeni moliti inu klicati na Buga, nim oblubi, de o[n]ᶜ ž nega Očetom hoče nih prošne uslišati, nim dati tu, kar prossio. K sedmimu: moli inu prossi za te jogre inu za vse te ludi, kir bodo timu evangeliu verovali, de v ti pravi veri, per tim pravim vuku, v ti lubezni vmei sebo ostano do konca, de bodo pred teim hudim Hudičem obarovani inu vzeti v tu nebesku vesselie.

2 Cristus v današnim evangeliu nerpoprei trošta te su/i/eᴱ jogre inu vse kerščenike v nih žalostih, v nadlugah inu terplenih, katere oni za volo te vere v nega inu tiga evangelia oli sice za kake druge riči volo po krivici moraio terpeti, de v nih nemaio težkiga serca biti ne cagati, temuč na nega taku dobru koker na Buga verovati, tu ie, de se cilu na nega zevupaio, od nega čakaio inu strego gvišniga trošta inu obilne pomuči, zakai on ie bug, nega Oču zo vse[m]ᶜ glih, obtu on hoče inu premore nee vzeti iz vseh žlaht nadlug inu postaviti v ta nebeska prebivališča,[757] gdi ty angeli z vesseliom prebivaio, katere stanuve ie Cristus ž nega tiakai hoyenem, tu ie ž nega smertio, vsem vernim perpravil, zaslužil inu dobil.

Kadar smo v nadlugah, taku imamo zmisliti na Cristusevo Božyo muč, oblast, dobruto inu oblubo. S tei[m]ᶜ se troštati na pomuč.

757| Prebivališča.

3 Potle Tomažu inu no[m]ᶜ vsem pravi, de drigači v nebessa priti ne moremo, samuč skuzi to vero v nega, zakai on sa[m],ᶜ pravi tukai Cristus, ie ta pot v nebessa.// Naša dobra della, bruma inu službe nas v nebessa ne perpravio zatu, kir neso čista, cilu inu popolnoma sturiena, ampag Cristuseva della inu opravila, za našo volo sturiena, ta so obilna inu popolnoma; kateri se tih istih s to vero dileżin sturi inu perpravi nase, ta isti bode izveličan. On ie tudi ta risnica, kir tu pravu, risničnu, večnu blagu dili inu daie, on risnico govori inu vuči, ž nega evangelium vse verne h timu pravimu, risničnimu Bogu perpravi. Inu on ie ta život oli ta leben vsiga živiga. Inu on ie vsem vernim ž nega smertio ta

Druge ceiste inu lutar nei v nebessa, samuč ta vero v Jezusa. Enu samu ime D Jezus, tu ie, izveličar inu ohranenik, nas izveliča, pravi s. Peter, Act. 4.[758]

758| Apd 4, 12.

d 2 večni

večni leben zaslužil inu dobil. Le-te Cristuseve bessede, kir tukai pravi: »Iest sem ta pot, ta risnica, ta leben; nisče ne pride h timu Očetu, samuč skuzi mene,«[759] imaio vsi kerščeniki note v tu serce zapissati. S teimi vse ležnive vuke inu vere, kir drugdi koker per Cristusu s to vero tu odpuščane tih grehov inu Božye milosti iskati vuče, mogo nazai postaviti. Od le-tiga štuka inu vuka imate vi v ti predguvori zadosti pissanu; tu vi čestu inu s fl/i/ssom[E] berite.

759| Jn 14, 6.

Boga ž nega stanum inu volo drigači ne moremo spoznati, samuč v Jezusu inu v nega bessedi.

4 Cristus tudi tukai Flippa inu nas vse vuči, de nemamo želeti Boga s telesnimi oči viditi, zakai »Bug prebiva,« pravi s. Paul, 1. Thi. 6, »v eni taki luči inu svitlobi, h kateri nisče ne more priti, kateriga oben človik nigdar nei vidil inu viditi ne more.«[760] Temuč mi imamo na tim imeiti zadosti, kar ie nom Cristus sam v tim nega človestvi inu poprei skuzi te očake, Moizesa, preroke in potle skuzi te jogre od Buga pravil inu vučil: de ie en sam Bug; v tim dinim Bogastvi so try persone; de Bug Oča ie te vole le skuzi to vero v Jezusa te ludi izveličati.

760| 1 Tim 6, 16.

Ty jogri inu nih mlaiši so iz ludov inu aydov veliko cerkov zbrali.

5 Cristus v nega človestvi ie le v ti Iudovski deželi sam pridigal inu ie cilu malu Iudov h ti veri v nega preobernil, ampag ty jogri, potle ty drugi pridigary so tim aydom po vsem sveitu pridigali inu ž nih pridigo skuzi to muč tiga evangelia inu S. Duha so dosti vseh žlaht ludi h ti kerščanski veri preobernili. Obtu tukai Cristus pravi, de »kateri bodo v me verovali, ty isti bodo tu, kar iest, inu vegša della dellali«.[761]

761| Jn 14, 12.

6 Od molituie[762] smo drugdi zadosti govurili; berite to postillo te druge nedele v posti inu ta 61. capitul v ti predguvori.

762| Molitve.

Na velikiga cryža dan (taku ty Rasčiče-

ni,

ni, mui lančmani, ta današni dan imenuio, na katerim se ie Cristus ž nega videčem telessom iz tiga svita ločil inu stopil gori v nebessa) se pridiguie ta evangeli, koku ie Jezus na osmi dan po nega gorivstanenu te suie jogre za nih nevere volo ostru svaril. Inu nim zapovedal ta evangeli pridigati vsem žlaht ludem inu kerščovati. De ie v nebesa šal inu ty jogri so potle pridigali po vsem sveitu. Ta se začne: »Potle se ie on perkazal tim enaistim, sedočim per myzi etc.«
Mar., 16. cap., C, p. 153.[763]

763| Mr 16, 14–20.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Le-ta evangeli pravi od styrih[764] riči, katere se neso na en dan kmali, temuč ena za drugim po redu godile. Nerpoprei pravi, koku ie Jezus te suie jogre na velikinočni dan, kir neso hoteli tim ženom inu tima dveima mlašima,[765] gredočima v ta Emavs, verovati, de bi on bil od smerti vstal, potle na osmi dan tiga Tomaža za volo nega nevere svaril, koker od tiga Lucas 24 inu Ioannes 20 tudi pišeta.[766] Ty jogri so bili nezastopni, neso Cristusevih bessed ne tiga pisma tih prerokov od Cristuseviga kralevstva prov zastopili, dotle Cristus nei bil v nebessa šal. Kir se ie pag Cristus taku čestu po nega smerti tim jogrom inu drugim perkazoval, s teim ie on daial na znane, de ta martra, smert, gorivstanene, vse nega dellu, zaslužene inu opravilu sliši tei cerqvi, tu ie, vsem vernim ludem. Obtu en vsaki kerščenik gledai, de on s to vero tu Cristusevu zaslužene inu vso nega dobruto nase inu k sebi perpravi, de terdnu veruie, de od Cristusa ima odpuščane vseh grehov, to večno brumo inu pravico, de ta greh, smert, Hudič inu pekal nemu več ne more škoditi, inu de za volo take dobrute se derži hvaležen pruti Bogu inu

Ty jogri, dotle neso S. Duha pryeli, so bili nevučeni. Cristus ž nega prikazmi po nega smerti te verne zagvišuie, de nega vse diane nim sliši.

764| Štyrih.

765| Mlaišima.

766| Lk 24, 25,40; Jn 20, 24–29.

nega Synu z anem poštenim novim lebnom.

Prava vera v Je/z/u/s/a[E] vse l/u/di[E] izveliča, nevera ferdamna. To besedo evangeli imaio vsi ludi prov zastopiti; od te berite v ti predguvori ta 1., 2. capitul.

2 Potle pravi ta današni evangeli, koku ie Jezus na ta dan, kadar ie v nebessa šal, tim jogrom zapovedal ta evangeli pridigati vsem ludem po vsim sveitu. Ta besseda evangeli se pravi ta vesseli, dober marin od Božyga Synu Jezusa Cristusa, de ie prišal iz nebes na ta sveit za našiga izvelič/a/ne[E] volo, ie tu naše človestvu vzel nase inu v tim človestvi ie na meistu vseh, kir v nega veruio, vse Božye zapuvidi dopolnil inu dopernessil inu s to nega martro inu smertio ti vernih grehe plačal, izpussal inu ž nega kryo iz nih izpral, Božy serd, kateri ie pruti ludem imel za volo tiga greha, utolažil, ž nega gorivstanenem to smert inu tiga Hudiča premogel, de tim vernim več na tim večnim lebnu ne moreta škoditi, te verne ie brumne, pravične inu svete sturil pred Bugom inu ie nim dobil ta večni leben. Inu kateri človik takimu evangeliu, takimu vesselimu pravlenu od Cristusa veruie inu k animu znaminu inu poterienu take vere se pusti kerstiti inu tako vero izkaže, de ie živa, z anem novim, poštenim lebnom inu s to lubezenio pruti bližnimu, ta bode izveličan, kateri pag le-tiga vsiga od Cristusa ne veruie, da bi on le-tu bil za našo volo oppravil, aku bode glih kerščen, ta isti bode ferdamnan.

Cristus ie vselei per tih vernih, naisi ga /n/e[E] vidio. On ie šal v nebessa inu possedil to destnico inu ob-

3 H tretimu pravi današni evangeli od Cristuseviga hoyena gori v nebessa. Od tiga ie s. Lukež zastopnu inu obilnu pissal na koncu tiga 24. capitula v nega evangeliu inu v tim 1. capitulu v tih nega Buqvah od diane tih jogrov;[767] ta ista capitula vsi danas tudi berite. Tu Cristusevu hoiene oli stopane gori v nebessa ie enu taku ločene iz tiga svita, de mi nega, naisi ie per nas do sodniga dne, Math. 28,[768] s teimi našimi telesnimi oči ne vidimo. Inu s teim on

nas

767| Lk 24, 50–51; Apd 1, 9–11.

768| Mt 28, 19–20.

last Božyo, de nas brani pred Zludiem; tim pridigati inu tim vernim dati S. Duha inu prossi Boga za nas.

nas vuči, de mi nemamo le tiga telesn/i/ga,[E] posvitniga inu pozemliskiga blaga, temuč veliku več te duhovske, nebeske, večne riči, tu odpuščane vseh grehov, ta večni leben, to brambo inu pomuč zubper to smert inu Hudiča od nega čakati inu prossiti. Inu Cristus s teim nega hoienem v nebessa ie nerpoprei sebi le-to dobruto dobil, de ie en gospud čez vse stvari, inu ie ta greh, to smert inu tiga Hudiča premogel, prevežal inu pod suie noge perpravil inu vergal, koker od tiga David, Psal. 108, govori, kir pravi: »Vzdigni se inu bodi povissan, ti Bug, čez ta nebessa inu tuia čast čez vse dežele.«[769] Inu s. Paul, Col. 2, pravi: »Cristus ie izlekil te viude inu oblastnike inu ie očitu pokazzal, de ie on nee premogel inu pobil skuzi sam sebe.«[770] Potle ie Cristus s teim nega hoienem gori v nebessa te naše hude souvražnike, biriče inu rabilne – to smert inu hudyče – uyel, zvezal inu to našo iečo sebo uieto pelal. Inu na tu ie zdaici iz nebes tiga S. Duha poslal; ta isti ie tu pridigarstvu na tim sveitu gori naredil inu postavil inu tu istu še zdai gori derži inu bode deržal do sodniga dne, koker od tiga David, Psal. 68,[771] inu s. Paul, Ephe. 4, pravita taku: »Cristus ie gori šal v to vissokoto inu ie to iečo uyeto sebo pelal inu ie dal te daruve tim ludem; on ie ene postavil h tim jogrom, te ene h tim prerokom, te ene h tim evangelistom, te ene h tim pastyriem inu vučenikom, de skuzi nee bode tu tellu Critusevu, tu ie ta cerkov, ta gmaina Božya, gori sezidana.«[772] H tretimu: ie tudi Jezus v nebessa šal, de ie pred Bugom te cerqve, vseh vernih odvetnik inu bessednik, koker od tiga tudi s. Paul, Rom. 8, govori taku: »Cristus ie na destnici Božii, de za nas bessedi inu prossi.«[773] Inu Heb. 9: »Cristus ie šal gori v nebessa, de se zdai za nas izkažuie pred tim Božym obličiem.«[774]

/4/ H četertimu:

769| Ps 108, 6.

770| Kol 2, 15.

771| Ps 68, 19.

772| Ef 4, 8,11–12.

773| Rim 8, 24.

774| Heb 9, 24.

Ty jogri so Cristusevimu ukazanu bili pokorni.

4 H četertimu: pravi, koku so ty jogri po vinkunštnim dnevi, kadar so bili tiga S. Duha pryeli, po Cristusevi zapuvidi ta evangeli očitu inu serčnu vsem ludem pridigali. Inu to nih čudno novo pridigo od Jezusa inu nega oblube z mnogeterimi čudesi inu caihni spryčovali.

Na vinkunštni pondelig se pridiguie ta evangeli, de Bug ie suiga Synu poslal na ta sveit za tiga volo, de vsi ty, kateri v nega veruio, ne vzamo hudiga konca, temuč bodo izveličani; ta se začne: »Bug ie ta sveit taku lubil, de ie suiga samiga royeniga Synu dal etc.« Ioh., 3. cap., B, p. 262.[775]

775| Jn 3, 16–21.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Bug v vseh nega stvarih na nebi inu na zemli to suio lubezan pruti lude[m] [c] izkažuie, zakai te riči vse ie le človeku h dobrimu stvaril, ampag nerveč inu obilnu v tim, kir ie suiga Synu dal v to smert za našo volo. O, dobru ie timu, kir tu prevaita inu

1 Današni evangeli ie lep, dober inu nucen, kir ie vreden, koker vsi risnični pridigary govore, de bi ga vsaki človik umel izvuna. Tiga mi zdai za volo, de te buqve le-te postille prevelike ne bodo, ne moremo po potrebi izložiti inu vse navuke inu trošte pokazati. V tim Cristus nerpoprei pravi timu Nicodemu inu nom vsem, du oli kai ie Gospudi Boga h timu perpravilu inu naredilu oli preguvorili,[776] de ie on suiga diniga lubiga Synu na ta sveit poslal inu pustil taku britku martrati inu umoriti. De tiga oben človik ne angel per Bugi nei zaslužil ne sprossil, temuč de ta sama globoka, prevelika dobruta inu lubeza[n],[c] katero Bug ima h tim ludem, ie nega h timu pergnala inu premorala; Bug nei hotel, de ta nega luba stvar, tu človestvu, kateru ie po sebi inu po suim pildu stvaril, de bi imelu per nim prebivati inu ta nega cerkov inu prebivalisče biti (Gen. 1, 2; 1. Cor. 3, 6; 1. Cor. 6),[777] cilu zgublenu bilu, Zludiu v rokah ostalu inu hud konec vzelu. Koker od tiga s. Paul tudi govori, kir pravi, Rom. 5: »Bug ta hvali to suio lubezan pruti nom za volo, kir ie Cristus že

776| Preguvorilu.

777| 1 Mz 1, 26–27; 1 Mz 2, 7; 1 Kor 3, 9,16–17; 1 Kor 6, 19.

že tedai, kadar smo grešniki bili, za našo volo umerl.«[778] Inu Tit. 3 pravi: »Ta dobruta inu lubezan tiga našiga boga inu ohranenika se ie izkazala pruti tim ludem; nekar za volo tih del inu pravice, kir smo mi sturili, temuč po nega milosti ie on nas izveličal.«[779] Inu s. Ia[n]ž,[c] 1. Ioh. 4, pravi: »V le-tim se ie ta lubeza[n][c] Božya pruti no[m][c] izkazala, kir ie Bug suiga samiga royeniga Synu poslal na ta sveit, de skuzi nega imamo biti živi; v le-tim ie pag ta lubezan, nekar, de bi mi bili Boga lubili, temuč on ie nas lubil inu poslal suiga Synu k ani spravi za volo naših grehov.«[780]

v nadlugah terdnu veruie.

778| Rim 5, 8.

779| Tit 3, 4–5.

780| 1 Jn 4, 9–10.

2 Potle Cristus tukai očitu inu zastopnu pravi, de Bug suiga Synu nei le za enih ludi inu za tih brumnih svetih volo poslal na ta sveit, temuč vsem ludem, hudim inu dobrim, Iudom, aydom, Turkom, malim inu velikim grešnikom h dobrimu inu k izveličanu. Ta besseda sveit tukai pomeni vse žlaht ludi na tim sveitu, koker to isto Jezus sam tukai izlaga, kir pravi, de vsaketeri oli sledni (bodi, dur bodi; nikogar vunkai ne vzame), kir v nega veruie, konca ne vzame. Le-tei dvei bessedi, sveit inu vsaketeri, imamo mi dobru zamerkati inu vse iste nas tudi noter zapreti. Zakai kadar smo v nadlugah inu na smerti ležimo, taku nom pride naprei le ta missal inu izkušnava: Mi nesmo tih izvolenih, tu Critusevu zaslužene, ta nega martra nom ne sliši, temuč le tim izvolenim, brumnim inu svetim ludem. Tako Hudičevo hudo izkušnavo inu to krivo missal imamo z le-teima bessedama sveit inu vsaketeri od nas pregnati inu reči: Cristus ie taku dobru zame, velikiga, boziga grešnika umerl koker za Divico Mario, za s. Petra inu za druge svetnike inu glih taku meni koker nim hoče iz te smerti pomagati; on ie taku dobru mene koker te s. očake, preroke, jogre inu svetnike rešil od grehov, od Božyga serda, od Hudiče inu od pekla, zakai Cristus pravi: »Bug ie ta sveit lubil.«[781] Več pravi: »Vsaketeri, kir v Jezusa veruie, konca ne vzame,«[782] iest sem tudi eden iz tiga svita, iest sem v Cristusevim

Koker tu sonce čez vse ludi, kir pred nim v senco oli pod streho ne beže, sye, taku ie ta milost Božya v Cristusu vsem lude[m] [c] naprei postavlena inu pernaredna: tim, kir to isto s to vero gori vzamo, tim nevernim, kir te ne hote, ništer ne nuca inu ne pomaga.

781| Jn 3, 16.

782| Jn 3, 18.

e imeni

imeni kerſčen, iest veruiem v nega, obtu sem eden iz tih izvolenih inu sem dileżin vsiga Cristuseviga zaslużena.

Vera ie ta sama prava possoda, mośna inu skrina, s katero to Bożyo milost, vse Cristusevu diane primemo, za lastino dobimo inu ohranimo.

3 Inu le-te bessede, kir Cristus v današnim evangeliu inu drugdi częstu govori: »Vsaketeri, kir v tiga Bożyga Synu veruie, ta isti konca ne vzame, temuč bo imel ta večni leben. Kateri v nega veruie, ta ne bo ferda[m]nan.[c] Kateri v nega ne veruie, ta isti ie vże zdai ferdamnan,«[783] imamo dobru zamerkati, zakai mi se iz tih zastopnu vučimo, de z obeno drugo ričio, służbo inu possodo tiga Jezuseviga zaslużena inu opravila se mi ne moremo sturiti dileżni inu k sebi inu nase perpraviti, samuč s to vero. Inu de ta sama vera v Jezusa tiga človeka izveliča, ta nevera vsakiga ferda[m]na,[c] koker smo tu v ti dolgi predguvori v dostih meistih inu potle v ti postilli na to 24. nedelo po S. Troyci inu drugdi zadosti spryčali.

783| Jn 3, 15,18.

Kerſčeniki so na tim sveitu vsem nadlugam koker ty neverni podverżeni, oli oni v tih ne bodo od Buga zapuſčeni.

4 Le-te bessede se imaio tudi zamerkati inu prov zastopiti, kir Cristus pravi: »Kateri veruie v nega, ta ne bo zguble[n];[c] Bug nei poslal suiga Synu na ta sveit, de bi ga imel ferdamnati, temuč de ima ta sveit skuzi nega ohranen inu izveličan biti.«[784] V le-tih bessedah mi imamo, kai inu kakovo dobruto oli blagu ty verni primo inu imaio od Jezusa Cristusa. Nekar tu telesnu oli poze[m]lisku,[c] temuč tu nebesku inu večnu. Zakai Cristus ne pravi: »Kateri v me veruie, ta isti bo bogat, zdrav, velik gospud, bo vselei żiv na tim sveitu inu bode dobru imel,« temuč pravi: »Kateri v me veruie, hudiga konca ne vzame,« tu ie, koker on sam izlaga: ne bo ferda[m]nan.[c] Obtu oben verni kerſčenik za volo nega vere se ne troštai inu ne čakai od Cristusa na tim sveitu dobriga lebna, temuč tiga duhovskiga večniga, nebeskiga blaga, odpuſčane inu pozablene vseh grehov, te brume, pravice inu svetusti, s katero on bode dopal Bogu, tiga S. Duha, te gvišne pomuči inu trośta vseh nadlugah inu v ti smerti inu tiga vesseliga lebna v nebesih.

784| Jn 3, 16,17.

Ty ludie za

5 Na koncu pravi Cristus, de on ne nega Oča nei kriv na

na tim pogublene[m]ᶜ tih ludi, temuč ty ludi sami za volo, kir ne hote timu evangeliu verovati. Cristus v nega evangeliu pravi, de vsi ludie po naturi od mladiu so hudi, veliki inu ferdamnani grešniki pred Bugom, nih bruma, pravica, dobra della, posti, molitve, almožne inu nih težke Božye službe vse neso prez te prave vere v Jezusa ništer vredne, obeniga človeka ne izveličaio. Taciga praviga Božyga vuka ta vegši deil tih ludi, kir ne veido inu ne zastopio prov, kai so ty noterni porodni grehi, ne hote slišati ne terpeti, so nemu souvraž inu beže pred nim koker te sove inu pyrpogačice tei svitlobi. Taka nih slipota, huduba inu nevera nee ferdamna inu zgubi inu nekar Bug ne nega Syn ž nega evangeliom.

volo, kir ne hote suih grehov prov spoznati, diati pokure, verovati timu evangeliu, bodo zgubleni.

Na s. Ianža Kerstnika dan se pridiguie ta evangeli od tiga čudniga Ianžoviga Kerstnika roystva inu od Zaharioviga prerokovane; ta se začne: »Kadar ie te Elizabete čas bil dopolnen, de ie imeila rodyti inu ie rodyla eniga synu etc.« Luc., 1. cap., E, p. 159.[785]

785| Lk 1, 57–79.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 S. Lukež sam ie pred današnim evangelio[m]ᶜ zapissal, koku ie ta angel Gabriel nerpoprei tu početvu Ioanesovu timu Zahariu, potle tu Jezusevu tei Divici Mary oznanil inu kai se ie per tim istim od angela, od Zaharia inu od Divice Marie govurilu inu godilu. Za teim danas piše od Ioa[n]esovigaᶜ Kerstnika roystva, kai se ie per nim godilu inu govurilu. Potle on piše tudi od tiga Jezuseviga roistva. Od le-tyu obidveyu roystva se mi vučimo, de te bessede inu oblube Božye, naisi no[m]ᶜ se zde čudne, težke, velike inu nemogoče inu naisi Bug časi ž nimi dolgu odlaša, so gvišne, stonovite inu risnične; one bodo p|er|ᶜ pravim času izkazane inu dopernes-

Božye oblube so gotove, zakai zemla inu nebu se rezido inu se premino, ampag Cristuseve bessede, pryteži inu oblube ne rezido inu nigdar ne mine. Math. 24. Psal. 119.[786]

786| Mt 24, 35; Ps 119, 144.

e 2 sene.

sene. Mi tukai danas slišimo, de koker ie ta angel Boży timu Zahariu pravil, de nega żena bo noseča, naisi tiga ta Zaharias nei veroval inu ie menil, tu nei mogoče, potehmal on inu nega spela sta stara bila, taku se ie sturilu inu izzešlu, de Elizabeta ie počela inu rodyla. Obtu, kar ie no[m][c] Bug skuzi nega Synu v tim evangeliu, skuzi te preroke inu jogre oblubil, na tu istu se terdnu zenessimo inu zevupamo, nom bode risničnu izkazanu inu danu.

Čen far oli ščof ima biti ene poročene żene mož, brumne otroke imeiti,« pravi s. Paul, 1. Thi. 3, Tit. 1.[787]

2 Mi se iz tiga evangelia tudi vučimo, de zakon nei od Buga nikomer prepovedan. Zaharias, s. Ianża oča ie bil en far, Elizabeta, nega mati ie bila ena faryca; sta v zakonu vkupe veliku leit prebivala, obba dopala inu służila prov Bogu. »Od nyu,« pravi sam Cristus, Matth. 11, »ie ner ta vegši inu sveteiši človik royen.«[788] Inu s. Paul pravi, Heb. 13: »Ta zakon vmei vsemi ludmi ie poštena vreden inu tih zakonikov postela ie čista, ampag te curbarie inu prešuštnike bode Bug ferdamnal.«[789] Obtu ty papeži inu ščofi, kir tim faryem poročene żene prepovedaio, curbe dopuščaio, so ty pravi antichristi inu luciferski hlapci. Dan. 11. 1. Thi. 4.[790] Berite te Perve buqve Moizeseve; v tih naidete, koku S. Duh skuzi Moizesa od zakona tih starih svetih očakov veliku inu poštenu piše.

Ty pravi kerščeniki so vesseli, kadar nih sosedom dobru inu po sreči gre.

3 Na tih sosedih inu stricih te Elizabete, kir so se ż no red vesselili inu hvalili Boga za volo, de ie Bug Elizabeti eniga synu dal, imamo en lep, dober navuk inu exempel, de tudi mi tim našim bližnim, vsakimu človeku imamo vse dobru vosčiti, kadar nim dobru gre, se vesseliti inu za tu zahvaliti Boga inu kadar so žaloštni,[791] imamo ż nimi red żalovati.// S. Paul tudi tu istu vuči, Rom. 12, kir pravi: »Vesselite se s teimi vesselimi inu plačite se s teimi, kir se plačeio, bodite te misli vmei sebo, koker so ty vudi v enim telessu.«[792]

Tu S. pismu časi hvali te svetni-

4 Per s. Ianża Kerstnika početvu inu roystvu so se čudeša[793] inu caihni godili: en angel ie nega očetu oznanil de bo počet, royen, kai bo pyl inu pridigal, nega oča

/inu/[f]

787| 1 Tim 3, 2–7; Tit 1, 6–9.

788| Mt 11, 11.

789| Heb 13, 4.

790| Dan 11; 1 Tim 4, 1–3.

791| Žalostni.

792| Rim 12, 15–16.

793| Čudesa.

inu mati sta bila obba stara inu ialova, de ie zubper vso naturo od nyu počed inu royen, nega oča pred nega početvom za volo te nevere ie mutast ratal, po nega roystvom ie spet preguvoril, bil poln S. Duha inu ie od Cristusa inu od suiga synu, kai imata vsak suseb opraviti, zastopnu prerokoval. Tu se ie pag godilu nekar za tiga volo, de bi mi s. Ianža imeili moliti, klicati na nega inu nega postaviti k animu našimu bessedniku oli odvetniku pred Bugom, temuč de tu nega pryčovane inu pridigovane od Cristusa za vissoku inu risničnu od vseh ludi bode deržanu inu verovanu.

ke, de se nih pridigom od pokure inu vere v Jezusa teim bule veruie.

5 Tiga Zaharia prerokovane, ta nega peisen inu hvala ima dva deila. V tim pervim deilu, v tih osmih pervih verzih[794] hvali Boga za volo nega risnice. De kar kuli Bug ie tim starim svetim očakom oblubil inu skuzi te preroke od pošilane nega Synu na ta sveit govuril, tu istu vse ie on tim suim izraelskim ludem cilu dal inu izkazal popolnoma. V tim Zaharias tudi pravi, kakovu blagu oli kakovo dobruto ie Bug ž nega Synom poslal na ta sveit inu dal tim ludem; drugu nekar, samuč de on ima v ti Davidovi hiši en rug tiga ohranena gori narediti inu postaviti. Per tim rogu se ima zastopiti ena bramba, muč inu oblast, zakai ta ena živina, koker voli inu ieleni, imaio nih brambo inu muč v tih rogeh inu ty Iudi so tu ole, s katerim so te farye inu krale žalbali inu v to nih oblast postavlali, v tih rogeh hranili. Per ti hiši Davidovi se ima zastopiti ta cerkov, ta gmaina vseh vernih. Tu ie, koker bi Zaharias hotel reči: Bug ie na tim sveitu en tag rug, eno tako brambo, muč inu oblast skuzi suiga Synu naredil, de vsaketeri, kir bode v nega veroval, ta isti bode obarovan inu ohranen pred grehi, pred Božym serdom, pred večno smertio, pred Hudičem, pred peklom inu bode izveličan. Inu Zaharias te bessede od ruga tiga izveličane sam taku izlaga, kir pravi v tim 4. inu 7. verzi, de mi bomo ohraneni

Zaharias ie te Božye oblube inu tih prerokov pismu od Cristusa prov zastopil, obtu on tukai od Cristuseviga duhovskiga kralevstva taku zastopnu govori inu vuči te kerščenike, s čim inu koku imaio Bogu prov služiti.

794| Lk 1, 68–75.

inu odrešeni od te roke tih naših souvražnikov inu od vseh tih, kir nas nydaia.[795] Per tim on tudi pravi inu prerokuie, de ty verni, kateri se pod Cristusev rug z vero podade, bodo naprei prez vsiga straha, se ne bodo več bali Božyga serda, ne te večne smerti, ne Hudiča, ne pekla, temuč bodo vse nih živoče dni veden vesseli inu z dobro volo služili Bogu s to brumo inu svetustio, tu ie: ty kerščeniki ne bodo več offrovali, ne ole ne sveič žgali, ne cerkov zydali. Temuč bodo pridigali ta evangeli, molili, nih vero, stan inu lebe[n]ᶜ pelali po Božy voli inu bessedi, lubili suiga bližniga inu v n/a/dlugahᴱ bodo Bogu nolui[796] inu pokorni. Koker od tiga s. Iacob tudi govori, Iac. 1, kir pravi taku: »Le-tu ie ta čista inu prez madeža Božya služba pred Bugom Očeto[m]:ᶜ obiskati te sirote inu vduve v nih nadlugah inu se zderžati prez madeža od tiga svita.«[797]

795| Nydaio.

796| Volni.

797| Jak 1, 27.

Zaharias glih taku koker ta angel poprei govori, de Ioannes /b/oᴱ to suio službo zveistu inu z nucom opravil.

6 V tim drugim deilu tiga Benedictus prerokuie Zaharias inu pravi od nega synu s. Ianžeta, de bode tiga nervišiga Gospudi Boga zveisti pridigar, bode pred nega Syno[m],ᶜ našim gospudom, te ceste nareial/,/ de bode tim nega lude[m]ᶜ daial tu spoznane tiga izveličane, kateru izveličane stoy v tim odpuščane nih grehov. Tu ie: on bode te ludi prov vučil inu visžal, kei, koku inu s čim mogo odpuščane vseh grehov inu tu izveličane dobiti. Potle v tima dveima puslednima verzoma pravi, koku ie Bug Oča iz ž nega velike serčne milosti suiga Synu (katerega Zaharias tukai imenuie goriuhzaiane[798] iz te visokote; taku ie Cristusa ta Zaharias prerok, 3. inu 6. ca.,[799] tudi poprei imenoval) poslal na ta sveit, s teim istim nega Synu[m]ᶜ ie nas, boge grešnike, kir smo v ti te[m]miᶜ inu v ti smertni senci, v ti Hudičevi ieči sideli, obiskal, resvetil inu odrešil. On ie tudi te naše noge spet na ta myrni pot postavil, de imamo spet z Bugom myr skuzi to vero v Jezusa Cristusa. Rom. 5.[800]

798| Gorivzhaiane.

799| Zah 3; 6, 12–13.

800| Rim 5, 1.

Ioanes Kerstnik ie vučil /v/seᴱ oblast-

7 Na ko[n]cuᶜ današniga evangelia piše s. Lukež, kei ie s. Ia[n]žᶜ od mladiu do nega pridigarstva prebival, inu potle v tim 3./ cap., s. Matevž tudi v tim 3., s. Marco v tim 1., s Ianž,[801] v tim

801| Mt 3, 1–12; Mr 1, 4–8.

v tim 1. inu 3.[802] od nega lebna inu vuka veliku pišeio. Le-te capi. danas vi tudi berite; v tih naidete, de ie v tih puščavah nega stan inu nega spiža[803] ie bila divy med inu kobilice (v Iudovski deželi so ene kobilice, kir se ieido; Levit. 11),[804] ie eno šamlotovo sukno oblačil inu se opassoval z anem vussenatim passu[m].[c] Potle, kadar ie bil okuli 30 leit star, ie začel poleg Iordana pridigati inu kerščovati. On ie vučil obilnu inu zastopnu vse potrebne štuke te kerščanske vere, od pokure, on ie duhovske inu deželske visše za volo nih hynavščine inu syle ostru svaril, tiga Erodeža krala za volo nega prešuštva tudi nei šonal, tim gmain lude[m][c] ie velil od suiga blaga, spiže, gvanta s teimi bozimi podiliti, nim ie pravil od Božyga stanu v ti S. Troici, od obeyu natur v Cristusu, de Cristus sam ž nega offro[m],[c] ž nega martro inu smertio te naše grehe plačuie inu odpusče inu de le s to vero v Jezusa dobimo ta večni leben. Kakov lon ie on pag pryel, od tiga vi berite ta 7. cap. per s. Marcu.[805] Zakai ie pag Bug dopustil taciga svetiga moža za volo ene curbe hud konech vzeti, od tiga vi naidete v tim 59. capituli v ti predguvori.

nike inu gmain ludi vse štuke, kir slišio h timu večnimu lebnu. Zatu ie on hud lon pryel od ludi, od Buga ta večni leben.

802| Jn 1, 19–28; 3, 23.

803| Hrana, jed; izposojeno iz srvn. *spîse* (jed, hrana, živilo), in sicer pred letom 1100 (H. Jazbec, n. d., 81).

804| 3 Mz 11, 21–22.

805| Mr 6, 14–29.

Na s. Petra inu Paula jogrov dan se pridiguie ta evangeli, koku ty gmain ludie vsi nekar prov Cristusa ne znaio inu od te prave vere tih jogrov, kir človeka izveliča. Ta se začne: »Kadar pag Jezus pride v te kraye tiga mei-Cesarea, kir se s pridevkom imenuie tiga Filippa, ie suie jogre vprašal etc.« Math., 16. cap., C$_2$ p. 48.[806]

806| Mt 16, 13–20.

807| Jn 1, 45–50.

808| Mt 21, 1–2.

Mi nemamo verovati, koker ta vegši deil inu ty eni naši stariši veruio, temuč koker so ty s. očaki,

809| Izdati; izposojeno iz srvn. *verrâten* (izdati, razodeti), in sicer v 12. stoletju; lahko gre tudi za knjižno izposojenko po letu 1500 (H. Jazbec, n. d., 41).

810| Mt 9, 4; 22, 18; 26, 21,23.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Kir Cristus te jogre vpraša, za koga nega ty ludie imaio, tiga on ne dei, koker bi on ne veidil, kai ty ludie od nega derže inu govore, zakai on ie vseh ludi serca inu misli znal inu skuzi vidil. On ie vidil Natanaela od daleč, sidočiga pod eno figo, Ioh. 1,[807] inu to oslico ž ne žerbetom skuzi zidi, Math. 21.[808] On ie veidil, kai so ty farizei mislili inu tihu vmei sebo govurili inu du ga ie imel fratati,[809] Math. 9, 22, 26.[810] Inu

preroki, jogri verovali inu nas verovati vučili.

Inu on tudi nei vprašal za te prazne hvale volo, koker ty eni offertniki izuprašuio, kai se od nih govori, inu kadar ty perlizavci inu dobrovustniki nim pravio, de vsi ludie povsod dobru od nih govore, za velike, modre, redle, bogate inu žlahtne šacaio, tu oni radi slišio inu kir taku od nih govore, goste inu radi imaio per sebi. Po taki prazni, falš hvali Cristus nei vprašal. Temuč on ie za le-tiga volo vprašal, potehmal ty jogri so bili h timu izvoleni inu postavleni, de so imeili to pravo vero od nega po vsim sveitu pridigovati inu to isto vse ludi vučiti, ie on hotel, de ty jogri to nih vero od nega očitu pred nim spoznaio inu poveido. Inu ie nee v ti isti hotel poterditi. Koku pag ty Turki, sadašni Iudi inu ty nezastopni kerščeniki od Cristusa krivu veruio, govore inu derže, smo mi od tiga na to 19. nedelo po S. Troyci nakuliku govurili.

Pravu spoznane Cristusevu stoy 4. ričeh. 1. De veruiemo: Jezus, Marie syn, ie ta pravi cristus, pravi bug inu pravi človik. 2. De nom oznanuie to pravo volo inu risnico Božyo. 3. De ie ž nega martro naše grehe platil inu nas z Bugom zmyril. 4. De ie

2 Svetiga Petra bessede, katere on tukai danas inu drugdi na meisti vseh jogrov govori, se imaio dobru zamerkati inu prov zastopiti, zakai v nih ie ta prava kerščanska vera inu tu naše izveličane zapopadenu. Danas pravio ty jogri h Cristusu: »Ti si ta Cristus, tiga živiga Boga Syn.«[811] Drugdi so diali, Ioh. 6: »Mi smo spoznali inu veruiemo, de ti imaš te bessede tiga večniga lebna inu de si ti ta Cristus, syn tiga živiga Boga.«[812] Le-te bessede se imaio le-taku zastopiti, koker bi ty jogri hoteli reči: Mi smo vže dosehmal iz tih tuih pridig inu caihnov spoznali inu terdnu veruiemo, de si ti tiga praviga, večniga, živiga Boga ta pravi, večni, živi Syn, z Bugom, tuim Očetom ene česti, moči inu oblasti, de koker Bug Oča vse riči živi inu gori derži, taku ty ž nim red vse riči živiš inu gori deržiš. Inu ti si per tim našim času prišal na ta sveit inu si tu pravu naše človestvu vzel nase v tim telessu te Marie Divice. De si zdai pravi bug inu pravi človik, ta druga persona v tim samim Bogastvi. Inu mi tudi deržimo tebe inu terdnu veruiemo, de ti nom to pravo volo tuiga Očeta rezodevaš, oznanuieš

811| Mt 16, 16.

812| Jn 6, 69.

ieš inu nas to risnico vučiš. Mi tudi tebe deržimo inu veruiemo, da si ti ta odločen offer inu si postavlen od Buga Očeta, de imaš s tuio martro inu smertio te naše grehe plačati inu izpussati inu ta serd Božy utolažiti. Inu mi veruiemo inu tebe terdnu deržimo, de si ta pravi večni ščof, naš besednik pred Bugom, ta pravi spravlavic vmei Bugom inu vmei to človesko šlahto, naš odvetnik, pomočnik inu ta sami izveličar. Le-taku se ima ta vera inu spoznane S. Petra inu tih drugih jogrov zastopiti.

/.../[813]

813| Nadaljevanje Trubarjeve robne razlage/opombe s strani e4II v izvirniku ni izpričano.

3 Kai pag ena taka vera inu spoznane Cristusevu vela, kai človeku dobriga pernesse[?][c] Od tiga Cristus tudi tukai na tu spoznane tih jogrov govori, kir pravi: »Izveličan si ti Simon, Ionav syn.«[814] Tu ie, koker bi Cristus rekal: Le-ta vera, katero si ti zdai od mene spoznal, tebe inu vsakiga, kir to ima, izveliča. Zakai gdi ie kuli le-ta vera inu spoznane, undu ie odpuščane vseh grehov, gdi tiga pag nei, undu nei milost Možya ne izveličane. Od le-tiga štuka, de ta sama vera v Jezusa človeka izveliča, smo mi v ti predguvori zadosti spryčali; to isto vi čestu preberite, ta vas navuči le-ta evangeli inu te druge vse prov zastopiti.

V tim pravim spoznanu Boga Očeta inu nega Synu stoy ta večni lebe[n].[c] Ioh. 17.[815]

814| Mt 16, 17.

815| Jn 17, 3.

4 Od kot pag taka vera pride, od koga bo timu človeku dana[?][c] Tu tudi Cristus tukai pravi, kir ie dial: »Tu messu inu ta kry tebi tiga nei rezodelu oli povedalu, temuč mui nebeski Oča.«[816] Ta besseda messu v tim S. pismu se ne pravi le tu samu tellu, tu naše truplu, temuč tu messu se pravi ta celi živi človik z dušo inu s telessom, z nega vumom, pametio, zastopnostio inu modrustio.[817] Obtu le-te bessede Cristuseve se imaio le-taku zastopiti, koker bi Cristus rekal: Ta prava vera, tu pravu, cilu spoznane tiga Božyga Synu, de ta človik prov vei inu zna/,/du inu kai ie Cristus, zakai ie človik ratal, kai ie s teim lude[m][c] dobriga opravil, de se mi te nega dobrute inu zaslužene le s to vero v nega sturimo dileżni/,/le-te riči neso enu človesku dellu, temuč en dar Božy, Ephe. 2.[818] Tu ne pride od človeske zastopnosti oli modf rusti

Pravu spoznane tiga Božyga stanu v ti Troyci inu nega Synu ne pride od človeske pameti, temuč iz nebes. Obtu ty verni po Cristusevim ukazanu, Luc. 11, prossio veden za S. Duha.

816| Mt 16, 17.

817| Lk 11, 2–4,9.

818| Ef 2, 8.

rusti oli vuka oli od vučenih ludi oli od starišev oli od stricev oli od periatelov tudi nekar, temuč le od samiga Boga Očeta. Ta isti Bug Oča suiem S. Duhum skuzi ta kerst inu pridigo tiga eva[n]gelia[c] v tih vernih sercih eno novo luč vužiga, ta serca inu misli ponavla inu nareia, de ty ludie začno tiga Božyga Synu spoznovati[819] inu na nega evangeliu verovati. Koker od tiga drugdi tudi Cristus govori, kir pravi, Ioh. 6: »Nisče ne more k meni priti, samuč nemu bode danu od muiga Očeta inu nisče ne more k meni priti, samuč ta Oča, kir ie mene poslal, nega bode vlekal.«[820] Inu s. Paul pravi, 1. Cor. 12: »Nisče ne more (prov) reči gospud Jezus, samuč skuzi Svetiga Duha.«[821]

Vsi pravi kerščeniki za volo te vere v Cristusa bodo Petri, tu ie: kamenati, terdni, močni inu stonoviti imenovani. Ta cerkov inu gmaina kerščanska nei na s. Petra ne na obeniga papeža gruntana, postavlena, ne zazidana, temuč na samiga Cristusa Jezusa, ta isti je ta pravi grunt

5 Inu kir tukai Cristus tudi h Petru govori: »Inu iest tebi spet nazai pravim, de si ti Peter inu na le-to kamenato peč iest bom zidal to muio gmaino oli cerkov inu ta peklenska vrata no ne premogo.«[822] Z le-teimi bessedami Cristus to vero v nega inu to pravu spoznane vissoku vzdiguie, hvali inu poterduie. Pravi, de ta vera v Jezusa ie ena močna, terdna inu obstoieča reč inu de vsi ty, kateri bodo tako pravo vero v nega imeili, ty isti bodo kamenati, terdni, močni inu redle, bodo obstali vseh nadlugah inu premogli to smert inu tiga Hudiča. Obtu on tukai timu Simonu jogru za volo te prave vere inu spoznane tu nega staru ime perdei inu premini inu ga imenuie s teim pridevkom Peter, koker ie on tu nemu bil poprei oblubil, de bo Peter, tu ie kamen, imenovan. Zakai taku s. Ianž, 1. cap., pisše, de ie Jezus k nemu dial: »Ti si Simon, Ionav syn, ti boš Cefas imenovan,«[823] katera beseda cefas[824] se izloži na gerščino petrus, na slovenščino kamen. De ta besseda petrus ie tulikain koker kaminat. Tu ie, koker bi Cristus rekal h Petru: Ti Simon inu vsi ty, kir bodo to pravo vero v me imeili, bodo petri, tu ie kamenati, terdni, močni, redle, serčni, stonoviti inu obstoyeči/,/inu de se teim bule zestopi, kai ie hotel s to bessedo Peter. Zatu on zdaici pravi: »Inu na le-to kamenato peč oli na le-ta kamen iest

819| Spoznavati.

820| Jn 6, 44.

821| 1 Kor 12, 3.

822| Mt 16, 18.

823| Jn 1, 42.

824| Κηφάς, m., kamen.

iest hočo zidati to muio gmaino oli cerkov.«[825] Tukai Cristus sam sebe inu to vero v nega imenuie eno kamenato peč, ki pravi: Na le-to peč, na me inu na to tuio vero inu spoznane iest hočo zidati to muio cerkov, tu ie, skuzi to pridigo tiga evangelia iest hočo vkupe spraviti to cerkov, to pravo gmaino Božyo. De ty isti verni ludie bodo v nih težkik[827] nadlugah na meni nih trošt imeili, s to vero v me se gori deržali inu obstali. V le-ti viži inu zastopi sta obba jogra, s. Peter inu Paul, le-te bessede potle izlagala. S. Peter, 1. Pet. 2, pravi taku: »Mui bratie, vi ste prišli (zastopi: skuzi ta vero)[828] h timu živimu kamenu, h Cristusu, kateri ie od ludi zaveržen, per Bug pag ie bil izvole[n][c] inu žlahten inu vi tudi koker ty živi kameni ste gori zazidani k ani duhovski hiši inu k animu svetimu farstvu, de bote te duhovske offre offrovali, kir bodo perietni Bogu skuzi Jezusa Cristusa.«[829] Inu s. Paul, 1. Cor. 3, pravi: »Iest sem koker en moder paumošter[830] vmei vami ta pravi grunt polužil; gledai en vsaketeri, koku inu kai on gori zida, zakai nisče ne more obeniga drugiga grunta položiti prez tiga, kir ie položen, kateri ie Jezus Cristus.«[831] Inu 1. Cor. 10 pravi: »Mui bratie, iest vom nečo zamelčati, da ty naši očaki so vsi bili pod teim oblakom inu so vsi skuzi tu morie vlekli inu so vsi pod Moizesom s teim oblakom inu s teim moriem kerščeni inu so vsi to eno duhovsko spižo ieili inu so vsi enu duhovsku pytie pyli; oni so pag pyli od te duhovske kamenate peči, kir ie ž nimi red šla, katera kamenata peč ie bil Cristus.«[832] Več pravi Paulus, Ephe. 2: »Vi kerščeniki neste vže več gostie ne ossobeniki, temuč vi ste s teimi svetniki ty purgary inu ty domači Božy, kir ste zazidani na ta grunt tih jogrov inu prerokov, na ta vogelski kamen, kateri ie Jezus Cristus, na katerim kakeršne zidane oli cimprane se vkupe sklene inu zloži, tu istu gori raste k animu svetimu templu v tim Gospudi, na katerim bote vi tudi zazidani k animu prebivališču skuzi tiga duha.«[833]

inu ta vogalski kamen, od kateriga Esa 28, David, Psal. 118,[826] govorita.

825| Mt 16, 18.

826| Iz 28, 16; Ps 118, 22–23.

827| Težkih.

828| To vero.

829| 1 Pt 2, 4–5.

830| Nem. *Der Baumeister*, zidar oz. zidarski mojster.

831| 1 Kor 3, 10–11.

832| 1 Kor 10, 1–4.

833| Ef 2, 19–22.

f 2 6 Za

S. Petra čolnic se od vallov veden topi, oli vini ne utoni; kerščanska prava vera ima dosti souvražnikov inu nadlug oli vini ne pogine.

6 Za teim Cristus sylnu te verne trošta, kir pravi: »Inu ta vrata tiga pekla no (zastopi: to gmaino kerščaneko)[834] ne premogo.«[835] Per tei bessedi vrata se ima zastopiti vsa Hudičeva kunšt, muč inu oblast. Zakai per tih vratih so ty Iudi nih rotavž inu svit imeili inu so nih ner vegšo muč inu brambo h tim vratom stavili. De le-te bessede so tulikain, koker bi Cristus rekal: Vi mui verni, naisi ta Hudič ž nega hlapci, neverniki, s falš, hudimi, kunštnimi, modrimi vučeniki inu tyra[n]ni[c] zubp|er|[c] me inu zup|er|[c] vas za le-te vere /b/ode[E] veden gori vstaiel, vas bo preganel, lovil, moril inu bo hotel ta evangeli inu vse, kir v me inu muimu evangeliu veruio, mene očitu spoznaio, cilu zatreti inu pogubiti, oli vi se p[re]d[c] nim nimate prestrašiti, ne na meni ne na tei vaši veri v me cbivlati ne zmotiti, zakai Hudič zo vsemi nega služabniki pogino inu hud konec vzamo, mui evangeli inu ta vaša vera v me bo vselei ostala inu premagala. Erodež, Nero, Dioclecianus, Maximinianus, Iulianus inu dosti mogočih cessariev inu kralev, kir so dosti jogrov inu martirnikov umurili, so vsi hud konec vzeli inu nih oblast ie cilu poginila. Ampag tih jogrov inu martirnikov vuk inu vera še zdai na tim sveitu prebiva inu bode ostala vekoma.

Kar ty pridigary iz tiga evangelia tim lude[m][c] pravio, tu istu Bug v nebesih poterduio.[836]

7 Na koncu tiga evangelia oblubi Cristus tim jogrom inu tei cerqvi tu pridigarstvu tiga evangelia gori postaviti, kateru on tukai imenuie kluče tiga nebeskiga kralevstva. Zakai koker se s teimi kluči te hišne dauri odperio inu zaperio, taku se vsem ludem s to pridigo tiga evangelia, kir timu veruio inu deio pokuro, ta nebessa odpro. Tim pag, kir se ne hote popraviti, stopiti od hudiga, diati te prave pokure, ne verovati v Jezusa, tim istim se tu nebu zaperie. Ta vrata v nebessa pag ie sam Cristus, kir pravi, Ioh. 10: »Iest sem ta vrata; aku du skuzi mene noter gre, ta isti bode ohranen.«[837] Inu le-to oblubo od tiga pridigarstva ie Cristus nerpoprei dostal na velikinočni dan, kir ie dial k nega jogrom, Ioh. 20: »Vzamite S. Duha; komu kuli vi te grehe odpustite, tim so odpuščeni,

834| Kerščansko.

835| Mt 16, 18.

836| Poterduie.

837| Jn 10, 9.

čeni, komu ie vi pag zaderžite, timu bodo zaderžani.«[838] Potle na vinkunštni dan ie le-to oblubo cilu dopolnil inu dekonal;[839] tedai so ty jogri inu drugi kmalu začeli očitu inu povsod pridigati od Cristusa. Od tiga pridigarstva smo mi na to 1. nedelo po veliki noči več pissali.

838| Jn 20, 22–23.
839| Dokonal.

Na Marye Magdalene dan se pridiguie ta evangeli od nee prave pokure iu preobernena h Cristusu inu od hynavsčine inu prevzetia eniga farizeia; ta se začne: »Eden iz tih farizeiov ie Jezusa prossil, de bi ž nim ieidil etc.« Luc., 7. cap., E, p. 184.[840]

840| Lk 7, 36–50.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Kateri hoče v Božyo milost priti inu v ti isti ostati, ta se derži koker Maria Magdalena.

1 V današnim evangeliu imamo en lep exempel inu navuk ene prave kerščanske pokure. Zakai ta prava eva[n]geliska[c] pokura v le-tih tryeh štukih stoy⁄⁄koker smo od nee tudi na to 3. nedelo po S. Troyci govurili. Nerpoprei v tim spoznanu inu žalovanu tih grehov, potle v ti pravi veri v Cristusa, h tretimu v enim novim, poštenim lebnu. Le-te try potrebne štuke h ti pokuri ie ta današna grešna žena vse imeila. De ie ona tu pravu spoznane tih grehov, pravo žalost inu grevingo imeila, de se ie bala Božyga serda inu tiga ferdamnana, pryčuio ta nee plač, selze inu kir se ie taku pred Cristusom milovala inu pohlevnu deržala inu Cristus sam, kir ie k ni dial: »Tebi bodo tui grehi odpuščeni.«[841] Od nee vere, de ie verovala, Cristus ie ta pravi Syn Božy, de ima oblast ni inu vsem revnim grešniko[m][c] inu de hoče te grehe odpustiti, pryčuie Cristus sam s to pergliho od tyu dveyu dolžnikov inu kir ie k ni dial: »Tuia vera ie tebe ohranila, puidi z myrom,«[842] inu nee tekane inu hoyene za Cristusom inu od nee noviga lebna inu popravlena pryčuio

841| Lk 7, 48.
842| Lk 7, 50.

nee velika lubezan pruti Cristusu inu kir ie s to žalbo, s katero se ie dosehmal curbariem inu Zludiu lepa delala, te noge Cristusu umivala inu žalbala inu ž ne lasmi, s katerimi se ie poprei offertovala, ie nega noge sušila inu brissala. Ty eni od Marie Magdalene pišeio, de po tim Jezusovim hoyenu v nebessa ie v eni puščavi prebivala, nei hotela nigdar več obeniga moškiga spolu v te oči pogledati.

Ta grešnica za volo, kir so ni bili veliki grehi odp/u/ščeni,[C] zatu ie ona sp/et/[C] nazai Cristusa veliku lubila. Milost Božya ie ta urž/a/h[C] vsiga odpuska, nekar ta naša bruma, lubezan oli ta naša dobra della.

2 Le-te bessede, kir ie Cristus dial h timu farizeiu: »Ni (zastopi: tei grešnici) so veliku grehov odpuščeni, zakai ona ie veliku lubila,«[843] se nemaio taku zastopiti, koker ty eni nevučeni pridigary inu te Cristuseve česti souvražniki izlagaio, kir pravio: Maria Magdalena nei le samo vero odpuščane tih grehov dobila, temuč s teim, kir ie veliku lubila inu dobra della delala, obtu mi s to vero samo ne pridemo v nebessa, temuč nom ie potreba lubiti Boga, našiga bližniga inu dobru diati. Taka izlaga, tak zastop inu vuk ie kriv inu falš. Zakai Maria Magdalena, ne oben svetnik, ne svetnica nei nigdar v tim životu tulikain inu popolnoma lubil Boga ne suiga bližniga, ne tulikain dobriga sturil, de bi tu istu tuliku vrednu bilu inu velalu, de bi Bug za tu dolžan bil dati ta večni leben. Vsi svetniki so molili: »Odpusti nom naše dolge,« tu ie: odpusti nom, kir smo tuie zapuvidi prelomili inu kir nesmo tuih zapuvidi popolnoma deržali ne sturili, kar smo bili dolžni. Inu Cristus s to današno pergliho od tyu dveyu dolžnikov očitu pryčuie, de vsi ludie so dolžni inu grešniki pred Bugom inu de ne mogo tih plačati ne za nee sturiti zadosti, temuč Bug nim za volo suiga Synu zabston, iz milosti vse grehe odpusče. Raven tiga le-ta pergliha tudi zadosti pryčuie, de ta prava kerščanska lubezan pruti Cristusu inu pruti bližnimu stuprov po tim odpuščani tih grehov semkai gre; Cristus tukai v današnim evangeliu to suio odguvor preoberne za volo nega ošteria Simona farizeia, kateriga on tukai za volo nega

843| Lk 7, 47.

nega hynavsčine inu nepokure ostru svari inu pravi k nemu: »De bi ti te tuie grehe prov spoznal, koku so veliki pred Bugom, inu za nih volo se bal Božyga serda, taku bi ti v me veroval, odpusčane tih grehov per meni iskal inu mene lubil, koker le-ta žena veruie, de iest ni morem inu hočo nee grehe odpustiti, zatu ona mene taku sylnu lubi, kir sem ni nee grehe odpustil. Ampag ti v me ne verueš, ne isčes[844] per meni milosti Božye, zatu ti meni obene prave lubezni ne izkazeh.«[845] De ta vera v Cristusa sama nas izveliča inu nekar ta naša lubezan oli dobra della, smo mi v ti predguvori zadosti spričali inu v ti postilli inu v tih catehizmih v dostih meistih.

844| Isčeš.

845| Izkazeš; parafraza Lk 7, 44.

3 Le-ty trye človeki, od katerih današni evangeli govori, se imaio ž nih šego, dellom inu opravilom dobru zamerkati. Ta pervi človik ie Cristus. Ta isti tukai na tim sveitu suie prevelike milosti inu dobrute vsem ludem, malim inu velikim grešnikom, kir deio pokuro iuu v nega veruio, zabston odpusče vse grehe. Ta drugi človik ie ta grešna žena; ta ista ie spoznala, počutila v ti veisti inu grevala nee grehe, ie verovala prov v Cristusa, de on more inu hoče ni nee grehe odpustiti, se ie tih grehov izvabila, nee stan inu leben preminila inu preobernila iz hudiga na dobru, ie začela lubiti Cristusa inu nega bessedo. Ta trety človik ie ta farizeus; ta ie en samopravičar, se za brumniga inu za svetiga derži, ž nega dobrimi delli se offertuie, iz drugih špot dela, sebe ne suih grehov ne spozna, za Cristusa ne za nega zaslužena ne vpraša inu ne rodi, ostane taku en hynaveč[846] inu souvražnik Cristusev. Pred tako offertio inu hynavsčino nas obari Jezus Cristus. Amen.

Današni dolgi evangeli ner več pravi, kakove šege, misli inu nature so Cristus, ty grešniki, kir v nebessa pridо, inu ty prekleti hynavci.

846| Hynavec.

Na s. Iacopa jogra dan se pridiguie ta evangeli od offerti inu krega tih jogrov, kateri bi ner vegši bil v tim Cristuse-

Cristusevim kralevstvi na tim sveitu; ta se začne: »V tim istim času ie perstopila ta mati tih Zebedeovih otruk k Jezusu inu ga moli inu prossi za nekai etc.« Math., 20. cap., C, p. 59.[847]

847| Mt 20, 20–28.

Pravi kerščeniki so tudi šibki v ti veri, nezastopni inu grešniki, oli oni nih tadle pruti Bogu spoznaio, čez nee veden tožio, se puste S. Duhu, tei Božy bessedi svariti inu podvučiti.

1 Le-ta evangeli še pag pravi od tih velikih tadlov inu grehov tih jogrov, od nezastopnosti, offerti, nyda inu krega. S. Duh v tim S. pismu te svetnike taku vissoku inu zo vsem ne hvali, koker ty menihi v nih ležnivih legendah od nih pišeio inu pridiguio, koker bi nigdar obeniga greha ne bili sturili inu ž nih brumo sebi inu drugim ta nebessa zaslužili etc. Ty lubeznivi jogri inu vsi svetniki so taku dobru koker mi te gnade inu milosti Božye, zaslužene Cristuseviga inu odpuščane tih grehov potrebovali inu dobili. Inu per tim imamo mi ta trošt: Aku mi tudi glih vsiga Pisma popolnoma ne zastopimo inu na sebi v tim životu dosti tadlov inu pomancane počutimo, kadar le se pustimo svariti inu s to bessedo Božyo podvučiti, taku nom Bug iz milosti za volo suiga Synu te naše tadle inu grehe, katerih z volo ne sturimo, hoče pregledati inu odpustiti. De le nekar ne deimo koker ty eni norski hudi ludie, kir se ne puste podvučiti, od krive, falš vere h ti pravi perpraviti, ne hote poslušati ne gori vzeti tiga praviga evangeliskiga vuka, so timu evangeliu souvraž, pravio, oni ne hote te nove luterške vere gori vzeti, hote verovati, koker so nih stariši verovali etc. Inu taki bozi ludie ne veido sami, kai veruio, ne zastopio tiga catehizma ne obeniga evangelia; tako hudo, suio volno nezastopnost bode Bug štraifal s teim večnim ognem, potehmal neso hoteli ne Božyga Synu, ne jogrov, ne prerokov poslušati inu se od nih te prave vere vučiti.

Tu kerščeniki za volo

2 Cristus na to krivo inu nezastopno prošno tyu dveyu bratov, kir bi rada bila velika gospudi na tim sveitu, inu na ta kreg inu nyd tih drugih 10. jogrov ie tim jogrom, vsem pridi-

pridigariem inu kerčenikom[848] eno lepo odguvor inu potreben, nucen navuk dal. De en vsaketeri verni, suseb en pridigar, kir hoče v tim nega duhovskim nebeskim kralevstvi en pravi purgar inu en velik gospud biti, ta isti mora na tim sveitu za te vere v Jezusa inu nega evangelia volo mnogetero čudno kopel izkusiti inu mnogeteru kissilu inu grenku pytie pyti, tu ie: on mora velike inu mnogetere nadluge preterpeti inu obstati. Zakai kateri skuzi to pravo vero v Jezusa en pravi nebeski pergar postane, ta isti mora se voiskovati s teim Hudičem, s teim svitu[m][c] inu ž nega lastnim messum vse nega živoce[849] dni. Per tim on mora tudi biti pohleven, služiti inu sturiti dobru vsakimu človeku zo vsem teim, s čim on ner več premore. Zakai Jezus Cristus, Syn Božy se ie tudi cilu ponižal za našo volo inu ie nom služil inu sturil dobru, nekar zlatom oli srebrom, temuč ž nega lastnim životom, koker on tukai sam govori, kir pravi: »Ta Syn tiga človeka nei pryšal na ta sveit, de bi se imelu nemu služiti, temuč de on ima služiti inu dati to suio dušo k animu odrešitvi za nih dosti.«[850]

nih vere se nema/i/o[E] trošati dobriga lebna oli velikiga blaga na tim sveitu, temuč dosti reve inu stuprov v nebesih bodo uživali vekoma vse dobrute.

848| Kerščenikom.

849| Živoče.

850| Mt 20, 28.

3 Le-te bessede Cristuseve, kir pravi: »Meni ne sliši vom dati, de bi vi sideli na tei mui destnici, temuč tim tu duide, katerim ie perpravlenu od muiga Očeta,«[851] se imaio prov zastopiti. Cristus tukai zdai ne govori od suie Božye česti, moči inu oblasti, katero on ima glih z Bugom Očetom vekoma, kir premore taku dobru koker ta Oča, komu on hoče, dati ta večni leben, koker Ioh. 10 sam Cristus govori: »Muie ovce poslušaio to muio stymo inu iest nim dam ta večni leben etc.«[852] Inu Ioh. 5 pravi: »Koker ta Oča della, taku iest dellam,«[853] temuč Cristus tukai govori koker en sal oli služabnik Božy. De se nemu ne spodobi obeniga drugiga izveličati, samuč le tiga, kateriga ie tu cilu Bogastvu odločilu h timu izveličanu. Tu ie le le-te, kateri bodo v Cristusa prov verovali, nega inu nega bessedo očitu spoznali, vse žlaht nadluge za te vere v Jezusa preterpeli, te iste bode Cristus izveličal, sicer obene druge nekar.

Cristus nekar za mytov oli stričine volo, temuč, komu po pravici sliši, da tu nebu.

851| Mt 20, 23.

852| Jn 10, 4,11,14–15.

853| Jn 5, 17.

g

Na

Na Divice Marye ločitva dan, kateri dan ty eni te velike maše dan imenuio, se pridiguie ta evangeli, koku dvei sestri ste Cristusa gostile inu de ta, katera ie nega pridigo poslušala, ie nemu ner bule uslužila; ta se začne: »Pergudilu se ie v tim, kadar so oni hodili, gre Jezus noter v en terzič etc.« Luc., 10. cap., D, p. 200.[854]

854| Lk 10, 38–42.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Bug ie Divice Marie tellu v nebessa vzel, Moizesa sam pocopal, Deut. 34,[855] za volo, de ty nezastopni ludi iz ž nih teles bogov nemaio delati inu ž nimi malikovane obhaiati.

1 Od tiga ločitva Divice Marie, koku so vsi jogri per nee smerti bili inu koku ie potle s telesso[m]ᶜ vzeta v nebessa, inu drugih dostih nespodobnih inu malikovskih riči so ty eni menihi inu fary za suiga nuca inu dobitka volo dosti basni zmislili inu v te ležnive legende postavili. Tu S. pismu od Divice Marie, ie li umerla oli nekar, ie li pocopana oli nekar, ništer ne pravi// S. Ieronim ie v enih buqvah, katerim se veliku ne veruie, bral, de Divice Marie grob ie bil prazen naiden. Obtu se veruie, de ie ona z dušo inu s telesso[m]ᶜ vzeta v nebessa. Potehmal ie Bug tiga Enoha, Moizesa, Elia inu potle s Cristusom red dosti svetih očakov z dušo inu s telessom v nebessa vzel, veliku več ie Bug za suiga Synu volo tei Divici Mary to čast inu dobruto izkazal. Ta stari vučenik Epiphanius, lib. 3, tomo 2, ca. 78 inu 79, zubper te maryske kecarie lipu, prov inu veliku piše.[856] Koku se Divica Maria ima prov poštovati, ampag nekar moliti, ne deržati za Buga inu ni nekar offrovati, smo mi tudi v le-ti postilli na Divice Marie dan v postu govurili; undu vi berite.

855| 5 Mz 34, 6.

856| Trubar je imel v mislih *Panarion*, najbolj znano delo škofa Epifanija iz Salamine (310/320–403). V 16. stoletju je bilo besedilo znano v latinskem prevodu, in sicer pod naslovom *Contra octoaginta hæreses* oz. *Adversus hæreses. Contra octoaginta hæreses* III, 2.78–79 se nanaša na poglavji *Contra Antidicomarianitas* (78) in *Contra Collyridianos, Mariae offerentes* (79).

Koker čestu Božyo besseđo gori vzamemo, ȟ Boży myzi vrednu per-

2 Od le-tiga gostovane, kateru sta Marta inu Maria, tiga Lazarusa, kateriga ie potle Cristus obudil od smerti, sestre timu Jezusu naredile, se mi vučimo, de mi imamo tudi te neznane, ptuie, popotne, pregnane, obrupane, požgane inu boge ludi, suseb te pridigarie radi, volnu inu z vessele[m]ᶜ erpergovati,

pergovati, nim streči, dati inu podiliti od tiga našiga blaga inu Božyga žegna, kuliku ner več premoremo. Zakai taku dobru dellu inu taka služba dopado Gospudi Bogu. Inu Cristus sam na sodni dan bode taku gostovane tim vernim inu izvolenim obilnu lonal inu poreče: »Kar smo tim bozim za nega volo sturili, tu smo nemu samimu sturili.« Math. 25.[857] Obtu s. Paul vely vsem kerščenikom, Heb. 13,[858] de radi potrebne ludi goste inu erperguio. Ta Abraam, Lot, Tobias so radi neznane ludi erpergovali, zatu so tudi ty angeli k nim hodili na erperge inu so tu nih gostovane nim obilnu vernili inu plačali. Gen. 18, 19. Tob. 2, 5, 8, 11, 12.[859]

stopimo, bozim ludem dobru sturimo, taku čestu Cristusa gostimo.

857| Mt 25, 35–40.

858| Heb 13, 3.

859| 1 Mz 18, 1–8; 19, 1–3; Tob 2, 2–3; 5; 8; 11, 7–12; 12, 8–9.

3 Potle, kir pravi Cristus: »Marta, Marta, ti preveliku skerbiš inu sama sebi preveč della nalagaš; tiga eniga ie potreba; Maria, tuia sestra ie ta bulši deil izbrala, kateri ne bo vzet od nee.«[860] S teimi bessedami Cristus gospodinstva, hišniga della inu strežena ne zaverže inu ne svari. Zakai ene verne žene hyšnu dellu, kir možu, otrokom inu družini streže, oskerbi inu omisli, Bogu več dopade koker tu menišku inu nunsku dellu v tih cloštrih. Prez hišniga della inu poslovane ne mogo ty zakoniki ne obeni ludie na sveitu vkupe prebivati, prez menihov inu prez nun moremo dobru biti, živeti inu v nebessa priti. Inu S. Duh skuzi Salomona, Pro. 31,[861] te brumne, zastopne gospodine, kir vzgudo vstano, delaio, predo, družino h dellu perganeio, otroke oblačuio inu per pravim času ieisti dado, sylnu hvali. Inu s. Paul pravi, 1. Thim. 5: »Iest hočo, de te mlade vduve inu žene se omožio, otroke rode inu tu pohyštvu zveistu rovanio etc.«[862] Temuč Cristus tukai v današnim evangeliu inu drugdi ta posluh oli poslušane te Božye bessede za to ner vegšo, bulšo, nucnišo inu potrebnišo reč inu za to ner vegšo Božyo službo šaca, ima inu derži. Koker tudi drugdi pravi, Math. 6: »Isčite nerpoprei tu kralevstvu Božye inu to nega

Delati, gospodariti, gospodiniti inu streči naši družini inu drugim ludem imamo, ampag pred vsemi rečmi inu nerpoprei se imamo iz pravih pridig te prave vere navučiti. S to vero samo dobimo tu nebesku blagu, kateru ne bo od nas nigdar vzetu.

860| Lk 10, 41–42.

861| Prg 31, 10–37.

862| 1 Tim 5, 14.

pravico, tu drugu vom bode vse perdanu.«[863] Inu Luc. 11: »Srečni inu izveličani so ty, kir Božyo bessedo poslušaio inu to isto ohranio.«[864] Cristus tukai inu drugdi vuči, vely inu opomina, de ty ludie /i/maio[E] nerpoprei inu nerveč skerbeti inu vprašati za pravo vero, za pravu spoznane Božye, v katerim stoy ta večni leben, Ioh. 17.[865] Ta prava vera ie ta sama dina reč, tu pravu blagu, kir človeka izveliča; tiga ie vsakimu potreba/./Nu, tako vero mi dobimo le skuzi tu poslušane inu brane te Božye bessede, Ro. 10.[866] Ta vera sama sturi tiga človeka zo vsem nega dobrim dianem Bogu lubiga inu perietniga. Prez te vere ie ta človik inu vse nega dellu, molitvie,[867] posti inu almožne zgul greh, Ro. 14.[868] De bi Divica Maria v ne synu Jezusa Cristusa inu nega bessedom ne bila verovala, ni bi tu nošene inu doiene, kir ie Cristuseva telesna mati, ništer ne nucalu ne pomagalu v nebessa. Koker od tiga s. Elizabeta pryčuie, kir ie diala h Divici Mary, Luc. 1: »Izveličana si ti, kir si verovala, zakai onu bode dopernessenu tu, kar ie tebi povedanu od tiga Gospudi.«[869]

863| Mt 6, 33.
864| Lk 11, 28.
865| Jn 17, 3.
866| Rim 10, 17.
867| Molitve.
868| Rim 14, 23.
869| Lk 1, 45.

Na s. Bartolomea jogra dan (katerimu mi Crainci Iernei oli Iermen pravimo za volo, kir so ty aydi iz ž nega kože iermene rezali) se pridiguie ta evangeli od zdražbe inu krega tih jogrov inu od Cristuseve oblube tim, kir v ti veri ostano do konca; ta se začne: »Sturil se ie vmei teimi jogri en kreg, kateri bi se vidil vmei nimi ner ta vegši« Luc., 22. cap., C, p. 241.[870]

870| Lk 22, 24–27.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Ty jogri bi tudi pervič radi veliki

1 Od tiga nezastopa, krega, nida inu od grehov inu tadlov tih jogrov smo mi na s. Iacopa inu poprei na s. Tomaža dan, potle na pustno nedelo inu na velikinočni pondelig

delig dosti govurili; undu od tiga današniga jogerskiga nespodobniga inu norskiga krega, kai se mi iz tiga imamo vučiti inu kakov trošt iz ž nega vzeti, vi naidete.

gospudi bili.

2 Z le-teimi bessedami, kir pravi h tim jogrom: »Ty deželski krali inu ty oblastniki gospoduio inu se imenuio gnadivi inu dobrutlivi gospudi, vi pag nekar taku,«[871] Cristus vuči inu pravi h tim jogrom, vsem pridigariem, ščofom inu framoštrom, kakovo oblast inu kakovu gospostvu oni bodo imeili na tim sveitu: De ne bodo tih ludi po syli, z meči, s pismi, s puxami,[873] ne z ognem, ne z galgami, ne s keho h ti veri inu pod tu kralevstvu Jezusevu permorovali, ne regirali inu s to močio perganeli te ludi h ti brumi, koker ta deželska gosposčina dei inu ie dolžna te hude inu nepokorne zo vso sylo h ti brumi naganati. Temuč oni bodo le s to bessedo, s to pridigo tiga evangelia te ludi vučili, napelovali inu vabili h ti pravi veri. Tim ludem, kir bodo diali pokuro inu verovali v Jezusa inu nega evangeliu, tim istim bodo oznanovali očitu, vsem, v ti cerqvi inu vsakimu suseb tu odpuščane tih grehov v Jezusevim imeni inu te iste s teimi zacramenti v ti veri poteriovali inu zagvišovali, de so v Božy milosti. Tim nivernikom[875] pag inu kir ne hote diati pokure, bodo oznanovali inu pravili iz tiga evangelia, de so v tim Božym serdu, de bodo ferdamnani, inu te iste v pan polagali, ločili od te gmaine kerščanske inu ne pustili h tim zacramentom. Le-taku inu v ti massi imaio ty duhovski ž nih oblastio okuli hoditi inu te ludi perpraviti pod tu kralevstvu Cristusevu inu nekar šibami ne strelicami. S. Peter od tiga tudi taku piše, 1. Pet. 5: »Vas stariše, tu ie: vas farmoštre inu pridigarie, iest vas opominam: Passyte tu kardelu Cristusevu, kateru ie vom poročenu, inu skerbite za nee nekar s permoranem, temuč z dobro volo, nekar za tiga gardiga dobitka volo, temuč iz praviga serca, nekar de bi hoteli čez te farmane gospodovati, temuč bodite en dober pild inu exempal tiga kardela etc.«[876]

Cristus ne pravi h Petru, Joh. 27: Čtepi, by, koli, obessi, šezgai[872] muie ovce,« temuč: »Passi, verdei, troštai muie ovce inu muia iagneta.«[874]

871| Lk 22, 25.

872| Sežgai.

873| Pukša, tj. puška, nem. *die Büchse*; prevzeto najverjetneje iz stvn. *buhsa (Pleteršnikov Slovensko-nemški slovar*, spletna izdaja, Ljubljana 2010, http://bos.zrc-sazu.si/pletersnik.html#naslovnica, 25. 12. 2012).

874| Jn 21, 15–17.

875| Nevernikom.

876| 1 Pt 5, 1–3.

»Kateri ſcof oli papež hoče ner ta vegši, oblastniši inu čez druge biti, ta isti ie ta Anticrist,« pravi s. Gregor v tim lystei Ad Mauritium.[878]

3 Inu kir Cristus tukai pravi h tim jogrom: »Vi pag nekar taku, temuč kateri ie vmei vami ta vegši, ta bodi koker ta mlaiši inu kateri ie ta visši, ta bodi koker en služabnik.«[877] S teimi bessedami Cristus vuči inu zapoveda, de obe[n]ᶜ pridigar oli ſcof oli farmošter se nema čez suiga tovariša vzdigniti, ne suio oblastio čez drugiga se prevzeti. Zakai ty pridigary, ſcofi, farmoštri so vsi služabniki Boży inu te cerqve, so si glih z oblastio inu s to verdnustio pred Bugo[m].ᶜ Tiga ner bozišiga inu preprostiga farye, ſcofa, pridigarie inu vsakiga kerſčenika prave pridige inu ty s. zacramenti tulikain velaio koker tiga ner vegšiga, bogatišiga ſcofa oli papeža. Kadar en človik sliši ta evangeli od eniga boziga, p[re]prostigaᶜ farye oli od eniga drugiga kerſčenika prov pridiguioč oli beroč inu on taki pridigi veruie, taku on bode taku dobru izveličan, koker de bi on ner tiga višiga ſcofa oli papeža, ia, samiga s. Petra oli s. Paula pridigo slišal. Zakai ta muč tiga izveličane ne stoy v ti vrednusti oli oblasti tih ſcofov oli pridigariev, temuč v ti Boży bessedi inu v tih s. zacramentih, katera muč pride inu bode dana od samiga Bożyga Synu. Onu more dobru biti inu se čestu pergodi, de en ſcof, pridigar oli farmošter ie čez eniga drugiga s teimi Bożymi daruvi vegši, tu ie, de ie eden vučeneši, brumniši inu bogatiši koker ta drugi, ampag nekar s to oblastio. Vmei to deželsko gosposčino ie enu ločene te nih oblasti. En kral ima vegšo oblast na tim sveitu koker ta druga gosposčina/./ En rihtar ima v tim meistu vegšo oblast koker en gmain purgar. Taciga rezločene nei v tim duhovskim stanu inu v ti cerkovni službi. En ſcof oli pridigar ie ner tiga manšiga diteta inu ner tiga bozišiga hlapca oli kmetiča hlapec inu služabnik././ Od take oblasti inu vrednusti tih ſcofov, de so si vsi glih, s. Ieronim tudi pisše, Ad Euagrium, kir pravi taku: »Gdi kuli ie en ſcof, bodi v Rymi oli v Engubii oli v Consta[n]tinopoliᶜ oli v Regy oli v Alexandri oli v Tani, ta ie ene vrednusti, ene oblasti inu ene farmoštrye.«[879] /4/ V da-

877| Lk 22, 26.

878| Gregor Veliki, pismo Mavriciju.

879| »*Ubicunq, fuerit episcopus, sive Romæ, sive Eugubii, sive Constantinopoli, sive Rhegii, sive Alexandriæ, sive Tanis, ejusdem meriti, ejusdem est et sacerdotii.*« *Epistola Sancti Hieronymi ad Euagrium de potestate Papae*. Omenjeno delo je uporabil tudi Martin Luther v polemiki z Johannom Eckom. Latinska izdaja z Luthrovim predgovorom je dostopna na http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:bvb:12-bsb00036374-3 (22. 12. 2012).

4 V današnim evangeliu imaio tudi ty deželski gospudi inu oblastniki le-to bessedo inu pridevik, katero nim tukai Cristus da, kir nee imenuie dobrutlive inu milostive, dobru zamerkati inu se po tim imeni deržati. Zakai Cristus z le-teim pridevkom vso žlaht gospočino[880] vuči, vely inu opomina, de ž no oblastio, močio inu z blagom ima biti pruti vsem lude[m]ᶜ dobra, nucna, milostiva inu pravična inu nikomer hudiga oli žaliga sturiti, ne syle oli krivine izkazati.

Krali, gosposčina imaio biti boguvi, oč/e/-ti,ᴱ nekar zludy inu razboniki. Exod. 12. Psal 82. Esa. 49.[881]

5 Na ko[n]cuᶜ tiga evangelia trošta Cristus lipu te suie jogre inu vse zveiste pridigarie inu kerščenike inu nim oblubuie: Aku oni bodo ta eva[n]geliumᶜ od nega prov pridigali, to vero v nega očitu spoznali, v ti inu per veri vseh žlaht nadlugah inu izkušnavah ostali do konca, taku bodo ž nim v nebesih per nega myzi ieili inu pyli, tu ie, oni bodo uživali zo vsemi izvolenimi tiga večniga vesselia. Inu na sodni dan bodo vse te ludi, kir neso pokure diali, timu evangeliu, n/i/hᴱ pridigom inu pismu verovali, s Cristusom red sodili inu ferda[m]novali.ᶜ Od tiga tudi s// Paul, 2. Thi. 2, taku govori: »Tu ie gvišnu inu cela risnica: Aku mi s Cristusom umeriemo, taku bomo ž nim živeli, aku ž nim terpimo, taku bomo ž nim kralovali, aku ga zataymo, taku bo on nas tudi zatail, aku mi ne veruiemo, taku on veren inu zveist ostane; on sam sebe ne more zataiti.«[884] Inu Ro. 2 pravi: »Bug bode sodil te skrivne riči tih ludi na sodni da[n]ᶜ po muim eva[n]geliuᶜ skuzi Jezusa Cristusa.«[885] Inu 1. Cor. 6 pravi, de »ty svetniki bodo ta sveit inu te angele, tu ie, zludieve sodili«.[886]

»Mi smo erbici[882] Božy inu raven erbiči Cristusevi; aku ž nim terpimo, taku bomo ž nim red čestčeni inu glorificirani,« pravi s. Paul, Ro. 8.[883]

880| Gosposčino.

881| 2 Mz 12; Ps 82, 2–4; Iz 49, 23.

882| Erbiči.

883| Rim 8, 17.

884| 2 Tim 2, 11–13.

885| Rim 2, 16.

886| 1 Kor 6, 3.

Na Divice Marie roystva dan se pridiguie ta evangeli, de ie Jezus po Božy oblubi iz te Abraamove inu Davidove žlahte po tim človestvi royen; ta se začne: »Le-tu so te buqve od Jezuseviga Cristuseviga, tiga Davidoviga synu roystva etc.« Math., 1. ca., A, p. 1.[887]

887| Mt 1, 1–16.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 Dana-

Ty evangelisti pišeio za volo tih ludov, kadai, kei inu od koga ie Cristus royen; s teim bi radi nee h ti veri perpravili.

1 Današni evangeli ne drugdi tu S. pismu od roystva Divice Marie ništer ne govori. S.// Lukež sam v tim 1. inu 3. cap. piše, de ie bila od Davidove žlahte inu de nee očetu ie Eli bilu ime. Na tim mi imamo cilu zadosti, de le veimo, Divica Maria, Jezuseva mati ie bila od te Abramove inu Davidove kry inu žlahte. Zakai de bi Cristus, v kateriga mi veruiemo, po tim človestvi ne bil royen od Davidove žlahte, taku bi on ta pravi Christus ne bil. Zakai te stare oblube Božye, tu prerokovane inu pismu tih prerokov, Gen. 22, 2. Reg. 7, Psal. 132,[888] pravio inu pryčuio, de ta pravi Cristus bo od te Abramove inu Davidove žlahte royen. Obtu s. Matevž v današnim evangeliu inu s. Lukež v tim 3. cap. sta z velikim flissom inu zveistu to žlahto, od katere ie Jezus royen, zapissala; s teim pryčuieta, de ta Jezus, Marie syn, ie ta pravi Cristus. Zakai on ie od tih očakov, kralev inu viudov royen/,/ katerim ie Bug bil oblubil, de od nih žlahte inu kry bo ta nega Syn človestvu nase vzel.

888| 1 Mz 22, 16–18; 2 Sam 7, 12–16; Ps 132, 11.

Cristus ie postal, kar nei bil, inu ie ostal, kar ie poprei bil.

2 Per tim imaio ty preprosti veiditi inu zamerkati, de tu Cristusevu roystvu ie duye. Tu enu ie večnu, od Buga Očeta, kateru pervu roystvu oben človik ne more izreči ne ž nega zastopnostio doseči. Koker Esaias, 53. cap., pravi: »Du hoče nega roystvu izreči[?]«[C889] Od tiga s. Ianž, 1. cap., piše.[890] Tu drugu roystvu Jezusevu ie tu človesku, kateru se ie godilu pred 1558. leit, kadar ie Cristus k suimu bogastvu to človesko naturo za našiga izveličane volo nase vzel v tim telessu te čiste, svete Divice Marie.

889| Iz 53, 8.

890| Jn 1, 1–4.

Cristusevi strici inu tete so tudi grešniki bili, oli kateri so pokuro diali inu v nega verovali, ty isti so sku-

3 V ti Cristusevi žlahti ie dosti velikih grešnikov inu grešnic zapissanu. Ta Iudas ie s to Tamaro curbal. Salmon ie bil to Raab, eno aydovsko curbo k ani ženi vzel. Ta Booz ie to aydovsko ženo Ruto poročil. Ta Betsabe, s katero ie David prešustval. Roboam ie tu malikovane vmei teimi Iudi začel inu to pravo vero inu službo Božyo rezderl. Ahas ie bil en velik nevernik. Manasses ie tiga Esaia preroka, suiga tastu narazen pustil režagati inu ta nega

ta nega hudi syn Amo[n].[c] Potle le-ti hudi neverniki inu te nesramne curbe bodo raven inu poleg tih brumnih očakov, kralev inu viudov vmei to Cristusevo žlahto postavleni inu štiveni. Tu ie pag S. Duh nom bozim grešnikom k animu velikimu troštu sturil, de mi za volo naš/i/h[E] grehov nemamo cagati na milosti inu na pomuči Božy. Potehmal ta Syn Božy Jezus Cristus se ne sramuie curb, curbariev inu velikih gresknikov[891] v sui žlahti imeiti inu kadar ie on tudi le za volo tih grešnikov prišal na ta sveit, koker on sam pravi, Math. 9: »Iest nesem prišal klicati tih pravičnih, temuč te grešnike h ti pokuri.«[892] Na tu se imamo mi cilu zenesti, zevupati inu terdnu verovati, de koker hitru deimo pokuro inu veruiemo v Cristusa, taku so nom zdaici vsi naši grehi odpuščeni inu pozableni pred Bugom za volo našiga gospudi inu odrešenika Jezusa Cristusa; timu ie gvišnu inu risničnu taku.

zi nega sveiti inu izveličani postali.

891| Grešnikov.

892| Mt 9, 13.

Na s. Matevža jogra dan se pridiguie ta evangeli, koku ie ta Matevž colnar h timu jogerstvu poklican; ta se začne: »Kadar ie Jezus od unot mumu šal, ie zagledal eniga človeka, ta isti ie sedil na colu etc.« Math., 9. cap., B, p. 22.[893]

893| Mt 9, 9–13.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

1 S. Matevž v današnim evangeliu sam od sebe piše, koku ie h timu jogerstvu od Cristusa poklican. V tim on nerveč to veliko milost inu lubezan Cristusevo hvali inu daie na znane vse[m][c] lude[m],[c] de on zabston, iz milosti vse[m][c] teim, kir deio pokuro inu v nega veruio, odpusče nih grehe. Matevž ie bil en velik grešnik, odertnik, lako[m]nik,[c] ie velike denarie po syli inu po krivini vkupe zbiral, prevelike cole iemal, on ie za volo denariev tim aydom služil, nim te cole snemal. Oli ništer mane ie nega Cristus k suimu tovarišu gori vzel. Inu Cristus ie potle v nega hyši z drugimi grešniki inu colnary ieidil, nekar, de bi on s teim nee hotel v tih grehih poterh diti,

Le-tu ie vseh kerščenikov ta ner vegši šac inu trošt, de Bug nim zabston, iz gnade za volo suiga Synu te grehe odpusče.

diti, temuč od grehov odvabiti. On ie per grešnikih koker en arcat, pravi tukai sam, per bolnikih prebival, kateri so zdravie, odpuščane tih grehov želeli, te iste ie on ozdravil, nim nih grehe odpustil, aku so pravo pokuro diali inu v nega verovali. Taku ie potle Mary Magdaleni, žahariu na križu, Zaheiu inu s. Paulu nih grehe odpustil. Take šege, misli inu vole ie sbe[894] zdai Cristus pruti vsem, kateri se taku s to pokuro inu v vero pruti nemu derže, nim hoče odpustiti zabston vse grehe inu dati ta večni leben.

894| Še.

Te prave vere inu pokure sad ie ta lubezan inu en nov, pošten leben.

2 Na s. Matevžu imamo en lep exempel inu navuk te prave pokure. On po ukazanu Cristusevimu zdaici zapusti ta krivi col, to golufio, gre volnu za Cristusom inu pridiguie ta evangelium, nega potle gosti inu k nemu druge grešnike inu colnarie povabi za volo, de bi oni tudi Cristusa prov spoznali, v nega verovali inu od grehov pustili. S teim ie on pruti Cristusu inu pruti suimu bližnimu to lubezan inu ta pravi sad te prave pokure izkazal. Ta prava pokura, koker smo čestu poprei pravili, stoy v le-tih tryeh štukih: v spoznanu tih grehov, v ti veri v Jezusa inu v tim začetku eniga pošteniga, brumniga lebna, de dobru sturimo vsem ludem.

Hynavščina ie ena huda, prekleta reč pred Bugom.

3 Na tih iudovskih vučenikih inu farizeih mi vidimo, kakove šege inu misli so vsi hynavci inu samopravičary, de se ž nih vunano brumo offertuio pred Bugom inu pred ludmi. Se zde, de so veliku bulski[895] koker drugi ludie.// Iz Cristusa špot delaio inu zan ne rodio inu so nemu souvraž za volo, kir grešnikom zabston te grehe odpusče. Bozim, revnim grešnikom se špotaio, nim ne vosčio, de bi tudi izveličani bili.

895| Bulši.

Ty hynavci inu kir v smertnih grehih pre-

4 Le-te bessede, kir pravi Cristus: »Iest nesem prišal klicati oli vabiti te pravične, temuč te grešnike h ti pokuri,«[896] se imaio taku zastopiti. Iest, Cristus, nesem prišal na ta

896| Mt 9, 13.

sveit

sveit za volo tih ludi, kateri menio ž nih dianem inu ž nih lastno brumo, prez vere v me inu prez muiga zaslužena priti v ta nebessa. Takim samopravičariem muia martra inu smert ništer ne nuca, temuč le tim grešnikom, kir suie grehe spoznaio inu z vero per meni samim milosti inu odpuška[897] isčeio. Pred Bugom po naturi nisče nei brumen inu pravičin; vsi ludie, otroci inu stari, so krivi inu grešniki, koker smo tu v tim 2. deilu v ti predguvori zadosti spryčali. Oli ty nori, nezastopni hynavci inu samopravičary, kadar oni očitu inu sramotnu ne grešio, se s teimi vunanimi vudi inu pred ludmi poštenu derže, taku oni šacaio, de so pred Bugom zatu tudi brumni inu pravični. Grešniki so mnogeteri. Ty eni inu veliki so, s katerimi Jezus sam, nega jogri, preroki inu vsi pravi pridigary dosti della inu veliko muio vselei imaio (vmei teimi ie tudi s. Paul bil), so ty farizei, hynavci inu samopravičary, kir na suio brumo, na suio dobra della se zanašaio inu zevupaio. Ty drugi so, ki zubper nih lastno veist v velikih smertnih grehih prebivaio. Ty trety so, kir suie velike grehe iz serca spoznaio, te iste žaluio, prossio za milost inu veruio, Bug nim hoče za volo suiga Synu odpustiti. Ty četerti so vsi pravi, verni kerščeniki, dotle so na tim sveitu; ty isti, naisi zečno en nov, pošten leben pelati inu so pokorni tim Božym zapuvidom, kuliku ner več mogo, te iste dopernašaio, oli za volo tiga porodniga greha ne mogo popolnoma diati zadosti vsem Božym zapuvidom; obtu oni veden molio: »Odpusti nom naše dolge.«

bivaio, ne pridо v nebessa, ampag ty grešniki, kir deio pokuro inu v ni ostano do konca, ty isti bodo izveličani.

897| Odpuska.

5 Z le-teimi bessedami, kir Cristus tukai tudi pravi: »Iest hočo to milost inu nekar te offre,«[898] nas Cristus vuči, de mi Bogu bule inu več služimo, kadar našimu bližnimu v nega nadlugi inu potrebi perstopimo, pomagamo, svetuiemo inu podilimo, koker kadar praznuiemo,

Dobru sturiti človeku ie ner ta vegši služba za to vero.

898| Mt 9, 13.

h 2 postimo,

postimo, cerqve, capelle, altarie zidamo, offruiemo, po Božyh cercovnih potih s kryži inu h tim izpačenim mašom hodimo.

Na s. Mihela angela dan se pridiguie ta evangeli od offerti tih jogrov, de nikogar v pravi veri inu v kersčan/s/kim[E] lebnu stoyeč/i/ga[E] ne zmotimo, de ti angeli varuio otroke inu vse verne, de otročiči so Bogu lubi; ta se začne: »V tim istim času perstopio ty jogri h timu Jeusu, r/e/koč:[E] ‘Du ie nervegši v tim nebeskim kra-

899| Mt 18, 1–6.

levstvi[?]’[C] etc.« Math., 18. cap., A, p. 52.[899]

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Kater/i/[E] hote v nebessa priti, ty isti moraio te dobre šege tih mladih otročičev nase vzeti.

1 Cristus še pag v današnim evangeliu te suie jogre, kir bi radi oblastni, bogati, gospudi na tim sveitu bili inu kir neso zastopili, kakovu kralevstvu bo Cristus imel na tim sveitu, de se v nim ne bode pozemlisku blagu, temuč nebesku, tu odpuščane tih grehov daialu inu didilu,[900] svari inu štraifa. Inu nee opomina h ti pohlevsčini. Inu de bi tag nega vuk teim bule zamerkali inu ohranili, nim postavi k animu exe[m]plu[C] inu spominu enu mahinu ditece naprei. Ty otročiči neso offertni, ne nydig, ne rodio za gospostvu, ne za oblast, kadar se nim hudu oli krivu sturi, taku hitru pozzabe, se zdaici puste zmyriti inu veruio, kar se nim pravi. Take otročne šege, pravi ta s. Paul, 1./.Cor. 14, inu s. Peter, 1. Pet. 2,[901] imaio biti vsi kersčeniki, ner več ty pridigary. Oni nemaio se prevzeti čez druge ludi, ne offertovati, kadar se nim kaka krivina oli syla godi, taku nemaio sami sebe mesčovati, ne serda oli nyda deržati v sebi, temuč, kar se nim hudiga sturi, tu istu pozzabiti, za hudu d/o/bru[E] diati. Inu terdnu Božym bessedom, naisi so naši zastopnosti zubper, verovati, diati inu deržati se po n/i/h.[E] Od jogrovih grehov smo na s. Iacopa inu Ierneia dan govurili.

900| Dililu.

901| 1 Kor 14, 20; 1 Pt 2, 1–2.

Otročiči, preprosti

2 Cristus tukai inu drugdi, Mar. 9,[902] s to telesno inu večno štraifingo priti vsem teim, kir vmei ludmi te zmote inu zblaznena

902| Mt 9, 42.

nena začeno inu delaio. Ta latinska besseda scandalum oli offendiculu[m],[c] nemški Ergernis, se pravi en udarec oli ena rana inu enu zlu tiga serca, de ta človik bode ostraše[n][c] inu pohušan, de pade proč od tiga evangelia inu od te prave vere. Oli de timu eva[n]geliu[c] souvraž rata. Oli kadar ede[n][c] dei po krivim nuku[903] oli po hudim dianu inu exemplu, tu vse se pravi scandalum, Ergernis,[904] zmota inu zblaznene. Kateri človik tiga drugiga s fals[905] vukum, z gardimi, nesramnimi bessedami, z nepoštenim dianem inu lebnom perpravi inu preoberne od te prave vere na to krivo, od pravih Božyh službi na malikovane, od brumniga, pošteniga lebna v ta hudi, grešni leben, ta isti zmoto inu zblaznena vmei ludmi začene inu della. »Takimu človeku,« pravi tukai Cristus, »bi bule bilu, de bi on ner v tim globokešim moriei mertov ležal.«[906] Obtu mi pridigary, šulmostri, očeti, matere, gospodary inu gospodine gledaimo gori inu se dobru sumnimo,[907] de s teim falš, krivim vukum inu pismom, z gardimi, nesramnimi bessedami inu z nemarnim, z nepoštenim lebnom te mlade otroke inu te preproste kerščenike v ti pravi veri, v tih pravih Božyh sluzbah[908] inu v tim poštenim kerščanskim lebnu inu stanu ne zmotimo inu ne zblaznimo, od pravice, od brume, od dobriga na krivino inu na hudubo ne preobernemo inu ne zepelamo. Zakai ty otročiči inu preprosti verni ludie so taku sylnu lubi Bogu, de ie ner več za nih volo suiga Synu poslal na ta sveit inu pustil martrati inu ie tudi tim angelom zapovedal na te otročiče inu preproste verne ludi gledati inu nee varovati, koker od tiga tu S. pismu v dostih meistih pryčuie. Gen. 31. 4. Reg. 6. Psal. 34, 91. Heb. 1.[909]

se imaio od starih, zastopnih s pravi[m][c] vuku[m],[c] z brumnim lebno[m],[c] z dobrim dianem napelovati inu naklanati na pravo vero, na brumo inu na poštene. Kir tiga ne dei, ta isti bo ferdamnan.

903| Vuku.

904| Spotika, izkušnjava; zdražba, vznemirjenje.

905| Falš.

906| Mt 18, 6.

907| Spumnimo.

908| Službah.

909| 1 Mz 31; 2 Kr 6; Ps 34, 7; 91, 1–4,11; Heb 1, 14.

Na s. Simona inu Iudeža jogrov dan se pridiguie

ta evangeli, de ty kerščeniki se imaio lubiti vmei sebo inu de bodo od tiga svita, tu ie, od nevernih ludi souvraženi inu dosti nadlug imeili; ta se začne: »Le-tu iest vo[m][c] zapoveim, de se vi vmei sebo lubite etc.« Io., 15. ca., C, p. 309.[910]

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

h 3 /1/ Cristus

910| Jn 15, 12–13.

Ty kerſčeniki, nerveč ty pridigary imaio vkupe deržati inu lubiti /se/.[E] S teim oni izkažo nih pravo vero, služio Bogu inu dosti ludi h pravi veri perpravio.

1 Cristus v današnim evangeliu inu drugdi čestu zapoveda tim jogro[m][c] inu vsem vernim, de se lubio vmei sebo. Tako zapuvid nim pag daie nerpoprei za tiga volo, de se s tako lubezenio vmei sebo izkažeio pruti Bogu hvaležni inu de so ty pravi mlaiši Cristusevi, kir imaio to pravo vero. Koker Ioh. 13 pravi: »V le-tim, aku se bote vi vmei sebo lubili, koker sem iest vas lubil, bodo ty ludie spoznali, de ste vi mui mlaiši.«[911] Zakai ta pervi sad inu tu ner vegše znamine te prave vere ie ta lubezan. En človik, kir nema lubezni pruti suimu bližnimu, naisi ie kerſčen, hodi v cerkov, h pridigom, veliku od Buga, od vere govori, moli, se obhaie inu dosti daie bugaime, o[n][c] nema zatu prave vere. Kateri človik prov inu terdnu v Jezusa veruie, ta ima S. Duha, ta isti S. Duh nega serce inu misli zdaici inu vede[n][c] naklane inu obrača na dobru, na lubezan pruti bližnimu, de on en nov, pošten leben začne pelati, ne pusti tim greho[m][c] več v sebi /g/ospodovati, temuč te grehe, hude žele inu misli, nyd inu souvraštvu v sebi dole tlači, kole inu mory. Potle Cristus tudi hoče, de se ty verni lubio vmei sebo, eden drugimu zveistu pomagaio inu de se s teim sercem inu z misalio glihaio za volo, de mogo vkupe z myrom prebivati inu služiti Bogu, ta evangeli, to vero kerſčansko po vsim sveitu reztegniti inu rezglassiti. Kadar se ty kerſčeniki, suseb ty pridigary vmei sebo nydaio, sovražio inu kregaio, taku ta vera kerſčanska, ta vuk tiga s. evangelia moraio od tih nevernih hudu slišati, dosti ludi se zmotio inu pado od te vere, ty eni pag cilu souvraž inu zupper[912] timu evangeliu postano. Obtu mi kerſčeniki imamo to pravo serčno lubezan pruti vsakimu človeku imeiti inu izkazati vmei sebo, nekar za tiga volo, de bi mi s tako lubenzenio[913] oli dobruto hoteli per Bugi zaslužiti tu odpuščane tih grehov inu ta večni leben – tu imamo poprei zabston, za volo te vere v Jezusa –, temuč za volo, kir ie Bug Oča inu nega Syn nom zapovedal, da se lubimo vmei sebo, de s teim služimo Bogu inu se izkažemo, de smo ty

911| Jn 13, 34–35.

912| Zubper.

913| Lubezenio.

ty verni inu otroci Božy. Od tiga tudi s. Ianž, 1. Ioh. 3, taku govori: »Le-tu ie ta zapuvid Božia, de mi veruiemo etc.«[914]

914| 1 Jn 3, 23.

2 Cristus tudi tukai prerokuie, de ty verni, ner več ty pridigary bodo od tiga svita, tu ie, od tih souvražnikov tiga evangelia souvraženi inu od nih na tim sveitu dosti terpeli. Ty souvražniki tiga evangelia pag so duy: ty eni so, kir se na nih lastno modrost, veliko kunšt, oblast, brumo inu svetust zanašaio, koker so ty farizei, hynavci, samopravičary, falš vučeniki, tyranni inu kecary. Ty drugi so ty, kir ne hote pokure diati, so žiher, za Buga, za nebessa inu za pekal ništer ne rodio, v velikih grehih prebivaio, ne hote rerpeti,[915] de bi nee za tu ty pridigary svarili. Koker so ty epicurary inu ta vegši deil ludi na tim sveitu.

Vselei ta vegši deil ludi na sveitu ne vpraša po Bugi, ta pravi vuk inu to pravo vero souvraži.

915| Terpeti.

3 H tretimu pravi tukai Cristus, za čes volo bodo ty pravi kersčtniki[916] inu pridigary od tiga svita souvraženi. Nekar za nih grehov, krivice oli hudobe volo, kateriga oni ne deio, temuč za volo tiga vuka tiga s. evangelia. Vsi pravi, risnični pridigary po vuki S. pisma inu vsem evangeliov svare, tadlaio, zamečuio inu štrafaio vse ludi na tim sveitu, kir hote inu menio ž nih modrustio, brumo, pravico, svetustio, ž nih dobrimi delli, ž nih ličkakimi norskimi Božymi službami inu ž nih lastno močio, prez te prave vere v Jezusa zaslužiti inu dobiti tu odpuščane vseh grehov inu ta večni leben; taciga svara, štraifane inu tiga praviga vuka, de le s to vero v Jezusa samo dobimo to milost Božyo inu ta nebessa, ta sveit, ta vegši deil ludi ne hote slišati ne terpeti. Kar sam Cristus, kar ty preroki, kar ty jogri vuče, pravio inu pišeio, tu se nim prov ne zdi, ampag kar so oni v sui nori glavi inu zastopnosti zmislili inu znešli, tu istu ie nim prov, dobru inu per tim istim hote ostati, tar si bodi Bogu žal oli lubu. Inu kateri preroki, jogri inu martyrniki so taki nih zastopnosti, nih krivim Božym službom zubper bili inu vučili, ty isti so bili od tiga neverniga noriga svita byeni, pregnani inu umorieni.

Ta evangeliski pravi vuk se ne gliha s to človes/ko$^{\epsilon}$ zastopnostio inu modrustio, zatu ga ty posvitni ludie souvražio.

916| Kersčeniki.

Na

Na vseh svetnikov dan se pridiguie ta evangeli, kakovo šego inu srečo ty pravi kerščeniki, suseb ty pridigary na sebi inu na tim sveitu /i/m/a/io[E] inu čes se troštaio v nih nadlugah; ta se začne: »Kadar ie Jezus vidil veliku ludi vkupe, gre na eno goro etc.« Math., 5. cap., A, p. 9.[917]

917| Mt 5, 1–12.

Le-tiga evangelia navuki inu trošti.

Svetniki v nebesih ne veido, koku nom gre. Obtu vsi verni le na Buga kličeio. Esaias 64 zo vsemi svetniki taku moli: ČTi Bug si vsai naš oča, zakai Abraam ne vei za nas, Izrael nas ne zna, ampag ti si nas oča, naš odrešenik, le-tu ie tuie ime od starига.«[919]

1 De ty stari kerščeniki so tih jogrov, tih enih martyrnikov inu svetnikov, kateri so se iz tiga svita v pravi veri inu v Božym očitu spoznanu ločili, spomin deržali inu za nih volo nakatere dni praznovali, tu oni neso diali, de bi oni s takim spomino[m̃][c] inu praznovane[m̃][c] per tih svetnikih hoteli to gnado, odpuščane tih grehov, dobru vreme, dobra, zdrava, myrna leita, dosti blaga inu ta večni lebe[n̄][c] dobiti inu zaslužiti, koker ty eni nevučeni fary inu menihi sramotnu pridiguio. Zakai v taki štalti, viži inu maningi[918] so ty neverni aydie tim maliko[m̃][c] praznovali, služili, offrovali inu velike cerqve zidali. Temuč de so ob takih praznikih h ti pridigi inu k molitvi vkupe prišli inu per tim so pravili inu govurili, koku so se ty jogri, martyrniki inu svetniki ž nih vukum, s to vero, ž nih Božymi službami, zo vsem nih diane[m̃][c] inu lebno[m̃][c] na tim sveitu deržali, de so ta evangeli prov pridigali, to vero v Jezusa očitu spoznali pred aydi inu pred vsemi neverniki. S takim pravlene[m̃][c] so te mlade ludi vučili inu opominali, de tudi oni taku koker ty svetniki imaio prov verovati, vučiti, služiti Bogu, brumni biti, per veri stonovitu ostati do konca inu to vero očitu spoznati pred hudo, neverno gosposčino. Inu kar se nim za volo te prave vere naloži, de tu istu volnu preterpe, aku hote priti v nebessa. V ti maningi od svetnikov s. Paul, Heb. 6, tudi govori, kir pravi: »Ne bodite šibki (zastopi: v ti veri inu v tih nadlugah), temuč deite inu deržite se, koker so ty diali, kir so skuzi to vero inu pohlevnu terplene dobili to oblubleno nebesko erbsčino.«[920] Te svetnike imamo lubiti inu čestiti za

volo,

918| Mnenje; izposojeno iz srvn. bav. nar. *mānin̄* f., in sicer od vključno 14. stoletja naprej (H. Jazbec, n. d., 55).

919| Iz 63, 16.

920| Heb 6, 12.

volo, kir so tei Boży bessedi bili volni inu pokorni, ampag na nee klicati, nee moliti inu prossiti za odpuske, tiga nemamo diati. Mi dopustimo, de ty svetniki s teimi angeli red prossio za nas, oli ne veido, koku nom gre, inu nom ne mogo pomagati, koker mi verni v tim Očanašu eden za drugiga prossimo, oli mi ne veimo, kai tim kerſčeniko[m][c] v tih turških inu drugih deželah nadleži, nim tudi ne moremo pomagati. Bug sam vei inu zna vseh ludi serca, misli inu koku nim gre inu on sam premore nim pomagati. Obtu nega samiga imamo prossiti v tim imeni nega Synu za gnado inu za pomuč inu obeniga svetnika ne angela. Koku se ty svetniki inu svetnice od nas imaio prov čestiti inu zakai se te nedele, tih jogrov inu naketerih svetnikov dni praznuio, smo mi v postu, na Divice Marie dan inu na to 17. nedelo po S. Troyci govurili.

Kerſčeniki moraio terpeti na tim sveitu, oli zatu neso nesrečni.

2 V današnim evangeliu Cristus pravi, kakove šege, misli inu serca so vsi pravi kerſčeniki, svetniki inu pridigary inu koku se nim godi na tim sveitu. Per tim on tudi vse verne vuči inu trošta, de za volo tih nadlug, kir se nim bodo za volo tiga evangelia godile, se nemaio v ti veri zmotiti ne zblazniti, Cristusa zatayti, ne cagati na Boży milosti inu pomuči, temuč de v tih nadlugah imaio biti redli, serčni inu vesseli, zakai oni so za tu srečni, nim bo dobru, nih žalosti, reve, nadluge inu terplene bodo nim za volo Cristusa v nebesih obilnu vernene inu plačane.

»Bug gleda,« pravi Esaias 66, »le na te boge inu kir so nizkiga, pohlevniga duha, kir trepečo pred Božyo bessedo.«[921]

3 Vsi svetniki inu pravi kerſčeniki na tim sveitu imaio to šego, missal, serce inu srečo, de so bozi inu pohlevni v tim duhei, v nih veisti inu na blagi. Oni se spoznaio, de so bozi, veliki grešniki pred Bugom, de nemaio na sebi inu od sami sebe obene riči, ne brume, ne pravice, ne svetusti, ne vrednusti, kir bi pred Buga pernesli oli ž no mogli pred nim obstati, temuč le petlaio inu possio Boga v Jezusevim imeni za milost inu za odpuščane tih grehov. Oni se tudi na tu pozemlisku blagu ne zavupaio. Nim bode tu nih po syli inu po kri-

i vici

921| Iz 66, 2.

vici vzetu. Tu buštvu vo/l/nu[E] terpe. Obtu so, pravi tukai Cristus, izveličani, nim bo dobru, zakai »Gospud Bug,« pravi David, Psal. 34, »ie blizi tih, kir so žalostniga serca,«[922] inu on te, kir so pohlevniga duha, izveliča. Inu Cristus ie poslan le takim bozim ta evangeli pridigovati. Luc. 4, 7. Esai. 61.[923]

922| Ps 34, 19.

923| Lk 4, 18; 7, 22; Iz 61, 1.

Tih vernih žalost se preoberne na večnu vesselie. Jo. 16.[924]

4 Ty pravi kerščeniki so tudi čestu žalostni, klaguio inu se plačeio za volo, kir se nim za volo te vere inu risnice syla inu krivina godi inu ner več za volo nih grehov; ta Hudič nih serca inu misli težke, žalostne inu cagove dela, počute v nih veisti ta velik serd Božy zubper nih grehe, de menio, oni so od Buga zaverženi, inu se sylnu boye tiga peklenskiga večniga ogna. Oni oni zatu neso nesrečni, ne od Buga zapuščeni, »zakai taka žalost, kir človeka h ti pokuri perpravi, ie dobra inu izveliča tiga človeka,« pravi s. Paul, 2. Cor. 7.[925] Inu »enu taku žalostnu, rezklanu serce ie ta pravi, perietni offer Bogu,« Psal. 50.[926] Iz te žalosti inu iz vseh nadlug na koncu in kadar čas pride, gvišnu Bug pomaga. Koker David, Psal. 34, pravi: »Ty bru[m̄]ni[C] imaio veliku žalosti inu nadlug, oli iz tih vseh nim Bug pomaga inu reši.«[927]

924| Jn 16, 20.

925| 2 Kor 7, 10.

926| Ps 51, 19.

927| Ps 34, 20.

Gledai vsaki, de le-te šege, misli inu diane, katere so v tim evangeliu po redu postavlene, ima na sebi; kateri tih nema, ta isti nema te prave vere ne S. Duha.

5 Ty pravi kerščeniki inu mlaiši Cristusevi imaio tudi le-te dobre šege inu misli na sebi, pravi tukai Cristus, nerpoprei, de so krotki, tu ie: oni so zo vsemi ludmi dobri, terpežlivi, radi zenesso, pregledaio, zamelče, ne kregaio, ne pravdaio, puste raiši sebi krivu diati, koker de bi se s kum kregali oli byli, sebe sami ne masčeio, temuč za hudu dobru deio. Raven tiga so ty verni ludie brumni, pravični inu risnični, lubio inu terdio povsod to pravico inu risnico, žele, radi vidio inu pomagaio, de se Bogu prov služi, risnica pridiguie, de se nikomer syla oli krivina v obeni riči ne sturi, aku pag komu ne mogo z dianem v takih ričeh pomagati ne opraviti, taku pruti Bogu vzdihaio inu veden z vero prossio, de Bug tei sui cerqvi inu vsem zatrenim ludem pomaga. H tretimu: oni so milostivi inu dobrotlivi, vsem ludem sture dobru, z bogimi, potrebnimi podile od nih blaga,

blaga, pomagaio zveistu vsem revnim. H četertimu: oni so eniga čistiga serca; kar deio oli govore oli oblubio, tu nim gre iz serca, ne lažeio, neso hudobni, prekunštni, ne golufi. H petimu: ty pravi kerščeniki, pravi Cristus, so myrni, myr lubio inu per vseh ludeh terdio inu aku se ludi vmei sebo skregaio inu souvražio, taku obene muie ne šparaio tagu dolku,[928] de te iste spet vkupe zmyre inu spravio. Zatu oni, pravi tukai Cristus, vzamo inu primo od Buga na tim sveitu inu potle v nebesih dosti dobriga, bodo myr, pokoi, dobro veist, dolg život imeili na tim sveitu, v velikih nadlugah obarovani inu ohraneni. Inu potle v nebesih bodo uživali te večne pravice, milosti Božye, bodo znali inu vidili prov Boga, bodo otroci inu erbiči tiga večniga lebna.

928| Taku dolgu.

6 Ty pravi verni kerščeniki, pravi današni evangeli na koncu, imaio tudi to srečo inu nadlugo na tim sveitu, katero so vsi preroki, jogri inu marterniki imeili, de bodo za tiga evangelia, za te prave vere, za risničniga vuka inu za pravih Božyh službi volo obrečeni, oblagani, pregnani, zašpotovani, byeni, uieti, martrani inu umorieni. Oli oni za tu inu za taku terplene, kir so v Cristusa verovali, nega evangeli očitu pridigovali, spoznali inu pryčovali pred vsemi ludmi, malimi inu velikimi, de ta evangeliski vuk ie Božy, prov, risničin, kir izveliča vse te, kateri timu evangeliu veruio, bodo v nebesih pryeli velik lon, ta večni vesseli leben. H katerimu nebeskimu večnimu lebnu inu vesseliu nom vsem pomagai inu vosči priti Oča nebeski za volo suiga lubiga Synu Jezusa Cristusa, gospudi inu odrešenika našiga, sred S. Duhum. Le-timu samimu pravimu, živimu inu večnimu Bogu bodi vsa čast inu hvala zdai, vselei inu vekoma. Amen.

Kateri kuli v Cristusa veruie, od nega risničnu vuči, očitu spozna ta evangeli, ta isti mora tudi ta cryž nossiti.

TE KRATKE POSTILLE ČEZ
vse leitu (hvala Bogu) konec.

Jonatan Vinkler

K osmi knjigi Zbranih del Primoža Trubarja

Na pričujočem mestu so bile v vseh dosedanjih knjigah *Zbranih del Primoža Trubarja* objavljene bolj ali manj obsežne spremne študije, v *Zbranih del Primoža Trubarja* VIII pa prihaja do začasnega odmika od tega načela.
Razlogi so naslednji: temeljno raziskovalno delo, opravljeno pri pripravi 1553 opomb (*Ena dolga predguvor*: 625; *En regišter, ena kratka postila*: 928), ki vsebujejo več kot 2000 komentarjev za *Zbrano delo Primoža Trubarja* VIII, navaja na misel, da bo treba za kolikor moči celovito razumevanje tako *Ene dolge predguvori*, še posebej pa *Enega regišra, ene kratke postile* prvoomenjeno besedilo brati na novo, drugo pa sploh prvič, v celotnosti in v navezavi na druga, žanrsko in motivsko sorodna dela slovenskega protestantskega slovstva 16. stoletja. In to v znatno širšem intelektualno-, literarnozgodovinskem in filološkem kontekstu, kot je bilo to storjeno v spoštovanja vredni disertaciji Jožeta Rajhmana; le-ta je bolj znana predvsem pod naslovom *Trubarjeva Ena dolga predguvor* (ur. Kazimir Rapoša, Ljubljana 1986).
Gre namreč za upoštevanje literarnozgodovinskega dejstva, da se od začetka petdesetih let 16. stoletja (v cerkveni pesmi pa še občutno dlje, na kar je opozoril z naslovi svojih pesmi že sam Trubar) v slovenski protestantski književnosti 16. stoletja *ne »dedujejo« le strukture jezika, temveč tudi pripovedne strukture in motivi*.[1] Slednji so v Trubarjevo besedilo kot argumentativne topike pričevanja (avtoritete)

1 Matjaž Kmecl je tak razvoj »predliterarnega pripovednega« označil kar s sintagmo *od pridige do kriminalke*.

inkorporirane/-i iz znatno širše baze, kot je bilo znano doslej,[2] le-to pa more do določene mere menjati tudi poglede na širino in domet Trubarjeve teologije – ta tako v *Eni dolgi predguvori* morda ni samo oz. pretežno bullingerjanska –, predvsem pa občutno dopolnjuje vedenje o razvoju slovenske literature v 16. stoletju.
Take celovite analize *Ene dolge preguvori*, še posebej pa *Enega regištra, ena kratke postile* najbrž ne more biti, če pri tem ni komparativno in kontrastivno upoštevana tudi postilska produkcija Sebastijana Krelja in Jurija Juričiča, predvsem pa Trubarjevo poslednje delo – njegov posmrtno izdani monumentalni prevod Luthrove *Hišne postile* (1595), zlasti pa ne, če niso omenjeni teksti predhodno preiskani s podobnimi filološkimi metodami, kot so bile uporabljene za rezultate v komentarjih *Zbranih del Primoža Trubarja*.
Ker gre torej za snov, ki ima v protestantski književnosti svoj razvojni lok od 1557 do 1595, ker ta lok v izdajateljskem načrtu *Zbranih del Primoža Trubarja* zaključuje IX. knjiga *Zbranih del Primoža Trubarja*, kjer bo objavljena *Hišna postila*, predvsem pa zato, ker se v slovenskem intelektualnem prostoru z edicijami podobnega kova, kot so *Zbrana dela Primoža Trubarja*, dogaja, da se zaradi specifičnega intelektualnega in knjižnega obrata izdajajo »enkrat za vselej«, je bila sprejeta odločitev, da je utemeljeno v *Zbranih delih Primoža Trubarja* VIII podati temeljito izdajateljsko poročilo, vsebinsko razpravljanje pa kot obsežnejšo celovito monografsko razpravo pridati *Zbranim delom Primoža Trubarja* IX. Drugačna odločitev bi, kot se zdi, pripeljala do spremnega metabesedila, ki bi bilo le skromna preliminarna študija nekega tekstnega primera, znatno prikrajšana za tisto, kar bi bilo nujno zapisati, če naj se upošteva zgoraj opisani širši kontekst.
Z *Zbranimi deli Primoža Trubarja* VIII dobiva bralec predse znanstvenokritično izdajo dveh pomembnih Trubarjevih proznih del. To sta *Tiga Noviga testamenta ena dolga predguvor* (1557) in *En regišter, ena kratka postila* (1558). Prvoomenjeno besedilo je bilo prvotno izdano kot uvod v branje Trubarjevega *Tiga prviga deila tiga Noviga testamenta* (1557) in je bilo s koledarjem,[3] z evangeliji po Mateju, Marku, Luku in Janezu ter z Apostolskimi deli natisnjeno in primarno vezano v isti knjižni

2 Avtorji, s katerimi Trubar argumentira, niso samo tisti, s katerimi se je seznanil preko Bullingerja ali drugače, npr. Avguštin, Ambrozij in Janez Zlatoust, temveč tudi Hieronim, Tertulijan, Laktancij, Atanazij, Epifanij s Salamine, Servij Honorat, filolog Suidas, Bernard s Clairvauxa, cerkveni zgodovinar Evzebij s Cezareje, Jožef Flavij, učenec mojstra Eckharta Johannes Tauler ...; motivi prihajajo celo iz *Zlate legende*.

3 Glej *Zbrana dela Primoža Trubarja* III, ur. Jonatan Vinkler, Ljubljana 2005, 581–603.

blok, Theodor Elze pa je menil, da je bila *Ena dolga predguvor* ob prvi izdaji v recepcijskem obtoku tudi v obliki samostojne knjige.
Ena dolga predguvor je bila doslej sodobnemu bralcu dostopna v obliki reprinta knjižnega bloka (ur. Kazimir Rapoša, Cankarjeva založba, Ljubljana 1986), *En register, ena kratka postila* pa v *Zbranih delih Primoža Trubarja* VIII izhaja prvič po izvirni objavi 16. stoletja. Edino obsežnejše mesto iz *Enega registra*, ki pa se je zlasti v rabi za šolske potrebe (berila) uveljavilo praktično kot »obče mesto«, je zadnja tretjina berila/pridige *Na to VIII. nedelo po S. Troyci*. Le-ta je v splošni zavesti znana pod naslovom *Proti zidavi cerkva*, temeljno popularizacijsko edicijo pa je prinesla izdaja *Slovenskih protestantskih piscev* Mirka Rupla (1966).
Transkripcija izvirnikov obeh del se tudi v osmi knjigi *Zbranih del Primoža Trubarja* ravna po prepisovalnih načelih, ki vodijo osnovni namen edicije: reformatorjev slovstveni opus predstaviti v izvirniku kar najzvestejši podobi, hkrati pa ga narediti v čim večji meri dostopnega sodobnemu bralcu,[4] kakor jih je za celotno zbirko predvidel prvi glavni urednik *Zbranih del Primoža Trubarja*, ddr. Igor Grdina, in kot so upoštevana v vseh doslej izdanih knjigah *Zbranih del Primoža Trubarja* ter deloma modificirana glede na posebnosti v izdanih besedilih.
Distribucija črk ostaja pretežno enaka. Grafem η je dosledno transkribiran kot *ii*. Pri fonemu j je dosledno ohranjen izvirni zapis z i ali y; grafem *j* je zapisan izrecno samo v besedah *Jezus* in *joger*/*jogri* ter v izpeljankah iz slednjega (npr. *jogerstvo*). Podvojitve grafemov *f, l, r* in *s* so dosledno ohranjene. Ohranjeni so tudi grafemi *q*, *x* in *c*, ki zaznamuje glas *k*. Zapis fonemov u in v je v nezadnjem zlogu načeloma sodoben, tudi v primerih, ko je na začetku besede, kjer danes uporabljamo u, zapisan v; zapis u ostaja enak izvirnemu pri osebnem lastnem imenu Pavel (*Paul*). V primeru, da je v izvirniku predlog pisan z veliko začetnico in skupaj s samostalnikom, je v transkripciji pisan narazen in z malo, samostalnik pa je, če gre za osebno ime, pisan z veliko. Lastno ime Kristus je povsod transkribirano v izvirni podobi (torej *Cristus* ali *Christus*, ne Kristus). Pri transkripciji nemških izposojenk je bila dosledno upoštevana taka transkripcijska podoba, kot je zabeležena in z jezikovno analizo podkrepljena v znanstveni monografiji Helene Jazbec *Nemške izposojenke pri Trubarju* (Ljubljana 2007).
Pri uvedbi sodobne interpunkcije, ki je v rabi v *Zbranih delih*, je v pričujoči knjigi uresničeno vodilo, da naj se sodobni pravopisni uzus vzpostavi čim manj nasilno

4 Igor Grdina, Splošna prepisovalna načela, v: Fanika Krajnc – Vrečko (ur.), *Zbrana dela Primoža Trubarja I,* Rokus, Ljubljana 2002, 542.

napram izvirnemu besedilu. Tako so meje izvirnih period ohranjene, in sicer povsod (dve mesti, kjer to načelo ni bilo upoštevano, sta posebej označeni z robno opombo). Izjemo predstavlja raba *posameznih končnih ločil* (vprašaj in klicaj). Zadevna mesta se nanašajo na Trubarjeve navedke Svetega pisma; tam je interpunkcija interpretativna, in sicer v toliko, kolikor upošteva takšno segmentacijo besedila in pravopis, kot sta običajna v sodobnem prevodu svete knjige krščanstva v slovenski jezik.[5]

Zbrana dela poskušajo tudi s knjižnim stavkom dosledno reprezentirati izvirne Trubarjeve tiske ter tako na neki ravni celo nadomestiti faksimile. Zato velja tudi v pričujoči knjigi načelo, da transkripcija nikjer ne odpravlja nobene tiskarske napake, izpusta črk ipd., vse tovrstne besed(il)ne posebnosti pa so dokumentirane in razrešene ali v opombah ob izvirnem tekstu ali v obliki referenčnih značnic, ki nadomeščajo opombe.

Osma knjiga *Zbranih del Primoža Trubarja* upošteva izdajateljsko-uredniško načelo *zadnje roke*. Za obe tod objavljeni Trubarjevi deli to pomeni, da transkripcija upošteva zadnje Trubarjeve avtorsko-korektorske spremembe (popravke), kot jih je mogoče razvideti v izvirniku. Le-te so v zaznamovane na dva načina: a) v *Eni dolgi predguvori* so označene s posebnim nadvrstičnim znamenjem (~), ki se nahaja nad grafemom tik pred mestom, na katerega se nanaša popravek (npr. evangeliũ > evangeliu[m]); b) v *Enem registru, eni kratki postili* pa so avtorsko-korektorske spremembe označene z nad- ali podvrstičnim znamenjem (~), ki se nahaja nad/pod grafemom tik pred mestom, na katerega se nanaša popravek (npr. ludē > lude[m]). Vsako mesto avtorske korekture, naj je v izvirnem tisku označeno z nadvrstičnim ali podvrstičnim znamenjem, šteje za spremembo *zadnje roke* in je topogledno upoštevano; v transkripciji je dosledno označeno z oglatim (nadvrstična korektura) ali s pokončnim oklepajem (podvrstična korektura) in z referenčno črko C. V oklepaju se nahaja emendacija manjkajočega; nadvrstično/podvrstično znamenje zanj se je v izvirniku nahajalo na prvem grafemu pred zadevnim mestom (v transkripciji gre za prvo pozicijo črke pred oglatim ali pokončnim oklepajem).

Da bi bili uredniški posegi v transkripciji izvirnika jasno razvidni, so v pričujoči izdaji v rabi tri vrste oklepajev, ki jih v Trubarjevem izvirniku ni najti, in sicer oglati [ ], pokočni | | ter poševni //. Tako se tovrstna raba povsem jasno loči od Trubarjevih okroglih oklepajev ( ), ki so skupaj s svojo vsebino del integralnega

5 *Sveto pismo Stare in Nove zaveze. Slovenski standardni prevod iz izvirnih jezikov*. Drugi, pregledani natis. Ljubljana 2002.

izvirnega besedila. Oglati in pokončni oklepaji za emendacijo so v rabi samo na tistih mestih, na katera se v izvirniku nanaša korekturno znamenje; tako mesto vedno označuje tudi referenčna črka C (*corrigendum*) ob emendiranem mestu. Na mestih, kjer so zaradi izpada, umanjkanja črke v besedilu evidentne praznine, in tam, kjer je izvirno besedilo poškodovano do nečitljivosti, se uporabljajo poševni oklepaji, v katerih se nahaja emendacija poškodovanega mesta (npr. *D vidu* > *D*/*a*/*vidu*). Tovrstne dopolnitve besed(il)nih vrzeli so povsod opremljene z referenčno črko E (*emendatio*).

Emendacije so bile določene s pomočjo tekstnokritičnih metod in lingvostilistične analize ter opravljene glede na fotografije izvirnika s signaturo BE. 9. Q. 33(1), ki se nahaja v Österreichische Nationalbibliothek na Dunaju (*Ena dolga predguvor*; fotografije omenjenega izvoda Trubarjevega dela se pod signaturo R 97946/1/1 nahajajo v Rokopisni zbirki Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani). Za emendacije je bil uporabljen izvod s signaturo R 292964.

Emendacije *Enega regištra, ene kratke postile* so bile opravljene na podlagi fotografij izvirnika s signaturo BE. 9. Q. 33(1), ki se nahaja v Österreichische Nationalbibliothek na Dunaju z upoštevanjem fotografij pod signaturo R 97946/1/3 v Rokopisni zbirki Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Za mesta, kjer fotografije niso omogočale natančne jezikovne določitve in transkripcije, je bil uporabljen izvod s signaturo R 292964 in fragment istega dela pod signaturo R 88137 iz Rokopisne zbirke Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani.

Zaradi bolj ali manj obsežnih Trubarjevih izvirnih robnih opomb (argumentov, razlag, parafraz, bibličnih referenc) in doslednega upoštevanja lastnosti sinoptične izdaje so morala uredniška orodja zavzeti kar moči malo prostora. Zato za razliko od *Zbranih del Primoža Trubarja III* in *IV* Trubarjeve izvirne korekture besedila in uredniški posegi v tekst (emendacije) niso več označene z a) vrstilno številko ali neštevilčno oznako (npr. *) reference in b) z ob robu besedila posebej natisnjeno številčeno opombo, temveč samo z oznako tipa besedilne dopolnitve (v *Zbranih delih Primoža Trubarja IV*: do ko[n]ca[1] skupaj z robno opombo *Corr.*; v pričujoči knjigi: lude[m][C]). Poleg omenjenega je pri razreševanju svetopisemskih navedkov uporabljeno njihovo »gnezdenje«: skupina citiranih mest ima poslej samo eno referenco in ne po eno referenco za vsako mesto posebej, kot je bilo doslej. Ta način se zgolj grafično razlikuje od postopka, ki je bil uporabljen v *Zbranih delih Primoža Trubarja III* in *IV*, in sicer, da zaradi gostote tekstnokritičnega aparata na posameznih mestih tiska in skopo odmerjenega prostora na marginah ne bi bila prizadeta celostna podoba sinoptične izdaje.

Mesta, kjer je prišlo do razvidnih izpadov posamezne črke/črk, pa le-ti niso niti korigirani po načelu zadnje roke niti ne gre za poškodbe v tekstu, so emendirana kot navadna interpolacija v izvirno besedilo (npr. *Božy oli* > *Božy* /*v*/*oli*). Besede, kjer je razviden napačen vrstni red črk, napačen rez ali napačna postavitev črke (*q, b* ali *d* namesto *p*), so v integralnem besedilu transkripcije puščene v izvirni podobi; napake so razrešene v obrobni opombi. Poleg oglatih, pokočnih in poševnih oklepajev sta pomembni uredniški orodji osme knjige *Zbranih del Primoža Trubarja* ločili dvopičje in narekovaji. Njuna kombinacija, ki spremni stavek ločuje od dobesednega navedka (citata), se v pričujoči izdaji uporablja dosledno, in to povsod tam, kjer je bilo mogoče ugotoviti, da gre za navajanje (npr. Svetega pisma ali drugih virov), ali na mestih, kjer k temu navaja sodobna interpunkcija v *Slovenskem standardnem prevodu*. Trubarjeva humanistična interpunkcija, ki je sicer tudi poznala dvopičje, vendar z drugačno funkcijo, kot jo ima to ločilo danes, je na takih mestih nadomeščena s sodobno, segmentacija besedila pa je posledično ustrezno spremenjena.

Velika začetnica se načeloma ravna po današnji pravopisni rabi. Pri tem je treba ob pravilih, ki tozadevno veljajo za celotna *Zbrana dela*,[6] opozoriti, da pravopis v pričujoči knjigi ločuje občno poimenovanje pripadnikov judovske religije (*judi*), kar je dosledno zaznamovano z malimi črkami, od lastnega imena za člane bibličnega ljudstva (*Judi*), ki je povsod zapisano z veliko začetnico.[7]

V kolikor se ista tujejezična (npr. latinska) pasaža pojavlja večkrat, je v opombi prevedena samo enkrat, in sicer načeloma ob svoji prvi pojavitvi v pričujoči knjigi. Številčenje opomb s prevodno, razlagalno in/ali tekstnokritično vsebino je načeloma urejeno enako kot v *Zbranih delih* I–VI in XI, z razliko, da na določenih mestih številčno referenco zamenjuje neštevilčno znamenje ([C] ali [E]) in da se številčenje opomb zaradi preglednosti in likovne podobe stavka začenja s številko 1 za vsako izdano Trubarjevo delo posebej. Vzrok za to odločitev je kompromis med estetsko in reprezentativno vrednostjo stavka (da bi bil prelom kar najbolj dosledna reprezentacija izvirnega tiska in kot tak delna zamenjava za faksimile) ter potrebami komentiranja.

Razrešitve Trubarjevih bibličnih referenc so izvedene tako, da je najprej posodobljena okrajšava svetopisemske knjige. Nato je razrešen Trubarjev sklic na sorodno mesto

6 Igor Grdina, Splošna prepisovalska načela, v: *Zbrana dela Primoža Trubarja* I, Ljubljana 2002, 542–545.

7 Fanika Krajnc – Vrečko, K drugi knjigi Zbranih del Primoža Trubarja, v: *Zbrana dela Primoža Trubarja* II, Ljubljana 2003, 416, 417.

(Trubar se je v referencah skliceval zgolj na poglavja svetopisemskih knjig, kajti izvirnik ni bil številčen), vrstice v razrešenih referencah pa so popolnoma nov donesek k izdaji in razumevanju Trubarjevega besedila. Spodaj podajamo seznam krajšav imen svetopisemskih knjig, ki jih Trubar navaja v *Eni dolgi predguvori* in v *Enem registru, eni kratki postili*.

Seznam krajšav svetopisemskih knjig

Trubarjeva krajšava	**Ime biblične knjige**	**Krajšava v SSP**
Stara zaveza		
Genes.	Geneza / 1. Mojzesova	1 Mz
Exod.	Eksodus / 2. Mojzesova	2 Mz
Levit.	Levitik / 3. Mojzesova	3 Mz
Num.	Numeri / 4. Mojzesova	4 Mz
Deut.	Devteronomij / 5. Mojzesova	5 Mz
Reg.	Sodniki	Sod
1. Reg.	1. Samuelova	1 Sam
2. Reg.	2. Samuelova	2 Sam
3. Reg.	1. knjiga kraljev	1 Kr
4. Reg.	2. knjiga kraljev	2 Kr
Esa.	Izaija	Iz
Iere. / Ierem.	Jeremija	Jer
Ezech.	Ezekiel	Ezk
Mich.	Mihej	Mih
Psal.	Psalmi	Ps (navajanje vrstic po SSP)
Iob	Job	Job
Pro. / Prov.	Pregovori	Prg
Dan.	Daniel	Dan
1. Paral.	1. kroniška knjiga	1 Krn

Trubarjeva krajšava	**Ime biblične knjige**	**Krajšava v SSP**
2. Paral.	2. kroniška knjiga	2 Krn
Devterokanonične knjige		
Iud.	Judita	Jdt
Sap.	Knjiga modrosti	Mdr
Eccle.	Sirah	Sir
Nova zaveza		
Math. / Matth.	Evangelij po Mateju	Mt
Marc.	Evangelij po Marku	Mr
Luc.	Evangelij po Luku	Lk
Ioh.	Evangelij po Janezu	Jn
Act.	Apostolska dela	Apd
Rom.	Rimljanom	Rim
1. Cor.	1. pismo Korinčanom	1 Kor
2. Cor.	2. pismo Korinčanom	2 Kor
Gal.	Galačanom	Gal
Ephe.	Efežanom	Ef
Phil.	Filipljanom	Flp
Col.	Kološanom	Kol
1. Thes. / 1. Thess.	1. pismo Tesaloničanom	1 Tes
2. Thess.	2. pismo Tesaloničanom	2 Tes
1. Thim.	1. pismo Timoteju	1 Tim
2. Thim. / 2. Thimot.	2. pismo Timoteju	2 Tim
Tit.	Titu	Tit
Heb.	Hebrejcem	Heb
Jac.	Jakobovo pismo	Jak
1. Pet.	1. Petrovo pismo	1 Pt

Trubarjeva krajšava	Ime biblične knjige	Krajšava v SSP
2. Pet.	2. Petrovo pismo	2 Pt
1. Joh. / 1. Johan.	1. Janezovo pismo	1 Jn
Apoc.	Razodetje	Raz

Bibliografski opis

Transkripcija Trubarjeve *Ene dolge predguvori* je bila izdelana na podlagi fotografij izvirnika s signaturo BE. 9. Q. 33(1), ki se nahaja v Österreichische Nationalbibliothek na Dunaju; uporabljene fotografije omenjenega izvoda Trubarjevega dela se pod signaturo R 97946/1/1 nahajajo v Rokopisni zbirki Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Za mesta, kjer fotografije niso omogočale natančne jezikovne določitve in transkripcije, je bil uporabljen izvod s signaturo R 292964 (izvod je deloma poškodovan in topogledno sekundarno dopolnjen).
Transkripcija *Enega regištra, ene kratke postile* je bila izdelana na podlagi fotografij izvirnika s signaturo BE. 9. Q. 33(1), ki se nahaja v Österreichische Nationalbibliothek na Dunaju; uporabljene fotografije omenjenega izvoda Trubarjevega dela se pod signaturo R 97946/1/3 nahajajo v Rokopisni zbirki Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Za mesta, kjer fotografije niso omogočale natančne jezikovne določitve in transkripcije, je bil uporabljen izvod s signaturo R 292964 (izvod je deloma poškodovan in topogledno sekundarno dopolnjen) in fragment pod signaturo R 88137 (vsa omenjena dela se nahajajo v Rokopisni zbirki Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani).
Natančen bibliografski opis izvirnika je izdelal Branko Berčič, objavljen pa je v 8., 8c. in 8d. enoti bibliografije slovenskih protestantskih tiskov. Kot v prejšnjih zvezkih *Zbranih del Primoža Trubarja* tudi tukaj povzemamo Berčičev opis z ohranjeno metodologijo.[8]

TA PERVI DEIL TIGA NOVIGA TESTAMENTA, VTIM SO VSI SHTYRI EVANGELISTI INV TV DIAne tih Iogrou, ſdai peruich vta Slouenski Ieſik, Skuſi Primosha Truberia ſueiſstu preobernen. KAR IE VEZH PER TIM, INV kadai ta drugi Deil bode dokonan, tebi ta druga ſtran Letiga papyria pouei. **Der erst halber Teil des newen Testaments, darin seind die wier Euangelisten, und der Apostel Geschicht, auß den fürnebsten und approbierten Lateinischen, Teütschen und Wälschen, Alten und**

8 B. Berčič, Das slowenische Wort in den Drucken des 16. Jahrhunderts, v: *Abhandlungen über die slowenische Reformation*, München 1968, 175–178.

Newen Translationen, inu die gemeine Windische sprach, jetzund zum erten mal fleissig verdolmetscht. Und was mehr dabey, und warumb nur diser halber teil jetzund gedruckt worden, daruon würdt dir die erste Teütsche Vorred dises Buchs sagen. TVBINGAE [Ulrich Morhart] ANNO M. D. LVII (-M. D. LVIII).

8° 30 vrstic (glej str. 2), 466 listov, signature: a^4–c^4, $*^8$, d^4–z^4, aa^4–ff^4, gg^2, A^4–Z^4, Aa^4–Zz^4, AAa^4–HHh^4, A^4–S^4, T^6, V^4–Z^4, a^4–h^4, i^2. Številčenje strani: od 1 (A^{1a}) do 429 (HHh^{3a}), z napakami (str. T^{3a} = 149, HHh^{1b} = 426, HHh^{2a} = 427). Kustode, stranske opombe. Str. d^{1a} in d^{2a}–^{4b} tiskane črno in rdeče. Slovensko in latinsko besedilo v latinici, nemško in deloma slovensko besedilo robnih opomb v frakturi. Lesorezi (str. $*^{1a}$, HHh^{4a}, A^{1a} – vsi trije z Agnus Dei kot tiskarskim znakom Ulricha Morharta iz Tübingena, $*^{4b}$). Inicialke (str. $*^{2a}$, f^{2a}, g^{4b}, 1, 95, 255, 330, Z^{2a}). Verzalke visoke od 2 do 6 vrstic.
Str. a^{1a}: [naslovna stran].
Str. a^{1b}, vrstice 1–3: Vletih buquah, Lubi Slouenci, imate napoprei eno Nemshko Predguvor, vti ſe praui, Du inu kai ie Primosha Truberia pergnalu kletimu Tolmačenu inu piſſanu.
Str. a^{2a}, vrstice 1–7: Den Gotseligen Christen in den Landen, Crein, Untersteyr, Karhenten, Karst Histerreich, und in den Windischen Marck, gesessen, was stands die seind, Gnad, Frid und alles guts, von Gott dem Vatter, durch Jesum Christum unserem Herren und Heiland, wüsch ich zuuor.
Str. c^{3b}, vrstice 9–13: Ewer aller williger Diener und Seelsorger. Primus Truber Creiner.
Str. c^{4a}, vrstici 1–2: ENA PRAVA KERSZHANSKA MOLYTOV, ...

Str. f^{1a}: TIGA NOVIGA TESTAMENTA ENA DOLGA PREDGVVOR. VTI SO TY NER POTREBNISHI INV pridnishi Articuli oli shtuki te kerszhanske Vere, Inu kateri slishio hpravimu ſaſtopu vſiga S. Piſma, ſveiſtu inu ſaſtopnu islosheni, skuſi Primosha Truberia Crainza. Te shtuke, kir ſe vti dolgi Predguuori vuzhe, Tebi ta REGISHTER ſa to kratko Predguuorio poſtaulen, porredu pouei. Ein lange Windische Vorred uber das new Testament, darinn die nötigesten und seligmachenden Hauptartickel des Christlichen Glaubens, fürnemlich aber von der Rechtfertigung des Menschens sind eingefürt, und mit lauteren verstendigen Sprüchen auß der heiligen Schrifft, auch mit Exempeln und Gleichnussen, dermassen außgelegt und in ein ordnung gebracht, das alle, die sie mit fleiß lesen, mügen durch hilff des heiligen Geists züm rechten Verstand der Götlichen wesens uñ willens leichtlich kommen und daraß gründtlich erlernen, wie alle Menschen vor Gott verdampte Sünder seind, und anderst selig nicht mögen werden, dann

durch den rechten Glauben an Herren Jesum Christum. VTIBINGI. VTim Leitu po Criſtuſsevim Royſtvu M. D. LVII.
Str. f[1b]: [prazna].
Str. f[2a], vrstice 1–4: VOM VSEM DOBRIM INV BOGABOIEZHIM KERSZHENIKOM, KIR VTIH SLOVENSKIH DESHElah prebiuate, ...
Str. f[4a], vrstice 6–9: Vash Slushabnik inu Paſtyr Primosh Truber Crainez.
Str. g[4a], vrstice 1–3: TA PERVI DEIL TE SLOVENSKE DOLGE PREDVVORI TIGA NOVIGA TESTAMENTA , ...
Str. k[2b], vrstici 12–13: TA DRVGI DEIL TE DOLGE Predguuori tiga nouiga Teſtamenta, ...
Str. o[4b], vrstici 18–19: TA TRETY DEIL TE PREDGVuori ...
Str. u[3a], vrstici 16–17: TA ZHETERTI DEIL TE PREDguuori, ...
Str. aa[4a], vrstici 6–7: TA PETI INV PVSLEDni Deil te Slouenske Predguuori, ...
Str. gg[2b], vrstici 17–19: VSIGA POTREBNIGA INV NVzniga kerszhanskiga Nauuka, kir ie vleti Predguuori Konez.

Str. A[1a]: EN REGISHTER, TA KASHE, KEI TY NEDELSKI INV TIH DRVGIH PRASnikou Euangelij, vtim Nouim Teſstamentu, ſe imaio iskati inu naiti. Per tim ie tudi ena kratka Postilla, Vti ſe pravi, kateri Nauuki inu Troshti vſakim Euangeliu ſuſeb, ſe imaio nerbule ſamerkati inu ohraniti. Register, wie die Sontäglichen, und der anderen Festen Evangelien, in dem newen Windischen Testament zusuchen uñ zufinden sein. Sampt einer kurtzen Postill, darinn auffs einfaltigst angezeigt würt, was für Lehr und Tröstungen wir in einem jetlichen Evangelio haben, Und wie wir derselbigen uns gebrauchen sollen. [Lesorez.] VTIBINGI. Vtim Leitu po Criſtuſsevim Royſtvu. M. D. LVIII.
Str. A[1b], vrstica 1: PREDVVOR.
Str. A[1b], vrstica 25: Vash Primosh Truber.
Str. A[2a], vrstice 1–3: NA TO PERVO NEDELO TIGA Adventa, ſe pridiguie ta Euangelium, od Ieſuſeuiga Ieſdena utu Ieruſalem, ...
Str. Z[1b]: TA DRVGI DEIL TE KRATKE SVMMARISKE POSTILLE, INV TIGA REGISTRA, ZHES Euangelie, kir ſe ob tih dneh oli Godeh tih Suetnikou pridiguio. VTIBINGI, Vtim Leitu po Criſtoſsevim Royſtvu. M. D. LVIII.
Str. Z[2a], vrstica 1: PREDVVOR.
Str. Z[2b], vrstici 26–27: Vash vſseh Slushabnik. Primosh Truber.
Str. Z[3a], vrstice 2–4: NA SVETIGA ANDREA IOgra Dan, ſe pridiguie ta Euangeli, od tiga Poklizane tih 4. Iogrou od Rybſtua htimu Pridigarſuu, ...

Str. i[2a], vrstici 33–34: TE KRATKE POSTILE ZHES vse leitu (Huala Bogu) Konez.
Str. i[2b]: [prazna].

Po navedbi B. Berčiča iz leta 1968[9] je po evropskih knjižnicah ohranjenih 18 izvodov *Tega prvega dela tega Noviga testamenta*:
– Basel: Öffentliche Bibliothek der Universität (F G VII 35)
– Berlin: Deutsche Staatsbibliothek
– Celje: Študijska knjižnica[10]
– Dresden: Sächsische Landesbibliothek
– Dunaj: Institut für slavische Philologie und Altertumskunde der Universität (A Dr 1) in Österreichische Nationalbibliothek (BE. 9. Q. 33(1))
– Gradec: Steiermärkische Landesbibliothek in Universitätsbibliothek (Teol II 310)
– Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica (3 izv.: R 88137, R 292964, R 97946/1/1–3)[11]
– London: The British Museum (C. 110. e. 6)
– München: Bayerische Staatsbibliothek (B. rel. 4 O) in Universitätsbibliothek (4° Bibl. 1000)
– Neuchâtel: Bibliothèque des pasteurs
– Ptuj: knjižnica Minoritskega samostana
– Regensburg: Staatliche Bibliothek
– Schaffhausen: Stadtbibliothek (Z A 929).
Reprint *Ene dolge preduvori*: Primož Trubar, *Ena dolga predguvor k Novemu testamentu*. Reprint. Ur. Kazimir Rapoša, Ljubljana 1986.

9 B. Berčič, n. d., 178.
10 Podatek ni več aktualen; izvod Trubarjevega dela je prvotno pripadal samostanu v Nazarjih in je bil tja tudi vrnjen; njegova usoda ni znana.
11 Posodobljen podatek; Berčič navaja samo izvod pod signaturo 88137.

VAD

9 789612 701420 >